

Voorwoord

Er gaat geen dag voorbij zonder maatschappelijke en politieke aandacht voor het thema criminaliteit en het politieële en justitiële optreden daartegen. Beschouwingen, theorieën, standpunten en maatregelen gaan gepaard met een diversiteit aan informatie, zoals uitkomsten van enquêtes onder de bevolking, van wetenschappelijk onderzoek uit binnen- en buitenland, van statistieken, enzovoort. Het onderhavige statistische naslagwerk beoogt een bijdrage te leveren aan de (systematisering van) deze informatie.

In 1998 zijn het WODC en het CBS een samenwerkingsverband aangegaan met als doel een gezaghebbend, periodiek te actualiseren naslagwerk te maken over criminaliteit en rechtshandhaving voor onder meer politiek, beleidsmakers, pers en wetenschap. Dit heeft geresulteerd in de publicatiereeks 'Criminaliteit en rechtshandhaving' (C&R) waarin het voorliggende rapport de vijfde editie is. Het rapport wordt ook gepubliceerd en geactualiseerd op het internet. Vooral de in bijlage 4 opgenomen tabellen zullen, zodra nieuwe informatie beschikbaar is, op www.wodc.nl worden aangepast. In de Statline-database van het CBS, te raadplegen via www.cbs.nl, is overigens nog meer statistische informatie op het terrein van criminaliteit en rechtshandhaving opgenomen.

Aan de totstandkoming van de publicatie werkten velen mee. Wij willen naast de eindredactie en de auteurs vooral de medewerkers van de verschillende justitiële diensten en instellingen bedanken, die ook voor deze editie van C&R weer tijdig de benodigde statistische informatie hebben aangeleverd. Voorts gaat onze dank uit naar de leden van de leescommissie voor hun constructieve commentaar en adviezen.

Directeur WODC
Prof. dr. Frans Leeuw

Directeur-Generaal van de Statistiek CBS
Drs. Gosse van der Veen

Inhoud

1	Inleiding	11
	<i>W. van der Heide</i>	
1.1	Wijze van presentatie	13
1.2	Kanttekeningen	14
1.3	Evaluatie C&R	16
2	Het Nederlandse strafrechtstelsel – een beschrijving op hoofdlijnen	17
	<i>W.M. de Jongste</i>	
2.1	Personen en organen in de strafrechtpleging	20
2.1.1	De wetgever	20
2.1.2	De Minister van Justitie	20
2.1.3	Het slachtoffer	21
2.1.4	De verdachte, de raadsman en de tolk/vertaler	22
2.1.5	De getuige en de deskundige	24
2.1.6	De politie	26
2.1.7	Het Openbaar Ministerie	27
2.1.8	De rechter	32
2.1.9	De reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming	34
2.1.10	De Dienst Justitiële Inrichtingen	36
2.1.11	De Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en de Inspectie voor de Sanctietoepassing	37
2.1.12	Het Centraal Justitieel Incasso Bureau	37
2.2	De fasen in het strafproces	38
2.2.1	Strafvordering in eerste aanleg	38
2.2.2	Behandeling in hoger beroep en/of cassatie	43
2.2.3	De tenuitvoerlegging	44
2.2.4	Internationale samenwerking in strafzaken	46
2.3	Sancties in het strafrecht	47
2.3.1	Meerderjarigen	47
2.3.2	Minderjarigen	53
3	Slachtoffers van criminaliteit	59
	<i>H.W.J.M. Huys</i>	
3.1	Burgers als slachtoffer	62
3.2	Bedrijven als slachtoffer	75
3.3	Preventiemaatregelen in verband met criminaliteit	78
3.3.1	Maatregelen van burgers	78
3.3.2	Maatregelen bij bedrijven	81
3.4	Onveiligheidsgevoelens	82
3.5	Slachtofferhulp	88
3.6	Delicten: slachtofferenquêtes, 1980-2007	91
3.6.1	Door burgers ondervonden delicten	91
3.6.2	Door bedrijven ondervonden delicten	97

3.7	Verhouding tussen de slachtofferenquête en de politiestatistiek, 1995-2006	100
3.8	Resumé	103
4	Criminaliteit en opsporing	107
	<i>A.Th.J. Eggen, A.M. van der Laan, S. Bogaerts</i>	
4.1	Geregistreerde criminaliteit en opgehelderde misdrijven, 1980-2006	108
4.1.1	Algemeen	108
4.1.2	Ontwikkeling van enkele misdrijfcategorieën	113
4.2	Verdachten van misdrijven	121
4.2.1	Gehoorde verdachten algemeen	122
4.2.2	Kenmerken van verdachten	122
4.2.3	Minderjarige verdachten	128
4.3	Het Nederlands Forensisch Instituut	135
4.4	Resumé	138
5	Vervolgning en berechting	141
	<i>N.E. de Lange, A.M. van der Laan, S. Bogaerts</i>	
5.1	Vervolgning en berechting algemeen	141
5.1.1	Ingeschreven zaken bij het Openbaar Ministerie	143
5.1.2	Afdoeningen door het Openbaar Ministerie	146
5.1.3	Afdoeningen door de rechter	150
5.1.4	Doorlooptijd van procedures	160
5.1.5	Hoger beroep en beroep in cassatie	160
5.1.6	Vergoeding van schade en kosten aan ex-verdachten	162
5.1.7	Internationale uit- en overlevering	163
5.2	Vervolgning en berechting van minderjarigen	164
5.2.1	Afdoening op het niveau van de politie	164
5.2.2	Afdoening door het Openbaar Ministerie	169
5.2.3	Afdoening door de rechter	173
5.2.4	Toepassing van jeugdstrafrecht en algemeen strafrecht voor minderjarigen	178
5.3	Resumé	178
6	Tenuitvoerlegging van sancties	181
	<i>S.N. Kalidien, W. van der Heide</i>	
6.1	Het gevangeniswezen, de FPC's (tbs-sector) en de justitiële jeugdinrichtingen	181
6.1.1	Het gevangeniswezen	181
6.1.2	De forensisch psychiatrische centra, FPC's (tbs-sector)	190
6.1.3	Justitiële jeugdinrichtingen (JJI)	195
6.2	Tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende sancties	201
6.2.1	Tenuitvoerlegging taakstraffen meerderjarigen	201
6.2.2	Tenuitvoerlegging taakstraffen minderjarigen	206

6.3	Tenuitvoerlegging overige straffen en maatregelen	208
6.3.1	Geldboetes	208
6.3.2	Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel	210
6.3.3	Schadevergoeding	211
6.3.4	Ontzegging van de rijbevoegdheid	212
6.3.5	Verbeurdverklaring en onttrekking aan het verkeer	212
6.3.6	Inning van transacties	213
6.4	Resumé	213
7	De strafrechtsketen in samenhang	215
	<i>W. van der Heide</i>	
7.1	De strafrechtsketen en de vergelijkbaarheid van de statistieken	216
7.2	De strafrechtsketen, 1980-2006	219
7.2.1	Geregistreerde criminaliteit en gehoorde verdachten	220
7.2.2	Geregistreerde criminaliteit, gehoorde verdachten en bestraffingen	221
7.3	De strafrechtsketen in detail, 1995-2006	223
7.3.1	Totale geregistreerde criminaliteit	223
7.3.2	Geweldscriminaliteit, 1995-2006	226
7.3.3	Vermogenscriminaliteit, 1995-2006	229
7.3.4	Vernielingen en delicten tegen de openbare orde en het openbaar gezag, 1995-2006	232
7.3.5	Misdrijven tegen de Opiumwet, 1995-2006	234
7.4	De keten nader belicht voor enkele delicttypen in 2006	237
7.5	Minderjarigen in de strafrechtsketen, 2006	243
7.6	Recidive na strafrechtelijke interventies	244
7.7	Resumé	248
8	Uitgaven aan criminaliteit	251
	<i>D.E.G. Moolenaar</i>	
8.1	Overheidsuitgaven in reactie op criminaliteit	253
8.1.1	Slachtofferzorg	253
8.1.2	Preventie	255
8.1.3	Opsporing	256
8.1.4	Vervolging	259
8.1.5	Strafrechtspleging	261
8.1.6	Tenuitvoerlegging	263
8.1.7	Ondersteuning van verdachten	264
8.1.8	Overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving	265
8.2	Private uitgaven ter voorkoming van criminaliteit	268
8.2.1	Preventiemaatregelen door particulieren	268
8.2.2	Preventiemaatregelen door bedrijven en instellingen	268
8.2.3	Overige preventiemaatregelen	269

8.2.4	Uitgaven aan preventie	270
8.3	Uitgaven als gevolg van criminaliteit	270
8.3.1	Schade voor bedrijven en instellingen	270
8.3.2	Schade voor burgers	271
8.3.3	Schade voor de overheid	272
8.3.4	Overige schade	273
8.3.5	Totale schade	273
8.4	Internationale vergelijking	273
8.5	Resumé	276
9	Nederland in internationaal perspectief	279
	<i>P.R. Smit</i>	
9.1	Voorbehoud bij het maken van internationale vergelijkingen	279
9.2	Ontwikkelingen	281
9.2.1	Criminaliteit en slachtofferschap	281
9.2.2	Registratie en opsporing	285
9.2.3	Vervolging	290
9.2.4	Berechting en straf	292
9.3	Resumé	294
	Literatuur	297
Bijlage 1	Standaardclassificatie misdrijven CBS	307
Bijlage 2	Informatiebronnen	309
Bijlage 3	Stroomschema strafrechtsketen	335
Bijlage 4	Tabellen	340
	Tabellen bij hoofdstuk 3	340
	Tabellen bij hoofdstuk 4	366
	Tabellen bij hoofdstuk 5	421
	Tabellen bij hoofdstuk 6	489
	Tabellen bij hoofdstuk 7	522
	Tabellen bij hoofdstuk 8	531
	Tabellen bij hoofdstuk 9	561
Bijlage 5	Afkortingen	575
Bijlage 6	Trefwoordenregister	579

1 Inleiding

W. van der Heide

‘Stijgt of daalt de criminaliteit?’ Het is een veelgestelde vraag waarvan de beantwoording erg lastig is en tot verschillende uitkomsten kan leiden. Wat wordt onder criminaliteit verstaan en wat zeggen de uit enquêtes of politieregistraties verkregen criminaliteitscijfers over de omvang van de werkelijk gepleegde criminaliteit?

Criminaliteit is een containerbegrip voor alle gedragingen die bij wet zijn verboden, van belediging tot moord. Deze diversiteit in de criminaliteit maakt dat het ‘totaal aantal delicten’ een weinig informatief gegeven is. Een uitsplitsing naar delicttype blijkt echter op vele manieren te kunnen worden gemaakt en is al gauw een bron van verwarring. De vraag of ‘diefstal met geweld’ moet worden geteld als ‘diefstal’ of als ‘geweld’ is slechts een van de vele keuzes die moeten worden gemaakt.

Criminaliteit kan worden gemeten door aan burgers of bedrijven te vragen hoe vaak men in een bepaald jaar slachtoffer is geweest van een delict, maar ook door het aantal geregistreerde aangiften van een misdrijf bij de politie te tellen. Doordat van de meeste delicten geen aangifte wordt gedaan, en de politie niet bij elke melding van een delict een proces-verbaal opmaakt, kan het voor de beschrijving van de criminaliteitsontwikkeling veel uitmaken voor welke bron men kiest.

Is criminaliteit eigenlijk wel de som van alle (door bedrijven, burgers en instellingen) ondervonden delicten? Telt een door één persoon gemaakt computervirus dat honderdduizend slachtoffers maakt, voor één delict of honderdduizend? Kortom, de beschrijving van de criminaliteitsontwikkeling wordt bepaald door de gemaakte keuzes en vooronderstellingen. In dit rapport worden te maken keuzes en vooronderstellingen zoveel mogelijk expliciet gemaakt. Het is daarom raadzaam om niet alleen de in dit rapport gepresenteerde tabellen (bijlage 4) te raadplegen, maar ook de bijbehorende toelichtingen in de corresponderende hoofdstukken.

Hoewel cijfers over criminaliteit en rechtshandhaving zich dus soms lastig laten interpreteren, bestaat er niettemin grote behoefte aan deze cijfers. Beleidsmakers, politici, wetenschappers en pers larderen hun beleid, stellingnames en berichtgeving graag met ‘harde’ cijfers. Zo stelt het huidige kabinet Balkende IV zich in zijn beleidsprogramma (14 juni 2007) onder meer ten doel de criminaliteit in de periode 2002 – 2010 te reduceren met 25% door: 19% minder geweldsdelicten, 5% minder vermogensdelicten, verbetering ophelderingspercentage met 15%, daling criminaliteit tegen ondernemingen met 25% en daling van de recidive met 10%-punt. De cijfers die in deze doelstellingen worden genoemd, zien er op het eerste gezicht duidelijk en voor zichzelf sprekend uit. Echter, het antwoord op de in 2010 aan de orde zijnde vraag of het kabinet de gestelde doelen heeft kunnen realiseren, zal mede worden bepaald door bovengenoemde keuzes en vooronderstellingen. De publicatiereeks Criminaliteit en

rechtshandhaving biedt ter ondersteuning van de beantwoording van deze en dergelijke vragen cijfers aan, waarvan de betekenis en de context zo expliciet mogelijk zijn gemaakt.

Het grote belang van cijfers over criminaliteit en rechtshandhaving heeft ertoe geleid dat het ministerie van Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in 1998 een samenwerkingsverband zijn aangegaan met als doel een gezaghebbende publicatierreeks op te zetten met het karakter van een statistisch naslagwerk. Deze publicatierreeks zou ontwikkelingen en samenhangen in de criminaliteit en de rechtshandhaving periodiek en systematisch in kaart moeten brengen. Deze samenwerking heeft geresulteerd in de publicatierreeks 'Criminaliteit en rechtshandhaving' (C&R) waarin het thans voorliggende rapport de vijfde editie is. C&R richt zich op iedereen die is geïnteresseerd in kwantitatieve informatie over criminaliteit en rechtshandhaving: beleidsmakers, politici, journalisten, wetenschappers en anderen.

C&R poogt ontwikkelingen zo veel mogelijk te 'duiden'. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen worden beschreven en toegelicht, dat wordt geëxpliciteerd hoe de cijfers tot stand zijn gekomen en welke definities daarbij zijn gehanteerd, en dat valkuilen en trendbreuken worden benoemd. C&R is echter terughoudend met het maken van vergaande interpretaties. De toegevoegde waarde van C&R is niet alleen gelegen in het bijeenbrengen van statistische informatie – veel van deze informatie is al elders gepubliceerd – maar het bevat ook statistische analyses die nog niet eerder zijn gepubliceerd. Door de informatie over de verschillende onderdelen met elkaar in verband te brengen, wordt ook de *samenhang* in de strafrechtsketen kwantitatief in beeld gebracht: hoe verhouden ontwikkelingen in de geregistreerde criminaliteit zich tot de ontwikkelingen verderop in de strafrechtsketen, zoals het aantal transacties, schuldigverklaringen en door de rechter opgelegde straffen?

Een belangrijk deel van in C&R gebruikte registratiesystemen/databases wordt beheerd en geanalyseerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Maar ook het ministerie van Justitie en de verschillende justitiële veldorganisaties beschikken over veel statistische bronnen. Uit de meeste van deze bronnen wordt jaarlijks statistische informatie gepubliceerd door middel van persberichten, jaarverslagen of anderszins. Daarnaast leveren onder meer het Centraal Justitieel Incasso Bureau, de Dienst Justitiële Inrichtingen, Reclassering Nederland, en de Raad voor de Kinderbescherming op verzoek op maat gemaakte overzichten. De tabellen uit bijlage 4 worden op de WODC-website (www.wodc.nl) geactualiseerd zodra nieuwe gegevens beschikbaar zijn (in Excel- en PDF-formaat). Overigens zijn de actuele cijfers van het CBS altijd op te vragen via de on-line database 'StatLine' van het CBS (www.cbs.nl).

Deze vijfde C&R-editie bevat enkele wijzigingen ten opzichte van de vierde editie (Eggen & Van der Heide, 2005). De belangrijkste wijziging betreft de heropname van het hoofdstuk 'Nederland in internationaal perspectief'. Dit hoofdstuk bleef in de vorige editie achterwege omdat de twee belangrijkste bronnen, te weten het European Sourcebook en de internationale slachtofferenquête 'International Crime Victims Survey' (ICVS) nog niet waren geactualiseerd. Verder zijn de zogenoemde 'boxen' afgevoerd. De informatie uit deze boxen is soms verwerkt in de lopende tekst; soms is zij geschrapt. Tevens zijn de tabellen ('staten') uit de lopende tekst overgeheveld naar bijlage 4.

1.1 Wijze van presentatie

De ontwikkeling van de criminaliteit en de rechtshandhaving komt in deze publicatie op twee manieren aan de orde. Een lange termijn beschrijving (1980-2006) plaatst de ontwikkeling van de criminaliteit in historisch perspectief. De beschrijving over een kortere periode (1995-2006) gaat dieper in op de verschillende door de politie geregistreerde misdrijfcategorieën en de uiteenlopende vormen van strafrechtelijke afdoening.

De publicatie is als volgt opgebouwd.

Hoofdstuk 2 (Het Nederlandse strafrechtstelsel) geeft een beschrijving van het Nederlandse strafrechtstelsel, en laat zien welke instanties en actoren in dit systeem een rol spelen en wat de voornaamste ontwikkelingen zijn in de laatste jaren. Het hoofdstuk kan dienen als referentiekader voor de overige hoofdstukken. Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken tot juli 2007.

Hoofdstuk 3 (Slachtoffers van criminaliteit) laat zien hoe vaak burgers, instellingen en bedrijven slachtoffer worden van verschillende soorten criminaliteit. Verder wordt aandacht besteed aan de materiële en immateriële gevolgen van slachtofferschap, aan onveiligheidsgevoelens, aan preventiemaatregelen ter voorkoming van of als gevolg van criminaliteit en aan het beroep op slachtofferhulp.

Hoofdstuk 4 (Criminaliteit en opsporing) beschrijft de aard en de omvang van de door de politie geregistreerde criminaliteit: hoeveel processen-verbaal zijn door de politie opgemaakt, om wat voor misdrijven gaat het, hoeveel zaken zijn opgehelderd, welke verdachten zijn gehoord? Tevens wordt een beeld geschetst van de kenmerken van verdachten. Paragraaf 4.2.3 beschrijft criminaliteit en opsporing van minderjarigen.

Hoofdstuk 5 (Vervolg en berechting) gaat een stap verder in de strafrechtstelsel en geeft een beschrijving van de instroom en afdoening van strafzaken in eerste aanleg bij het Openbaar Ministerie (OM) en de rechtbanken. Daarnaast komen de aard van de delicten waarvoor men wordt

vervolgd, de wijze van afdoening en de opgelegde sancties aan bod. Paragraaf 5.2 beschrijft vervolging en berechting van minderjarigen.

Hoofdstuk 6 (Tenuitvoerlegging van sancties) beschrijft de uitvoering en organisatie van verschillende soorten van strafrechtelijke sancties (straffen en maatregelen) tegen meerderjarigen en minderjarigen in Nederland. Het gevangeniswezen, de justitiële jeugdinrichtingen, tbs-klinieken, taakstraffen, Halt en de rol van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) bij onder meer de incasso van strafrechtelijke boetes worden hier belicht.

Hoofdstuk 7 (De strafrechtsketen in samenhang) vergelijkt stromen en ontwikkelingen in verschillende onderdelen van de strafrechtsketen met elkaar en gaat in op de samenhang daartussen. Hierbij komen de delictcategorieën geweldsmisdrijven, vermogensmisdrijven, vernieling en openbare orde, en misdrijven tegen de Opiumwet apart aan de orde. Tevens komt het onderwerp “recidive” aan de orde.

Hoofdstuk 8 (Uitgaven aan criminaliteit) beschrijft hoeveel de overheid uitgeeft aan criminaliteitsbestrijding en strafrechthandhaving en hoe hoog de financiële schade en overige maatschappelijke kosten van criminaliteit zijn. De uitgaven van de overheid worden zoveel mogelijk toegerekend naar de verschillende elementen van de strafrechtsketen, zoals preventie, opsporing, vervolging, berechting, tenuitvoerlegging en ondersteuning. De financiële schade en de overige maatschappelijke kosten worden uitgesplitst naar burgers, bedrijven en overheid.

Hoofdstuk 9 (Nederland in internationaal perspectief) presenteert de internationale dimensie: hoe is de omvang en ontwikkeling van de criminaliteit en de strafrechtelijke reactie daarop in Nederland, in vergelijking met Europa en enkele landen daarbuiten?

Voor de hoofdstukken 3 tot en met 9 zijn tabellen in een aparte bijlage (bijlage 4) bijeen gezet. Verder zijn de volgende bijlagen opgenomen: een overzicht van de in deze rapportage gehanteerde standaardclassificatie misdrijven CBS (op welke wetsartikelen hebben de onderscheiden delicten betrekking; bijlage 1), de in deze rapportage gebruikte statistische bronnen (bijlage 2), een schematisch overzicht van de strafrechtsketen (bijlage 3), een overzicht van de in deze rapportage gehanteerde afkortingen (bijlage 5) en een trefwoordenregister (bijlage 6).

1.2 Kanttekeningen

De nadruk ligt in dit boek op misdrijven. Overtredingen, die feitelijk de grootste categorie van strafbare gedragingen vormen, blijven buiten beeld. Hierbij kan worden gedacht aan ‘zwartrijden in het openbaar vervoer’, ‘openbare dronkenschap’, ‘verkeersovertredingen’, enzovoort. De data waarover CBS en Justitie thans beschikken, laten een gedetailleerde beschrijving van de overtredingen nog niet toe. Zodra dit wel mogelijk is,

zal in een volgende editie van C&R ook aan de overtredingen apart aandacht worden besteed. Overigens worden op enkele plaatsen in dit boek gegevens *inclusief* overtredingen gepresenteerd, bijvoorbeeld waar het de tenuitvoerlegging van bepaalde sanctietypen betreft (deze gegevens zijn dan alleen beschikbaar van misdrijven en overtredingen tesamen). In die gevallen wordt dat expliciet vermeld.

Met betrekking tot de categorisering van delicten is in dit boek gekozen voor de standaardclassificatie misdrijven CBS (zie bijlage 1). Deze indeling is gebaseerd op wetsartikelen. De consequentie van deze keuze is dat vormen van criminaliteit die zich niet laten definiëren in termen van wetsartikelen, buiten beeld blijven. (Vormen van) georganiseerde criminaliteit, organisatiecriminaliteit, werknemerscriminaliteit, enzovoort vallen eveneens buiten het bereik van dit boek. Waar in dit boek wordt gesproken over ‘strafzaken’, worden zaken bedoeld betreffende misdrijven die door het Openbaar Ministerie of de rechter worden afgedaan.

Voor deze publicatie zijn diverse bronnen gebruikt. Elke bron kent zijn waarde maar ook zijn beperkingen. De uitkomsten van slachtofferenquêtes (zie voor beschrijving bijlage 2) zijn gebaseerd op steekproeven. Daardoor is het bijvoorbeeld niet mogelijk om betrouwbare uitsplitsingen te maken naar minder vaak voorkomende delicttypen, omdat de aantallen in de enquêtes zeer klein zijn. Bovendien zijn de uitkomsten van deze enquêtes gebaseerd op de beleving van misdrijven door individuele slachtoffers. Deze kunnen afwijken van die van politie en justitie. Doordat van ernstige delicten waarschijnlijk vaker aangifte wordt gedaan dan van minder ernstige delicten, zullen de minder ernstige delicten over het algemeen beter door slachtofferenquêtes in beeld worden gebracht dan door de statistieken van de politie. Delicten waarbij geen directe slachtoffers vallen of hoeven te vallen (de zogenoemde ‘slachtofferloze delicten’), zoals drugshandel of rijden onder invloed, worden via slachtofferenquêtes in het geheel niet waargenomen. Voor het in beeld krijgen van dit soort delicten is de Politiestatistiek van waarde.

Cijfers die afkomstig zijn uit de registratie van politie en justitie, kennen ook beperkingen. Ten eerste hebben ze alleen betrekking op de feiten of zaken die de betreffende instantie waarneemt. Zo zal de politie vernielingen of diefstallen die niet worden aangegeven, niet registreren. Hetzelfde geldt voor ‘slachtofferloze’ delicten, zolang de politie deze delicten niet op het spoor komt. Dit laatste geeft al aan dat ook het beleid en de technische mogelijkheden van de betrokken instanties invloed op de cijfers kunnen hebben. Als de politie meer aandacht besteedt aan alcoholgebruik van automobilisten of op dit gebied nieuwe opsporingsmethoden gaat hanteren, zal dit mogelijk invloed hebben op het aantal geregistreerde misdrijven. Soortgelijke opmerkingen gelden ook verderop in de strafrechtelijke keten, bijvoorbeeld bij gegevens over vervolging en berechting.

Ontwikkelingen in de criminaliteitscijfers moeten derhalve niet alleen worden verklaard uit ontwikkelingen in de criminaliteit, maar dienen tevens te worden geïnterpreteerd tegen de achtergrond van mogelijke veranderingen in gedrag rond aangifte en in beleid op het gebied van registratie en vervolging.

Ten tweede kunnen er verschillen in definities optreden tussen verschillende bronnen, waardoor uitkomsten niet altijd exact vergelijkbaar zijn.¹ Voor een volledig beeld van de voornaamste kenmerken en beperkingen van de in deze publicatie gehanteerde bronnen wordt verwezen naar bijlage 2.

1.3 Evaluatie C&R

In 2006 is een evaluatieonderzoek uitgevoerd onder het lezerspubliek van C&R. Het doel van dit onderzoek was een beeld te krijgen van de waardering van lezers ten aanzien van C&R: beantwoordt C&R aan de behoefte van het lezerspubliek; behandelt C&R de juiste onderwerpen; wat vindt de C&R-gebruiker van de presentatie van de informatie (leesbaarheid, toegankelijkheid, etc.)?

Aan 113 C&R-lezers is een schriftelijke vragenlijst gestuurd. Bij het maken van deze steekproef is getracht een goede verdeling te maken over de verschillende doelgroepen van C&R (departementen, het justitie- en politieveld, parlement, universiteiten, media en onderzoeksinstituten). Uiteindelijk zijn veertig ingevulde vragenlijsten teruggezonden. Hoewel het aantal geretourneerde vragenlijsten terughoudendheid oplegt bij het maken van stellige conclusies, kunnen toch enkele indicatieve bevindingen worden geformuleerd. De algemene waardering van de veertig respondenten voor C&R bedroeg gemiddeld 3,9 op een vijfpuntsschaal. Op de criteria toegankelijkheid, bruikbaarheid en toelichting was de gemiddelde score 4,0 of hoger. Op de criteria actualiteit en diepgang waren de scores met respectievelijk 3,7 en 3,5 wat lager. Op onderdelen zijn kritische opmerkingen en suggesties tot verbetering gemaakt. Aan de hand van deze opmerkingen en suggesties is / wordt C&R verder verbeterd. Voorts zal ter verhoging van de actualiteit jaarlijks in plaats van tweejaarlijks worden gepubliceerd, en wordt gewerkt aan verbetering van de presentatie van C&R op de WODC-website.

1 In deze publicatie wordt voor het onderdeel vervolging en berechting gebruikgemaakt van de CBS-statistiek van strafrechtspleging en -toepassing, waarbij het primaire bronsysteem COMPAS wordt bevestigd. Het Parket-Generaal (PaG) hanteert een beleidsinformatiesysteem (OMDATA) dat eveneens COMPAS als primair bronsysteem heeft. Definitieverschillen, meetmomenten en bevragingswijze kunnen verschillen in de cijfers tot gevolg hebben.

2 Het Nederlandse strafrechtstelsel – een beschrijving op hoofdlijnen

W.M. de Jongste

De kern van dit hoofdstuk bestaat uit een overzicht van de personen en organen die in de huidige Nederlandse strafrechtpleging een rol spelen en een korte weergave van de fasen van het strafproces en van de strafrechtelijke sancties. Ter inleiding daarop wordt een beknopte toelichting gegeven op enkele beginselen en begrippen van het strafrechtstelsel en worden enkele ontwikkelingen aangestipt.

Legaliteitsbeginsel

‘Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling’ aldus artikel 1 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Dit artikel wordt wel de hoeksteen van ons strafrecht genoemd (Enschedé, 2005). Volgens dit artikel is een feit alleen strafbaar als het valt onder een *wettelijke* strafbepaling en wordt daarom wel aangehaald als de formulering van het aan ons strafrecht ten grondslag liggende *legaliteitsbeginsel*.¹ In het tweede lid van artikel 1 is vermeld dat alleen dát feit strafbaar is, dat op het moment dat het plaatsvond, strafbaar was gesteld. De wetgever mag niet met terugwerkende kracht feiten strafbaar stellen. Een strafbaar feit is een feit waartegen straf is bedreigd en dat aanleiding kan geven tot een strafvervolgung. Welke feiten strafbaar zijn en welke straffen opgelegd kunnen worden, wordt beschreven in het Wetboek van Strafrecht. Dit onderdeel van het recht wordt ook wel het materiële strafrecht genoemd. In het materiële strafrecht worden strafbare feiten ingedeeld in misdrijven (ernstige feiten) en overtredingen (minder ernstige feiten). De wettelijke bepalingen geven steeds aan of er sprake is van een misdrijf of van een overtreding.

Verder maakt het strafrecht onderscheid tussen het gewone of commune strafrecht, dat is neergelegd in het Wetboek van Strafrecht en het bijzondere strafrecht, dat is geregeld in bijzondere wetten zoals bijvoorbeeld de Wet economische delicten², de Wet internationale misdrijven, de Wet wapens en munitie, de Wegenverkeerswet en de Opiumwet. Daarbij geldt dat de regels van het commune strafrecht van toepassing zijn, ook voor de bijzondere strafrechtsgebieden, tenzij daarvan wordt afgeweken voor bepaalde delicten in de betreffende bijzondere wetten.

Naast het materiële strafrecht kennen we het formele strafrecht, ofwel: het strafprocesrecht, dat is beschreven in het Wetboek van Strafvordering (Sv)³. Het formele strafrecht regelt op welke wijze en door welke perso-

1 Dit beginsel is ook terug te vinden in artikel 16 Grondwet, artikel 7 EVRM en artikel 15 IVBPR. Het moet niet worden verward met het legaliteitsbeginsel dat het Duitse recht kent en inhoudt dat, behoudens uitzonderingen, alle geconstateerde strafbare feiten moeten worden vervolgd. Zie Tak, 1973.

2 Zie voor een analyse van de Wet economische delicten: Gritter (2005).

3 Naast het materiële en het formele strafrecht wordt nog onderscheiden het sanctierecht, dat gaat over de regelingen die de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen bepalen en een onderdeel daarvan, het detentierecht, dat gaat over de rechtspositie van gedetineerden.

nen en instanties wordt onderzocht of een strafbaar feit is begaan (de waarheidsvinding). Ook wordt in dit wetboek geregeld door wie en op grond van welke maatstaven wordt beslist over de strafrechtelijke sancties die moeten volgen op het bewezen strafbare feit. Met andere woorden: het formele strafrecht geeft de vorm waarin het materiële strafrecht tot leven komt en wordt toegepast. Het eerste artikel van het Wetboek van Strafvordering luidt: strafvordering vindt alleen plaats op de wijze bij de wet voorzien. Ook hier zien we het legaliteitsbeginsel terugkomen.⁴ De grondslag van dit beginsel is de rechtszekerheid van de burger tegen een willekeurige strafvervolging en gaat terug op de periode van de verlichting en de Franse revolutie in de achttiende eeuw waarin de bescherming van de vrijheid van de burger tegen een (al)machtige staat opgeld deed. Montesquieu ontwikkelde in deze tijd de bekende leer van de machtenscheiding (*trias politica*)⁵ die nog steeds ten grondslag ligt aan ons staatsbestel. Deze leer baseerde Montesquieu op de gedachte dat de staatsmacht het beste kon worden verdeeld over een drietal staatsorganen waarbij elk orgaan bevoegd is om een gedeelte van het staatsgezag uit te oefenen. De wetgevende macht heeft tot taak om wettelijke (straf)bepalingen te formuleren, procedureregels vast te stellen en bevoegde rechterlijke organen aan te wijzen. De rechtsprekende macht is verantwoordelijk voor de beslechting van geschillen en voor de berechting in strafzaken aan de hand van de toepasselijke wettelijke (procedure)regels. De uitvoerende of bestuurlijke macht past wettelijke regels in concrete gevallen toe en is belast met het beheer van de staatsorganen. Deze machtenscheiding zou er volgens Montesquieu niet alleen toe moeten leiden dat de macht is verdeeld maar ook dat de drie machten elkaar in evenwicht houden en er niet één de overhand krijgt. Sinds de tijd van de Franse revolutie ligt het legaliteitsbeginsel aan de basis van de meeste strafrechtelijke systemen. Het legaliteitsbeginsel in het Nederlandse strafrecht houdt in dat strafbare feiten en de straffen die kunnen volgen als een strafbaar feit is gepleegd, én de manier waarop de strafvervolging plaatsvindt moet zijn neergelegd in een democratisch tot stand gekomen wet, waar ook de staat in de strafvervolging aan is gebonden.

Ontwikkelingen in het strafrechtstelsel

Het Wetboek van Strafrecht dateert uit 1886 en het Wetboek van Strafvordering uit 1926. Beide wetboeken zijn in de loop van de tijd aan de maatschappelijke opvattingen en ontwikkelingen aangepast. Zo is het Wetboek van Strafrecht bijvoorbeeld aangevuld met strafbaarstelling van discriminatie, milieuvervuiling, computercriminaliteit en virtuele kinderporno. Andere strafbaarstellingen zijn in het wetboek sterk gewijzigd, bij-

4 Zie verder over de te onderscheiden beginselen die aan artikel 1 Sv ten grondslag liggen: Groenhuijsen, Knigge (2004).

5 Zie voor een kritische beschouwing van de *trias politica*: Gommer 2007.

voorbeeld op het terrein van abortus en euthanasie, en het bordeelverbod is geheel uit het Wetboek van Strafrecht verdwenen. In de verkeerswetgeving wordt, sinds de inwerkingtreding van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften, een groot aantal strafbare feiten niet langer strafrechtelijk maar administratiefrechtelijk afgehandeld. Ook het Wetboek van Strafvordering heeft veel wijzigingen ondergaan als gevolg van nieuwe ontwikkelingen. In de eerste plaats gaat het om technische ontwikkelingen. Zo is het onder dwang afnemen van wangslijmvlies, bloed of speeksel sinds enkele jaren mogelijk met het oog op een DNA-test, en mag, onder omstandigheden, telecommunicatie worden afgeluisterd. In de tweede plaats vinden wetswijzigingen plaats onder invloed van het internationale recht, in het bijzonder de mensenrechten. Als gevolg van uitspraken van het Europese Hof voor de rechten van de mens, is het Wetboek van Strafvordering enkele malen gewijzigd. Zo is bijvoorbeeld de positie van de anonieme getuige in het strafproces geregeld en moet de rechtmatigheid van de inverzekeringsstelling van een verdachte op een eerder moment worden getoetst door een rechter. Verder zijn aanpassingen in de wetgeving verricht om de opsporingsactiviteiten te normeren zoals in het kader van Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden en de Wet bijzondere politieregisters. Ook zijn wijzigingen doorgevoerd die zijn gericht op vergroting van de opsporingsmogelijkheden zoals in de wet tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging van terroristische misdrijven⁶ en in de wettelijke regeling inzake het verhoor van de afgeschermd getuige.⁷ Ten slotte zijn er enkele wetswijzigingen doorgevoerd ter verbetering van de rol en positie van het slachtoffer in het strafproces (zie verder paragraaf 2.1.3).

Door de snel opeenvolgende wijzigingen in het wetboek is de laatste jaren van de vorige eeuw de vraag gerezen of het wenselijk zou zijn om tot een algehele herziening van het Wetboek van Strafvordering te komen. Daar is tot op heden steeds van afgezien, met dien verstande dat een omvangrijk grondslagenonderzoek is verricht onder de titel: Onderzoeksproject Strafvordering 2001.⁸ Mede op basis daarvan vindt een herstructurering op onderdelen plaats.⁹ Ook worden regelmatig andere wijzigingen doorgevoerd zonder dat evenwel getornd wordt aan het basismodel van onze strafvordering dat wel wordt aangeduid als het *inquisitoire procestype*. In dit procestype onderzoekt de strafvorderlijke overheid actief de zaak en is de verdachte voorwerp van onderzoek. Daarbij is de strafvorderlijke overheid gebonden aan de regels van het strafprocesrecht en geeft ditzelfde recht de verdachte bepaalde garanties dat inbreuken op diens

6 Stb. 2006, 580, Kamerstukken 2003-04, 28 463; zie ook: Keulen (2005), Verrest (2007).

7 Stb. 2006, 460, Kamerstukken 2003-04, 29 743.

8 Groenhuijsen, Knigge (1999-2004).

9 Kamerstukken 2003-04, 2006-07, 29 271.

(grond)rechten worden beperkt. Daarom wordt wel gesproken van een getemperd inquisitoir proces. Deze typering is vooral van toepassing op de eerste fase van het strafproces waarin de verdachte veel onderzoekshandelingen heeft te dulden. In de fase van het onderzoek ter terechtzitting neemt de verdachte op voet van gelijkheid deel aan het debat voor de rechter en komen meer de kenmerken van een *accusatoir proces*type naar voren.¹⁰

2.1 Personen en organen in de strafrechtspleging

In deze paragraaf worden de personen en organen beschreven die in de strafrechtspleging een rol spelen.¹¹ Daarbij is ervoor gekozen om in de beschrijving met de wetgever te beginnen, immers het gehele strafrechtstelsel berust op (formele) wetgeving. Vervolgens is zoveel mogelijk de loop van (de voorbereiding van) een strafgeding gevolgd met dien verstande dat de beschrijving van de personen voorafgaat aan de beschrijving van de organen.

2.1.1 De wetgever

De wetgever (regering en Staten-Generaal, zie artikel 81 Grondwet) bepaalt welke gedragingen strafbaar zijn en stelt de wettelijke kaders vast waarbinnen opsporing, vervolging en berechting plaatsvinden. In het straf- en strafprocesrecht ligt de nadruk op codificatie in formele wetgeving: het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en de verschillende Penitentiaire beginselenwetten (Penitentiaire beginselenwet, Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden, Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen)¹² en minder op lagere regelgeving zoals bijvoorbeeld een gemeenteverordening (APV) waarin ook strafbepalingen voorkomen.

2.1.2 De Minister van Justitie

De Minister van Justitie speelt een belangrijke rol bij de wetgeving op het terrein van het straf(proces)recht. Hij is verantwoordelijk voor het grootste deel van de wetsvoorstellen die worden ingediend met het oog op wijziging en aanvulling van de wetboeken. Verder is de Minister van Justitie politiek verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging en

10 In het accusatoire of adversaire processtype wordt de procedure opgevat als strijd tussen twee partijen waarin de strijd tussen de aanklager en de verdachte met diens verdediging over wat er is gebeurd, plaatsvindt voor een feitenrechter die alleen beslist welke versie als waar zal gelden en zich niet zelf bezighoudt met het proces van waarheidsvinding.

11 Zie voor een uitgebreide beschrijving: Corstens (2005) en Mevis (2006).

12 Deze wetten regelen de organisatie van de tenuitvoerlegging van sancties én de regels ter bescherming van de rechten van burgers die deze sancties ondergaan.

kan aanwijzingen geven aan het Openbaar Ministerie (OM) over de uitoefening van de taken en bevoegdheden, zowel in algemene zin als in individuele strafzaken (artikel 127 Wet op de rechterlijke organisatie).¹³ Aanwijzingen tot niet (verder) opsporen en vervolgen dient de minister aan beide kamers der Staten-Generaal voor te leggen. Ten slotte benoemt de Minister van Justitie de rechters en de leden van het OM en vindt de executie van beslissingen van de strafrechter plaats volgens de richtlijnen die door de Minister van Justitie zijn vastgesteld.

2.1.3 *Het slachtoffer*

In het strafproces kan het slachtoffer op verschillende manieren een rol spelen. Naast de aangifte, die overigens iedereen kan doen die kennis heeft van een strafbaar feit, kan het slachtoffer voor bepaalde delicten een klacht indienen. Een klacht is een bijzonder soort aangifte, namelijk met het verzoek om vervolging (artikel 164 Sv). Verder kan het slachtoffer, als een zaak *niet* wordt vervolgd, daarover zijn beklag doen bij het gerechtshof (artikel 12 Sv) dat vervolgens het OM de opdracht kan geven om alsnog de verdachte te vervolgen. Ten slotte maakt het Wetboek van Strafvordering het mogelijk dat het slachtoffer in het strafproces aanspraak op schadevergoeding kan maken. Hij moet zich dan voegen in het strafproces met een zogenoemde ‘vordering benadeelde partij’. Als de rechter de vordering toewijst, moet het slachtoffer zelf in actie komen om ervoor te zorgen dat hij de vordering ook int bij de verdachte (artikel 592a Sv). Met de invoering van de Wet Terwee in 1995 zijn de wettelijke mogelijkheden voor het slachtoffer tot schadevergoeding vergroot. Zo heeft de strafrechter de mogelijkheid om uit zichzelf de verdachte tot een schadevergoeding te veroordelen: de schadevergoedingsmaatregel (artikel 36f Sr). Het voordeel hiervan is, anders dan bij de vordering benadeelde partij, dat als de rechter deze straf oplegt, de officier van justitie de inning van de schade voor zijn rekening neemt en het geïnde bedrag aan het slachtoffer doorbetaalt (artikel 553 en 36f lid 1 Sv). Ten slotte kan de rechter bij wijze van bijzondere voorwaarde een schadevergoeding opleggen (artikel 14c lid 2 Sr) of de storting van een som geld aan een instelling die de belangen van slachtoffers behartigt (artikel 14c lid 4 Sr). Deze verruimde mogelijkheden voor het slachtoffer passen in de omslag in het denken over het slachtoffer in het strafproces sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw. Voorheen werd het slachtoffer vooral gezien als mogelijke en belangrijke getuige van een strafbaar feit. Tegenwoordig behoort een adequate en correcte bejegening van het slachtoffer tot de taak van alle organen in de strafrechtpleging en dat is ook wettelijk vastgelegd (zie bijvoorbeeld artikel 288a Sv). Door de Europese Unie is een kaderbesluit op het terrein van de slachtofferzorg vastgesteld dat de lidstaten verplicht om aan de daarin geformuleerde

¹³ Zie hierover o.a. Blad, J.R en H. de Doelder, 2007.

uitgangspunten voor de versterking van de positie van het slachtoffer uitvoering te geven.¹⁴ In Nederland is, mede met het oog daarop, wetgeving tot stand gebracht, zoals de op 1 januari 2005 in werking getreden wet 'invoering van spreekrecht voor slachtoffers en nabestaanden'. In gevallen van ernstig persoonlijk slachtofferschap, met name in zedenzaken, ligt de schade vooral op het emotionele vlak. Volgens artikel 302 Sv kan een slachtoffer of diens nabestaande op de terechtzitting een verklaring afleggen omtrent de gevolgen die het tenlastegelegde feit bij hem teweeggebracht heeft. Dit spreekrecht bestaat alleen voor bepaalde ernstige misdrijven (artikel 302 lid 2 en 336 Sv). Het spreekrecht betekent niet dat het slachtoffer medebeslissingsrecht heeft in de afdoening van 'zijn' strafzaak. Verder is in zaken waarin sprake is van een misdrijf tegen de zeden of een geweldsmisdrijf voorzien in een regeling op grond waarvan het slachtoffer kosteloos een beroep kan doen op een advocaat (artikel 44 lid 5 Wet op de rechtsbijstand). Ten slotte is op dit moment bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel in behandeling tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering ter versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces.¹⁵ Het gaat onder andere om het recht op informatie over de stafrechtelijke procedure, het recht op kennisneming van processtukken en het recht op het toevoegen van stukken aan het procesdossier.

Slachtofferhulp

Sinds 1984 kent Nederland professioneel georganiseerde slachtofferhulp. Slachtofferhulp Nederland (SHN) is een landelijke organisatie met een landelijk bureau en ruim 75 lokale bureaus voor slachtofferhulp waar zo'n 1500 vrijwilligers slachtofferhulp verlenen. De ondersteuning is vooral praktisch van aard en bestaat uit het invullen van (verzekerings)papieren, het bijstaan van slachtoffers in een rechtszaak en het doorverwijzen naar juiste instanties. De landelijke organisatie wordt gefinancierd door het Ministerie van Justitie, gemeenten en het Fonds Slachtofferhulp dat fondsen in de maatschappij verwerft. Informatie over Slachtofferhulp Nederland is te vinden op: www.slachtofferhulp.nl.

2.1.4 De verdachte, de raadsman en de tolk/vertaler

De verdachte

De centrale figuur in het strafproces is de verdachte. Volgens artikel 27 lid 1 Sv wordt, voordat de vervolging is aangevangen, als verdachte aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Daarna wordt als verdachte aangemerkt degene tegen wie de vervolging is gericht (artikel 27 lid 2 Sv). De mogelijke of vermoedelijke dader van een strafbaar

¹⁴ Publicatieblad EG L 82/1- 22-3-2001.

¹⁵ TK, 2004-07, 30 143.

feit blijft verdachte tot op het moment dat de rechter definitief uitspraak heeft gedaan.

De definitie van artikel 27 lid 1 Sv vereist niet alleen dat er sprake is van een strafbaar feit maar ook van een redelijk vermoeden van schuld van de betrokkene aan dat strafbare feit. Het vermoeden moet gebaseerd zijn op feiten of omstandigheden zoals getuigenverklaringen of feiten van algemene bekendheid.¹⁶ De formele verdenking houdt in dat er tegen de verdachte dwangmiddelen kunnen worden toegepast (zie paragraaf 2.2.1) maar impliceert ook rechten voor de betrokkene. Het wellicht meest fundamentele recht is dat hij niet hoeft mee te werken aan zijn veroordeling door middel van het afleggen van een verklaring. De verdachte heeft het recht om te zwijgen en voor het verhoor moet hem worden verteld dat hij niet tot antwoorden is verplicht: de zogenoemde ‘cautie’ (artikel 29 lid 2 Sv). Andere rechten van de verdachte zijn het recht op bijstand door een raadsman, het recht om te worden gehoord en het recht op kennisneming van de processtukken, dat zijn de stukken die in het dossier zijn opgenomen; dit laatste wordt wel de interne openbaarheid genoemd. De interne openbaarheid is niet absoluut en kan in het belang van het onderzoek worden beperkt door de officier van justitie (ovj) of door de rechter-commissaris (rc) (artikel 30 lid 2 Sv). De verdachte heeft ook recht op behandeling van zijn zaak binnen een redelijke termijn. Dit recht is expliciet verwoord in artikel 6 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en komt als uitgangspunt in ons recht tot uitdrukking in de gevolgen die zijn verbonden aan de late dagvaarding of vertraging na aanvang van de zitting met grote overschrijding van bepaalde termijnen. Dit kan leiden tot strafvermindering voor de verdachte of verval van recht tot vervolging. Dergelijke gevallen komen in de praktijk bijna niet voor.

De raadsman

De raadsman is degene die de verdachte bijstaat. In beginsel is dat de raadsman die de verdachte zelf kiest (artikel 38 lid 1 Sv). Naast de gekozen raadsman bestaat de toegevoegde raadsman die door de staat wordt betaald en waar de verdachte recht op heeft als hij voor een bepaalde tijd van zijn vrijheid wordt beroofd in het kader van het onderzoek (artikel 40 e.v. Sv). Een advocaat die in een strafzaak optreedt wordt in het Wetboek van Strafvordering aangeduid als raadsman (de wet is seksenneutraal en kent, anders dan wel eens wordt vernomen niet het begrip: raadsvrouw). Hij geeft juridische en morele bijstand aan de verdachte, komt op voor diens belangen en is in het algemeen ook de woordvoerder van de verdachte. De relatie tussen de verdachte en zijn raadsman is een vertrouwensrelatie en daarom is de raadsman verplicht tot geheimhouding van

¹⁶ Zie noot 4.

alles wat hem in die hoedanigheid wordt toevertrouwd en mag hij daarover in rechte niet getuigen.

Bij een goede verdediging in strafzaken is niet alleen de verdachte gebaat maar ook de samenleving. Een goede verdediging kan helpen voorkomen dat in het kader van de opsporing en vervolging uit het voorhanden feitenmateriaal eenzijdig wordt geselecteerd dat de verdachte belast en kan zo dus bijdragen aan het doel van het strafproces: de waarheidsvinding.

De tolk en vertaler

De verdachte die geen Nederlands kent, moet kunnen begrijpen wat wordt gezegd, en moet kunnen begrijpen wat er aan bewijsmateriaal en overige processtukken op tafel ligt. Het recht op tolkenbijstand maakt deel uit van het recht op een eerlijk proces zoals neergelegd in artikel 6 EVRM. De verdachte die de taal die ter zitting wordt gesproken niet verstaat of niet spreekt en die dus niet kan volgen wat er in zijn proces gebeurt, heeft mogelijkwjs geen eerlijk proces. In het algemeen geldt niet dat een verdachte er recht op heeft dat alle stukken in zijn zaak schriftelijk worden vertaald. De 'Richtlijn tolkenbijstand in het opsporingsonderzoek in strafzaken' voorziet in de tolkenbijstand in het voorbereidend onderzoek (Stcrt. 1996, 168, Stcrt, 2007, 39). Tijdens het gerechtelijk vooronderzoek (gvo) is de rechter-commissaris (rc) bevoegd een tolk te benoemen (artikel 191 Sv). Tijdens de zitting wordt, indien een verdachte de Nederlandse taal niet of niet voldoende beheerst, het onderzoek niet voortgezet zonder de bijstand van de tolk (artikel 275 Sv).

2.1.5 De getuige en de deskundige

De getuige

Een getuige is iemand die iets over het strafbare feit kan verklaren. Onder een verklaring van een getuige wordt volgens het Wetboek van Strafvordering verstaan: bij het onderzoek op de terechtzitting gedane mededeling van feiten of omstandigheden, welke hij zelf waargenomen of ondervonden heeft. De getuige kan worden gedagvaard door de ovj, verdachte of rechter-commissaris. Hij legt zijn verklaring onder ede af. Het afleggen van een valse verklaring (meineed) is strafbaar gesteld in artikel 207 Sr.

Een bijzonder type is de *bedreigde getuige*. Een bedreigde getuige is een getuige waarvan de identiteit voor de verdachte en diens raadsman geheim wordt gehouden, omdat hij door of vanwege de verdachte bedreigd is. In zo'n geval moet de rc onderzoeken of er sprake is van een serieuze bedreiging (artikel 226a- 226f Sv). Indien dit het geval is, hoeft de getuige niet op de openbare terechtzitting te verschijnen en mag zijn onder ede afgelegde (anonieme) verklaring voor de rc door de strafkamer als bewijsmiddel tegen de verdachte worden gebruikt. Voorwaarde is dat de verdediging op enig tijdstip in de procedure in de gelegenheid is gesteld om de

getuige vragen te (doen) stellen. Het bewijs mag niet in doorslaggevende mate op de anonieme getuigenverklaring berusten.

Verder kent ons strafrechtstelsel de *criminele getuige oftewel: kroon-getuige*. Deze term wordt gebruikt voor een verdachte die in ruil voor strafvermindering bereid is om als getuige op te treden tegen een andere verdachte, omdat zonder zijn verklaring het bewijs niet rond te krijgen is (artikel 226g-226j Sv).

Op 1 november 2006 is de *Wet afgeschermd getuige* in werking getreden (artikel 226m-226s Sv). Het doel van deze wet is om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van terroristische misdrijven door de informatie van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD) in het strafproces te kunnen benutten voor het bewijs in strafzaken (Krips, 2006). Een gespecialiseerde rc kan getuigen horen in verband met mogelijk strafrechtelijk relevante informatie van veiligheidsdiensten. De identiteit van de verdachte wordt, met het oog op de staatsveiligheid, afgeschermd. Als de rc bepaalt dat de verdachte en diens raadsman de verhoren niet mogen bijwonen, kunnen vragen worden gesteld door tussenkomst van de rc.

De deskundige

De rechter kan, met het oog op de waarheidsvinding, behoefte hebben aan het oordeel van een deskundige, bijvoorbeeld een reclasseringswerker, een technicus, een ballistisch deskundige, een financieel deskundige, een psychiater of een psycholoog. Zowel de zittingsrechter als de rechter-commissaris (rc) is bevoegd deskundigen in te schakelen (artikel 227 Sv). In een aantal gevallen is de rechter verplicht een deskundige in te schakelen, bijvoorbeeld indien de rechter de maatregel terbeschikkingstelling (tbs) wil opleggen.

Er is een aantal, onder justitie vallende, instellingen die deskundigheid ‘in huis’ hebben die relevant is voor de beantwoording van de vragen die in een strafrechtelijk onderzoek centraal staan. In de eerste plaats is dat het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Dit onderzoeksinstituut voert technisch, medisch-biologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek uit op verzoek van opsporingsinstanties, het OM en de zittende magistratuur. Verder ressorteert onder het Ministerie van Justitie het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) dat de rechterlijke macht in strafzaken adviseert:

- over de noodzaak van onderzoek naar de persoon van de verdachte in relatie tot toerekeningsvatbaarheid;
- over de kans op recidive;
- over de te volgen behandeling en beveiliging (klinisch en ambulante);
- over de ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren.

Het Pieter Baan Centrum (PBC) en de activiteiten van de voormalige Forensisch Psychiatrische Dienst (FPD) maken deel uit van het NIFP. In het PBC

vindt klinische observatie van verdachten plaats door forensische psychiaters en psychologen en andere deskundigen. De onderzoeken monden uit in schriftelijke of mondelinge deskundigenverklaringen. De deskundige treedt overigens ook vaak als getuige op in het voorbereidend onderzoek of ter terechtzitting. De verdachte kan zelf ook deskundigen laten horen.

2.1.6 De politie

De taak en samenstelling van de politie zijn wettelijk geregeld in de Politiewet 1993 (PW) die op 1 april 1994 in werking trad. De strafrechtelijke bevoegdheden van de politie in de opsporingsfase zijn geregeld in het Wetboek van Strafvordering en in een aantal bijzondere wetten, zoals de Opiumwet en de Wet wapens en munitie.

De politie bestaat uit 25 regionale politiekorpsen en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Dit korps houdt onder andere toezicht op het verkeer op de rijkswegen, het scheepvaart- en het vliegverkeer. Ook zorgt het voor de bewaking van de leden van het Koninklijk Huis en levert het specialistische ondersteuning en materiaal. Voorts is bij het KLPD een aantal landelijke rechetaken in de Dienst Nationale Recherche Informatie ondergebracht en ook de Spoorwegpolitie en de Verkeerspolitie.

Artikel 3 van de PW brengt het politiepersoneel samen onder het verzamelbegrip 'ambtenaar van de politie'. Onder dit begrip vallen niet alleen de reguliere executieve ambtenaren (zoals de agent en de politiesurveillant), maar ook de administratieve ambtenaren. Ook vrijwillige ambtenaren (aangesteld voor de uitvoering van de politietaak waar sprake is van piekbelastingen voor de reguliere politie) en de bijzondere ambtenaren van de politie (o.a. de Rijksrecherche) worden als ambtenaren van de politie aangemerkt.

Artikel 2 PW noemt de volgende taken van de politie: zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven. De handhaving van de rechtsorde valt in drie onderdelen uiteen.

- *De strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.* Politietaken hierbij zijn: de daadwerkelijke voorkoming, opsporing en beëindiging van strafbare feiten. Ook de eerste opvang van slachtoffers van delicten wordt tot de strafrechtelijke ordehandhaving gerekend.
- *De openbareordehandhaving.* Het gaat hier bijvoorbeeld om de begeleiding van demonstraties.
- *De taken ten dienste van de justitie.* Het gaat bijvoorbeeld om de betekening¹⁷ van gerechtelijke mededelingen in strafzaken en de dienst bij de gerechten.

¹⁷ Betekenen: uitreiken van een gerechtelijk of ambtelijk schrijven door een in de wet aangegeven persoon.

De politie moet ingevolge artikel 2 PW haar taak uitoefenen ‘in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels’. Het OM oefent gezag uit over de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en het verrichten van taken ten behoeve van justitie. Voor zover het de handhaving van de openbare orde in de gemeente en het verlenen van hulp betreft, is de burgemeester het bevoegd gezag. De politie heeft bij de vervulling van haar taken dus met twee gezagsdragers te maken. Hoewel er formeel een strikte scheiding is, overlappen in de praktijk deze taken. Daarom overleggen de burgemeester, de officier van justitie en het hoofd van het regionale politiekorps (de korpsbeheerder) regelmatig in het zogenoemde ‘driehoeksoverleg’ (artikel 14 PW).

De bijzondere opsporingsdiensten

Naast de in de PW geregelde reguliere politie zijn er bijzondere opsporingsdiensten die ressorteren onder ministeries en een specifieke opsporingstaak hebben op het beleidsterrein waarvoor de betrokken minister verantwoordelijkheid draagt. Zo zijn er de Algemene Inspectiedienst (AID) van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Belastingdienst/Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst (Belastingdienst/FIOD-ECD) van het Ministerie van Financiën, de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

De betrokken minister is verantwoordelijk voor het beheer van de dienst en het algemeen handhavingsbeleid van de wetten waarmee de dienst te maken heeft. Tegelijkertijd oefent de ovj gezag uit over de bij de dienst werkzame opsporingsambtenaren (artikel 148(a) lid 2 Sv).

Medewerkers van deze diensten waren voorheen buitengewone opsporingsambtenaren. Maar na de inwerkingtreding van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten op 1 juni 2007 (Stb 2006, 285), is aan de opsporingsambtenaren van de bijzondere opsporingsdiensten een algemene opsporingsbevoegdheid toegekend op basis van artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering en werken zij vooral onder het gezag van het functioneel parket (zie verder paragraaf 2.1.7).

2.1.7 Het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie maakt deel uit van de rechterlijke macht. De leden van het OM zijn officieren van justitie (ovj's), advocaten-generaal (ag's) en procureurs-generaal (pg's). Zij worden, evenals rechters, aangeduid als rechterlijke ambtenaren, maar zij zijn niet met rechtspraak belast. Ook worden de leden van het OM aangeduid met de term: staande magistratuur.

Verder behoren tot de rechterlijke macht de rechters en griffiers (zittende magistratuur). In tegenstelling tot de rechters worden leden van het OM niet voor het leven benoemd. Hoewel zij dus geen rechter zijn, doen de leden van het OM wel vanuit het algemeen belang hun werk. De leden van het OM hebben tot taak ervoor te zorgen dat in een strafzaak recht wordt gedaan en dat is iets anders dan dat zij de taak zouden hebben om ervoor te zorgen dat een verdachte wordt veroordeeld.

De organisatie van de rechterlijke macht is hoofdzakelijk geregeld in de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO). Het OM is georganiseerd in zogenoemde parketten: het Parket-Generaal, de arrondissementsparketten (bij elke rechtbank), de ressortsparketten (bij elk gerechtshof), een landelijk parket en het parket bij de Hoge Raad. Het parket-generaal wordt gevormd door het College van procureurs-generaal (pg's) en zijn staf (artikel 135 wet RO). Bij het Parket-Generaal staat het leiding geven aan het OM centraal en niet de individuele strafzaken. Het college, dat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden bestaat, staat aan het hoofd van het OM. De pg's bepalen het landelijk opsporings- en vervolgingsbeleid. Het college kan aan de leden van het OM aanwijzingen geven betreffende de uitoefening en de taken en bevoegdheden van het OM (artikel 130 wet RO). Deze aanwijzingen kunnen zowel algemeen van aard zijn als gericht zijn op een specifieke zaak. De officieren van justitie (ovj's) zijn wettelijk gebonden aan deze instructies. De Minister van Justitie is verantwoordelijk voor het beleid van het OM. Daarom is de minister betrokken bij het opstellen van het beleid en vindt regelmatig overleg plaats tussen de minister en het college van pg's. Ook is de minister bevoegd om aan het OM aanwijzingen te geven (artikel 127 wet RO, zie verder paragraaf 2.1.2).

Op het terrein van de ontnemingswetgeving en van de verkeershandhaving wordt het college van pg's beleidsmatig ondersteund door respectievelijk: Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM, zie verder paragraaf 2.2.1) en door Bureau Verkeershandhaving Openbaar Ministerie (BVOM). Het laatste verzorgt ook de afdoening van straf- en beroepszaken in geval van verkeersovertredingen.

De Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM) behandelt bezwaarschriften op basis van de Wet administratieve handhaving verkeersvoorschriften (zgn. Mulderzaken), en verwerkt de strafzaken op grond van artikel 8 Wegenverkeerswet (rijden onder invloed) en artikel 30 Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (onverzekerd rijden).

De strafzaken worden behandeld door de arrondissementsparketten, in hoger beroep door de ressortsparketten en in cassatie door het parket verbonden aan de Hoge Raad.

Nederland heeft 19 *arrondissementsparketten*. Elk arrondissementsparket staat onder leiding van een hoofdofficier van justitie. Deze is ervoor verantwoordelijk dat het beleid van het OM in het arrondissement goed

wordt uitgevoerd. Op elk parket werkt een aantal ovj's. Zij vertegenwoordigen het OM bij de arrondissementsrechtbanken. De ovj's worden ondersteund door parketsecretarissen en administratief medewerkers. Tot de voornaamste werkzaamheden van het arrondissementsparket behoort niet alleen het vervolgen van strafbare feiten voor rechtbank of kantonrecht, maar ook het leidinggeven aan het opsporingsonderzoek dat door de politie en bijzondere opsporingsdiensten wordt verricht.

Nederland heeft vijf *ressortsparketten*. Een ressortsparket staat onder leiding van een hoofdadvocaat-generaal. De taak van het OM bij de gerechtshoven is de vervolging in hoger beroep.

Naast de arrondissements- en ressortsparketten is er het zogenoemde twintigste parket: het *landelijk parket* dat niet is gekoppeld aan een arrondissement of een hof en is gevestigd in Rotterdam. Het landelijk parket is belast met de aansturing van het Landelijk Recherche-team (LRT) dat als taak heeft de bestrijding van zware georganiseerde criminaliteit met een landelijk of internationaal karakter. Het landelijk parket behandelt de strafzaken die uit de onderzoeken van het LRT voortkomen. Daarnaast behandelt het ook rechtshulpverzoeken uit het buitenland en levert capaciteit voor internationale samenwerkingsverbanden zoals *joint investigation teams* met buitenlandse opsporingsdiensten. Verder kent het OM ook het functioneel parket, dat tot doel heeft om de criminaliteit te bestrijden op het gebied van milieu, economie en fraude. Dit werkterrein is breed en daarom is bepaald dat het *functioneel parket* verantwoordelijk is voor de opsporing en vervolging van die strafzaken waarin een bijzondere opsporingsdienst (BOD) de trekkende rol vervult. Ten slotte is er een *parket bij de Hoge Raad* dat, sinds de wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie in 1999, geen deel meer uitmaakt van het OM. De taak van het parket bij de Hoge Raad der Nederlanden (HR) is primair het uitbrengen van adviezen aan de HR omtrent de in de cassatie- of herzieningszaak te nemen beslissing. Deze adviezen worden aangeduid met de term: conclusies. Aan het hoofd van het parket bij de Hoge Raad staat een pg. De pg bij de HR is voor het leven benoemd en draagt de verantwoordelijkheid voor de vervolging van ambtsmisdrijven en -overtredingen begaan door leden van het parlement, ministers en staatssecretarissen (artikel 111 wet RO).

Het OM is belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en met andere bij de wet vastgestelde taken (artikel 124 Wet RO) zoals het behartigen van de belangen van mensen die slachtoffer zijn van een misdrijf, en taken in het kader van de Wet bijzondere opname in psychiatrische ziekenhuizen en de Wet op de lijkbezorging. De strafrechtelijke taken staan evenwel centraal. De strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde houdt in: opsporing van strafbare feiten (artikel 148 lid 1 Sv), vervolging (artikel 9 Sv) en tenuitvoerlegging van beslissingen van de strafrechter (artikel 553 Sv). Voor de tenuitvoerlegging is het OM verantwoordelijk maar houdt zich er niet zelf mee bezig.

Op grond van de resultaten van het opsporingsonderzoek besluit de ovj of een verdachte al dan niet zal worden vervolgd. Het OM heeft een vervolgingsmonopolie, dat wil zeggen dat alleen het OM, bij uitsluiting van alle andere personen en instanties, bevoegd is strafzaken bij de strafrechter aan te brengen. De ovj heeft een recht tot vervolgen, niet de plicht daartoe. Het *opportuniteitsbeginsel*¹⁸ geeft de ovj de ruimte om een aan hem voorgelegd strafbaar feit niet te vervolgen (seponeren). Het OM kan afzien van strafvervolging als het algemeen belang daarmee is gediend (artikel 167 lid 2 en 242 lid 2 Sv).

Het OM heeft twee sepotmogelijkheden.

- *Technisch sepot*. Hiervan is sprake als het OM tot de conclusie is gekomen dat (verdere) vervolging geen zin heeft, omdat uit het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk vooronderzoek is gebleken dat vervolging niet tot een veroordeling zal kunnen leiden, de verdachte ten onrechte als verdachte is gesignaleerd, het wettig bewijs ontbreekt, het OM niet-ontvankelijk is, de rechter niet bevoegd is of omdat het feit of de dader niet strafbaar is.
- *Beleidssepot*. Hiervan is sprake als de vervolging haalbaar is, maar de ovj om redenen van opportuniteit afziet van vervolging. De leeftijd van de verdachte kan een dergelijke reden zijn, of dat het een gering feit betreft. Ook kan ‘het algemeen belang’ een vervolging in de weg staan, bijvoorbeeld (mogelijke) strijd met het landsbelang. De ovj kan van deze beleidssepotbevoegdheid ook voorwaardelijk gebruikmaken (*voorwaardelijk sepot*). Hij bericht dan aan de verdachte dat hij hem niet zal vervolgen indien deze binnen een bepaald tijdsbestek voldoet aan de gestelde voorwaarde. Voldoet de verdachte daar niet aan, dan kan hij alsnog gedagvaard worden.

Ter voorkoming van strafvervolging kan de ovj de verdachte een *transactie* aanbieden (schikking met de verdachte treffen). Zo'n schikking bestaat uit het voldoen aan een voorwaarde, zoals (in de meeste gevallen) betaling van een geldsom, het verrichten van een taakstraf of het afstand doen van voorwerpen, waartegenover de ovj van (verdere) vervolging afziet.¹⁹ Zo'n transactie is mogelijk voor alle overtredingen en misdrijven waarop een maximale gevangenisstraf van zes jaar is gesteld. Het voorwaardelijk sepot en de transactie zijn geen vormen van vervolging maar ze ontnemen hun werking aan de dreiging dat verder zal worden vervolgd.

Het OM is behalve met de opsporing en vervolging van verdachten van strafbare feiten ook belast met de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van strafrechtelijke beslissingen. Deze zogenoemde tenuitvoerlegging, vooral van vrijheidsstraffen, taakstraffen en geldboetes, wordt

18 Dit beginsel staat tegenover het legaliteitsbeginsel dat bijvoorbeeld in Duitsland geldt en dat inhoudt dat de overheid de plicht heeft om alle substantiële zaken te vervolgen; zie voetnoot 1.

19 Zie artikel 74 lid 2 Sv voor een volledig overzicht van de voorwaarden waaruit de transactie kan bestaan.

ook wel *executie* genoemd. Het OM heeft de feitelijke tenuitvoerlegging gedelegeerd aan verschillende justitiële of (op het gebied van tbs en jeugd-detentie, daartoe aangewezen) particuliere instellingen. Met de inning van geldboetes, bijvoorbeeld, is het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) belast.

Wet OM-boete

De vormen waarin het OM een zaak af kan doen zonder dat deze de rechter bereikt zijn dus het (voorwaardelijk) sepot en de transactie. Uit het feit dat de verdachte bereid is om te voldoen aan de hem gestelde voorwaarden om de strafvervolgning te voorkomen mag niets worden afgeleid over de schuldvraag, oftewel over de vraag of hij gedaan heeft waarvan hij wordt verdacht. Met de inwerkingtreding van de Wet OM-afdoening²⁰ (veelal aangeduid als: Wet OM-boete) zal hierin verandering komen.

De buitengerechtelijke afdoening van (lichtere) strafzaken krijgt de vorm van een *strafbeschikking* die wordt uitgevaardigd door de ovj (artikel 257a e.v. Sv). In die strafbeschikking wordt de schuld van de verdachte aan het strafbare feit vastgesteld en staat daarmee gelijk aan een veroordeling, als de verdachte daartegen niet tijdig verzet instelt. Bij de strafbeschikking – een daad van vervolging²¹ – kan de ovj een aantal straffen en maatregelen opleggen: taakstraf van maximaal 180 uur, een geldboete, een onttrekking aan het verkeer, een schadevergoedingsmaatregel en een ontzegging van de rijbevoegdheid van maximaal 6 maanden. Verder kan de strafbeschikking nog een aantal aanwijzingen inhouden waar de verdachte aan moet voldoen, zoals het afstand doen van voorwerpen, de betaling van een bedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en de storting van een geldsom in het Schadefonds geweldsmisdrijven. De naleving van de aanwijzingen kan tot op zekere hoogte worden afgedwongen doordat de strafbeschikking ten uitvoer kan worden gelegd alsof het een strafvonnis was. Terwijl in het huidige systeem bij het niet naleven van transactie en sepotvoorwaarden de ovj moet dagvaarden, is dat in het nieuwe systeem niet noodzakelijk. De kern van het wetsvoorstel is dus dat in de strafbeschikking straffen en maatregelen opgenomen kunnen worden waarvan de tenuitvoerlegging niet van de medewerking van de betrokkene afhankelijk is.

Om te voorkomen dat verdachten niet aan een dergelijke strafbeschikking zullen voldoen, moet de ovj de verdachte wel horen om na te gaan of verdachte bereid is zich te onderwerpen aan de op te leggen taakstraf, geldboete of ontzegging van de rijbevoegdheid (artikel 257c lid 1 Sv). Als het gaat om bedragen van meer dan 2000 euro moet de verdachte worden bijgestaan door een raadsman (artikel 257c lid 2). Tegen de strafbeschikking kan de verdachte binnen twee weken verzet aantekenen bij het parket

20 Stb. 2006, 330, Kamerstukken II, 2004-07, 29 849. Zie verder ook: Doorenbos, 2005, Hartmann, 2007.

21 Zie hierover o.a. Groenhuijsen M.S. en J.B.H.M. Simmelink, 2005.

dat de beschikking heeft uitgevaardigd (artikel 257e Sv) waarna alsnog een rechterlijke behandeling volgt (artikel 255f lid 3 Sv). Dat is een gewone strafzaak waarin de rechter niet gebonden is aan de inhoud van de strafbeschikking. Als de verdachte niet in actie komt en de boete kan niet worden geïnd in het executietraject, dan is geen vervangende hechtenis mogelijk, want er is geen sprake van een rechterlijke bemoeienis. Wel kan de verdachte worden gedagvaard en kan een terechtzitting volgen. Met de inwerkingtreding van de Wet OM-boete komt een belangrijke systeemwijziging tot stand. Immers, niet langer is de strafrechter uitsluitend bevoegd tot het opleggen van strafrechtelijke sancties. De strafbeschikking zal op den duur de transactie (artikel 74 Sr) geheel vervangen. De inwerkingtreding van de Wet OM-boete zal gefaseerd plaatsvinden vanaf het najaar van 2007.

2.1.8 De rechter

De berechting van strafbare feiten wordt in de Grondwet opgedragen aan de rechterlijke macht (artikel 113 lid 1 Gw). De Grondwet bepaalt niet welke gerechten tot de rechterlijke macht behoren, dat regelt de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO). Artikel 2 van deze wet wijst aan welke gerechten tot de rechterlijke macht behoren: de rechtbanken, de gerechtshoven en de Hoge Raad. De driedeling heeft te maken met het feit dat een strafzaak in Nederland in meer instanties, door meer gerechten kan worden beoordeeld. Uitspraken van de rechtbanken worden vonnissen genoemd, uitspraken van het gerechtshof en de HR arresten.

De strafrechtspraak geschiedt in Nederland door beroepsrechters en rechters-plaatsvervanger. Dit zijn functionarissen die het rechterschap niet als hoofdbetrekking uitoefenen.

Nederland kent geen juryrechtspraak en slechts in enkele gevallen is een niet-jurist (deskundige) bij de rechtspraak betrokken.²²

De zittingen zijn zo veel mogelijk openbaar. Zittingen bij de kinderrechter vinden in beginsel achter gesloten deuren plaats (artikel 289 Sv). Uit het EVRM, het IVBP en de Grondwet vloeien twee eisen voor het functioneren van de rechterlijke macht voort.²³

1 *Onafhankelijkheid*. Met de onafhankelijkheid van de rechter wordt in het bijzonder bedoeld op de onafhankelijkheid van de uitvoerende

22 In twee situaties wordt recht gesproken (mede) door leken: 1. de meervoudige militaire kamer van de rechtbank en van het gerechtshof Arnhem bestaat uit een militair lid en twee leden van de rechterlijke macht; 2. de penitentiaire kamer van het hof Arnhem (ter behandeling van het beroep tegen negatieve beslissingen over de gevraagde invrijheidstelling) bestaat uit twee gedragsdeskundigen en drie leden van de rechterlijke macht. Zie over de leek als rechter en de rechter als leek: Malsch (2003).

23 Artikel 6 lid 1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) en artikel 14 lid 1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBP). Zie over de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid: Eshuis en Ter Voert (2003).

macht. Deze onafhankelijkheid is gewaarborgd door de benoeming voor het leven en het wettelijk vaststellen van de rechtspositie en het salaris voor rechters (artikel 117 Gw).

- 2 *Onpartijdigheid*. Onpartijdigheid houdt in dat een rechter geen speciale binding mag hebben met een van de procespartijen en ook verder niet vooringenomen is of de indruk wekt vooringenomen te zijn. Indien er ten aanzien van een rechter feiten of omstandigheden zijn waardoor de rechterlijke onpartijdigheid schade zou kunnen lijden, kan die rechter door de verdachte of het OM worden gewraakt. Wraking houdt in: bezwaar maken tegen deelneming van de rechter in een zaak (artikel 512-515 Sv). De rechter die zelf meent dat daar sprake van is, kan zich verschonen, dat wil zeggen dat hij zich onttrekt aan de behandeling van de zaak (artikel 517-518 Sv).

Er zijn in Nederland 19 *rechtbanken*. Het rechtsgebied²⁴ van een rechtbank heet: arrondissement. Binnen de rechtbank houden zich twee sectoren bezig met strafzaken: de sector kanton en de sector straf. De kantonrechter in strafzaken is een alleensprekende rechter. Hij behandelt alleen overtredingen, maar geen economische overtredingen. De strafsector van de rechtbank behandelt in de regel alle misdrijven. De strafsector van de rechtbank kent een aantal alleensprekende rechters (enkelvoudige kamer) zoals de politierechter, de economische politierechter en de kinderrechter. In ingewikkelde gevallen spreekt de rechtbank recht met drie rechters, de meervoudige kamer. De ovj bepaalt of hij een zaak aanbrengt bij een enkelvoudige of meervoudige kamer. Als de rechter daartoe aanleiding ziet, kan hij een zaak verwijzen naar een meervoudige kamer; het omgekeerde is ook mogelijk.

Er zijn in Nederland vijf *gerechtshoven*. Het rechtsgebied van een gerechtshof heet: ressort.

De gerechtshoven behandelen uitsluitend rechtbankzaken in hoger beroep. De hoven wijzen arrest met drie rechters, raadsheren genoemd (ook als een van die rechters een vrouw is).

Er wordt in de Grondwet één gerecht genoemd en dat is de *Hoge Raad der Nederlanden*.

De Hoge Raad (HR) is het hoogste rechtscollege op het gebied van het strafrecht en is gevestigd in Den Haag. Bij de HR is geen sprake van hoger beroep, maar van beroep in cassatie (vernietiging). De HR beoordeelt de zaak niet meer in volle omvang (er worden bijvoorbeeld geen getuigen meer gehoord) en stelt de feiten niet meer vast. De HR is geen feitelijke instantie. Dat wil zeggen dat de HR onderzoekt of de voorschriften uit de wet in acht zijn genomen en of het recht op de juiste manier is toegepast. Indien dit niet het geval is, kan een rechterlijke beslissing worden

24 De rechtsgebieden van de hoven en de rechtbanken zijn geregeld in de Wet op de rechterlijke indeling 1951.

vernietigd. De HR spreekt recht met drie raadsheren in eenvoudige zaken en met vijf raadsheren in ingewikkelde zaken.

De griffier

De griffier verleent bijstand aan de rechter tijdens verhoren en zittingen, notuleert wat op de rechtszitting gebeurt en stelt het proces-verbaal (pv) vast (artikel 326-327 Sv). Niet alleen de zittingsrechter, maar ook de rechter-commissaris (rc) wordt door een griffier bijgestaan (artikel 171-172 Sv).

De Raad voor de Rechtspraak

Bij de wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie op 1 januari 2002 is een Raad voor de Rechtspraak (RvdR) in het leven geroepen (artikelen 84-109 wet RO). Deze heeft als centrale opdracht gekregen het functioneren van de rechtspraak te bevorderen en valt uiteen in een viertal specifieke taken:

- 1 de opstelling van de begroting voor de rechtspraak en de toekenning van de budgetten aan de gerechten;
- 2 de ondersteuning van de bedrijfsvoering van de gerechten, inclusief de zorg voor landelijke voorzieningen;
- 3 de bevordering van de kwaliteit van de rechtspraak;
- 4 de advisering aan regering en parlement over wetgeving en beleid met gevolgen voor de rechtspraak.

De Hoge Raad ressorteert niet onder de RvdR. De Raad heeft geen bevoegdheden op het terrein van benoemingen en bevorderingen van rechters.

2.1.9 De reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming

De reclassering

De reclassering is geen orgaan van de strafrechtspleging zoals de politie en het OM dat zijn, maar is wel nauw bij de strafrechtspleging betrokken. Er zijn drie reclasseringsorganisaties als zodanig aangewezen door de Minister van Justitie: Reclassering Nederland, de afdeling verslavingsreclassering van de Geestelijke Gezondheidszorg Nederland en de afdeling Reclassering van het Leger des Heils. De werkzaamheden van de reclassering zijn wettelijk geregeld in de Reclasseringsregeling 1995 (Stb. 1994, 875). De reclassering heeft drie kerntaken: onderzoek en voorlichting, begeleiding en toezicht, en ontwikkeling, organisatie en uitvoering van taakstraffen en andere alternatieve sancties.

- *Onderzoek en voorlichting.* In de zogenoemde voorlichtingsrapporten wordt een beeld geschetst van de persoon van de verdachte, zijn motieven en omstandigheden; informatie die voor de ovj en/of de rechter van belang kan zijn voor het bepalen van welke (soort van) straf en de strafmaat.

- *Begeleiding en toezicht.* De reclassering geeft individuele begeleiding aan verdachte of veroordeelde cliënten. De ondersteuning vindt gedurende het gehele strafrechtelijke proces plaats. Begeleiding in de vorm van hulp en bijstand aan de verdachte vindt vooral plaats in de fase van de vroeghulp. De vroeghulp wordt geboden op het politiebureau nadat een verdachte in verzekering is gesteld. Volgens de wet moet de reclassering over elke in verzekering gestelde verdachte bericht ontvangen (artikel 59 lid 5 Sv). Indien de rc of de rechtbank de schorsing van de voorlopige hechtenis heeft bevolen, kan daarbij als bijzondere voorwaarde worden gesteld dat de verdachte zich dient te houden aan de aanwijzingen van de reclassering. Tevens kan een veroordeelde die zijn gevangenisstraf heeft uitgezeten, bij zijn terugkeer naar de maatschappij door de rechter verplicht worden zich onder toezicht te stellen van de reclassering. Dit gebeurt dan in het kader van een deels voorwaardelijke gevangenisstraf. Verder is de reclassering verantwoordelijk voor de uitvoering van penitentiaire programma's²⁵ en begeleidt zij ter beschikking gestelden die met proefverlof zijn of ten aanzien van wie de tbs met bevel tot verpleging voorwaardelijk is beëindigd of een tbs met voorwaarden is uitgesproken. Hiermee streeft de reclassering er tevens naar een bijdrage te leveren aan het omlaag brengen van de recidive.
- *Ontwikkeling, organisatie en uitvoering van taakstraffen en andere alternatieve sancties.* De reclassering zorgt voor de organisatie en de begeleiding bij de uitvoering van taakstraffen en elektronisch toezicht (zie paragraaf 2.3.1).

Verdere informatie is te vinden op: www.reclassering.nl; www.ggznederland.nl en www.legerdesheils.nl.

De Raad voor de Kinderbescherming

Voor minderjarigen die in aanraking zijn gekomen met justitie en politie, bestaat er, anders dan bij meerderjarigen, geen algemene reclasseringsinstelling. De regie ten aanzien van de jeugdreclassering wordt gevoerd door de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad coördineert de taakstraffen voor jeugdigen. Verder zijn bij de jeugdreclassering de gezinsvoogdij-instellingen en de afdeling Jeugdreclassering van het Leger des Heils betrokken. De jeugdreclassering draagt zorg voor de vroeghulp op het politiebureau. Binnen deze vroeghulp kan de raadsmedewerker op basis van het gesprek met de minderjarige vrijwillige jeugdreclassering aanbieden. De jeugdige wordt tevens geïnformeerd over het verdere verloop van de strafrechtelijke procedure. Vervolgens begint het zogenaamde basisonderzoek. De Raad vergaart informatie betreffende de ontwikkeling en de achtergrond van de verdachte ten behoeve van voorlichting en advies aan de ovj.²⁶ De raads-

²⁵ De penitentiaire programma's zijn geregeld in de Penitentiaire beginselenwet. De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze programma's berust bij de directeur van de inrichting.

²⁶ Artikel 494, 498 Sv.

onderzoeker brengt advies uit aan de ovj over de gewenste afdoening van een zaak, te allen tijde vanuit een pedagogisch perspectief. Als de ontwikkeling van de minderjarige ernstig in het gedrang is, kan de Raad een vervolgonderzoek doen. Dit onderzoek is diepgaander dan het basisonderzoek. Het vervolgonderzoek kan worden afgesloten met een gerichte verwijzing naar een voorziening voor jeugdzorg, met een verzoek tot een maatregel van kindbescherming of met de inschakeling van de jeugdreclassering voor intensieve, niet-vrijblijvende begeleiding. Indien de ovj of de rechter een taakstraf oplegt, is het de taak van de Raad om de opgelegde taakstraf mogelijk te maken door voorbereiding en ondersteuning van de tenuitvoerlegging. De Raad voor de Kinderbescherming heeft een landelijk bureau en 22 locaties in grote woonplaatsen.

2.1.10 De Dienst Justitiële Inrichtingen

De uitvoering van vrijheidsstraffen en strafrechtelijke vrijheidsbenemende maatregelen is voorbehouden aan de overheid. Die taak wordt verricht door de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). DJI is een agentschap van het Ministerie van Justitie. De tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen vindt plaats in vier sectoren met verschillende soorten justitiële inrichtingen:

- *Sector gevangeniswezen: huizen van bewaring en gevangenissen.* Dit is met ruim 60 inrichtingen verreweg de grootste sector. Er wordt onderscheid gemaakt tussen inrichtingen voor mannen en voor vrouwen en van verschillend beveiligingsniveau: gesloten, halfopen en open inrichtingen.
- *Sector Justitiële Jeugdinrichtingen: opvang- en behandelinrichtingen.* In de opvanginrichtingen verblijven jongeren die nog wachten op de uitspraak van de rechter en jeugdigen die veroordeeld zijn tot de straf 'jeugddetentie'. In de opvanginrichtingen wordt vooral gewerkt aan de opvoeding van de jeugdigen. In behandelinrichtingen worden jongeren behandeld voor zogenoemde ontwikkelingsstoornissen die hebben geleid tot het plegen van een misdrijf en daarvoor een PIJ-maatregel (Plaatsing In een Justitiële Jeugdinrichting) opgelegd hebben gekregen. Er verblijven ook jongeren in een behandelinrichting op basis van een kindbeschermingsmaatregel. Het gaat dan om een ondertoezichtstelling (ots) of een uithuisplaatsing in een internaat of in een pleeggezin.
- *Sector TBS: tbs-klinieken.* In tbs-klinieken (tegenwoordig ook aangeduid als: forensisch psychiatrische centra) worden volwassenen opgenomen die een misdrijf hebben gepleegd en geheel of gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar zijn verklaard. Tbs-klinieken maken onderscheid tussen rijks- en particuliere inrichtingen. De particuliere inrichtingen worden gesubsidieerd door DJI.
- *Directie bijzondere voorzieningen (DBV).* De aanleiding voor de inrichting van de (aanvankelijk tijdelijke) DBV in maart 2003 vormde de

explosieve stijging van het aantal aangehouden bolletjesslikkers en andere drugskoeriers. Deze groep wordt geplaatst in speciale (nood)voorzieningen.

2.1.11 De Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en de Inspectie voor de Sanctietoepassing

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is een onafhankelijk orgaan dat de Minister van Justitie adviseert op het gebied van de strafrechtstoepassing en omtrent jeugdigen. Tevens is de Raad belast met de rechtspraak op penitentiair terrein, dat wil zeggen dat de Raad functioneert als een beroepsinstantie voor gedetineerden, jeugdigen en tbs'ers.

De 60 leden van de Raad worden door de Kroon benoemd en het bestuursreglement dat de werkwijze en procedures voor de Raad regelt wordt door de Minister van Justitie vastgesteld.

Zie verder: www.rsj.nl.

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Sinds 1 januari 2005 bestaat de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt). Deze nieuwe organisatie is onafhankelijk maar wel organisatorisch onderdeel van het Ministerie van Justitie. De belangrijkste taak van de Inspectie is het toezicht op de effectiviteit en de kwaliteit van de uitvoering van sancties, in het bijzonder op de aspecten bejegening en beveiliging. Het werkterrein van de Inspectie omvat alle vestigingen van de reclassering en alle onder de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) ressorterende landelijke diensten en inrichtingen. De hoofdkantoren van de reclassering en DJI zijn niet het primaire object van onderzoek, maar kunnen wel in een onderzoek betrokken worden. Zie verder: www.inspectiesanctietoepassing.nl.

2.1.12 Het Centraal Justitieel Incasso Bureau

De belangrijkste taak van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) is het innen van verkeersboetes die door de justitiële instanties aan burgers en bedrijven worden opgelegd. Het CJIB verzorgt het gehele inningstraject, startend met het verzenden van de beschikking en eindigend met dwangmaatregelen als gijzeling. Daarnaast int het CJIB schadevergoedingsmaatregelen, ontnemingsmaatregelen, door de strafrechter opgelegde boetes, politie- en OM-transacties. Rechtbanken, politiekorpsen, de Koninklijke Marechaussee en het OM maken allemaal gebruik van de diensten van het CJIB. Ten slotte vervult het CJIB verschillende taken met betrekking tot de coördinatie van taakstraffen en arrestatiebevelen. Het CJIB is een agentschap van het Ministerie van Justitie.

2.2 De fasen in het strafproces

In deze paragraaf worden de verschillende fasen van het strafproces chronologisch beschreven. De eerste fase is de strafvordering in eerste aanleg. De tweede de behandeling in hoger beroep en/of cassatie (strafvordering in tweede aanleg). De laatste fase is de tenuitvoerlegging van het rechterlijk vonnis. De paragraaf eindigt met een korte weergave van grensoverschrijdend handelen van justitie-autoriteiten (de internationale rechtshulp).

2.2.1 Strafvordering in eerste aanleg

Het strafproces in eerste aanleg bestaat uit het voorbereidend onderzoek en het onderzoek ter terechtzitting, in de literatuur wordt dat laatste ook wel aangeduid als: hoofdonderzoek of eindonderzoek. Het hoofdonderzoek omvat óók de beraadslaging en de einduitspraak.

Het voorbereidende onderzoek bestaat uit het opsporingsonderzoek, en eventueel een gerechtelijk vooronderzoek (gvo) en/of een strafrechtelijk financieel onderzoek.

De ovj is verantwoordelijk voor het opsporingsonderzoek, de rc voor het gvo.

Het opsporingsonderzoek

Het strafproces begint vrijwel altijd met een opsporingsonderzoek. Veel zaken worden in deze fase al definitief afgerond en worden niet verder vervolgd omdat onvoldoende gegevens zijn verzameld om de zaak voor de rechter te kunnen brengen of omdat de zaak geschikt is voor een *transactie* of een *sepot*.

Het opsporingsonderzoek begint als de politie of een andere opsporingsambtenaar kennis neemt van een vermoedelijk gepleegd strafbaar feit door een aangifte, door ontdekking op heterdaad of door zelf onderzoek te doen. Tijdens het opsporingsonderzoek verzamelen opsporingsambtenaren zo veel mogelijk gegevens o.a. door middel van het horen van getuigen, het zoeken van sporen en het inwinnen van deskundigenadvies. De resultaten van het opsporingsonderzoek worden vastgelegd in een *proces-verbaal* (pv). Daarin staat om welke strafbare feiten het gaat, wanneer deze plaatsvonden, wie de verdachten zijn en wat deze verdachten hebben verklaard, enzovoort. Het pv van een opsporingsambtenaar is een van de belangrijkste strafprocessuele stukken, omdat het op de terechtzitting kan worden gebruikt als doorslaggevend bewijsmiddel (artikel 344, lid 2 Sv).

De politie maakt niet altijd een pv op. Zij kan de zaak seponeren indien het een kleine overtreding betreft. Het pv blijft dan achterwege. Het *politiesepot* is niet wettelijk geregeld maar wordt wel in de rechtspraak erkend (Enschede, 2005).

De politie heeft ten aanzien van minderjarigen nog een (voorwaardelijke) sepotbevoegdheid, onder verantwoordelijkheid van het OM, de zogenoemde Halt-afdoening (zie paragraaf 2.3.2).

Tevens is het mogelijk dat de zaak zich leent voor een *politietransactie* (artikel 74c Sr). Door opsporingsambtenaren kan een transactie²⁷ worden aangeboden aan iedereen voor overtredingen, aan volwassenen voor misdrijven. Als aan een voorwaarde (betaling van een geldsom) wordt voldaan, vindt geen vervolging plaats.

Tijdens het opsporingsonderzoek kunnen de politie en de officier van justitie *dwangmiddelen* toepassen. Dit zijn strafprocesrechtelijke bevoegdheden waarmee inbreuken kunnen worden gemaakt op de rechten en vrijheden van personen, bijvoorbeeld staande houden, inbeslagneming van voorwerpen die als bewijsmateriaal kunnen dienen, onderzoek aan kleding, vragen naar sociaal-fiscaal nummer. De wet geeft precies aan wanneer welk dwangmiddel mag worden toegepast. De meest verstreckende dwangmiddelen die de politie mag toepassen zijn aanhouding, ophouden voor verhoor, en inverzekeringstelling. Als het gaat om optreden waarmee inbreuk wordt gemaakt op grondrechten van burgers, moet de ovj (schouw; artikel 150 Sv of stelselmatige observatie; artikel 97 Sv) of de rc (doorzoeken van woningen; artikel 110 Sv) daarover beslissen.

De verdachte kan na aanhouding worden meegenomen naar het politiebureau om te worden verhoord. Dit ophouden voor verhoor mag maximaal zes uur duren.²⁸ Indien het belang van het onderzoek²⁹ dat vereist, kan de verdachte in verzekering worden gesteld. Dit gebeurt op last van de hulp-ovj of de ovj zelf. Het bevel tot inverzekeringstelling wordt slechts verleend bij een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten (artikel 67 en 67a Sv). De termijn voor inverzekeringstelling is ten hoogste drie dagen. Bij dringende noodzakelijkheid kan het bevel door de officier eenmaal voor ten hoogste drie dagen worden verlengd. Wel moet de verdachte uiterlijk drie dagen en vijftien uur na zijn aanhouding worden voorgeleid aan de rc die is belast met strafzaken (artikel 59a Sv). Bij minderjarigen treedt de kinderrechter op als rc. Indien de ovj de verdachte langer vast wil houden, moet hij bij de rc de *inbewaringstelling* vorderen. Hierdoor kan de verdachte nog eens veertien dagen worden vastgehouden. De politie gebruikt de periode van inbewaringstelling vooral voor nader onderzoek naar de feiten waarop de verdenking is gebaseerd. Binnen die termijn kan de ovj de (raadkamer van de) rechtbank vragen *gevangenhouding* van de verdachte te bevelen. Indien het een minderjarige verdachte betreft, vraagt de ovj het bevel tot gevangenhouding aan de kinderrechter.

27 De tot transactie gerechtigde opsporingsambtenaren worden aangewezen bij Algemene Maatregel van Bestuur. Hun transactiebevoegdheid is afgeleid van die van het OM.

28 De uren tussen 24.00 en 9.00 uur niet meegerekend.

29 Bij het belang van het onderzoek kan bijvoorbeeld zijn: het nader verhoren van de verdachte, de confrontatie van getuigen met de verdachte, het opsporen van een medeverdachte zonder dat de verdachte de gelegenheid heeft hem in te lichten of het achterhalen of verifiëren van de identiteit van de verdachte.

Indien de rc in zijn bevel inbewaringstelling reeds heeft aangegeven dat er volgens hem tegen de verdachte ernstige verdenkingen bestaan en dat tevens bij vrijlating een kans op herhaling bestaat, zal de raadkamer van de rechtbank doorgaans een bevel tot gevangenhouding afgeven. De duur van dit bevel is maximaal negentig dagen.

De behandeling van de strafzaak op de terechtzitting tegen de voorlopig gehechte zal volgens de wet in ieder geval uiterlijk binnen 110 dagen na de aanhouding van de verdachte moeten aanvangen. De rechter kan vervolgens verder uitstel bevelen, als het vooronderzoek nog niet is voltooid.

Na afloop van het opsporingsonderzoek kan de ovj een van de vier mogelijke beslissingen nemen: seponeren, transigeren, een gvo vorderen of, indien de ovj van oordeel is dat er voldoende bewijs is om tot een veroordeling te komen, overgaan tot de dagvaarding van de verdachte.

Het gerechtelijk vooronderzoek (artikel 181 Sv)

Als bepaalde dwangmiddelen worden toegepast, is het gerechtelijk vooronderzoek (gvo) wettelijk voorgeschreven. De ovj bepaalt of er een gvo wordt gevorderd, dat vervolgens onder leiding van de rc plaatsvindt.

Tegelijkertijd mag de ovj het opsporingsonderzoek voortzetten. De bevoegdheden van de rc gaan verder dan die van de politie en de ovj.

De rc beslist over het afgeven van machtigingen voor de toepassing van dwangmiddelen (zoals huiszoeking tegen de wil van de bewoner, afluisteren van telefoonverkeer, onderzoek aan lichaam of kleding, afnemen van lichaamsmateriaal voor DNA-onderzoek). De rc is ook belast met het, eventueel onder dwang, horen van getuigen en de verdachte. Het gvo is zowel aanvullend op het opsporingsonderzoek als voorbereidend voor de terechtzitting.

Zodra de rc meent dat genoeg gegevens voorhanden zijn voor een beslissing over het vervolg van de strafzaak, kan hij het gvo sluiten. Dat zal hij ook doen als hij meent dat het onderzoek niet voldoende informatie oplevert om verdere vervolging te rechtvaardigen.

Na afloop van het gvo moet de ovj beslissen of hij van verdere vervolging afziet (seponeert of voorwaardelijk seponeert), de verdachte een transactie aanbiedt dan wel hem gaat dagvaarden. De ovj blijft verantwoordelijk voor de strafvervolging van de verdachte en neemt uiteindelijk zelf de beslissing over de verdere vervolging van de zaak. De rechter krijgt dus geen zaken ter berechting voorgelegd tenzij de officier daartoe besluit. Bij de invoering van het Wetboek van Strafvordering in 1926 werd in de meeste strafzaken het voorbereidend onderzoek uitgevoerd in de vorm van een gvo en dus door de rc. Met de verdergaande professionalisering van de politie is dat in de loop van de tijd veranderd en kreeg het voorbereidend onderzoek in steeds meer zaken de vorm van een opsporingsonderzoek. Deze ontwikkeling is door de wetgever gevolgd in het bijzonder in de Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden (Wet BOB) waarin de ovj de centrale autoriteit van het voorbereidend onderzoek is.

Voor de daarin geregelde bijzondere opsporingsmethoden zoals stelselmatige observatie en pseudo-koop heeft de ovj exclusieve beslissingsbevoegdheid.³⁰ Verder komt het steeds vaker voor dat de betrokkenheid van de rc voor bepaalde onderzoekshandelingen wordt geregeld in de wet buiten het kader van een gvo zoals bijvoorbeeld in de Wet BOB, waar voor de telefoontap en het direct af luisteren een machtiging van de rc is vereist zonder dat een gvo is gevorderd.

Het strafrechtelijk financieel onderzoek

Los van de voorbereiding op de berechting van een strafbaar feit kan een ‘voorbereidend onderzoek’ worden verricht om het wederrechtelijk verkregen financiële voordeel af te romen. Dit strafrechtelijk financieel onderzoek (sfo) wordt door de ovj ingesteld waarbij hij een machtiging nodig heeft van de rc om het sfo te openen (artikel 126 Sv). Het onderzoek is gericht op de bepaling van het door de verdachte wederrechtelijk verkregen voordeel, met het oog op de ontneming daarvan (artikel 36e Sr en 126 Sv). Het onderzoek kan worden ingesteld in geval van verdenking van een strafbaar feit, waarvoor een geldboete van de vijfde categorie (maximaal € 67.000) kan worden opgelegd, en waardoor op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan zijn verkregen. Bij de uitvoering van de ontnemingswetgeving speelt het Bureau Ontnemingswetgeving van het Openbaar Ministerie (BOOM) een rol, die vooral in complexe ontnemingszaken het OM, en in mindere mate, ook de opsporingsinstanties en de zittende magistratuur steunt bij de uitvoering van de beslag-, beheer- en executietaken. De vordering tot ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel zal als regel binnen twee jaar na de einduitspraak in eerste aanleg aanhangig moeten worden gemaakt. De behandeling door de rechter van een ontnemingszaak verloopt vrijwel op dezelfde wijze als het gewone onderzoek ter zitting (artikel 511 d,e Sv). De vordering tot ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel kan alleen worden toegewezen als in eerste aanleg in de hoofdzaak een veroordeling heeft plaatsgevonden.

Het onderzoek ter terechtzitting

Het onderzoek ter terechtzitting heeft als doel op basis van de door de ovj opgestelde aanklacht de verzamelde gegevens ter discussie te stellen tussen OM, de verdachte en zijn raadsman en de rechter. Ook ter terechtzitting kunnen nog nieuwe gegevens aan de orde worden gesteld. De gehele behandeling ter terechtzitting tot en met de beraadslagingen en de einduitspraak wordt ook wel aangeduid als het hoofdonderzoek of eindonderzoek. Het onderzoek ter terechtzitting vindt in de openbaarheid plaats

30 Bij enkele zeer ingrijpende methoden zoals politiële infiltratie is de toestemming van het college van procureurs-generaal nodig dat zich laat adviseren door de centrale toetsingscommissie (CTC).

(artikel 121 GW en artikel 4 en 5 RO)³¹ waardoor het extra aandacht krijgt en het meest tot de verbeelding sprekende deel van het strafrecht is. Het is echter niet zo dat het strafrecht zich vooral in de rechtszaal afspeelt. Het grootste deel van de misdrijfzaken en van de overtredingen komt niet voor de rechter.³² In de zaken die wel voor de rechter komen, speelt een groot deel van het proces zich voor de zitting af.

Het onderzoek ter terechtzitting wordt geopend met het uitroepen van de strafzaak, meestal door een deurwaarder (artikel 270 Sv). Vanaf dat moment is de zaak bij de rechter en mag daar niet worden weggehaald. De verdachte heeft vanaf dat moment ook recht op een uitspraak. Vervolgens wordt vastgesteld of de verdachte is verschenen. Is hij niet verschenen, dan onderzoekt de rechter of de dagvaarding geldig is uitgereikt. Is dat niet het geval, dan verklaart de rechter de dagvaarding nietig. Heeft de uitreiking wel geldig plaatsgevonden, dan kan de rechter de verdachte bevelen om in persoon te verschijnen omdat hij het wenselijk acht dat de verdachte aanwezig is. Ziet hij geen reden voor de aanwezigheid van de verdachte, dan wordt tegen de verdachte *verstek* verleend en vindt de behandeling van de zaak buiten aanwezigheid van de verdachte plaats. Het OM draagt vervolgens de zaak voor door middel van het voorlezen van de tenlastelegging. Daarna onderzoekt de rechtbank de feiten en de persoonlijke omstandigheden van de verdachte. Als de rechtbank het onderzoek en het ter discussie stellen van de gegevens heeft afgerond kan, in ernstige zaken, het slachtoffer zijn spreekrecht uitoefenen. Daarna krijgt het OM opnieuw het woord voor het requisitoir waarin het OM aangeeft wat de beslissing in deze zaak zou moeten zijn. Vervolgens is het woord aan de verdachte en diens raadsman om zijn visie te geven. Op dit pleidooi kan de ovg weer reageren en kunnen opnieuw onderdelen van de strafzaak aan de orde worden gesteld. De verdachte heeft het laatste woord (artikel 411 lid 4 Sv). Vervolgens sluit de rechtbank het onderzoek en trekt zich terug in de raadkamer. Alleensprekende rechters zoals de kantonrechter, de politierechter, de kinderrechter en de alleensprekende rechter in hoger beroep (de unus in appel) behoeven zich niet terug te trekken en kunnen direct vonnis wijzen.

Na sluiting van het onderzoek ter terechtzitting kan dus direct uitspraak worden gedaan, of door de voorzitter worden meegedeeld wanneer de uitspraak door de rechtbank zal plaatsvinden. De rechtbank beraadt zich daarna over het vonnis aan de hand van een aantal in het Wetboek van Strafvordering genoemde vragen. De vragen kunnen worden onderscheiden in *processuele vragen* (artikel 348 Sv) en vragen omtrent *inhoudelijke aspecten* (artikel 350 Sv). Indien de rechter heeft vastgesteld dat de dagvaarding geldig is, hij bevoegd is, het OM ontvankelijk is en er geen

31 Artikel 269 lid 1 Gw maakt het wel mogelijk dat de rechter de sluiting der deuren kan bevelen onder meer in het belang van de goede zeden, de openbare orde en de staatsveiligheid. Zie voor een overzichtsstudie over de openbaarheid van de strafrechtspleging: M. Malsch, 2005.

32 Zie hoofdstuk 7.

redenen zijn tot schorsing van de vervolging, gaat hij over tot de inhoudelijke vragen. De rechter beoordeelt eerst of wettig en overtuigend is bewezen dat de verdachte het tenlastegelegde heeft begaan. Is dat niet het geval, omdat het bewijs niet spoort met de limitatief opgesomde bewijsmiddelen van artikel 339-344 Sv of omdat hij niet de innerlijke overtuiging heeft dat het tenlastegelegde door de verdachte is gepleegd, dan wordt de verdachte vrijgesproken. Indien wel wettig en overtuigend is bewezen dat in de dagvaarding omschreven feiten door de verdachte zijn gepleegd, stelt de rechter vervolgens vast of dit bewezenverklaarde een strafbaar feit oplevert (de zogenoemde kwalificatie) en zo ja welk strafbaar feit dat is. Indien het bewezenverklaarde geen strafbaar feit oplevert, volgt ontslag van rechtsvervolging. Levert het bewezen verklaarde wel een strafbaar feit op, dan beoordeelt de rechter of de dader strafbaar is.³³ Is de dader niet strafbaar, dan volgt ontslag van rechtsvervolging. Wordt de dader wel als strafbaar beoordeeld, dan komt de rechter toe aan de laatste vraag: welke straf of maatregel moet worden opgelegd? Uiteindelijk doet de rechter uitspraak. Hierbij moet hij alles wat hij van de verdachte weet, meewegen. In overeenstemming met het bepaalde in de Grondwet geschiedt de uitspraak, tenzij anders is bepaald in de wet, altijd in het openbaar (artikel 121 Gw).

2.2.2 *Behandeling in hoger beroep en/of cassatie*

De uitkomst van een strafzaak kan voor zowel de veroordeelde als het OM onbevredigend zijn. Beide partijen kunnen daartegen opkomen met behulp van rechtsmiddelen: *verzet* (in verstekzaken), *hoger beroep* en *beroep in cassatie*. Veroordeelde en OM kunnen eenmaal in *hoger beroep* gaan bij een hogere rechter. Van vonnissen van de rechtbank is hoger beroep mogelijk bij het gerechtshof. Het beroep moet in het algemeen binnen veertien dagen na de uitspraak worden ingesteld. De behandeling van de zaak in hoger beroep kan neerkomen op een geheel nieuwe feitelijke behandeling, maar meestal zal het gaan om behandeling van het punt dat partijen verdeeld houdt, zoals de hoogte van de strafmaat. Van de in hoger beroep gewezen uitspraken kunnen de meerderjarige verdachte en het OM weer binnen veertien dagen na de uitspraak in *cassatie* gaan bij de HR. Cassatie onderscheidt zich van het hoger beroep doordat het niet strekt tot een (geheel) nieuwe behandeling van de zaak. Het dient ertoe vast te stellen of de aangevallen beslissing wel overeenkomstig het recht is en de in acht te nemen vormen zijn gerespecteerd.³⁴ Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel inzake het stroomlijnen van hoger beroep³⁵ zullen enkele

33 Dat kan bijvoorbeeld niet het geval zijn als het feit de dader niet kan worden toegerekend wegens een gebrekkige ontwikkeling of een ziekelijke stoornis of om andere redenen zoals overmacht, noodweer of noodweerexces.

34 Zie verder: Van Dorst (2004), Stamhuis (2004).

35 Wet van 5 oktober 2006 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering met betrekking tot het hoger

wijzigingen in het stelsel van hoger beroep worden doorgevoerd waarbij het aantal en de reikwijdte van de rechtsmiddelen die kunnen worden ingesteld afhankelijk zijn van de aard en het gewicht van de verschillende strafzaken. Naast bagatelzaken waarin zal worden volstaan met één rechterlijke instantie, worden de relatief ernstige zaken onderscheiden waar recht gesproken kan worden in drie instanties: eerste aanleg, hoger beroep en cassatie. Ten slotte is er een middencategorie van zaken van beperkte omvang en een relatief gering belang waarin een berechting in twee volledige rechterlijke instanties niet nodig is, en met een verlofstelsel zal worden gewerkt. Dit houdt in dat na een volledige behandeling in eerste aanleg, de voorzitter van het gerechtshof toetst of een behandeling in hoger beroep in het belang van een goede rechtsbedeling is.

2.2.3 De tenuitvoerlegging

Als voor de verdachte geen hoger beroep of cassatie meer openstaat, is de veroordeling onherroepelijk (definitief) en kan het vonnis ten uitvoer worden gelegd. Alleen gratie kan in een aantal gevallen daar verandering in brengen. Artikel 2 van de Gratiwet somt de gronden op waarvoor gratie kan worden verleend. De straffen en maatregelen waarvoor gratie kan worden verzocht, zijn opgenomen in artikel 558 Sv. De veroordeelde heeft overigens geen *recht* op gratie; gratie is een gunstbetoon, verleend bij koninklijk besluit.

De verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van het strafvonnis ligt bij het OM. Het OM draagt niet zelf zorg voor de feitelijke tenuitvoerlegging van sancties, maar draagt deze op aan verschillende justitiële of particuliere instellingen. Deze instanties onderscheiden zich niet alleen van elkaar naar aard van de te executeren sanctie, maar vaak ook naar leeftijd van de veroordeelde (minder- of meerderjarig). Zo is de verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor minderjarigen opgedragen aan de Raad voor de Kinderbescherming, terwijl de verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor meerderjarigen is opgedragen aan de reclassering.

De tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen wordt steeds overgedragen aan het Ministerie van Justitie (i.c. DJI) die daarmee ook de verantwoordelijkheid overneemt. Vrijheidsbeneming gebeurt in drie soorten van justitiële inrichtingen: penitentiaire inrichtingen (gevangnissen en huizen van bewaring), justitiële jeugdinstellingen en tbs-inrichtingen (tegenwoordig ook aangeduid als: forensisch psychiatrische centra). Het gevangeniswezen kent een groot aantal verschillende

beroep in strafzaken, het aanwenden van gewone rechtsmiddelen en het wijzigen van de tenlastelegging (stroomlijnen hoger beroep) zoals aangekondigd in de notitie 'Algemeen kader herziening Wetboek van Strafvordering (Kamerstukken 29 271 nr. 1) Stb 2006/470, Kamerstukken 30 320.

regimes; de mate van beveiliging varieert van extra beveiligde tot zeer beperkt beveiligde inrichting.

Wanneer een verdachte die tot een gevangenisstraf wordt veroordeeld, voorafgaand aan het vonnis niet preventief was gehecht, zal deze na het onherroepelijk worden van het vonnis worden opgeroepen zich op een bepaalde datum bij een bepaalde zelfmeldinrichting te melden. Tot die datum is sprake van een lopend vonnis. Het parket stuurt het vonnis naar het Landelijk Coördinatiepunt Arrestatiebevelen (LCA) van het CJIB waar wordt onderzocht of de gestrafte oproepbaar is. Wanneer dit niet het geval blijkt te zijn (bijvoorbeeld verblijfplaats onbekend), zal de persoon in kwestie ter arrestatie worden geregistreerd in het opsporingsregister (OPS). Wanneer de gestrafte wél oproepbaar is, krijgt de gestrafte een oproep thuisgestuurd waarin staat vermeld op welke vastgestelde datum hij zich bij een bepaalde inrichting moet melden.

Met het oog op de problematiek van de tekorten aan sanctiecapaciteit is sinds 2003 het zogenoemde ‘elektronisch toezicht’ ingevoerd en sinds 2005, zij het op experimentele basis, de elektronische detentie. De toepassing van het elektronisch toezicht kan deel uitmaken van een penitentiair programma (artikel 7a Penitentiaire Maatregel) of als bijzondere voorwaarde door de rechter worden opgelegd (Aanwijzing Elektronisch Toezicht). Door middel van het elektronisch toezicht wordt gecontroleerd of de veroordeelde zich binnen of buiten het bereik van een ontvanger bevindt die is opgesteld in diens huis. De reclassering draagt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het elektronisch toezicht.

Elektronische detentie is een vorm van vrijheidsbeneming met de verplichting om doorlopend thuis te zijn. De aanwezigheid wordt met elektronische middelen gecontroleerd. Met elektronische detentie is geëxperimenteerd als executiemodaliteit onder de verantwoordelijkheid van DJI (Post, Tielemans, Woldringh, 2005). Op dit moment is een wetsvoorstel in voorbereiding waarmee de elektronische detentie een door de rechter op te leggen hoofdstraf wordt onder de benaming: thuisdetentie.

Vergoeding van schade bij strafvorderlijk optreden

Het Wetboek van Strafvordering kent enkele voorzieningen bij schade die het gevolg is van de strafvorderlijke activiteiten (Kwakman, 2003). In de eerste plaats is er de schadevergoedingsregeling in verband met de voorlopige hechtenis (artikel 89 e.v. Sv). De verdachte die in voorlopige hechtenis heeft gezeten zonder dat er een straf of een maatregel is opgelegd, of voor een feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, heeft recht op een vergoeding van geleden schade. Behalve om vermogensschade (verlies van inkomsten als gevolg van detentie) kan ook ideële schade vergoed worden. Verder kent het wetboek de proceskostenvergoedingsregeling (artikel 591, 591a Sv), de vergoedingsregeling voor de kosten bij voeging door een benadeelde partij (artikel 592a Sv) en de kosten-

vergoedingsregeling in verband met bevelen van justitiële autoriteiten tot uitlevering of overbrenging van voorwerpen (artikel 592 Sv).

2.2.4 *Internationale samenwerking in strafzaken*

Elke staat is buiten de eigen landsgrenzen voor de opsporing en het onderzoek afhankelijk van de bereidheid tot samenwerking van en met andere staten: de strafrechtelijke samenwerking in strafzaken. Daarin valt te onderscheiden: de politieke en de justitiële samenwerking. Deze samenwerking vindt veelal plaats op basis van bi- of multilaterale verdragen, al zijn er ook wijzen van samenwerking waarin de Nederlandse wetgeving mogelijkheden biedt om samen te werken zonder verdragsbasis (artikel 552h e.v. Sv). De justitiële samenwerking wordt traditioneel de internationale rechtshulp in strafzaken genoemd. De internationale rechtshulp wordt verdeeld in primaire en secundaire rechtshulp (Enschede, 2005). Tot de primaire rechtshulp wordt de overdracht en overname van strafvervolgning of van de tenuitvoerlegging van strafvonnissen gerekend. De secundaire rechtshulp is het meest voorkomend en omvat de uit- of de overlevering en de wederzijdse rechtshulp in strafzaken. De wederzijdse rechtshulp, ook wel kleine rechtshulp genoemd, betreft de uitvoering van een verzoek tot het verrichten van strafvorderlijke handelingen door de ene staat (de aangezochte staat) ten behoeve van een in voorbereiding zijnde of aanhangige strafzaak in de verzoekende staat. Meestal gaat het om vergaren en overdragen van bewijsmateriaal.

Uitlevering kan naar Nederlands recht slechts op basis van een verdrag plaatsvinden. Het houdt in dat op verzoek van een staat een persoon die zich in een andere staat bevindt, aldaar wordt aangehouden en met het oog op een strafvervolgning of de tenuitvoerlegging van een straf, gedwongen wordt overgebracht naar de verzoekende staat. Hoewel voor uitlevering in het algemeen een rechterlijke procedure geldt, berust de beslissingsbevoegdheid bij een lid van de regering. In Nederland is de nationale procedure geregeld in de Uitleveringswet. Sinds 2004 is in de Europese Unie de uitlevering vervangen door de overlevering. Dit vindt niet langer op basis van een verdrag plaats, maar op basis van nationale wetgeving die rechtstreeks voortvloeit uit het Kaderbesluit inzake het Europees aanhoudingsbevel en de procedures voor overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie. De grondgedachte achter het gehele overleveringssysteem is de integratie binnen de EU en de overweging dat een efficiëntere procedure noodzakelijk en verantwoord is. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de uitlevering is dat de beslissingsbevoegdheid bij de justitiële autoriteiten berust en dat het aantal weigeringsgronden aanzienlijk is teruggedrongen. De betrokkene heeft nog steeds het recht om in een rechterlijke procedure gehoord te worden. In Nederland is het een en ander vastgelegd in de Overleverings-

wet en is de Rechtbank Amsterdam exclusief bevoegd om alle Europese aanhoudingsbevelen te behandelen en een beslissing te nemen over de overlevering. Die beslissing is onherroepelijk. Er staat dus geen beroep tegen open. Alleen via het bijzondere rechtsmiddel van cassatie in het belang der wet, kunnen onjuiste interpretaties van de Overleveringswet worden gecorrigeerd.³⁶

2.3 Sancties in het strafrecht

De hoofdregel van het sanctiestelsel is dat de wet de (hoofd)strafsoort en het maximum daarvan per delict bepaalt. De strafminima worden niet per delict maar per strafsoort bepaald. Het minimum van de gevangenisstraf en hechtenis is één dag (artikel 10 lid 2 Sr, 18 lid 1 Sr) en van geldboete: drie euro (artikel 23 lid 2 Sr). De taakstraf kent geen minimum.

De sancties in het Wetboek van Strafrecht worden onderverdeeld in straffen en maatregelen. De straffen worden weer onderverdeeld in hoofdstraffen en bijkomende straffen.

De hoofdstraffen zijn gericht op vergelding of afschrikking, de maatregelen op bescherming van de belangen van de maatschappij of van de dader. Bij een maatregel hoeft, in tegenstelling tot de straf, geen rechtstreeks verband te bestaan tussen de ernst van de gepleegde feiten en de zwaarte van de strafrechtelijke reactie daarop. In de wetsartikelen staat de maximumstraf die de rechter voor het desbetreffende delict kan opleggen. De vrij grote afstand tussen het algemene minimum³⁷ per strafsoort en het bijzondere maximum in de afzonderlijke sanctienormen geeft de grote beslissingsvrijheid die de wet aan de rechter laat aan en is kenmerkend voor het Nederlandse strafrechtstelsel. De rechter heeft ook de mogelijkheid om de verdachte schuldig te verklaren zonder oplegging van straf als hij van mening is dat geen straf aan de dader moet worden opgelegd, bijvoorbeeld gelet op de geringe ernst van het feit en de persoonlijkheid van de dader (rechterlijk pardon, artikel 9a Sr).

2.3.1 Meerderjarigen

Het Wetboek van Strafrecht noemt in artikel 9 de volgende hoofdstraffen: gevangenisstraf, hechtenis, taakstraf en geldboete. Met de volgorde van deze opsomming drukt de wetgever de zwaarte van de straf uit. De hoofdstraffen kunnen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd. Een voorwaarde bij een voorwaardelijke straf is bijvoorbeeld het binnen een bepaalde termijn (meestal twee jaar) vergoeden van de schade aan het

³⁶ Zie verder over het Europees Aanhoudingsbevel: A. Smeulders (2004).

³⁷ Veel buitenlandse strafrechtstelsels kennen strafminima per delict. Zie bijv. Van Kalmthout, Tak (2003).

slachtoffer. Indien de veroordeelde de voorwaarde niet naleeft, loopt hij de kans dat de voorwaardelijke straf wordt omgezet in een onvoorwaardelijke.

Gevangenisstraf

De gevangenisstraf is de zwaarste straf van het Nederlandse sanctiebestel. Deze straf kan alleen voor misdrijven worden opgelegd. De duur van de gevangenisstraf kan levenslang of tijdelijk zijn. Slechts door middel van gratie kan de levenslange straf worden omgezet in een tijdelijke gevangenisstraf. De tijdelijke gevangenisstraf varieert van een dag tot ten hoogste dertig jaar. Het maximum van de tijdelijke gevangenisstraf is sinds 1 februari 2006 voor bepaalde delicten verhoogd van twintig naar dertig jaar (artikel 10 lid 3 Sr). Het gaat om een alternatief voor de gevallen waarin de wet een levenslange gevangenisstraf bedreigt, zoals in het geval van moord (artikel 289 Sr).

De veroordeelde tot een tijdelijke gevangenisstraf van meer dan een half jaar komt in aanmerking voor *vervroegde invrijheidstelling* (vi). Voor de veroordeelde tot een straf van een half jaar tot een jaar gaat de vi in wanneer van de straf zes maanden plus eenderde deel van het meerdere is ondergaan. Voor de veroordeelde tot een straf van langer dan een jaar geldt dat twee derde van de straf moet zijn ondergaan. De wet noemt uitzonderingen wanneer de vi niet wordt verleend of wordt uitgesteld, bijvoorbeeld als de veroordeelde zich tijdens zijn gevangenschap ernstig heeft misdragen of is ontsnapt (artikel 15a Sr). Het OM kan dan aan de penitentiaire kamer van het hof in Arnhem verzoeken om de vi uit te stellen of er geheel van af te zien. In 2006 is bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met de wijziging van de vervroegde invrijheidstelling in een voorwaardelijke invrijheidstelling.³⁸ De regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling is van toepassing op vrijheidsstraffen met een duur van meer dan een jaar. De regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling is niet van toepassing indien de rechter een deels voorwaardelijke vrijheidsstraf heeft opgelegd. De voorwaardelijke invrijheidstelling vindt van rechtswege plaats wanneer twee derde van de door de rechter opgelegde vrijheidsstraf is ondergaan. Voor straffen met een duur van tussen een jaar en twee jaar, vindt voorwaardelijke invrijheidstelling plaats wanneer de vrijheidsbeneming ten minste een jaar heeft geduurd en van het dan nog ten uitvoer te leggen gedeelte van de straf eenderde gedeelte is ondergaan. De voorwaardelijke invrijheidstelling geschiedt onder de algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbaar feit. Indien de veroordeelde de voorwaarden niet naleeft, kan de voorwaardelijke invrijheidstelling worden herroepen.

38 Kamerstukken II, 2005-07, 30 513.

De regeling van de rechten en plichten van gedetineerden is te vinden in de Penitentiaire beginselenwet. De wet biedt de mogelijkheid om binnen één inrichting verschillende regimes te voeren, maakt het mogelijk mannen en vrouwen binnen één inrichting onder te brengen en kent de mogelijkheid voor gedetineerden om extramuraal (dat wil zeggen, buiten de muren van de penitentiaire inrichting) een *penitentiaal programma* te volgen (zie artikel 4 lid 1 van de Penitentiaire beginselenwet). Het penitentiaire programma houdt in dat gedetineerden in de laatste fase van hun vrijheidsstraf buiten een justitiële inrichting verplicht deelnemen aan bepaalde activiteiten, bijvoorbeeld arbeidsprojecten, vorming en onderwijs. Een gestrafte kan in aanmerking komen voor een penitentiaal programma als hij een gevangenisstraf uitzit die langer is dan zes maanden en daarvan ten minste de helft heeft uitgezeten. Het doel van een penitentiaal programma is de gedetineerde beter voor te bereiden op terugkeer naar de samenleving en kan met of zonder elektronisch toezicht worden uitgeoefend. Zie voor verdere informatie: www.reclassering.nl.

Hechtenis

De hechtenis kan voor minimaal één dag en maximaal één jaar en vier maanden worden opgelegd voor voornamelijk de zwaardere overtredingen. Het verschil tussen gevangenisstraf en hechtenis is historisch verklaarbaar en bestaat in de wijze van tenuitvoerlegging van de straffen. De gevangenisstraf werd oorspronkelijk ten uitvoer gelegd in een streng en sober regime, de hechtenis in een veel minder streng regime maar tegenwoordig zijn deze verschillen bijna geheel verdwenen.

Taakstraf

De taakstraf dankt zijn ontstaan aan twee ontwikkelingen, namelijk enerzijds de sterke stijging van de criminaliteit, die de druk op de celcapaciteit deed toenemen en anderzijds het streven naar verdergaande differentiatie en humanisering van het strafrecht. Tot 1 februari 2001 was de taakstraf voor volwassenen vooral een alternatief voor een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van maximaal zes maanden. Sinds februari 2001 is de taakstraf als zelfstandige hoofdstraf in het Wetboek van Strafrecht opgenomen. Hiermee heeft ook de leerstraf een wettelijke grondslag gekregen en is voorzien in een uitbreiding van de gevallen waarin een taakstraf kan worden opgelegd. De taakstraf kan worden opgelegd voor ieder misdrijf of iedere overtreding waar een vrijheidsstraf op staat. Tevens is het mogelijk een taakstraf te combineren met een vrijheidsstraf van maximaal zes maanden. De combinatie van taakstraf en geldboete is ook mogelijk.

De taakstraf bestaat uit een werkstraf, een leerstraf of een combinatie van beide. Taakstraffen kunnen door zowel de rechter als het OM worden toegepast. Strikt genomen zijn alleen die taakstraffen een straf, die zijn

opgelegd door de rechter. Een taakstraf die wordt overeengekomen tussen de o/vj en de verdachte is feitelijk een transactie.

Een werkstraf (maximaal 240 uur) is de meest toegepaste taakstraf en bestaat meestal uit het verlenen van diensten die enig maatschappelijk nut hebben, zoals het werken in ziekenhuizen en verpleeghuizen, het schoonmaken van openbare gebouwen of parken, het verrichten van werk voor ideëel gerichte instellingen. Zij wordt in tegenstelling tot de vrijheidsstraf in de samenleving uitgevoerd. Bij een leerstraf (maximaal 480 uur) is de veroordeelde verplicht cursussen te volgen (bijvoorbeeld Slachtoffer in beeld of Training Sociale Vaardigheden). Leerstraffen variëren van vijf avonden tot een intensief programma van veertig uur per week gedurende drie maanden of meer. De reclassering is verantwoordelijk voor de uitvoering van taakstraffen voor meerderjarigen.

Indien de veroordeelde zijn taakstraf niet goed uitvoert, moet hij een vervangende vrijheidsstraf ondergaan. De rechter geeft bij het vonnis al aan hoe lang die vervangende vrijheidsstraf zal gaan duren.³⁹

Geldboete

De geldboete, die dateert van 1886, was bij de introductie vooral bedoeld om overtredingen te bestraffen. Sinds 1983 kan de geldboete voor alle strafbare feiten worden opgelegd, zelfs voor delicten waarvoor de rechter levenslang kan opleggen.

De geldboete bedraagt minimaal drie euro. De wet (artikel 23 Sr) onderscheidt zes boetecategorieën met maxima van € 335, € 3.350, € 6.700, € 16.750, € 67.000, € 670.000.

Bij niet-betaling van de geldboete of het ontbreken van verhaalsmogelijkheden wordt de boete vervangen door hechtenis, met als uitgangspunt: voor elke € 25 één dag vervangende hechtenis (artikel 24c Sr). Met de inning van geldboeten en transacties is het Centraal Justitieel Incasso Bureau belast.

Bijkomende straffen

Naast de hoofdstraffen kent de wet de bijkomende straffen die voorheen alleen in combinatie met een hoofdstraf konden worden opgelegd. Sinds enkele jaren kan de bijkomende straf ook afzonderlijk worden opgelegd (artikel 9 lid 5 Sr).

De *bijkomende straffen* die de rechter kan opleggen zijn opgesomd in artikel 9 van het Wetboek van Strafrecht, maar ook een aantal bijzondere wetten, zoals in de Wegenverkeerswet, waarin is geregeld dat een bestuurder uit de bevoegdheid om een motorrijtuig te besturen kan worden gezet (artikel 179 WVV).

³⁹ Een werkstraf van 240 uur staat ongeveer gelijk aan vier maanden vrijheidsstraf. Een taakstraf van 480 uur staat gelijk aan maximaal 480 uur vrijheidsstraf.

Het Wetboek van Strafrecht noemt als bijkomende straffen onder meer:

- de ontzetting van bepaalde rechten (bijvoorbeeld ontzetting uit een ambt of beroep; zie verder artikel 28 lid 1 Sr dat de rechten opsomt waarvan een schuldige kan worden ontzet);
- de verbeurdverklaring; dat betekent dat het eigendomsrecht op een bepaald voorwerp, waarvan meestal misbruik is gemaakt, komt te vervallen. Artikel 33a Sr bepaalt dat het bij een verbeurdverklaring moet gaan om voorwerpen die door het strafbaar feit zijn verkregen, of tot het begaan daarvan hebben gediend.

Maatregelen

De strafrechtelijke maatregelen zijn geregeld in titel IIa van het Wetboek van Strafrecht. Het zijn instrumenten van de overheid om op te kunnen treden in het algemeen belang. Dit optreden kan nodig zijn, naast de beslissing over het al dan niet opleggen van een straf, vooral om aan een ernstige of bedreigende situatie een einde te maken, bijvoorbeeld door het uit het verkeer nemen van een wapen.

De rechter kan de volgende *maatregelen* opleggen:

- Onttrekking aan het verkeer (artikel 36b Sr). Deze maatregel heeft tot doel het uit de roulatie halen van gevaarlijke voorwerpen. De wet geeft aan welke voorwerpen vatbaar zijn voor onttrekking aan het verkeer, bijvoorbeeld de voorwerpen die gebruikt zijn bij het plegen van het strafbare feit.
- Ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel (artikel 36e Sr). Deze maatregel, ook wel Plukze-maatregel genoemd, is sinds 1993 in het Wetboek van Strafrecht opgenomen. De maatregel geeft de rechter de mogelijkheid de door criminelen gemaakte winst te ontnemen. De hoogte van het ontnemingsbedrag is onbeperkt. Als de veroordeelde weigert het vastgestelde ontnemingsbedrag te betalen, kan hij in gijzeling (maximaal drie jaar) worden genomen totdat hij aan zijn verplichting voldoet. De vordering blijft ook na gijzeling bestaan.
- Schadevergoedingsmaatregel (artikel 36f Sr). Deze maatregel is in 1995 geïntroduceerd om de positie van het slachtoffer te versterken. De rechter kan de veroordeelde verplichten tot betaling van een geldsom ten behoeve van het slachtoffer. De staat keert het ontvangen bedrag onverwijld uit aan het slachtoffer. Bij niet-betaling van de schadevergoeding kan tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis volgen.
- Plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis (artikel 37 Sr). Deze mogelijkheid komt de rechter toe in geval van een geheel ontoerekeningsvatbare dader. De strafrechter kan de dader laten plaatsen voor de termijn van een jaar met de mogelijkheid van verlenging. Plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis vindt slechts plaats indien de gestoorde persoon gevaarlijk is voor zichzelf, voor anderen, of voor de algemene veiligheid van personen of goederen. De rechter geeft de last tot plaatsing

slechts nadat hij advies van ten minste twee gedragsdeskundigen heeft ingewonnen.

- Terbeschikkingstelling (artikel 37a e.v. Sr). Deze maatregel is wel in het strafrecht geregeld en dateert van 1928. De rechter kan deze maatregel opleggen indien de verdachte tijdens het begaan van het feit ontoerekeningsvatbaar of verminderd toerekeningsvatbaar was. De tbs wordt vaak opgelegd in combinatie met een gevangenisstraf. De maatregel is gericht op beveiliging van de maatschappij door opsluiting van de psychisch gestoorden, die gedurende die opsluiting ook behandeld worden met het oog op de terugkeer in de maatschappij. De rechter kan de tbs opleggen indien de verdachte een misdrijf heeft begaan waarop een gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld dan wel een misdrijf dat behoort tot een aantal misdrijven in de wet genoemd (zie artikel 37a lid 1 sub 1 Sr) en indien de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen het opleggen van die maatregel eist. De tbs kent twee varianten: de tbs met bevel tot verpleging volgens artikel 37b Sr die een gedwongen opname in een inrichting inhoudt, en (sinds 1998) de tbs met voorwaarden (artikel 38 Sr). Bij deze laatste variant is geen sprake van dwangverpleging maar zullen de voorwaarden wel altijd inhouden dat de ter beschikking gestelde zich onder behandeling laat stellen (artikel 38a Sr).

In 2006 vond een parlementair onderzoek plaats dat leidde tot het rapport: ‘Tbs, vandaag over gisteren en morgen’,⁴⁰ Het rapport bevat onder meer aanbevelingen om het toezicht op de naleving van de voorwaarden door reclassering en GGZ te verbeteren, een elektronisch volgsysteem in te richten en om een professionele dienst te belasten met de verloftoets. De Minister van Justitie heeft laten weten alle aanbevelingen over te nemen.⁴¹ Zo zullen alle verlofaanvragen van klinieken door een adviescollege worden beoordeeld en wordt bezien hoe een elektronisch volgsysteem kan worden gerealiseerd.

- Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders – ISD – (artikel 38m e.v. Sr).⁴² Deze maatregel is sinds 1 oktober 2004 in werking en maakt het mogelijk om in het kader van een strafrechtelijke maatregel personen gedwongen in een inrichting te plaatsen gedurende maximaal twee jaar. Stelselmatige daders zijn *zeer actieve* veelplegers die in de vijf jaren voorafgaand aan het gepleegde feit ten minste drie maal wegens het plegen van een misdrijf onherroepelijk veroordeeld zijn tot een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf of maatregel die ook ten uitvoer is gelegd. Het gaat bij deze maatregel om het beveiligen van de maatschappij, het tegengaan van recidive én het doorbreken van de verslavings- of andere problematiek. De maatregel is gericht op

40 Kamerstukken II 2005-06, 30 250, nr: 4-5.

41 Kamerstukken II 2007-07, 29 452, nr: 55.

42 Kamerstukken II 2003-04, 28 980 en Stb. 2004, 351.

zowel de verslaafde veelplegers als, anders dan bij de eerdere SOV⁴³, op de niet verslaafde veelplegers, vrouwen en justitiabelen met een psychiatrische problematiek. De eerdere maatregel tot plaatsing van aan harddrugs verslaafden in een inrichting voor de opvang daarvan (SOV) is als een module opgenomen in de ISD (Biesma, 2006).

Elektronisch toezicht

De rechter kan in bepaalde gevallen de verdachte veroordelen tot een taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf met als bijzondere voorwaarde: elektronisch toezicht. Elektronisch toezicht vormt een zodanige verzwaaring van de taakstraf dat een onvoorwaardelijke gevangenisstraf achterwege kan blijven. Deze toepassing is vastgelegd in 'de Aanwijzing Elektronisch Toezicht (ET)' voor het OM (Stcrt. 1999, 114 en de wijziging in Stcrt. 2003, 122).

Verder kunnen gedetineerden de laatste fase van hun gevangenisstraf thuis onder elektronisch toezicht doorbrengen als onderdeel van een penitentiair programma. Afhankelijk van de totale duur van de gevangenisstraf kunnen gedetineerden de laatste fase (vier weken tot een jaar) van hun gevangenisstraf aan zo'n persoonlijk programma deelnemen (artikel 4 Pbw).

2.3.2 Minderjarigen

Minderjarig in het strafrecht zijn degenen die ten tijde van het begaan van een strafbaar feit ten minste twaalf jaar en nog geen achttien waren (artikel 77a Sr). Voor hen is een aantal bijzondere bepalingen in het Wetboek van Strafrecht en in het Wetboek van Strafvordering opgenomen (artikel 77a t/m 77gg Sr, artikel 486-505 Sv). Jeugdigen onder de twaalf jaar kunnen niet worden vervolgd en niet worden gestraft (artikel 486 Sv). Tegen hen kan wel worden opgetreden met behulp van dwangmiddelen zoals het ophouden voor verhoor en onderzoek aan lichaam en kleding, doorzoeking en inbeslagneming (artikel 487 Sv). De toepassing van de dwangmiddelen is alleen bedoeld om het gedrag te beëindigen en eventueel wat wederrechtelijk is verkregen bij de jeugdige weg te halen. De rechter kan, als de dader ten tijde van het begaan van een strafbaar feit 16 of 17 jaar is, het strafrecht voor meerderjarigen toepassen indien hij daartoe grond vindt in de ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan. Anderzijds heeft de rechter de mogelijkheid om, indien de dader ten tijde van het begaan van een strafbaar feit tussen de 18 en 21 is, de bijzondere bepalingen voor jeugdigen toe te passen (artikel 77b en 77c Sr).

43 De Wet strafrechtelijke opvang verslaafden (SOV) trad op 1 april 2001 in werking (Stb. 2001, 28) en introduceerde een nieuwe voorziening voor de strafrechtelijke opvang van justitiabele verslaafden in een speciale penitentiare inrichting.

Het jeugdstrafrecht is in 1995 ingrijpend gewijzigd. De straffen ‘tucht-school’ en ‘arrest’ zijn vervangen door ‘jeugd detentie’, en de strafrechtelijke maatregelen ‘plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling’ en ‘jeugd-tbr’ zijn vervangen door de maatregel plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ). Ons land kent twee soorten justitiële jeugdinrichtingen: opvanginrichtingen en behandelinrichtingen. De opvanginrichtingen zijn bedoeld voor de tenuitvoerlegging van een jeugd detentie en voor het ondergaan van voorlopige hechtenis. Ook kunnen jeugdigen die zijn veroordeeld tot een PIJ-maatregel tijdelijk in een opvanginrichting verblijven in afwachting van een plaats in een behandelinrichting. Een behandelinrichting is bestemd voor de opvoeding, verzorging en/of behandeling van jeugdigen aan wie een maatregel is opgelegd. Dat kan een via het strafrecht opgelegde PIJ-maatregel zijn, of een civielrechtelijke ondertoezichtstelling of voogdijmaatregel. Met de wijziging van het jeugdstrafrecht in 1995 hebben zowel de Halt-afdoening als de taakstraffen een wettelijke grondslag gekregen (artikel 77e en 77h Sr). De Halt-afdoening is een (voorwaardelijke) sepotbevoegdheid van de politie, onder verantwoordelijkheid van het OM. Hoewel deze afdoening dus niet door de rechter geschiedt, wordt zij hier voor de volledigheid toch besproken.

Halt

Halt (Het ALternatief)⁴⁴ heeft tot doel jeugdigen, tussen de 12 en 18 jaar, die voor de eerste keer met politie of justitie in aanraking komen (first offenders), de mogelijkheid te bieden tot het verrichten van herstelwerkzaamheden voor de benadeelde of ten algemenen nutte. Het eerste Halt-bureau ging in 1981 van start. Op dit moment bestaat de sector uit een landelijk dekkend netwerk van 18 regionale bureaus en het landelijke bureau Halt Nederland. De sector wordt gefinancierd door gemeenten en de Minister van Justitie.

De voorwaarden voor een verwijzing naar een Halt-bureau zijn dat het moet gaan om een bekende verdachte, een first offender (wel mag de verdachte eenmaal eerder bij Halt zijn geweest) en die instemt met de verwijzing. De feiten die door middel van Halt kunnen worden afgedaan, zijn omschreven in een AmvB, het Besluit aanwijzing HALT-feiten en betreffen vernielingen, kleine vormen van brandstichting (met geringe schade), diefstal/verduistering zonder inbraak en aansluitend hierop heling tot een maximaal ontvreemd bedrag of waarde van het goed, het verwisselen van prijskaartjes (ontvreemding), baldadigheid, en het afsteken van vuurwerk op niet-toegestane tijden en plaatsen en zwartrijden.⁴⁵ In algemene termen zijn de jeugdigen bij wie sprake is van zeer ernstige achterliggende problematiek, jeugdigen die recidiveren binnen een jaar

⁴⁴ Zie voor een evaluatie van Halt: Ferwerda, 2006.

⁴⁵ Besluit aanwijzing Halt-feiten, 25-1-1995.

na de eerste Halt-afdoening en jeugdigen onder twaalf jaar van deelname uitgesloten. Voor de laatste groep is sinds 2001 de Stop-reactie landelijk ingevoerd. Dit is een preventieve en pedagogische handreiking voor twaalfminners die een Halt-waardig delict hebben begaan.

Halt-afdoeningen en Stop-reacties worden, onder de verantwoordelijkheid van het OM, door de regionale Halt-bureaus uitgevoerd.

Een Halt-afdoening wordt niet voorafgegaan door een uitspraak van de (kinder)rechter en is daarom formeel juridisch gezien geen sanctie. De betrokken jeugdigen kunnen op deze manier een strafblad voorkomen.

Hoofdstraffen

De rechter kan de minderjarige drie hoofdstraffen opleggen: jeugddetentie, geldboete en taakstraf.

Jeugddetentie

De jeugddetentie kan alleen voor misdrijven worden opgelegd.

Minderjarigen die veroordeeld zijn tot een vrijheidsstraf (ook de preventief gehechte minderjarigen) verblijven in een opvanginrichting.

Opvanginrichtingen zijn gesloten inrichtingen. De straf kan aan 12- tot 16-jarigen voor maximaal één jaar worden opgelegd. Aan de 16- en 17-jarigen maximaal voor twee jaar.

Geldboete

Het bedrag van de geldboete voor jeugdigen is ten minste € 3 en ten hoogste € 3.350. De tijd die de jeugdige heeft doorgebracht in voorlopige hechtenis wordt hiervan afgetrokken (artikel 771 lid 6 jo 27 Sr).

Taakstraf

Taakstraffen worden sinds 1983 aan minderjarigen opgelegd en kunnen worden toegepast bij alle mogelijke delicten. In het jeugdstrafrecht wordt onder taakstraffen verstaan: (1) deelname aan een werkproject voor het verrichten van onbetaalde arbeid of het verrichten van arbeid tot herstel van de door het strafbare feit aangerichte schade, (2) het volgen van een leerproject, of (3) deelname aan een combinatieproject waarin beide elementen aanwezig zijn.

De taakstraf kan aan de minderjarige worden opgelegd door de ovj (het officiersmodel) of door de rechter (het rechtersmodel). De werkstraf kan door de rechter voor jeugdigen voor maximaal 200 uur worden opgelegd. De ovj mag maximaal 40 uur werkstraf aanbieden. De taakstraf komt sinds 2001 niet meer in de plaats van jeugddetentie of een geldboete maar is een zelfstandige hoofdstraf. Het OM meldt de opgelegde taakstraf aan bij de Raad voor de Kinderbescherming, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de taakstraffen.

Bijkomende straffen

De bijkomende straffen die de rechter de minderjarige kan opleggen, zijn de verbeurdverklaring en ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen.

Maatregelen

De belangrijkste strafrechtelijke *maatregel* die de rechter kan opleggen is plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (de PIJ-maatregel). De jongeren die zijn veroordeeld tot deze strafrechtelijke maatregel verblijven in een behandelinrichting. De maatregel is gericht op heropvoeding en behandeling. Er zijn open en gesloten behandelinrichtingen.

De maatregel is mogelijk voor delicten waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan, de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid dit vereist (recidivegevaar) en de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige verdachte. Twee gedragsdeskundigen moeten vaststellen dat reeds tijdens het begaan van het feit sprake was van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis. De maximale duur is zes jaar. Voor andere, niet in hun ontwikkeling gestoorde jongeren, is de duur maximaal vier jaar. Wordt de jeugdige niet wegens een geweldsdelict veroordeeld, dan is de maximale duur twee jaar.

Overige maatregelen voor jongeren kunnen zijn: onttrekking aan het verkeer, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en schadevergoeding.

Evenals in het volwassenenstrafrecht kunnen rechters bij minderjarigen (hoofd)straffen combineren. De volgende combinaties van straffen, maatregelen en bijkomende straffen zijn voor jeugdigen mogelijk:

- geldboete en (deels) voorwaardelijke jeugddetentie;
- geldboete en voorwaardelijke PIJ;
- geldboete en taakstraf;
- taakstraf en (voorwaardelijke) jeugddetentie, waarvan het voorwaardelijk deel niet groter is dan drie maanden;
- jeugddetentie en (voorwaardelijke) PIJ.

De jeugddetentie, de geldboete en de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen kunnen ook door de rechter geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd. Bij een voorwaardelijke straf stelt de rechter een proeftijd vast van ten hoogste twee jaren. Naast de algemene voorwaarde dat de jeugdige zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maakt aan een strafbaar feit kan de rechter ook een bijzondere voorwaarde opleggen die betrekking heeft op het gedrag. Een taakstraf kan op dit moment niet voorwaardelijk worden opgelegd. Met de inwerkingtreding van het wetsvoorstel gedragsbeïnvloeding jeugdigen zal dit wel mogelijk

worden. Dit wetsvoorstel⁴⁶ is momenteel in voorbereiding met als doel het verruimen van de mogelijkheden van gedragsbeïnvloeding van jeugdigen die een of meer strafbare feiten hebben gepleegd. Zo wordt onder meer voorgesteld alle combinaties van straffen mogelijk te maken en een nieuwe gedragsbeïnvloedende maatregel in het Wetboek van Strafrecht te introduceren.

3 Slachtoffers van criminaliteit

H.W.J.M. Huys

In dit hoofdstuk staat de aard, de omvang en de ontwikkeling in de tijd van de criminaliteit centraal, zoals die door de bevolking en door bedrijven wordt ervaren. Het gaat daarbij niet alleen om de objectieve criminaliteit in de vorm van slachtofferschap, maar ook om de subjectieve criminaliteit zoals onveiligheidsgevoelens en vermijdingsgedrag. Ook de gevolgen voor slachtoffers en de acties die door de bevolking of het bedrijfsleven worden ondernomen ter voorkoming van of als gevolg van criminaliteit, zoals preventiemaatregelen en het beroep op slachtofferhulp, komen hierbij aan de orde.

Hoe vaak burgers, bedrijven en instellingen slachtoffer worden van veelvoorkomende criminaliteit¹ kan worden vastgesteld via enquêtes. Zulke enquêtes kunnen tevens inzicht verschaffen in de mate waarin hiervan al dan niet aangifte wordt gedaan. Lang niet alle criminaliteit komt namelijk (om wat voor reden dan ook) ter kennis van de politie (zie ook hoofdstuk 4). Behalve informatie over het al dan niet slachtoffer worden, kunnen deze enquêtes ook inzicht geven in verschillen in de frequentie waarmee bevolkingsgroepen of bedrijfstakken slachtoffer worden. Doordat personen of bedrijven slachtoffer kunnen worden van verschillende soorten delicten of meermalen slachtoffer van eenzelfde delict, is het aantal ondervonden delicten over het algemeen groter dan het aantal slachtoffers.

Verder kunnen deze enquêtes ook een beeld geven van de gevolgen voor de slachtoffers, van preventiemaatregelen en onveiligheidsgevoelens. Ook andere aspecten die te maken hebben met subjectieve en objectieve criminaliteit, zoals overlast en andere buurtproblemen, of de houding van burgers ten opzichte van de politie, komen in dergelijke enquêtes aan de orde. Bovendien zijn door koppeling met andere gegevens, zoals uit registraties, nog nadere analyses mogelijk. Deze aspecten vallen (vooralsnog) buiten het kader van deze publicatie.

(Slachtoffer)enquêtes vormen daarmee, naast de geregistreerde gegevens hierover, een belangrijke en onafhankelijke databron, die in het algemeen niet alleen een beter beeld geven over aard en omvang van (veelvoorkomende) criminaliteit. Zij bieden ook mogelijkheden om verklaringen te toetsen ten einde inzicht te krijgen in de gevolgen en in de effectiviteit van maatregelen ter vergroting van de veiligheid.²

Slachtofferenquêtes onder personen

In Nederland worden slachtofferenquêtes al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw regelmatig uitgevoerd. De eerste enquête op dit terrein werd in 1973 gehouden (Fiselier, 1974). In de jaren zeventig voerde het

1 Hieronder worden veelal delicten zoals inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, zakkenrollerij, vandalisme, mishandeling en bedreiging begrepen (zie ook bijlage 2). Het zijn vooral delicten die door hun aard en omvang veel overlast voor een groot deel van de bevolking veroorzaken.

2 Vergelijk Wittebrood (2006).

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie periodieke enquêtes uit (Van Dijk en Steinmetz, 1980); vanaf 1980 werden door het CBS, deels in samenwerking met het WODC, periodieke slachtofferenquêtes gehouden op landelijk niveau. Naast de landelijke WODC- en CBS-enquêtes zijn door tal van gemeenten en politiekorpsen op eigen initiatief bevolkingsonderzoeken verricht met aandacht voor slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens. Vanwege de onvergelykbaarheid van deze diverse onderzoeken hebben de ministeries van BZK en Justitie eind jaren tachtig van de vorige eeuw besloten tot de ontwikkeling van een gestandaardiseerd bevolkingsonderzoek op kleinere dan landelijke schaal. Deze Politiemonitor Bevolking (PMB) werd in het najaar van 1990 voor het eerst op beperkte schaal uitgevoerd; de eerste grootschalige uitvoering vond plaats in 1993. De nadruk ligt in de PMB op vergelijkbare informatie op regionaal niveau, vooral per politieregio. Omdat het naast elkaar bestaan van verschillende meetinstrumenten op het terrein van veiligheid niet wenselijk werd geacht, heeft het kabinet-Balkenende II in 2004 besloten tot de ontwikkeling van één veiligheidsmonitor, die in de plaats komt van voordien afzonderlijke onderzoeken op het terrein van veiligheid. Het gaat hierbij om de module Recht in het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) van het CBS, de PMB, en om relevante delen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid (L&V)³. Hiermee wordt niet alleen voorzien in de behoefte aan beleidsinformatie op landelijk en regionaal niveau (politieregio's en clusters waarnaar deze regio's zijn ingedeeld), maar wordt ook efficiencywinst behaald en ontstaan meer mogelijkheden tot nadere analyses. De beide eerdergenoemde ministeries en het CBS hebben daartoe een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Deze nieuwe Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), waarin relevante onderdelen uit de genoemde onderzoeken zijn geïntegreerd, is begin 2006 voor het eerst volledig uitgevoerd, na een beperkte uitvoering in 2005. De VMR is daarmee vanaf 2006 in Nederland de belangrijkste jaarlijks terugkerende enquête onder de bevolking over de ontwikkeling van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de burgers. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het CBS; de ministeries van BZK en van Justitie zijn medeopdrachtgevers. De resultaten van de VMR vormen een nieuwe reeks en zijn niet zonder meer vergelijkbaar met die van de voorgaande onderzoeken.⁴ De POLS-module Recht werd in 2004 voor het laatst uitgevoerd, de PMB begin 2005.

Behalve periodiek en/of continu landelijk en regionaal onderzoek wordt ook regelmatig internationaal onderzoek gehouden naar (slachtofferschap

3 De Enquête Leefbaarheid en Veiligheid is sinds 1996 periodiek in opdracht van het Ministerie van BZK in de G30-gemeenten uitgevoerd in het kader van het Grotestedenbeleid. Veel van de vragen in de L&V zijn overgenomen of afgeleid uit de PMB en/of de ERV.

4 Vanaf 2008 gaat de VMR deel uitmaken van de integrale Veiligheidsmonitor. Deze integrale Veiligheidsmonitor wordt landelijk, regionaal en lokaal uitgevoerd en biedt een solide en gezamenlijke basis voor een (geïntegreerde) veiligheids- en leefbaarheidsaanpak op verschillende bestuurlijke niveaus.

van) veelvoorkomende criminaliteit onder personen. Zo wordt sinds 1989 om de drie à vier jaar een slachtofferenquête uitgevoerd in diverse landen in en buiten Europa (de International Crime Victims Survey – ICVS). De laatste uitvoering was in 2005⁵ (zie bijlage 2 voor meer details).

Slachtofferenquêtes onder bedrijven en instellingen

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat veel bedrijven, (semi-)overheidsinstanties en andere instellingen te maken hebben met criminaliteit. Deze criminaliteit kan eveneens via enquêtes onder bedrijven en instellingen in kaart worden gebracht. Dergelijk onderzoek bleef voorheen vaak beperkt tot bepaalde branches of tot vaak voorkomende delicten zoals winkeldiefstal. Systematisch onderzoek naar slachtoffers bij bedrijven en instellingen kent echter meer en andere beperkingen dan vergelijkbaar onderzoek onder burgers. Alleen al de grote diversiteit van bedrijven in aard, grootte, exploitatie en eigendomsverhoudingen maakt zulke vergelijkingen lastig. Zelfs binnen eenzelfde branche, zoals de detailhandel, kunnen grote verschillen voorkomen. Hetzelfde geldt voor de – deels daarmee samenhangende – verscheidenheid van delictsoorten waarmee bedrijven en instellingen kunnen worden geconfronteerd. Ook is de huishouding van bedrijven vaak niet optimaal ingesteld op het verzamelen van zulke gegevens. Bepaalde vormen van criminaliteit zoals fraude en diefstal door personeel liggen bij sommige bedrijven of instellingen uiteraard heel gevoelig. Voor de bedrijven zelf zijn de materiële en financiële schade vaak belangrijker dan de strafrechtelijke implicaties. Dat pas in 1989 voor het eerst een grootschalige enquête onder (commerciële) bedrijven werd uitgevoerd, is dan ook niet zo verwonderlijk. De belangrijkste huidige systematische databron over slachtofferschap van criminaliteit onder het bedrijfsleven als geheel is de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB). De oorsprong hiervan gaat terug tot eind jaren negentig van de vorige eeuw. Op initiatief van de ministeries van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werd in 1999 een pilot-onderzoek gedaan binnen drie sectoren van het Nederlandse bedrijfsleven. Het hierin ontwikkelde onderzoeksinstrumentarium is in 2002 onder de naam Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI) ingezet om de criminaliteits- en veiligheidssituatie voor het gehele Nederlandse bedrijfsleven te onderzoeken. Vanwege de grote spreiding in de meting van het aantal delicten is in 2004 besloten tot een verzevenvoudiging van de steekproefomvang, waardoor nauwkeuriger schattingen mogelijk werden. De MCB, zo genoemd om dat vanaf 2004 alleen nog bedrijven en geen instellingen in het onderzoek zijn opgenomen, is in de daarop volgende jaren gestandaardiseerd tot een jaarlijks grootschalig en systematisch onderzoek over criminaliteitsaspecten onder het bedrijfsleven.

5 Over de resultaten voor de deelnemende EU-landen is een afzonderlijke rapportage verschenen (EU-ICS).

De MCB heeft als primair doel inzicht te geven in het slachtofferschap van Nederlandse bedrijven en de maatregelen die zij nemen om de criminaliteit terug te dringen. Dit gebeurt mede in het kader van de voortgangsrapportage naar aanleiding van het veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' van het kabinet-Balkenende II. De onderzochte sectoren zijn de bouw, detailhandel, horeca, transport en zakelijke dienstverlening. Vragen over slachtofferschap hebben vooral betrekking op inbraak, diefstal, vernieling en geweld, naast een categorie overige vormen. De belangrijkste beleidsindicatoren zijn diefstal bij de detailhandel en geweld bij het bedrijfsleven. De meting in 2004 diende als nulmeting⁶ (voor meer details zie bijlage 2).

3.1 Burgers als slachtoffer

In deze publicatie komen gegevens over slachtofferschap vanaf 1980 aan de orde. Voor informatie over eerdere jaren (in 1973 is begonnen met het systematisch verzamelen van periodieke slachtoffergegevens door middel van enquêtes) wordt verwezen naar eerdere edities. Omdat de gegevens tot voor kort afkomstig waren uit verschillende bronnen en daardoor onderling moeilijk vergelijkbaar zijn⁷ (zie ook bijlage 2) kan alleen in grote lijnen iets worden gezegd over ontwikkelingen in de loop van enkele decennia. De hiernavolgende weergave moet daarom met enig voorbehoud worden gezien. Uit de enquêtes blijkt dat slachtofferschap van delicten onder burgers vooral sterk is gestegen in de eerste helft van de jaren tachtig. Volgens de Enquête Slachtoffers Misdriften (ESM; 1980-1992) nam dit aandeel als geheel toe van 33% in 1980 tot 36% in 1984. Vooral het aandeel meervoudige slachtoffers (dat wil zeggen van meer dan één delictsoort) is daarbij toen gestegen. In de tweede helft van de jaren tachtig zet een lichte daling in, tot in het begin van de jaren negentig (zie figuur 3.1).

Volgens de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV; 1992-1996) en de POLS-module Recht (1997-2004) werd in de periode 1992-2004 jaarlijks rond een kwart van alle inwoners van 15 jaar en ouder slachtoffer van een of meer delicten (zie figuur 3.1)⁸. In deze periode is het percentage slachtoffers niet wezenlijk veranderd, al ligt dit in 1996 lager en in 2002 hoger dan in de overige jaren. Ook het aandeel meervoudige slachtoffers is in die periode – afgezien van het reeds vermelde dal in 1996 en een piek in 2002 – vrijwel gelijk gebleven. Na 2002 lijkt sprake van een lichte daling.

6 Omdat de MBI 2002 een breder perspectief had, met een beperkter aantal berichtgevers, kunnen de resultaten voor het totaal niet zonder meer worden vergeleken met de MCB-gegevens van latere jaren. Wel kunnen bepaalde gegevens per sector (bijvoorbeeld het percentage bedrijven dat in aanraking komt met een bepaald delict) worden vergeleken.

7 Afgezien van verschillen in aantal, aard en definitie van de onderzochte delicten zijn slachtofferpercentages van alle delicten samen alleen bekend uit de CBS-enquêtes over de jaren 1980-1992 en 1992-2004 (respectievelijk ESM en ERV/ POLS) en uit de VMR. Gegevens over combinaties van afzonderlijke delicten (gewelddelicten, vermogensdelicten en vandalismedelicten) zijn voor de CBS-enquêtes vanaf 1992 beschikbaar.

8 De PMB kent geen onderscheid in enkel- en meervoudig slachtofferschap; in de Veiligheidsmonitor Rijk is dit onderscheid niet meegenomen.

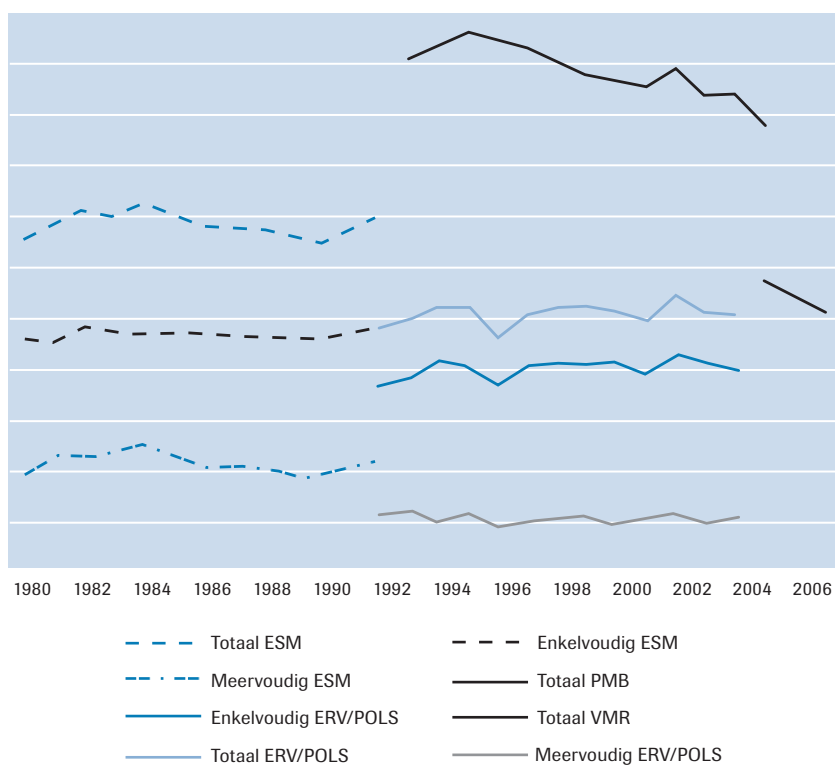
Volgens de PMB (1993-2005) lag het totale slachtofferpercentage in de onderzochte periode veel hoger, namelijk tussen 53% in 1995 en 44% in 2005. Dit percentage vertoont al vanaf het midden van de jaren negentig een duidelijke daling, met – net als in de CBS-cijfers – een lichte piek rond 2002.

De internationale/Europese slachtofferenquête (ICVS/EU-ICS; 1989-2005)⁹ laat tussen 1989 en 2005 een duidelijke kromlijnige trend zien, met een piek rond 1996. Daarna is dit weer gedaald tot het niveau van 1989 of zelfs lager (zie ook hoofdstuk 9).

Volgens de recente VMR-cijfers over de jaren 2005-2007 zet de dalende trend zich voort.

In 2005 werd bijna 29% slachtoffer van een of meer vormen van veelvoorkomende criminaliteit; in 2007 was dit gedaald tot 25,8.

Figuur 3.1 Slachtofferschap onder burgers van 15 jaar en ouder, 1980-2007

Enkelvoudig: eenmaal of vaker slachtoffer van één delictsoort.

Meervoudig slachtofferschap: eenmaal of vaker slachtoffer van meer delictsoorten.

Voor de corresponderende cijfers zie tabellen 3.1 t/m 3.4 in bijlage 4.

Bron: CBS

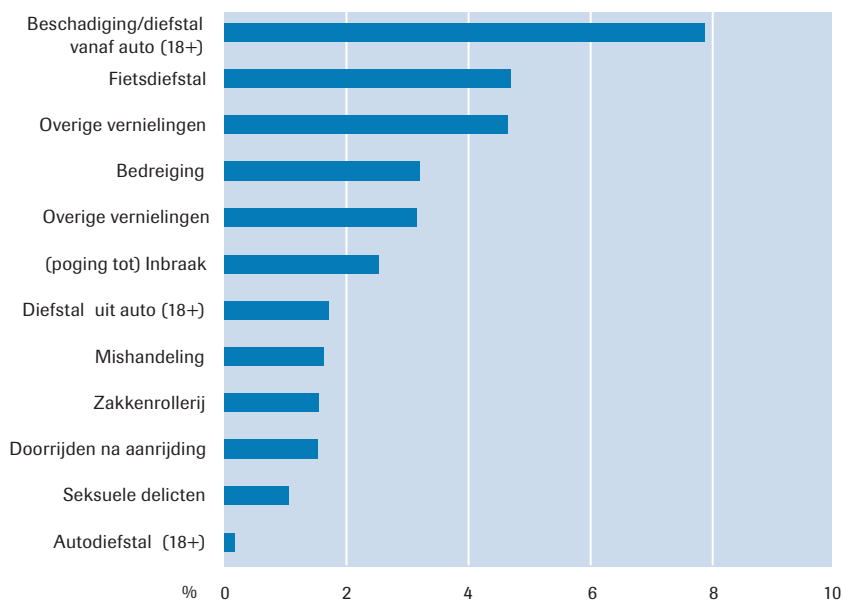
9 De hier vermelde cijfers zijn gebaseerd op de rapportage voor de EU-landen (EU-ICS).

Slachtofferschap naar delictsoort

Volgens de VMR 2007 werd in totaal 25,8% slachtoffer van één of meer delicten. Dat komt overeen met ruim 3,4 miljoen slachtoffers (personen). Ruim 12% van de bevolking had te maken met vermogensdelicten, zoals inbraak, fietsdiefstal en zakkenrollerij. Het gaat daarbij om zo'n 1,6 miljoen slachtoffers. Bijna 12% gaf aan slachtoffer te zijn geworden van vandalismedelicten (diefstal vanaf/beschadiging aan de auto en overige vernielingen). In totaal werden rond 1,5 miljoen slachtoffers hiermee geconfronteerd. Iets meer dan 5% (rond 700.000 personen) werd in 2007 slachtoffer van een of meer geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging).

Van de afzonderlijke delicten veroorzaakt autovandalisme de meeste slachtoffers (in 2007 rond 8% van alle inwoners van 18 jaar en ouder). Ook worden relatief veel inwoners slachtoffer van andere vernielingen dan aan de auto, van fietsdiefstal (elk bijna 5%), van bedreiging en van overige diefstal: beide ruim 3% (zie figuur 3.2).

Figuur 3.2 Slachtofferschap naar delictsoort, 2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.4 in bijlage 4.

Bron: CBS

Geweldsdelicten

Volgens de ESM nam in de periode 1980-1984 het percentage slachtoffers van bedreigingen binnenshuis en van handtastelijkheden buitenshuis

toe.¹⁰ Na een lichte daling bleven deze percentages tussen 1988 en 1992 vrijwel gelijk. Het slachtofferpercentage van bedreiging buitenshuis en van seksuele handtastelijkheden binnenshuis is in de periode tussen 1980 tot 1992, afgezien van enkele uitschieters in 1984 en 1986 bij bedreigingen buitenshuis, niet wezenlijk veranderd.

De herziene CBS-enquêtes (ERV vanaf 1992, POLS vanaf 1997) laten tussen 1992 en 1995 een relatief stabiel percentage slachtoffers van geweldsdelicten als geheel zien. In 1996 was dit aandeel (en vooral van bedreiging) het laagste over de periode 1992-2004. Daarna is dit aandeel, met een onderbreking in 2000, licht gestegen tot rond 6% in 2002. In de jaren daarna volgde een lichte daling en stabilisatie.

Volgens de PMB is het percentage slachtoffers van geweldsdelicten als geheel – vooral van bedreiging – tussen 1992 en 2001 gestegen, maar daarna weer licht gedaald. Het percentage gewelddadige portemonneediefstallen is volgens de PMB sinds 1992 ongeveer gelijk gebleven.

De slachtofferpercentages voor geweldsdelicten (beroving¹¹, seksuele delicten (alleen vrouwen) en mishandeling/bedreiging) volgens de EU-ICS laten over de periode 1989-2005 een piek zien rond het midden van de jaren negentig. (zie ook hoofdstuk 9). De recente cijfers op basis van de VMR laten een stabilisatie zien rond 5 à 6%.

Van de onderscheiden geweldsdelicten komt bedreiging in alle jaren en volgens alle enquêtes het meest voor, gevolgd door mishandeling. Seksuele delicten (en portemonneediefstal met geweld volgens de PMB) komen minder voor.

Vermogensdelicten

Het percentage slachtoffers van vermogensdelicten als geheel blijft volgens de CBS-enquêtes vanaf 1992 tot 1995 vrijwel op hetzelfde niveau. Daarna volgt een voortdurende en geleidelijke lichte daling, die na de eeuwwisseling en een opleving in 2002 is afgevlakt.¹² Ook de gegevens uit de VMR laten in de jaren 2005 t/m 2007 een daling zien.

Niet alle afzonderlijke soorten vermogensdelicten vertonen echter hetzelfde patroon. Het percentage slachtoffers van inbraak (inclusief poging daartoe) is volgens de CBS-enquêtes tot in het midden van de jaren negen-

10 In de CBS-enquêtes van 1980 tot en met 1992 zijn geen gegevens beschikbaar over slachtofferschap van geweldsdelicten als totaal, maar alleen over vier onderscheiden delictsvormen 'bedreiging binnen', 'bedreiging buiten', 'handtastelijkheden binnen' en 'handtastelijkheden buiten'. Na 1992 zijn drie afzonderlijke delicten onderscheiden, namelijk seksuele delicten, bedreiging en mishandeling. Samen vormen zij de delictsgroep geweldsdelicten.

11 Bij de EU-ICS en de PMB wordt diefstal met geweld tot de geweldsdelicten gerekend. In de CBS-enquêtes (ESM, ERV en POLS) werd geen onderscheid gemaakt tussen diefstaldelicten met en zonder geweld, maar werd per voorval doorgevraagd of daarbij iets is gestolen (geweldsdelicten) en of geweld is gebruikt (bij diefstallen). Diefstal met eventueel geweld werd daarin tot de vermogensdelicten gerekend, en geweld met mogelijke diefstal tot de geweldsdelicten. Omdat de VMR-delictsindeeling meer aansluit bij de CBS-enquêtes dan bij de PMB wordt diefstal met geweld ook bij de VMR tot de vermogensdelicten gerekend.

12 Voor de PMB zijn geen gegevens beschikbaar over vermogensdelicten totaal.

tig voortdurend gestegen en na 1995 weer gedaald. De PMB-cijfers wijzen eveneens op een piek rond 1995 en een daling sindsdien. Hetzelfde geldt voor de EU-ICS-data. De VMR-cijfers wijzen op een afvlakking na 2005. Het percentage slachtoffers van fietsdiefstal is volgens de CBS-enquêtes na een stijging tot in het midden van de jaren tachtig tot 2004 niet wezenlijk veranderd. De PMB daarentegen signaleert een voortdurende daling na 1995, met een lichte onderbreking rond 2002. Ook de EU-ICS toont een constante daling na 1992. Volgens de VMR is er in de jaren 2005 t/m 2007 sprake van een (lichte) daling.

Diefstal uit de auto vertoont volgens de CBS-slachtofferenquêtes een toename in het begin van de jaren tachtig. Volgens alle slachtofferenquêtes is er in het begin van de jaren negentig een piek in het percentage slachtoffers.¹³ Dit daalt volgens de CBS-enquêtes daarna tot rond de eeuwwisseling, en vertoont daarna weer een stijging tot in 2002 en 2003. De PMB constateert in 2002 een onderbreking van een sinds 1995 dalende trend. Ook volgens de EU-ICS is dit tegen het einde van het decennium duidelijk lager, waarna een stabilisatie volgt. Vanaf 2005 lijkt ook volgens de VMR sprake van een zekere stabilisatie.

Zakkenrollerij (diefstal van portemonnee, met of zonder geweld) laat volgens de CBS-enquêtes na een piek in 1984 een stabilisatie zien in de tweede helft van de jaren tachtig. Vanaf 1990 laten alle enquêtes (opnieuw) een stijging zien tot in het midden van de jaren negentig. Daarna blijft dit volgens de CBS-enquêtes enkele jaren stabiel op een lager niveau en neemt na 2002 weer af. Volgens de PMB is het percentage slachtoffers van zakkenrollerij (alleen zonder geweld; zie boven) na de piek in 1995 vrijwel voortdurend gedaald, met een onderbreking in 2002. Ook de EU-ICS vertoont een stijging tussen 1989 en 1996, gevolgd door een daling tot 2005. Volgens de VMR blijft het slachtofferpercentage voor zakkenrollerij, met of zonder geweld, in de jaren 2005-2007 vrijwel stabiel. In het percentage slachtoffers van autodiefstal kan volgens de CBS-enquêtes en de VMR over de gehele onderzochte periode (1980-2007) geen duidelijke toe- of afname worden onderkend. Ook de EU-ICS-gegevens over autodiefstal laten geen duidelijke conclusie toe. De PMB vertoont over de periode 1993-2005 een lichte afname.

Ook in het percentage slachtoffers van bromfietsdiefstal is volgens de CBS-enquêtes (tot 1992; geen latere cijfers beschikbaar) en de EU-ICS geen duidelijke trend zichtbaar. Het gaat daarbij overigens steeds om kleine absolute aantallen.

Andere, niet nader genoemde diefstallen vertonen volgens de CBS-enquêtes na een piek in het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw een daling tot eind jaren tachtig. Daarna volgt een schommelend patroon, met een licht dalende trend. Volgens de PMB wordt een piek van begin

13 Voor de EU-ICS geldt dit voor diefstal uit de auto in combinatie met diefstal vanaf de auto.

jaren negentig gevolgd door een dalende trend tot rond 2003. Ook de EU-ICS vertoont voor de meeste vormen van diefstal een piek in het midden van de jaren negentig en een daling sindsdien. De VMR laat over de jaren 2005-2007 een daling zien.

Vandalisme

Slachtofferschap van vandalisme als geheel is volgens de CBS-enquêtes vanaf het midden van de jaren negentig met enkele schommelingen gestegen tot een piek in 2002. Daarna lijkt een dalende trend in te zetten. (De PMB en de EU-ICS hebben geen totaalcijfer voor vandalisme.) Blijkens de VMR gaat deze daling vanaf 2005 verder.

Het percentage slachtoffers van autovandalisme (beschadiging en diefstal vanaf auto) is in het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw volgens de CBS-enquêtes relatief hoger dan in de tweede helft van dat decennium. Vanaf begin jaren negentig neemt dit aandeel, met een lichte onderbreking, weer toe tot in 2002. Daarna volgt een zekere stabilisatie. Volgens de PMB is er na 1995, met een onderbreking tussen 1999 en 2002, een geleidelijke en substantiële afname van autovandalisme. De ICVS signaleert over de periode 1989-2000 geen duidelijke trend in het slachtofferpercentage voor autovandalisme.¹⁴ De VMR laat na 2005 geen duidelijke ontwikkeling zien.

De 'overige vernielingen' laten volgens de CBS-enquêtes vanaf begin jaren tachtig tot 1990 een dalend slachtofferpercentage zien. Met een onderbreking in het midden van de jaren negentig volgt daarna een stijging tot rond de eeuwwisseling. De PMB-cijfers vertonen een geleidelijk stijgend en dalend patroon, met pieken in 1997 en 2002, en dalen in 1993, 1999 en 2005. Uit de VMR blijkt vanaf 2005 een zekere stabilisatie in het slachtofferpercentage van overige vernielingen.

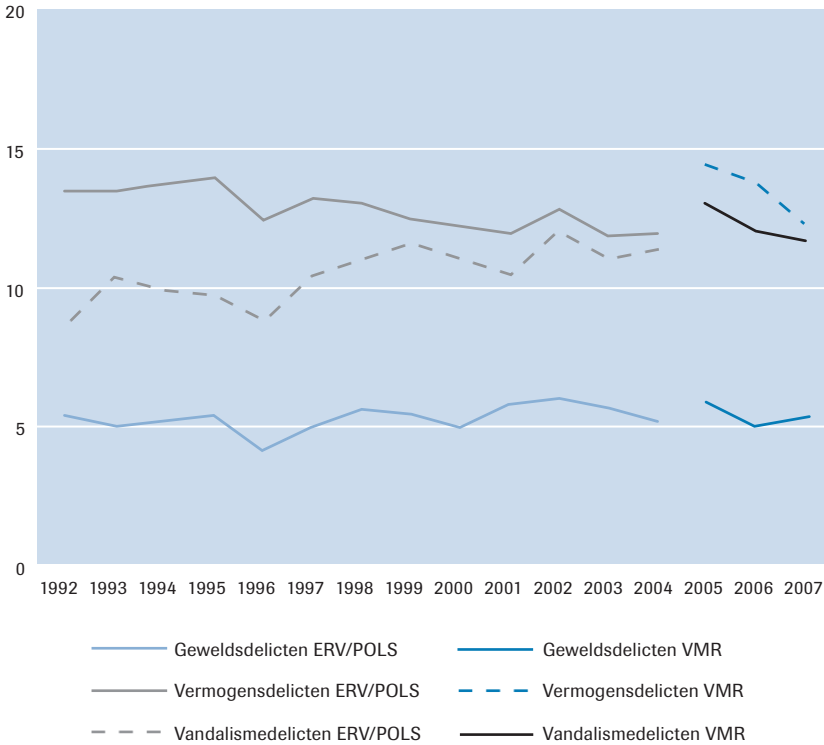
Andere vormen van criminaliteit

In de ICVS zijn ook vragen opgenomen over andere vormen van criminaliteit, die (nog) niet regulier in de landelijke slachtofferenquêtes zijn opgenomen. Het gaat hier om slachtofferschap van fraude, corruptie, en, vanaf 2005, discriminatie ('hate crimes') en confrontatie met druggebruik.¹⁵ Volgens deze bron had rond één op de tien Nederlanders in 2005 te maken met drugsriminaliteit. Verder had 7% te maken met een of andere vorm van fraude, meer dan in voorgaande jaren. In 2000 was dit met 4,4% het laagste over de onderzochte periode. Rond 4% was slachtoffer van discriminatie (gegevens over eerdere jaren ontbreken). Corruptie komt in Nederland met minder dan 0,5% slachtoffers vrijwel niet voor, en zo al, dan steeds minder.

¹⁴ Uit de EU-ICS zijn geen gegevens over autovandalisme beschikbaar.

¹⁵ Merk op dat de ICVS (en de daarvan afgeleide EU-ICS-gegevens) betrekking hebben op een internationaal vergelijkend onderzoek, waarbij bepaalde vormen van criminaliteit in andere landen meer relevant kunnen zijn dan (bijvoorbeeld) in Nederland.

Figuur 3.3 Slachtofferschap onder burgers van 15 jaar en ouder naar delictgroep, 1992-2007

Door verschillen in onderzoeksopzet zijn de cijfers uit verschillende bronnen niet onderling vergelijkbaar. Voor de corresponderende cijfers zie tabellen 3.3 en 3.4 in bijlage 4.

Bron: CBS

Verschillen in slachtofferschap

Er zijn duidelijke verschillen in slachtofferschap tussen bevolkingsgroepen.¹⁶ Leeftijd, geslacht, herkomst en huishoudinkomen van de persoon zijn kenmerken die samenhangen met slachtofferschap van criminaliteit. Ook de stedelijkheid, de sociaal-economische status, de etnische heterogeniteit en de verhuismobiliteit van iemands woonomgeving spelen een rol in de kans op slachtofferschap. Leeftijd en stedelijkheid spelen in vrijwel alle gevallen een rol, ook wanneer rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhang tussen achtergrondkenmerken.¹⁷ Dit geldt zowel

¹⁶ De VMR biedt (veel) meer analyse mogelijkheden dan diens voorgangers door de koppelmogelijkheden op microniveau met het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS en met andere beschikbare (registratie)gegevens.

¹⁷ De relatie van leeftijd en stedelijkheid blijkt uit verschillende onderzoeken (zie o.a. Wittebrood (2006); Huys (2007); Veiligheidsmonitor Rijk – Landelijke Rapportage (2007)). De hierna volgende beschrijving is gebaseerd op de gegevens uit de VMR over 2006 en 2007.

voor slachtofferschap totaal als voor gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten.

Leeftijd en geslacht

Leeftijd speelt een belangrijke rol: veel meer jongeren dan ouderen worden slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit (zie figuur 3.4). Binnen iedere leeftijdsgroep worden mannen iets vaker slachtoffer dan vrouwen.

Burgerlijke staat

Gehuwde personen en verweduwden zijn naar verhouding veel minder vaak slachtoffer dan personen die nooit gehuwd zijn geweest. Maar wanneer rekening wordt gehouden met leeftijd (nooit-gehuwden zijn grotendeels jongeren, die op zichzelf al vaker slachtoffer worden) en – in mindere mate – stedelijkheid (gescheiden personen wonen iets vaker in de stad, gehuwde juist minder vaak) blijken gescheiden en nooit-gehuwde personen een grotere kans te hebben om slachtoffer te worden dan gehuwden en verweduwden, vooral van gewelds- en vandalismedelicten. Voor vermogensdelicten verdwijnt het verschil naar burgerlijke staat na correctie voor leeftijd en stedelijkheid.

Samenstelling huishouden

De samenhang tussen type huishouden en slachtofferschap is in lijn met die tussen burgerlijke staat en slachtofferschap: eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen zijn het vaakst slachtoffer van een delict, gehuwd of ongehuwd samenwonenden het minst.

Herkomst

Niet-westerse allochtonen worden vaker slachtoffer dan autochtonen. Maar na correctie voor leeftijd en stedelijkheid (onder de niet-westerse allochtonen komen veel jongeren voor en ze wonen vooral in stedelijke gebieden) blijken juist autochtonen een grotere kans te hebben om slachtoffer te worden dan niet-westerse allochtonen. Westerse allochtonen worden even vaak slachtoffer als autochtonen, ook na correctie voor leeftijd en stedelijkheid.

Naar delictgroep blijken niet-westerse allochtonen relatief vaker dan autochtonen slachtoffer te worden van zowel gewelds- als vermogensdelicten, maar even vaak van vandalismedelicten. Gecorrigeerd voor leeftijd en stedelijkheid blijken zij echter minder vaak slachtoffer te worden van gewelds- en vandalismedelicten en even vaak van vermogensdelicten.

Inkomen

Personen uit de laagste 20%-inkomensgroep worden relatief vaak slachtoffer van een delict, ook na correctie voor leeftijd en stedelijkheid. Bij de hogere inkomensgroepen is er geen duidelijk verband tussen inkomensniveau en slachtofferschap.

Naast het inkomensniveau hangt ook de inkomensbron van het huishouden samen met slachtofferschap. Zo zijn personen in huishoudens met een pensioen als belangrijkste bron veel minder vaak slachtoffer dan personen in huishoudens met een uitkering of inkomen uit arbeid. Dit heeft vooral te maken met hun hogere leeftijd. Na correctie voor leeftijd en stedelijkheid vertoont de inkomensbron dan ook nauwelijks een relatie met slachtofferschap.

De relatie tussen inkomen en inkomensbron met slachtofferschap geldt vooral voor gewelds- en vermogensdelicten: personen uit de laagste inkomensgroep of met een uitkering worden hiervan vaker slachtoffer. Ook na correctie voor leeftijd en stedelijkheid blijft het verschil met hogere inkomensgroepen bestaan. Met slachtofferschap van vandalismedelicten blijkt geen verband te zijn.

Opleiding

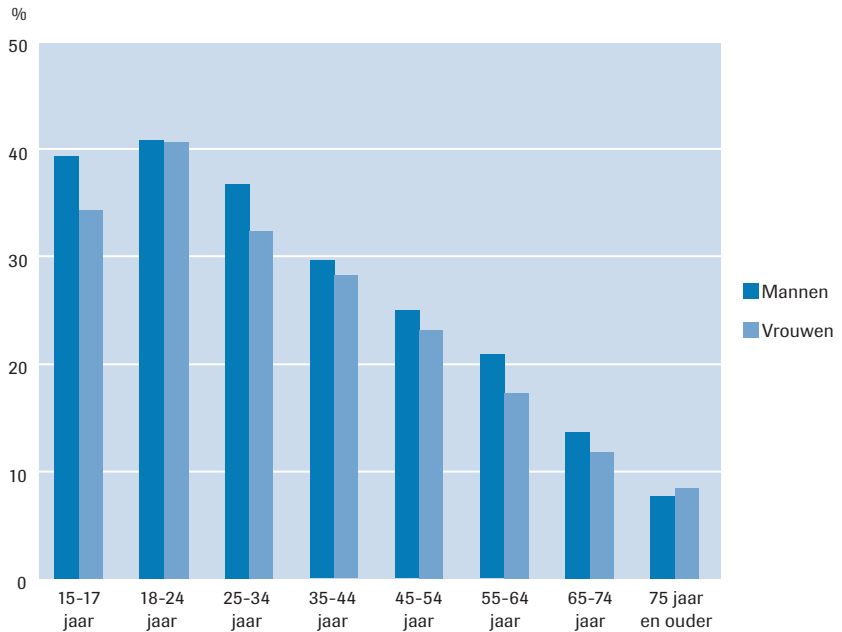
Naast inkomen speelt ook opleiding een rol in de kans op slachtofferschap. Hoog opgeleiden worden in totaal vaker slachtoffer dan laag opgeleiden. Na correctie voor leeftijd en stedelijkheid blijft dit verband bestaan. Dit patroon geldt ook voor vermogens- en vandalismedelicten, maar niet voor geweldsdelicten.

Stedelijkheid

Slachtofferschap hangt ook duidelijk samen met de stedelijkheidsgraad van de woonbuurt. Inwoners van zeer sterk stedelijke gebieden worden vaker slachtoffer dan inwoners van niet stedelijke gebieden. Dit geldt voor zowel alle delicten samen als voor de afzonderlijke delictgroepen (gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten).

Ook de PMB laat een relatie zien tussen de mate van stedelijkheid en slachtofferschap van geweldsdelicten, voor zover de politieregio een indicatie vormt voor stedelijkheid. De regio Amsterdam-Amstelland vertoonde in 2004 voor vrijwel alle delictsoorten een hoog, zo niet het hoogste slachtofferpercentage. Ook de regio's Utrecht, Noord-Holland-Noord, Haaglanden, Rotterdam-Rijnmond en Flevoland tellen relatief veel slachtoffers van persoonsgebonden en andere criminaliteit. Uit eerder onderzoek (POLS) blijkt dat veel vormen van criminaliteit zich afspelen in de directe omgeving van het slachtoffer: drie kwart van de voorvallen gebeurt binnen de eigen woongemeente, de helft zelfs binnen de eigen buurt of wijk. Flatbewoners en bewoners van huurwoningen zijn vaker slachtoffer, vooral van vermogensdelicten, dan bewoners van eengezinswoningen. Maar dit heeft vooral te maken met de kenmerken van de bewoners en van de woonomgeving (Kempkens en Wittebrood, 2002).

Figuur 3.4 Slachtofferschap (totaal) naar geslacht en leeftijd, 2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.5 in bijlage 4.

Bron: CBS

Herhaald slachtofferschap

Uit de CBS-slachtofferenquêtes blijkt dat rond 20% jaarlijks slachtoffer wordt van één soort delict, ongeacht het aantal keren. Rond 5 à 6% wordt slachtoffer van meer dan één soort delict.

Uit literatuuronderzoek en nadere analyses van de Politiemonitor 1997 (DPJR, 1996) blijkt dat herhaald slachtofferschap vaker voorkomt dan statistisch verwacht mag worden. Dit verschilt wel per type delict; bij geweldsdelicten (ook seksuele delicten) en inbraken komt dit bijvoorbeeld vaker voor dan bij autodelicten of bij beroving. Dit komt niet door die eerdere slachtofferervaringen op zichzelf, maar onderzoek wijst erop dat de groep die herhaald slachtoffer wordt, mede vanwege hun leefstijl en routineactiviteiten, meer kans maakt om slachtoffer te worden ('victim proneness'; zie Wittebrood, 2006).

Meervoudig slachtofferschap (slachtoffer van verschillende delictsoorten) komt, zoals blijkt uit de Politiemonitor, echter minder voor dan verwacht.¹⁸ Men is eerder (herhaald) slachtoffer van één delicttype dan

¹⁸ Overigens zijn de CBS-enquêtes, de PMB en de VMR niet optimaal ingesteld om herhaald slachtofferschap te meten, omdat geen rekening wordt gehouden met het vaak procesmatige karakter van (vooral) gewelddadige vormen van herhaald slachtofferschap.

van verschillende soorten delicten. Herhaald slachtofferschap hangt onder meer samen met kenmerken van de woonomgeving, zoals het percentage werklozen, laag opgeleiden en allochtonen in een wijk. Opmerkelijk is dat herhaald slachtofferschap vaker voorkomt in kleine dan in grote gemeenten. Slachtofferschap is vaak geconcentreerd in gebieden met veel criminaliteit. Binnen 'onveilige' wijken gaat het in werkelijkheid vaak om specifieke locaties die verantwoordelijk zijn voor hoge criminaliteitscijfers, bijvoorbeeld in en rond cafés, parken, winkelcentra. Andere kenmerken die voor de verklaring van herhaald slachtofferschap belangrijk kunnen zijn, zoals lifestyle-kenmerken, worden niet of nauwelijks in de slachtofferenquêtes gemeten.

Relatie met de dader(s)

De relatie tussen slachtoffer en daders speelt een rol in de kans op slachtofferschap, maar er is (nog) te weinig bekend over de interactie tussen dader en slachtoffer.

Verklaringen

De gesignaleerde verschillen in slachtofferschap hangen uiteraard niet direct samen met de genoemde kenmerken, maar kunnen vooral worden verklaard doordat bepaalde groepen verschillen vertonen in leefstijl en routineactiviteiten (Wittebrood, 2006; Huys, 2007). Zo hebben personen die regelmatig bepaalde activiteiten plegen (uitgaan), veel in de nabijheid van anderen verkeren (bijvoorbeeld bepaalde beroepsgroepen) of in het bezit zijn van aantrekkelijke zaken een grotere kans op slachtofferschap. Ook 'delinquent' gedrag en herhaald slachtofferschap zelf spelen een rol. Volgens de zogenoemde gelegenheidstheorie hangt de kans op slachtofferschap samen met de aantrekkelijkheid van bepaalde doelwitten (personen of zaken), de aanwezigheid van potentiële daders, en de mate waarin doelwitten worden beschermd. De genoemde achtergrondkenmerken kunnen worden beschouwd als indicatoren die staan voor een bepaalde leefstijl, die op zijn beurt weer samenhangt met de aanwezigheid, aantrekkelijkheid en mate van bescherming. Ook de samenhang tussen het zelf plegen van een delict en slachtofferschap heeft te maken met een bepaalde leefstijl.

Overigens hangen niet alleen individuele kenmerken samen met de kans op slachtofferschap, maar ook de sociale context waarin mensen zich bevinden. Volgens de sociale desorganisatietheorie is er meer criminaliteit binnen een gebied naarmate dit gebied meer sociaal gedesoriënteerd is. Belangrijke kenmerken die samenhangen met criminaliteit in een gebied (zoals een buurt) zijn de sociaal-economische status, de etnische heterogeniteit en de verhuismobiliteit van een buurt. Deze kenmerken zijn mede bepalend voor de (vooral informele) sociale controle binnen een buurt, die daarmee mede bepalend is voor de (sociale) bescherming van doelwitten.

Lichamelijke en materiële gevolgen

Zoals blijkt uit de eerdere CBS-enquêtes komt lichamenlijk letsel, behalve bij geweldsdelicten en bij doorrijden na een aanrijding, zelden voor.¹⁹

Voorzover er sprake is van letsel, gaat het meestal om licht letsel, waarvoor zelden medische behandeling nodig is.

Slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit hebben volgens de CBS-enquêtes daarentegen vooral te maken met materiële schade. Ongeveer zes van de tien slachtoffers zegt daadwerkelijk financiële schade te hebben ondervonden. Bij diefstal delicten is dat aandeel hoger, vooral bij autodiefstal, diefstal uit de auto en zakkenrollerij. Slachtoffers van geweldsdelicten, behalve van mishandeling, melden relatief weinig financiële schade. Over het algemeen gaat het om relatief kleine bedragen per voorval met schade. Recente cijfers over de hoogte van de ondervonden financiële schade zijn echter niet beschikbaar.²⁰

Immateriële gevolgen

Veelvoorkomende criminaliteit kan voor de personen die ermee te maken krijgen, ook gevolgen in de emotionele sfeer hebben. Volgens de CBS-slachtofferenquêtes over 1997-2004 leidde rond 9% van alle delicten tot ernstige emotionele gevolgen voor de slachtoffers: deze slachtoffers moesten er ten tijde van het interview nog vaak aan denken (6%), piekerden er nog steeds over (2%), of hun hele doen en laten werd erdoor beheerst (1%). Voor de meeste slachtoffers zijn de emotionele gevolgen minder ingrijpend: bijna twee van de drie slachtoffers dacht helemaal niet meer aan wat er gebeurd is; ruim een kwart dacht er nog wel eens aan. Ernstige emotionele gevolgen komen vaker voor bij geweldsdelicten (vooral mishandelingen), inbraken en zakkenrollerij. Fietsdiefstallen, vandalisme en gevallen van doorrijden na een ongeval leiden minder vaak tot emotionele problemen.

Schadevergoeding

Financiële schade wordt lang niet altijd vergoed. Dit komt vooral omdat slachtoffers hiertoe maar in een beperkt aantal gevallen een poging doen, bijvoorbeeld omdat het in de meeste gevallen om geringe bedragen gaat. Uit de CBS-enquêtes over 1997-2004 blijkt dat slachtoffers met schade in ruim een op de drie gevallen hebben geprobeerd om deze schade vergoed te krijgen. In een kwart van alle schadegevallen was er sprake van een gehele of gedeeltelijke vergoeding of was er nog een zaak in behandeling. Bij inbraken, diefstallen van of uit de auto, doorrijden na een ongeval en

19 In de PMB en in de VMR zijn geen vragen opgenomen over materiële, fysieke of emotionele gevolgen van slachtofferschap. In de ICVS wordt per soort ondervonden delict wel een algemene vraag gesteld over de ernst van het (laatste) voorval.

20 De meest recente schatting is gebaseerd op de gegevens tot en met 1999. Daarbij varieerde het gemiddelde schadebedrag van ongeveer 200 euro voor fietsdiefstal en zakkenrollerij tot meer dan 2.000 euro voor inbraken en ruim 4.000 euro voor autodiefstallen.

mishandelingen – waarbij de schade meestal relatief hoog is – werd de schade vaker vergoed; bij inbraken zelfs zes van de tien keer. Slechts 3 à 4% van alle slachtoffers deed een beroep op een hulpverlenende instantie. Onder slachtoffers van geweldsdelicten (vooral van mishandeling) kwam dit duidelijk vaker voor.

Schadefonds Geweldsmisdrijven

Onder bepaalde voorwaarden kunnen slachtoffers van ernstige geweldsmisdrijven (of hun nabestaanden) in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Een uitkering uit dit fonds is altijd een tegemoetkoming in de schade die het gevolg is van letsel dat bij een geweldsmisdrijf is toegebracht. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen materiële schade (daadwerkelijke kosten die een slachtoffer heeft moeten maken en die een direct gevolg zijn van het opgelopen letsel, zoals medische kosten, huishoudelijke hulp, vervoerskosten of verlies van arbeidsvermogen) en immateriële schade (zogenoemd smartengeld).

Uit het meest recente jaarverslag (2005) blijkt dat in dat jaar 6.090 nieuwe aanvragen werden ingediend. Dat aantal was hoger dan dat in 2002 (5.101). In 2000 lag het aantal verzoeken nog op 3.648. In totaal werden 6.571 dossiers afgehandeld, waarvan 4.744 leidden tot een beslissing. Daarvan werden er 3.977 toegewezen, dit is 84% van het totale aantal beslissingen in dat jaar. In totaal vonden 3.928 uitkeringen plaats, de meeste vanwege een combinatie van materiële en immateriële schade. In totaal werd bijna 11 miljoen euro uitgekeerd, waarvan het grootste deel (ruim 7 miljoen euro) als immateriële schadevergoeding (smartengeld). Ter vergelijking: in 2000 werd in totaal 4,7 miljoen euro aan schadevergoeding toegekend.

Waarborgfonds Motorverkeer

Ook slachtoffers van schade in het verkeer kunnen in aanmerking komen voor schadevergoeding, door een beroep te doen op het Waarborgfonds Motorverkeer. Het gaat daarbij om schade die is veroorzaakt door onbekenden, niet-verzekerde of gestolen motorrijtuigen, motorrijtuigen verzekerd bij een onvermogenende verzekeraar of toebehorend aan personen aan wie een vrijstelling van verzekering wegens gemoedsbezwaren is afgegeven.

Tussen 2000 en 2004 is het aantal ingevoerde claims bij het Waarborgfonds toegenomen van ruim 56.000 tot 64.100. Daarna is dit aantal weer gedaald, tot bijna 52.000 in 2006.²¹ Het uitgekeerde schadebedrag steeg van 51,9 miljoen euro in 2000 naar 77,8 miljoen euro in 2004. Daarna volgde weer – in lijn met de afname van het aantal claims – een daling van het

21 Een deel van deze daling is toe te schrijven aan ca. 3.000 nog niet ingediende claims die waarschijnlijk in 2007 alsnog worden ingediend.

uitgekeerde bedrag tot 55,8 miljoen euro in 2006. De meeste ingediende claims betreffen parkeerschades. In 2006 werden in verband hiermee bijna 32.000 claims ingediend. Ook dit aantal is na 2004 gedaald, maar relatief minder dan het totale aantal claims.

3.2 Bedrijven als slachtoffer

In de Monitor Criminaliteit Bedrijven en Instellingen (MBI) is een totaalbeeld geschetst van de criminaliteit waarmee bedrijven en instellingen werden geconfronteerd. In 2002 gaf de helft (51%) van de bedrijven en instellingen aan geconfronteerd te zijn geweest met criminaliteit. Naar schatting ging het daarbij om in totaal 5 miljoen gepleegde delicten. Bijna een kwart van de bedrijven en instellingen was meervoudig slachtoffer, d.w.z. van meer dan één soort delict. Toch beschouwde slechts 7% van de bedrijven en instellingen criminaliteit als een ernstig probleem.

Bijna een op de vijf vestigingen had te maken met diefstal en vernieling. Inbraak kwam eveneens relatief vaak voor (15%). Het totaal aantal diefstaldelicten werd geschat op 2 miljoen. De belangrijkste schadeposten waren directe schade door inbraak en diefstal. De totale schade op jaarbasis door criminaliteit werd geschat op 1,3 miljard euro, waarvan ongeveer twee derde door inbraak en diefstal.

Aangifte doen op het politiebureau door bedrijven en instellingen verschilde per delict. Inbraak (42%) en diefstal (31%) werden het vaakst aangegeven. Computercriminaliteit daarentegen nauwelijks. De belangrijkste reden om van aangifte af te zien was het gevoel dat er niets mee gedaan wordt. Vaak ook werd geen aangifte gedaan omdat het probleem zelf is aangepakt of omdat de verzekering de schade dekt. Ook tijdgebrek of de geringe omvang van de schade waren redenen om geen aangifte te doen.

Van de bedrijven en instellingen die criminaliteit wel meldden bij de politie was de helft (zeer) tevreden over de wijze van afhandeling door de politie. De bedrijven die hierover niet tevreden waren, weten dit vooral aan de (schijnbaar) passieve houding van de politie en het uitblijven van zichtbaar resultaat.

De MCB (Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven), die de MBI als monitor vanaf 2004 is opgevolgd, is meer gericht op de criminaliteit binnen de afzonderlijke sectoren. Daarom wordt hierna vooral ingegaan op de belangrijkste aspecten per sector.²²

22 Per sector is in de MCB 2006 een uitgebreide rapportage samengesteld met gedetailleerde gegevens naar (o.a.) branches binnen de sector, ligging, regio en soort delict.

Criminaliteit als ervaren probleem

Er zijn duidelijke verschillen in de mate waarin de sectoren – volgens de bedrijven zelf – criminaliteit als een probleem ervaren. Rond één op de vijf bedrijven in de zakelijke dienstverlening en in de bouw vindt dit een probleem (in 2006 resp. 19% en 22%), tegenover bijna het dubbele aandeel (37%) in de detailhandel. De sectoren transport en horeca zitten daar tussen in, met rond een op drie bedrijven.

Het aantal bedrijven dat criminaliteit als een probleem ervaart is in alle sectoren gedaald ten opzichte van 2004.

Slachtofferschap algemeen

Ook de mate waarin bedrijven slachtoffer worden van één of meer vormen van criminaliteit verschilt per sector. Bedrijven in de zakelijke dienstverlening (een kwart in 2006) en in de bouw (28%) worden er het minst vaak mee geconfronteerd (zie figuur 3.5). Voor de andere drie sectoren varieert het aantal bedrijven dat slachtoffer is geweest tussen de 37% (transport) en 45% (detailhandel). In de detailhandel is de kans op slachtofferschap het grootst. In de bouw is het aandeel dat slachtoffer werd van een of meer delicten vrijwel gelijk gebleven; in de overige sectoren is dit aandeel gedaald in vergelijking met 2004.

Ook meervoudig slachtofferschap verschilt naar sector. De detailhandel en de horeca worden vaker geconfronteerd met meer soorten delicten (in 2006 resp. 17% en 16% van de bedrijven) dan de bouw (9%) en de zakelijke dienstverlening (6%). De transportsector zit hier tussenin. Ook het aandeel meervoudige slachtoffers is ten opzichte van 2004 in de bouw vrijwel stabiel gebleven, en gedaald in de overige sectoren.

Slachtofferschap naar soort delict

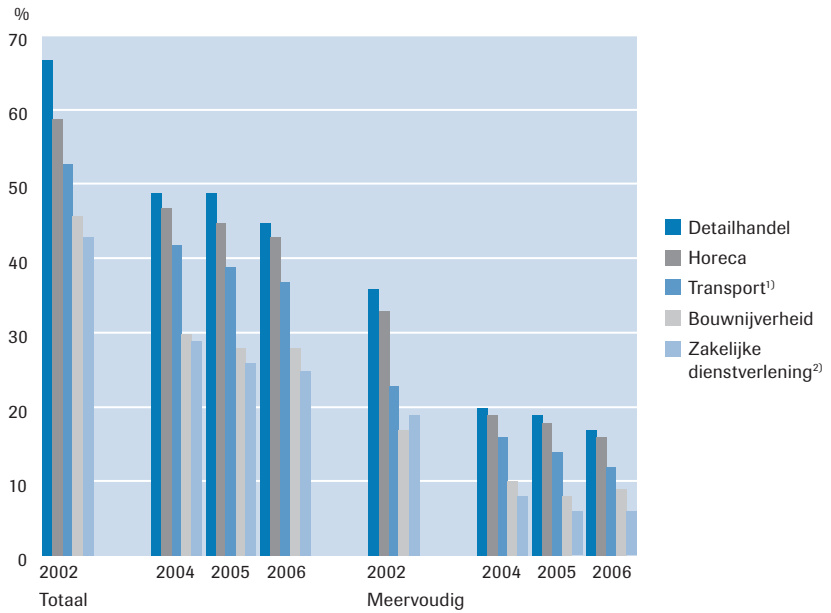
Vernielingen, diefstallen en inbraken zijn de meest voorkomende vormen van criminaliteit waarmee het bedrijfsleven wordt geconfronteerd. Diefstal in de detailhandel is op afstand de meest voorkomende vorm. Rond drie op de tien detailhandelsvestigingen heeft hiermee jaarlijks te maken (28% in 2006). Slachtofferschap van diefstaldelicten is in alle sectoren afgenomen, met uitzondering van de bouw.

Vernielingen komen veel voor in de horeca (rond een kwart) en bij de detailhandel (één op vijf).

In de transportsector en de zakelijke dienstverlening is slachtofferschap van vernielingen vergeleken met 2004 gedaald.

Inbraak komt vooral voor bij transportbedrijven (17% in 2006), gevolgd door de horeca (13%). Slachtofferschap van inbraak is ten opzichte van 2004 verminderd in de detailhandel en de horeca.

Gewelddelicten komen minder vaak voor, behalve in de horeca. Rond één op de tien horecazaken heeft hiermee te maken. In de detailhandel, de transportsector en de zakelijke dienstverlening is het percentage slachtoffers van geweld in 2006 lager dan in 2004.

Figuur 3.5 Slachtofferschap onder bedrijven naar sector, 2002- 2006

1) in 2002 vervoer en communicatie

2) in 2002 financiële en zakelijke dienstverlening

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.7 in bijlage 4.

Bron: MCB

Met andere vormen van criminaliteit wordt rond 5% van alle bedrijven geconfronteerd. Het slachtofferpercentage is in alle sectoren behalve de bouw gedaald ten opzichte van 2004.

In de MCB 2006 is voor het eerst ook aandacht besteed aan interne criminaliteit (dit is diefstal van geld of goederen door eigen personeel). Van alle bedrijfsvestigingen samen had 5% hiermee te maken. Dit varieerde echter per sector van 3% (zakelijke dienstverlening) tot 9% (horeca). In de detailhandel als geheel werd 7% hiermee geconfronteerd (supermarkten 24%).

Schade

Het totale schadebedrag voor het bedrijfsleven als gevolg van ondervonden criminaliteit, zowel directe als indirecte schade, bedroeg in 2006 voor alle sectoren opgeteld circa 570 miljoen euro.

Vooral de detailhandel heeft veel met financiële schade te maken. In 2006 bedroeg dit 230 miljoen euro, ofwel ruim 40% van de totale schade in de onderzochte sectoren. Diefstal en inbraak vormen voor deze sector de belangrijkste schadepost. Ook in de andere sectoren vormen inbraak en diefstal de belangrijkste kostenpost.

Ten opzichte van voorgaande jaren is deze financiële schade gedaald. In 2004 was de totale schade nog bijna 700 miljoen euro. De afname doet zich in alle sectoren voor, al zijn er wel verschillen in de mate van daling.

3.3 Preventiemaatregelen in verband met criminaliteit

Personen, bedrijven en instellingen kunnen verschillende maatregelen treffen om te voorkomen dat zij slachtoffer worden van criminaliteit. Zowel in de CBS-slachtofferenquêtes als in de PMB zijn vragen gesteld over maatregelen ter voorkoming van inbraak, maatregelen tegen fietsdiefstal, tegen diefstal van of uit de auto. Ook in de VMR is aan respondenten gevraagd welke voorzieningen bij hen thuis aanwezig zijn om inbraak te voorkomen of om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Het gaat daarbij om inbraakalarm, extra hang- en sluitwerk, extra buitenverlichting en luiken voor ramen en deuren. Bovendien is gevraagd of de maatregelen voldoen aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Evenals bij slachtofferschap zijn de gevraagde maatregelen tussen de verschillende enquêtes onderling niet vergelijkbaar, zodat ook hier alleen iets over trends in het algemeen kan worden gezegd.

Preventiemaatregelen kunnen ook genomen worden door een slachtoffer op advies van de politie. In de VMR en in de PMB is daarover aan slachtoffers een vraag gesteld. In de MCB zijn eveneens vragen opgenomen over beveiligingsmaatregelen.

Of zulke maatregelen ook daadwerkelijk preventief werken, valt uit deze enquêtes echter niet zonder meer af te leiden, al was het alleen maar omdat niet altijd bekend is of ze vóór of na een eventueel slachtofferschap zijn genomen.

3.3.1 Maatregelen van burgers

Maatregelen tegen inbraak

Volgens de CBS-enquêtes is het percentage inwoners waarbij thuis standaardmaatregelen tegen inbraak worden genomen tussen 1997 en 2004 licht gestegen.²³ Het aandeel waarbij maatregelen bij langere afwezigheid worden genomen is in die periode echter vrijwel gelijk gebleven.

De PMB liet tussen 2001 en 2005 een lichte stijging zien van enkele voorzieningen als extra hang- en sluitwerk, extra buitenverlichting en inbraakalarm.

Volgens de VMR zijn extra hang- en sluitwerk en extra buitenverlichting de meest voorkomende maatregelen tegen inbraak (zie figuur 3.6). In 2007 waren deze voorzieningen bij meer dan vier op de vijf huishoudens

23 Het zijn overigens niet altijd de inwoners zelf die de maatregelen treffen. In huurwoningen bijvoorbeeld gebeurt dit vaak door woningbouwcorporaties.

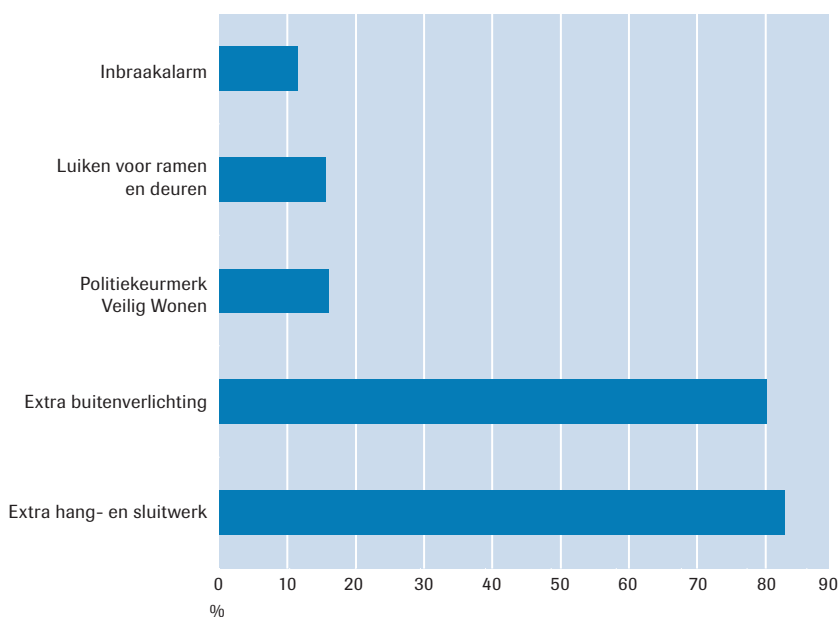
aanwezig (resp. 83% en 80%). Andere voorzieningen komen aanzienlijk minder voor: bij 16% van de huishoudens zijn de woningen voorzien van luiken voor ramen en deuren, en bij 12% is een inbraakalarm aanwezig. In totaal voldoen de preventiemaatregelen bij één op de zes huishoudens aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

In 2007 is alleen het percentage huishoudens waarvan de woning voorzien is van extra buitenverlichting duidelijk hoger dan in 2006. De schaalscore voor inbraakpreventie op basis van deze maatregelen (hoe hoger deze score, hoe meer maatregelen zijn genomen) bedroeg 4,1 volgens de VMR 2007. Dit is hoger dan in 2006 (4,0) en even hoog als in 2005.

Volgens de EU-ICS is het aandeel huishoudens met een inbraakalarm de laatste jaren redelijk stabiel gebleven (rond 10%). Het aandeel met extra hang- en sluitwerk is ook volgens de EU-ICS toegenomen, van 59% in 1992 tot 78% in 2005.

Overigens moet hierbij worden bedacht dat sommige voorzieningen (bijvoorbeeld luiken voor ramen en deuren) standaard al aanwezig zijn (bijv. op boerderijen) zonder dat deze speciaal zijn aangebracht ter voorkoming van inbraak. Omgekeerd kunnen sommige maatregelen (zoals eveneens luiken voor ramen en deuren) in bepaalde (stedelijke) gebieden niet overal genomen worden.

Figuur 3.6 Maatregelen van burgers tegen inbraak, 2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.11 in bijlage 4.

Bron: CBS

Maatregelen tegen fietsdiefstal en autodelicten

Volgens de CBS-enquêtes nam het gebruik van een (deugdelijk) fietsslot tussen 1997 en 2004 iets toe. Het gebruik van een gegraveerde postcode en een fietsregistratiekaart is juist afgenomen.

In de VMR zijn vragen gesteld over het verzekerd zijn tegen diefstal en over de aanwezigheid van een diefstalpreventiechip. Minder dan de helft van de fietsbezitters (46% in 2007) heeft deze verzekerd tegen diefstal. Bij 11% van de fietsbezitters is de fiets voorzien van een diefstalpreventiechip. Deze percentages wijken niet wezenlijk af van die in 2006 en het jaar daarvoor.

Bij maatregelen ter voorkoming van diefstal van of uit de auto gaat het om de aanwezigheid van een alarminstallatie of een startonderbreker. Volgens de CBS-enquêtes is dit aandeel tot 2004 sterk gestegen, mede omdat er steeds meer auto's standaard al voorzien zijn van een alarminstallatie of startonderbreker. Volgens de VMR 2007 hadden bijna zes van elke tien autogebruikers (57%) een auto met een alarminstallatie of een startonderbreker. Dit aandeel is echter vrijwel even hoog als in beide voorgaande jaren. Slechts 5% van de autogebruikers zegt dat zij deze voorziening zelf hebben aangebracht of laten aanbrengen. Dit aandeel is volgens de VMR sinds 2005 iets gedaald²⁴, mede omdat (zoals hierboven al genoemd) steeds meer auto's hiermee al standaard zijn uitgerust.

Overige maatregelen

In de VMR zijn enkele nieuwe vragen opgenomen over elektronische preventiemaatregelen bij mobiele telefoons en bij personal computers. Aan bezitters van een mobiele telefoon is gevraagd of hun apparaat is beveiligd met een pincode; bij pc-bezitters is gevraagd of hun pc is beveiligd met een wachtwoord.

Het overgrote deel van de mobiele telefoons is beveiligd met een pincode (87% van alle bezitters van een mobiele telefoon in 2007). Dit is de laatste twee jaren niet veranderd.

Bijna twee van de drie pc-bezitters geven aan dat hun pc is beveiligd met een wachtwoord. Dit is iets hoger dan in de voorgaande jaren.

Preventieadviezen aan burgers

In de PMB is aan slachtoffers van een voorval dat bij de politie is aangegeven, nadrukkelijk gevraagd of de politie daarbij een preventieadvies gaf. Het aandeel waarbij dit werd gegeven is sinds 1995 vrijwel voortdurend gedaald, van bijna 34% tot 22% in 2005.

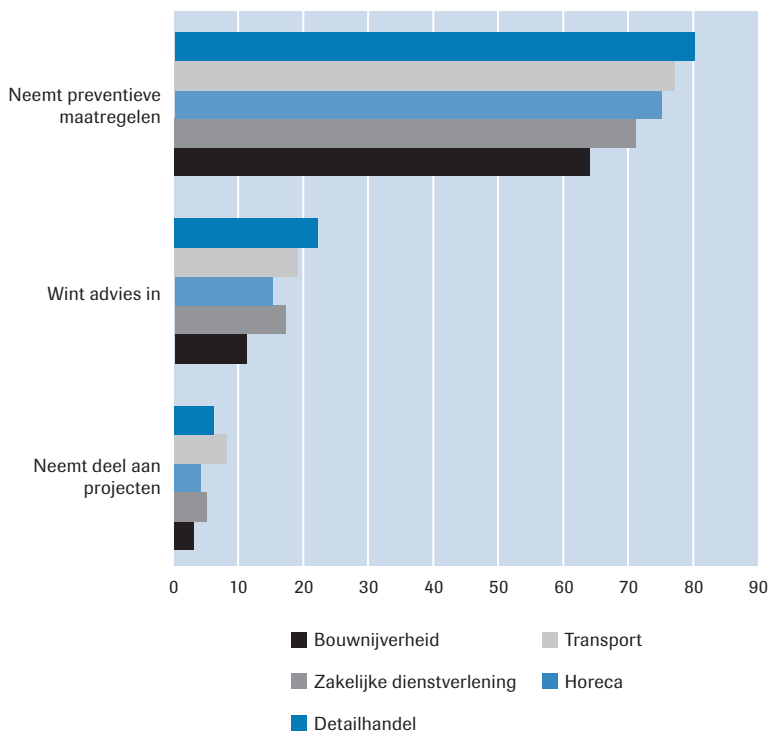
24 De in deze publicatie gebruikte definitie ('hoofdgebruiker van een auto') is toegespitst op deze onderzoeken (ERV, POLS, VMR) en hoeft niet overeen te komen met andere door het CBS gebruikte definities van autobezit of -gebruik. De gegevens over verschillende onderzoeken kunnen onderling verschillen vanwege verschillen in onderzoeksdesign.

In de VMR is aan de slachtoffers van de aangegeven delicten gevraagd wat de politie aan de zaak heeft gedaan. Een van de mogelijkheden is het verstrekken van informatie of advies.

Bij 11% van de aangegeven delicten heeft de politie volgens de VMR 2007 informatie of advies verstrekt. Dit is vrijwel even veel als in de jaren daarvoor. Bij aangegeven geweldsdelicten (vooral mishandeling) en bij (poging tot) inbraak) wordt vaker dan gemiddeld een advies gegeven. Bij fietsdiefstal, overige diefstal en vandalismedelicten (vooral autovandalisme) is dit duidelijk minder dan gemiddeld.

3.3.2 Maatregelen bij bedrijven

Figuur 3.7 Maatregelen van bedrijven tegen criminaliteit, 2006

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.12 in bijlage 4.

Bron: MCB

De meest recente gegevens over preventiemaatregelen bij bedrijven stammen uit 2006 en zijn afkomstig van de MCB. Verreweg de meeste bedrijven nemen preventieve maatregelen. Van de bouwbedrijven geeft bijna twee derde (64%) aan maatregelen te hebben genomen. In de andere sectoren (detailhandel, horeca, transport en zakelijke dienstverlening) ligt

dit aandeel nog hoger, variërend van 71% in de transportsector tot 80% in de detailhandel (zie figuur 3.7).

De maatregelen bij de meeste bedrijven bestaan uit technische hulpmiddelen, zoals een alarminstallatie, variërend van 40% of meer voor 'luid alarm' tot 27% of meer voor 'stil alarm' en 26% of meer voor 'extra sloten op de deur'. In de detailhandel en de horeca komen ook relatief veel (infrarood) camera's voor; in de bouw en in de transportsector worden ook relatief vaak extra hekwerken geplaatst.

Op organisatorisch gebied worden minder vaak maatregelen getroffen. In totaal gaf 17% aan advies over criminaliteitspreventie te hebben ingewonnen. Dit aandeel is het hoogst in de detailhandel (22%), gevolgd door de horeca (19%), transport (17%), zakelijke dienstverlening (15%) en de bouw (11%). Het aandeel dat advies heeft ingewonnen is gedaald ten opzichte van 2004 (totaal 19%). Alleen in de bouw is dit aandeel vrijwel gelijk gebleven.

Een andere manier om criminaliteit tegen te gaan is het deelnemen aan projecten, bijvoorbeeld van de politie of de gemeente. Dit biedt bedrijven bovendien de mogelijkheid om kennis te nemen van nieuwe vormen van preventie. Het aandeel dat hieraan meedoet varieert in 2006 van 3% (bouw) tot 8% (horeca). Dit aandeel is sinds 2004 in alle sectoren vrijwel gelijk gebleven ten opzichte van 2004.

3.4 Onveiligheidsgevoelens

Zowel uit de CBS-enquêtes als uit de PMB zijn gegevens beschikbaar over een reeks van jaren.²⁵ De VMR-vragen over onveiligheidsgevoelens sluiten voornamelijk aan op de vragen in de PMB.

Uit de VMR blijkt dat 22% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder zich begin 2007 wel eens onveilig voelde. Dat is minder dan in 2006 en 2005. Toen was dit 24% en 27%. Slechts een klein gedeelte van de bevolking voelt zich vaak onveilig. In 2007 gaf 3% te kennen zich vaak onveilig te voelen. Ook dat percentage is de afgelopen jaren gedaald. In 2005 was dat nog 5%. Uit de eerdere CBS-enquêtes blijkt dat het aandeel inwoners dat inwoners zich in het algemeen wel eens onveilig voelt na 2002 is gedaald. Ook volgens de PMB nam het aandeel inwoners dat zich wel eens onveilig voelt tussen 2002 en 2005 af, van 31% naar 24%. Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt is in de periode 1995-2004 eveneens licht gedaald.²⁶

In de VMR is, evenals in de PMB, aan degenen die zich wel eens onveilig voelen ook gevraagd of zij zich wel eens onveilig voelen in bepaalde

25 Omdat de VMR in dit opzicht meer aansluit bij de PMB ligt de nadruk in deze paragraaf meer op de trends in de overeenkomstige gegevens.

26 Deze vraag is in POLS en in de PMB identiek. De lagere score in POLS kan worden toegeschreven aan de afwijkende, algemene context van vragen over de woning en woonomgeving.

situaties, zoals in het openbaar vervoer, rondom uitgaansgelegenheden, of op plekken waar groepen jongeren rondhangen.

Iets minder dan één op de zes inwoners geeft in 2007 aan zich wel eens onveilig te voelen op plekken waar jongeren rondhangen, terwijl één op de tien dat heeft in de buurt van uitgaansgelegenheden. Maar ook in de eigen buurt voelt men zich niet altijd veilig. Eén op de twaalf inwoners gaf aan zich wel eens onveilig te voelen op straat in de eigen buurt en één op twintig in het winkelcentrum in hun buurt. Eveneens één op de twintig zegt zich wel eens in het openbaar vervoer onveilig te voelen. Het minst onveilig voelen mensen zich in hun eigen huis. In 2007 gaf 3% dit aan. In de VMR wordt – aansluitend op de PMB en meer nog dan in de eerdere CBS-enquêtes – ook vermijdingsgedrag beschouwd als een uiting van onveiligheidsgevoelens. Gevraagd is hierbij of men bepaalde situaties vermijdt vanwege een gevoel van onveiligheid, zoals het vermijden van bepaalde plekken in de woonplaats, 's avonds niet open doen, waardevolle spullen thuis laten, omlopen of omrijden, kinderen niet ergens naar toe laten gaan en niet met het openbaar vervoer gaan. Bijna één op de vijf ouders met kinderen jonger dan 15 jaar zegt in 2007 dat zij hun kinderen vaak niet toestaan bepaalde plaatsen te bezoeken omdat zij die te onveilig vinden (zie figuur 3.8). Eén op de zeven inwoners doet 's avonds niet open als er onverwachts wordt aangebeld, en één op de elf geeft aan dat zij waardevolle spullen thuis laten uit angst te worden bestolen. Het mijden van bepaalde plekken in de woonplaats (7%) en het omrijden of omlopen om onveilige plekken te mijden (6%) worden minder vaak genoemd als vormen van vermijdingsgedrag. Het minst vaak komt het niet reizen met het openbaar vervoer voor vanwege onveiligheid (2%). Voor vrijwel alle situaties liggen deze percentages in 2007 lager dan in beide voorgaande jaren. Alleen het aandeel ouders dat hun kinderen vaak niet ergens naar toe laat gaan is niet wezenlijk veranderd.

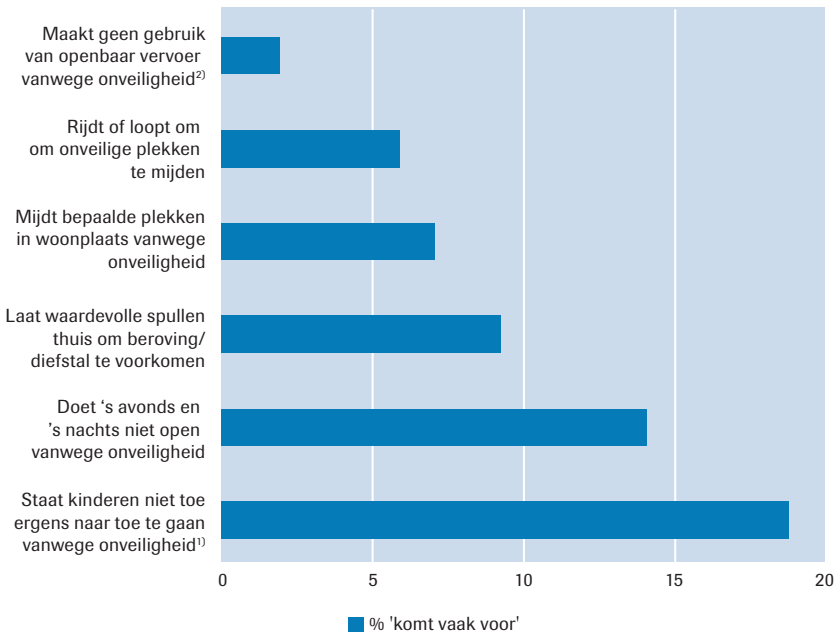
Ook volgens de PMB was de meest voorkomende vorm van vermijdingsgedrag dat ouders hun kinderen verbieden om bepaalde plaatsen te bezoeken. Bijna één op de vijf ouders deed dat in 2005. Daarnaast deed in dat jaar 16% 's avonds de deur niet open voor onbekende bellers en liet rond 14% waardevolle spullen thuis ter voorkoming van diefstal. Rond 8% meed bepaalde plekken in de woonplaats en 7% liep of reed om. Deze cijfers zijn in 2005 lager dan in voorgaande jaren, al is niet in alle gevallen sprake van een voortdurende daling ('s avonds de deur open doen, spullen thuis laten).²⁷

Op grond van de antwoorden op de vragen over vermijdingsgedrag en onveiligheidsgevoelens is (in navolging van de PMB) in de VMR een

²⁷ De stijging in het percentage inwoners dat zich onveilig voelt volgens de CBS-enquêtes heeft zich vooral voorgedaan in het laatste kwartaal van 2001. In deze periode hadden de aanslagen van 11 september in de Verenigde Staten plaats. De PMB is gehouden in het eerste kwartaal van 2001; dit is aldus een mogelijke verklaring voor het feit dat er volgens de PMB geen sprake is van een stijging.

schaalscore berekend. Deze schaalscore 'beleving van onveiligheid' loopt van (afgerond) 1 tot 10, waarbij een hogere waarde een groter gevoel van onveiligheid aangeeft. In 2007 was deze schaalscore volgens de VMR 2,5. Dit is minder dan in beide voorgaande jaren. In 2005 bedroeg deze score nog 2,8. Ook volgens de PMB daalde deze score, van 3,0 in 2001 tot 2,7 in 2005.

Figuur 3.8 Onveiligheidsgevoelens: vormen van vermijdingsgedrag, 2007

1) Alleen personen met kinderen tot 15 jaar.

2) Exclusief personen die niet gebruikmaken van het openbaar vervoer.

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.16 in bijlage 4.

Bron: CBS

Volgens de eerdere CBS-enquêtes zouden in 2004 zes op de tien inwoners niet zomaar opendoen als er 's avonds laat onverwachts wordt aangebeld. Dit aandeel is de laatste jaren licht toegenomen. Bijna drie van de tien inwoners vonden in 2004 dat er in hun wijk of buurt plekken zijn waar zij 's avonds liever niet alleen zouden komen. Dit aandeel is de laatste jaren nauwelijks veranderd. Eén op zes inwoners gaf in 2004 aan wel eens bang alleen thuis te zijn. Dit aandeel is vrijwel voortdurend afgenomen. Eén op de acht inwoners paste in 2004 het uitgaansgedrag aan om slachtoffer-schap van een misdrijf te voorkomen; één op de twintig inwoners achtte in 2004 de kans groot dat er thuis wordt ingebroken. Ook deze cijfers zijn lager dan in de jaren daarvoor.

Volgens de EU-ICS vond 18% van de inwoners in 2005 de kans dat er bij hen zou worden ingebroken groot tot zeer groot. Een even groot deel zei dat zij zich 's avonds in het donker in hun buurt onveilig voelen. Beide percentages, vooral voor de kans op inbraak, zijn in de loop van de jaren gedaald.

Regionale en andere verschillen in onveiligheidsgevoelens

In 2007 voelde volgens de VMR 13% van de inwoners in de politieregio Drenthe zich wel eens onveilig. Dat is het laagste percentage van alle politieregio's. Het hoogste percentage komt voor in Rotterdam-Rijnmond. Hier voelde 29% zich wel eens onveilig.

Het gevoel van onveiligheid hangt samen met de stedelijkheid (zie ook verderop in deze paragraaf). In de weinig verstedelijkte regio's Friesland, Drenthe, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland en Zeeland was het percentage lager dan het landelijke gemiddelde van 22%. Inwoners van Rotterdam-Rijnmond, Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden en Limburg-Zuid voelen zich meer dan gemiddeld onveilig.

Evenals bij slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit zijn er verschillen in onveiligheidsgevoelens tussen verschillende bevolkingsgroepen. Zo blijkt uit nadere analyse van de VMR-gegevens over 2006 en 2007 dat onveiligheidsgevoelens het sterkst samenhangen met de leeftijd en het geslacht van een persoon en de stedelijkheid van zijn/haar woonbuurt. Dit geldt ook wanneer rekening wordt gehouden met andere persoons-, huishoud- en omgevingskenmerken (burgerlijke staat, herkomst, samenstelling huishouden, opleidingsniveau huishoudensinkomen, inkomensbron huishouden en slachtofferschap van criminaliteit).²⁸

Leeftijd en geslacht

Meer jongeren dan ouderen voelen zich wel eens onveilig: een kwart van de 15-17-jarigen en drie van de tien 18-24-jarigen, tegen minder dan één op de vijf 65-plussers (zie figuur 3.9).

Dat meer vrouwen dan mannen zich wel eens onveilig voelen geldt voor alle leeftijdsgroepen, maar vooral onder jongeren. Bij hen voelen twee keer zo veel vrouwen als mannen zich wel eens onveilig. Vooral onder vrouwen nemen de onveiligheidsgevoelens sterk af met de leeftijd. Bijna vier van de tien jonge vrouwen voelen zich wel eens onveilig. Dit is twee keer zoveel als onder de vrouwen boven de 65. Onder mannen speelt dit verschil naar leeftijd veel minder.

Hoewel veel jongeren zich *wel eens* onveilig voelen, zijn het vooral 55-plussers die zich *vaak* onveilig voelen. Ook geven twee keer zoveel vrouwen als mannen aan zich vaak onveilig te voelen.

28 Via multivariate analyses (multipel regressie-analyse, ANOVA) zijn de relaties van 'wel eens onveilig', 'vaak onveilig' en 'beleving van onveiligheid' met deze kenmerken onderzocht. Alleen de relaties met 'wel eens onveilig' en 'vaak onveilig' zijn hier beschreven.

Stedelijkheid

Ook de stedelijkheid hangt zeer sterk samen met onveiligheidsgevoelens: hoe hoger de stedelijkheidsgraad van de woonomgeving, des te meer inwoners zich onveilig voelen. In zeer sterk stedelijke buurten voelt één op de drie personen zich wel eens onveilig. In niet-stedelijke buurten is dit ongeveer de helft daarvan (één op de zes). Ook na correctie voor andere achtergrondkenmerken blijft deze relatie bestaan.

Herkomst

Niet-westerse allochtonen voelen zich relatief meer onveilig dan westerse allochtonen en autochtonen: van de niet-westerse allochtonen voelt 31% zich wel eens onveilig, tegen 27% van de westerse allochtonen en 22% van de autochtonen. Dit komt echter doordat allochtonen naar verhouding vaker in (zeer) sterk stedelijke gebieden wonen. Na correctie voor stedelijkheid is het percentage allochtonen en autochtonen dat zich wel eens onveilig voelt even hoog. Maar dit geldt niet voor het aandeel dat zich vaak onveilig voelt: ook na correctie voor stedelijkheid zeggen ruim twee keer zoveel niet-westerse allochtonen als autochtonen zich vaak onveilig te voelen.

Burgerlijke staat en huishoudtype

Gescheidenen en nooit-gehuwden voelen zich verhoudingsgewijs meer onveilig dan gehuwden en verweduwd. Maar de nooit-gehuwden zijn vooral jongeren, en gescheidenen wonen vaker in steden. Na correctie voor leeftijd en stedelijkheid worden de verschillen kleiner. In lijn hiermee voelen alleenstaanden en personen uit een eenoudergezin zich het meest onveilig. Maar na correctie voor leeftijd en stedelijkheid zijn er geen duidelijke verschillen met andere huishoudentypen.

Inkomen, opleiding

Personen in huishoudens met een uitkering of pensioen als belangrijkste inkomensbron en personen met een lagere opleiding geven meer dan andere aan dat ze zich vaak onveilig voelen (resp. 8%, 4% en 5%). Ook gecorrigeerd voor leeftijd en stedelijkheid blijft de samenhang van huishoudinkomen, inkomensbron en opleidingsniveau met zich vaak onveilig voelen aanwezig. Maar de samenhang met zich wel eens onveilig voelen is minder sterk. Alleen de belangrijkste bron van inkomsten in het huishouden hangt hiermee samen: personen in huishoudens met een uitkering als belangrijkste inkomensbron voelen zich eerder wel eens onveilig dan personen uit huishoudens waar inkomen uit arbeid de belangrijkste inkomensbron is.

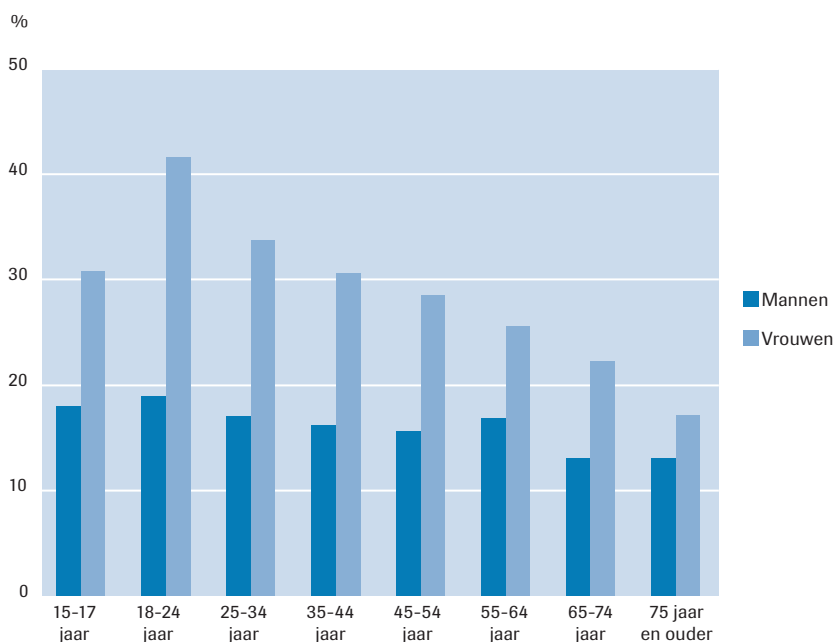
Slachtofferschap

Personen die slachtoffer zijn geweest van een delict voelen zich, zoals mag worden verwacht, naar verhouding meer onveilig dan niet-slachtoffers.

Bijna één op de drie slachtoffers voelt zich wel eens onveilig, tegenover één op de vijf niet-slachtoffers. Ruim één op de twintig slachtoffers voelt zich vaak onveilig, onder niet-slachtoffers is dat de helft. Deze samenhang is het sterkst bij slachtoffers van geweldsdelicten. Ruim vier van de tien geweldsslachtoffers voelen zich wel eens onveilig, tweemaal zo veel als bij personen die geen slachtoffer zijn geweest; het aandeel dat zich vaak onveilig voelt is zelfs bijna viermaal zo groot als onder de niet-slachtoffers. Deze verbanden tussen onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap blijven bestaan na correctie voor leeftijd en stedelijkheid.

Figuur 3.9 Onveiligheidsgevoelens naar geslacht en leeftijd, 2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.17 in bijlage 4.

Bron: CBS

Verklaringen

Ook uit vrijwel alle andere onderzoeken komt naar voren dat vrouwen zich in alle opzichten (veel) onveiliger voelen dan mannen. Verder blijkt eveneens dat ouderen, personen uit lagere sociaal-economische klassen en slachtoffers zich in het algemeen angstiger voelen (Wittebrood, 2006). Hetzelfde geldt voor verschillen in de woonomgeving: mensen woonachtig in buurten met een lage economische status, veel niet-westerse allochtonen en veel verloedering en overlast voelen zich onveiliger. Een verklaring voor deze verschillen kan worden gevonden in de hogere inschatting van de fysieke en sociale kwetsbaarheid van deze groepen. Dat de meest

angstige mensen behoren tot de groepen met het minste risico op slachtofferschap (de zogenoemde fear-victimization paradox)²⁹ hangt behalve met eigen en andere slachtofferervaringen ook samen met de kwetsbaarheid van deze groepen. Mensen die kwetsbaar zijn zullen hun gedrag aanpassen door risicovolle situaties zoveel mogelijk te voorkomen en zo de kans op slachtofferschap te verkleinen (Wittebrood, 2006).

Uit een analyse van de PMB-gegevens bleek dat, naast individuele kenmerken, ook de risicoperceptie en de (sociale) context van de woonomgeving een rol speelt bij angstgevoelens in de woonomgeving. Bijvoorbeeld de verloedering en het aandeel allochtonen in de buurt en de snelheid waarin een buurt van 'kleur' verandert (Oppelaar en Wittebrood, 2006).

Overigens is het begrip 'onveiligheidsgevoelens' een containerbegrip van emoties, opvattingen en inschattingen, die variëren van angst vanwege persoonlijke situaties tot maatschappelijke bezorgdheid over bepaalde ontwikkelingen. In een theoretisch model wordt onderscheid gemaakt tussen cognitieve en affectieve angstgevoelens, waarbij wordt verondersteld dat cognitieve gevoelens voorafgaan aan affectieve gevoelens. Hierbij worden omgevingsignalen via een cognitieve vertaalslag omgezet in een risico-inschatting (bijvoorbeeld om slachtoffer te worden), die op zijn beurt leidt tot een bepaalde angst voor criminaliteit (Oppelaar en Wittebrood, 2006).

3.5 Slachtofferhulp

Slachtoffers kunnen bij emotionele, lichamelijke of materiële gevolgen zo nodig een beroep doen op instanties om hulp te krijgen. Volgens de richtlijn-Terwee moet de politie bij aangifte de slachtoffers op de mogelijkheid van slachtofferhulp wijzen. In het algemeen doen weinig slachtoffers een beroep op een hulpverlenende instantie. Als zij dit al doen, betreft het vooral delicten waarbij vaker sprake is van lichamelijk letsel, van meer financiële schade of van ernstigere emotionele gevolgen. Slachtoffers van geweldsdelicten, inbraken en doorrijden na een ongeval doen dit vaker dan slachtoffers van andere delicten. Bij fietsdiefstal, diefstal uit de auto, overige diefstal en vandalisme wordt zelden een beroep gedaan op een hulpverlenende instantie.

Uit de PMB komt naar voren dat vooral slachtoffers van mishandeling en (vrouwelijke) slachtoffers met emotionele problemen als gevolg van hun slachtofferschap relatief vaak een beroep doen op professionele

29 Deze paradox gaat blijkens de voorgaande analyse en ander onderzoek niet helemaal op: het zijn vooral jonge vrouwen die zich relatief vaak onveilig voelen; oudere vrouwen voelen zich juist relatief veilig (Vanderveen, 1999; Oppelaar en Wittebrood, 2006).

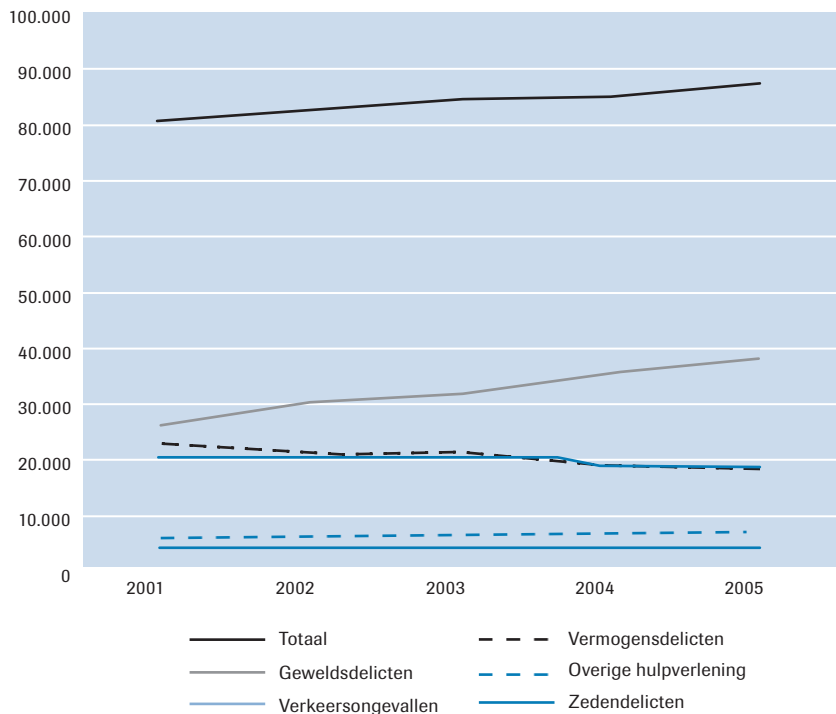
hulpverlening zoals Riagg, therapeut of slachtofferhulp. Aan huisartsen of andere hulpverleners wordt minder vaak hulp gevraagd (SCP, 2000).

Oudere slachtoffers met emotionele problemen als gevolg van hun slachtofferschap doen minder vaak een beroep op professionele hulp.

Het wijzen door de politie op de mogelijkheid van slachtofferhulp gebeurt de laatste jaren veel vaker: volgens de PMB werd in 1993 bij 11% van alle aangiften door de politie hierop gewezen, in 2002 was dit aandeel met 33% bijna verdrievoudigd. Daarna is dit percentage weer wat gedaald tot 29% in 2005.³⁰

Het al dan niet doorverwijzen hangt ook samen met de gevolgen voor en de behoefte aan hulp en opvang van de slachtoffers. Uit gegevens van de PMB blijkt dat dit bij geweld (vooral mishandeling), beroving, inbraak en autodiefstal relatief vaak gebeurt.

Figuur 3.10 Door Slachtofferhulp Nederland verleende hulpverlening (beëindigde zaken) naar soort delict, 2001-2005

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.19 in bijlage 4.

Bron: Slachtofferhulp Nederland/CBS

³⁰ In de VMR zijn geen vragen opgenomen over het wijzen op de mogelijkheid van slachtofferhulp. Wel wordt gevraagd of de politie een (preventie)advies heeft gegeven. Dit gebeurt in rond 10% van de gevallen (zie par. 3.3).

Slachtofferhulp Nederland heeft in 2005 in een recordaantal zaken hulp verleend aan slachtoffers van een misdrijf of een verkeersongeval. In totaal gaat het om ruim 87.000 beëindigde zaken. In 2001 ging het nog om bijna 81.000 zaken (zie figuur 3.10). De meeste zaken, ruim 38.000 in 2005, hadden betrekking op slachtoffers van geweldsdelicten.³¹ Sinds 2001 is het aantal zaken in deze categorie voortdurend toegenomen. Het aantal beëindigde zaken in verband met verkeersongevallen is tot 2003 vrijwel gelijk gebleven rond ruim 20.000 en daarna licht gedaald tot ruim 19.000. Het aantal zaken in verband met vermogensdelicten (onder meer diefstal en inbraak) is voortdurend gedaald, van bijna 23.000 gevallen in 2001 tot 18.000 in 2005. Het aantal afgehandelde zedenzaken, hoewel beperkt qua aantal, is iets toegenomen, van ruim 6.000 in 2001 tot bijna 7.000 in 2005. Van alle zaken heeft het grootste deel betrekking op een geweldsmisdrijf. Dit aandeel is toegenomen van 33% in 2001 tot 44% in 2005. Tot 50 jaar vormen geweldsmisdrijven de belangrijkste aanleiding voor een beroep op slachtofferhulp. Onder jonge mannen tot 30 jaar is dit aandeel zelfs hoger dan de helft (60% in 2005). Ook onder vrouwen tussen 30 en 40 jaar is dit aandeel inmiddels gestegen tot de helft. Onder slachtoffers van 65 jaar en ouder heeft het merendeel van de zaken betrekking op hulp bij de afhandeling van vermogensmisdrijven.³² Dit aandeel is in de periode wel afgenomen: van 56% in 2001 tot 47% in 2005.

Vrouwen kloppen in totaal iets vaker dan mannen aan bij de georganiseerde slachtofferhulp. Hun aandeel is tussen 2001 en 2004 licht gestegen. Opmerkelijk is het relatief hoge aandeel jongeren in verband met zedemisdrijven: rond een derde van de behandelde zaken had in 2003 en latere jaren betrekking op personen jonger dan 20 jaar.

Slachtoffers van huiselijk geweld weten steeds vaker contact te leggen met Slachtofferhulp. Dit aantal nam toe van 1.450 in 2001 tot 4.300 in 2003. Het zijn vooral vrouwen (86% in 2003) die vanwege huiselijk geweld om hulp vragen. Het gaat daarbij meestal om gevallen van fysiek geweld met of zonder letsel, aanranding of verkrachting. De politie speelt nog steeds een grote rol in de verwijzing naar een bureau voor slachtofferhulp. Ruim driekwart van alle personen die hulp kregen, kwam via de politie in contact met het bureau Slachtofferhulp. Op eigen initiatief kwam 15% (Van Zee, 2005).

31 Van alle slachtoffers van een geweldsmisdrijf deed in 2003 rond 3% een beroep op Bureau Slachtofferhulp.

32 Van alle slachtoffers van een vermogensmisdrijf deed in 2003 circa 1% een beroep op Bureau Slachtofferhulp.

3.6 Delicten: slachtofferenquêtes, 1980-2007

3.6.1 Door burgers ondervonden delicten

Slachtofferenquêtes hebben onder meer tot doel meer inzicht te krijgen in de omvang en de ontwikkeling van de verborgen criminaliteit. Dit ‘dark number’ omvat dat deel van de criminaliteit dat zich aan de waarneming van politie en justitie onttrekt, omdat er geen aangifte wordt gedaan of omdat de politie om wat voor reden dan ook geen proces-verbaal opmaakt.

In de slachtofferenquêtes wordt dan ook niet alleen gevraagd of men slachtoffer is geworden van bepaalde delicten, maar ook of deze gebeurtenissen aan de politie zijn gemeld en of daarbij een document is ondertekend. Hiermee kan een beeld worden verkregen van de omvang van een deel van het ‘dark number’.

Op basis van deze slachtofferenquêtes kunnen landelijke schattingen worden gemaakt van meldingen en aangiften van vooral gewelds- en vermogensdelicten en vernielingen. Zogeheten ‘slachtofferloze delicten’ als verkeersdelicten of opiummisdrijven worden veelal bekend door de eigen opsporingsactiviteiten van de politie. Dergelijke misdrijven zijn niet in de enquête terug te vinden.

De schattingen van het aantal delicten op basis van de genoemde slachtofferenquêtes hebben voornamelijk betrekking op personen (meestal van 15 jaar en ouder). Dit heeft te maken met de langere reeks van gegevens op basis van deze enquêtes en met de nauwkeuriger vaststelling van melding en ondertekening, waardoor meer verantwoorde schattingen mogelijk zijn. De geschatte ondervonden delicten bij bedrijven en instellingen volgens de MCB zijn daarom (nog) niet bij deze schattingen meegeteld.

In deze paragraaf komen de resultaten van de slachtofferenquêtes globaal op drie niveaus aan de orde. Eerst wordt ingegaan op schattingen van de aantallen delicten (in totaal en op categorieniveau); vervolgens wordt nagegaan in hoeverre deze delicten door of namens de slachtoffers zijn gemeld bij de politie, en ten slotte bij hoeveel delicten daarbij een document is ondertekend.

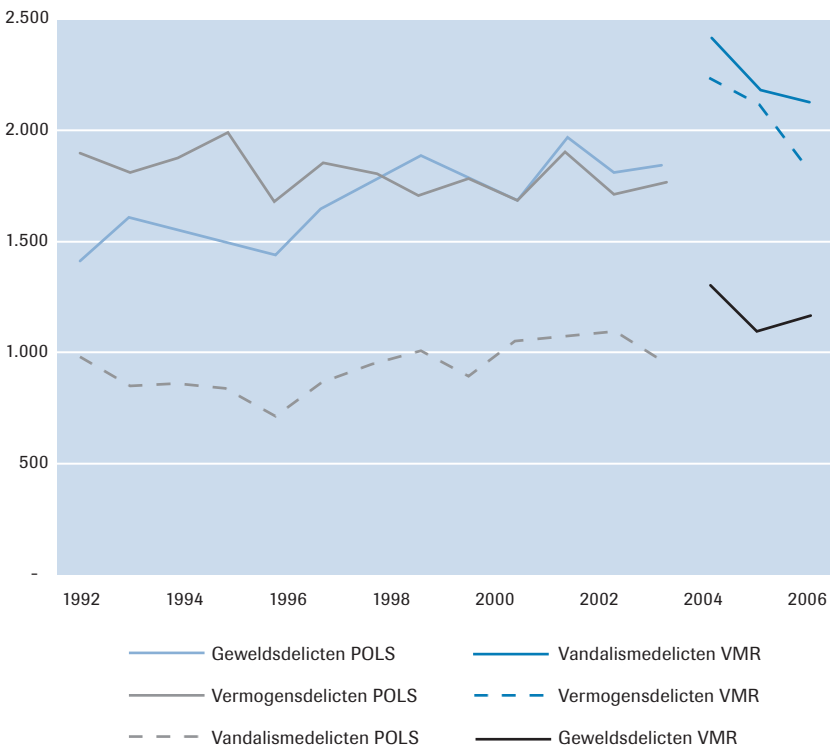
Hoewel getracht is de vragen in de enquêtes naar een bepaald misdrijf overeen te laten stemmen met de juridische kwalificatie van een misdrijf in de politiestatistiek, lukt dit niet altijd. Bij vergelijkingen van geschatte aantallen delicten volgens de enquêtes en aantallen uit de politiestatistiek gaat het dan ook niet zozeer om absolute niveaus als wel om de richting van de ontwikkelingen.

Geschat aantal delicten

De bevolking van 15 jaar en ouder in Nederland krijgt volgens de VMR de laatste jaren te maken met naar schatting tussen de 5 en ruim 6 miljoen delicten. In 2007 bedroeg dit geschatte aantal ruim 5,3 miljoen.

De ontwikkeling van het aantal delicten laat sinds 1980 een wisselend verloop zien (zie figuur 3.11). Tot 1984 nam het aantal delicten volgens de slachtofferenquête sterk toe. Tussen 1984 en 1988 daalde het aantal geleidelijk, waarna tot 1992 opnieuw een stijging optrad tot een vergelijkbaar niveau als dat van 1984. Vanaf 1993 is het totale aantal delicten licht gestegen tot in 2002 het hoogste niveau van de reeks op basis van de CBS-enquêtes wordt bereikt. Daarna is het aantal delicten weer iets afgenomen. Ook uit de nieuwe VMR-reeks blijkt een daling.³³

Figuur 3.11 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden), 1992-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

³³ Vanwege verschillen in aard, aantal en omschrijvingen van de delicten, in methode en in doorvragen vormen de VMR-cijfers een nieuwe en niet met de eerdere cijfers over 1980-2004 vergelijkbare reeks, met een iets hoger niveau dan de ERV/POLS-reeks. Zie ook 'De start van een nieuwe reeks' in: Veiligheidsmonitor Rijk 2006, Landelijke rapportage (Bijlage 4).

Hoewel het totale aantal geschatte delicten in recente jaren vergelijkbaar is met of zelfs hoger ligt dan in 1984, is het aantal delicten per 100 inwoners van 15 jaar en ouder op basis van de CBS-enquêtes door de toename van de bevolking gedaald van 40 in 1984 tot rond 36 in 2004. Volgens de VMR-reeks ligt dit in de jaren 2005-2007 op 40 delicten of meer per 100 inwoners.

Het totale aantal geschatte geweldsdelicten tegen personen schommelt volgens de slachtofferenquêtes in de periode 1980-2004 tussen minder dan 700.000 en 1,1 miljoen; volgens de VMR ligt dit aantal tussen 1,1 en 1,3 miljoen. In 1996 kwam met ruim 700.000 voorvallen vrijwel evenveel geweld tegen burgers voor als in 1980. Na 1996 zet weer een duidelijke stijging in tot meer dan 1 miljoen in de periode 2001-2003. De geschatte aantallen geweldsdelicten (vooral mishandelingen en bedreigingen) bereikten in 2003 het hoogste niveau van de CBS-reeks over de periode tot en met 2004. In dat jaar is dit weer iets gedaald. In de periode 2005-2007 was dit volgens de nieuwe VMR-reeks het laagst in 2006 met rond 1,1 miljoen geweldsdelicten.

Vermogensdelicten vormen een groot deel van alle delicten tegen burgers. Fietsdiefstallen vormen hiervan het grootste deel. Tussen 1980 en 1995 is het totale aantal vermogensdelicten volgens de CBS-enquêtes vrijwel doorlopend toegenomen. In 1995 waren er meer diefstal delicten dan ooit (bijna 2 miljoen); na 1995 nam dit aantal af tot ruim 1,7 miljoen in 2003 en 2004. In de VMR-reeks ligt dit aantal in 2005 rond 2,2 miljoen, en is daarna gedaald tot ruim 1,8 miljoen in 2007.

Het aantal vandalismedelicten (vooral rond auto's) ligt op een zelfde niveau als het aantal vermogensdelicten. Dit aantal is tussen 1984 en 1990 vrijwel continu gedaald en bereikte in dat laatste jaar het laagste niveau in de periode 1980-2004. Vanaf 1990 nam het geschatte aantal vandalismedelicten, met een onderbreking in het midden van de jaren negentig, sterk toe tot bijna 2 miljoen in 2002. In 2003 en 2004 is dit weer gedaald tot ruim 1,8 miljoen. Volgens de VMR varieert het geschatte aantal vandalismedelicten tussen 2,1 en 2,4 miljoen.

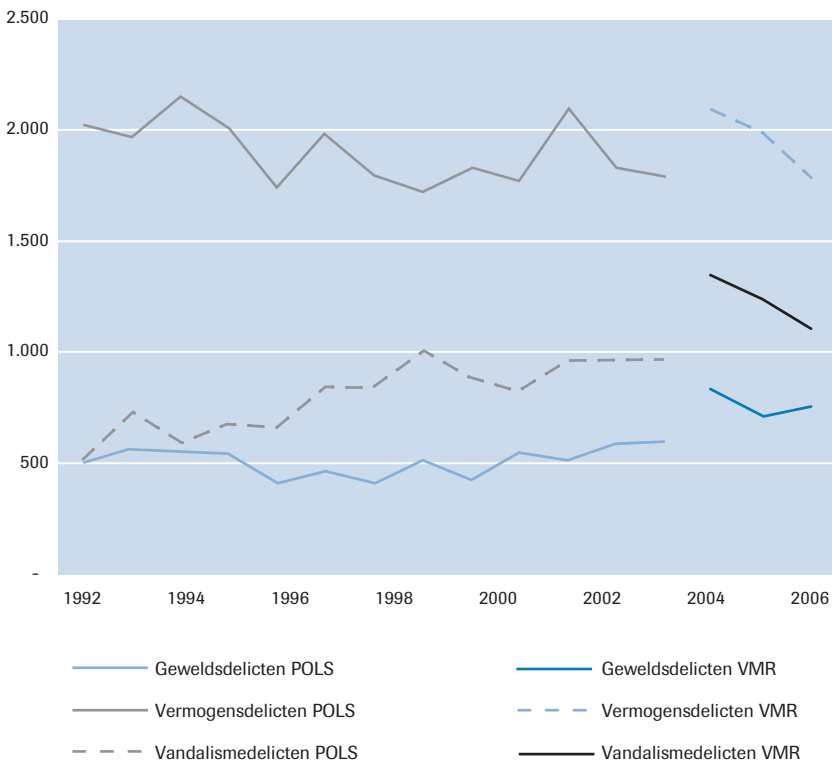
Melding van delicten bij de politie

Het merendeel van de veelvoorkomende criminaliteit tegen burgers wordt niet bij de politie gemeld, en blijft daarmee dus 'verborgen' voor de opsporingsinstanties. Delicten die niet bij de politie worden gemeld zijn volgens slachtoffers doorgaans niet zo belangrijk: in ruim een kwart van de gevallen werd dit in de VMR en de PMB als reden voor het niet melden gegeven. Als belangrijkste reden voor het niet melden werd in 2007 genoemd dat aangifte doen toch niets helpt (37%). Omgekeerd noemen slachtoffers als belangrijkste redenen voor het wel melden van delicten dat er een bewijs voor de verzekering nodig is (29% volgens de VMR 2007), en dat de dader moet worden gepakt (28%).

In 2007 werden volgens VMR naar schatting ruim 1,9 miljoen voorval-
len door of namens de slachtoffers aan de politie gemeld.³⁴ Dit is minder
dan in de voorgaande jaren. In procenten van het totale aantal delicten
tegen burgers is het aandeel van de bij de politie gemelde delicten licht en
schoksgewijs toegenomen van circa 30% in het begin van de jaren tachtig
tot rond 36% vanaf het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw.
Sindsdien schommelt dit aandeel rond 35% bij een licht stijgende trend en
een terugval rond het eind van de jaren negentig. Volgens de VMR ligt het
aandeel gemelde delicten rond 36%.

De meldingsbereidheid van alle delicten samen schommelt volgens de
PMB sinds 1993 rond 40%³⁵, en is vanaf eind jaren negentig licht gedaald
tot 37% in 2004. In 2005 lag dit weer op bijna 39%.

Figuur 3.12 Delicten tegen burgers die bij de politie zijn gemeld, 1992-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

³⁴ Het aantal door de politie geregistreerde misdrijven van 2006 en later is nog niet bekend.

³⁵ De 'delictenmix' en de selectie van de vragen over melding en aangifte in de PMB wijkt af van die in de CBS-enquêtes en van de VMR, en is daarom niet vergelijkbaar.

Figuur 3.12 geeft een overzicht van veelvoorkomende delicten die bij de politie zijn gemeld. Van alle geweldsdelicten wordt volgens de slachtofferenquêtes globaal tussen 20% en 30% bij de politie gemeld; dit is minder dan gemiddeld. Seksuele delicten en bedreigingen worden relatief weinig bij de politie gemeld; van het aantal mishandelingen wordt rond de helft gemeld. Het percentage gemelde geweldsdelicten was in 1993 met 32% het hoogste binnen de periode 1980-1992. Na een daling tot 21% in 1998 is dit aandeel weer gestegen tot 30% in 2004. Volgens de VMR wordt rond 31% van de ondervonden geweldsdelicten bij de politie gemeld. In 2007 komt dit overeen met rond 350.000 gemelde geweldsvoorvallen.

Bij de vermogensdelicten is het aandeel dat bij de politie wordt gemeld duidelijk hoger dan gemiddeld. Dit aandeel is van rond 46% in 1980 vrijwel continu gestegen, tot 55% in 1994. In dat jaar werden meer dan één miljoen diefstaldelicten gemeld. Na 1994 is het meldingspercentage bij vermogensdelicten gedaald tot rond of onder de 50%. Volgens de VMR ligt dit aandeel in de meest recente jaren rond 46%. Dit komt overeen met rond 900.000 gemelde vermogensdelicten per jaar.

Inbraken worden in de meeste gevallen bij de politie gemeld. Ook van diefstal uit de auto en van zakkenrollerij wordt relatief vaak melding gemaakt. Van fietsdiefstallen wordt minder dan de helft gemeld; bij overige diefstallen is dit aandeel zelfs minder dan drie op de tien.

Het percentage gemelde vandalismedelicten varieerde in de periode 1980-1994 tussen 18% en 24%. Daarna is dit aandeel licht gestegen, van 19% in 1994 tot rond 26% in 2004. Ook in de VMR ligt dit meldingspercentage rond dat niveau. Het geschatte aantal gemelde vernielingen varieerde tussen 1992 en 2004 tussen rond 250.000 (1992) en 500.000 (1999). Op basis van de VMR ligt het aantal gemelde vandalismedelicten rond 600.000.

Uit de EU-ICS is alleen bekend in hoeverre slachtoffers van inbraak dit melden bij de politie.

Ook volgens deze bron ligt dit aandeel hoog; in 2005 gaf 92% van de slachtoffers aan dat zij dit bij de politie hadden gemeld. Dit is vrijwel even hoog als vijf jaar eerder, maar hoger dan in 1996, toen dit aandeel met 85% het laagste was over de onderzochte periode. In 1989 was dit met 94% het hoogste.

Ondertekening van documenten

Tussen 75% en 80% van de bij de politie bekende delicten leidt blijkens de CBS-slachtofferenquêtes en de VMR tot een ondertekend document, in hoofdzaak in de vorm van een proces-verbaal. Dit komt overeen met ruim een kwart van het totale aantal ondervonden delicten tegen burgers. Het gaat naar schatting jaarlijks om ongeveer 1,3 à 1,4 miljoen ondertekende documenten (zie figuur 3.13).

Het percentage delicten tegen burgers waarbij een document is ondertekend, bleef in de jaren 2000-2004 zowel in verhouding tot het totale aantal

delicten(28%) als in vergelijking met de bij de politie bekende delicten (77%) vrijwel stabiel. In de meest recente periode (2005-2007) op basis van de VMR ligt dit aandeel rond 25%.

Van de ondervonden en bij de politie bekende geweldsdelicten werd in 40% à 50% van de gevallen een document ondertekend. Dit komt overeen met 26% à 30% van alle ondervonden geweldsdelicten.

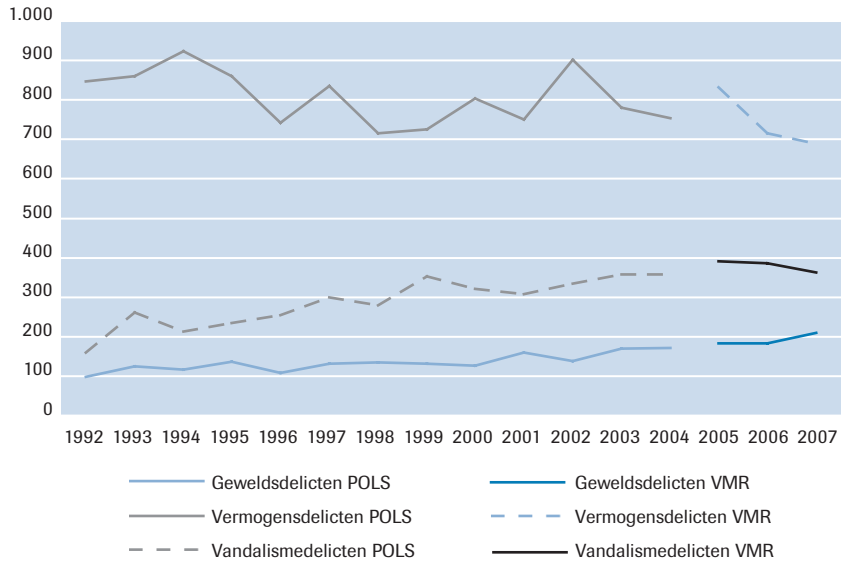
Van de bij de politie bekende vermogensdelicten kreeg volgens de CBS-slachtofferenquêtes 85% tot 90% een vervolg in een ondertekend document.³⁶ Dit betrof circa 45% van alle ondervonden vermogensdelicten. Het ging daarbij naar schatting om tussen 700.000 en 800.000 vermogensdelicten per jaar. Volgens de VMR leidt rond 36% van alle vermogensdelicten tot een ondertekend document, wat overeenkomt met 75% à 80% van alle gemelde vermogensdelicten. In absolute aantallen gaat het (ook) in de VMR om 700.000 à 800.000 voorvallen.

Gemiddeld werd volgens de CBS-enquêtes ruim 70% van de bij de politie bekende vernielingen vastgelegd in een schriftelijk document, ofwel ongeveer één op de vijf ondervonden vernielingen. Vanaf 1995 is het aantal vernielingen met een ondertekend document toegenomen van rond 200.000 tot bijna 360.000 in 2004. Volgens de VMR resulteert rond twee op de drie gemelde vandalismedelicten in een ondertekening. Dit komt overeen met één op de zes vandalismevoorvallen. Het geschatte aantal ondertekende vandalismedelicten bedraagt volgens de laatste VMR-gegevens bijna 400.000. Beschadiging van de auto leidt iets vaker dan andere vernielingen tot een ondertekend document.

In het traject van voorval tot ondertekend document, zoals hier op basis van de resultaten uit de slachtofferenquêtes onder de bevolking is beschreven, neemt het aandeel van de diefstaldelicten toe. Van alle (in Nederland) ondervonden delicten tegen burgers samen bestaat volgens de VMR 2007 35% uit vermogensdelicten, 40% uit vandalismedelicten, en 22% van de delicten is een geweldsdelict. Maar van de door of namens de slachtoffers bij de politie gemelde delicten tegen burgers bestaat 45% uit vermogensdelicten, terwijl het aandeel van vandalismedelicten en geweldsdelicten is gedaald tot respectievelijk 28% en 19%. Van alle door of namens de slachtoffers ondertekende delicten bestaat zelfs 50% uit vermogensdelicten. Het aandeel van de vernielingen is daarbij afgenomen tot 27% en van geweldsdelicten tot 15%.

³⁶ Zie hoofdstuk 7 voor een nadere uitleg over de verhouding tussen slachtoffergegevens en geregistreerde criminaliteit.

Figuur 3.13 Delicten tegen burgers waarbij een document is onder- tekend, 1992-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

3.6.2 Door bedrijven ondervonden delicten

In de MCB wordt aan bedrijven die slachtoffer werden van de onderscheiden vormen van criminaliteit gevraagd naar de frequentie waarmee zij daarmee te maken hadden. Dit levert per sector een verschillend beeld (vergelijk figuur 3.14).

Bij getroffen detailhandelsvestigingen komen in totaal rond 30 gevallen van diefstal per jaar voor (28 in 2006). In de overige sectoren ligt dit veel lager (2 à 6 keer). Ten opzichte van 2004 is het aantal voorvallen per vestiging alleen afgenomen in de transportsector.

In alle sectoren, behalve de bouw, is het totale aantal diefstaldelicten afgenomen.

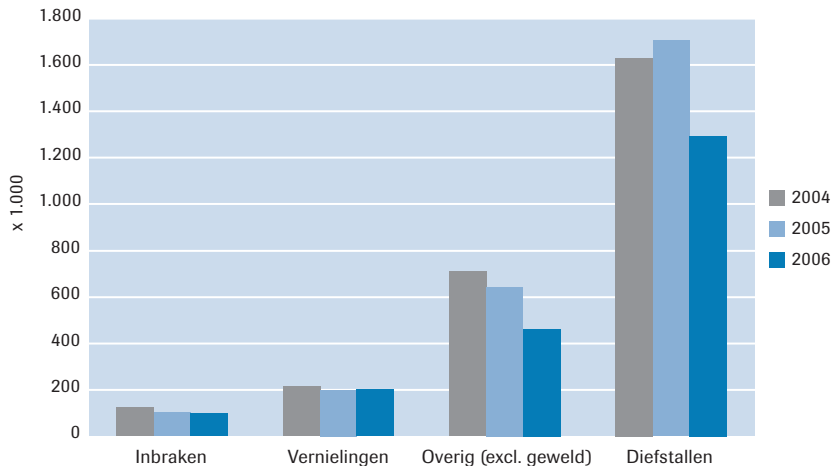
Bedrijven die met vernielingen te maken hebben, worden daar 2 à 4 keer per jaar mee geconfronteerd. In de transportsector en de zakelijke dienstverlening is het totale aantal vernielingen vergeleken met 2004 gedaald.

Voor zover er wordt ingebroken, gebeurt dit bij de transportsector rond 3 keer per jaar; in andere sectoren is dit minder. Ten opzichte van 2004 is bij de detailhandel het totale aantal inbraken gedaald.

Met gewelddelicten hebben getroffen vestigingen in alle sectoren gemiddeld 3 tot 5 keer per jaar te maken. Er zijn geen betrouwbare schattingen over het totale aantal gewelddelicten per sector.

Voor zover bedrijven worden geconfronteerd met andere vormen van criminaliteit zijn er grote verschillen in de frequentie waarmee dit gebeurt: van ruim 7 keer in de bouw tot 34 keer in de zakelijke dienstverlening. Ten opzichte van 2004 is in de detailhandel de frequentie per getroffen vestiging en het totale aantal overige delicten afgenomen.

Figuur 3.14 Door bedrijven ondervonden delicten, 2004-2006

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.23 in bijlage 4.

Bron: MCB

Melding en aangifte

Van alle bedrijven samen (inclusief bedrijven die niet slachtoffer werden van een delict) heeft 21% in 2006 een of meer delicten gemeld; dit is minder dan in 2004 (25%). Van alle bedrijven heeft 9% ook ten minste één delict bij de politie aangegeven (tegen 11% in 2004).

Onder bedrijven die daadwerkelijk slachtoffer werden ligt dit aandeel uiteraard hoger.

In 2006 maakten circa 2 op de 3 bedrijven hiervan melding. In de transportsector was dit het hoogst (69%); het laagst was dit in de detailhandel (61%). In de detailhandel en in de horeca is dit aandeel gedaald ten opzichte van 2004 (zie figuur 3.15).

Inbraak wordt door meer dan 80% van de getroffen bedrijven gemeld (variërend in 2006 van minimaal 82% in de sector horeca tot maximaal 87% in de horeca en de zakelijke dienstverlening). Daarmee wordt inbraak in alle sectoren veel vaker gemeld dan de andere vormen van criminaliteit. Bij vernielingen ligt dit meldingspercentage rond de 46%; van de geweldsdelicten wordt rond de helft, met uitersten tussen de 40% (bouw) en 66% (horeca) gemeld. Ook bij diefstal varieert dit tussen 41% (horeca) en 67% (zakelijke dienstverlening). Overige diefstallen worden, met percentages tussen 30% en 48%, relatief minder gemeld.

Vergeleken met 2004 is in de bouw en de detailhandel het percentage gemelde geweldsdelicten afgenomen.

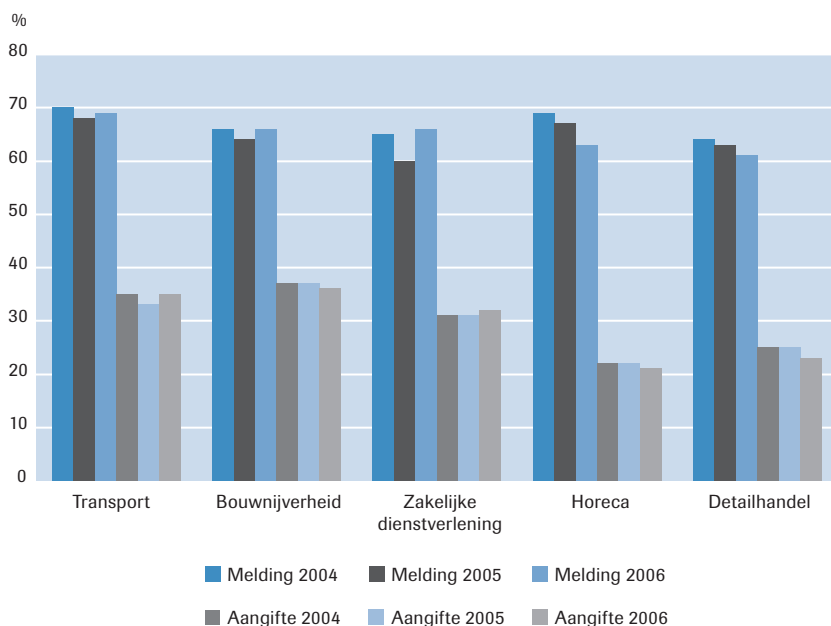
Circa 1 op de 3 bedrijven deed in 2006 ook daadwerkelijk aangifte van een of meer misdrijven. In de bouw en de transportsector kwam dit het meeste voor (resp. 36% en 35%), in de detailhandel en de horeca het minst (23% en 21%). Alleen in de detailhandel is dit minder dan in 2004.

Ook het aandeel aangegeven delicten ligt voor inbraak in het algemeen hoger dan voor andere delicten. Voor inbraak varieert dit aandeel in 2006 tussen 20% (horeca) en 45% (bouw). Ook bij diefstal ligt dit relatief hoog, tussen 17% (horeca) en 39% (zakelijke dienstverlening). Bij andere delictsoorten is dit lager. Ten opzichte van 2004 is het aangiftepercentage voor geweldsdelicten in de bouw verminderd.

Opmerkelijk is daarmee het verschil tussen het aandeel bedrijven dat melding maakt en dat wat aangifte doet. Dit verschil (wel gemeld maar niet aangegeven, ook wel aangeduid met de term 'verval') doet zich bij alle delictsoorten en alle sectoren voor.

Vooral in de horeca en de detailhandel maken veel bedrijven wel melding, maar is het aandeel dat uiteindelijk geen aangifte doet relatief groot (rond twee derde). Dit geldt vooral voor inbraken en geweldsdelicten. In de meeste overige gevallen is dit verval de helft of minder.

Figuur 3.15 Meldings- en aangiftebereidheid van door bedrijven ondervonden delicten, 2004-2006

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.28 in bijlage 4.
Bron: MCB

De redenen om niet te melden lijken samen te hangen met de aard van het delict. Bij inbraak wordt de verwachting dat melding of aangifte geen resultaat oplevert het meest genoemd. Ook genoemd wordt (vooral bij diefstal) dat de schade te klein is en dat er gebrek is aan bewijs. Bij geweldsdelicten geven bedrijven relatief vaak als reden dat zij het probleem zelf aanpakken.

3.7 Verhouding tussen de slachtofferenquête en de politiestatistiek, 1995-2006

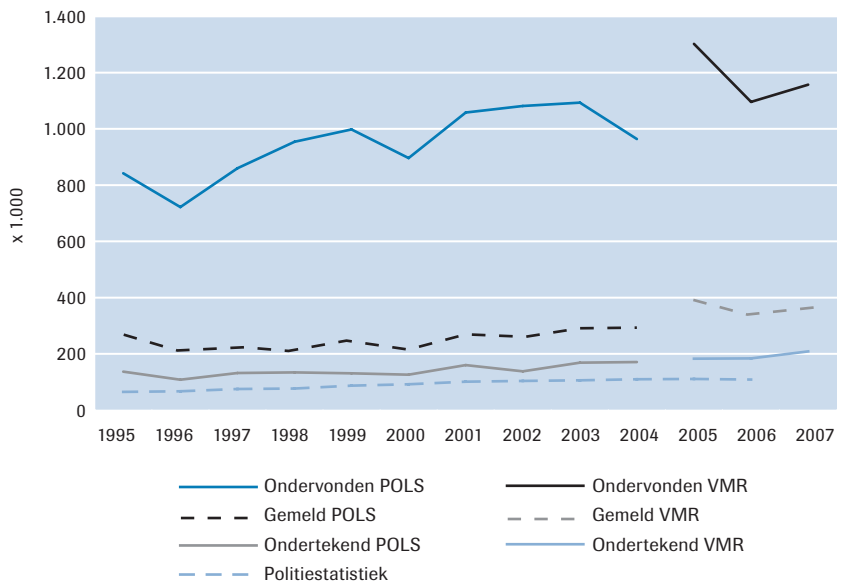
Er bestaat a priori een verschil tussen de aantallen geschatte delicten uit de slachtofferenquêtes en de geregistreerde criminaliteit volgens de politiestatistiek. Allereerst spelen verschillen in de omschrijving en de keuze van delicten een rol. In de politiestatistiek staat de overtreding van een wetsartikel centraal, ongeacht of daarbij slachtoffers zijn betrokken. In enquêtes gaat het echter primair om zo duidelijk en eenduidig mogelijk omschreven gebeurtenissen die personen hebben meegemaakt, en die waar mogelijk tevens aansluiten bij een juridische definitie. De overtreder(s) van de wetsartikelen zijn daarbij van minder belang. Ook een schriftelijk en ondertekend document hoeft voor politie en slachtoffers niet hetzelfde te zijn: voor de politie vormt een (ondertekend) proces-verbaal, meestal het criterium voor een geregistreerd misdrijf, de basis voor mogelijk verdere juridische afwikkeling. Een volgens het slachtoffer ondertekend document is niet altijd een proces-verbaal, maar kan bijvoorbeeld ook een verklaring zijn ten behoeve van de verzekering. In slachtofferenquêtes worden slachtofferloze, zeer ernstige en 'zeldzame' delicten niet waargenomen. Bij de politie kunnen beleidsbeslissingen ten aanzien van prioriteiten in opsporing van delicten, ontwikkelingen rond automatisering en andere factoren van invloed zijn op aard en omvang van de geregistreerde criminaliteit. In het algemeen zijn hierdoor de geregistreerde criminaliteitscijfers van de politiestatistiek wat lager dan de door de bevolking in de slachtofferenquêtes gemelde en ondertekende delicten (zie bijlage 2 voor een nadere beschouwing over de politiestatistiek). Verschillen zijn verder toe te schrijven aan methodologische factoren die inherent zijn aan slachtofferenquêtes, zoals verschillen in verslag- en onderzoeksperiode, geheugeneffecten bij respondenten, weegfactoren en dergelijke. Fluctuaties in het geschatte aantal ondertekende aangiften op basis van de slachtofferenquêtes hangen samen met het beperkte aantal waarnemingen in de steekproef en met de dienovereenkomstige, soms grote betrouwbaarheidsmarges (zie verder bijlage 2 voor meer informatie over slachtofferenquêtes). Ten slotte speelt een rol dat in deze schattingen vooralsnog alleen door personen ondervonden delicten worden meegeteld en niet die waarmee bedrijven te kampen hebben gehad.

Gewelddelicten

De groep gewelddelicten omvat voor de slachtofferenquêtes seksuele delicten, mishandeling en bedreiging.³⁷ Voor de politie is gerekend met de CBS-standaardclassificatie (zie bijlage 5). De indeling op basis van de slachtofferenquêtes sluit daar zoveel mogelijk op aan.

Figuur 3.16 toont voor geweldsmisdrijven de relatie tussen de politiestatistiek en de slachtofferenquête.

Figuur 3.16 Gewelddelicten volgens de slachtofferenquêtes en de politiestatistiek, 1995-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

Over de periode 1995-2007 stijgt (met enkele fluctuaties in 1996, 2000 en 2004-2005) zowel het geschatte aantal door burgers ondervonden gewelddelicten als het aantal gemelde en ondertekende delicten. Ook het aantal door de politie opgemaakte processen-verbaal vertoont over deze periode tot 2003 een stijging. Dat niet alle ondertekende gewelddelicten in de statistiek worden teruggevonden, zou kunnen duiden op het bestaan van een grijs gebied van delicten waarvan slachtoffers melden

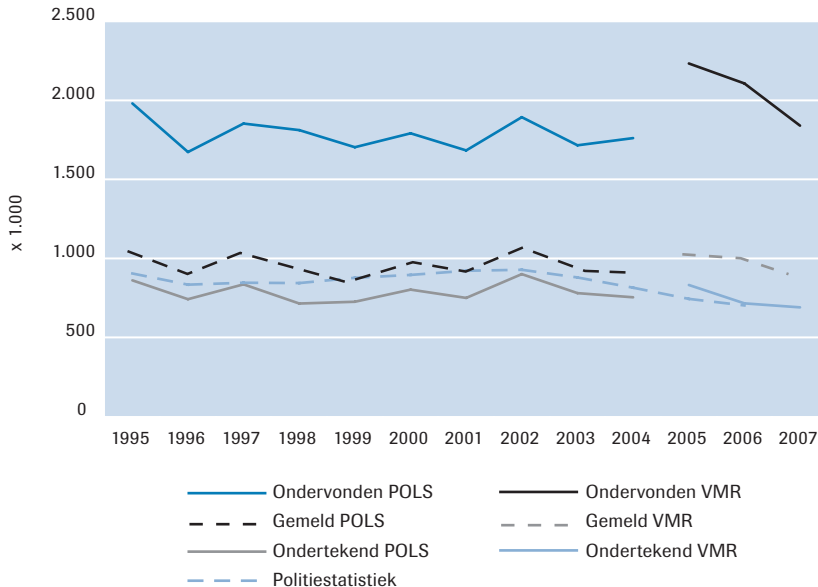
37 In de ERV, POLS en de VMR zijn seksuele delicten omschreven als het op een kwetsende manier met seksuele bedoelingen worden aangeraakt of vastgepakt. In de ESM ging het om handtastelijkheden met seksuele bedoelingen tegen iemands wil. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen binnenshuis en buitenshuis. Diefstal met geweld valt in deze enquêtes onder de diefstal delicten. Bij voorvallen met een sterke persoonlijke impact (zoals seksuele delicten) kunnen ook subjectieve ervaringen en de (wisselende) aandacht van de media van invloed zijn op de vraag of een bepaald voorval al dan niet als een delict wordt ervaren.

dat ondertekening heeft plaatsgevonden, maar die de politie vervolgens alsnog terzijde heeft gelegd. Deze verklaring houdt in dat (een deel van) het verschil tussen de slachtofferenquête en de politiestatistiek een gevolg is van onderrapportage door de politie.

Vermogensdelicten

Figuur 3.17 toont voor vermogensdelicten de relatie tussen de politiestatistiek en de slachtofferenquête. In de periode 1995-2001 schommelt zowel het aantal volgens de slachtofferenquête ondervonden, gemelde en ondertekende delicten als het aantal misdrijven volgens de politiestatistiek. Na een piek in 2002 treedt een daling in van deze aantallen.

Figuur 3.17 Vermogensdelicten volgens de slachtofferenquêtes en de politiestatistiek, 1995-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

Bij dit delicttype is er een iets andere ontwikkeling te zien dan bij geweldsdelicten. Behalve dat de aantallen een stuk hoger zijn, zijn de cijfers volgens de politiestatistiek ook hoger dan de cijfers van de ondertekende documenten volgens de slachtofferenquêtes.

Hier kunnen twee factoren een rol spelen. De vermogensmisdrijven uit de politiestatistiek omvatten meer soorten misdrijven dan de enquête (bijvoorbeeld heling, bedrog, fraude enzovoort). Daarnaast omvat de politiestatistiek ook vermogensmisdrijven waarvan bedrijven en instellingen

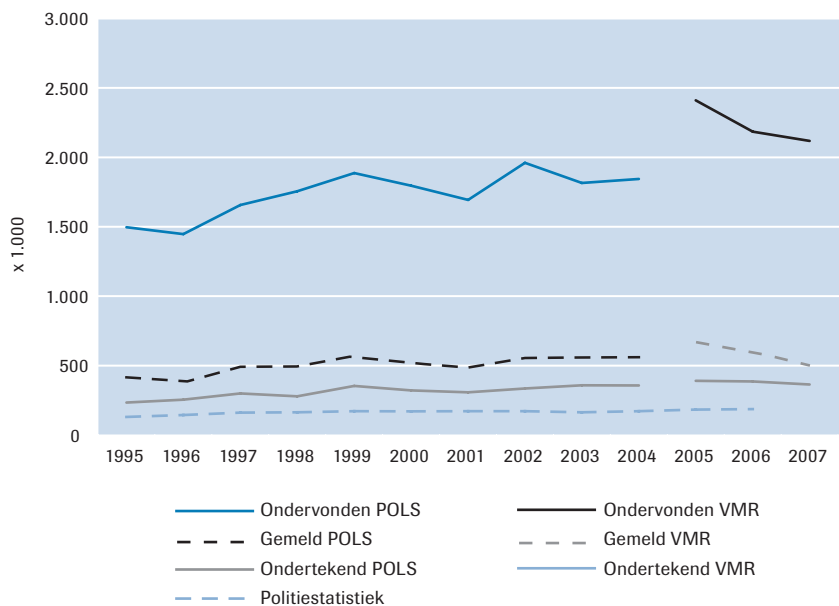
slachtoffer zijn geworden, en die niet in de schattingen op basis van de slachtofferenquêtes zijn meegenomen.

Vandalismedelicten

Figuur 3.18 toont voor vernielingen de relatie tussen de politiestatistiek en de slachtofferenquête in de periode 1995-2007. Er gaapt een groot gat tussen het aantal mensen dat zegt slachtoffer te zijn van vernieling en de daadwerkelijke melding ervan aan de politie.

In deze periode is de trend voor het totale aantal ondervonden vandalismedelicten tot en met 2004 stijgend, met enkele schommelingen, terwijl het aantal gemelde en ondertekende delicten volgens de slachtofferenquête vanaf 1999 vrijwel stabiel blijft. Na 2004 lijkt het aantal ondervonden, gemelde en ondertekende vandalismedelicten af te nemen. De aantallen volgens de politiestatistiek blijven over de gehele periode relatief constant.

Figuur 3.18 Vandalismedelicten volgens de slachtofferenquêtes en de politiestatistiek, 1995-2007

Voor de corresponderende cijfers zie tabel 3.20 in bijlage 4.

Bron: CBS

3.8 Resumé

Slachtofferschap en aangiftegedrag onder burgers en bedrijven

Volgens de meest recente slachtofferenquête (VMR 2007) werd bijna 26% slachtoffer van een of meer vormen van veelvoorkomende criminaliteit

in de voorgaande twaalf maanden. Dat komt overeen met in totaal ruim 3,4 miljoen slachtoffers (personen). Ruim 12% van de bevolking had te maken met vermogensdelicten, zoals inbraak, fietsdiefstal en zakkenrollerij, bijna 12% was slachtoffer van vandalismedelicten (diefstal vanaf/ beschadiging aan de auto en overige vernielingen) en iets meer dan 5% werd in 2007 slachtoffer van een of meer geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging). In totaal had de bevolking te maken met naar schatting ruim 5,3 miljoen delicten.

Slachtofferschap van delicten onder burgers is de laatste jaren licht gedaald. Slachtofferschap van geweldsdelicten is in de meest recente jaren vrijwel stabiel gebleven; het percentage slachtoffers van vermogensdelicten als geheel laat na een afvlakking en een opleving vlak na de eeuwwisseling weer een daling zien, en slachtofferschap van vandalisme vertoont na een piek in 2002 eveneens een dalende trend.

Veel meer jongeren dan ouderen worden slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit, maar binnen iedere leeftijdsgroep worden mannen iets vaker slachtoffer dan vrouwen, en inwoners van zeer sterk stedelijke gebieden vaker dan van niet stedelijke gebieden. Dit geldt voor zowel alle delicten samen als voor de afzonderlijke delictgroepen (gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten).

Ruim een derde van de door de bevolking ondervonden delicten wordt door of namens de slachtoffers bij de politie gemeld. In 2007 ging het naar schatting om ruim 1,9 miljoen voorvallen. Dit is minder dan in voorgaande jaren. Geweldsdelicten en vandalismedelicten worden minder dan gemiddeld bij de politie gemeld; vermogensdelicten juist meer dan gemiddeld. Driekwart of meer van de bij de politie bekende delicten, d.i. ruim een kwart van het totale aantal ondervonden delicten tegen burgers, leidt tot een ondertekend document, in hoofdzaak in de vorm van een procesverbaal. Dit komt in 2007 overeen met ongeveer 1,3 à 1,4 miljoen ondertekende documenten. Het aandeel delicten waarbij een document is ondertekend is in de recente jaren vrijwel stabiel gebleven.

Vernielingen, diefstallen en inbraken zijn de meest voorkomende vormen van criminaliteit waarmee het bedrijfsleven wordt geconfronteerd. In de detailhandel is de kans op slachtofferschap het grootst; bedrijven in de zakelijke dienstverlening en in de bouw worden het minst vaak geconfronteerd met criminaliteit. In de bouw is het aandeel dat slachtoffer werd in vergelijking met 2004 vrijwel gelijk gebleven; in de overige sectoren is dit aandeel gedaald.

De totale (directe en indirecte) schade voor het bedrijfsleven als gevolg van criminaliteit bedroeg in 2006 circa 570 miljoen euro. Dit is minder dan in eerdere jaren.

Rond twee van de drie bedrijven die slachtoffer werden van criminaliteit maakten in 2006 hiervan melding. Inbraken worden veel vaker gemeld dan de andere vormen van criminaliteit.

Rond één op de drie bedrijven deed in 2006 ook daadwerkelijk aangifte van een of meer misdrijven. Ook het aandeel aangegeven inbraken ligt in het algemeen hoger dan voor andere delicten. Vooral in de horeca en de detailhandel maken veel bedrijven wel melding, maar is het aandeel dat uiteindelijk geen aangifte doet relatief groot.

Onveiligheidsgevoelens

Begin 2007 voelde 22% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder zich wel eens onveilig; slechts een klein gedeelte (3%) voelde zich vaak onveilig. Deze percentages zijn de afgelopen jaren iets gedaald.

Meer jongeren dan ouderen voelen zich wel eens onveilig, vooral onder vrouwen. En hoe hoger de stedelijkheidsgraad van de woonomgeving, des te meer inwoners voelen zich onveilig. Ook personen die slachtoffer zijn geweest, vooral van een geweldsdelict, voelen zich naar verhouding meer onveilig dan niet-slachtoffers.

4 Criminaliteit en opsporing

A.Th.J. Eggen, A.M. van der Laan, S. Bogaerts

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de omvang, aard en ontwikkeling van de door de politie geregistreeerde criminaliteit. Voor het beantwoorden van de vraag naar de omvang en de ontwikkeling van de criminaliteit wordt gebruikgemaakt van twee elkaar aanvullende databronnen: slachtofferenquêtes en registraties van de politie. In hoofdstuk 3 zijn de methodiek en de resultaten van de slachtofferenquêtes uitvoerig uiteengezet. In de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR), de meest recente methode van waarneming, wordt aan een aselechte steekproef van de bevolking van vijftien jaar en ouder onder meer gevraagd in welke mate zij slachtoffer zijn geweest van delicten als diefstal, inbraak, vernieling, mishandeling en bedreiging.

De gegevens in dit hoofdstuk zijn vooral ontleend aan de CBS Politie-statistiek. Deze statistiek, die is gestart in 1948, is gebaseerd op gegevens die in de registraties van de politie zijn vastgelegd. De gegevens betreffen door de politie opgemaakte processen-verbaal van aangifte en ambtshalve opgemaakte processen-verbaal op grond van eigen opsporingsactiviteiten.

De VMR is voor het in beeld krijgen van de omvang en ontwikkeling van de criminaliteit vooral van belang omdat veel delicten waar de bevolking slachtoffer van is, niet bekend worden bij de politie en daarmee ook niet worden vastgelegd in officiële registraties. Bijna twee van de drie ondervonden delicten worden niet gemeld bij de politie. Van de vermogensdelicten wordt iets minder dan de helft gemeld, van geweldsdelicten ongeveer een van de drie. En vandalismedelicten worden ongeveer een op de vier keer gemeld aan de politie. Slachtoffers geven als belangrijkste redenen om geen *aangifte* te doen aan dat het toch niet helpt of dat het niet belangrijk genoeg was. Als belangrijkste redenen om juist wel aangifte te doen noemen slachtoffers dat de verzekering het vereist (vooral bij vermogensdelicten), of omdat men wil dat de dader wordt gepakt. Ook de reactie van de politie kan uiteenlopend zijn. Van het 'door de vingers' zien tot het meenemen van een verdachte/dader naar het bureau. En niet alle ter kennis gekomen criminaliteit wordt door de politie geregistreerd. Van alle ondervonden delicten komt dus maar een deel terecht in de politieregistraties en daarmee in de Politie-statistiek, de tweede belangrijke databron.

Criminaliteit tegen burgers is maar een deel van de totale gepleegde criminaliteit. De zogenoemde 'slachtofferloze' delicten (zoals 'drugshandel', 'vuurwapencriminaliteit' en 'rijden onder invloed') worden door de VMR per definitie niet waargenomen. Dergelijke delicten komen – uiteraard voor zover ze door de politie zijn geconstateerd – wel in de politie-registratie en in de Politie-statistiek terecht. De Politie-statistiek is dus ook van belang omdat deze inzicht geeft in het deel van de criminaliteit dat de VMR niet kan waarnemen. De Politie-statistiek en de VMR vullen elkaar aan. Voor een zo volledig mogelijk beeld van de omvang en ontwikkeling

van de criminaliteit is het dan ook belangrijk om beide databronnen te raadplegen. Overigens geldt wel dat de trends die uit de VMR en de Politie-statistiek naar voren komen sterk op elkaar lijken. Al verschilt de omvang van de gemeten criminaliteit in beide databronnen, de richting van de ontwikkelingen is grotendeels vergelijkbaar.

In dit hoofdstuk wordt ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van de opgehelderde misdrijven en aan de verdachten die door de politie in verband met misdrijven zijn gehoord. Door de beschikbaarheid van gegevens die in het Herkenningssysteem (HKS) van de politie zijn vastgelegd en die zijn gekoppeld aan CBS-bevolkingsdata kan een globale beschrijving van kenmerken van verdachten worden gepresenteerd.¹ Bij het ophelderen van misdrijven speelt het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) een belangrijke rol. Ook aan de activiteiten van het NFI wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed. Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Paragraaf 4.1 bevat de gegevens van de geregistreerde criminaliteit en opgehelderde misdrijven. De ontwikkeling van omvang en aard van de geregistreerde criminaliteit wordt globaal voor een lange periode (1980-2006) en meer gedetailleerd voor een korte periode (1995-2006) beschreven. Paragraaf 4.2 bevat de gegevens van de verdachtenpopulatie, waarbij een speciale paragraaf is gewijd aan de minderjarige verdachten (zie 4.2.3). Het hoofdstuk sluit af met paragraaf 4.3, waarin enige informatie over de werkzaamheden van het NFI wordt gepresenteerd. Opgemerkt zij dat de criminaliteit die door bijzondere opsporingsdiensten (BOD's)² wordt opgespoord, zoals bepaalde milieu- en economische misdrijven, buiten beeld blijven.³

4.1 Geregistreerde criminaliteit en opgehelderde misdrijven, 1980-2006

4.1.1 Algemeen

Omvang en ontwikkeling

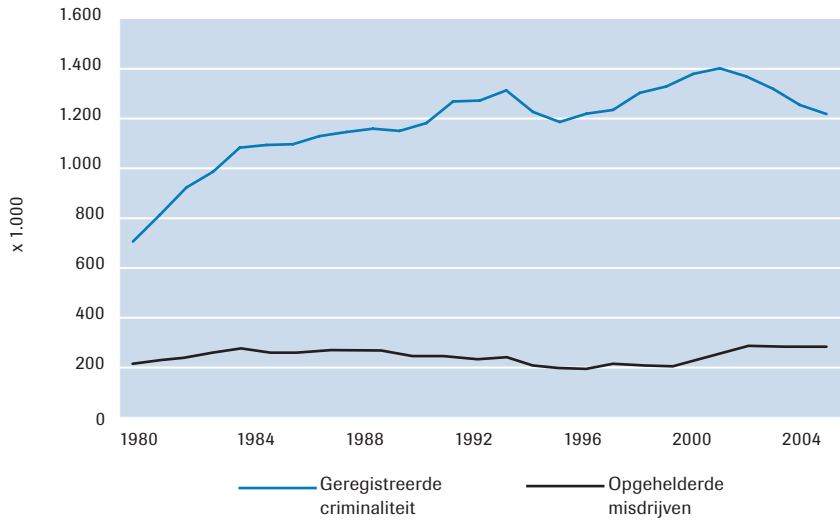
In de periode 1980-2006 is het totale aantal geregistreerde misdrijven in Nederland bijna jaarlijks gestegen van minder dan driekwart miljoen in 1980 naar 1,2 miljoen in 2006 (zie figuur 4.1). In 2002 is voorlopig een top bereikt (iets meer dan 1,4 miljoen). Vanaf dat jaar daalt het aantal geregistreerde misdrijven weer.

1 De bijdrage voor dit specifieke onderdeel van hoofdstuk 4 is geleverd door F. Ghianni.

2 In 2001 waren er naast de politie nog 21 zogenoemde bijzondere opsporingsdiensten, elk met een eigen specifieke opsporingstaak. Met ingang van 1 januari 2002 is dit aantal teruggebracht tot vier, te weten: de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst, de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de algemene Inspectie Dienst en de VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

3 De vorige editie van C&R bevat enige gegevens over de BOD's (Zie C&R 2004, pagina 93-95).

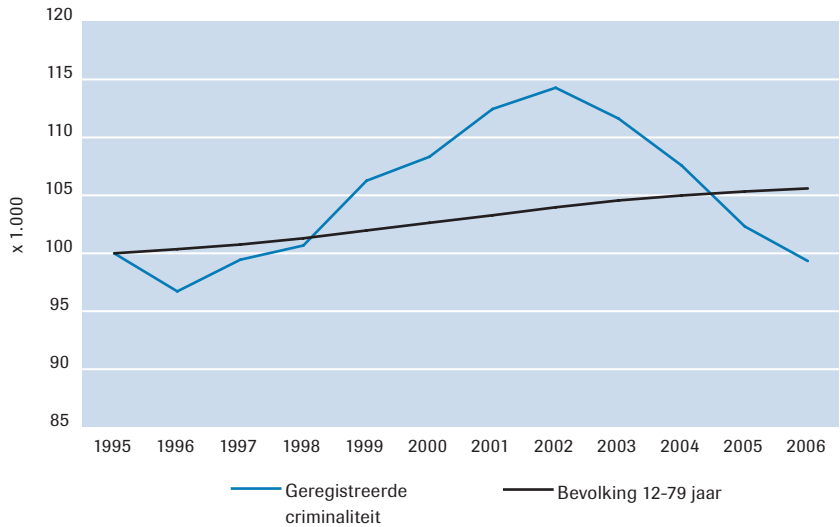
Figuur 4.1 Geregisteerde criminaliteit en opgehelderde misdrijven, 1980-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

Figuur 4.2 Geregisteerde criminaliteit en bevolking: indexcijfers 1995-2006 (1995=100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

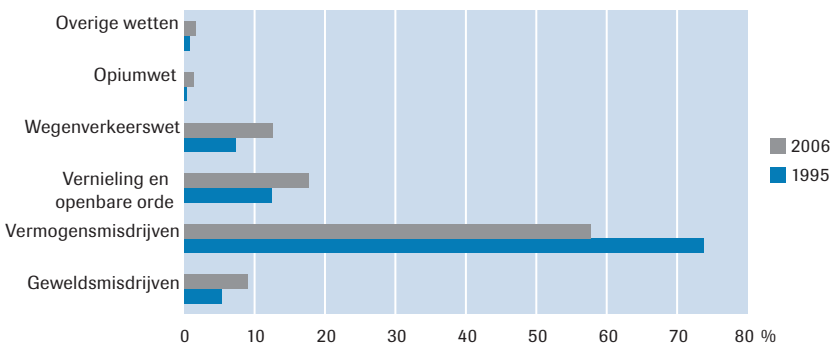
De stijging van de geregisteerde criminaliteit die zich vanaf de tweede helft jaren negentig voltrok en de daling daarna vanaf 2002 wordt ook goed geïllustreerd in figuur 4.2. Deze figuur bevat indexcijfers van de bevolking en de geregisteerde criminaliteit voor de periode 1995-2006. De bevolking nam in deze periode met 6% toe, terwijl de geregisteerde criminaliteit in deze periode aanvankelijk met bijna 15%, toenam, om daarna weer scherp te dalen.

In de politiestatistiek wordt een misdrijf als opgehelderd beschouwd indien van het desbetreffende misdrijf ten minste één verdachte bij de politie bekend is. Het ophelderingspercentage is dan het aantal opgehelderde misdrijven gedeeld door het aantal geregisteerde misdrijven maal honderd. Dit percentage is in de periode 1980-2006 gedaald van 30% in 1980 tot 23% in 2006. In dit laatste jaar heeft de politie bijna 279.000 misdrijven opgehelderd (zie figuur 4.1).

Aard van de geregisteerde criminaliteit

De geregisteerde criminaliteit bestaat in 2006 voor bijna 60% uit vermogensmisdrijven, waaronder diefstal en woninginbraak. In 1995 was het aandeel vermogensmisdrijven nog bijna 75%. Eén op de zes geregisteerde misdrijven betreft een vernieling of openbareordemisdrijf (tegen een op de acht in 1995). Ook het aandeel van de geweldscriminaliteit is gestegen. Van één op de twintig in 1995 naar één op de elf in 2006 (zie figuur 4.3).

Figuur 4.3 Geregisteerde criminaliteit: aandeel van soort misdrijf, 1995 en 2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.9 in bijlage 4.

Bron: CBS

Stedelijkheid, gemeentegrootte en grote gemeente

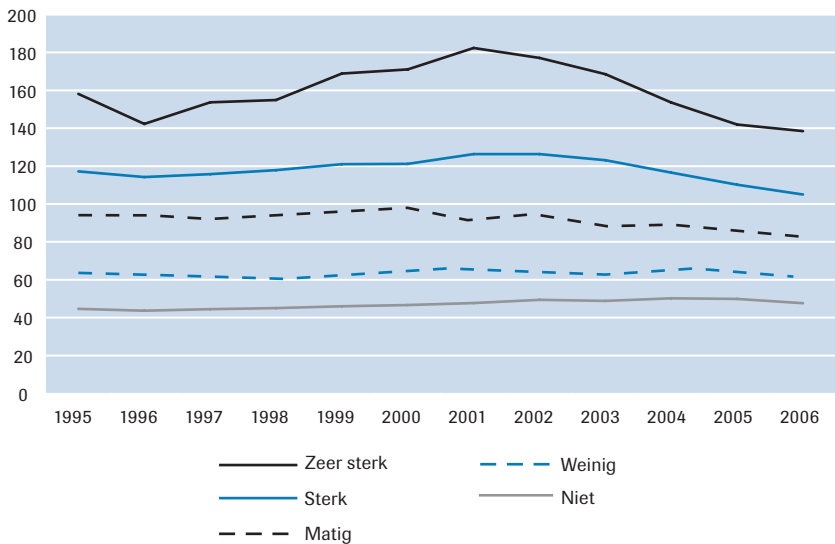
Waar wordt de meeste criminaliteit geregistreerd? Wanneer gekeken wordt naar de mate van stedelijkheid⁴ van een gemeente kan worden

4 Stedelijkheid wordt gemeten door het tellen van het aantal adressen op een bepaalde oppervlakte.

geconstateerd dat het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners van 12-79 jaar het hoogst is in de sterk en zeer sterk verstedelijkte gemeenten (zie figuur 4.4).

In 2006 hebben de zeer sterk stedelijke gemeenten 139 geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners en de sterk stedelijke gemeenten 105. Die aantallen liggen ruim boven die van de minder sterk verstedelijkte gemeenten. In figuur 4.4 is goed te zien hoe na 2002 in de (zeer) sterk verstedelijkte gemeenten het geregistreerde criminaliteitsniveau is gedaald.

Figuur 4.4 Geregistreerde criminaliteit naar stedelijkheid* (relatief cijfer)**, 1995-2006

* Stedelijkheid van een gemeente: op basis van aantal adressen per oppervlakte-eenheid.

** Per 1.000 inwoners van 12-79 jaar.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.12 in bijlage 4.

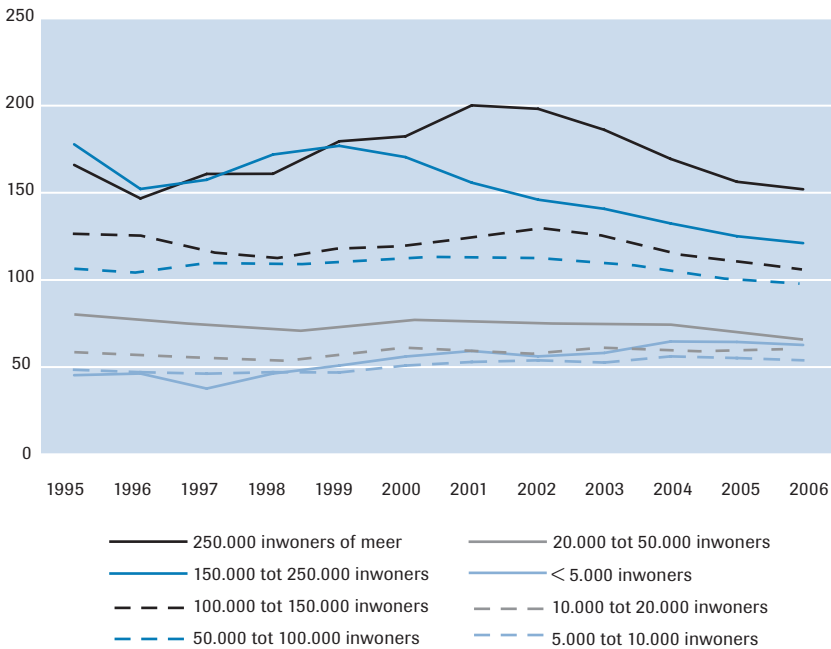
Bron: CBS

Voor vermogensmisdrijven en geweldsmisdrijven geldt dat naarmate de gemeente sterker verstedelijkt is de criminaliteitscijfers hoger zijn. Voor vernielingen en openbareordemisdrijven gaat dit ook op, zij het dat in de cijfers van de 'zeer sterk' en 'sterk' stedelijke gemeenten nagenoeg op hetzelfde niveau liggen. Een mogelijke verklaring is dat de aangiftebereidheid in de 'zeer sterk' verstedelijkte gemeenten voor dit soort delicten lager is dan in andere gemeenten.

Ook de cijfers uitgesplitst naar gemeentegrootte⁵ laten eenzelfde beeld zien: naarmate de gemeentegrootte stijgt, neemt het criminaliteitsniveau toe (zie figuur 4.5). En de daling die vanaf 2002 is ingezet, is het grootst in de gemeenten met 150.000 inwoners of meer.

Figuur 4.5 Geregisteerde criminaliteit naar gemeentegrootte (relatief cijfer)*, 1995-2006

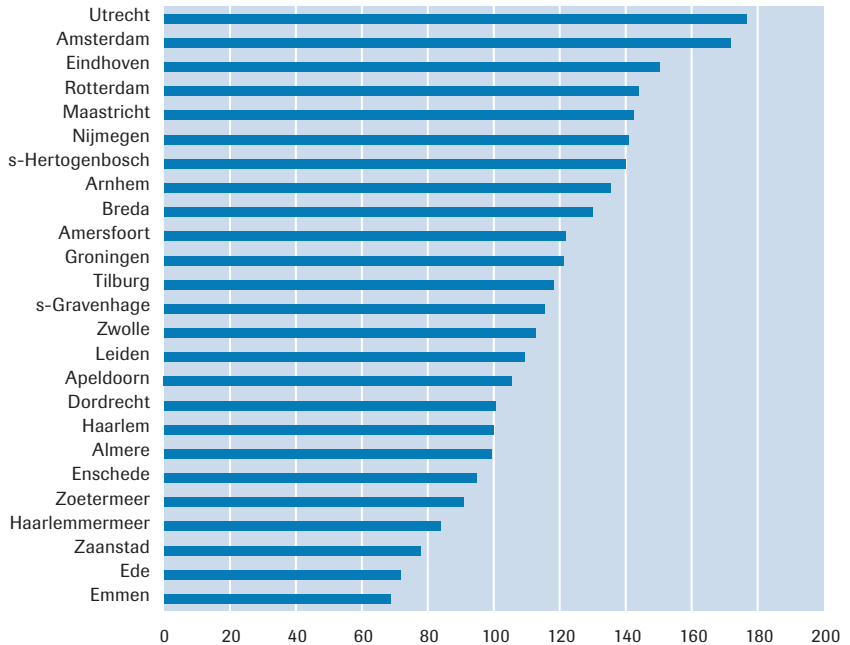

* Per 1.000 inwoners van 12-79 jaar.
 Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.13 in bijlage 4.
 Bron: CBS

Nederland kent 25 gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. In deze gemeenten, die samen ongeveer een derde van het totale aantal inwoners in Nederland vertegenwoordigen, is bijna de helft van alle in 2006 door de politie geregisteerde misdrijven gepleegd. Van alle gemeenten heeft Utrecht in 2006 per duizend inwoners de meeste geregisteerde misdrijven, gevolgd door Amsterdam, Eindhoven, Rotterdam en Maastricht. In deze gemeenten liggen de relatieve cijfers bijna twee keer boven het totaalcijfer van heel Nederland (zie figuur 4.6).

5 Gemeentegrootte wordt gemeten aan het aantal inwoners.

Figuur 4.6 Geregisteerde criminaliteit naar grote gemeente (relatief cijfer)*, 2006

* Per 1.000 inwoners van 12-79 jaar.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.14 in bijlage 4.

Bron: CBS

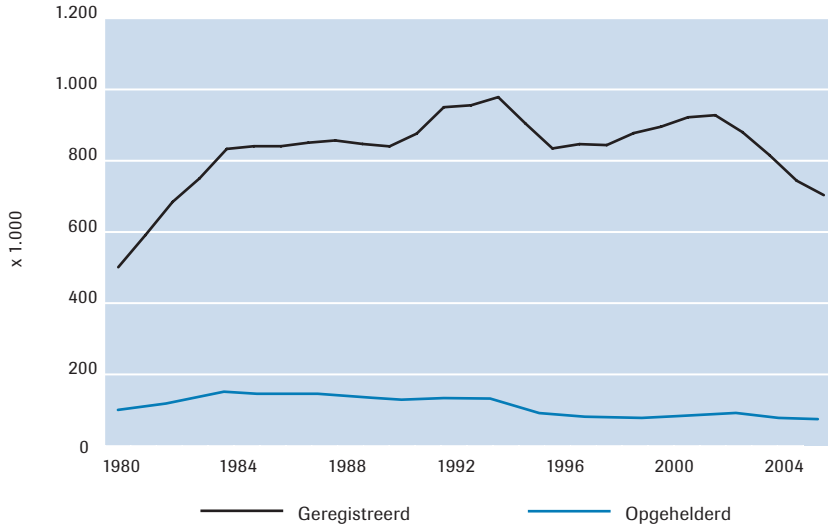
4.1.2 Ontwikkeling van enkele misdrijfcategorieën

Vermogensmisdrijven

Het totale aantal geregisteerde vermogensmisdrijven is in de periode 1980-1994 bijna verdubbeld: van een half miljoen in 1980 tot bijna 1 miljoen in 1994 (zie figuur 4.7). Daarna treedt een daling op van 8% in 1995 en nog eens 8% in 1996. In de periode 1996-2002 is het aantal vermogensmisdrijven weer sterk toegenomen en bedroeg in het topjaar 2002 ruim 900.000 geregisteerde misdrijven. Nadien is wederom een sterke daling ingetreden. Een hardere aanpak van veelplegers en een verhoging van preventieve maatregelen door burgers en bedrijven worden gezien als verklaringen voor de daling na 2002. De vermogensmisdrijven zijn, berekend per 1.000 inwoners van 12-79 jaar, in de periode 1995-2006 gedaald van 72 in 1995 tot 53 in 2006.

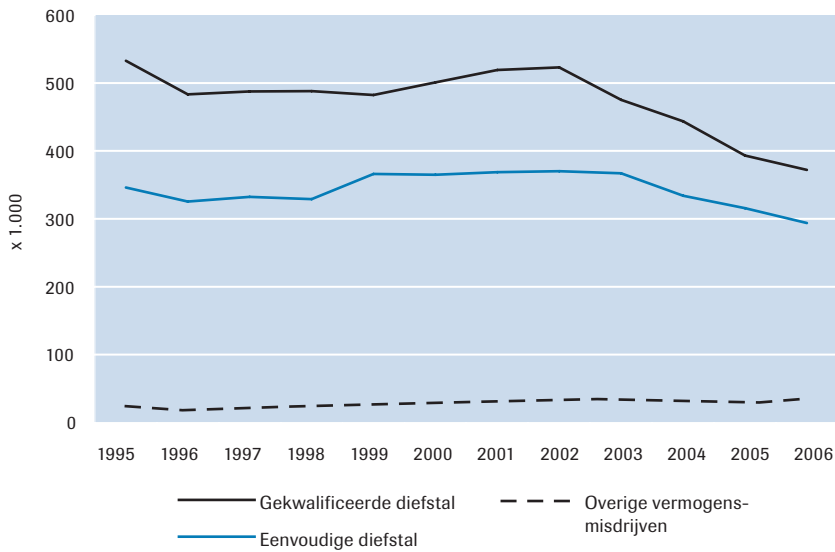
Het ophelderingspercentage voor vermogensmisdrijven is laag. In 2006 is één op de tien van deze geregisteerde misdrijven opgehelderd. In 1980 was dat nog bijna één op de vijf.

Figuur 4.7 Geregisteerde en opgehelderde vermogensmisdrijven, 1980-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.3 in bijlage 4.
Bron: CBS

Figuur 4.8 Geregisteerde vermogensmisdrijven naar type, 1995-2006

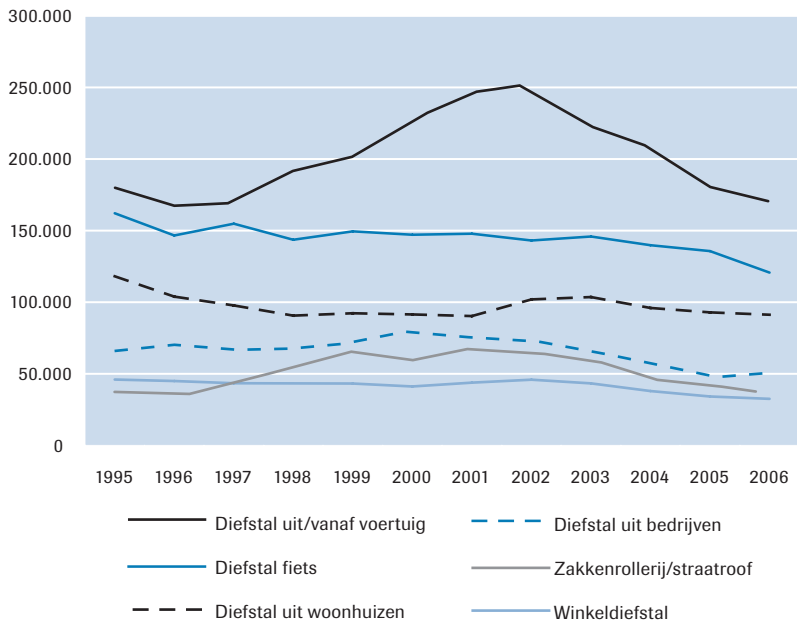

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.7 in bijlage 4.
Bron: CBS

Binnen de vermogensmisdriften worden drie categorieën onderscheiden: eenvoudige diefstal, gekwalificeerde diefstal (diefstal waarbij onder andere sprake is van twee of meer personen en/of van braak) en overige (verduistering, heling/schuldheling, valsheidsmisdrijven en bedrog). Figuur 4.8 geeft een overzicht van het aantal vermogensmisdriften naar type.

In de periode 1995-2006 daalde de eenvoudige diefstal van 346.000 tot 294.000. De gekwalificeerde diefstal nam in die periode af van 533.000 naar 372.000. De overige vermogensmisdriften laten in deze periode een stijging zien, van 26.000 in 1995 naar 37.000 in 2006. Hiervan zijn valsheidsmisdrijven en bedrog het grootst in aantal. De dalende tendens in de vermogensmisdriften vanaf 2002 komt voor een groot deel voor rekening van de gekwalificeerde diefstallen en spoort met de dalende lijn in het aantal diefstallen uit/vanaf voertuig en woonhuizen. Maar ook de waargenomen stijging in de periode ervoor kan worden toegeschreven aan de gekwalificeerde diefstallen. Deze stijging werd vooral veroorzaakt door de toegenomen diefstallen uit/vanaf voertuig (zie figuur 4.9).

Figuur 4.9 Geregistreerde diefstallen naar type, 1995-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.11 in bijlage 4.
Bron: CBS

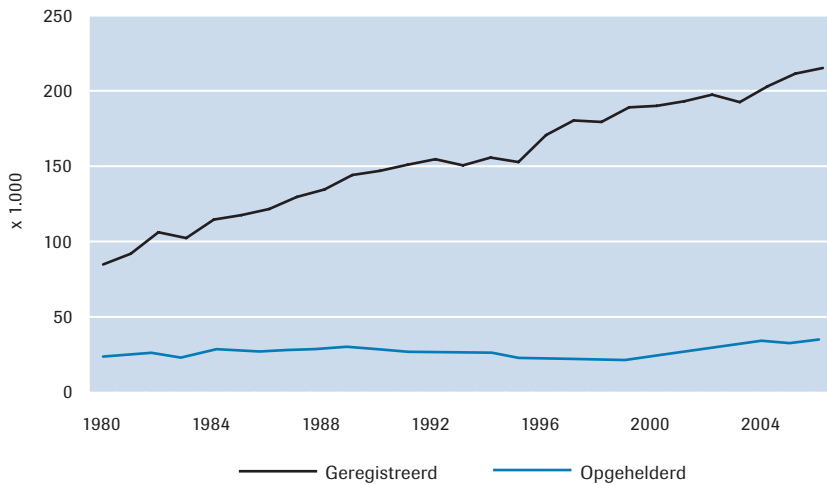
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde

Het aantal vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde vormt in de periode 1980-2006 de snelst stijgende categorie misdrijven (zie figuur

4.10). In 2006 zijn twee en een half keer zoveel misdrijven geregistreerd als in 1980: 215.000 in 2006 tegen 85.000 in 1980.

Deze groep misdrijven is onderverdeeld in de categorieën: vernielingen van auto's, van het openbaar vervoer en van gebouwen, overige vernielingen, en misdrijven tegen de openbare orde en het openbare gezag en overig (te weten discriminatie, schennis der eerbaarheid en gemeengevaarlijke misdrijven, waaronder vooral brandstichting). In de periode 1995-2006 is deze groep misdrijven met bijna 40% gestegen. De vernielingen en openbareordemisdrijven zijn, berekend per 1.000 inwoners van 12-79 jaar, in de periode 1995-2006 gestegen 12 in 1995 naar 16 in 2006. Het aantal opgehelderde zaken laat in absolute zin een veel minder sterke groei zien. Was het ophelderingspercentage in 1980 nog 27%, in 2006 is dit teruggelopen tot 16%.

Figuur 4.10 Geregistreerde en opgehelderde vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag, 1980-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.4 in bijlage 4.

Bron: CBS

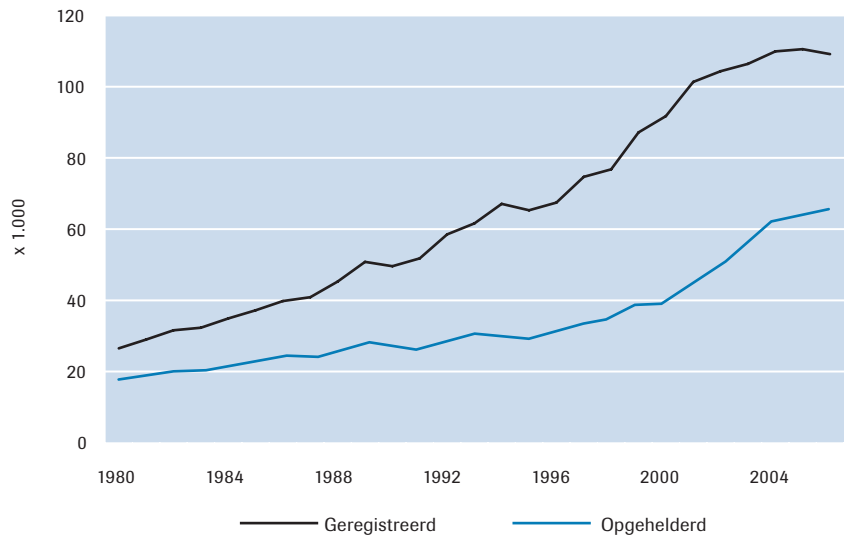
Geweldsmisdrijven tegen personen

Geweldsmisdrijven kenmerken zich door het opzettelijke gebruik van geweld waarmee inbreuk wordt gemaakt op de fysieke integriteit van de medemens.

De geweldsmisdrijven worden onderverdeeld in mishandeling, diefstal met geweld, afpersing, misdrijven tegen het leven en persoon (bedreiging, moord en doodslag en dood door schuld) en seksuele geweldsdelicten (verkrachting, aanranding en overige seksuele misdrijven). Openlijke geweldplegingen horen hier niet bij maar vallen in de categorie openbare orde en gezag.

In de afgelopen 25 jaar is het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven meer dan verviervoudigd: van 26.500 in 1980 naar 109.000 in 2006. De geweldsmisdrijven zijn, berekend per 1.000 inwoners van 12-79 jaar, in de periode 1995-2006 gestegen 5 in 1995 naar 8 in 2006. De laatste jaren lijkt het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven te stabiliseren (zie figuur 4.11).

Figuur 4.11 Geregistreerde en opgehelderde geweldsmisdrijven, 1980-2006

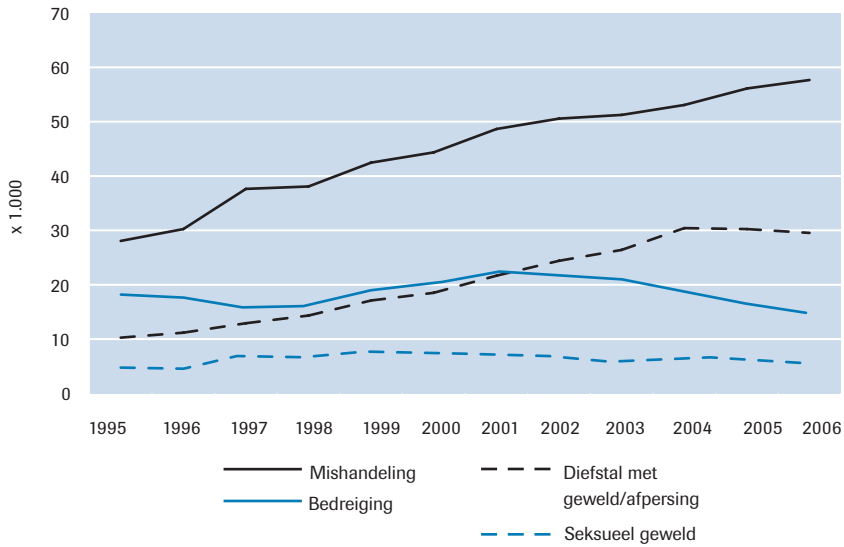
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.2 in bijlage 4.

Bron: CBS

Geweldsmisdrijven hebben een hoger ophelderingspercentage dan andere misdrijfcategorieën. Het feit dat er bij geweldsmisdrijven sprake is van contact tussen dader en slachtoffer (meer aanwijzingen voor de politie) zal hierbij een belangrijke rol spelen. Gerelateerd aan het aantal opgemaakte processen-verbaal van geregistreerde geweldsmisdrijven, daalt het percentage opgehelderde misdrijven van 66% in 1980 tot 60% in 2006.

Mishandeling

Sinds jaar en dag is mishandeling veruit het meest voorkomende geweldsdelict. In 2006 had meer dan 50% van de geweldsmisdrijven hierop betrekking. In de periode 1995-2006 is het aantal geregistreerde mishandelingen verdubbeld tot bijna 58.000 (zie figuur 4.12). Ongeveer tweederde hiervan wordt opgehelderd.

Figuur 4.12 Geregistreerde geweldsmisdrijven naar type, 1995-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.7 in bijlage 4.

Bron: CBS

Diefstal met geweld en afpersing

Onder diefstal met geweld valt ook straatroof. Bedacht moet worden dat het hier om twee typen van misdrijven kan gaan: aan de ene kant tasjesroof en diefstal van een mobiele telefoon en aan de andere kant echte straatroof, waarbij meer sprake is van afpersing (al dan niet met een wapen of met fysiek geweld). In 2003 is een einde gekomen aan de stijging van het aantal geregistreerde diefstallen met geweld en afpersing sinds 1997. Sindsdien is deze geregistreerde vorm van criminaliteit met een derde afgenomen (zie figuur 4.12). Ongeveer een kwart hiervan wordt opgehelderd.

Bedreiging

Het aantal geregistreerde bedreigingen is in de periode 1995-2006 bijna verdrievoudigd. Het aantal opgemaakte processen-verbaal bedraagt in 2006 bijna 30.000. In 1995 lag dit iets boven 10.000. Net als bij diefstal met geweld is de dader doorgaans geen bekende van het slachtoffer, maar door de confrontatie kan het slachtoffer vaak wel een goede beschrijving van de verdachte geven (zie figuur 4.12). Van deze delicten wordt rond 60% opgehelderd.

Seksuele geweldsdelicten

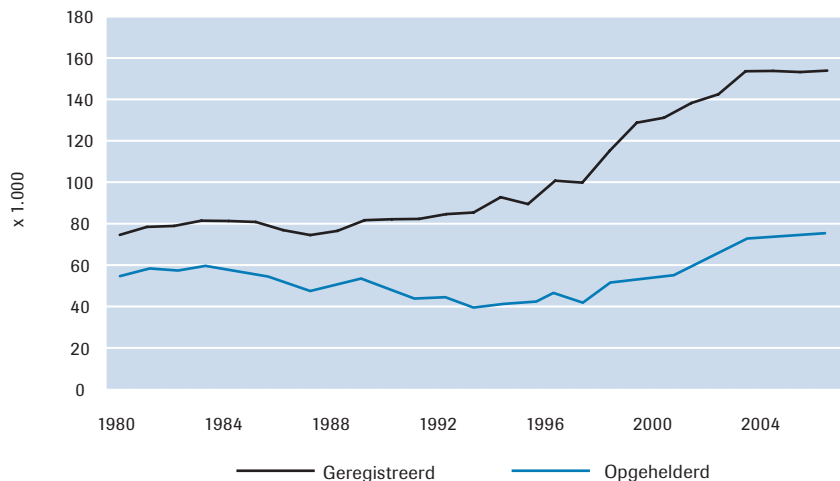
Het aantal geregistreerde seksuele delicten is in de periode 1995-2006 aanvankelijk gestegen van 5.000 in 1995 tot ruim 7.000 in 1999. Daarna

is een daling ingezet. De laatste jaren schommelt het aantal opgemaakte processen-verbaal rond de 6.000 (zie figuur 4.12). Van de seksuele delicten zijn de ophelderingspercentages verschillend: bij aanranding ongeveer 50%, bij verkrachting ongeveer 65%.

Verkeersmisdrijven

Een deel van de misdrijven uit de Wegenverkeerswet, zoals rijden onder invloed, het besturen van een motorrijtuig na ontzegging van de rijbevoegdheid en het weigeren van medewerking aan een bloedproef, kan slechts geconstateerd worden na een gerichte controle van de politie. Het aantal processen-verbaal zegt dus meer over de opsporingsintensiteit van de politie dan over het werkelijke aantal automobilisten in overtreding. Door de aard van deze delicten (veelal opsporingsdelicten) is er nagenoeg een één-op-éénrelatie tussen geregistreerde en opgehelderde misdrijven. Het doorrijden na een ongeval is echter een voorbeeld van een misdrijf waarbij het slachtoffer mogelijk aangifte doet en waarvan de politie een procesverbaal van aangifte opmaakt. Sinds 1980 is het aantal geregistreerde verkeersmisdrijven verdubbeld (zie figuur 4.13). Met nadruk zij hier vermeld dat de verkeersovertredingen zoals te hard rijden of door rood licht rijden in deze publicatie buiten beschouwing blijven.

Figuur 4.13 Geregistreerde en opgehelderde verkeersmisdrijven, 1980-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.5 in bijlage 4.

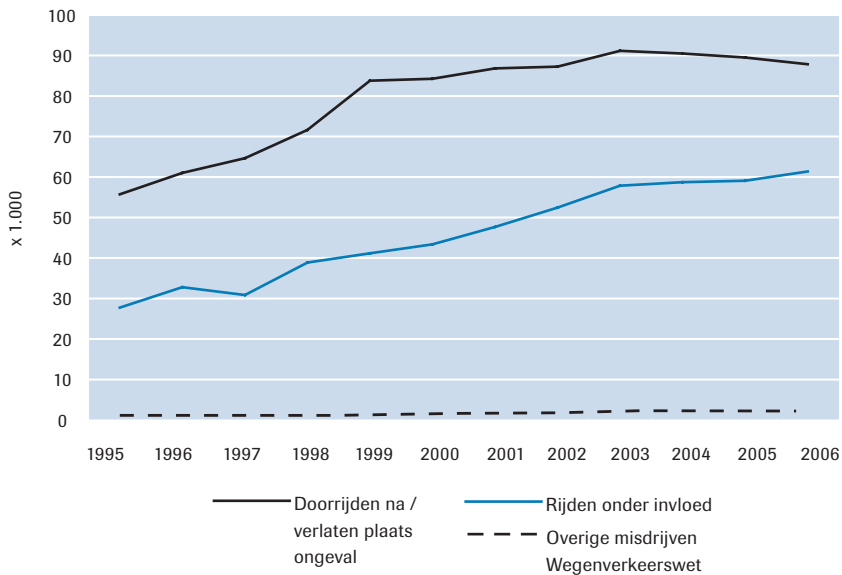
Bron: CBS

Was het ophelderingspercentage in 1980 nog 74%, vanaf dan daalt het snel tot 41% in 2000, waarna het stijgt tot 49% in 2006. Dit komt vooral door het misdrijf doorrijden na een ongeval.

Figuur 4.14 geeft een overzicht van het aantal geregistreerde verkeersmisdrijven naar type. Het aantal geregistreerde gevallen van rijden onder invloed stijgt nog steeds maar is zoals gezegd sterk afhankelijk van de opsporingsactiviteiten van de politie. Het aantal geregistreerde gevallen van 'doorrijden na ongeval' is de laatste jaren gestabiliseerd en vertoont zelfs een licht dalende trend.

Figuur 4.14 Geregistreerde verkeersmisdrijven naar type, 1995-2006

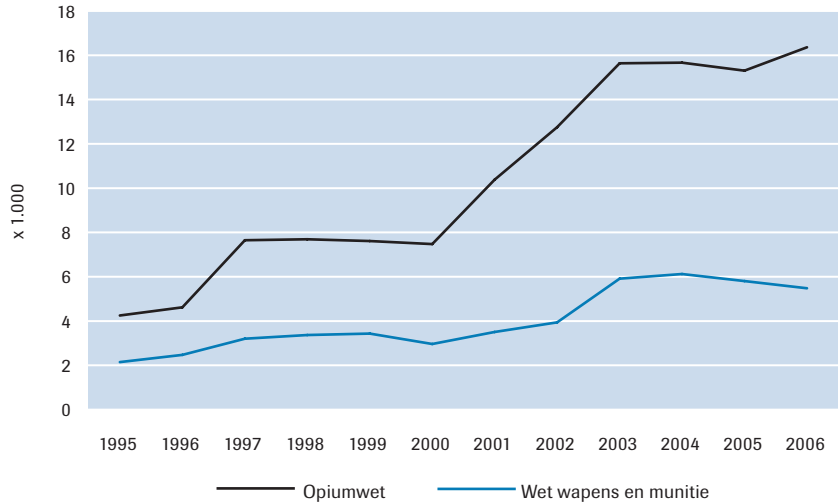
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.7 in bijlage 4.

Bron: CBS

Opiumwet- en Wet wapens en munitiemisdrijven

Ook de delicten die vallen onder de Opiumwet en de Wet wapens en munitie (WWM) worden meestal 'ontdekt' door gerichte opsporingsactiviteiten van de politie. De ontwikkeling van deze vormen van criminaliteit weerspiegelt dus deels de aandacht van de politie hiervoor. In figuur 4.15 is te zien dat vooral het aantal geregistreerde Opiumwetmisdrijven (hard- en softdrugshandel en/of -bezit) sterk en schoksgewijs is gestegen in de periode 1995-2006. Ten opzichte van 1995 is sprake van een verviervoudiging in 2006. Het aantal geregistreerde WWM-misdrijven is in die periode meer dan verdubbeld.

Figuur 4.15 Geregistreerde Opiumwet- en Wet wapens en munitie-misdrijven, 1995-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.6 in bijlage 4.

Bron: CBS

4.2 Verdachten van misdrijven

Deze paragraaf bevat een beschrijving van de omvang, aard en ontwikkeling van de populatie van verdachten van misdrijven. Het CBS beschikt naast de Politiestatistiek over een tweede databron, waar gegevens over verdachten van misdrijven uit worden geput. Na afronding van het opsporingsonderzoek legt de politie gegevens van verdachten vast in het zogenoemde Herkenningsdienst Systeem (HKS)⁶, dat de basis is voor verdere vervolgingsactiviteiten. Door koppeling van gegevens uit het HKS aan het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS wordt thans beschikt over unieke gegevens over de leeftijd, het geslacht, de etniciteit, de woongemeente en de pleegcarrière van de verdachte over de periode 2000-2004. Aan de hand van data uit de Politiestatistiek en het HKS/SSB-bestand⁷ wordt in paragraaf 4.2.1 en paragraaf 4.2.2 een beschrijving gegeven van de totale verdachtenpopulatie. In paragraaf 4.2.3 worden specifiek een aantal aspecten van de deelpopulatie minderjarige verdachten belicht.

6 De gegevens die gebruikt worden, zijn afkomstig van de dienst Nationale Recherche Informatie (dNRI) van het Korps landelijke politiediensten (Klpd). Voor een uitgebreide analyse van verdachten die in Nederland zijn aangehouden in 2001 tot en met 2005, zie Van Tilburg e.a. (2006).

7 Opgemerkt zij dat het thans beschikbare HKS/SSB-bestand nog niet 100% definitief is. In een volgende editie van C&R kunnen de cijfers nog enigszins worden bijgesteld.

4.2.1 *Gehoorde verdachten algemeen*

Een gehoorde verdachte is een persoon van wie de politie een redelijk vermoeden heeft dat hij een strafbaar feit heeft begaan, en die op grond daarvan is gehoord (zie ook paragraaf 2.1.4). Doordat bij een delict soms meer dan één verdachte wordt gehoord, is het aantal gehoorde verdachten iets hoger dan het aantal opgehelderde misdrijven. Het aantal gehoorde verdachten is in de periode 1980-2006 gestegen van 210.000 in 1980 naar 358.000 in 2006. In 2004 is een recordaantal van 361.000 verdachten gehoord. Was in 1980 nog één op de tien gehoorde verdachten een vrouw, in 2006 is dat één op de zeven.

Het merendeel der verdachten is gehoord vanwege een vermogensmisdrijf (102.000), een geweldsmisdrijf (80.000), een verkeersmisdrijf (76.000), een vernieling of openbareordemisdrijf (57.000) of een Opiumwetmisdrijf (23.000). De aandelen vrouwelijke verdachten in het totaal variëren per misdrijfcategorie. Voor vermogensmisdrijven is dit aandeel 21%, voor Opiumwetmisdrijven 15%, voor geweldsmisdrijven 12%, voor verkeersmisdrijven 11% en voor vernielingen en openbareordemisdrijven 10%. Gerelateerd aan het aantal inwoners van 12-79 jaar blijkt dat in de periode 1995-2006 het aantal gehoorde verdachten wegens geweldsmisdrijven is verdubbeld van 3 per 1.000 inwoners naar 6 per 1.000 inwoners. Ook voor vernielingen en openbareordemisdrijven is dit verhoudingscijfer gestegen: van 2,4 in 1995 naar 4,3 in 2006. Dit geldt eveneens voor Wegenverkeerswetmisdrijven (van 2,9 naar 5,7), en Opiumwetmisdrijven (van 0,7 naar 1,7). Alleen voor vermogensmisdrijven is het aantal gehoorde verdachten per 1.000 inwoners gedaald: van 9,7 in 1995 naar 7,7 in 2006 (zie tabellen 4.1-4.6, 4.10, 4.15-4.17 in bijlage 4).

4.2.2 *Kenmerken van verdachten*

Leeftijd en geslacht

In 2004 zijn 198.840 verdachten in het HKS geregistreerd⁸, die in dat jaar één of meer delicten hebben gepleegd. Deze verdachten vormen 1,5% van de Nederlandse bevolking van 12-79 jaar.

In figuur 4.16 is de leeftijdsverdeling van verdachten per 1.000 inwoners weergegeven. Duidelijk is te zien dat het aantal verdachten zich concentreert in de jongere leeftijdsklassen. Van alle verdachten in 2004 komt 24% voor in de leeftijdscategorie 18-24 jaar. Het vaakst verdacht zijn de

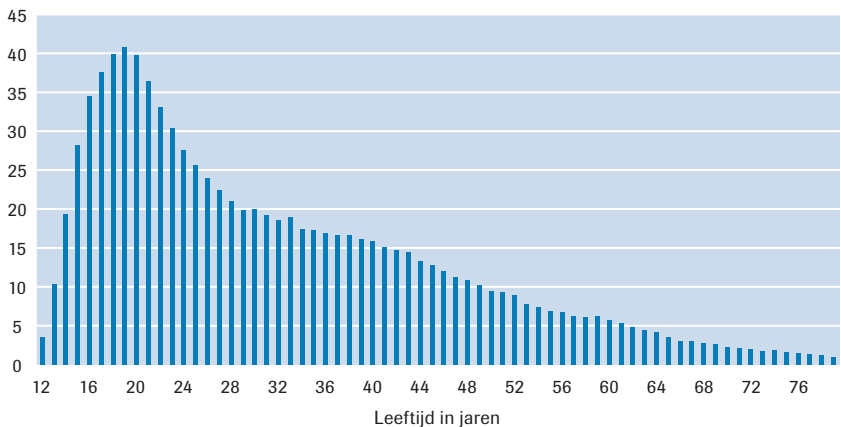
8 Het aantal gehoorde verdachten in 2004 is 361.000 volgens de Politiestatistiek van het CBS. Volgens HKS-cijfers zijn in 2004 198.840 verdachten aangehouden. Dit verschil wordt onder andere veroorzaakt door definitieverschillen. Zo kunnen verdachten meerdere keren per jaar gehoord worden, terwijl deze personen in het HKS maar één keer geteld worden. De CBS-cijfers bevatten ook de gehoorde verdachten van wie later blijkt dat zij niets met het misdrijf te maken te hebben gehad en de jongeren die naar Bureau Halt worden verwezen. Dit is bij de gegevens uit het HKS niet het geval.

'19-jarigen': 41 van de 1.000 inwoners van die leeftijd kwamen in 2004 met de politie in aanraking.

De gemiddelde leeftijd van de verdachten in 2004 is 32 jaar. Gezien hun gemiddelde startleeftijd⁹ van 27 jaar, hebben zij in 2004 gemiddeld een carrière van vijf jaar achter de rug.

Het merendeel (84%) van de verdachten is man. Behalve dat mannen vaker dan vrouwen als verdachte geregistreerd worden, zijn zij over het algemeen ook jonger wanneer zij voor het eerst met de politie in aanraking (27 jaar tegenover 30 jaar).

Figuur 4.16 Verdachten naar leeftijd (relatief cijfer)*, 2004

* Per 1.000 inwoners van het betreffende leeftijdsjaar.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.18 in bijlage 4.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

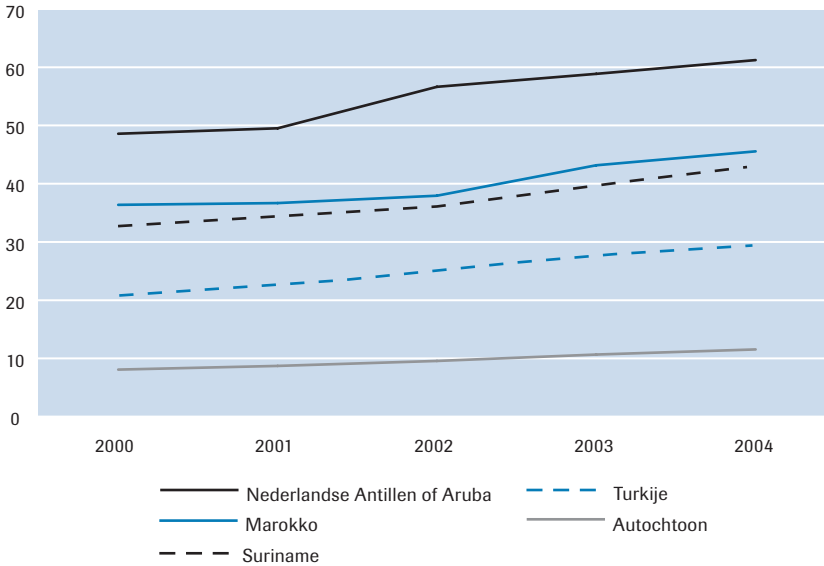
Herkomstgroepering

De meeste verdachten in 2004 zijn autochtoon¹⁰ (bijna 125.000), gevolgd door Marokkanen en Surinamers (elk bijna 13.000 verdachten), Turken (ruim 9.000) en Antillianen of Arubanen (bijna 7.500). Wanneer deze cijfers worden gerelateerd aan de omvang van de betreffende bevolkingsgroep, blijkt dat Antillianen of Arubanen relatief sterk vertegenwoordigd zijn. Hierbij is al rekening gehouden met het feit dat de Antilliaanse bevolking in Nederland relatief jong is vergeleken met de autochtone bevolking. Zie figuur 4.17.

9 Dit is de leeftijd waarop iemand voor het eerst met de politie in aanraking kwam en (als verdachte) in HKS geregistreerd werd.

10 Autochtoon: een persoon van wie beide ouders in Nederland geboren zijn. Allochtoon: een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Figuur 4.17 Verdachten naar herkomstgroepering (relatief cijfer)*, 2000-2004

* Per 1.000 inwoners van 12-79 jaar van de betreffende bevolkingsgroep.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.19 in bijlage 4.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Binnen de allochtone bevolking liggen de verdachtenpercentages (ten opzichte van het totaal van de betreffende bevolkingsgroep) van de eerste generatie wat hoger dan van de tweede. In tegenstelling tot dit 'overall' beeld laten de uitkomsten van Marokkanen en Turken en enkele in omvang kleinere herkomstgroeperingen echter een ander beeld zien. Bij deze herkomstgroeperingen liggen de verdachtenpercentages van de tweede generatie hoger dan van de eerste generatie.¹¹ Tussen westerse en niet-westerse¹² allochtonen zijn grote verschillen te constateren binnen zowel de eerste als de tweede generatie. Het hoogste verdachtenpercentage heeft de groep mannelijke niet-westerse allochtone verdachten van de tweede generatie. Hiervan is 7,6% in 2004 door de politie als verdachte geregistreerd. Deze uitkomst is bijna drie keer zo hoog als die van de westerse allochtone verdachten van de tweede generatie. En bijna zeven keer zo hoog als die van autochtonen. Uit de gevonden resultaten blijkt

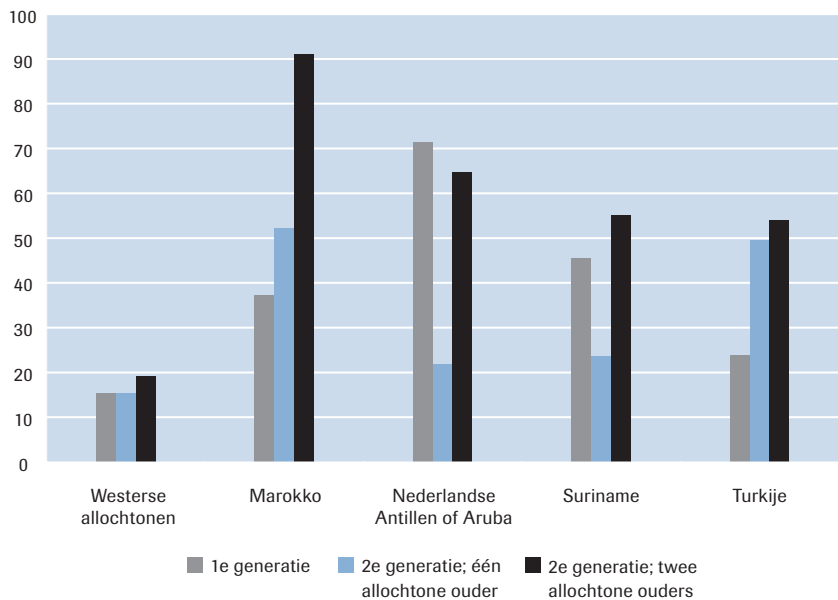
11 Eerste generatie allochtoon: een in het buitenland geboren persoon met ten minste één in het buitenland geboren ouder. Tweede generatie allochtoon: een in Nederland geboren persoon met ten minste één in het buitenland geboren ouder. Bron: CBS.

12 Westerse allochtoon: persoon afkomstig uit Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië of Japan. Niet-westerse allochtoon: persoon afkomstig uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika of Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Bron: CBS.

dat 37% van alle verdachten¹³ in 2004 van allochtone (zowel westers als niet westers samen) herkomst was. Het aandeel van allochtonen in de verdachtenpopulatie is daarmee twee keer zo groot als hun aandeel in de Nederlandse bevolking. Van alle allochtone verdachten behoren 45.000 tot de eerste en 29.000 tot de tweede generatie. Er zijn ruim drie keer zo veel allochtone verdachten met een niet-westerse herkomst (56.000) als met een westerse herkomst (18.000).

Er zijn opvallende verschillen binnen de tweede generatie allochtonen tussen de groep met één allochtone ouder en de groep met twee allochtone ouders. Bij nagenoeg alle herkomstgroepen zijn de verdachtenpercentages van allochtonen met twee allochtone ouders hoger dan die van allochtonen met één allochtone ouder (zie figuur 4.18).

Figuur 4.18 Allochtone verdachten naar herkomstgroepering (relatief cijfer)*, 2004

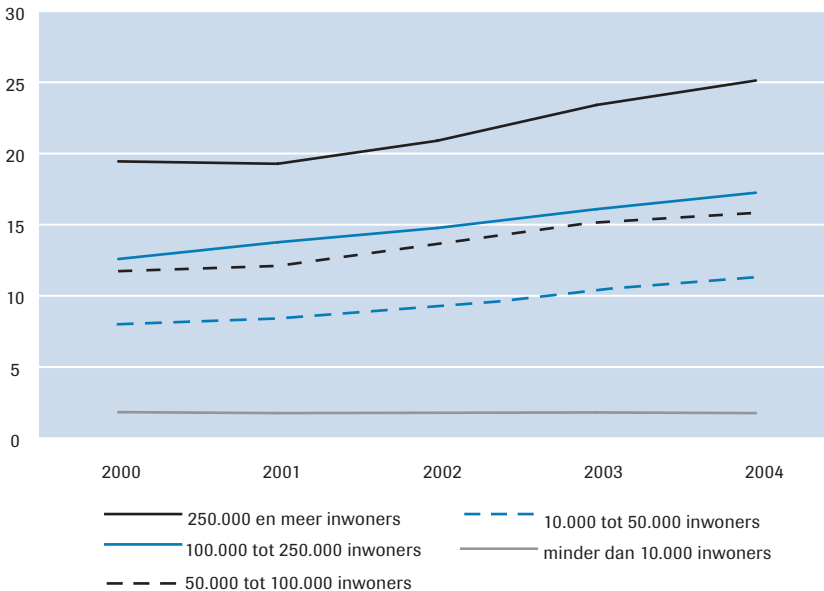
* Per 1.000 inwoners uit de betreffende bevolkingsgroep.
 Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.20 in bijlage 4.
 Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

13 Niet alle in het HKS geregistreerde verdachten konden teruggevonden worden in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). Hiervoor zijn verschillende redenen te noemen: het woonland van de verdachte is buitenland of het woonland is onbekend. De verdachte woont in een asielzoekerscentrum en is (nog) niet in de GBA geregistreerd. En overige redenen, zoals illegaal verblijf of een onjuiste registratie, waardoor personen niet teruggevonden konden worden.

*Woongemeente*¹⁴

In figuur 4.19 is voor elke gemeenteklasse¹⁵ het aantal verdachten per 1.000 inwoners weergegeven. Hierbij worden gemeenten onderscheiden op basis van het aantal inwoners. Tevens is de verdeling van verdachten over de gemeenteklassen vermeld. Het aantal verdachten per 1.000 inwoners is verreweg het grootst in de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag. Van elke 1.000 inwoners in die steden zijn er in 2004 bijna 25 bij de politie als verdachte geregistreerd. Dat is 1 op de 40 inwoners. Naarmate het aantal inwoners in de betreffende gemeente(klasse) afneemt, daalt ook het aantal geregistreerde verdachten.

Figuur 4.19 Verdachten naar gemeentegrootte (relatief cijfer)*, 2000-2004

* Per 1.000 inwoners van 12-79 jaar van de gemeenten in de betreffende klasse op 1 januari.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.21 in bijlage 4.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Delictcategorie

In 2004 zijn er 198.840 verdachten bij de politie geregistreerd tegen wie in totaal 293.200 keer proces-verbaal werd opgemaakt. Op één proces-

14 De misdrijven kunnen in een andere gemeente zijn gepleegd.

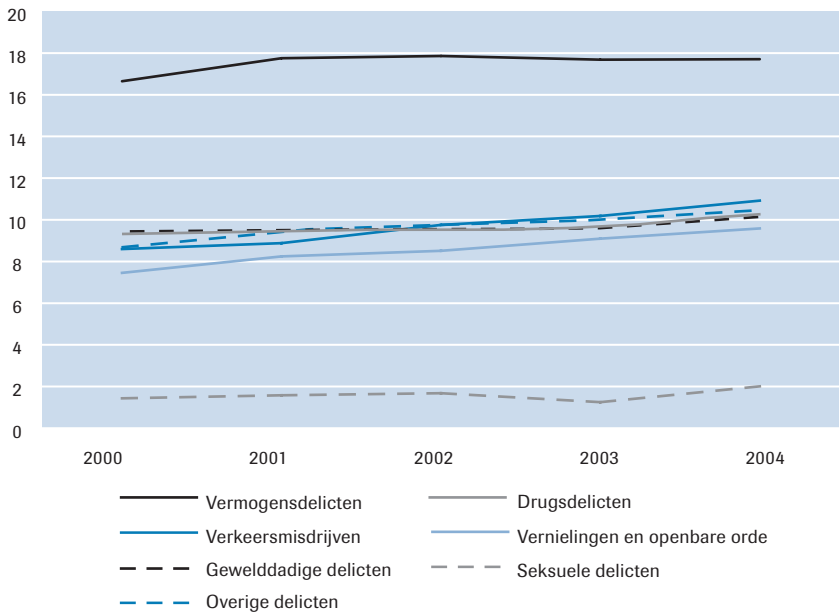
15 Er zijn 53 gemeenten met minder dan 10.000 inwoners, 323 gemeenten met 10.000 tot 50.000 inwoners, 41 gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners, 21 gemeenten met 100.000 tot 250.000 inwoners en 4 gemeenten met 250.000 inwoners of meer (G4).

verbaal kunnen meerdere delicten of strafbare feiten zijn vermeld. Gemiddeld bevat elk proces-verbaal 1,4 delicten.

Van de ruim 417.000 delicten die in 2004 geregistreerd zijn is ruim een derde een vermogensdelict (exclusief vermogensdelicten met geweld). Twee van de tien delicten betreffen een geweldsdelict (inclusief seksuele delicten en vermogensdelicten met geweld). Opiumwetdelicten (6,5%) en overige delicten (6,9%) komen het minst vaak voor.

Hoewel in alle delictcategorieën het merendeel van de delicten door mannen is gepleegd, blijkt zoals we al eerder in dit hoofdstuk zagen, dat de verhouding tussen mannen en vrouwen afhangt van het soort delict. Het aandeel vermogensdelicten en in mindere mate Opiumwetdelicten onder door vrouwen gepleegde misdrijven is relatief hoog. Bijna de helft van de delicten die door vrouwen gepleegd werden, zijn vermogensdelicten, bij mannen is dit 31%. In figuur 4.20 is per delictsoort weergegeven hoe het aantal vrouwelijke verdachten zich ontwikkeld heeft in de periode 2000-2004.

Figuur 4.20 Door vrouwelijke verdachten gepleegde delicten naar delictcategorie, 2000-2004

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.22 in bijlage 4.

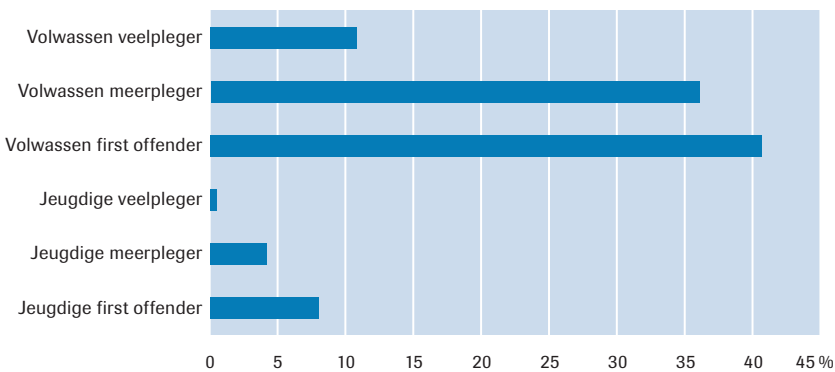
Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Pleegcarrière

In 2004 zijn er 96.000 first offenders¹⁶ bij de politie geregistreerd. Een vijfde hiervan waren jeugdige first offenders. Van de totale populatie verdachten was slechts een half procent jeugdig veelpleger, bijna 11% was volwassen veelpleger. Westerse allochtone jeugdige verdachten waren vaker first offender (9%) dan niet-westerse allochtone (7%) en autochtone (8%) jeugdige verdachten. Niet-westerse allochtonen zijn ongeacht hun leeftijd vaker meerpleger (41%) en veelpleger (14%) dan westerse allochtone en autochtone verdachten.

Figuur 4.21 Verdachten naar pleegcarrière (procentuele verdeling), 2004

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.23 in bijlage 4.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

4.2.3 Minderjarige verdachten

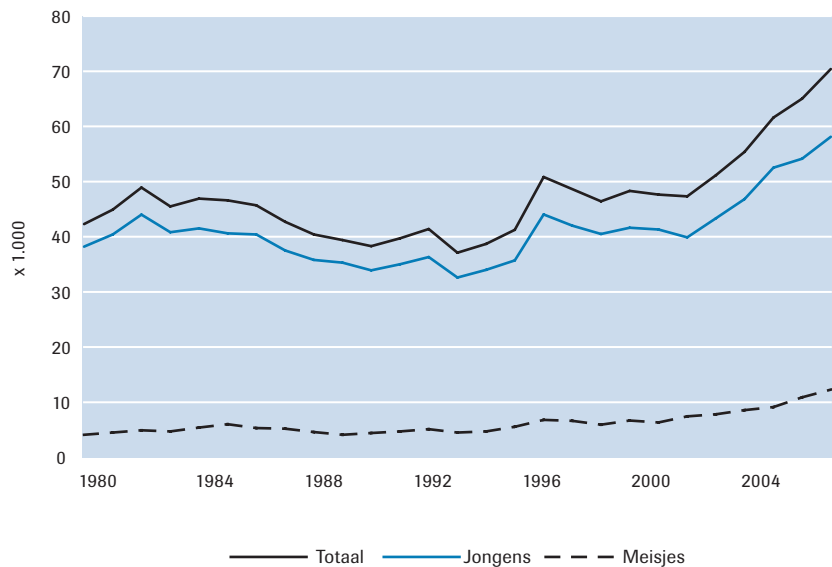
In deze paragraaf worden de trends beschreven in het aantal gehoorde minderjarige verdachten. Waar in dit rapport sprake is van minderjarigen, strafrechtelijk minderjarigen of minderjarige verdachten, wordt bedoeld op jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 17 jaar. Op deze jongeren is in principe het jeugdstrafrecht van toepassing.

In de periode 1980-2006 is het absolute aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten toegenomen van 42.000 in 1980 tot 70.000 in 2006. De periode 1983-1993 was een periode van daling, daarna volgt een periode met een sterke stijging, die nog steeds voortduurt (zie figuur 4.22). De trend voor jongens volgt nauwgezet de algemene trend. Dit is het gevolg van het feit dat het merendeel van de geregistreerde

¹⁶ Met behulp van het aantal antecedenten zijn alle verdachten gecategoriseerd als first offender, meerpleger of veelpleger. Deze indeling sluit aan bij de gangbare definities in het veelplegersbeleid van de overheid.

jeugdcriminaliteit (circa 83%) voor rekening van de jongens komt. Meisjes komen relatief veel minder voor in de politieke statistieken. In 2006 hoorde de politie 58.000 jongens. Dit is vergeleken met 1980 anderhalf keer zoveel. Het aantal gehoorde minderjarige meisjes is echter in de periode 1980-2006 verdrievoudigd. De trend in de periode 1995-2000 was bij de meisjes relatief stabiel en schommelde rond de 6.500 gehoorde minderjarige verdachte meisjes per jaar. Vanaf 2001 is er sprake van een relatief sterke toename en in 2006 hoorde de politie circa 12.000 meisjes als verdachte van een misdrijf. Gesteld kan worden dat het percentage meisjes dat als verdachte is gehoord, in de afgelopen 25 jaar sterk is toegenomen. Was in 1980 de verhouding meisje-jongen nog één op tien, in 2006 is dit bijna één op vijf.

Figuur 4.22 Gehoorde minderjarige verdachten naar geslacht, 1980-2006

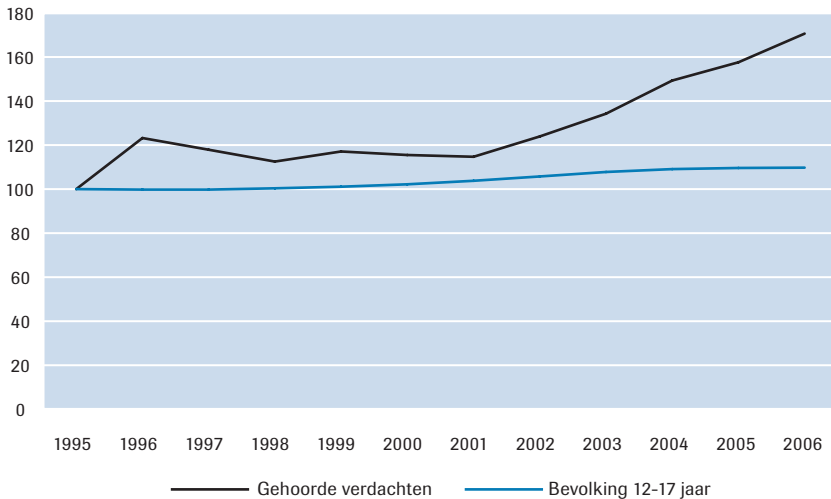
Voor corresponderende cijfers zie tabel 4.24 in bijlage 4.

Bron: CBS

De trends in het aantal strafrechtelijk minderjarige verdachten dat door de politie wordt gehoord, kunnen niet los worden gezien van demografische ontwikkelingen. De demografische veranderingen in het aantal 12- tot en met 17-jarigen hebben gevolgen voor het aantal gehoorde minderjarige verdachten. Zo kan een stijging van het aantal gehoorde minderjarigen alleen al het gevolg zijn van een stijging van het totale aantal 12- tot en met 17-jarigen in dat betreffende jaar. De totale populatie jongeren in de leeftijd 12 tot en met 17 jaar is in vergelijking

met 1995 in 2006 met 10% toegenomen. In figuur 4.23 is goed te zien dat het percentage jeugdige verdachten in deze periode veel sterker is gestegen.

Figuur 4.23 Gehoorde minderjarige verdachten en bevolking: indexcijfers 1995-2006 (1995=100)

Voor corresponderende cijfers zie tabel 4.24 in bijlage 4.

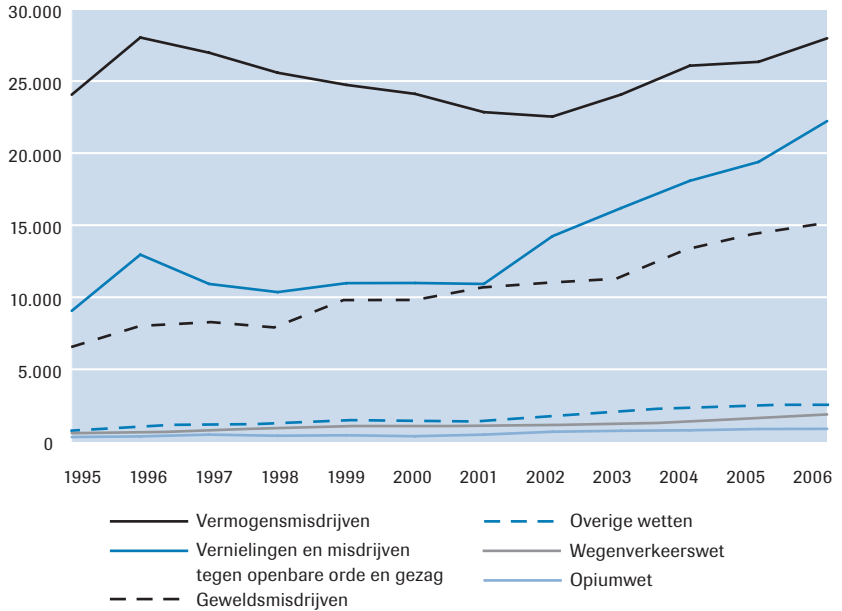
Bron: CBS

Verdachten en hun misdrijven

De delicten waarvan de jongeren in 2006 zijn verdacht en die aanleiding zijn geweest voor een verhoor door de politie, betreffen in 94% van de gevallen een misdrijf volgens het Wetboek van Strafrecht. Vermogensdelicten komen het vaakst voor (40%), gevolgd door vernieling en openbareordemisdrijven (32%) en geweldsmisdrijven (21%). In figuur 4.24 worden de trends van verschillende misdrijfcategorieën voor de periode 1995 tot en met 2006 weergegeven.

Over de hele periode is de categorie vermogensmisdrijven de grootste, gevolgd door de vernielingen en openbareordemisdrijven en de geweldsmisdrijven. De trend voor de categorie vermogensmisdrijven is, na een periode van daling, vanaf 2002 weer stijgend. De trends van de overige misdrijfcategorieën zijn zonder uitzondering voor de gehele periode stijgend.

Figuur 4.24 Gehoorde minderjarige verdachten naar soort misdrijf, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers zie tabel 4.30 in bijlage 4.

Bron: CBS

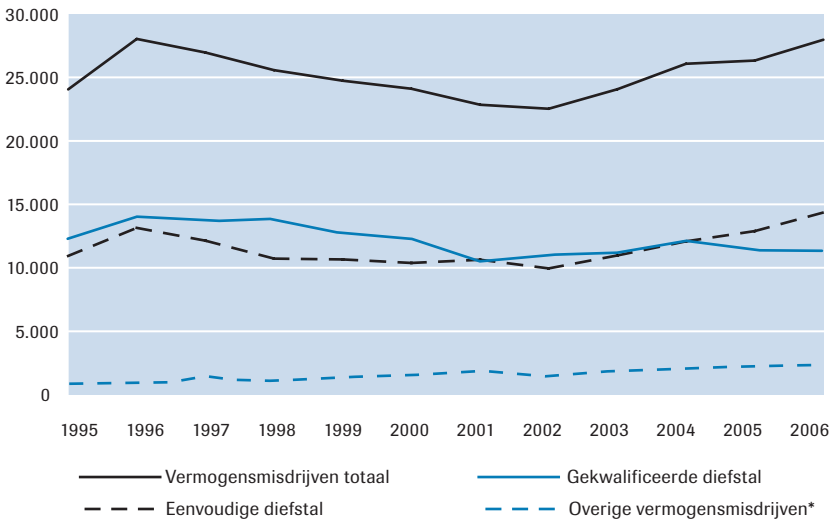
Vermogensmisdrijven

In figuur 4.25 worden de trends weergegeven voor de verschillende typen vermogensmisdrijven. Het aantal gehoorde minderjarige verdachten naar aanleiding van een vermogensdelict schommelt in de periode 1995-2006 tussen de 24.000 en 28.000. Met uitzondering van de piek in 1996, vertoont het aantal minderjarige verdachten van een vermogensmisdrijf in de periode tot aan 2001 een licht dalende tendens. Vanaf 2002 is er weer een stijging te signaleren in het aantal gehoorde minderjarige verdachten van vermogensdelicten. In 2006 wordt 40% van het totale aantal gehoorde minderjarigen verdacht van een vermogensmisdrijf. In 1995 was dat nog bijna 60%. Voor de gehele verdachtenpopulatie inclusief de meerderjarige verdachten zijn deze percentages respectievelijk 29% en 50%.

De trendschommeling kan voor een groot deel worden toegeschreven aan het aantal gehoorde verdachten naar aanleiding van eenvoudige diefstal en gekwalificeerde diefstal. Er is een lichte stijging in het aantal overige vermogensdelicten. Daarbij gaat het om valsheidsmisdrijven, verduistering, bedrog, heling en schuldheling. Het aantal gehoorde minderjarigen naar aanleiding van deze categorieën delicten is toegenomen. De sterkste stijgingen zijn te zien bij heling of schuldheling. Het betreft hier echter delic-

ten die in verhouding tot het totale aantal delicten van het Wetboek van Strafrecht weinig voorkomen (in 2006 is dit 1,9%; zie tabel 4.32 bijlage 4).

Figuur 4.25 Gehoorde minderjarige verdachten wegens vermogensmisdriften*, 1995–2006

* Valsheidsmisdriften, verduistering, bedrog, heling en schuldheling.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.30 in bijlage 4.

Bron: CBS

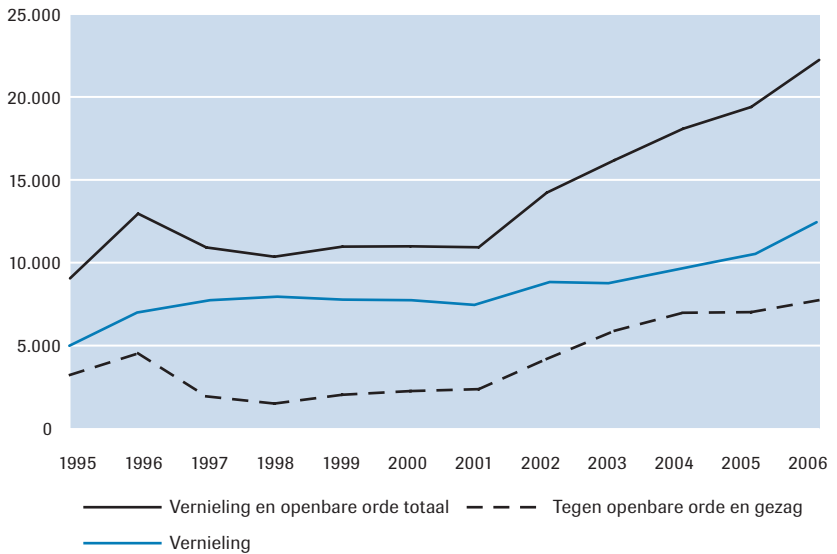
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

Met uitzondering van 1996 schommelt het jaarlijkse aantal gehoorde minderjarigen naar aanleiding van een vernieling of openbareordedelict in de periode 1997 tot en met 2001 rond de 11.000 (zie figuur 4.26). Vanaf 2002 is er een sterke stijging te zien. In 2006 zijn ruim 22.000 minderjarigen gehoord omdat ze werden verdacht van een delict uit deze categorie. Dit is 32% van het totale aantal gehoorde minderjarigen. In 1995 was dat nog 22%. Voor de gehele verdachtenpopulatie inclusief de meerderjarige verdachten zijn deze percentages respectievelijk 16% en 12%.

De stijging in de periode 2001-2006 komt voor een groot deel voor rekening van het aantal minderjarigen dat wegens een delict tegen de openbare orde en gezag werd gehoord (+ 5.000). Het aantal delicten tegen de openbare orde is in de periode 1996 tot en met 1998 sterk gedaald, van ruim 4.400 naar ruim 1.400. Daarna is er een lichte stijging tot aan 2001 (in dat jaar ruim 2.100 gehoorde minderjarige verdachten). In de periode 2001-2004 is het aantal gehoorde minderjarigen naar aanleiding van een delict tegen de openbare orde verdrievoudigd tot ruim 7.100 in 2006. Het aantal minderjarigen dat wegens vernieling werd gehoord, is in de periode 1995-2006 toegenomen van bijna 5.000 tot ruim 12.000. Tot aan

1997 is er een sterke stijging in het aantal vernielingen, daarna stabiliseert de trend zich tot en met 2001 en schommelt het aantal rond de 7.500-7.800. Vanaf 2002 is een flinke stijging in het aantal gehoorde minderjarigen wegens een vernieling. Vooral de vernielingen aan auto's zijn toegenomen.

Figuur 4.26 Gehoorde minderjarige verdachten wegens vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag, 1995–2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.30 in bijlage 4.

Bron: CBS

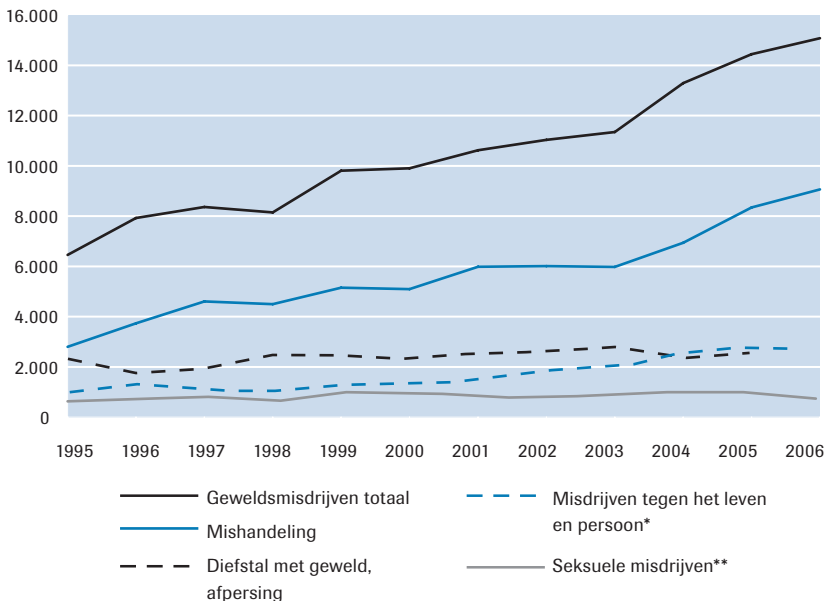
Geweldsmisdrijven

Geweldsdelicten vormen al jaren de kleinste categorie. Wel is er sprake van een continu stijgende trend in het aantal gehoorde minderjarige verdachten: in 1995 werden ruim 6.400 minderjarigen gehoord en in 2006 ging het om iets meer dan 15.000 minderjarigen. Voor 2006 komt dit erop neer dat 21% van de door de politie gehoorde 12-17-jarigen, verdacht wordt van het plegen van een geweldsdelict. In 1995 was dit percentage nog 16%. Voor de gehele verdachtenpopulatie inclusief de meerderjarige verdachten zijn deze percentages nagenoeg dezelfde, respectievelijk 23% en 16%. De twee grootste delicttypen bij geweldsmisdrijven zijn mishandeling en diefstal met geweld. In 2006 zijn ruim 9.000 jongeren gehoord voor mishandeling (13% van het totaal) en ruim 2.300 minderjarigen voor diefstal met geweld (3% van het totaal). In figuur 4.27 worden de trends voor de hoofdcategorie van geweldsdelicten en voor de specifieke geweldsdelicten weergegeven. De toename sinds 1995 is voor een groot deel toe te schrijven aan het aantal minderjarigen dat verdacht is van mishandeling en misdrijven tegen het leven en persoon (vooral bedreiging). Sinds 2003

is het aantal gehoorde minderjarigen wegens mishandeling sterk gestegen: van 6.000 in 2003 naar 9.000 in 2006.

Een andere grote delictgroep binnen de categorie geweldsdelicten die om nadere toelichting vraagt betreft misdrijven tegen het leven. In 2006 zijn ruim 2.700 minderjarigen verdachten wegens een delict uit deze groep (4% van het totaal). Deze groep delicten omvat onder meer bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld. Uit tabel 4.30 van bijlage 4 blijkt dat het aantal gehoorde minderjarige verdachten wegens bedreiging in de periode 1995-2006 zeer sterk is toegenomen: van 710 in 1995 tot 2.611 in 2006.

Figuur 4.27 Gehoorde minderjarige verdachten wegens geweldsmisdrijven, 1995–2006

* Bedreiging, (poging) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Verkrachting, feitelijke aanranding der eerbaarheid en overige seksuele misdrijven.

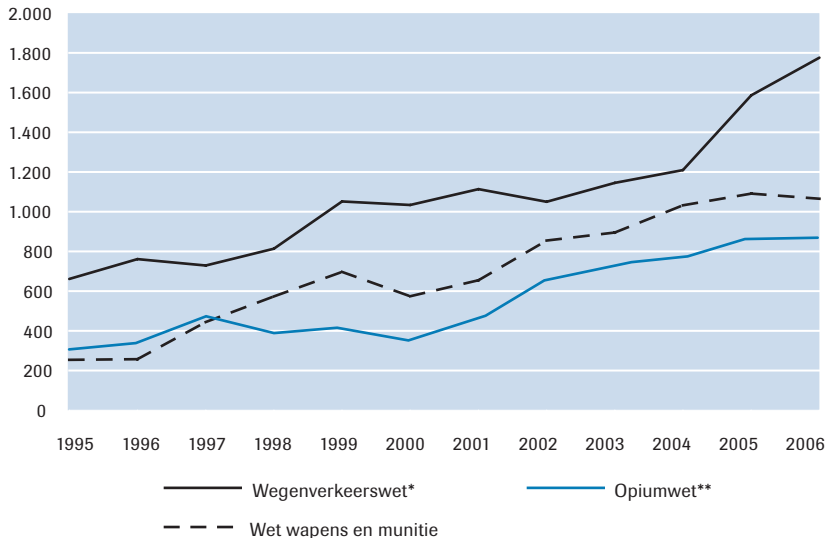
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.30 in bijlage 4.

Bron: CBS

Misdrijven volgens overige wetboeken

Het aantal minderjarigen dat in 2006 is gehoord wegens een misdrijf uit de Wegenverkeerswet, Opiumwet en Wet wapens en munitie, bedraagt respectievelijk 2,5%, 1,2% en 1,5% van het totale aantal gehoorde minderjarige verdachten. In vergelijking met de delicten uit het Wetboek van Strafrecht betreft het dus een relatief klein aantal feiten. De trends vertonen alle duidelijk een stijgende lijn (zie figuur 4.28).

Figuur 4.28 Gehoorde minderjarige verdachten wegens verkeersmisdrijven, Opiumwet- en Wet wapens en munitie-misdrijven, 1995–2006

* Rijden onder invloed, doorrijden na / verlaten plaats ongeval, overig WvW.

** Harddrugs, softdrugs.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.30 in bijlage 4.

Bron: CBS

4.3 Het Nederlands Forensisch Instituut

Het NFI¹⁷ maakt deel uit van het Ministerie van Justitie en voert overwegend natuurwetenschappelijk georiënteerd onderzoek uit ten behoeve van de waarheidsvinding in het kader van de strafrechtspleging. Concreet gaat het daarbij veelal om de analyse en/of identificatie van een grote verscheidenheid aan sporenmateriaal. Het personeelsbestand, dat medio 2006 totaal 406 fte's omvat, bestaat voor het overgrote deel uit wetenschappelijk onderzoekers op minimaal HBO-niveau. Het NFI heeft de volgende kerntaken¹⁸ gedefinieerd:

- 1 *het uitvoeren van forensisch zaakonderzoek*: het NFI voert technisch, medisch-biologisch en natuurwetenschappelijk onderzoek uit op verzoek van de zittende magistratuur (ZM), het Openbaar Ministerie (OM),

17 Het Nederlands Forensisch Instituut is in 1999 ontstaan door samengaan van twee instituten, namelijk het Gerechtelijk Laboratorium en het Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie.

18 Van de totale formatie van het NFI is circa 80% beschikbaar voor de uitvoering van de drie kerntaken. Tussen de kerntaken bestaat de macroverhouding forensisch zaakonderzoek (70%), R&D (15%) en kennis- en expertisecentrum (15%). Voor de langere termijn moet uit oogpunt van continuïteit altijd voldoende capaciteit beschikbaar zijn voor 'Research and Development' en de taak als kennis- en expertisecentrum.

de politie en overige opsporingsinstanties. De resultaten van het onderzoek en de interpretatie van de bevindingen worden vastgelegd in een rapport en waar nodig door de deskundige ter zitting toegelicht.

- 2 *het bedrijven van research & development*: de R&D-activiteiten richten zich voornamelijk op het ontwikkelen en implementeren van nieuwe methoden en technieken, zowel ten behoeve van het NFI als politie en justitie.
- 3 *het fungeren als forensisch kennis- en expertisecentrum op het gebied van forensisch onderzoek, en wel als volgt*:
  - als (nationaal en internationaal) kennis- en informatiecentrum op het gebied van forensisch-technisch en wetenschappelijk onderzoek op de door het NFI bestreken deskundigheidsgebieden;
  - door het overdragen van kennis aan en het bevorderen van deskundigheid bij OM, ZM, politie en overige opsporingsinstanties;
  - door het leveren van een bijdrage aan de beleidsvoorbereiding en de toetsing op uitvoerbaarheid van wetgeving op het terrein van de rechtshandhaving en de criminaliteitsbestrijding.

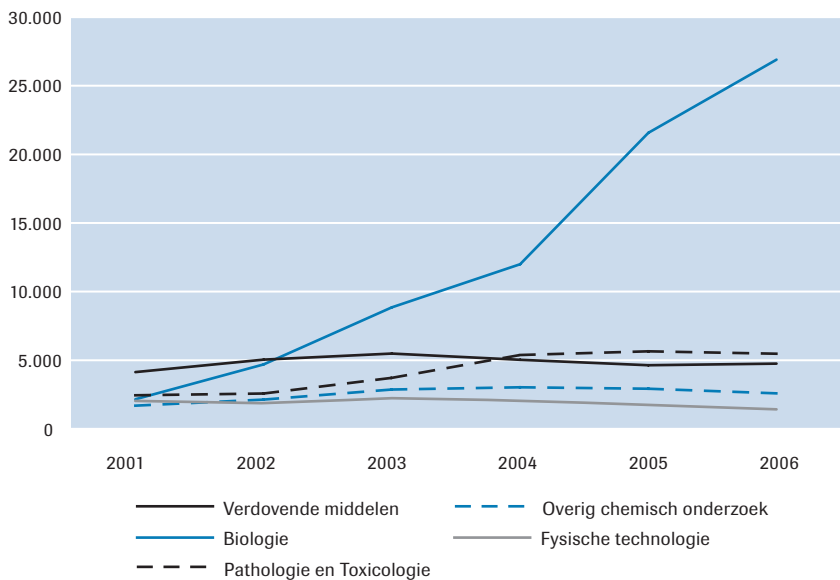
Bij het NFI wordt forensisch onderzoek uitgevoerd op de volgende terreinen:

- *Medisch-biologisch onderzoek*
  - afdeling pathologie gerechtelijke secties, letselbeschrijving
  - afdeling biologie biologisch sporenonderzoek, bloedspooranalyse, DNA-typing, DNA-verwantschapsonderzoek, haaronderzoek
  - afdeling toxicologie toxicologisch onderzoek
- *Chemisch onderzoek*
  - afdeling chemie verfonderszoek, glasonderzoek, brandonderzoek, onderzoek van explosieven en explosies, vingerspoodetectie, vezel- en textielonderzoek, handschriftonderzoek, machine- en printerschriftonderzoek, documentonderzoek, taalkundige tekstanalyse
  - afdeling verdovende middelen drugsonderzoek, onderzoek illegale drugsfabricage
  - afdeling milieu bodemonderzoek, water- en meststoffenonderzoek, onderzoek (afval)stoffen en emissies
- *Fysisch-elektronisch onderzoek*
  - afdeling fysische technologie wapen- en munitieonderzoek, onderzoek schotresten, onderzoek kras-, indruk- en vormsporen (werktuigsporen, schoensporen e.d.), technisch en materiaalkundig onderzoek, onderzoek verkeersongevallen, voertuigidentificatie

- afdeling digitale technologie   forensisch ICT-onderzoek, onderzoek open en gesloten systemen, software- en hardware-onderzoek, cryptografie, datacommunicatie, beeldbewerking en biometrie, spraak- en audio-onderzoek

Per 1 februari 2005 is de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van kracht geworden. Het aanbod van DNA-profielen van personen die als gevolg van de nieuwe wet in de DNA-databank moesten worden opgenomen is groot. Figuur 4.29 geeft een beeld van de ontwikkeling in het aantal aangevraagde onderzoeken¹⁹ per expertisegebied in de periode 2001 tot en met 2006. Daarin wordt goed zichtbaar welk effect de nieuwe DNA-wet heeft gehad op het aantal aangevraagde onderzoeken. Vooral de sterke toename bij het expertisegebied 'Biologie' springt in het oog. Het gaat hierbij veelal om geweldszaken, zoals mishandeling, zedenmisdrijven, moord en doodslag. Ook valt de daling bij het expertisegebied 'verdovende middelen' op. Dit is grotendeels het effect van de 100%-controles op risicovluchten op luchthaven Schiphol.

Figuur 4.29 Bij het NFI aangevraagde onderzoeken per expertisegebied, 2001-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 4.36 in bijlage 4.

Bron: NFI/ bewerking CBS

¹⁹ Een aanvraag kan meer dan één onderzoekshandeling/analyse voor het NFI betekenen, bijvoorbeeld omdat er verscheidene sporen worden aangeleverd. Daarnaast kan een rechercheonderzoek/zaakonderzoek meer dan één aanvraag opleveren.

4.4 Resumé

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de omvang, aard en ontwikkeling van de door de politie geregistreerde criminaliteit. Voor het beantwoorden van de vraag naar de omvang en de ontwikkeling van de criminaliteit is gebruikgemaakt van twee elkaar aanvullende databronnen: slachtofferenquêtes en registraties van de politie. De gegevens in dit hoofdstuk zijn ontleend aan de CBS Politiestatistiek. Deze statistiek, die is gestart in 1948, is gebaseerd op gegevens uit de registraties van de politie. De gegevens betreffen door de politie opgemaakte processen-verbaal van aangifte en ambtshalve opgemaakte processen-verbaal op grond van eigen opsporingsactiviteiten. In dit hoofdstuk is ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van de opgehelderde misdrijven en aan de verdachten die door de politie voor misdrijven zijn gehoord.

Belangrijkste bevindingen

In de afgelopen 25 jaar is het aantal geregistreerde misdrijven in Nederland gestegen van minder dan driekwart miljoen in 1980 naar 1,2 miljoen in 2006. Vanaf 2002 daalt het aantal geregistreerde misdrijven. Het ophelderingspercentage ligt in 2006 op 23%. In 1980 was dat nog 30%. De geregistreerde criminaliteit bestaat voor bijna 60% uit vermogensmisdrijven. Eén op de zes geregistreerde misdrijven is een vernieling of openbareordemisdrijf en één op de elf een geweldsmisdrijf. De trend voor vermogensmisdrijven is dalend, die van vernielingen en openbareordemisdrijven is stijgend. Het aantal geregistreerde geweldsmisdrijven is de afgelopen 25 jaar weliswaar gestegen, maar lijkt de laatste jaren te stabiliseren. Er bestaat een sterke samenhang tussen de 'grootte' of 'stedelijkheid' van gemeenten en de hoogte van het criminaliteitscijfer. In gemeenten die meer verstedelijkt zijn of meer inwoners tellen, liggen de criminaliteitscijfers per 1.000 inwoners van 12-79 jaar hoger. De geregistreerde criminaliteit, gecorrigeerd voor de bevolkingsomvang, is het hoogst in de gemeente Utrecht.

Het aantal gehoorde verdachten is in de periode 1980-2006 gestegen van 210.000 in 1980 naar 358.000 in 2006. Criminaliteit is nog altijd vooral een 'mannenzaak', maar het aandeel gehoorde vrouwelijke verdachten neemt toe. Was in 1980 nog één op de tien gehoorde verdachten een vrouw, in 2006 is dat één op de zeven. Veel gehoorde verdachten zijn 'jong'. Van alle verdachten komt 24% voor in de categorie 18-24 jaar. 'De meeste verdachten zijn autochtoon. Indien rekening wordt gehouden met de bevolkingsomvang, blijkt dat van de grootste allochtone bevolkingsgroepen Antillianen of Arubanen relatief het sterkst zijn vertegenwoordigd, gevolgd door Marokkanen, Surinamers en Turken. Binnen de allochtone bevolking liggen de verdachtenpercentages van de eerste generatie wat hoger dan van de tweede. Voor Marokkanen en Turken geldt echter dat de verdachtenpercentages van de tweede generatie hoger zijn dan die van de

eerste. Het hoogste verdachtenpercentage heeft de groep mannelijke niet-westerse allochtone verdachten van de tweede generatie. Bij nagenoeg alle herkomstgroepen zijn de verdachtenpercentages van allochtonen met twee allochtone ouders hoger dan die van allochtonen met één allochtone ouder.

Het aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten is toegenomen van 42.000 in 1980 tot 70.000 in 2006. Vanaf midden jaren negentig is het aantal gehoorde minderjarige verdachten jaarlijks toegenomen, met recent een sterke stijging vanaf 2002. Deze sterke stijging in het aantal gehoorde minderjarigen wordt gesignaleerd bij alle drie onderscheiden delict hoofdcategorieën: vernieling of openbareordemisdrijven, geweldsmisdrijven en vermogensmisdrijven. Het aantal gehoorde minderjarige meisjes is in de afgelopen 25 jaren verdrievoudigd. Deze sterke toename weerspiegelt zich ook in het aandeel dat meisjesverdachten thans hebben in het totaal. Was in 1980 de verhouding meisje-jongen nog één op tien, in 2006 is dit bijna één op vijf.

5 Vervolging en berechting

N.E. de Lange, A.M. van der Laan, S. Bogaerts

De cijfers in dit hoofdstuk beschrijven in beginsel de rechtbankstrafzaken. Dit zijn zaken die in eerste aanleg *de sectoren straf van de rechtbanken* behandelen en in de hierna volgende tekst ook wel kortweg zijn aangeduid als 'strafzaken'.

Er volgen beschrijvingen van de instroom van strafzaken bij de parketten van het OM en van de afdoeningen van strafzaken door het OM en door de rechter in eerste aanleg. Sommier komen verder aan de orde het hoger beroep bij de gerechtshoven en het beroep in cassatie bij de Hoge Raad en de schadevergoeding aan ex-verdachten.

De informatie heeft vooral betrekking op de periode 1995-2006, terwijl in mindere mate ook cijfers over de periode tussen 1980 en 1995 zijn opgenomen.¹ Paragraaf 5.1 beschrijft de vervolging en berechting zonder onderscheid tussen minderjarigen, meerderjarigen en rechtspersonen. Paragraaf 5.2 belicht de minderjarigen afzonderlijk.

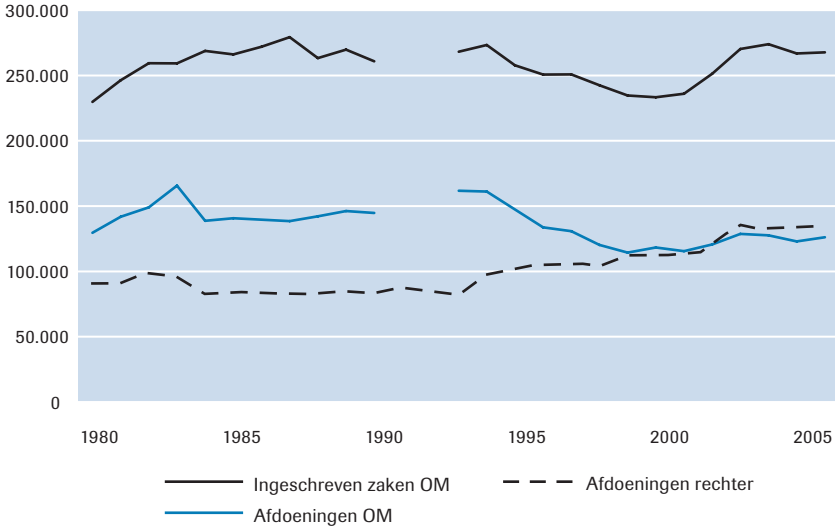
5.1 Vervolging en berechting algemeen

Zoals gezegd beschrijft deze paragraaf de vervolging en berechting van minderjarigen (12-18 jaar), meerderjarigen (18 jaar of ouder) en rechtspersonen. Onder afdoeningen door het OM zijn alle beslissingen van het OM begrepen, met uitzondering van de dagvaardingen. De afdoeningen door de rechter zijn gepresenteerd exclusief de voegingen ter terechtzitting, omdat deze gegevens over de laatste jaren niet volledig zijn.

In 1980 zijn bijna 230.000 strafzaken ingeschreven bij de arrondissementsparketten van het OM (zie figuur 5.1 en tabel 5.1, in bijlage 4). In hetzelfde jaar heeft het OM 130.000 en de rechter 92.000 zaken afgedaan. De ingeschreven zaken in een jaar zijn niet precies dezelfde als de afgedane zaken in dat jaar, omdat het OM en de rechter ook zaken van voorgaande jaren afdoen. Verder kan het OM of de rechter een of meer oorspronkelijk afzonderlijk ingeschreven zaken tegen één en dezelfde persoon in het vervolg van het traject samenvoegen. Rond 1994 zijn zowel inschrijvingen als afdoeningen (door OM en rechter) na een stijging weer terug op het niveau van begin jaren tachtig.

¹ In de loop van de beschreven periode (1980-2006) zijn in de basisgegevens over vervolging en berechting (bijvoorbeeld door wijziging in wetgeving, verandering van inzicht of het opstellen van standaardclassificaties) veranderingen opgetreden in de wijze van groepering en weergave van de statistische uitkomsten. De in dit hoofdstuk vermelde cijferreeksen zijn zoveel mogelijk onderling vergelijkbaar gemaakt door het samenvoegen of splitsen van het beschikbare basismateriaal.

Figuur 5.1 Ingeschreven en afgedane rechtbankstrafzaken, 1980-2006

* 1980-1990 = gewone strafzaken, economische strafzaken, belastingstrafzaken, militaire strafzaken; 1993-2004 = Wetboek van Strafrecht, Wegenverkeerswet, Wet op de economische delicten, Opiumwet, Wet wapens en munitie, overige strafwetten en onbekend; OM-cijfers van 1991 en 1992 ontbreken; 1981-2006 afdoeningen rechter exclusief de voegingen ter zitting.

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

In de periode 1995-2006 is er zowel bij de inschrijvingen als bij de afdoeningen OM, na een dalende tendens, vanaf 2001 weer een stijging te zien. De geregistreerde criminaliteit maakte in deze periode een tegengestelde beweging: uit hoofdstuk 4 blijkt dat de totale geregistreerde criminaliteit tot en met 2002 vrijwel elk jaar stijgt, maar in 2006 voor het vierde achterevolgende jaar daalt.

In 2006 zijn 268.000 strafzaken ingeschreven bij het OM; in 1995 waren het er 258.000. Het OM doet in 2006 126.000 zaken af; dit waren er in 1995 nog 147.000. De rechter doet in de periode 1995-2006 jaarlijks tussen de 102.000 en 135.000 zaken af. Vooral de stijging tussen 2002 en 2003 (van 117.000 naar 135.000) is opmerkelijk (+15%).

Deze schommelingen zijn waarschijnlijk beïnvloed door onder andere het gebruik van bestuurlijke transacties en de uitbreiding van het personeel van de rechtbanken. De mate waarin deze beïnvloeding plaatsvond is echter niet aan te geven. Het verslagjaar 2006 ligt, met 134.000 rechterlijke afdoeningen, weer ongeveer op het niveau van 2003.

5.1.1 *Ingeschreven zaken bij het Openbaar Ministerie*

In de fase van de opsporing beslissen de opsporingsautoriteiten over het al dan niet doorzenden van het opgemaakte proces-verbaal van een ter kennis gekomen strafbaar feit (overtreding of misdrijf) naar het OM. Van alle misdrijven die bij de opsporingsinstanties (zoals politie) zijn geregistreerd – 1,22 miljoen in 2006 – komt slechts een deel voor verdere behandeling als strafzaak terecht bij de parketten van het OM.

De politie handelt een deel van de minder ernstige strafbare feiten af. Bij misdrijven kan dat via een Halt-afdoening (in 2006 bijna 23.000 keer) als het om strafrechtelijk minderjarigen gaat, of via een politietransactie bij strafrechtelijk meerderjarigen.

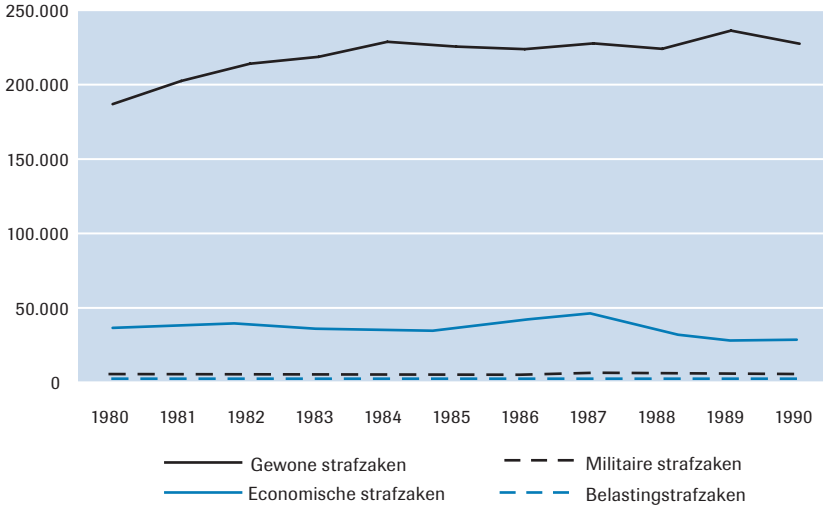
Het OM krijgt niet alleen van de politie processen-verbaal van strafbare feiten, maar ook van bijzondere opsporingsdiensten zoals de FIOD-ECD (de opsporingsdienst van de Belastingdienst die is ontstaan uit de in 1999 samengevoegde Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst en Economische Controledienst).

Een strafzaak in dit kader is gedefinieerd als ‘een bij het Openbaar Ministerie ter (verdere) afhandeling ingeschreven proces-verbaal tegen één verdachte wegens een of meer strafbare feiten’ (zie bijlage 3). Een verdachte (persoon) kan dus meer dan één strafbaar feit hebben gepleegd, terwijl anderzijds bij één strafbaar feit meer verdachten kunnen zijn betrokken. Het OM (met voeging ad informandum of voeging ter berechting²) en de rechter (met voeging ter zitting) kunnen afzonderlijk ingeschreven zaken tegen één en dezelfde persoon die in voldoende mate met elkaar samenhangen, behandelen of afdoen als één zaak. Strafzaken waarbij de verdachte meer dan één misdrijf heeft gepleegd zijn primair geclassificeerd bij het misdrijf waarop in de wet de hoogste strafdreiging staat. Is dit niet mogelijk, dan is het eerstgenoemde delict gekozen. De indeling van misdrijven in dit hoofdstuk is gebaseerd op de CBS-standaardclassificatie misdrijven (zie bijlage 1).

Volgens de vroegere Justitiële Statistiek zijn in het jaar 1980 bij de parketten bijna 187.000 ‘gewone’ strafzaken en ruim 37.000 economische strafzaken ingeschreven; in totaal zijn in 1980 bijna 230.000 rechtbankstrafzaken ingeschreven (figuur 5.2). Na een stijging tot 1984, blijft het aantal ingeschreven gewone strafzaken tot 1990 tamelijk constant. Het aantal economische strafzaken fluctueert nogal en komt van 37.000 zaken in 1980 uit op bijna 28.000 zaken in 1990.

2 De voeging ter berechting is het samenvoegen van ingeschreven strafzaken door het OM met het doel om de rechter verschillende zaken tegelijk te laten beoordelen. Bij een voeging ad informandum voegt het OM een strafzaak zonder tenlastelegging bij een andere zaak die aan de rechter wordt voorgelegd, met het doel de rechter bij de bepaling van de strafmaat rekening te laten houden met de feiten in de gevoegde zaak.

Figuur 5.2 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven rechtbankstrafzaken naar soort strafzaken, 1980-1990

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

Uit tabel 5.2 (bijlage 4) blijkt dat in de periode 1995-2006 het aantal ingeschreven strafzaken van 258.000 in 1995 geleidelijk is gedaald tot rond de 233.000 in 2000, maar daarna snel opliep tot 268.000 in 2006. Ten opzichte van 1995 is het aantal ingeschreven vermogensmisdrijven sterk gedaald, van 103.000 in 1995 tot bijna 70.000 in 2006 (-33%). Ingeschreven geweldsmisdrijven daarentegen stijgen sinds 1995 (29.000 zaken) fors. Het zijn er in 2006 bijna 53.000 (+82%).

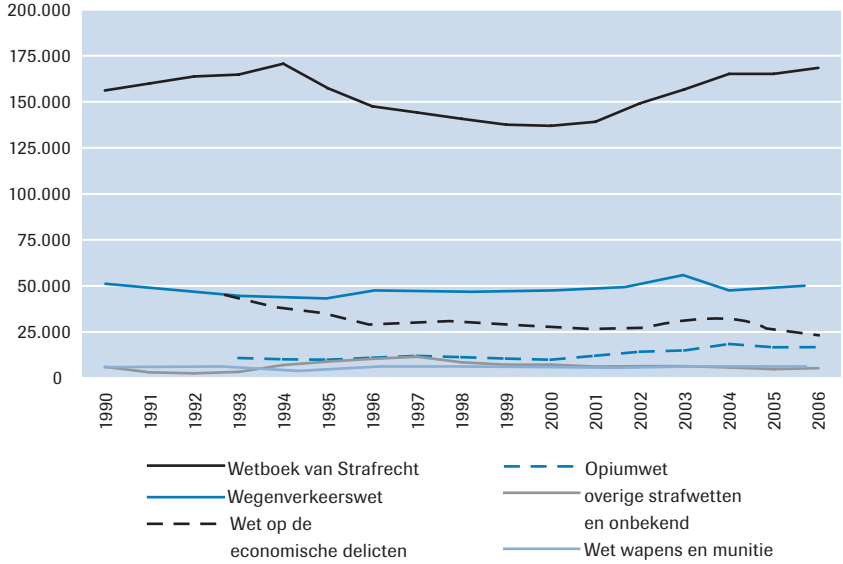
De meeste bij de parketten ingeschreven zaken gaan over strafbare feiten uit het Wetboek van Strafrecht: 168.000 in 2006, ruim zes van elke tien zaken (zie figuur 5.3). De overige zaken gaan vooral over misdrijven uit de Wegenverkeerswet, zoals rijden onder invloed,³ en strafbare feiten uit de Wet op de economische delicten en de Opiumwet.

Ingeschreven zaken wegens overtreding van de Wegenverkeerswet zijn vergeleken met 2005 met 11% gedaald tot 50.000 zaken in 2006. Deze daling wordt vrijwel geheel veroorzaakt door een afname van het aantal ingeschreven zaken wegens rijden onder invloed. Het aantal economische delicten, in 1995 ruim 34.000 zaken, daalt tot 26.000 in 2001 en komt na een stijging en een daling uit op bijna 23.000 in 2006. Verder zijn er de misdrijven uit de Opiumwet (17.000), uit de Wet wapens en munitie (5.000) en uit de overige strafwetten (5.000, inclusief onbekend).

3 In de delictgroep 'rijden onder invloed' is het weigeren van een bloedproef niet meegeteld.

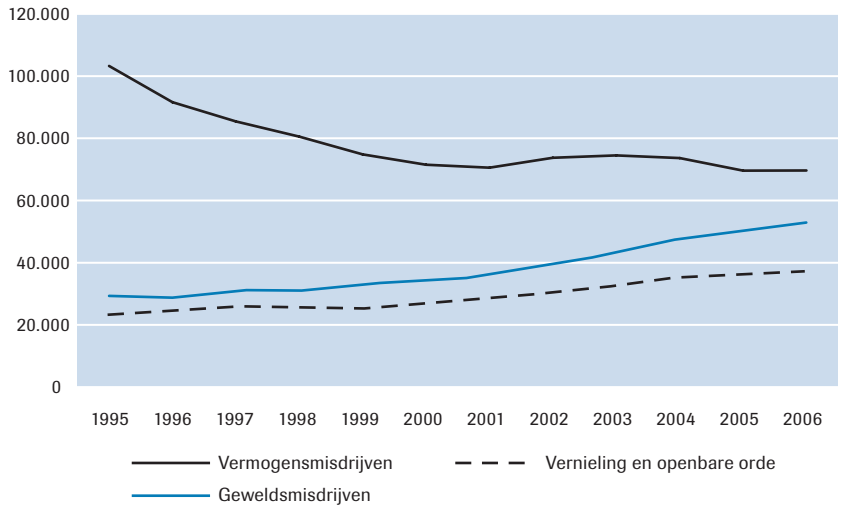

Figuur 5.3 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven rechtbankstrafzaken naar soort strafzaken, 1990-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.2 in bijlage 4.
Bron: CBS

Figuur 5.4 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven rechtbankstrafzaken naar soort misdrijven, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.2 in bijlage 4.
Bron: CBS

Vermogensmisdriften vormen het grootste deel van de ingeschreven misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht. Absoluut, maar ook relatief, lopen de vermogensmisdriften echter sinds 1995 terug (zie figuur 5.4). In 1995 zijn er nog ruim 103.000 geteld (66% van het totaal van misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht). In 2006 zijn het er 70.000, minder dan de helft van het totale aantal. Eenvoudige en gekwalificeerde diefstal maken bij de vermogensmisdriften het leeuwendeel uit. Juist deze soort misdrijven is in aantal teruggelopen.

Het aandeel van de geweldsmisdrijven binnen de zaken uit het Wetboek van Strafrecht is in de periode 1995-2006 verder toegenomen van 18% naar 31%. Het gaat bij de geweldsmisdrijven vooral om mishandeling en bedreiging.

Verdachten in strafzaken

In 2006 is 82% van alle verdachten meerderjarig en 14% minderjarig. In 3% van de zaken is de verdachte een rechtspersoon. Ongeveer 82% van alle zaken is een strafzaak tegen een mannelijke verdachte, 14% een zaak tegen een vrouwelijke verdachte.

Strafzaken tegen rechtspersonen hebben in 92% gevallen betrekking op economische delicten. Zowel bij mannen als vrouwen gaat het in het merendeel van de zaken over vermogensdelicten, geweldsdelicten en rijden onder invloed. De verdeling van de delicten binnen de geslachten verschilt. Bij mannelijke verdachten heeft 25% van de zaken betrekking op vermogensdelicten, 21% op geweldsdelicten en 15% op rijden onder invloed; bij vrouwelijke verdachten is de verdeling respectievelijk 40%, 15% en 9%. Vergeleken met 1995 is er bij mannen en bij vrouwen sprake van een vermindering van het aandeel van vermogensdelicten en een toename van het aandeel van geweldsdelicten, rijden onder invloed en vernieling en openbare orde (Bron: CBS, StatLine).

5.1.2 Afdoeningen door het Openbaar Ministerie

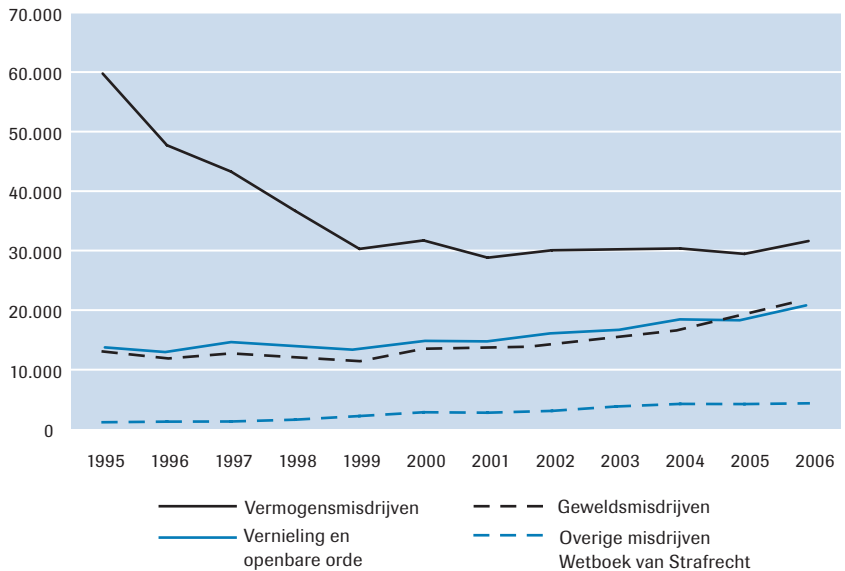
De arrondissementsparketten van het OM behandelen als eerste de ingeschreven strafzaken. De officier van justitie beslist aan de hand van door het justitiële beleid aangegeven criteria of hij in een bepaalde zaak overgaat tot vervolging. Er bestaat in Nederland geen vervolgings*plicht*.

Voor de interpretatie van de cijfers van deze fase van het vervolgingstraject is het van belang rekening te houden met het feit dat het OM zaken die zij als 'niet vervolgbaar' beschouwt al bij de politie terzijde schuift. Deze zaken worden niet ingeschreven door het Openbaar Ministerie. Het aantal zaken dat op deze wijze vroegtijdig wordt geseponeerd is voor 2006 niet bekend. Voor 1999 is het aantal geschat op 23.000.

Het aantal strafzaken in eerste aanleg dat het OM in het jaar 1980 afdoet (exclusief de dagvaardingen), komt uit op een totaal van 130.000 zaken. Na een stijging zet vanaf 1983 een afvlakking in tot 114.000 in 1999.

Daarna is het totale aantal afdoeningen door het OM weer snel opgelopen tot 126.000 in 2006 (zie figuur 5.1).

Figuur 5.5 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken naar soort misdrijven, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.3 in bijlage 4.

Bron: CBS

Misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht

Figuur 5.5 geeft een overzicht van de afdoeningen van strafzaken door het OM, ingedeeld naar het ten laste gelegde type misdrijf. In 1995 ging het bij 68% van alle OM-afdoeningen van delicten uit het Wetboek van Strafrecht om een vermogensmisdrijf; in 2006 is dat nog 41%. Vooral de diefstal-misdrijven zijn sterk teruggelopen. Tegenover de sterke afname van de vermogensmisdrijven staat een stijging van het aandeel van de geweldsmisdrijven: van 15% in 1995 naar 28% in 2006. De toename in absolute aantallen was aanvankelijk gering, maar is vanaf 2002 gaan stijgen.

De afdoening van een strafzaak door het OM zonder tussenkomst van de rechter (dus exclusief de dagvaardingen), gebeurt op diverse wijzen. De belangrijkste daarvan zijn de sepots en de transacties. Daarnaast tellen in de statistische overzichten in de afdoeningen door het OM de voeging ad informandum en de voeging ter berechting mee (zie ook hoofdstuk 2). Ook de overdracht van het ene naar het andere parket is een afdoening door het OM. Na een voeging of een overdracht zal het OM een strafzaak in de meeste gevallen uiteindelijk aan de rechter voorleggen.

Sepots

Er zijn twee soorten sepot. Bij de technische sepot ziet het OM af van (verdere) vervolging omdat het meent dat dit niet tot een veroordeling zal leiden, bijvoorbeeld wegens gebrek aan bewijs of omdat het feit of de verdachte niet strafbaar is. Bij de beleidssepot ziet het OM af van vervolging op grond van beleidsrichtlijnen (bijvoorbeeld wegens algemeen belang, de leeftijd of de gezondheidstoestand van de verdachte).

Tegelijk met het totale aantal afdoeningen van het OM steeg het absolute aantal sepot tot ruim 70.000 in 1990. Relatief gezien was er sprake van een daling: in 1990 deed het OM minder dan de helft van de zaken af met een sepot.

De interpretatie van de dalende trend in de sepot vanaf de tweede helft van de jaren negentig is al eerder in deze paragraaf ter sprake gebracht. Door de invloed van de zogenoemde 'vroegtijdige OM-sepot' is de geconstateerde daling niet eenduidig te verklaren uit een zuivere daling van de sepot, maar dient hierbij ook het verminderde aanbod vanuit de politie te worden betrokken (zie ook tabel 5.4 in bijlage 4).

Tot 2002 waren er steeds ruim meer technische sepot dan beleidssepot. De laatste paar jaren zijn de aantallen vrijwel aan elkaar gelijk. In 2006 is bij iets meer dan de helft van de sepot sprake van een beleidssepot. Deze omslag kan te maken hebben met het beleid om niet-vervolgbare zaken al bij de politie terzijde te leggen.

Beleidssepot⁴ kan het OM voorwaardelijk of onvoorwaardelijk toepassen. Een bijzondere vorm van beleidssepot zijn de 'kale' sepot. Dit zijn beleidssepot zonder voorwaarden, zonder kennisgeving aan de verdachte en zonder overdracht naar een andere instantie zoals kantonrechter of buitenlandse justitiële autoriteit. In 2006 zijn er ruim 4.000 geteld.

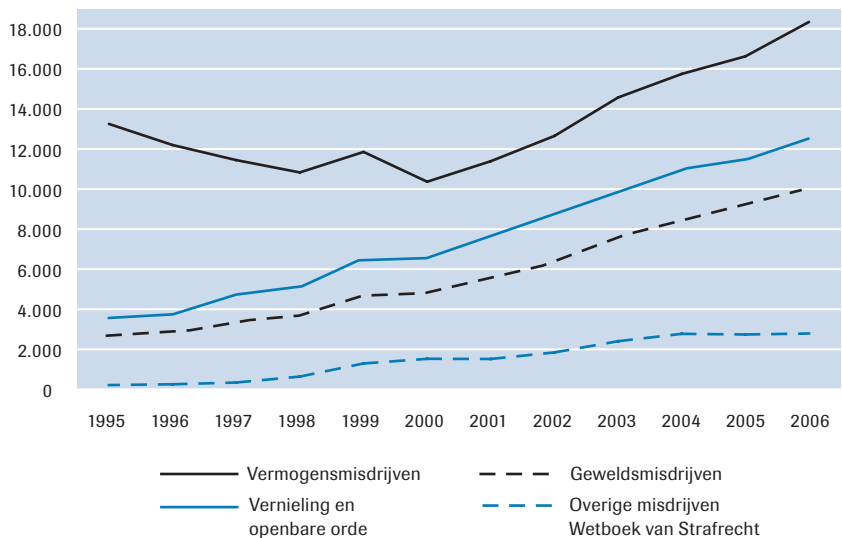
Transacties

Een andere belangrijke wijze van afdoening voor het OM is de transactie (artikel 74 Sr). In de meeste gevallen stelt het OM hierbij als voorwaarde het betalen van een bepaalde geldsom (een 'boete'). Ook de taakstraf is een vorm van transactie. De invoering van de Wet Vermogenssancties in 1983 introduceerde de transactiemogelijkheid voor misdrijven in het strafrecht. Het aantal en het type van strafbare feiten waarvoor het OM een transactievoorstel kan doen, is in de loop van de jaren steeds verder uitgebreid. De transactie gaat als afdoeningsmiddel van het OM inmiddels ver aan kop.

4 In het midden van de jaren tachtig heeft de regering bepaald dat 'zal moeten worden gestreefd naar halvering van het percentage onvoorwaardelijke beleidssepot (...) in de periode tot 1990'. In 1988 heeft het CBS onderzocht of het gestelde doel werd gehaald (CBS, 1988). Geconcludeerd werd toen dat dit het geval was. Overigens werd opgemerkt dat al in het begin van de jaren tachtig het aantal beleidssepot 'over zijn top heen was op het moment dat het kabinet zijn doelstelling publiceerde'.

In de periode 1995-2006 is er sprake van een relatieve toename van het aantal transacties. Het absolute aantal transacties bij strafzaken is tussen 1995 en 1998 jaarlijks steeds iets minder dan 60.000, is in 2003 sterk opgelopen (tot 81.000) en komt in 2006 iets lager uit op bijna 78.000 (zie tabel 5.4, in bijlage 4). Ondanks een lager totaal aantal OM-afdoeningen (van 147.000 naar 126.000) neemt het aantal transacties absoluut (en relatief) toe van 58.000 (39%) in 1995 tot 78.000 (62%) in 2006.

Figuur 5.6 Door het Openbaar Ministerie met transactie afgedane rechtbankstrafzaken naar soort misdrijven, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.5 in bijlage 4.

Bron: CBS

Het OM legt 56% van de transacties op voor een misdrijf uit het Wetboek van Strafrecht en 11% voor rijden onder invloed (exclusief weigeren bloedproef). Het aandeel transacties voor economische misdrijven is na een daling rond 1997 (24%) weer gestegen in 1999 (30%) en vervolgens gedaald tot 17% in 2006 (zie figuur 5.6 en tabel 5.5, in bijlage 4).

Van alle transacties in zaken van misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht hebben de meeste betrekking op een vermogensmisdrijf. Het aandeel van vermogensmisdrijven in de transacties is sinds 1995 teruggelopen van 68% naar 42%. Verhoudingsgewijs ligt het aantal transacties voor misdrijven uit de categorieën geweld en vernieling en openbare orde lager, maar is wel toegenomen van respectievelijk 13% en 18% in 1995 tot respectievelijk 23% en 29% in 2006.

Overige wijzen van afdoening

Behalve te besluiten tot afdoening van een zaak door middel van een sepot of een transactie, kan de officier van justitie een zaak voegen of overdragen. Er zijn twee manieren om te voegen. De voeging ter berechting past het OM toe als er verband bestaat tussen zaken. Het OM legt deze zaken gevoegd voor aan de rechter als dat in het belang is van het onderzoek. Als het OM een zaak ad informandum voegt, vraagt het OM geen uitspraak van de rechter over deze zaak, maar verzoekt de rechter met die feiten rekening te houden bij het bepalen van de strafmaat. Overdracht naar een ander parket gebeurt in beginsel op procestechnische gronden (een ander arrondissement dan waar de inschrijving plaatsvond is bevoegd).

Ongeveer 23% (in 1995) tot 14% (in 2006) van alle OM-afdoeningen bestaat uit een voeging ad informandum, voeging ter berechting of een overdracht naar een ander parket. Ook in absolute aantallen bezien zijn deze wijzen van afdoening door het OM in de loop van de periode sterk verminderd (zie tabel 5.4, in bijlage 4).

Ongeveer de helft van de ingeschreven zaken brengt het OM via een dagvaarding voor de rechter. Deze rekent het CBS, zoals eerder opgemerkt, *niet* tot de afdoeningen van het OM.

5.1.3 Afdoeningen door de rechter

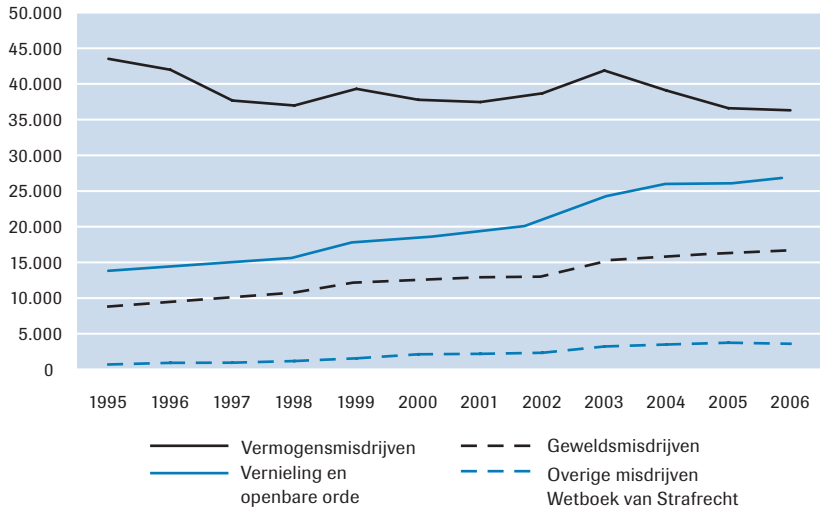
Ongeveer de helft van de strafzaken die bij de parketten zijn ingeschreven, legt het OM ter berechting voor aan de rechter. De officier van justitie gaat in die gevallen over tot het dagvaarden van de verdachte. De rechter gaat zich dan in eerste aanleg over de zaak uitspreken.

Afdoeningen van strafzaken

Tussen 1980 en nu is het aantal zaken dat de strafkamers van de rechtbanken hebben afgedaan sterk gestegen. De rechter doet in 1980 92.000 strafzaken af, in 2006 ruim 134.000 (zie figuur 5.1). De sterke sprong tussen 2002 en 2003 (+15%) is opmerkelijk, maar is ook terug te vinden in de stijging van de ingeschreven en afgedane zaken bij OM zoals hiervoor beschreven. Het aantal van 2006 ligt, na een lichte daling, weer ongeveer op het niveau van 2003.

In de periode 1995-2006 staat jaarlijks bijna tweederde van alle strafzaken bij de rechter in verband met een misdrijf uit het Wetboek van Strafrecht (zie tabel 5.8 in bijlage 4). In dezelfde periode behoort bijna eenvijfde van de strafzaken bij de rechter tot de misdrijven uit de Wegenverkeerswet, voornamelijk rijden onder invloed. Het aandeel van de misdrijven tegen de Opiumwet, in absoluut aantal gering, laat een stijgende tendens zien bij de softdrugsdelicten. Bij harddrugsdelicten is tot en met 2003 ook sprake van een stijgende lijn. In 2006 zijn 7% meer harddrugszaken door de rechter afgedaan dan in 2005.

Figuur 5.7 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken naar soort misdrijven, 1995-2006

* Exclusief voegingen ter zitting.

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.7 in bijlage 4.

Bron: CBS

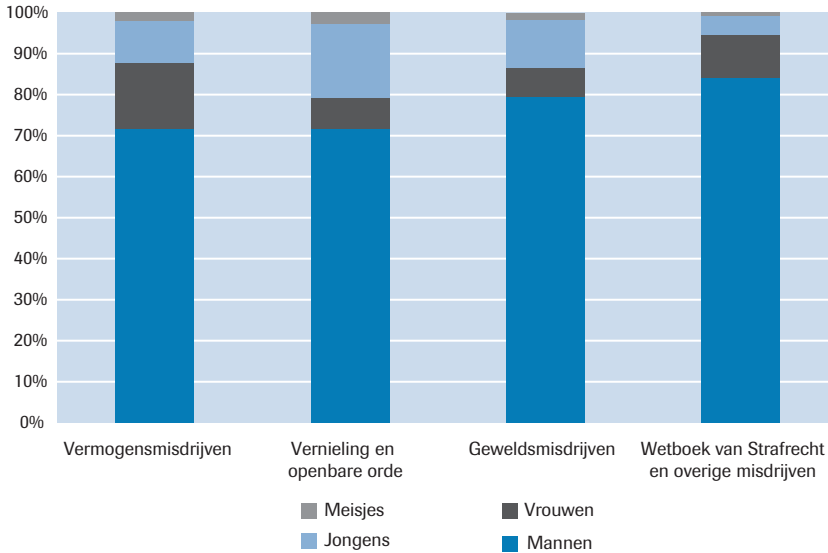
Binnen de categorie Wetboek van Strafrecht zijn in de periode 1995-2006 ook bij de strafzaken die de rechter krijgt voorgelegd de vermogensmisdrijven in de meerderheid. Toch is het aandeel aan het dalen: van 65% naar bijna 44% (zie figuur 5.7). Geweldsmisdrijven zijn in aantal geringer maar hebben in de rechterlijke afdoeningen van misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht in deze periode een groeiend aandeel: van 20% naar 32%.

Eindbeslissing van de rechter

De rechter verklaart een verdachte in de meeste gevallen schuldig. Van de 134.000 strafzaken die de rechtbanken in eerste aanleg in 2006 hebben afgedaan, eindigen er bijna 125.000 met een schuldigverklaring (zie tabel 5.9 in bijlage 4).

In de periode 1995-2006 is jaarlijks in circa 95% van alle door de rechter afgedane strafzaken een schuldigverklaring uitgesproken. Dat geldt voor 93% bij vermogensdelicten en 91% bij vernieling en openbare orde. In de strafzaken rond de Wegenverkeerswet beslist de rechter in 97% tot een schuldigverklaring. Het percentage schuldigverklaringen van opiumdelicten schommelt rond de 94%; bij zaken waarin softdrugs betrokken zijn, is het percentage schuldigverklaringen het laatste jaar uitgekomen op 92%, bij de harddrugs op 95%. In economische strafzaken besluit de rechter minder vaak tot een schuldigverklaring; het percentage kwam in 2006 uit op 89%.

Figuur 5.8 Door de rechter in eerste aanleg uitgesproken schuldigverklaringen in rechtbankstrafzaken naar soort misdrijven en naar soort verdachte, 2006

Bron: CBS

Voor alle hoofdcategorieën zijn de mannen als daders veruit in de meerderheid, het meest prominent bij de Wegenverkeerswet en de Wet wapens en munitie. De rechtspersonen zijn 'goed' vertegenwoordigd bij de Wet op de economische delicten.

Zo ook vormen in 2006 binnen de hoofdcategorie Wetboek van Strafrecht de (volwassen) mannen steeds de grootste groep (figuur 5.8). Daarnaast is het aandeel van jongens die veroordeeld zijn wegens geweldsmisdrijven en vernieling en openbare orde relatief groot. Dit geldt ook voor volwassen vrouwen die schuldig zijn verklaard voor vermogensmisdrijven.

In bijna 9.000 zaken komt de rechter in 2006 tot een vrijspraak of een ontslag van alle rechtsvervolging (zie tabel 5.10 in bijlage 4).

Het OM begint een vervolging in de overtuiging dat de zaak tot een veroordeling zal leiden. Vrijspraak wordt daarom wel uitgelegd als het mislukken van een strafzaak. Tot vrijspraak besluit de rechter als er sprake is van processuele fouten, zoals fouten in de tenlastelegging. Verder kan sprake zijn van bewust bij de vervolging genomen risico's, met voor het OM negatieve afloop. Ook ligt soms seponeren meer voor de hand, maar besluit het OM uit het oogpunt van de ernst van het feit en de daaraan verbonden maatschappelijke onrust toch tot vervolging. Soms ook, vooral bij bepaalde misdrijven tegen het leven, is sprake van bewijsproblemen. Ten slotte kan het OM zelf om vrijspraak vragen.

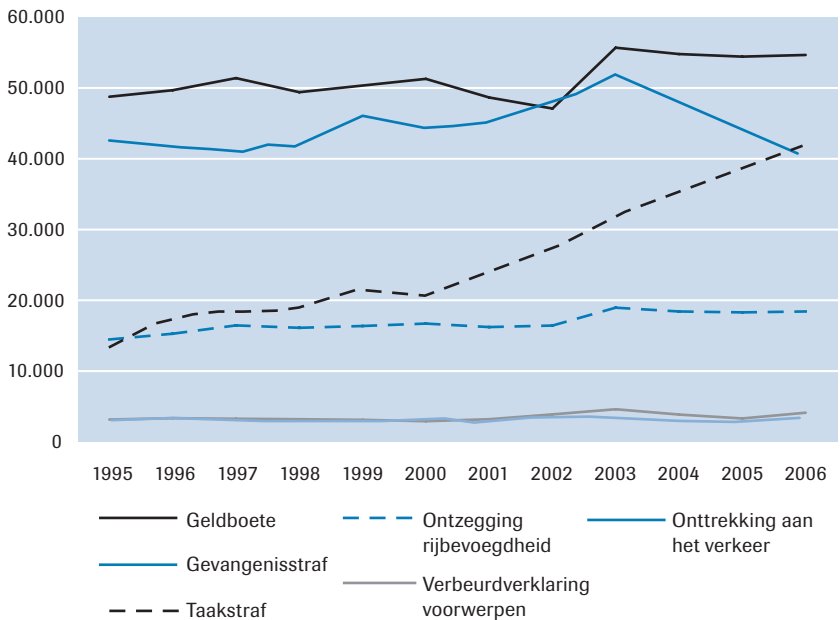
Opgelegde sancties naar type

Wanneer de rechter de verdachte schuldig verklaart, zal hij in de meeste gevallen een sanctie opleggen. Veelal legt de rechter een combinatie van straffen op (tabel 5.10 en 5.11 in bijlage 4).

De verschillende typen sancties hebben door de tijd heen niet steeds hetzelfde belang gehad. Taakstraffen bijvoorbeeld spelen pas vanaf 1985 een rol van betekenis. In de periode 1980-2006 is het totale aantal opgelegde sancties gegroeid van 115.000 in 1980 tot 185.000 in 2006 (zie tabel 5.13 in bijlage 4).

De ontwikkelingen in het verloop van de diverse opgelegde sancties zijn hier en daar nogal grillig. De geldboete is de meest opgelegde hoofdstraf, met een vrij snelle stijging tot 1980 en daarna een stabilisering rond de 50.000. In het laatste jaar, 2006, is het aantal opgelegde boetes uitgekomen op bijna 55.000.

Figuur 5.9 Door de rechter in eerste aanleg opgelegde sancties in rechtbankstrafzaken, 1995-2006

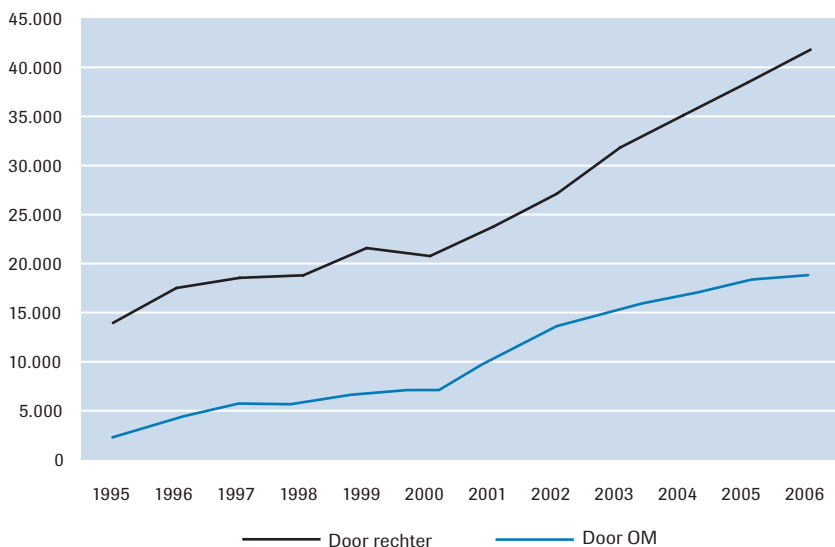
Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.12 in bijlage 4.

Bron: CBS

De periode 1995-2006 laat voor de meeste opgelegde sancties een geleidelijk stijgende trend zien, met een lichte daling tussen 2003 en 2004 (figuur 5.9). De stijging bij de taakstraffen is wat sterker. Deze straf behoort sinds 2001 tot de hoofdstraffen en is nog steeds sterk groeiend. Figuur 5.10 laat zien dat het aandeel van de leer- en werkprojecten die de officier

van justitie⁵ als transactievoorwaarde heeft toegepast (het zogenoemde 'officiersmodel') in het totale aantal opgelegde taakstraffen toeneemt. Overigens wordt het officiersmodel vooral bij sancties tegen minderjarigen toegepast (zie paragraaf 5.2).

Figuur 5.10 Door het Openbaar Ministerie en de rechter in eerste aanleg opgelegde taakstraffen in rechtbankstrafzaken, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.6 en 5.14 in bijlage 4.

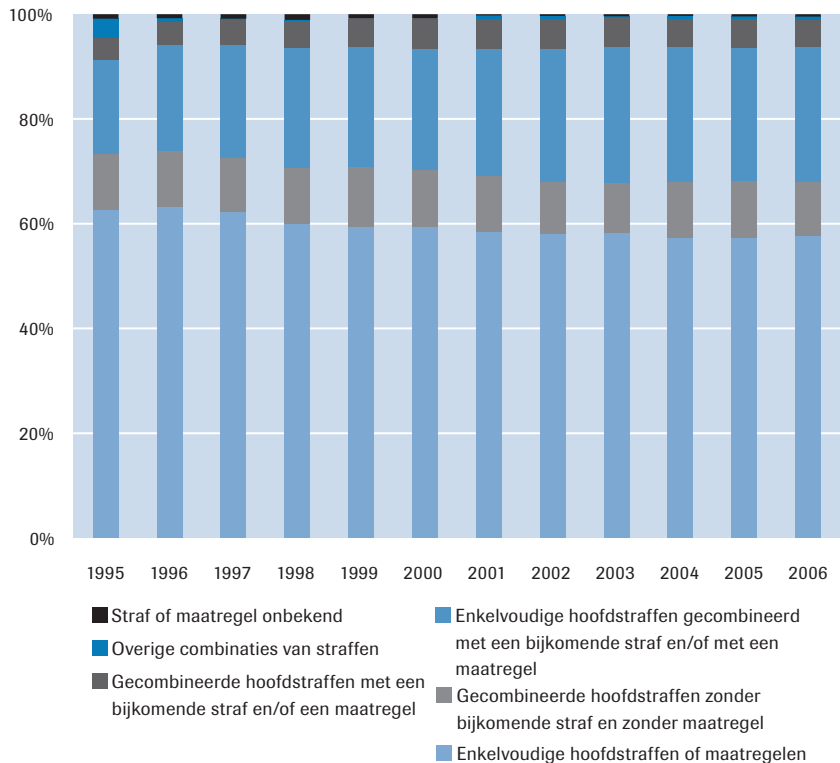
Bron: CBS

In zaken waarin de rechter een schuldigverklaring met strafoplegging uitspreekt, heeft hij in 26% daarvan uitsluitend een geldboete opgelegd en in 15% uitsluitend een gevangenisstraf of jeugddetentie. In eveneens 15% van de zaken legt hij uitsluitend een taakstraf op (zie tabel 5.11 in bijlage 4). In totaal legt de rechter in bijna 58% van de schuldigverklaringen één straf of maatregel op. Daarnaast is in ongeveer 46% van de schuldigverklaringen met strafoplegging een enkelvoudige hoofdstraf opgelegd in combinatie met een bijkomende straf of maatregel. Bij 13% legt de rechter een geldboete op in combinatie met een bijkomende straf of maatregel. Hoewel in de periode 1995-2006 zowel enkelvoudige straffen als combinaties van straffen en maatregelen in absolute zin zijn toegenomen, is de verhouding tussen de groepen licht gewijzigd. Het aandeel van enkelvoudige straffen en maatregelen is enigszins afgenomen, terwijl het

⁵ Hoewel het in deze paragraaf gaat over afdoeningen door de rechter, worden hier om redenen van praktische aard taakstraffen opgelegd door rechter én OM tezamen in beeld gebracht.

aandeel van enkelvoudige straffen in combinatie met bijkomende straffen of maatregelen licht is gestegen (zie figuur 5.11).

Figuur 5.11 Door de rechter in eerste aanleg opgelegde straffen en maatregelen in rechtbankstrafzaken (percentages), 1995-2006

Voor corresponderende cijfers: zie tabel 5.10 in bijlage 4.

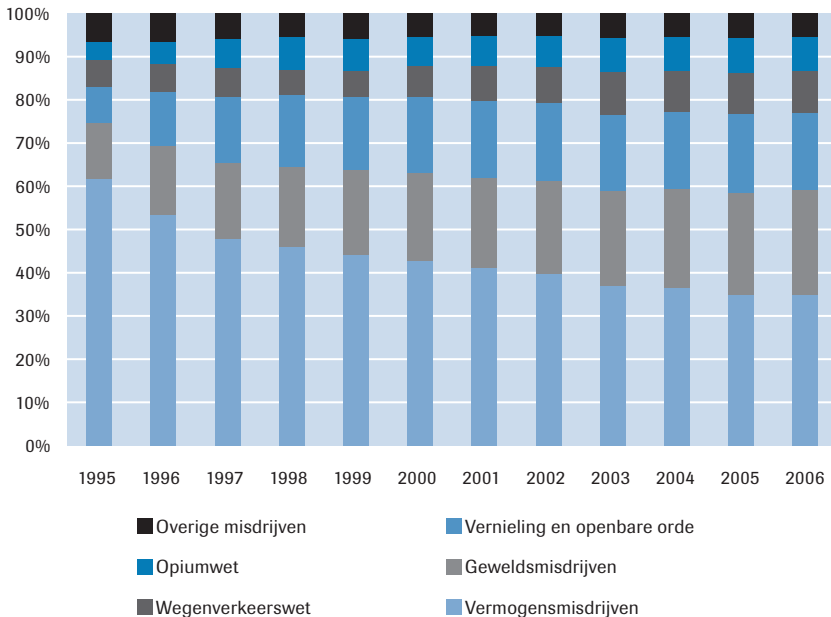
Bron: CBS

Bezien naar delictgroep worden economische delicten veelal afgedaan met een geldboete en bovendien meestal met een enkelvoudige geldboete (tabel 5.11 in bijlage 4). Overtredingen van de Wegenverkeerswet worden eveneens meestal afgedaan met een geldboete, maar dan in combinatie met een ontzegging van de rijbevoegdheid.

Uit figuur 5.12 blijkt dat het *aandeel* geweldsdelicten en vernieling/openbareordedelicten in het totale aantal opgelegde taakstraffen groeit ten koste van het aandeel vermogensdelicten. Het *aantal* taakstraffen vanwege een geweldsdelict verdrievoudigde ruim in de periode 1996-2006 van bijna 3.000 naar ruim 14.000; ook het aantal vanwege vernieling/openbare

orde verdrievoudigde ruim van bijna 3.000 in 1996 tot bijna 11.000 in 2006 (zie tabel 5.7 en tabel 5.15 in bijlage 4). Het aantal taakstraffen vanwege een vermogensdelict verdubbelde van bijna 11.000 in 1996 tot bijna 21.000 in 2006.

Figuur 5.12 Door het Openbaar Ministerie en de rechter in eerste aanleg opgelegde taakstraffen naar delictgroep (percentages), 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.6 en tabel 5.14 in bijlage 4.

Bron: CBS

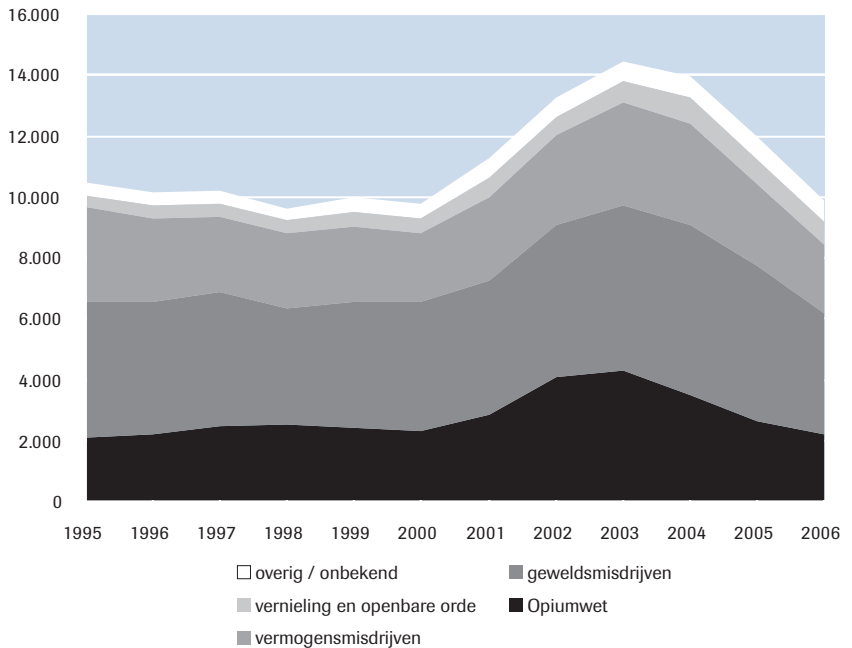
Veranderingen in de verdeling van de langetermijngegevens over de opgelegde onvoorwaardelijke boetes worden uiteraard beïnvloed door inflatie-effecten, door aanpassingen van maximale boetebedreigingen in de wet en door de mate van strafoplegging door de rechter.⁶

6 Vanaf 1 januari 2002, tegelijk met de invoering van de euro als valuta-eenheid in Nederland, zijn in de statistieken alle geldbedragen weergegeven in euro's. Door de omrekeningsfactor (2.20371) komen de tot nu toe gehanteerde klassengrenzen in 'ronde' guldenbedragen na herberekening uit op de overeenkomstige klassengrenzen in 'niet-ronde' eurobedragen. Het is op technische gronden niet mogelijk alle historische reeksen zoals opgenomen in deze publicatie te herberekenen naar nieuwe 'ronde' klassengrenzen.

Vrijheidsstraffen in duur en volume

Van de in eerste aanleg opgelegde vrijheidsstraffen (gevangenisstraffen, hechtenissen en jeugddetentie) wordt ook de opgelegde strafduur en het voorwaardelijk deel daarvan geregistreerd. Door van het onvoorwaardelijke deel de tijd af te trekken die op grond van de regeling van vervroegde invrijheidstelling⁷ niet zal worden uitgezeten, wordt (een benadering van) de werkelijk uit te zitten tijd verkregen. Waar hier over detentiejaren en gemiddelde strafduur wordt gesproken, is dat berekend op basis van deze werkelijk uit te zitten tijd.

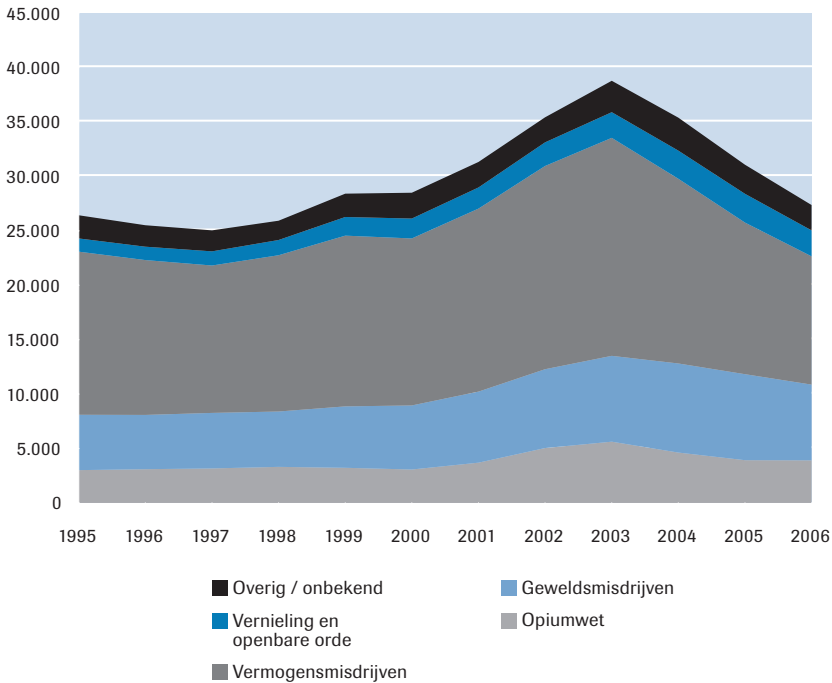
Figuur 5.13 Door de rechter in eerste aanleg aan meer- en minderjarigen opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen, in detentiejaren en naar delictgroep, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.18 en tabel 5.40 in bijlage 4.
Bron: CBS

7 Voor straffen t/m twaalf maanden geldt dat de eerste zes maanden geheel worden uitgezeten en van het restant eenderde deel. Van straffen langer dan een jaar wordt tweederde deel uitgezeten (art. 9a Sr). Overigens geldt de regeling van vervroegde invrijheidstelling niet voor jeugddetentie.

Figuur 5.14 Door de rechter in eerste aanleg opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen* naar delictgroep, 1995-2006

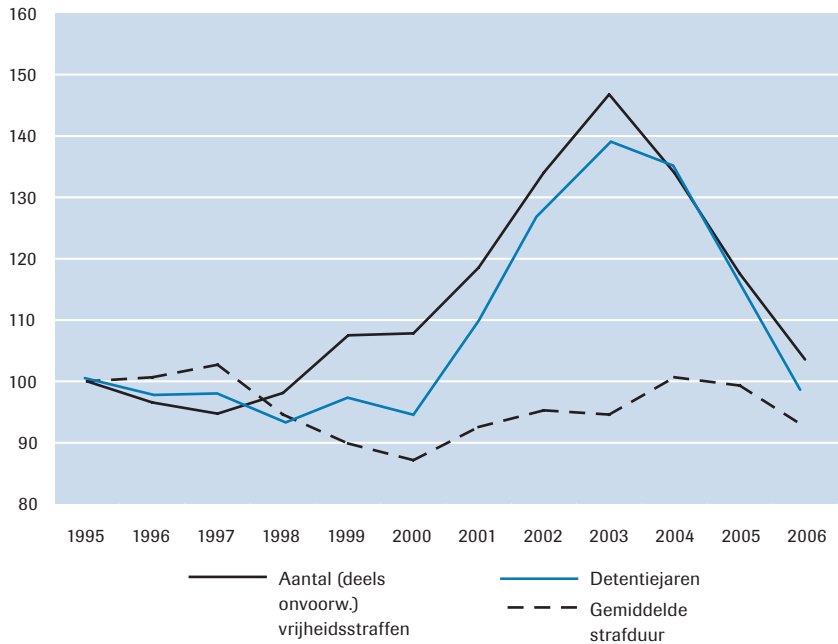
* Gevangenisstraf, hechtenis en jeugddetentie.

Voor corresponderende cijfers, zie tabellen 5.16 en 5.38 in bijlage 4.

Bron: CBS

Uit figuur 5.13 blijkt dat de meeste in eerste aanleg opgelegde detentiejaren worden opgelegd vanwege geweldsdelicten (40% in 2006), gevolgd door de vermogensdelicten (23%) en delicten tegen de Opiumwet (22%). Hoewel 44% van alle (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen wordt opgelegd vanwege een vermogensdelict (zie tabel 5.17 in bijlage 4), is het aandeel van deze delictcategorie in het totaal aantal detentiejaren dus 'slechts' een kwart (23%). De oorzaak hiervan is de relatief korte strafduur die gemiddeld voor vermogensdelicten wordt opgelegd: 74 dagen in 2006. Ter vergelijking: de gemiddelde strafduur bij geweldsdelicten is 242 dagen en bij delicten tegen de Opiumwet 208 dagen (zie tabel 5.18 in bijlage 4).

Figuur 5.15 Door de rechter in eerste aanleg opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen in aantal, duur en detentiejaren (indices), 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.16, 5.17 en 5.18 in bijlage 4.

Bron: CBS, bewerking: WODC

Figuur 5.15 laat zien dat het aantal opgelegde detentiejaren van 1995-2000 redelijk constant is. Van 2000 tot 2003 stijgt het aantal detentiejaren met maar liefst 45%, maar in 2006 daalt het weer licht tot vrijwel het niveau van 2003. Ontwikkelingen in het aantal detentiejaren kunnen het gevolg zijn van ontwikkelingen in het *aantal* vrijheidsstraffen, in de gemiddelde *strafduur* of in een combinatie van beide. Uit figuur 5.15 blijkt dat de groei van het aantal detentiejaren sinds 2000 in enige mate toe te schrijven is aan een groei van de gemiddelde strafduur, maar dat de groei van het *aantal* (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen van grotere invloed is geweest. Over een langere periode bezien is de groei van het aantal detentiejaren zelfs alleen aan de groei van het aantal vrijheidsstraffen toe te schrijven.

Meestal worden aan voorwaardelijke straffen ‘algemene voorwaarden’ gesteld. Dat wil zeggen dat wanneer de gestrafte binnen de proeftijd nog een keer wordt aangehouden voor een strafbaar feit, de voorwaardelijke straf alsnog ten uitvoer wordt gelegd. Naast algemene voorwaarden worden soms bijzondere voorwaarden gesteld, zoals het ‘zich gedragen naar aanwijzing van een hulpverlenende instantie’.

5.1.4 *Doorlooptijd van procedures*

Een procedure bij OM en rechter in eerste aanleg heeft een bepaalde doorlooptijd. Vanaf het moment van inschrijving bij het parket van het OM tot aan de einduitspraak gaat geruime tijd voorbij. Van de 134.000 door de rechter afgedane zaken in 2006 is de doorlooptijd berekend. Het overgrote deel, ongeveer 105.000 zaken, is door de politierechter behandeld. De politierechter behandelt die zaken waarbij als criteria gelden de 'eenvoudigheid' van de zaak en het voornemen van het OM in de zaak niet meer dan één jaar gevangenisstraf te eisen. De meervoudige kamer doet in 2006 bijna 12.000 zaken af, de kinderrechter ruim 11.000 (bron: CBS, StatLine). In 2000 heeft een zaak bij de meervoudige kamer een doorlooptijd van gemiddeld 231 dagen (ruim 7,5 maand⁸), bij de enkelvoudige kamer (politierechter) is het 193 dagen (bijna 6,5 maand) en bij de kinderrechter 202 dagen (ruim 6,5 maand). In 2006 zijn deze doorlooptijden respectievelijk 235, 184 en 161 dagen (zie tabel 5.20 in bijlage 4).

In de loop van de periode 2000-2006 is de doorlooptijd van de zaken bij de politierechter met bijna 5% afgenomen; bij de meervoudige kamer is het vrijwel gelijk gebleven. Natuurlijk zijn er verschillen tussen de zaken als men kijkt naar het in de tenlastelegging omschreven strafbare feit. Afgezien van de categorieën met een klein aantal zaken, hebben in 2006 bij de meervoudige kamer de economische misdrijven gemiddeld de langste doorlooptijd met 395 dagen (ruim dertien maanden). Ook bij de politierechter hebben de economische misdrijven een relatief lange doorlooptijd: bijna zeven maanden.

5.1.5 *Hoger beroep en beroep in cassatie*

Van de zaken in hoger beroep zijn geen recentere vergelijkbare gegevens beschikbaar dan de al eerder gepubliceerde cijfers over het verslagjaar 1999. In de periode 1995-1999 behandelden de gerechtshoven jaarlijks gemiddeld ongeveer 9.000 zaken. In 3% van de arresten bevestigde het hof een vonnis van de rechtbank. Ruim driekwart van de hogerberoepzaken eindigde met een of andere wijziging van het vonnis, waarbij een grote meerderheid opnieuw op een schuldigverklaring uitliep. In ongeveer 8 à 9% van de in hoger beroep behandelde zaken bij het hof volgde vrijspraak. De strafkamer van de Hoge Raad beslist jaarlijks in ongeveer 3.000 cassatieberoepen. Tot en met 2000 verwerpt hij ongeveer 70% van de cassatieberoepen. In 2006 is 28% van de cassatieberoepen verworpen. De Hoge Raad verklaart steeds meer cassatieberoepen niet-ontvankelijk. In 2006 ging het om 61%. Dit kan worden verklaard door een wetswijziging in 2000. Daarbij is het indienen van cassatieklachten verplicht gesteld, op straffe van niet-ontvankelijkheid. Dit heeft geleid tot een toename van

8 Voor deze vergelijking is een maand gesteld op 30 dagen.

het aantal niet-ontvankelijkverklaringen en een afname van het aantal verworpen cassatieberoepen.

Loont hoger beroep?

Om na te gaan of 'in hoger beroep gaan' loont, is met behulp van gegevens uit OMDATA en OBJD in de vorige editie van C&R een vergelijking gemaakt tussen rechterlijke uitspraken in eerste aanleg en uitspraken in hoger beroep en cassatie. Ruim 9.000 strafzaken die in 1999 in eerste aanleg zijn afgedaan en waarbij hoger beroep is aangetekend, zijn nader geanalyseerd. Voor het jaar 1999 werd gekozen om een termijn te hebben die voor de meeste zaken lang genoeg is om na vijf jaar te zijn behandeld in hoger beroep en eventueel in cassatie. In juli 2004, ongeveer vier tot vijf jaar later, was van 11% van deze zaken de onherroepelijke afdoening nog niet bijgeschreven in de justitiële documentatie.⁹

De vergelijking van uitspraken voor en na het hoger beroep betrof uiteindelijk 8.059 zaken.

Als eerste is onderzocht in hoeverre bij vrijspraak, strafoplegging of geen strafoplegging voor en na hoger beroep deze beslissing hetzelfde was op beide momenten.

Gebleken is dat er bij de uitspraken in eerste aanleg vaker sprake is van strafoplegging dan na hoger beroep; het aantal vrijspraken en uitspraken zonder strafoplegging is veel groter na hoger beroep. Het grootste deel van de zaken eindigt niettemin zowel voor als na het hoger beroep met enige vorm van straf. Van de zaken waar in eerste aanleg is vrijgesproken of waar geen straf is opgelegd, eindigt bijna de helft alsnog in een strafoplegging. Zowel de verdachte als het OM kan tegen de beslissing van de rechter in beroep gaan. Is er in eerste aanleg sprake van straf, dan is degene die beroep aantekent meestal de verdachte (86%), soms het OM (4%) en soms beiden (9%). Het is vrijwel altijd het OM dat in beroep gaat tegen beslissingen zonder straf. Dit is overigens niet zo verwonderlijk: tegen een vrijspraak kan een verdachte niet in beroep gaan.

Daarnaast bleek dat na hoger beroep het aantal onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen met ongeveer eenderde was afgenomen; de gemiddelde duur ligt echter hoger. Daarentegen neemt het aantal voorwaardelijke vrijheidsstraffen wat toe en wordt het aantal taakstraffen bijna verdubbeld. Een deel van de onvoorwaardelijke straffen verandert in een voorwaardelijke straf en/of taakstraf: van de ruim 4.000 (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen blijft 58% onvoorwaardelijk, maar wordt eenderde een

9 De afdoeningen in eerste aanleg van deze nog openstaande zaken verschillen enigszins met die van de onherroepelijk afgedane zaken op de volgende punten: er zijn relatief wat meer zaken waar geen vrijheidsstraf, taakstraf of boete is opgelegd en wat minder zaken met een onvoorwaardelijke boete; de gemiddelde onvoorwaardelijke strafduur is wat lager en het gemiddelde boetebedrag hoger. De verschillen zijn echter zo gering dat een vertekening als gevolg van het buiten beeld blijven van deze zaken onwaarschijnlijk is.

(geheel) voorwaardelijke straf en/of taakstraf. Het betreft hier vooral de lagere straffen met een gemiddelde duur van ruim drie maanden. Andersom gebeurt ook, zij het in geringere mate: 10% van de voorwaardelijke vrijheidsstraffen en/of taakstraffen wordt na hoger beroep een (deels) onvoorwaardelijke straf. Is er zowel in eerste aanleg als in hoger beroep een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd, dan valt deze bij 38% van de zaken lager uit; bij 8% van de zaken is de straf hoger. De onvoorwaardelijke boetes nemen zowel in aantal als in hoogte af. Bijna de helft van de afname in aantal wordt veroorzaakt door het feit dat in hoger beroep is vrijgesproken. Daarnaast komt de boete bij de uitspraak in eerste aanleg voor tezamen met een vrijheidsstraf of taakstraf en wordt vervolgens in hoger beroep niet meer opgelegd. De afname van het gemiddelde boetebedrag is voor een groot deel toe te schrijven aan een drietal vrijspraken in zaken waar in eerste aanleg de hoogste boetes waren opgelegd. Laten we deze drie zaken buiten beschouwing, dan daalt het gemiddelde boetebedrag in eerste aanleg naar 1.365 euro. Dit blijft overigens meer dan na hoger beroep.

Tot slot is gekeken naar de vrijheidsbenemende maatregelen, zoals de tbs met bevel tot verpleging en de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen. Hoewel de maatregel in de strikte zin van het woord geen 'straf' is, kan hij lang duren en wordt hij vaak als een 'zware sanctie' ervaren. In eerste aanleg zijn 70 vrijheidsbenemende maatregelen opgelegd, na hoger beroep 62. 44 van deze maatregelen zijn zowel voor als na beroep opgelegd, 26 maatregelen zijn in hoger beroep niet wederom opgelegd, maar in hoger beroep zijn er wel 18 maatregelen extra bijgekomen.

Is het nu zo dat hoger beroep 'loont'? In de hier besproken zaken hebben de verdachten en het OM ingeschat dat het aantekenen van hoger beroep in hun voordeel zou zijn. In deze gevallen lijkt het hoger beroep in het algemeen inderdaad gunstiger uit te pakken, uitgaande van een aantal assumpties: de officier die niet tevreden is met een vrijspraak of schuldigverklaring zonder toepassing van straf, krijgt vaak alsnog een strafoplegging; de verdachte die liever een taakstraf verricht dan te gaan zitten, maakt eveneens een goede kans en een niet gering deel van de mensen die hun onvoorwaardelijke vrijheidsstraf behouden, zien deze wel verminderd. En dan zijn er natuurlijk de vrijspraken: na hoger beroep fors in aantal toegenomen. Daar tegenover blijft wel een deel van de mensen staan die hun voorwaardelijke straf of taakstraf in een onvoorwaardelijke straf zien veranderen of die een langere straf krijgen opgelegd.

5.1.6 Vergoeding van schade en kosten aan ex-verdachten

Personen die ten onrechte hechtenis hebben ondergaan, ontvangen, als ze daarom vragen, van de overheid een vergoeding van schade en van

gemaakte kosten. Deze regeling is gebaseerd op de artikelen 89 e.v. en 591 e.v. van het Wetboek van Strafvordering.

Wanneer een zaak eindigt zonder oplegging van straf of als de rechter wel straf oplegt maar voor een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, heeft een gewezen verdachte recht op vergoeding van de schade die hij ten gevolge van ondergane inverzekeringsstelling, klinische observatie of voorlopige hechtenis heeft geleden (artikelen 89 e.v. Sv). Artikelen 591 e.v. Sv regelen de vergoeding van door gewezen verdachten gemaakte kosten (zoals proceskosten, reis- en verblijfskosten) en vergoeding van de schade die hij ten gevolge van tijdverzuim door het gerechtelijk vooronderzoek en de behandeling van de zaak ter terechtzitting werkelijk heeft geleden, evenals de kosten van een raadsman.

Zowel het aantal beslissingen op verzoeken ex artikelen 89 e.v. en 591 e.v. Sv, als het aantal toegekende verzoeken tussen 2000 en 2006 is fors gestegen (zie tabel 5.20). Het totale bedrag aan toegekende schadevergoedingen (in 2000 nog bijna 12 miljoen euro) is gestegen en belooft in 2006 een bedrag van ruim 13 miljoen euro.

5.1.7 *Internationale uit- en overlevering*

Uitlevering, een aspect van internationale rechtshulp, is het verzoek van de ene staat aan de andere om een persoon die zich bevindt op het grondgebied van laatstgenoemde staat, te laten overbrengen naar de eerste staat op grond van de verdenking van een strafbaar feit. Het doel is om de verdachte in de verzoekende staat te berechten. Uitlevering is in de regel gebaseerd op een verdrag.

Bij uitlevering is er een onderscheid naar verzoeken *aan* Nederland door een vreemde staat of verzoeken *door* Nederland aan een vreemde staat om uitlevering. In de meeste verdragen is overigens geregeld dat staten alleen bij hoge uitzondering hun eigen onderdanen uitleveren.

Sinds mei 2004 is het Europese arrestatiebevel opgenomen in de Nederlandse wetgeving. Dit houdt in dat de Nederlandse politie verplicht is iemand te arresteren en over te leveren aan een ander EU-land als dit land daarom vraagt. Op deze manier werken de justitiële autoriteiten rechtstreeks samen en niet meer via ministeries. Deze regeling vervangt de uitleveringsprocedure tussen de 25 lidstaten van de Europese Unie. De cijfermatige informatie betreffende uit- en overleveringen is tijdelijk niet beschikbaar in verband met een aangekondigde correctie van de gegevens door de berichtgever.

5.2 Vervolgung en berechting van minderjarigen

De vorige paragraaf betrof (ontwikkelingen in) vervolging en berechting voor minder- en meerderjarigen als totaal. In deze paragraaf staat de vervolging en de berechting van strafrechtelijk minderjarigen centraal. Het betreft personen die op het moment waarop zij een strafbaar feit pleegden tussen de twaalf en achttien jaar oud waren. Ook wordt enige aandacht besteed aan de Stop-maatregel voor kinderen onder de twaalf jaar. Daarbij wordt ingegaan op afdoeningen op het niveau van de politie, van het Openbaar Ministerie en van de rechter.

5.2.1 *Afdoening op het niveau van de politie*

In 2006 hebben de politie en de Koninklijke Marechaussee ruim 10.000 minderjarigen gehoord omdat ze verdacht werden van een strafbaar feit (zie hoofdstuk 4 en tabel 4.24 in bijlage 4). Een strafbaar feit dat ter kennis van de politie komt, leidt niet vanzelfsprekend in alle gevallen tot een opname in het justitiële documentatieregister. Al op het niveau van de politie kunnen zaken worden afgedaan. Een afdoening op het niveau van de politie betekent dat er geen proces-verbaal wordt opgemaakt. Ook kan onder voorwaarden een opgemaakt proces-verbaal niet aan de officier van justitie worden gestuurd. Hiermee wordt opname in het justitiële documentatieregister voorkomen. De volgende afdoeningen op het niveau van de politie worden hier onderscheiden: een politiesepot, een politietransactie, een Halt-afdoening of een Stop-reactie.

Politiesepot

Een eerste mogelijkheid is het politiesepot. De politie kan een jongere bijvoorbeeld ernstig vermanend toespreken waarna de jongere weer vrijuit gaat. Deze vermaning kan plaatsvinden op het politiebureau, maar ook daarbuiten. Ook kan de politie besluiten de ouders van de minderjarige te informeren. Deze handelwijze staat in de praktijk al jaren bekend als een 'politiesepot', hoewel dat wettelijk als zodanig niet bestaat. Een politiesepot heeft voor de jongere geen strafrechtelijke consequenties. Er komt geen proces-verbaal en het feit wordt niet vervolgd. Het enige dat kan gebeuren, is dat de politie een aantekening in het bedrijfsproces-sensysteem van het korps maakt. Die aantekening zou hoogstens een rol kunnen spelen in de besluitvorming betreffende een nieuw politiecontact. Van de toepassing van het politiesepot bestaat geen landelijke registratie. Het is dan ook onduidelijk hoe vaak deze afdoening wordt toegepast.

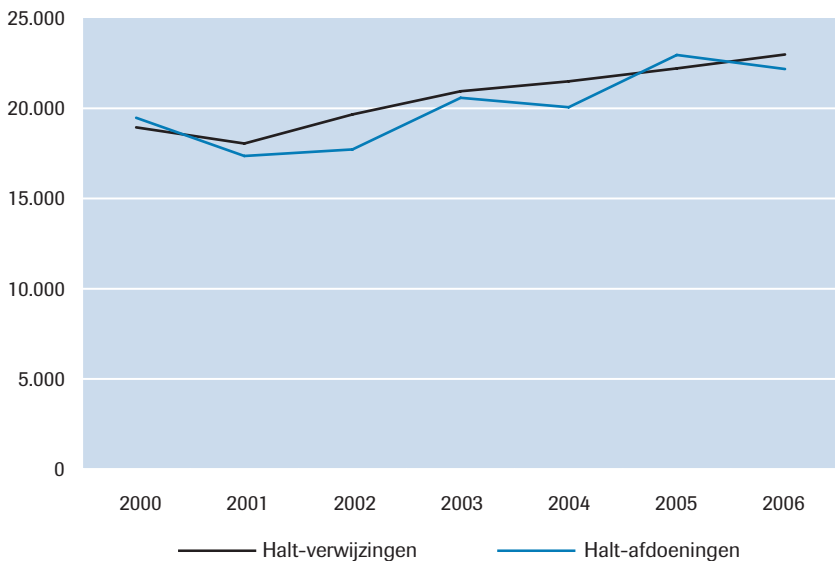
Politietransactie

Wanneer iemand een overtreding heeft begaan, kan de politie ter voorkoming van strafvervolging een transactie aanbieden. Deze transactie is een geldsom die binnen twee tot zes weken na de overtreding moet worden betaald (Bartels, 2003: p. 43).

Halt

Een andere mogelijkheid is dat de politie een jeugdige dader verwijst naar een Halt-bureau. De afdoening via Halt heeft een wettelijke basis (art. 77e Sr). In feite is het een voorwaardelijk politiese pot, maar toegepast onder de verantwoordelijkheid van het OM. Een door de officier van justitie aangewezen opsporingsambtenaar stelt aan een jeugdige bekende verdachte¹⁰ voor om deel te nemen aan een Halt-project.

Figuur 5.16 Halt-verwijzingen en Halt-afdoeningen, 2000-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.21 in bijlage 4.

Bron: Halt Nederland

De strafbare feiten die voor een Halt-project in aanmerking komen, zijn vastgelegd in een algemene maatregel van bestuur. Grofweg gaat het hierbij om delicten als vernieling, baldadigheid (tot een maximum schadebedrag van 700 euro), eenvoudige lichte vermogensdelicten zoals winkeldiefstal tot een bedrag van maximaal 115 euro en vuurwerkover-tredingen.

Deelname aan een Halt-project mag maximaal twintig uren bedragen. Als uitgangspunt bij de afdoening via Halt wordt gesteld dat de jeugdige dader de schade moet herstellen die hij heeft aangericht, bijvoorbeeld door het vernielde te herstellen en/of de schade te betalen. De afdoening

10 Het is ook mogelijk een ontkennende verdachte naar Halt te verwijzen. Daarbij moet worden gedacht aan jeugdigen die in eerste instantie op het bureau ontkennen, maar later wel 'bijdraaien' als ze alleen zijn met een verbalisant of rechercheur (Bac e.a., 2000: 35). In een vergadering van de Procureurs-generaal van het OM in mei 1995 is vastgesteld dat 'jeugdigen die op grond van geloof en culturele achtergrond principieel (moeten) ontkennen' ook in aanmerking kunnen komen voor Halt.

is geslaagd wanneer de jongere alle afspraken nakomt die zijn gemaakt met Halt. Dit wordt doorgegeven aan de politie en daar wordt de zaak geseponereerd. Wanneer de jongere zich niet aan de afspraken houdt, stuurt de politie het proces-verbaal naar de officier van justitie. Deze beslist over de verdere afhandeling van de zaak.

De Halt-afdoening bestaat sinds het begin van de jaren tachtig.¹¹ Het aantal Halt-verwijzingen is vanaf het begin enorm toegenomen, tot bijna 23.000 verwijzingen in 2006 (zie figuur 5.16). Het gaat hierbij zowel om overtredingen als om misdrijven.

Er zijn diverse ontwikkelingen die de sterke toename van het aantal Halt-verwijzingen in de jaren negentig kunnen verklaren. In de eerste plaats was Halt aanvankelijk nog niet in het hele land beschikbaar. Begin jaren negentig is de dekkingsgraad van Halt flink uitgebreid. In de tweede plaats is in de loop der tijd het aantal 'Halt-waardige' feiten sterk uitgebreid. Aanvankelijk werden uitsluitend feiten in de sfeer van vandalisme (vernielingen, graffiti) en baldadigheid naar Halt verwezen. Het aantal Halt-waardige feiten is in de loop der jaren uitgebreid, onder meer met winkeldiefstal, andere kleine vermogensdelicten en vuurwerkovertradingen. In de derde plaats kan het beleid van Justitie ten aanzien van Halt samenhangen met de groei in het aantal verwijzingen. In richtlijnen van het College van Procureurs-generaal, uitgevaardigd in 1996, is aangegeven dat de politie alleen bij heel geringe feiten mag volstaan met het waarschuwen (lees: seponeren) van jeugdige verdachten (zie hiervoor). In de overige gevallen moet direct tot verwijzing naar Halt worden overgegaan. Bovendien mag, volgens de richtlijnen, maar eenmaal worden volstaan met een waarschuwing. Bij een tweede confrontatie volgt zonder meer een verwijzing naar Halt.

Een ander verschijnsel dat om commentaar vraagt, is de lichte terugval in het aantal Halt-verwijzingen in de jaren 2000-2002. In een eerdere editie van *Criminaliteit en Rechtshandhaving* werd erop gewezen dat dit mogelijk te maken had met de daling die in de politiestatistiek te zien was met betrekking tot vernieling en eenvoudige diefstal. Een andere optie wordt geopperd door Halt zelf. In persberichten van Halt Nederland uit deze periode wordt erop gewezen dat de daling in het aantal verwijzingen gerealiseerd is aan prioriteitstelling en reorganisaties bij de politie. Het aantal Halt-verwijzingen is direct gekoppeld aan het aantal jeugdigen dat door de politie voor Halt-waardige feiten wordt gehoord. Wanneer de politie haar prioriteiten (tijdelijk) op een ander vlak moet leggen, zoals bij een grote publieke gebeurtenis als het EK, zal naar alle waarschijnlijkheid het

11 In 1979 is voor het eerst een experiment uitgevoerd om jeugdige delinquenten op een alternatieve wijze aan te pakken. In 1981 werd het eerste Halt-bureau in Rotterdam opgericht (Kruissink & Verwers, 1989).

aantal verwijzingen naar Halt dalen. In een inventarisatie van Halt Nederland naar de redenen voor de daling in het aantal Halt-verwijzingen wordt de politie-inzet bij grote evenementen en calamiteiten genoemd, zoals het Europees Kampioenschap dat in 2000 in Nederland werd gehouden, de ramp in Enschede, rellen in Den Bosch (Halt Nederland, 7 november 2001) de MKZ-crisis of de eurotransporten (Halt Nederland, 10 september 2002). Een derde optie is dat de afname in het aantal Halt-verwijzingen in 2001 en 2002 ten opzichte van eerdere jaren, gerelateerd is aan de registratie. De cijfers uit 2001 hebben betrekking op 56 van de 62 Halt-bureaus en in 2002 op 60 van de 62 bureaus. Hoewel is gecorrigeerd om een landelijk beeld te krijgen, is niet uit te sluiten dat de dip in het aantal Halt-verwijzingen in deze jaren hiermee samenhangt.

Het merendeel van de Halt-verwijzingen eindigt in een Halt-afdoening (zie tabel 5.22). Het aantal Halt-afdoeningen loopt gestaag op tot ruim 22.000 in 2006.

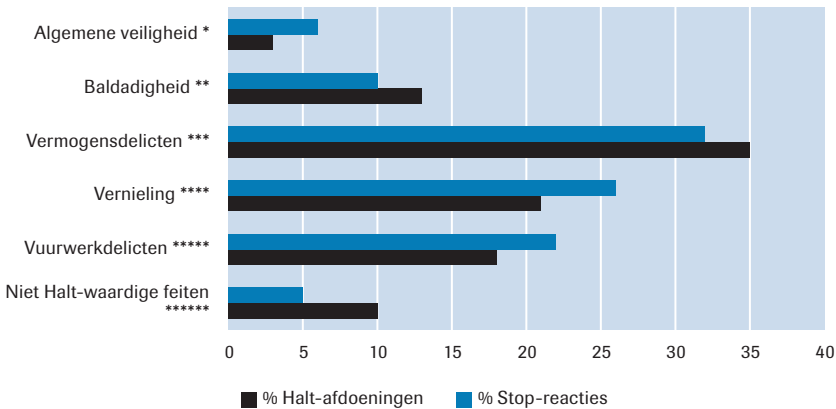
Een vermogensdelict is het meest voorkomende delicttype bij jeugdigen die een Halt-afdoening krijgen. In 2006 was in 35% van de 21.361 (geslaagde) afdoeningen de aanleiding een vermogensdelict. De daarop volgende delicttypen zijn vernieling (21% van het aantal Halt-afdoeningen) en vuurwerk (18% van het aantal Halt-afdoeningen) (zie verder figuur 5.21 en tabel 5.23 in bijlage 4). Eén op de tien geslaagde Halt-afdoeningen heeft betrekking op niet-Haltwaardige delicten. Het betreft hier afdoeningen wegens delicten die niet door de minister als Halt-waardig zijn aangewezen, maar waarbij de toestemming voor een Halt-verwijzing is gegeven door de officier van justitie. Het merendeel van de jeugdigen die in 2006 een Halt-afdoening hebben opgelegd gekregen, is mannelijk (Halt Nederland, 2006).

Stop-reactie

Op kinderen jonger dan twaalf jaar is het strafrecht niet van toepassing. Voor deze kinderen is sinds 1999 de Stop-reactie ingesteld. De Stop-reactie is op 1 augustus 2001 landelijk ingevoerd (Halt Nederland, 2001). De Stop-reactie is een preventieve en pedagogische handreiking voor ouders van twaalfminners die een Halt-waardig delict hebben begaan. De voorwaarden voor deelname zijn dat de kinderen vrijwillig meedoen en dat hun ouders instemmen met de deelname. De uitvoering van de Stop-reactie ligt in handen van de Halt-bureaus. De inhoud van de Stop-reactie verschilt van een Halt-afdoening. Het belangrijkste verschil is dat het kind geen arbeid mag verrichten (Bac e.a., 2000: 11). Kinderen krijgen bijvoorbeeld een leeropdracht, waarbij aandacht wordt besteed aan regels en keuzes maken, of zij krijgen praktische oefeningen om anders te leren reageren in bepaalde situaties. Het uitgangspunt bij de inzet van maatregelen voor twaalfminners is de ouderlijke verantwoordelijkheid.

Vanuit dit principe moet de Stop-reactie dan ook vooral worden gezien als een (vrijwillig en vrijblijvend) aanbod tot ondersteuning van ouders bij de correctie van hun kinderen.

Figuur 5.17 Halt-afdoeningen en Stop-reacties naar delicttype, 2006

* Opzettelijke brandstichting met gevaar voor goederen.

** Baldadigheid, baldadigheid m.b.t. goederen, verboden toegang.

*** (Winkel)diefstal, verduistering, opzet- en schuldhegeling, verwisselen prijskaartjes.

**** Openlijk geweld tegen goederen, vernieling, graffiti.

***** Te veel en/of buiten de toegestane periode vuurwerk hebben, buiten de toegestane periode afsteken.

***** Het betreft hier afdoeningen wegens een delict dat niet door de minister als Halt-waardig is aangewezen maar waarbij wel toestemming is van de officier van justitie voor een Halt-afdoening. Het gaat om schoolverzuim, lokaalvredebreuk, openlijke geweldpleging tegen personen, mishandeling, oplichting, openbare dronkenschap, rijden onder invloed, verboden wapenbezit, diverse overtredingen.

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.23 in bijlage 4.

Bron: Halt Nederland

Net als de Halt-afdoening staat de Stop-reactie zoveel als mogelijk in relatie tot de aard van het gepleegde delict. De Stop-reactie is niet van toepassing als er een ernstiger feit dan een Halt-waardig delict is gepleegd, wanneer sprake is van herhaald delictgedrag, of wanneer sprake is van een serieus vermoeden van achterliggende problematiek. In die gevallen informeert de politie de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad onderzoekt vervolgens of er aanleiding is voor civielrechtelijk ingrijpen.

In het jaar 2000 zijn bijna 1.800 kinderen naar Stop verwezen, na een daling in de jaren 2001-2002 is het aantal naar Stop doorverwezen kinderen in 2006 gestegen tot ruim 2.000 (zie tabel 5.21 in bijlage 4). De terugval in de jaren 2001 en 2002 kan te maken hebben met het kleiner aantal Halt-bureaus waarop de gegevens betrekking hebben (zie hiervoor bij Halt).

Evenals bij Halt resulteert ook het merendeel van de verwijzingen naar Stop uiteindelijk in een Stop-reactie. Het aantal Stop-reacties schommelt over de jaren. In 2000 is het aantal Stop-reacties bijna 1.800. Na een terugval in 2001-2002, is het aantal Stop-reacties in 2005 toegenomen tot ruim 2.100 (zie tabel 5.21). In 2006 is het aantal weer licht gedaald naar bijna 2.000. De daling in het aantal Stop-reacties in 2004 is, evenals bij Halt-afdoeningen, vermoedelijk voor een groot deel te verklaren door een verandering in de wijze van registratie.

Het meest voorkomende delicttype dat aanleiding geeft voor een Stop-reactie is een vermogensdelict (figuur 5.17 en zie tabel 5.23 in bijlage 4 voor de corresponderende cijfers). In 2006 was 32% van de Stop-reacties naar aanleiding van een vermogensdelict, 26% naar aanleiding van een vernieling en 22% naar aanleiding van een vuurwerkdelict. Het percentage jongens dat in 2006 een Stop-reactie heeft gekregen is 88%. Ruim de helft van de kinderen die met een Stop-reactie te maken krijgen, is 11 jaar (51%). In 21% van de gevallen gaat het om kinderen die jonger zijn dan 10 jaar (Halt Nederland, 2006).

5.2.2 Afdoening door het Openbaar Ministerie

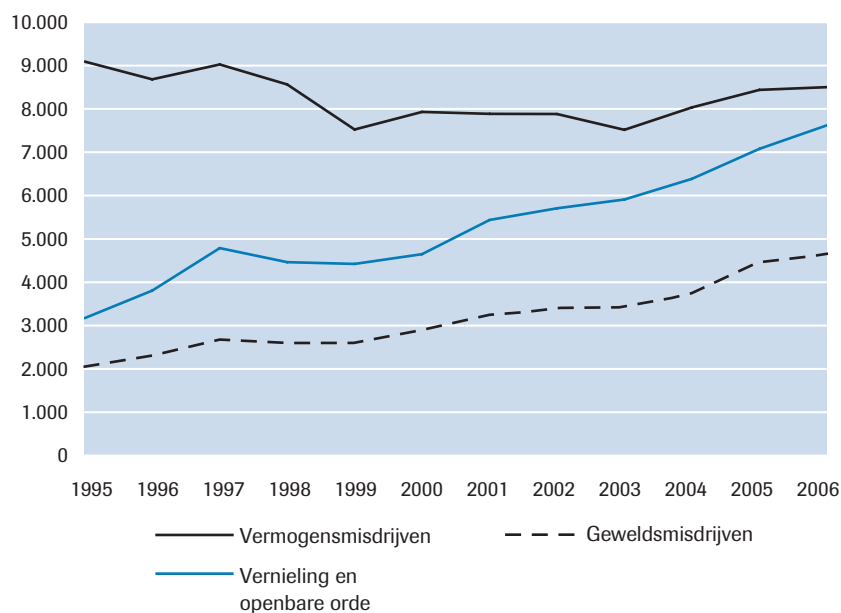
Sinds 2001 is er een stijging in het aantal bij het OM ingeschreven strafzaken tegen minderjarige verdachten. In 2006 gaat het om bijna 37.000 ingeschreven strafzaken (zie tabel 5.24 in bijlage 4). Ten opzichte van 2000 is dit een stijging van ruim 35%. Deze stijging volgt logischerwijs op de toename in het aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (zie hoofdstuk 4).

Jaarlijks wordt ongeveer tweederde van de bij het OM ingeschreven strafzaken tegen minderjarigen door het OM zelf afgedaan. Tussen 2000 en 2006 is het aantal strafzaken dat jaarlijks door het OM zelf wordt afgedaan gestegen van bijna 18.000 naar ruim 24.000. Het merendeel van de afdoeningen door het OM waarin het een minderjarige verdachte betreft, is naar aanleiding van een delict uit het Wetboek van Strafrecht (in 2006 bijna 90%, zie tabel 5.26 in bijlage 4). Ruim 35% van de afdoeningen is in 2006 naar aanleiding van een vermogensdelict en bijna 32% naar aanleiding van een delict in de categorie 'vernieling en openbare orde'. Ruim 19% van de afdoeningen is naar aanleiding van een geweldsmisdrijf. Het aantal strafzaken naar aanleiding van een vermogensmisdrijf dat door het OM is afgedaan, vertoont al jaren een dalende trend tot ruim 7.500 in 2003. Deze daling kan vooral worden toegeschreven aan het dalende aantal zaken naar aanleiding van (overig) gekwalificeerde diefstal (zie tabel 5.26). Daarna is er een lichte toename te signaleren, tot ruim 8.000 in 2006. Deze stijging komt voor bij bijna alle vermogensdelicten.

Het aantal door het OM afgedane strafzaken naar aanleiding van vernieling en openbareordedelicten is tussen 2000 en 2006 sterk gestegen (van bijna 5.000 naar bijna 8.000). Deze stijging komt voor het grootste deel voor rekening van de toename in het aantal zaken naar aanleiding van delicten tegen de openbare orde. De sterke stijging bij deze delicten vanaf 2000 hangt ongetwijfeld samen met de verruiming van de wetsartikelen 141 Sr en 540 e.v. Sv die in mei 2000 in werking zijn getreden (zie ook hoofdstuk 4).

In de periode 2000-2006 is het aantal afgedane zaken naar aanleiding van een geweldsdelict gestegen van bijna 3.000 naar bijna 5.000, een stijging van 61%. Nadere beschouwing van de geweldsdelicten laat vooral een stijging zien van mishandeling en bedreiging.

Figuur 5.18 Door het Openbaar Ministerie afgedane strafzaken tegen minderjarigen naar soort misdrijven, 1995-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.26 in bijlage 4.

Bron: CBS

De officier van justitie heeft voor een zelfstandige afdoening van strafzaken drie belangrijke mogelijkheden ter beschikking: seponeren, transigeren en voegen. Op grond van het opportuniteitsbeginsel kan de officier de zaak afdoen met een technisch sepot, een beleidssepot of een voorwaardelijk sepot. Bij een technisch sepot kan het gaan om onvoldoende bewijs, de jeugdige is onterecht als verdachte aangemerkt, het OM is niet-ontvankelijk in zijn vervolging, of het gepleegde feit of de dader is niet strafbaar.

Bij een beleidssepot gaat het er meer om dat de jeugdige maar een gering aandeel heeft in het feit, of de schade is al vergoed (Bac e.a., 2000: 43). Ook kan de officier van justitie op grond van artikel 77f Sr een jeugdige een transactie aanbieden (het zogenoemde officiersmodel). Deze transactie kan zijn de betaling van een geldsom van maximaal 3.350 euro, het betalen van schadevergoeding, een leer- of werkproject van maximaal 40 uur en/of begeleiding door de jeugdreclassering in het kader van een hulp- en steunmaatregel. Bij het slagen van de afdoening volgens het officiersmodel wordt van verdere vervolging afgezien.

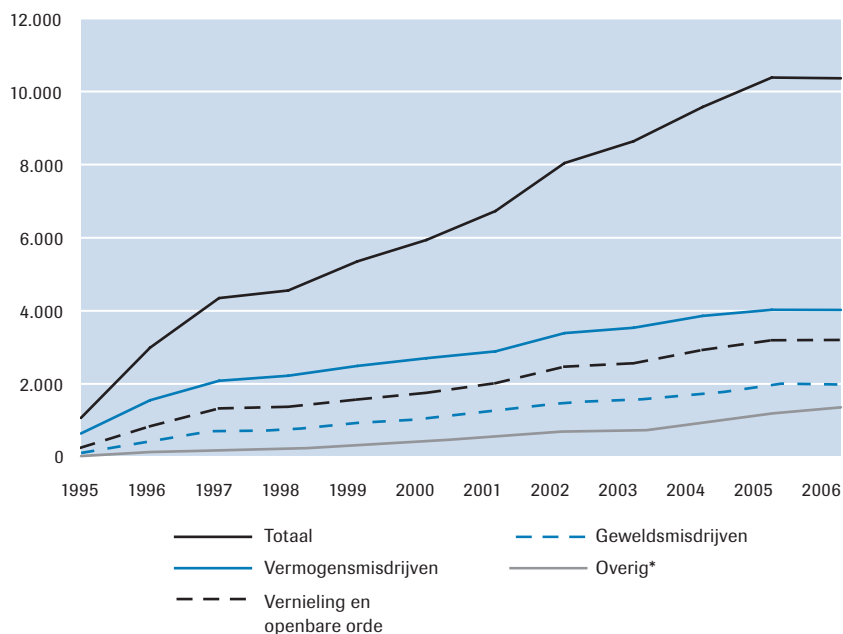
Verder heeft het OM de mogelijkheid om strafzaken te voegen. Er zijn twee typen voegingen: voeging ter berechting en voeging ad informandum. De voeging ter berechting is een formele afdoening door de rechter (artikel 259 Sv). Het betekent dat de rechter in één keer verschillende zaken, of eenzelfde feit met meerdere verdachten, behandelt. Het OM moet zaken waar een verband tussen bestaat, gevoegd ter kennis van de rechter brengen als dat in het belang van het onderzoek is. De voeging ad informandum is niet wettelijk geregeld. Het betekent dat het OM naast het tenlastegelegde feit, ook één of meerdere feiten aan de rechter voorlegt met het verzoek daarmee bij de strafoplegging rekening te houden. Formeel gezien is een voeging geen OM-afdoening. Immers, de zaken worden door middel van een voeging voorgelegd aan de rechter. De reden waarom voegingen hier worden behandeld, is dat ze op het niveau van de rechter niet meer worden onderscheiden.

Het totale aantal strafzaken tegen minderjarigen dat door het Openbaar Ministerie wordt afgedaan, neemt toe (zie figuur 5.18 en tabel 5.26 in bijlage 4). In 2006 zijn 24.000 strafzaken afgedaan door het OM. In de periode 2000-2006 heeft zich een wijziging voorgedaan in de rangorde van de afdoeningen door het OM. In 2000 werd bijna eenderde van de strafzaken afgedaan met een sepot (waarvan het grootste deel een beleidssepot) en bijna de helft door middel van een transactie. In 2006 is het aantal strafzaken dat is afgehandeld met een sepot een vijfde deel van het aantal afdoeningen door het OM en wordt bijna tweederde van de zaken afgedaan met een transactie. Het aantal sepots laat tussen 2000 en 2004 een dalende lijn zien. Dit geldt zowel voor de technische sepots als voor de beleidssepots. Deze daling kan samenhangen met het gegeven dat zaken die als 'niet vervolgbaar' worden gezien, al in een vroegtijdig stadium bij de politie door het OM terzijde worden geschoven (Van Tulder, 2001: 231). Deze zaken worden niet geregistreerd als zijnde ingeschreven bij het OM. Het aantal zaken waarbij een minderjarige verdachte is dat op deze manier wordt geseponeerd, is niet bekend. Verder past de afname van het aantal sepots in een jarenlange trend die samenhangt met het beleid van het OM om het aantal zaken waarin daadwerkelijk een justitiële reactie volgt te vergroten (Openbaar Ministerie, 2005). Na 2004 neemt het aantal sepots weer toe, tot bijna 5.000 in 2006.

Het aantal transacties laat al jaren een stijging zien. Sinds 2000 is het aantal transacties verdubbeld (van bijna 8.000 naar bijna 15.000). Deze groei is mede de weerslag van de groei van het aantal transacties met een leer- of werkproject als voorwaarde dat binnen het officiersmodel wordt uitgevoerd. Die groei is naar alle waarschijnlijkheid vooral het gevolg van de beleidslijn 'taakstraf, tenzij...' die uitgangspunt is in de requireerichtlijnen van het College van Pg's ter zake van misdrijven gepleegd door minderjarigen (zie o.a. Kruissink en Verwers, 2001).

In de periode 2000-2006 is het aantal zaken dat wordt gevoegd jaarlijks rond de 3.000. Het aantal voegingen ter berechting is in het afgelopen jaar ruim viermaal zo vaak toegepast als de voeging ad informandum. In 2006 betreft het in 11% van alle afdoeningen door het OM een voeging ter berechting en in bijna 3% van de OM afdoeningen een voeging ad informandum.

Figuur 5.19 Door het Openbaar Ministerie opgelegde taakstraffen in rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen naar soort misdrijven, 1995-2006

* Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht, Wegenverkeerswet, Opiumwet, Wet wapens en munitie, overig en onbekend.

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.36 in bijlage 4.

Bron: CBS

De transactie is de meest voorkomende OM-afdoening die aan minderjarigen wordt aangeboden. Voor een groot deel (70% van het totale aantal transacties) gaat het om transacties met als voorwaarde een leer- of

werkproject, de alternatieve sanctie volgens het officiersmodel. Tussen 2000 en 2006 zijn dergelijke transacties toegenomen van bijna 6.000 tot ruim 10.000 (zie tabel 5.37 in bijlage 4 voor een compleet overzicht).

In figuur 5.19 wordt weergegeven voor welke delicttypen transacties met als bijzondere voorwaarde een leer- of werkproject in de periode 1995-2006 zijn toegepast. In 2006 is het percentage door de officier van justitie aangeboden transacties naar aanleiding van een vermogensdelict 39%, naar aanleiding van een vernieling en openbareordedelict 31% en naar aanleiding van een geweldsdelict 19%. Deze rangorde is in de periode 1995-2006 niet veranderd.

Het aantal transacties wegens een vermogensdelict is tussen 2000 en 2006 toegenomen (van bijna 3.000 naar ruim 4.000); het aantal transacties naar aanleiding van een vernieling en openbareordedelict is in deze periode eveneens toegenomen (van bijna 2.000 naar ruim 3.000); het aantal transacties wegens een geweldsdelict is bijna verdubbeld (van ruim 1.000 naar bijna 2.000). Hoewel het kleinere aantallen betreft dan de hiervoor genoemde categorieën is ook het aantal transacties naar aanleiding van andere delicten in de periode 2000-2006 fors toegenomen (in het totaal van ruim 400 naar bijna 1.200).

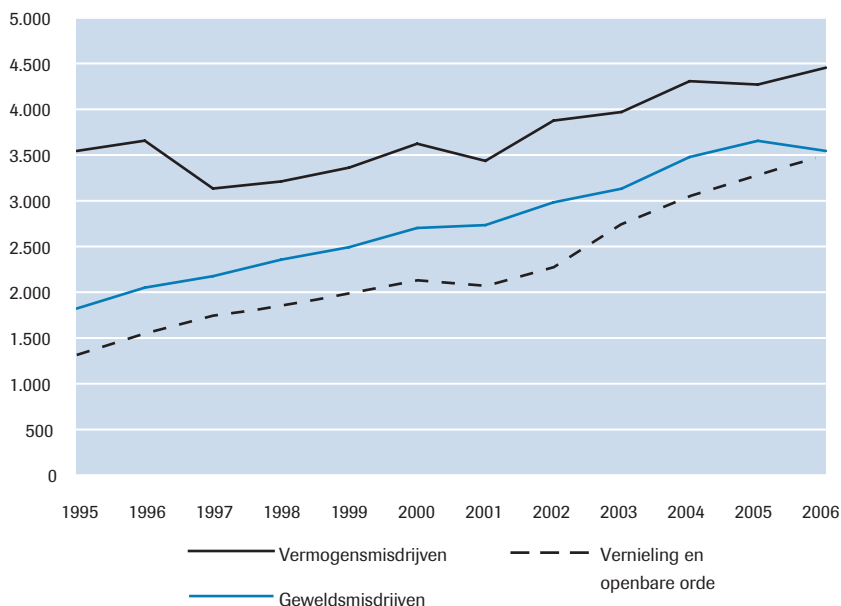
5.2.3 Afdoening door de rechter

Van de bij het OM ingeschreven strafzaken tegen minderjarigen wordt ongeveer eenderde gedagvaard. Er zijn in de afgelopen jaren steeds meer zaken door de rechter afgedaan. Het aantal rechtbankzaken dat in eerste aanleg door de rechter wordt afgedaan vertoont een stabiele stijging van ruim 9.000 in 2000 naar ruim 12.000 in 2006 (zie tabel 5.30 in bijlage 4). Dit is een toename van ruim 38% in het aantal door de rechter afgedane jeugdstrafzaken. Logischerwijs is dit een gevolg van de toename in het aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten.

Wanneer we de rechtbankzaken uitsplitsen naar delictgroepen, is in de periode 2000-2006 bij alle delictgroepen sprake van een toename. We bespreken de drie grootste delictgroepen. Van alle zaken die in 2006 voor de rechter komen, is 36% naar aanleiding van een vermogensmisdrijf, 29% naar aanleiding van een geweldsmisdrijf en 28% wegens een vernieling of openbareordedelict.

Het aantal zaken naar aanleiding van een vermogensdelict is toegenomen van 3.600 in 2000 naar 4.500 in 2006. Het aantal rechtbankzaken naar aanleiding van een geweldsdelict is sinds tussen 2000 en 2005 toegenomen tot 3.600 en kwam in 2006 uit op 3.500. Deze stijging komt vooral voor rekening van een toename in het aantal mishandelingen. De relatief sterkste stijging in deze groep betreft evenwel het aantal delicten wegens bedreiging.

Figuur 5.20 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen naar soort misdrijven, 1995-2006

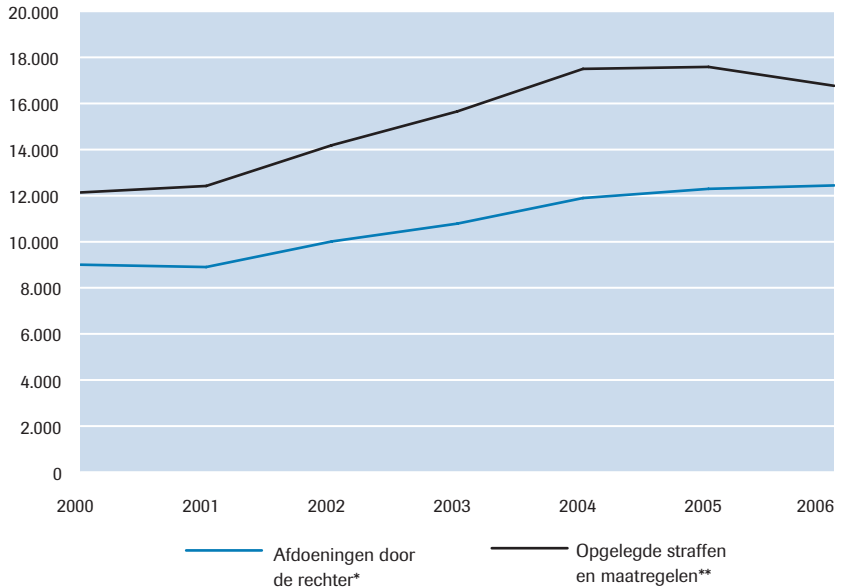
Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.29 in bijlage 4.

Bron: CBS

Het aantal zaken naar aanleiding van een vernieling of openbareordedelict dat door de rechter wordt afgedaan, is sinds 2000 toegenomen (van ruim 2.000 naar ruim 3.000). Dit kan grotendeels worden toegeschreven aan de toename in het aantal zaken naar aanleiding van een openbareordedelict (zie figuur 5.20 en het uitgebreide overzicht in tabel 5.29 in bijlage 4; zie ook paragraaf 5.2.2).

In figuur 5.21 wordt voor de periode 2000-2006 weergegeven het totale aantal zaken dat door de rechter wordt afgedaan en het totale aantal straffen en maatregelen dat de rechter aan minderjarigen heeft opgelegd. Omdat de rechter de mogelijkheid heeft sancties te combineren, is het totale aantal straffen en maatregelen dat door de rechter is opgelegd groter dan het aantal afdoeningen (zie figuur 5.21). Grofweg kan worden gesteld dat in 2006 per twee afdoeningen, drie sancties worden opgelegd. Dit betekent een lichte toename in het aantal gecombineerde sancties.

Figuur 5.21 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen en opgelegde straffen en maatregelen aan minderjarigen, 2000-2006

* Zie tabel 5.24 in bijlage 4.

** Zie tabel 5.34 in bijlage 4.

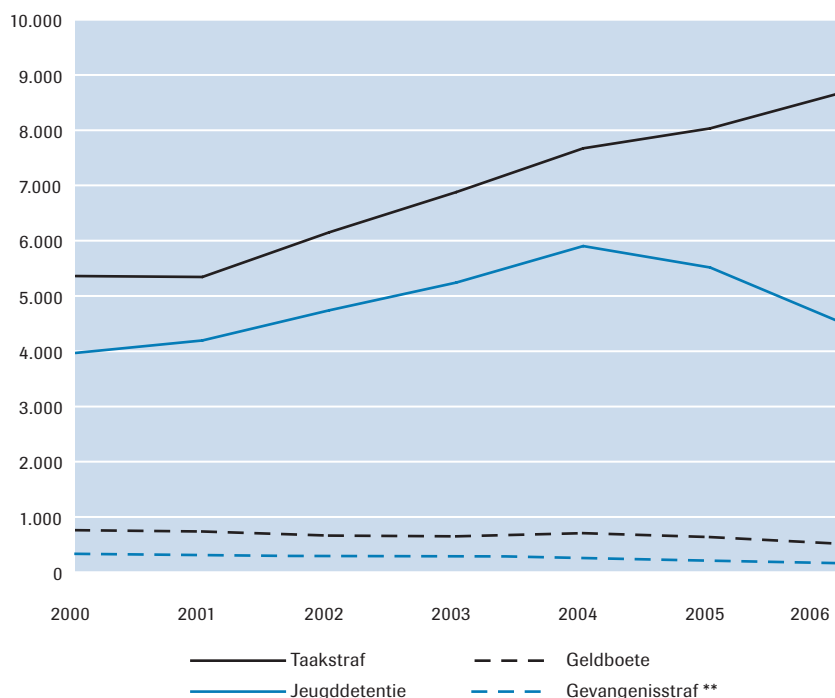
Bron: CBS

De straf die door de rechter het meest en steeds vaker wordt opgelegd, is de taakstraf (zie figuur 5.22). Deze straf is in 2006 in ruim 62% van de gevallen opgelegd. Tussen 2000 en 2006 is er een toename in het aantal opgelegde taakstraffen van 5.359 naar 7.671 (een toename van 43%). Jeugddetentie is de op een na meest voorkomende sanctie. In 2006 betreft het eenderde van het totale aantal sancties dat is opgelegd door de rechter aan minderjarigen. Het aantal jeugddetenties dat door de rechter is opgelegd, is sinds 2000 toegenomen, maar daalt weer vanaf 2004: 5.902 keer in 2006. Het aantal malen dat de rechter een geldboete oplegt, daalt sinds 2000 gestaag. In 2006 is deze straf 519 keer opgelegd. Ook het aantal keren dat een gevangenisstraf wordt opgelegd aan een minderjarige is sinds 2000 afgenomen (van 279 in 2000 naar 128 in 2006).

De taakstraf is de hoofdstraf die door de rechter het vaakst wordt opgelegd. De verdeling naar delicttypen die aanleiding vormen voor een taakstraf opgelegd door de rechter is vergelijkbaar met de verdeling van het aantal transacties met als bijzondere voorwaarde een leer- of werkproject die door het Openbaar Ministerie zijn toegepast. In de periode 2000-2006 is de taakstraf het meest opgelegd voor een vermogensdelict.

Het aantal taakstraffen opgelegd naar aanleiding van een geweldsdelict of een vernieling en openbareordedelict ontloopt elkaar in deze periode niet veel. Het percentage taakstraffen dat door de rechter is opgelegd wegens een vermogensdelict betreft in 2006 37%, wegens een vernieling en openbareordedelict 30% en wegens een geweldsdelict 27%.

Figuur 5.22 Door de rechter in eerste aanleg opgelegde hoofdstraffen in rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen, 2000-2006

* Het betreft zowel voorwaardelijke als onvoorwaardelijke straffen.

** Gevangenisstraf bestaat in het jeugdstrafrecht niet. De opgelegde gevangenisstraffen in deze staat betreffen zaken waarin het algemeen strafrecht op minderjarigen is toegepast.

*** De totaalaantallen zijn groter dan het aantal jongeren dat jaarlijks voor de rechter moet verschijnen doordat rechters vaak combinaties van straffen opleggen.

Voor corresponderende cijfers, zie tabel 5.34 in bijlage 4.

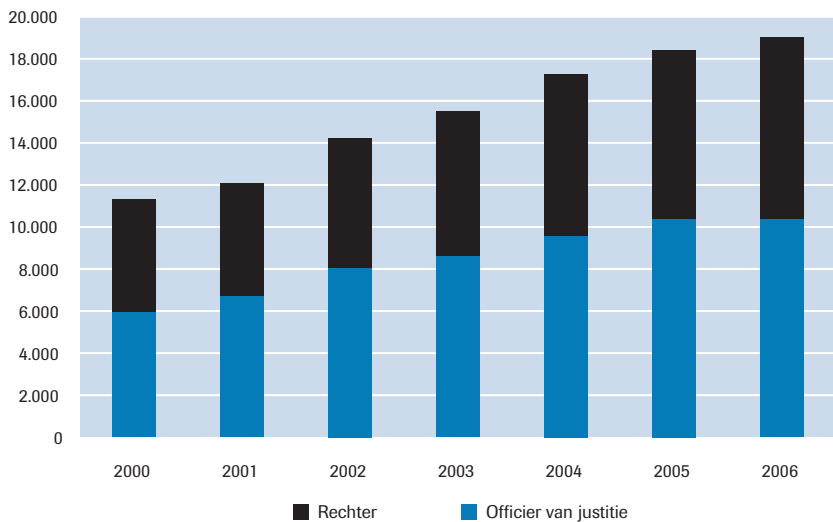
Bron: CBS

Het totale aantal door de rechter opgelegde taakstraffen en door het OM aangeboden transacties met als voorwaarde een leer- of werkproject betreft in 2006 ruim 19.000 (figuur 5.23; zie tabel 5.39 in bijlage 4). In vergelijking met 2000 betekent dit bijna een verdubbeling. Ruim de helft van deze sancties wordt door de officier van justitie toegepast (54%). Evenals in andere jaren betrof het ook in 2006 voornamelijk zaken wegens vermogensdelicten (38%), vernielingen en openbareordedelicten (31%) en

gewelddelicten (23%). Het aantal naar aanleiding van overige delicten valt daarbij getalsmatig in het niet (zie tabel 5.39 in bijlage 4). Van alle gewelddelicten, vermogensdelicten en vernieling en openbareordedelicten die in 2006 bij het OM zijn binnengekomen (tabel 5.25 in bijlage 4), resulteert ongeveer de helft in een transactie met als voorwaarde een leer- of werkproject of in een door de rechter opgelegde taakstraf.

Figuur 5.23 Door de rechter opgelegde taakstraffen en door het Openbaar Ministerie toegepaste transacties met als voorwaarde een leer- of werkproject in rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen, 2000-2006

Voor corresponderende cijfers, zie tabellen 5.29 en 5.37 in bijlage 4.

Bron: CBS

Enkelvoudige straffen of combinaties van straffen en/of maatregelen

Indien iemand schuldig wordt bevonden, kan een rechter besluiten een enkele straf op te leggen of diverse straffen te combineren (zie ook hoofdstuk 2). In tabel 5.32 in bijlage 4 worden de sancties die door de rechter zijn opgelegd gegeven. Daarbij is rekening gehouden met combinaties van sancties. De meest voorkomende sanctie in 2006 die zonder een andere straf of maatregel is opgelegd (een enkelvoudige sanctie), is de taakstraf (44% van het totale aantal afdoeningen door de rechter). De jeugddetentie is de op een na meest voorkomende enkelvoudige hoofdstraf (11%; waarvan bijna de helft voorwaardelijk). De minst voorkomende enkelvoudige hoofdstraf is een PIJ-maatregel (nog geen 0,5% van het totale aantal sancties in 2006).

Zoals hierboven genoemd zijn ook combinaties van straffen mogelijk. Een hoofdstraf wordt bij een dergelijke afdoening gecombineerd met een andere hoofdstraf, met een bijkomende straf of met een maatregel. In tabel 5.32 in bijlage 4 wordt ook voor enkele veelvoorkomende (combinaties van) straffen weergegeven in welke mate ze voorkomen. Van alle hoofdstraffen wordt de taakstraf het meest in combinatie met een andere straf of maatregel opgelegd. In 2006 is 14% van de zaken afgedaan met een taakstraf gecombineerd met een jeugddetentie, 9% met een taakstraf gecombineerd met een bijkomende straf en/of maatregel (exclusief PIJ) en 7% met een taakstraf en jeugddetentie gecombineerd met een bijkomende straf of maatregel (exclusief PIJ). Taakstraffen in combinatie met een gevangenisstraf of met een geldboete komen weinig voor.

5.2.4 Toepassing van jeugdstrafrecht en algemeen strafrecht voor minderjarigen

Voor strafrechtelijke minderjarigen is het jeugdstrafrecht van toepassing. 16- en 17-jarigen kunnen onder bepaalde omstandigheden ook volgens het algemene strafrecht worden bestraft. Dit is afhankelijk van de ernst van het gepleegde feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan. In theorie kan de rechter langs deze route ook een gevangenisstraf aan 16- of 17-jarigen opleggen waarvoor een veel hoger maximum geldt dan voor de jeugddetentie. Verder kan in dit kader ook een tbs-maatregel met dwangverpleging worden opgelegd aan verminderd toerekeningsvatbare of geheel ontoerekeningsvatbare minderjarige verdachten (Bartels, 2004: 15). Andersom geldt dat 18- tot 21-jarigen (ten tijde van het gepleegde delict) op grond van de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd ook berecht kunnen worden volgens het jeugdstrafrecht.

5.3 Resumé

Het aantal bij het OM ingeschreven strafzaken is in de afgelopen veertig jaar flink toegenomen. In 1980 zijn het er nog 230.000. Via een top van 274.000 in 1987 kwam het aantal zaken, de laatste jaren in een dalende trend, uit op 233.000 in 2000. Na opnieuw een stijging zijn er in 2006 bijna 268.000 zaken ingeschreven.

Het aantal strafzaken dat het OM afdoet, daalt tussen 1995 en 2006 van 147.000 naar 126.000 zaken; de vermindering zit vooral in de halvering van het aantal afgedane vermogensdelicten, van 60.000 naar 32.000 zaken.

Dit ligt behoorlijk in lijn met de gelijktijdige daling aan de kant van de instroom bij het OM, van 103.000 naar 70.000 vermogenszaken.

Van de 126.000 strafzaken die het OM in 2006 afdoet, gebeurt dat bij 24% met een sepot en bij 62% met een transactie.

De rechter spreekt in 2006 in 125.000 strafzaken een schuldigverklaring uit. In ongeveer een kwart van de gevallen legt hij als sanctie uitsluitend een geldboete op, in 15% uitsluitend een gevangenisstraf of jeugddetentie en in eveneens 15% van de zaken legt hij uitsluitend een taakstraf op. Het aantal taakstraffen dat de rechter oplegde is tussen 1985 en 2006 opgelopen van 1.100 naar bijna 42.000 en is na de gevangenisstraf in volume de tweede hoofdstraf.

Bijna 57% van alle in 2006 door de rechter opgelegde (gedeeltelijk) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen is korter dan drie maanden. Ruim 3% heeft een duur van drie jaar of meer. Dat was in 1980 nog 1%.

Van de 50.000 opgelegde (gedeeltelijk) onvoorwaardelijke geldboetes in 2006 valt 36% in de categorie 454 tot 2.269 euro (was 1.000 tot 5.000 gulden).

In 2006 heeft de politie ruim 70.000 minderjarige verdachten gehoord. In bijna 23.000 gevallen werd een Halt-afdoening opgelegd. Er zijn bijna 37.000 zaken ingeschreven bij het OM waarin een strafrechtelijk minderjarige verdachte was.

Van de ingeschreven strafzaken handelt het OM ongeveer tweederde deel zelf af; eenderde wordt gedagvaard bij de (kinder)rechter. Van alle bij het OM ingeschreven zaken wegens een vermogensdelict, een vernieling en openbareordedelict of een geweldsdelict resulteert ruim de helft in een transactie met als bijzondere voorwaarde een werk- of leerstraf (OM-afdoening) of in een door de rechter opgelegde taakstraf.

Van alle sancties die in 2006 door de rechter aan minderjarige verdachten worden opgelegd, betreft het in de meeste gevallen een taakstraf (62%), gevolgd door een jeugddetentie (33%).

6 Tenuitvoerlegging van sancties

S.N. Kalidien, W. van der Heide

Het Nederlandse strafrecht kent een grote diversiteit aan straffen en strafrechtelijke maatregelen. Deze diversiteit heeft als gevolg dat verschillende instanties zich bezighouden met de tenuitvoerlegging van sancties. Sommige instanties beperken zich tot de tenuitvoerlegging van één type sanctie, terwijl andere betrokken zijn bij meerdere soorten. Sommige sanctiesoorten worden door één instantie ten uitvoer gelegd, terwijl andere door twee of meer instanties kunnen worden gerealiseerd. Vaak worden sancties voor jongeren en voor meerderjarigen door aparte instanties ten uitvoer gelegd (zie hoofdstuk 2).

Dit hoofdstuk is opgedeeld in drie paragrafen. In elke paragraaf komen zowel de meerder- als minderjarigen aan bod. Paragraaf 6.1 beschrijft de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties door de Dienst Justitiële Jeugdinstellingen; paragraaf 6.2 gaat over de tenuitvoerlegging van taakstraffen; in paragraaf 6.3 komen overige sancties en maatregelen aan de orde. Hoewel het bij vreemdelingenbewaring niet om de tenuitvoerlegging van een sanctie gaat, komt dit onderdeel van het gevangeniswezen om praktische redenen toch ook in dit hoofdstuk aan de orde (paragraaf 6.1).

6.1 Het gevangeniswezen, de FPC's (tbs-sector) en de justitiële jeugdinstellingen

Deze paragraaf beschrijft de tenuitvoerlegging van aan meerder- en minderjarigen opgelegde (intramurale) sancties uitgevoerd door de Dienst Justitiële Inrichtingen. Achtereenvolgens passeren de revue: het gevangeniswezen (paragraaf 6.1.1), de tbs-sector (paragraaf 6.1.2) en de justitiële jeugdinstellingen (paragraaf 6.1.3).

6.1.1 Het gevangeniswezen

Het gevangeniswezen kent verschillende instroomcategorieën gedetineerden. Hieronder worden de vijf belangrijkste categorieën kort beschreven (bron: DJI).

Voorlopig gehechten (preventieven). Verdachten van (ernstige) misdrijven die door de politie zijn gearresteerd, worden voorgeleid voor de officier van justitie. De rechter-commissaris kan op vordering van de officier van justitie beslissen tot voorlopige hechtenis, als het gaat om een strafdreiging van vier jaar of meer. Meerderjarige verdachten gaan dan naar een huis van bewaring of een detentiecentrum voor drugskoeriers. De voorlopig gehechten vormen de grootste groep binnen de huizen van bewaring. Een aanzienlijk deel van de voorlopig gehechten wordt al ontslagen vóór de zitting of wordt veroordeeld tot een straf gelijk aan het voorarrest. Een

aantal verdachten wordt uiteindelijk niet schuldig verklaard of krijgt een gevangenisstraf die korter is dan de in voorarrest uitgezeten tijd (= voorlopige hechtenis en inverzekeringstelling).

Tot gevangenisstraf veroordeelden na voorlopige hechtenis. Sinds de invoering van de Wet doorplaatsen in eerste aanleg veroordeelden, die in werking is getreden in 2006, is het mogelijk dat personen in voorlopige hechtenis reeds na veroordeling tot een vrijheidsstraf door de rechter *in eerste aanleg*, worden 'doorgeplaatst' van een hvb naar een gevangenis. Doel hiervan is een flexibelere en efficiëntere inzet van detentiecapaciteit en het verbeteren van de mogelijkheden voor het werken aan resocialisatie en daarmee in het algemeen het voorkomen van recidive.

Als de gevangenisstraf langer is dan het voorarrest, maar het nog uit te zitten deel is niet langer dan drie maanden, dan blijft de veroordeelde in het huis van bewaring. Als de rechter een lange vrijheidsstraf oplegt, bijvoorbeeld zes jaar, volgt altijd eerst overplaatsing naar een gesloten gevangenis. In het laatste deel van de detentie is overplaatsing mogelijk naar een inrichting met beperkte beveiliging en zeer beperkte beveiliging (voorheen respectievelijk halfopen en open gevangenis). Ook een penitentiair programma waarbij de persoon ook 's avonds en 's nachts niet in een inrichting verblijft, behoort tot de mogelijkheden. Daaraan kan wel de voorwaarde van elektronisch toezicht zijn verbonden (enkelbandje met zender). Of een gedetineerde in aanmerking komt voor detentiefasering met extra vrijheden, hangt niet alleen af van de duur van het strafrestant, maar ook van de persoon van de gedetineerde, zijn gedrag en vaardigheden. De ongeveer 150 à 200 jaarlijks opgelegde tbs-maatregelen worden vrijwel altijd gecombineerd met een gevangenisstraf. Een aantal van deze personen gaat daarom na het vonnis eerst naar een gesloten gevangenis en wordt pas na verloop van tijd overgeplaatst naar een tbs-inrichting (zie ook paragraaf 6.1.2).

Zelfmelders. Dit zijn personen die zich niet in voorlopige hechtenis bevinden op het moment dat een aan hen opgelegde vrijheidsstraf onherroepelijk wordt. Deze personen kunnen in aanmerking komen voor de zogenoemde 'zelfmeldprocedure'. Ze moeten dan wel over een bekend woonadres beschikken en de opgelegde straf is niet al eerder helemaal in voorlopige hechtenis uitgezeten. Na een schriftelijke oproep dienen ze zichzelf te melden aan de poort van een gevangenis met een beperkte beveiliging. De gedetineerde mag dan eenmaal per vier weken een weekend naar huis. Afhankelijk van de duur van de straf, de persoonlijkheid, het gedrag en de vaardigheden van de gedetineerde, kan overplaatsing volgen naar een inrichting met zeer beperkte beveiliging of een penitentiair programma.

Sinds eind 2003 wordt door DJI geëxperimenteerd met elektronische detentie thuis (ED). Het is een alternatief voor zelfmelders met een straf

korter dan drie maanden en wordt alleen toegepast als aan een aantal extra voor ED geldende voorwaarden wordt voldaan.

Arrestanten. Hieronder worden personen verstaan die door de politie zijn gearresteerd, omdat ze onder de executie van hun straf probeerden uit te komen. De belangrijkste subgroepen binnen de categorie arrestanten zijn:

- personen die hun boete(s) niet hebben betaald;
- personen die in het uitvoeren van hun taakstraf zijn mislukt;
- personen die niet zijn teruggekeerd naar de inrichting die ze met toestemming tijdelijk mochten verlaten;
- personen die een inrichting zijn ontvlucht;
- personen met een lopend vonnis die niet zijn geselecteerd voor de zelfmeldprocedure bijvoorbeeld omdat ze geen bekend (vast) adres hebben;
- personen die wel voor de oproepprocedure zijn geselecteerd, maar die zich niet hebben gemeld.

Vreemdelingen. Dit zijn buitenlanders zonder geldige verblijfstitel die op grond van artikel 6 (grenslogies) of artikel 59 (vreemdelingenbewaring) van de Vreemdelingenwet zijn aangehouden. Weliswaar wordt geen strafrecht toegepast, maar de directe aanleiding voor vreemdelingenbewaring kan het plegen van een overtreding of (minder ernstig) misdrijf zijn. De eerste dagen van de vreemdelingenbewaring worden doorgaans op het politiebureau doorgebracht. Als de politie tijdens die eerste dagen niet genoeg informatie kan verzamelen om uitzetting mogelijk te maken, wordt de vreemdelingenbewaring beëindigd of volgt overbrenging naar een huis van bewaring voor vreemdelingenbewaring en werkt de politie verder aan de zaak. De uitzetcentra vallen eveneens onder de verantwoordelijkheid van DJI. Hierin worden onder meer illegale vreemdelingen geplaatst die bij grootschalige acties zijn aangehouden. De uitzetcentra zijn bedoeld voor illegale vreemdelingen die op korte termijn uitzetbaar zijn.

Instroom in het gevangeniswezen

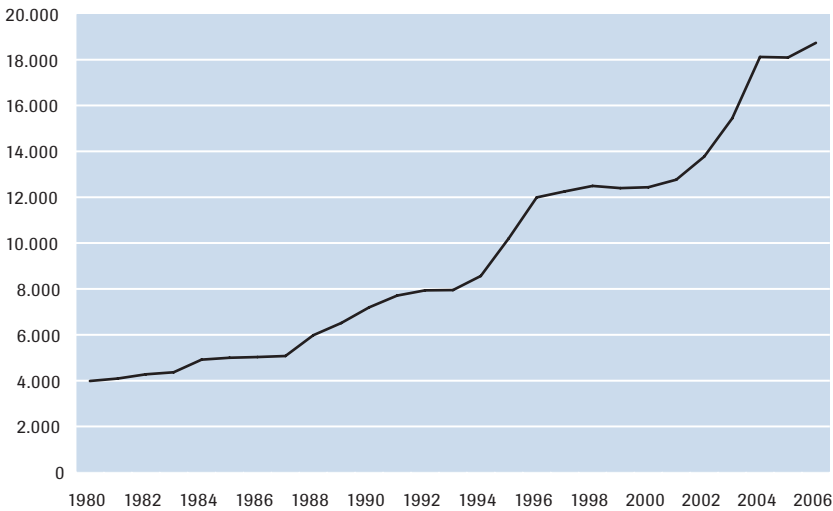
Tabel 6.1 geeft de instroom van het aantal gedetineerden weer en is onderverdeeld in een aantal categorieën.

In 2006 zijn 57.310 gedetineerden ingestroomd in het gevangeniswezen vanuit de vrije maatschappij of politiecel. Van dit aantal zijn 20.340 gedetineerden voorlopig gehecht, 20.640 gevallen zijn arrestant en 3.810 veroordeelden zijn zelfmelder. Van de zelfmelders zijn er 2.460 veroordeelden met elektronische detentie. De overige 1.350 zelfmelders zijn ingesloten in een gevangenis met beperkte beveiliging. Het aantal vreemdelingen dat instroomde in een hvb voor vreemdelingenbewaring of een uitzetcentrum is 12.521. In 2004 was het totaal aantal gedetineerden dat instroomde uit de vrije maatschappij of politiecel een stuk lager dan in 2006, namelijk 47.630. Met name het aantal arrestanten was flink lager in 2004, namelijk 11.360 (zie tabel 6.1. in bijlage 4).

Capaciteit van het gevangeniswezen

De capaciteit van het gevangeniswezen heeft in de afgelopen decennia een enorme groei doorgemaakt. Van 1960 tot medio jaren zeventig was er nog sprake van een daling, maar vanaf 1980 tot 2006 is de capaciteit spectaculair gegroeid, van 4.000 naar 18.700 plaatsen (zie figuur 6.1). De capaciteit is daarmee in drie decennia gegroeid met een factor 4,7.

Figuur 6.1 Ontwikkeling detentiec capaciteit in het gevangeniswezen, 1980-2006*, **

* Het betreft hier de *gerealiseerde* capaciteit. Dat is het aantal plaatsen dat daadwerkelijk voor de opname van gedetineerden gebruikt kan worden. Ook plaatsen die door bijvoorbeeld renovatie, technische mankementen, vernieling of andere bijzondere redenen tijdelijk niet beschikbaar zijn of om organisatorische redenen tijdelijk zijn onttrokken, worden meegerekend.

** De detentiec capaciteit is vanaf 2002 incl. extra detentieplaatsen voor drugskoeriers en illegale vreemdelingen. De personen die een penitentiair programma volgen (met of zonder elektronisch toezicht) en de personen die in de vorm van 'kale' elektronische detentie thuis verblijven zijn niet meegeteld, evenals de personen die zich in de laatste extramurale fase van de SOV- of ISD-maatregel bevinden.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.2 in bijlage 4. Voor de gegevens vanaf 1960 zie tabel 6.2 in Criminaliteit en rechtshandhaving 2004.

Bron: CBS

Ontwikkeling aantal gedetineerden

De ontwikkeling van het aantal gedetineerden in het gevangeniswezen (steeds gemeten op 30 september) in de afgelopen jaren laat zich in een aantal perioden beschrijven: van 1990 tot 1996 is een sterke groei zichtbaar: van bijna 7.000 gedetineerden in 1990 tot bijna 12.000 gedetineerden in 1996. Vervolgens blijft de gedetineerdenomvang stabiel op bijna 12.000 tot en met het jaar 2000. In 2005 waren er 17.600 gedetineerden. In 2006 is

echter weer een daling tot 16.230 gedetineerden te zien (inclusief vreemdelingenbewaring, zie tabel 6.3).

Opvallend is, dat de capaciteit en de gemiddelde bezetting in 2006 respectievelijk 18.700 en 16.230 is. Het feit dat de bezetting een stuk lager is dan de capaciteit in dit jaar, heeft te maken met de cellenbrand op Schiphol in 2005. Sindsdien zijn en worden er allerlei maatregelen getroffen om de fysieke veiligheid van ingeslotenen, personeel en bezoekers te verbeteren. Als gevolg hiervan zijn gemiddeld meer dan 1.000 cellen (zowel strafrechtelijke als vreemdelingenplaatsen) buiten gebruik gesteld (bron: DJI).

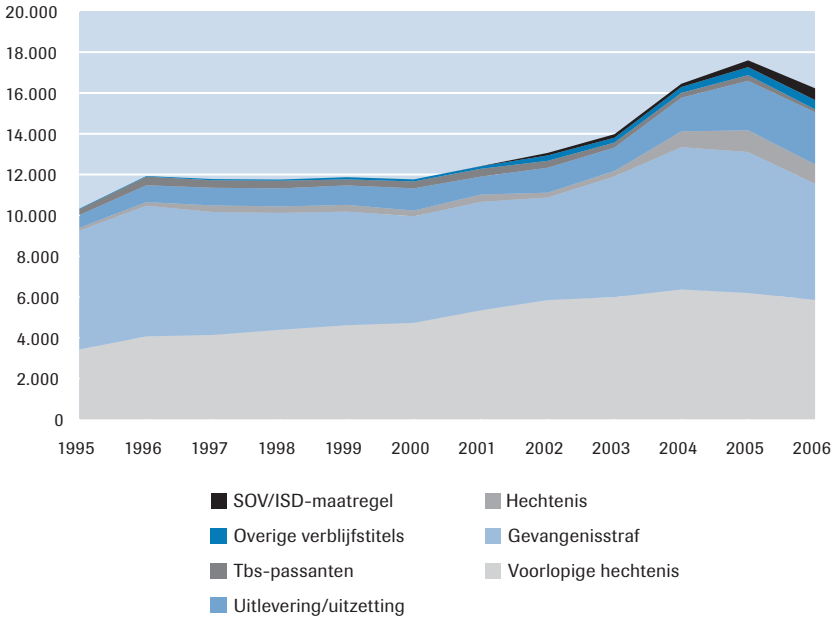
Kenmerken van de gedetineerdenpopulatie (gemeten op peildatum 30 september)

Op 30 september 2006 telde het gevangeniswezen 16.230 bewoners. Dit zijn ongeveer 1.500 bewoners minder dan in het jaar 2005 (tabel 6.3). Deze daling zit met name in het aantal gedetineerden, dat in 2006 in een hvb was ingesloten en heeft te maken met de invoering van de Wet doorplaatsen in eerste aanleg veroordeelden, die in 2006 in werking is getreden. Deze wet maakt het mogelijk dat personen die in voorlopige hechtenis zitten, reeds na veroordeling tot een vrijheidsstraf door de rechter in *eerste aanleg* worden 'doorgeplaatst' van een hvb naar een gevangenis.

De preventief gehechten vertegenwoordigden 36% van de gedetineerdenpopulatie in 2006, 17% was wachtend op uitlevering of verblijvend in een hvb voor vreemdelingenbewaring, 6% was (subsidiar) gehecht. Daarnaast zijn er ook gedetineerden die ingesloten zitten op basis van een SOV-maatregel (Strafrechtelijke Opvang Verslaafden) of een ISD-maatregel (veelplegers in een Inrichting voor Stelsmatige Daders). Het percentage gedetineerden met een SOV- of ISD-maatregel is bijna 4% (zie tabel 6.3 en figuur 6.2). De SOV-maatregel is een maatregel die in het leven is geroepen voor de aanpak van de harde kern criminele harddrugsgebruikers die stelselmatig veel overlast bezorgen in de maatschappij. De maatregel biedt de mogelijkheid drugsgebruikers gedwongen op te nemen in een afkick- en re-integratieprogramma en is van kracht sinds april 2001. Tot nu toe heeft traditionele bestraffing en gangbare hulpverlening voor deze groep weinig effect opgeleverd. Sinds 2004 is de SOV-maatregel komen te vervallen. Hiervoor in de plaats is de ISD-maatregel gekomen. De eis van verslaving, zoals gold bij de SOV-maatregel, is bij de ISD-maatregel niet van toepassing. Bij de ISD-maatregel gaat het om volwassenen die in vijf jaar tijd meer dan tien keer een proces-verbaal van de politie hebben gekregen. Tijdens het verblijf in een inrichting voor stelselmatige daders bereidt DJI met een persoonsgerichte aanpak de veelpleger voor op een positieve terugkeer in de samenleving. Aan het eind van de maatregel coördineert de gemeente de nazorg. De ISD-maatregel is van kracht sinds 2004 (bron: DJI).

Figuur 6.2 Ontwikkeling gedetineerdenbevolking op 30 september uitgesplitst naar verblijfstitel

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.3 in bijlage 4.

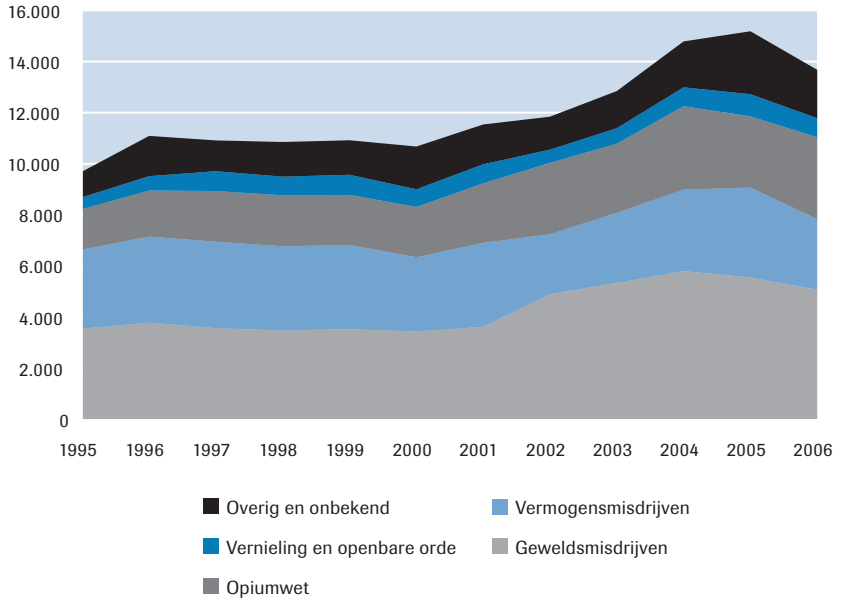
Bron: CBS/DJI

Figuur 6.3 toont de ontwikkeling van de gedetineerdenpopulatie in het gevangeniswezen uitgesplitst naar het delict waarvoor men is veroordeeld of waarvan men wordt verdacht. Het grootste deel van de gedetineerden zit vanwege een geweldsdelict, een vermogensdelict of een delict tegen de Opiumwet.

Van de meerderjarigen die op 30 september 2006 zijn gedetineerd, is 56% buiten Nederland geboren. Met name Surinamers, Antillianen en Marokkanen maken hier het grootste deel van uit. Ongeveer 2.500 gedetineerden zitten overigens niet op strafrechtelijke titel, maar wachten op uitzetting uit Nederland. Wanneer deze gedetineerden buiten beschouwing worden gelaten, heeft nog altijd 52% van de gedetineerdenpopulatie het buitenland als geboorteland (zie tabel 6.4 in bijlage 4). In Nederland geboren gedetineerden zijn relatief vaak gedetineerd vanwege een vermogensdelict of een geweldsdelict. In Nederland geboren gedetineerden zitten ook relatief vaker voor een verkeersdelict. Gedetineerden geboren in Suriname, Antillen en Turkije zitten relatief vaak vanwege een delict tegen de Opiumwet (tabel 6.5).

Op 31 december 2006 bestond 6% van het aantal gedetineerden in het gevangeniswezen uit vrouwen.

Figuur 6.3 Bezetting gevangeniswezen op 30 september (exclusief vreemdelingenbewaring en uitlevering) naar delictsoort

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.3 in bijlage 4.

Bron: CBS

Vervroegde invrijheidstelling

Om verschillende redenen worden gevangenisstraffen vaak slechts gedeeltelijk uitgezeten. Bij gevangenisstraffen van langer dan een half jaar is zelfs wettelijk geregeld dat betrokkene vervroegd in vrijheid wordt gesteld. Deze regeling voor vervroegde invrijheidstelling (VI-regeling) bepaalt dat straffen tot een half jaar geheel worden uitgezeten, dat van straffen van een half tot een heel jaar het eerste halfjaar geheel wordt uitgezeten en het restant voor eenderde deel, en dat straffen langer dan een jaar voor tweederde deel worden uitgezeten (artikel 15 Sr). Overigens geldt deze regeling alleen in het meerderjarigenstrafrecht.

Wanneer de betrokkene zich echter tijdens de detentie zeer ernstig misdraagt of zich aan de detentie onttrekt of probeert te onttrekken (bijvoorbeeld door te ontsnappen), kan de vervroegde invrijheidstelling worden uitgesteld of achterwege blijven. Het OM richt dan een schriftelijke vordering hiertoe tot het gerechtshof in Arnhem (artikel 15a Sr). Dit gebeurt echter slechts incidenteel. (zie ook hoofdstuk 5).

Gratie

Strafvermindering kan ook door gratie plaatsvinden. Gratie wordt verleend bij koninklijk besluit. In de regel gebeurt dat slechts op grond van

een belangrijke wijziging van omstandigheden van de veroordeelde na het vonnis (bijvoorbeeld medische, zakelijke of familieomstandigheden) of op grond van de verwachting dat met verdere tenuitvoerlegging van de straf geen redelijk doel wordt gediend (alleen bij langgestraften). De Grondwet schrijft voor dat gratie alleen kan worden verleend na advisering door de rechter. De Kroon neemt het rechterlijke advies bijna altijd over. Op 1 juni 2003 zijn nieuwe wettelijke bepalingen in het Wetboek van Strafvordering en de Gratiewet van kracht geworden. Deze schrijven voor dat een gratieverzoek niet wordt voorgelegd aan de rechter wanneer het is ingediend binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van het vonnis en de omstandigheden van de veroordeelde zich niet hebben gewijzigd. Het verzoek wordt dan niet gehonoreerd.

Soms worden voorwaarden aan gratieverlening gesteld. Zo kan bijvoorbeeld gratie worden verleend onder de voorwaarde dat betrokkene een taakstraf verricht. Wanneer niet aan de voorwaarde(n) wordt voldaan, kan het gratiebesluit worden teruggedraaid.

Sinds 1990 is het aantal beslissingen naar aanleiding van een gratieverzoek flink afgenomen. In 1990 waren er nog 7.760 beslissingen, in 2006 is dit aantal gedaald tot 2.250 gevallen. In 775 van het aantal beslissingen ging het om een onvoorwaardelijke gratie, in 205 gevallen om een voorwaardelijke gratie en in 1.272 gevallen werd het gratieverzoek afgewezen. Daarnaast werden 1.270 verzoeken niet in behandeling genomen, omdat het verzoek niet voldeed aan wettelijke voorwaarden, zoals minimumhoogte van een boetebedrag waarvoor gratie kan worden gevraagd, of omdat de procedure niet correct is doorlopen (bijvoorbeeld met betrekking tot bewijsstukken) (zie tabel 6.6).

Naast gevangenisstraffen kan gratie ook andere straffen betreffen, zoals bijvoorbeeld boetes. Helaas wordt hiervan geen registratie bijgehouden, zodat een exacte verdeling van strafsoorten niet kan worden gepresenteerd. Navraag bij medewerkers van het Ministerie van Justitie die zich al jaren met gratie bezighouden, levert de schatting op dat zo'n 70% van de gratieverleningen betrekking heeft op gevangenisstraffen. De overige 30% betreft ontzeggingen van de rijbevoegdheid, taakstraffen en geldboetes.

Heenzendingen, strafonderbrekingen uit politiebureaus en incidenteel vervroegde ontslagen

Na jaren van stijging werd in 1994 met 5.300 heenzendingen het hoogtepunt bereikt in het aantal heenzendingen wegens plaatsgebrek. Na 1994 nam dit aantal gestaag af, vanaf 2003 is het aantal heenzendingen 0 (zie tabel 6.7). Bij heenzendingen gaat het in meerderheid om verdachten die de officier van justitie eigenlijk in preventieve hechtenis zou willen nemen, maar die hij moet laten gaan wegens plaatsgebrek. In plaats van preventieven heen te zenden is het gevangeniswezen er in 2000 toe overgegaan om bij plaatsgebrek gedetineerden aan het einde van hun detentie 'incidenteel vervroegd ontslag' (IVO) te verlenen. Incidenteel vervroegd

ontslag betekent minimaal één en maximaal negentig dagen vervroegd ontslag. Hierbij geldt als voorwaarde dat minimaal 60% van de straf uitgezeten moet zijn.

In 2004 waren er nog 520 vervroegde uitzettingen van illegalen, in 2006 is er geen enkele vervroegde uitzetting van illegalen geweest. Ook hebben geen strafonderbrekingen uit politiebureaus (SOB) plaatsgevonden in 2006, terwijl dit er in 2004 nog 1.381 waren. Bij de SOB'en¹ gaat het om arrestanten die, na één of twee dagen op het politiebureau te hebben gezeten, wegens plaatsgebrek in hvb's naar huis worden gestuurd. Wanneer er weer plaats is, worden ze alsnog ingesloten.

Niet melden en onttrekken aan detentie

Veroordeelden proberen zich nogal eens te onttrekken aan de opgelegde detentie.

De eenvoudigste en meest voorkomende manier is het zich niet melden bij de inrichting nadat men hiertoe werd opgeroepen.

Het aantal ontvluchtingen uit de huizen van bewaring en de gesloten gevangenis beweegt zich in de jaren 1995-2005 tussen de tien en twintig per jaar. In 2006 is het aantal ontvluchtingen gedaald tot drie. Hoewel bij de selectie van gedetineerden voor plaatsing in een gevangenis met (zeer) beperkte beveiliging het vluchtrisico wordt meegewogen, kan een deel van de gedetineerden (zo'n 800 in 2006) de verleiding om zich aan de detentie in deze inrichtingen te onttrekken, toch niet weerstaan (zie tabel 6.7). Dit gebeurt bijvoorbeeld vaak op het moment dat men zich moet melden bij de inrichting na weekendverlof.

De meeste gedetineerden die zich in enigerlei vorm aan de detentie hebben onttrokken, worden vroeg of laat weer gearresteerd. Het gevolg is, dat het aantal zaken in de Centrale Registratie Onttrekkingen van DJI (waarin de voortvluchtigen geregistreerd staan) nauwelijks toeneemt.

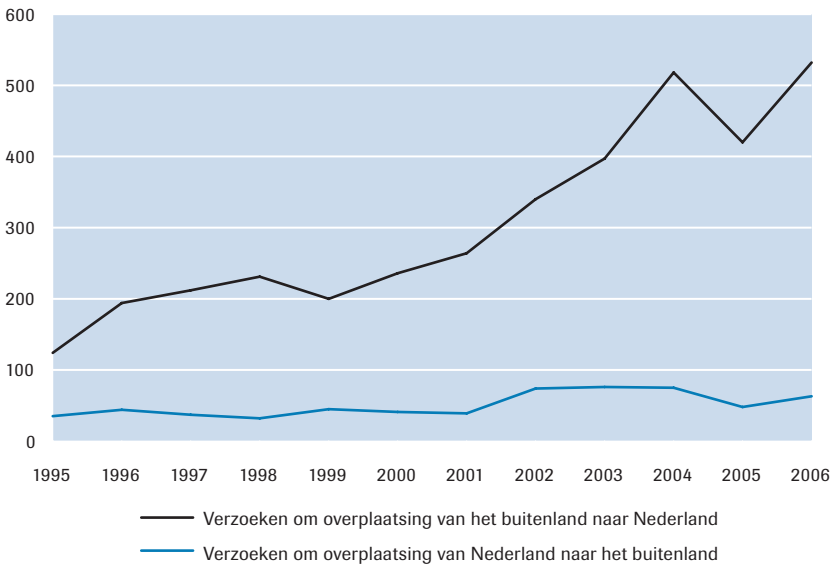
Overdracht tenuitvoerlegging strafvonnis

In paragraaf 5.1.7 was sprake van uitlevering van verdachten aan een ander land ter berechting aldaar. Daarnaast maakt een aantal verdragen het mogelijk dat in het buitenland gevonniste gedetineerden hun gevangenisstraf in hun eigen land uitzitten. Deze verdragen zijn geïmplementeerd in de Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen (WOTS). De gedachte achter deze wet is dat zowel uit een oogpunt van resocialisatie als op humanitaire gronden het de voorkeur verdient om gedetineerden een vrijheidssanctie in hun eigen land te laten ondergaan. Het aantal gedetineerden dat in het kader van de WOTS een verzoek doet om vanuit het buitenland naar Nederland te worden overgebracht

1 Het gaat hier niet om de reguliere strafonderbrekingen uit inrichtingen in verband met persoonlijke omstandigheden van de betrokken gedetineerde.

– 532 gedetineerden – is aanzienlijk groter dan vice versa – 63 in 2006 (zie figuur 6.4 en tabel 6.8 in bijlage 4).

Figuur 6.4 Verzoeken om overplaatsing in het kader van de WOTS

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.8 in bijlage 4.

Bron: Directie Internationale Strafrechtelijke Aangelegenheden en Drugsbeleid

Ongeveer 60% van de verzoeken tot overbrenging naar Nederland kwam in 2006 uit Duitsland (136), het Verenigd Koninkrijk (95) en Spanje (75). Vice versa betreffen de verzoeken onder meer overbrenging naar België (12), Turkije (10), Duitsland (9), en het Verenigd Koninkrijk (7) (tabel 6.9). Lang niet alle verzoeken worden gehonoreerd. In 1999 (het laatste jaar waarover dit gegeven bekend is) werden 83 gedetineerden in het kader van de WOTS naar Nederland overgebracht. Dit is 41% van het totale aantal verzoeken in 1999.

6.1.2 De forensisch psychiatrische centra, FPC's (tbs-sector)

Er bestaan twee soorten terbeschikkingstelling (tbs): tbs zonder bevel tot verpleging en tbs met bevel tot verpleging. Bij tbs zonder bevel tot verpleging (bestaat sinds 1988) blijft opname in een tbs-kliniek achterwege. De maatregel, die in 1988 werd ingevoerd, had aanvankelijk de hoedanigheid van tbs met aanwijzing, maar is in 1998 vervangen door tbs met voorwaarden. Een van de mogelijke voorwaarden die de rechter kan opleggen, is het gebruik van medicijnen.

Tbs met aanwijzing is sinds de invoering van deze maatregel tot en met 1997 weinig toegepast. Volgens onderzoek dat door de commissie-Fokkens is verricht, is de belangrijkste reden hiervoor het ontbreken in de praktijk van mogelijkheden tot ingrijpen bij het niet-opvolgen van de aanwijzing of bij toenemende gevaarsdreiging. Tbs met aanwijzing kon in zulke gevallen niet zonder meer worden omgezet in tbs met verpleging. De toenemende toepassing (zie tabel 6.10 in bijlage 4) van tbs zonder verpleging vanaf 1998 tot en met 2004 is toe te schrijven aan de invoering van de maatregel tbs met voorwaarden. Deze als onderdeel van de zogenoemde 'Wet Fokkens' ingevoerde maatregel heeft namelijk ruimere mogelijkheden om tbs zonder verpleging om te zetten in tbs met verpleging. Na 2004 is weer een afname te zien van het aantal tbs-opleggingen zonder verpleging: in 2006 zijn dit 63 gevallen, in 2004 waren dit er 74. Bij de uitvoering van de maatregel en het toezicht op de naleving van de voorwaarden heeft de reclassering een belangrijke rol.

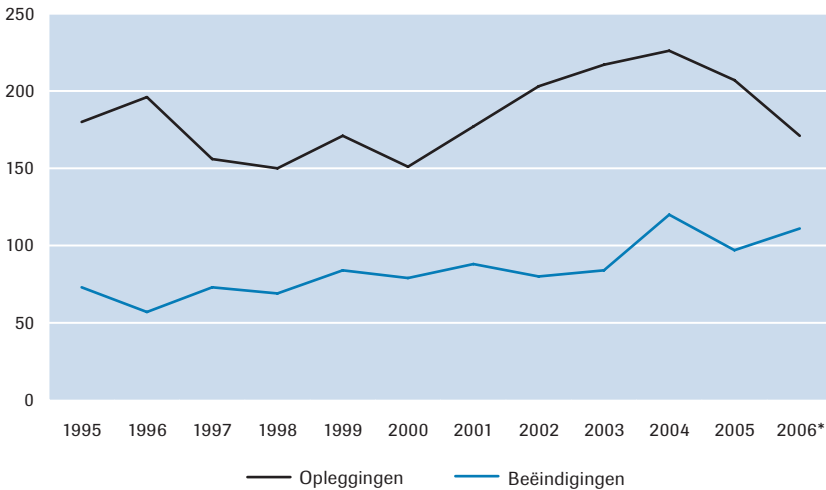
Het vervolg van deze paragraaf heeft betrekking op tbs met verpleging. Tbs met verpleging wordt ten uitvoer gelegd in een justitiële inrichting of in een inrichting die valt onder de geestelijke gezondheidszorg. Tot 1999 waren de meeste inrichtingen gespecialiseerd in een bepaald soort behandeling. Plaatsing in een bepaalde inrichting gebeurde na selectie door het Dr. F.S. Meijers Instituut, waar de terbeschikkinggestelde doorgaans ter observatie werd opgenomen. Uit doelmatigheidsoverwegingen richten de inrichtingen zich vanaf eind 1999 op een breder aanbod van tbs-gestelden, waarbij de inrichtingen slechts op enkele punten van elkaar verschillen, namelijk de mate van beveiliging, het al of niet voorhanden zijn van capaciteit voor vrouwen en de mogelijkheid om zwakbegaafden en zwaar psychotische patiënten te behandelen. Ook zijn er enkele inrichtingen aangewezen voor tbs-gestelden bij wie na meerdere mislukte behandel pogingen weinig uitzicht meer bestaat op een succesvolle behandeling ('longstay'-inrichtingen). Tbs-gestelden worden nog maar op een paar criteria beoordeeld en vervolgens min of meer aselekt aan de geschikte inrichtingen toegewezen.

In de tbs-klinieken verblijft ook een beperkt aantal personen aan wie geen tbs is opgelegd, voornamelijk gedetineerden die door ernstige psychische stoornissen niet langer in het gevangeniswezen te handhaven zijn.

Ontwikkeling van instroom, uitstroom en capaciteit

Figuur 6.5 laat zien dat het aantal tbs-opleggingen al lange tijd aanzienlijk hoger is dan het aantal beëindigingen. Dit al jaren durende verschil tussen in- en uitstroom heeft ervoor gezorgd dat het aantal lopende tbs-maatregelen van 1995 tot 2006 bijna twee keer zoveel is in 2006 als in 1995 (zie figuur 6.6).

Figuur 6.5 In- en uitstroom van tbr/tbs

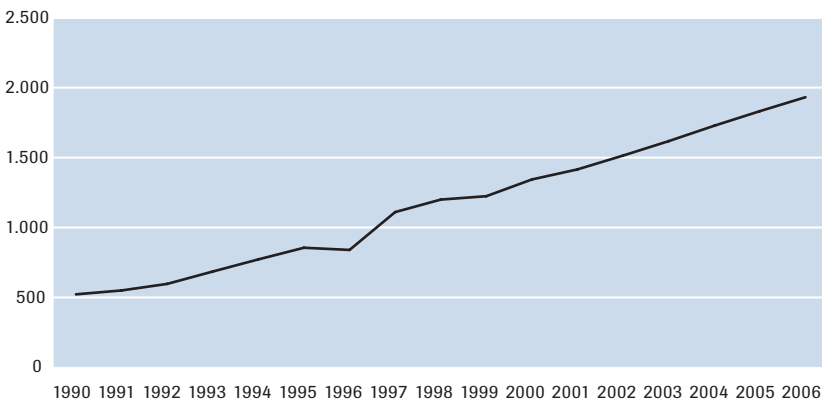

* De opleggingen in 2006 betreffen een voorlopig cijfer. Deze cijfers kunnen nog veranderen / toenemen als gevolg van naijleffect.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.10 in bijlage 4.

Bron: DJI

Figuur 6.6 Lopende tbs-maatregelen

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.10 in bijlage 4.

Bron: DJI

Sinds de inwerkingtreding van de Wet Fokkens (1997) kan, ingeval tbs in combinatie met een gevangenisstraf is opgelegd, in beginsel na het uitzitten van een derde van de strafduur van de gevangenisstraf plaatsing in een tbs-inrichting plaatsvinden. Formeel begint de tbs na twee derde van de strafduur. Wanneer men dan nog niet is geplaatst, krijgt men de status

van (tbs-)passant. Hoewel de behandelcapaciteit in de forensisch psychiatrische centra, fpc's, (voorheen tbs-kliniek genoemd) fors is uitgebreid, van 650 plaatsen in 1995 tot 1.738 plaatsen in 2006, is er nog altijd sprake van een tekort. Het gevolg van het tekort is de passantenproblematiek. Tbs-passanten zijn personen die na de aanvang van de termijn van terbeschikkingstelling verblijven in een huis van bewaring of een gevangenis, in afwachting op de daadwerkelijke plaatsing in een tbs-inrichting. Het gemiddelde aantal passanten in 2006 is afgenomen tot 146, het jaar daarvoor waren er nog 214 passanten. De gemiddelde wachttijd groeide licht in de periode 1995 -1997 van ongeveer tien maanden tot een jaar. Vervolgens daalde de wachttijd weer tot acht maanden in 2006 (tabel 6.11). Volgens de Beginselenwet Terbeschikkinggestelden (1997) moet een tbs'er binnen zes maanden nadat de tbs-termijn is gaan lopen, worden geplaatst. Een tbs-passant heeft recht op een vergoeding vanaf zes maanden na de ingangsdatum van de tbs. De vergoeding bedraagt € 350 per maand. Dit bedrag wordt per drie maanden verhoogd met € 125. De tbs-gestelde krijgt de vergoeding pas op het moment dat de plaatsing gerealiseerd is. De gemiddelde intramurale behandelduur is sinds 1995 toegenomen (zie tabel 6.12). De behandelduur van de personen die zijn uitgestroomd in het jaar 1995 kwam uit op gemiddeld 4,9 jaar, terwijl de behandelduur van het uitstroomcohort 2006 gemiddeld 7,4 jaar bedroeg. De berekeningswijze van de gemiddelde behandelduur van een uitstroomcohort is gelijk aan het rekenkundige gemiddelde van de duur van alle *beëindigde* behandelingen in een jaar, inclusief justitiabelen die zijn doorgestroomd naar proefverlof en/of voorwaardelijke beëindigingen. Aan deze eenvoudige berekeningswijze kleeft echter wel een bezwaar. Omdat de behandeltermijn van een tbs-gestelde pas kan worden vastgesteld bij beëindiging van zijn tbs-maatregel of bij aanvang van zijn proefverlof, blijft met deze trendanalyse buiten beeld dat het aantal tbs-gestelden dat naar verwachting niet of voorlopig niet vrijkomt, eveneens is toegenomen (o.a. de longstay-populatie).

Een andere manier voor het berekenen van de gemiddelde behandelduur gaat niet uit van uitstroomcohorten, maar van instroomcohorten, dus berekend over alle mensen die in een bepaald jaar instromen. Hoe recenter het instroomjaar, hoe meer behandelingen er op het meetmoment nog lopen en hoe moeilijker deze gemiddelde behandelduur te voorspellen is. Maar voor de wat oudere instroomjaren kan een deel van de berekening worden gebaseerd op gegevens van patiënten die daadwerkelijk zijn uitgestroomd en behoeft alleen voor het deel dat niet is uitgestroomd een schatting te worden gemaakt. Na het schatten van deze duur kan vervolgens de totale gemiddelde behandelduur worden geraamd voor een geheel instroomcohort. Er zijn vele methoden waarmee men dergelijke schattingen kan maken. Op basis van deze berekeningen voorspelt DJI voor de personen die in de periode 1995-2000 zijn ingestroomd, een gemiddelde behandelduur die een paar jaar langer is dan de gemiddelde behandelduur van de meest recente uitstroomcohorten.

Kenmerken van de tbs-populatie

Het Dr. F.S. Meijers Instituut heeft vanaf 1995 een bestand met gedetailleerde gegevens over de bevolking van de tbs-inrichtingen bijgehouden. Het op deze gegevens gebaseerde rapport 'De Terbeschikkingstelling in Maat en Getal' (Van Emmerik, 2001) presenteert een uitgebreide beschrijving van de tbs-populatie in de periode 1995-2000.

Deze kenmerken zijn over het algemeen redelijk constant in de periode 1995- 2005² (zie tabel 6.13 in bijlage 4).

Op basis van gegevens die door DJI bij de FPC's worden verzameld (meting 2005), kan de tbs-populatie als volgt worden gekenschetst: het merendeel is man (94%), de gemiddelde leeftijd is 37 jaar, 73% is in Nederland geboren, 74% is nooit gehuwd geweest, 85% heeft niet meer dan buitengewoon of lager onderwijs genoten, 65% was verslaafd ten tijde van het delict, en 63% was al eerder veroordeeld tot een gevangenisstraf. Opmerkelijk is het feit dat 4% van de tbs-populatie al een keer eerder was veroordeeld tot tbs met verpleging. In de jaren negentig schommelde dit percentage rond 8%. Dit duidt erop dat men in de loop der tijd voorzichtiger is geworden met het beëindigen van de tbs-maatregel. Dit zou wellicht mede een verklaring zijn voor de oplopende gemiddelde behandelduur.

Bij alle tbs-gestelden in 2005 is sprake van een agressieve component in het gepleegde delict, waarvan 32% met een seksuele component. Het aantal tbs-gestelden waarbij sprake was van een vermogenscomponent is toegenomen. In 2005 is dit percentage 39%, in 2000 was dit percentage nog 30%. Bij 13% van de tbs-populatie was brandstichting (mede) aanleiding voor de tbs.

Beëindiging van de tbs-maatregel

Tbs met bevel tot verpleging wordt voor twee jaar opgelegd. De maatregel kan in de meeste gevallen³ door de rechter worden verlengd op vordering van de officier van justitie, na zwaarwegend advies van de behandelinrichting. Wanneer de rechter in afwijking van het advies van de behandelaars de tbs niet verlengt of de officier van justitie tegen het advies van de behandelaars geen vordering doet, wordt gesproken van een contraire beëindiging.

Vanaf de invoering van de Wet Fokkens in oktober 1997 is *voorwaardelijke* beëindiging van de tbs door de rechter mogelijk. Hierbij wordt de behandeling gestopt terwijl de tbs doorloopt, en bestaat de mogelijkheid voor een nieuwe last tot verpleging als niet aan de voorwaarden wordt voldaan

2 Voor 2006 waren een aantal achtergrondkenmerken nog niet bekend, vandaar dat de beschrijving van de tbs-populatie is gericht op het jaar 2005.

3 Verlenging is mogelijk 'als de veiligheid van anderen of algemene veiligheid van personen of goederen dat eist' (artikel 38d lid 2 Sr). Bovendien mag de totale duur van de tbs niet langer worden dan vier jaar, tenzij betrokkene is veroordeeld vanwege bepaalde omschreven (seksuele) geweldsmisdrijven (artikel 38e Sr).

of als ernstig gevaar voor recidive ontstaat. De reclassering is belast met de begeleiding van de tbs-gestelde en het toezicht op de naleving van de voorwaarden.

6.1.3 *Justitiële jeugdinrichtingen (JJI)*

In deze paragraaf komt de tenuitvoerlegging van aan minderjarigen opgelegde sancties aan bod. Over het algemeen zal hier worden gesproken over 'jongeren'. Immers, wanneer betrokkenen zich bevinden in de fase van tenuitvoerlegging van de sanctie is er vaak de nodige tijd verstreken sinds het plegen van het delict. Een deel van de betrokkenen is dan inmiddels meerderjarig.

De tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen vindt bij jongeren plaats in justitiële jeugdinrichtingen. In die jeugdinrichtingen verblijven niet alleen jongeren op strafrechtelijke titel, maar ook op civielrechtelijke gronden.

Hieronder worden de instroomcategorieën van jeugdigen die in justitiële jeugdinrichtingen worden opgenomen kort omschreven (bron: DJI).

Voorlopig gehechten. Wanneer jeugdige verdachten van een (ernstig) misdrijf door de politie zijn gearresteerd, kan de rechter op voorstel van de officier van justitie beslissen tot voorlopige hechtenis. Een minderjarige gaat dan naar een justitiële opvanginrichting.

Zelfmelders. Deze categorie omvat jeugdigen die zich op het moment dat de opgelegde jeugddetentiestraf onherroepelijk is geworden, niet in voorlopige hechtenis bevinden.

Het gaat hier om de zogenoemde 'lopende vonnissen'. Indien de jeugdige de opgelegde straf niet al eerder volledig in voorlopige hechtenis heeft uitgezeten, kan hij voor het ondergaan van de (restant)straf worden geselecteerd voor de zogenoemde 'zelfmeldprocedure'. Dat wil zeggen dat hij gelegenheid krijgt zichzelf te melden aan de poort van een opvanginrichting om zijn straf uit te zitten. Uiteraard met aftrek van de dagen die eventueel in voorarrest zijn doorgebracht. Op verzoek van de jeugdige kan uitstel worden verleend in verband met bijvoorbeeld school of werk of andere (persoonlijke) omstandigheden (zoals bijvoorbeeld een huwelijk). De straf voor niet-melding is arrestatie en plaatsing in een opvanginrichting op enig, voor de jeugdige onbekend, moment.

Arrestanten. Dit zijn jeugdigen die zijn gearresteerd omdat ze onder de executie van een straf probeerden uit te komen. In vergelijking met het volwassenencircuit is deze groep niet alleen absoluut, maar ook relatief erg klein. De belangrijkste subgroepen zijn:

- personen die wel voor de oproepprocedure zijn geselecteerd, maar die zich niet hebben gemeld;

- personen met een lopend vonnis die niet zijn geselecteerd voor de oproepprocedure, bijvoorbeeld omdat ze geen bekend (vast) adres hebben;
- personen die niet zijn teruggekeerd naar de inrichting die ze met toestemming tijdelijk mochten verlaten;
- personen die een inrichting zijn ontvlucht;
- personen die hun boete(s) niet hebben betaald.

Arrestanten worden in tegenstelling tot volwassenen niet geplaatst in speciale opvanginrichtingen, maar in reguliere opvanginrichtingen. (Omdat het op basis van de beschikbare gegevens niet mogelijk is om arrestanten te onderscheiden van ‘reguliere’ jeugd detenties en tenuitvoerleggingen van (voorwaardelijke) jeugd detenties, ontbreekt het cijfer over het aantal ingestroomde arrestanten in 2006).

Illegale vreemdelingen. Dit zijn buitenlandse jeugdigen zonder geldige verblijfstitel die op grond van de Vreemdelingenwet zijn gearresteerd. Weliswaar wordt geen strafrecht toegepast, maar de directe aanleiding voor de aanhouding van de illegale vreemdeling is niet zelden een (minder ernstig) misdrijf. Ook deze categorie is in vergelijking met het volwassenencircuit absoluut en relatief erg klein, en ook deze groep wordt in reguliere opvanginrichtingen geplaatst. Als de politie tijdens het verblijf op het politiebureau niet genoeg informatie kan verzamelen om uitzetting binnen enkele dagen mogelijk te maken, wordt de vreemdelingenbewaring beëindigd of volgt overplaatsing naar een opvanginrichting. Daarna wordt verder gewerkt aan de zaak. Maar ook dan is de uitkomst lang niet altijd uitzetting.

OTS'ers of voogdij. Deze categorie omvat jeugdigen die onder toezicht zijn gesteld of onder voogdij staan en voor wie de rechter civielrechtelijk en op verzoek van de (gezins)voogd een machtiging heeft verleend tot plaatsing in een (gesloten) justitiële jeugdinrichting. In een crisissituatie wordt de jeugdige geplaatst in een opvanginrichting. Directe plaatsing in een justitiële behandelingsinrichting is mogelijk als op grond van rapportages duidelijk is dat alleen een langdurige behandeling in een dergelijke inrichting nog een wending in het leven van de jeugdige kan bewerkstelligen. De oplegging van een (civielrechtelijke) ondertoezichtstelling, die het gezag van de ouders beperkt, wordt uitgesproken wanneer de jeugdige zodanig opgroeit, dat hij met zedelijke of lichamelijke ondergang wordt bedreigd (bijvoorbeeld als gevolg van een zeer problematische thuis-situatie).

PIJ'ers. Dit zijn jeugdigen die veroordeeld zijn tot de strafrechtelijke maatregel PIJ (plaatsing inrichting voor jeugdigen).

Voor het opleggen van de maatregel dient aan drie voorwaarden te zijn voldaan:

- er moet sprake zijn van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan;
- de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen eist het opleggen van de maatregel;
- de maatregel dient in het belang te zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige veroordeelde.

De behandelmaatregel geldt voor de tijd van twee jaar. Verlenging met maximaal twee jaar is mogelijk als een misdrijf is begaan dat gericht is tegen, of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van één of meer personen. Een tweede verlenging met nog eens maximaal twee jaar is mogelijk indien bij de verdachte tijdens het begaan van het feit een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestesvermogens bestond. De maximale looptijd van de maatregel is dus zes jaar. Een scholings- en trainingsprogramma (STP) is een manier om jongeren al in de samenleving te plaatsen, terwijl hun straf of maatregel nog niet is afgelopen. Het doel hiervan is de overgang van de inrichting naar de samenleving minder groot te maken, zodat de kans op een succesvolle re-integratie toeneemt. De jongeren kunnen buiten de inrichting bijvoorbeeld een opleiding volgen. Een tweede doelstelling is het verminderen van de druk op de capaciteit (Jaarbericht DJI, 2006).

Opvanginrichtingen versus behandelinrichtingen

Ons land kent twee soorten justitiële jeugdinrichtingen: opvanginrichtingen en (open)behandelinrichtingen. Betrokkenen worden in een opvanginrichting geplaatst voor de tenuitvoerlegging van jeugdetentie⁴ en voor het ondergaan van voorlopige hechtenis. Ook kunnen minderjarigen die zijn veroordeeld tot de maatregel 'plaatsing in een inrichting voor jeugdigen' (PIJ-maatregel) tijdelijk in een opvanginrichting verblijven, in afwachting van een plaats in een behandelinrichting. Naast deze strafrechtelijke plaatsingen dienen de opvanginrichtingen ook voor (minderjarigen)vreemdelingenbewaring en voor de crisisopvang van civielrechtelijk ondertoezichtgestelden.

Een behandelinrichting is bestemd voor de opvoeding, verzorging en/of behandeling van jongeren aan wie een maatregel is opgelegd. Dat kan de via het strafrecht opgelegde PIJ-maatregel⁵ zijn, of een civielrechtelijke ondertoezichtstelling of voogdijmaatregel. In 2006 zijn er 628 PIJ-maatregelen opgelegd (zie tabel 6.14).

4 Deze is in 1995 in de plaats gekomen van de tuchtschoolstraf en de arreststraf uit het voormalige jeugdstrafrecht.

5 Voorheen, dat wil zeggen voor 1995, waren dit de maatregelen: plaatsing in een inrichting voor bijzondere behandeling (PIBB) en terbeschikkingstelling van de regering (jeugd-tbr).

In- en uitstroom en capaciteit van de justitiële jeugdinstellingen

De capaciteit van de justitiële jeugdinstellingen is in de afgelopen jaren gegroeid. Was de gemiddelde capaciteit in 1995 ruim 970 plaatsen, in 2006 was het aantal plaatsen ongeveer 2.670 (zie tabel 6.15 in de bijlage).

De tabellen 6.16, 6.17 en 6.18 geven respectievelijk de instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens weer van de justitiële jeugdinstellingen. In het jaar 2006 zijn in totaal 4.751 jeugdigen ingestroomd in een JJI vanuit de vrije maatschappij of politiecel. Het aantal jeugdigen dat uitstroomde in dit jaar was 1.087.

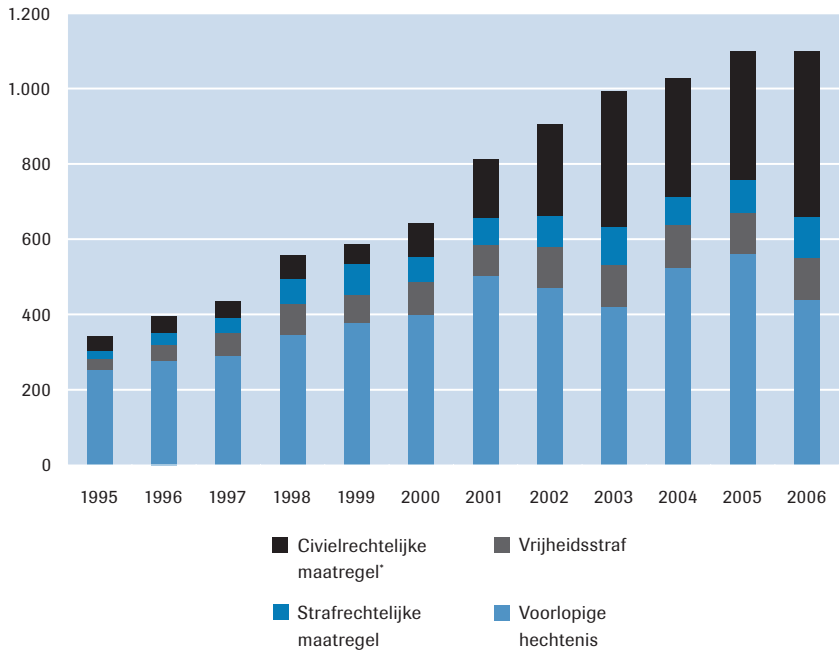
Van de jongeren die in 2006 op basis van voorlopige hechtenis in een justitiële instelling zijn geplaatst, had 21% een vermogensdelict zonder geweld gepleegd, 71% was geplaatst voor het plegen van een geweldsdelict tegen personen. Opvallend is, dat het percentage vermogensdelicten zonder geweld voor deze groep sinds 1995 is afgenomen, terwijl het percentage geweldsdelicten tegen personen sinds 1995 juist is toegenomen (zie tabel 6.19).

Onderstaand worden de capaciteit en de populatie van de opvang- en behandelinstellingen apart beschreven.

Capaciteit en populatie van de opvanginstellingen

Figuur 6.7 en tabel 6.20 in de bijlage laten zien hoe de bevolking van de opvanginstellingen eruitziet. Doorgaans is de meest voorkomende verblijfstitel in een justitiële opvanginstelling de voorlopige hechtenis. Een verdachte kan in voorlopige hechtenis worden genomen wanneer hij/zij een ernstig strafbaar feit heeft gepleegd en de officier van justitie een reële kans op herhaling en/of op onttrekking aan het strafproces aanwezig acht. De voorlopige hechtenis kan in principe ten uitvoer worden gelegd op elke plaats⁶ die de kinderrechter – in de hoedanigheid van rechter-commissaris – daartoe geschikt acht, maar doorgaans gebeurt dit in een justitiële opvanginstelling. In 2006 zit 40% van de pupillen in de opvanginstellingen op titel van voorlopige hechtenis. Het percentage jeugdigen dat is ingesloten vanwege een jeugddetentiestraf is 10% in 2006. Het percentage jeugdigen met een strafrechtelijke maatregel is eveneens 10%. Opvallend is, dat het aantal jeugdigen met een civielrechtelijke titel in een opvanginstelling eveneens 40% is in 2006. In de periode 1995-2006 is dit aantal zelfs met 30% toegenomen. In absolute aantallen is deze stijging nog groter. Het in 2001/2002 – in samenspraak tussen het Ministerie van Justitie, de gezinsvoogdij en DJI – gemaakte ‘Convenant crisis OTS’ heeft hieraan bijgedragen. Dit convenant voorziet onder meer in snellere plaatsing van ondertoezichtgestelden (in crisissituaties) in opvanginstellingen (DJI, Jaarverslag 2001).

6 Voorlopige hechtenis kan ook ten uitvoer worden gelegd in een particulier opvangtehuis, in het ouderlijk huis of elders. Nieuwe vormen van voorlopige hechtenis zijn elektronisch huisarrest en nachtdetentie.

Figuur 6.7 Verblijfstitel van de bevolking in de opvanginrichtingen

* De categorie civielrechtelijk omvat tevens de 'voortgezette hulpverlening', dat is de hulp aan ex-OTS- en ex-voogdij-jongeren die na het bereiken van de 18-jarige leeftijd kiezen voor een verlenging van hun verblijf in de inrichting.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.20 in bijlage 4.

Bron: DJI

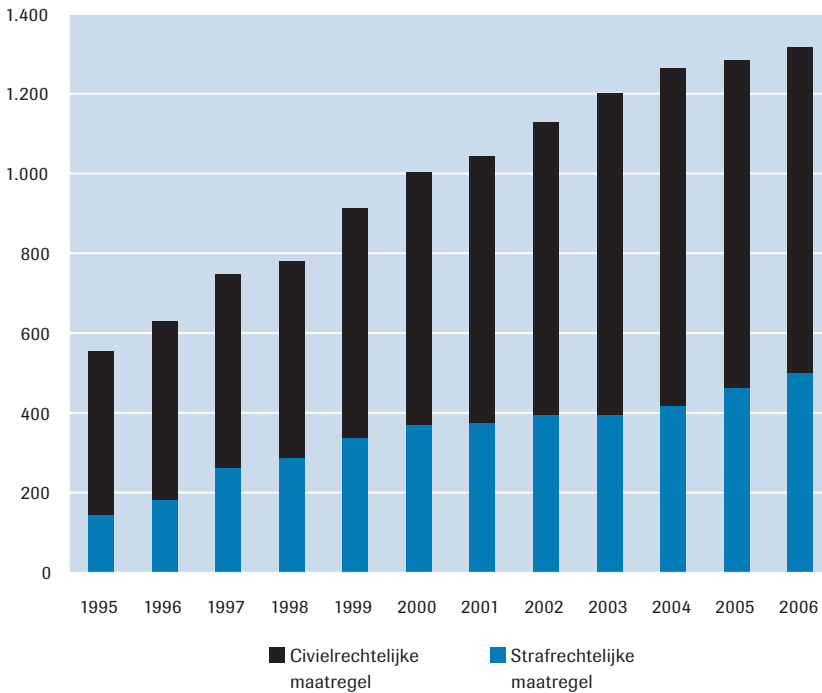
De capaciteit van de opvanginrichtingen bedroeg in 2006 1.205 plaatsen (zie tabel 6.20 in bijlage 4). In 1995 was de capaciteit nog 348 plaatsen. Het aantal opnames in een opvanginrichting bedroeg in 1995 1.809 personen, elf jaar later is dat drie keer zoveel: 5.617 personen.

Het aandeel meisjes in de opvanginrichtingen is de laatste jaren fors gegroeid: van 8% in 1995 naar 22% in 2006.

Sinds de inwerkingtreding van het 'nieuwe' jeugdstrafrecht in 1995 is er een verschuiving zichtbaar in de verdeling van de leeftijdscategorieën. Met name het aandeel gedetineerden dat ouder is dan 18 jaar is gegroeid: van 6% in 1995 naar 15% in 1998. Na 1998 blijft dit aandeel redelijk stabiel op 15%. Deze toename heeft uiteraard alles te maken met het feit dat een vrijheidsstraf volgens het minderjarigenstrafrecht sinds 1995 twee jaar als maximum heeft. Voor de invoering van deze 'jeugd detentie' was er de 'tuchtschoolstraf', die voor maximaal zes maanden kon worden opgelegd.

Het aandeel allochtonen⁷ in de instroom in opvanginrichtingen daalt na 1998 van 70% naar 60% in 2006.

Figuur 6.8 Verblifstiel van de bevolking in de behandelinrichtingen

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.21 in bijlage 4.

Bron: DJI

Capaciteit en populatie van de behandelinrichtingen

Figuur 6.8 en tabel 6.21 in de bijlage schetsen een beeld van de capaciteit en bevolking van de behandelinrichtingen. De gemiddelde gerealiseerde capaciteit blijft stijgen: in 1995 was de capaciteit nog 606 plaatsen, in 2006 is het aantal plaatsen opgelopen tot 1.469 plaatsen.

Evenals bij de opvanginrichting blijft het aantal gedetineerden de afgelopen tien jaar gestaag groeien. In 2006 verbleef bijna twee op de drie jongeren in de behandelinrichtingen op civielrechtelijke gronden (een ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing of een voogdijstelling).

Ruim een derde van de jongeren verbleef op strafrechtelijke gronden in de behandelinrichtingen.

⁷ 'Allochtoon' is hier gedefinieerd als een jongere die in het buitenland is geboren, of waarvan een van de ouders buiten Nederland is geboren.

In tegenstelling tot de sterke groei van het aandeel meisjes in de opvanginrichtingen blijft het aandeel meisjes in behandelinrichtingen schommelen rond 30%.

Het aantal jongeren in de behandelinrichtingen in de leeftijd van 18 jaar en ouder is flink toegenomen in de periode 1995-2006. In 1995 is dit percentage 18%, in 2006 is dit 30%. De stijging in deze leeftijdsgroep is ook te zien bij de opvanginrichtingen, echter bij de opvanginrichtingen is deze stijging minder fors. Het aantal 14-15-jarigen is gedaald in de behandelinrichtingen, van 29% in 1995 tot 22% in 2006. Ook het aantal 13-jarigen daalt over deze periode, maar minder fors, van 5% naar 2%.

De gemiddelde verblijfsduur in een behandelinrichting is 423 dagen in 2006. Het aantal opnames van allochtonen in behandelinrichtingen is in de periode 1995-2006 met 10% toegenomen.

6.2 Tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende sancties

Naast de *vrijheidsbenemende* sancties, die intramuraal ten uitvoer worden gelegd, worden de *vrijheidsbeperkende* sancties onderscheiden. In deze paragraaf komt de tenuitvoerlegging van de taakstraffen bij meerder- en minderjarigen aan bod door respectievelijk de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming.

6.2.1 Tenuitvoerlegging taakstraffen meerderjarigen

Taakstraffen voor meerderjarigen worden ten uitvoer gelegd onder de verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie, de uitvoering berust bij de reclassering. Met ingang van 1 februari 2001 worden de taakstraffen (vonnissen door de rechter en transacties door het OM) voor meerderjarigen naar het CJIB gestuurd. Het Landelijk Coördinatiepunt Arrestatiebevelen (LCA) van het CJIB heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van taakstraffen.

De reclassering kent drie uitvoeringsorganisaties. De grootste uitvoeringsorganisatie is Reclassering Nederland (voorheen Stichting Reclassering Nederland, SRN). De Stichting Verslavingsreclassering GGZ en het Leger des Heils zijn de andere twee uitvoeringsorganisaties van de reclassering. De gegevens van de drie uitvoeringsorganisaties zijn afkomstig van Reclassering Nederland.

Producten reclassering

Reclassering Nederland kent verschillende producten. Naast de werk- en leerstraffen zijn dit bijvoorbeeld vroeghulpen, vroeghulpinterventie en toezichten. Onderstaand wordt een omschrijving gegeven van alle producten van RN (bron: RN).

Vroeghulpen en vroeghulpinterventie. Vroeghulpen zijn de eerste bezoeken aan een arrestant, in verzekering gestelde of in bewaring gestelde verdachte. De vroeghulpinterventie is een rapport ten behoeve van de Rechterlijke Macht waarin een aanbeveling wordt gedaan over het al dan niet voortduren van de voorlopige hechtenis.

Diagnose en Diagnose met RISc. Een diagnose is een methodische aanpak om de problematiek van een dader of verdachte in kaart te brengen, waarbij het accent ligt op het delictgedrag en een risico-inschatting op herhaling. Het doel is te bepalen welke interventie nodig is om recidive tegen te gaan.

Bij de *diagnose met RISc* wordt het instrument Recidive Inschattings Schalen gebruikt (sinds 2004). Op basis van criminogene factoren wordt een inschatting gemaakt van het recidiverisico. Op basis van de diagnose wordt bepaald welke interventies en risicomangement nodig is om recidive terug te dringen.

Voorlichtingsrapporten, adviesrapporten en maatregelrapporten. Een voorlichtingsrapport bevat zo veel mogelijk relevante gegevens over de verdachte in relatie tot het gepleegde delict. Dit rapport is een advies aan de Rechterlijke Macht met het oog op de beslissing over vervolging, berechting of de tenuitvoerlegging van straf (fen) en/of (straf)maatregel(en).

In een adviesrapport wordt beperkte, schriftelijke informatie verstrekt over de cliënt aan een (justitiële) instantie in antwoord op een gerichte vraag dan wel een te nemen beslissing.

Een maatregelrapport bevat de schriftelijke informatie aan het Ministerie van Justitie, tbs-inrichting en/of de Rechterlijke Macht, met het oog op de beslissing over vervolging en berechting waarbij een tbs-maatregel geïndiceerd is en met het oog op indicatiestelling, aanvang en uitvoering van de tenuitvoerlegging van een tbs-maatregel.

Toezicht. Toezicht is gestructureerde controle en begeleiding van een dader of verdachte door de reclassering. Het doel is ervoor te zorgen dat de justitiële beslissing die is opgelegd, door de dader of verdachte wordt uitgevoerd.

Toeleiding zorg. Soms is extra hulp noodzakelijk. Dan kan samenwerking gezocht worden met veel verschillende partnerorganisaties binnen én buiten de strafrechtketen. En ook met allerlei zorginstellingen, zoals de riagg's, maar bijvoorbeeld ook psychiatrische afdelingen en psychiatrische ziekenhuizen. Soms is bij een verdachte sprake van psychiatrische problematiek die in relatie staat tot het delict. Toeleiding zorg is een samenstel van activiteiten van Reclassering Nederland dat leidt tot plaatsing en/of behandeling van delictplegers in een zorginstelling. Dat kan

ook ambulante behandeling zijn of plaatsing in een maatschappelijke opvangorganisatie.

Gedragsinterventies. Dit is een programmatisch en gestructureerd geheel van methodische handelingen gericht op het beïnvloeden van iemands gedrag of omstandigheden, met als doel het voorkomen van recidive.

Werkstraffen en leerstraffen. Een werkstraf is de uitvoering van onbetaalde arbeid als straf binnen de executie van een justitiële beslissing. Een leerstraf is een erkend programma (of erkende programma's) binnen de executie van een justitiële beslissing.

Producten TR. Binnen het programma Terugdringen Recidive worden adviesrapporten, RISC-diagnoses, gedragsinterventies, toezichten en toeleidingen zorg uitgevoerd.

Populatie Reclassering Nederland

Tabel 6.22 in bijlage 4 geeft een overzicht van de populatie van de reclassanten van RN over de periode 2003-2006. Het aantal reclassanten is niet noodzakelijkerwijs gelijk aan het aantal producten, omdat er per reclassant meerdere producten aangeboden kunnen worden.

Het aantal reclassanten in 2006 is gedaald met 8% ten opzichte van het jaar daarvoor. In 2006 zijn er iets minder vrouwelijke reclassanten, 12% ten opzichte van 15% in de voorgaande twee jaren. Het merendeel van de reclassanten komt binnen voor het plegen van een geweldsdelict. Het aantal reclassanten dat met een drugsdelict binnenkomt is met 3% gedaald in het jaar 2006, ten opzichte van vorige jaren.

Afgeronde toezichten

Tabel 6.23 geeft het aantal afgeronde toezichten in 2006 uitgesplitst naar reclasseringsorganisatie. Totaal zijn er 12.098 afgeronde toezichten geweest in het jaar 2006. Het Leger des Heils, de kleinste uitvoeringsorganisatie van de reclassering, had in 2006 totaal 1.041 reclassanten onder zijn hoede. Bijna 80% van de reclassanten bij het Leger des Heils kwam binnen met een vermogensdelict of een agressiedelict tegen personen. Van de 6.890 reclassanten bij RN had 40% een agressiedelict tegen personen gepleegd, 25% had een vermogensdelict gepleegd. Ongeveer 10% is bij RN terechtgekomen voor het plegen van een zedendelict. Bij de GGZ kwam in 2006 ongeveer een derde van de 3.940 reclassanten binnen wegens een geweldsdelict (excl. zeden) tegen personen. Ongeveer 45% kwam binnen voor het plegen van een vermogensdelict.

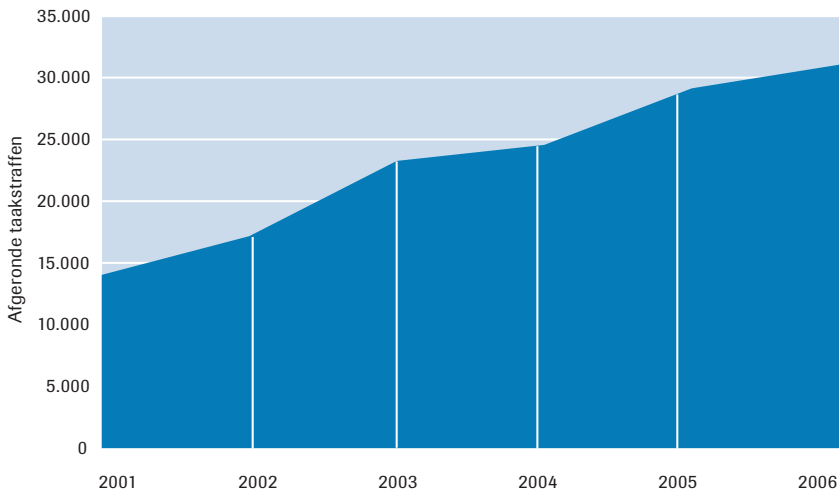
De GGZ heeft ten aanzien van RN en het Leger des Heils de meeste reclassanten met een verkeersdelict, namelijk 5%, tegen respectievelijk 1 en 2%. Het totaal aantal succesvol afgeronde toezichten in 2006 bedraagt 89%. Bij de GGZ is dit aantal met 83% lager dan bij de twee andere

uitvoeringsorganisaties. Bij RN was het percentage succesvol afgeronde toezichten 91%, bij het Leger des Heils was dit 89%.

Ontwikkeling voltooide taakstraffen

Figuur 6.9 toont het totaal aantal voltooide taakstraffen van de drie reclasseringsorganisaties in de periode 2001-2006. Het aantal voltooide taakstraffen is gestegen in deze periode. In 2001 was het totaal aantal voltooide taakstraffen ongeveer 14.000, in 2006 is dit aantal meer dan verdubbeld.

Figuur 6.9 Totaal aantal voltooide taakstraffen van de drie reclasseringsorganisaties 2001-2006

Voor de onderliggende cijfers zie tabel 6.24 in bijlage 4.

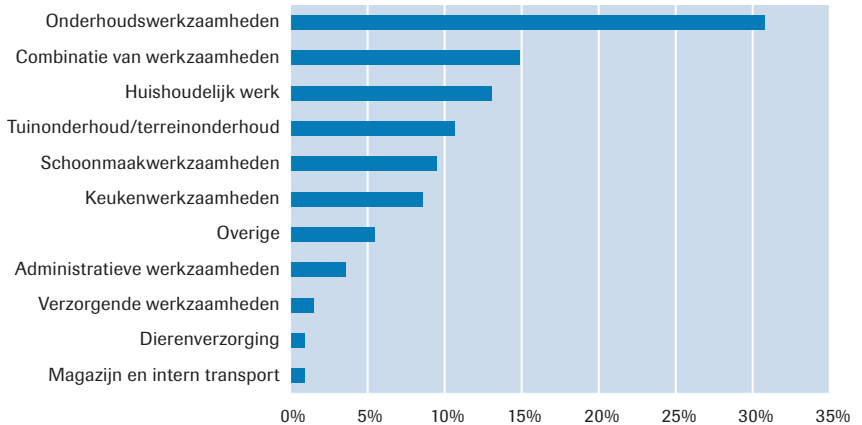
Bron: RN

Wanneer een taakstraf mislukt, bijvoorbeeld omdat betrokkene zich niet bij de reclassering meldt voor het intakegesprek of zich niet aan de afspraken houdt tijdens de uitvoering van het project, kan de taakstraf in opdracht van het OM worden omgezet in vervangende hechtenis. Een andere mogelijkheid is dat de zaak teruggaat naar het OM, dat de zaak dan opnieuw beoordeelt (zie ook verderop in deze paragraaf). De doorlooptijd bij de reclassering van een taakstraf opgelegd door het OM bedroeg gemiddeld 148 dagen na het starten van de taakstraf. Voor een vonnis gold dat deze taakstraf gemiddeld 240 dagen bedroeg, al dan niet met succes afgerond (bron: jaarbericht CJIB 2006).

De meeste taakstraffen worden doordeweeks uitgevoerd, maar ook in het weekend worden taakstraffen ten uitvoer gelegd. Een minderheid van de taakstrafprojecten legt de reclassering ten uitvoer in een project dat zij in

eigen beheer heeft. Figuur 6.10 geeft een beeld van de aard van de werkzaamheden die taakgestraften in 2002 uitvoerden.

Figuur 6.10 Typen werkzaamheden werkstrafprojecten in %, 2002

Bron: RN

Werk- en leerstraffen

In tabel 6.25 is een overzicht gegeven van het aantal afgeronde taakstraffen uitgesplitst naar reclasseringsorganisatie en soort taakstraf. De afgeronde taakstraffen zijn inclusief taakstraffen die voortijdig zijn beëindigd om verschillende redenen. In 2006 is het totaal aantal afgeronde taakstraffen van de drie reclasseringsorganisaties 44.850. Hiervan was 95% een werkstraf, 4% een leerstraf en 1% een combinatie van een werk- en leerstraf.

Ruim 80% van de werkstraffen wordt ten uitvoer gelegd bij RN. Het percentage combinaties van werk- en leerstraffen bij RN is 13%. Bij de GGZ en het Leger des Heils is dit percentage respectievelijk 54% en 33%. Bijna 40% van de reclassanten met een agressiedelict tegen personen krijgt een combinatie van een werk- en leerstraf.

Gemiddeld gezien, duurt een combinatie van een werk- en leerstraf 54 uur. Voor een werkstraf wordt gemiddeld 78 uur opgelegd, een leerstraf duurt gemiddeld 34 uur.

Het totaal aantal afgeronde taakstraffen bij Reclassering Nederland is 36.050 in 2006. Hiervan zijn 250 leerstraffen en 2.570 werkstraffen voortijdig beëindigd. Het aantal niet gestarte taakstraffen, maar wel een intake met de cliënt, is 2.670. Het aantal mislukte taakstraffen (onder meer omdat er geen contact tot stand is gekomen met de cliënt) is 4.160 in dit jaar. In 2006 zijn er 380 taakstraffen retour gestuurd naar het OM.

De RiSc, Recidive Inschattings Schalen

Sinds 2006 wordt de RiSc ingezet bij Reclassering Nederland. Dit is een instrument dat wordt gebruikt om in te schatten wat het recidiverisico is van reclassanten. De RiSc wordt ingezet bij het voorbereiden van een maatregelrapport, maar ook bij specifieke dadergroepen waarvoor regionaal afspraken zijn gemaakt om de RiSc af te nemen. Daarnaast wordt de RiSc ook ingezet ten behoeve van voorlichtingsrapportages voor de zitting, en het re-integratieplan Terugdringen recidive en het adviesrapport, als uit eerder advies is gebleken, dat de recidivekans gemiddeld of hoog is. De RiSc wordt dus afgenomen bij een deel van de justitiabelen die met RN in aanraking zijn gekomen (bron: RN).

Tabel 6.26 in bijlage 4 geeft de RiSc-populatie van de reclassering weer in 2006. Totaal ging het om 10.364 personen. Hiervan is 90% man. Van de personen bij wie de RiSc is afgenomen is 88% nooit dakloos geweest. In 7% van de gevallen is iemand voor een periode van maximaal zes maanden dakloos geweest. 4% van de totale groep is langer dan zes maanden dakloos geweest.

Meer dan de helft van de totale groep heeft een opleiding gevolgd en afgerond met een diploma, die toegang geeft tot de arbeidsmarkt. In 30% van de gevallen was er wel een opleiding gevolgd, maar deze was niet afgerond met een diploma en was er geen toegang tot de arbeidsmarkt. Een klein percentage personen is ongeschoold of heeft de basisschool, danwel speciaal onderwijs, niet afgerond, namelijk 16%. 17% van de totale groep heeft vaak gespijbeeld, geen diploma's of geen vervolgonderwijs gevolgd. 9% is analfabeet.

Ongeveer twee derde van de groep is gemotiveerd voor werk en school. Meer dan de helft van de personen bij wie de RiSc is afgenomen heeft werkervaring. Een derde van de personen is in het verleden weleens ontslagen. In de huidige werksituatie is een derde van de totale groep werkloos of niet beschikbaar voor werk. Bij de vrouwen is dit 43%.

6.2.2 Tenuitvoerlegging taakstraffen minderjarigen

De Raad voor de Kinderbescherming speelt een belangrijke, coördinerende rol bij de tenuitvoerlegging van taakstraffen bij minderjarigen. Als de officier van justitie of de rechter een jongere een taakstraf heeft opgelegd, wordt de Raad hiervan op de hoogte gesteld. De Raad zoekt geschikte plaatsen waar de werk- en leerstraffen kunnen worden uitgevoerd, en ziet erop toe dat de jongeren de opgelegde straf ook daadwerkelijk uitvoeren. De tenuitvoerlegging van werkstraffen vindt plaats bij niet-commerciële organisaties, zoals stichtingen, gemeentelijke instellingen en dergelijke. Een werkstraf kan, naast het werken bij een niet-commerciële instelling, ook het herstellen van de schade die de jongere heeft veroorzaakt, behelzen. Deze variant komt echter zelden voor. Bij een leerstraf gaat het om een training of een cursus. Een taakstraf van 100 uur of minder moet

binnen zes maanden zijn afgerond. Een taakstraf van 100 uur of meer binnen een jaar.

Wanneer de jongere zich niet aan de regels houdt, zal de begeleider op de werk- of leerplaats dit melden aan de coördinator taakstraffen van de Raad. Er volgt dan een waarschuwing. Wanneer de jongere daarna weer in de fout gaat, wordt de taakstraf stopgezet en volgt hierover berichtgeving naar de officier van justitie. In het geval de taakstraf was opgelegd door de rechter kan de officier van justitie de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie bevelen. Wanneer de mislukte taakstraf was overeengekomen met de officier van justitie, zal de officier de jongere alsnog vervolgen (bron: Raad voor de Kinderbescherming).

Op basis van de gegevens van de Raad voor de Kinderbescherming kan het volgende beeld worden geschetst.

De taakstraf heeft sinds het begin van zijn bestaan (1983, toen nog 'alternatieve sanctie' genoemd) een sterke groei doorgemaakt. In 1995 werden 4.500 taakstraffen opgelegd, in 2006 bedroeg het aantal gestarte taakstraffen 21.847 (zie tabel 6.27 in bijlage 4).

In de periode 1998-2006 is het aantal afgesloten taakstraffen meer dan verdubbeld. Een relatief sterke groei is te zien bij de werkstraffen en bij de 13- tot en met 14-jarigen. Het aantal afgesloten taakstraffen bij 12-jarigen daalt iets in 2005, in 2006 stijgt dit aantal weer licht (zie tabel 6.28). Na een daling van 3% in de periode 1999-2004, stijgt het misluktingspercentage⁸ weer. In 2006 is het aantal mislukte taakstraffen 3.163. Het aantal werkstraffen is in de periode 1999-2006 meer dan verdubbeld. Van de in 2006 afgeronde taakstraffen was 78% een werkstraf, 15% een leerstraf en 6% een combinatiestraf. Het misluktingspercentage van werkstraffen is met 14% relatief laag, leerstraffen en combinatiestrafen kennen met respectievelijk 17% en 21% hogere misluktingspercentages. Het relatief hoge misluktingspercentage bij combinatiestrafen kan wellicht (mede) worden verklaard doordat het aantal opgelegde uren relatief hoog is: gemiddeld 64 uur in 2006. Dit is overigens wel lager dan in 2004, toen was het gemiddelde van opgelegde uren voor een combinatiestraf 84 uur. Werkstraffen hebben een gemiddelde duur van 32 uur in 2006; voor leerstraffen is dat 30 uur in dit jaar. In 2006 werd 4% van de werkstraffen uitgevoerd door de (jeugd)reclassering. De jeugdreclassering wordt met name ingeschakeld bij jongeren met problemen die de kans op een criminele carrière vergroten, maar die niet voortkomen uit de opvoedingssituatie. Hierbij kan worden gedacht aan drugsgebruik, veelvuldig spijbelen, criminele vrienden en zwerfgedrag. Leerstraffen worden aanzienlijk minder vaak overgedragen aan de jeugdreclassering.

8 Het misluktingspercentage kan op verschillende manieren worden berekend. Hier is het aantal mislukte taakstraffen gedeeld door de som van het aantal geslaagde en mislukte taakstraffen. Andere wijzen van het beëindigen van (de betrokkenheid van de Raad bij) de taakstraf (zoals overdracht aan jeugdreclassering e.d.) zijn in deze berekening niet betrokken.

In 2006 zijn ongeveer 12.400 overeengekomen taakstraffen afgesloten die waren 'opgelegd' door de officier van justitie (officiersmodel), en bijna 10.700 taakstraffen die waren opgelegd door de rechter (rechtersmodel). De taakstraffen volgens het officiersmodel onderscheiden zich van die volgens het rechtersmodel, doordat ze gemiddeld relatief kort zijn (24 uur versus 54 uur), vaak een werkstraf zijn (85% versus 70%) en zelden een combinatiestraf (2% versus 12%), en doordat ze een laag mislukkingspercentage kennen: 10% versus 22% (zie ook hoofdstuk 5).

Van de jongeren die zich bij de Raad melden voor de tenuitvoerlegging van een taakstraf wordt het geboorteland van de ouders geregistreerd. Van 32% van de jongeren (waarvan in 2006 de taakstraf is afgesloten) is bekend dat beide ouders in Nederland zijn geboren. Van 45% is bekend dat minstens één van de ouders in Nederland is geboren en van 23% is dit gegeven niet bekend. In het geval van het officiersmodel krijgt bijna de helft van de jongeren met een in het buitenland geboren ouder zijn taakstraf van de officier van justitie. Wanneer beide ouders in Nederland zijn geboren, krijgt ongeveer 50% zijn taakstraf opgelegd door de officier van justitie, in het geval van het rechtersmodel is dit percentage ongeveer 33%.

Uitsplitsing naar het delict waarvoor de jongeren zijn gestraft, leert dat het merendeel van de taakstraffen is opgelegd vanwege (gekwalficeerde) diefstal (35%), openlijke geweldpleging (16%) of (zware) mishandeling (12%).⁹ Overigens is uit deze cijfers niet af te leiden of de taakstraf in combinatie met enige andere straf werd opgelegd, bijvoorbeeld een jeugd-detentie.

6.3 Tenuitvoerlegging overige straffen en maatregelen

6.3.1 Geldboetes

De gegevensbestanden over inning van geldboetes maken geen onderscheid tussen misdrijven en overtredingen. Anders dan elders in dit rapport, beschrijft deze paragraaf derhalve misdrijven én overtredingen. Administratiefrechtelijke afdoeningen van verkeersvoorschriften blijven hier buiten beschouwing.

Het inningsproces

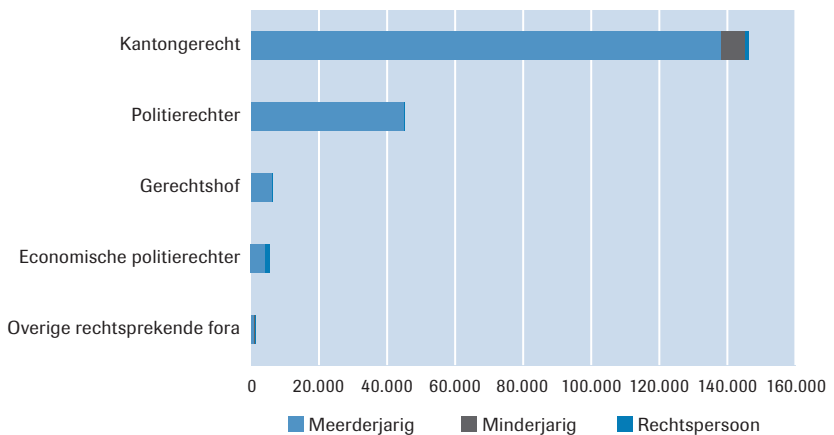
De inning van de door de rechter opgelegde boetes wordt sinds eind 1994 verzorgd door het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB). Bij het onherroepelijk worden van een boetevonnissen vindt een elektronische melding aan het CJIB plaats. Het CJIB zal hierop een verzoek tot betaling richten aan de veroordeelde. Wanneer de veroordeelde hier niet op reageert,

⁹ Van deze cijfers is geen tabel opgenomen in de bijlage. In een volgende editie van C&R zal de tabel wel worden opgenomen.

onderneemt het CJIB actie om het vonnis persoonlijk aan de veroordeelde te doen overhandigen (betekenen). Mocht het adres van de veroordeelde onbekend zijn, dan wordt de zaak opgenomen in het opsporingsregister (OPS).

Na de betekening volgt opnieuw een aanschrijving. Wanneer dit niet binnen de gestelde termijn tot betaling leidt, wordt het boetebedrag van rechtswege verhoogd met € 10 en wordt een aanmaning verstuurd. Wanneer ook daarop niet wordt gereageerd, wordt een tweede aanmaning verstuurd en het bedrag wordt wederom verhoogd, nu met 20% en met een minimum van € 20. Wordt de boete daarna nog niet voldaan, dan wordt een dwangbevel uitgevaardigd en een gerechtsdeurwaarder ingeschakeld. Wanneer ook de gerechtsdeurwaarder niet slaagt, wordt een arrestatiebevel uitgezet bij de politie. Na arrestatie wordt de betrokkene voor de keuze gesteld: betalen of zitten. Het CJIB handelde in 2006 200.000 boetevonnissen af (misdrijven en overtredingen): in 65% van de afgedane zaken werd betaald (met een totaal bedrag van 51 miljoen euro), 4% eindigde met gratie of appel/cassatie en 13% van alle afdoeningen werd met vervangende hechtenis afgedaan.¹⁰ 18% van de boetevonnissen werd oninbaar verklaard door onder meer executieverjaring (jaarbericht CJIB, 2006).

Figuur 6.11 Bij het CJIB ter inning binnengekomen boetevonnissen, meerderjarigen, minderjarigen en rechtspersonen, naar rechtsprekend forum, 2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 6.29 in bijlage 4.

Bron: CJIB

¹⁰ Waarbij voor € 25 één dag hechtenis wordt gerekend.

Het aantal boetevonnissen dat binnen één jaar werd betaald in 2006 is 66%, dit is 3% meer dan in het jaar daarvoor; binnen twee jaar is bijna 80% betaald. (zie tabel 6.30 in bijlage 4). Overigens betreffen deze gegevens het totale aantal boetes, inclusief boetes aan minderjarigen en rechtspersonen. Van de in 2006 te innen boetes is 95% opgelegd aan meerderjarigen, 3,5% aan minderjarigen en 1% aan rechtspersonen. Met de in 2006 ter inning aan het CJIB aangemelde boetes was een totaalbedrag gemoeid van 74 miljoen euro. Hiervan was 64 miljoen euro opgelegd aan meerderjarigen, ruim een half miljoen aan minderjarigen en ongeveer 9 miljoen euro aan rechtspersonen (zie tabel 6.29 in bijlage 4). De meeste boetes worden opgelegd door de kantongerechten (zie figuur 6.11). Door de kantonrechter en economische politierechter opgelegde boetes betreffen in overgrote meerderheid *overtredingen*. De politierechter en meervoudige kamer behandelen in de regel *misdrijfstrafzaken*. Het gemiddelde bij natuurlijke meerderjarige personen te innen bedrag was in 2006 329 euro, bij minderjarigen was dit 94 euro. Voor rechtspersonen was het gemiddeld te innen bedrag 3.344 euro.

Het aantal boetevonnissen afgedaan door de enkel- en meervoudige kamer voor meerderjarigen is in 2006 respectievelijk 6 en 441. In 2004 was dit aanzienlijk hoger, 1.151 boetevonnissen waren toen afgedaan door de enkelvoudige kamer en 1.182 boetevonnissen waren afgedaan door de meervoudige kamer. Het gerechtshof daarentegen heeft 28 boetevonnissen afgedaan in 2004, ten op zichte van 6.311 in 2006. De afname van het aantal boetevonnissen afgedaan in 2006 door de enkel- en meervoudige kamer en de toename van het aantal boetevonnissen in het gerechtshof ten opzichte van voorgaande jaren komt doordat kantonzaken in hoger beroep tegenwoordig worden afgedaan door het gerechtshof.

6.3.2 *Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel*

De 'pluk-ze'-wetgeving, waarbij oplegging van de maatregel van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel door de rechter mogelijk werd, is in 1993 van kracht geworden (zie ook hoofdstuk 2). Vanaf 1996 is de tenuitvoerlegging formeel aan het CJIB opgedragen, en ligt de verantwoordelijkheid bij de landelijke executieofficier.¹¹ Het aantal ontnemingsmaatregelen afgedaan door het CJIB in 2006 is ongeveer 1.000, in 1995 waren dit er nog 40 (tabel 6.31).

De maatregel tot ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel is het sluitstuk van het traject van de financiële recherche. In dat traject zijn er meer mogelijkheden om het beoogde doel te bereiken: een deel van de ontnemingszaken wordt door het OM afgedaan met een schikking of een transactie. Bij het beslag speelt de Dienst der Domeinen een belangrijke

11 Executierichtlijn Ontnemingsmaatregelen, 4 oktober 1995, Stcrt. 1995, nr. 246.

rol, die in de meeste gevallen als bewaarder optreedt en de goederen veilt als tot 'uitwinning' wordt overgegaan.

Inning van ontnemingsmaatregelen door het CJIB

Het proces van inning en incasso door het CJIB start met een verzoek aan de veroordeelde om het opgelegde bedrag te voldoen binnen dertig dagen of conservatoir beslag. In het geval van conservatoir beslag wordt eerst geprobeerd de vordering te voldoen uit de opbrengst van dit beslag; de veroordeelde krijgt hiervoor een betalingsaanbod. Wanneer de veroordeelde akkoord gaat, wordt de opbrengst van het beslag afgetrokken van de openstaande vordering. Wordt niet aan het verzoek voldaan met betaling of toestemming, dan wordt een dwangbevel uitgevaardigd en wordt de incasso in handen van een gerechtsdeurwaarder gegeven. Deze zal altijd eerst een eventueel conservatoir beslag 'uitwinnen', en vervolgens het nog openstaande bedrag proberen te verhalen op de overige bezittingen. Bieden de bezittingen van de veroordeelde geen verhaal, dan wordt doorgaans de tenuitvoerlegging aangehouden. Vervangende hechtenis wordt alleen bij uitzondering ten uitvoer gelegd na een beslissing van de landelijke executieofficier. Aannemelijk moet dan zijn dat de veroordeelde wel kan, maar niet wil betalen. Als de genoemde activiteiten geen resultaat hebben, wordt de zaak aangehouden en wordt periodiek onderzoek gedaan naar hoe het bedrag kan worden verhaald (CJIB, 2006).

De tenuitvoerlegging van ontnemingsmaatregelen is een moeizame zaak; het proces van inning duurt vaak veel langer dan bij boetevonnissen. Van de in 2006 gerealiseerde ontnemingen werd ruim 42% pas na anderhalf jaar geïnd (zie tabel 6.31 in bijlage 4). Dat de tenuitvoerlegging van ontnemingsmaatregelen langer duurt, blijkt ook uit de toenemende werkvoorraad. Deze bedroeg op 31 december 2006 bijna 3.400 maatregelen, dit bij een instroom van bijna 1.400 'ter executie aangeboden' ontnemingen en een gerealiseerd aantal van 1.000 ontnemingen in 2006.

6.3.3 Schadevergoeding

Sinds de invoering van de Wet Terwee in 1995 kan de rechter een schadevergoedingsmaatregel opleggen. Sinds medio 1996 is het CJIB belast met de inning van de schadevergoeding. Het aantal schadevergoedingen aangeboden bij het CJIB bedroeg in 1996 nog 1.251, in 2006 is dit aantal opgelopen naar 13.000 (zie tabel 6.32).

De inningsprocedure lijkt op de procedure die gevolgd wordt bij de inning van boetes door het CJIB. De veroordeelde ontvangt van het CJIB een aanschrijving met verzoek tot betaling, eventueel gevolgd door een eerste en een tweede aanmaning, inclusief wettelijke verhogingen. Volgt ook op de tweede aanmaning geen betaling, dan wordt een dwangbevel uitgevaardigd, waarna een deurwaarder de schade tracht te verhalen op de goederen van de veroordeelde. Als verhaal niet mogelijk blijkt, kan een arrestatie-

bevel worden uitgevaardigd om de vervangende hechtenis ten uitvoer te leggen. In tegenstelling tot de vervangende hechtenis bij boete blijft daarbij de betalingsverplichting van de veroordeelde bestaan (CJIB, 2005). Het overgrote deel van de schadevergoedingsmaatregelen die in 2006 door het CJIB werden afgedaan, eindigde in een betaling. Het aandeel vervangende hechtenissen als percentage van het aantal afdoeningen is in 2006 14,5%, 3% lager dan in het jaar daarvoor (zie tabel 6.33).

6.3.4 *Ontzegging van de rijbevoegdheid*

Tenuitvoerlegging van de ontzegging van de rijbevoegdheid houdt in dat het rijbewijs wordt ingenomen of ingevorderd en dat een mutatie wordt doorgevoerd in het Centraal Register Rijbewijzen (CRR). De mutatie wordt uitgevoerd door de politie of door het parket, die daartoe een rechtstreekse verbinding hebben met het CRR. Tenuitvoerlegging van de ontzegging is dus vooral een administratieve handeling. Cijfers over het aantal mutaties zijn niet bekend. Wel is bekend dat het aantal in eerste aanleg door de rechter opgelegde (deels) voorwaardelijke en (deels) onvoorwaardelijke ontzeggingen van de rijbevoegdheid in 2006 ongeveer 18.500 bedroeg.¹² Problemen in de zin dat tenuitvoerlegging achterwege blijft of dat achterstand ontstaat, zijn niet waarschijnlijk. Veelal wordt reeds bij constatering van delicten waarvoor de ontzegging van de rijbevoegdheid kan worden opgelegd, het rijbewijs door de politie ingenomen. In die gevallen legt de politie de inhouding vast. De ovj kan besluiten de zaak binnen zes maanden na de inhouding op zitting te brengen. Besluit de ovj de zaak niet op zitting te brengen, dan wordt door het parket de registratie van een eventuele inhouding in het CRR ongedaan gemaakt. Na een uitspraak van de rechter registreert het parket de opgelegde ontzegging in het systeem van het CRR.

6.3.5 *Verbeurdverklaring en onttrekking aan het verkeer*

Hoewel het hier om sancties met een juridisch verschillend karakter gaat – bijkomende straf respectievelijk maatregel – worden verbeurdverklaring en onttrekking aan het verkeer hier tezamen behandeld, omdat bij de tenuitvoerlegging van beide de Dienst der Domeinen een belangrijke rol speelt. De Dienst der Domeinen treedt in de meeste gevallen op als bewaarder van in beslag genomen goederen, die verbeurd zijn verklaard of zijn onttrokken aan het verkeer. In 2006 ging het om ruim 29.250 strafrechtelijk in beslag genomen partijen, waarvan 345 in het kader van een maatregel tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel ('Pluk ze-wetgeving') (zie tabel 6.34). Het betreft hier een zeer divers scala aan

12 Het totaal aantal rijbewijzen op 1 januari 2007 bedroeg ruim 10 miljoen, incl. 21.276 rijbewijzen met alleen de categorie AM voor bromfietsen (bron: RDW).

goederen: auto's of kasten, maar ook complete hennepkwekerijen. De goederen kunnen worden verkocht, vernietigd of teruggegeven aan de betrokkene. Verbeurd verklaarde goederen worden meestal verkocht bij inschrijving. Aan het verkeer onttrokken goederen worden over het algemeen vernietigd. In beslag genomen goederen die niet geschikt zijn om te bewaren (bijvoorbeeld vanwege bederfelijkheid), worden met een machtiging van het OM verkocht, ook als de procedure tegen de betrokkene nog loopt. In dat geval komt het beslag op de opbrengst te rusten. De maximale bewaartermijn is twee jaar. Na die termijn wordt eveneens met machtiging verkocht.

6.3.6 *Inning van transacties*

Sinds 1 maart 2000 int het CJIB alle transacties. Het betreft hier in meerderheid transacties naar aanleiding van een *overtreding*. Overtredingen vallen buiten het bereik van dit rapport, maar omdat de cijfers niet kunnen worden uitgesplitst naar overtredingen en misdrijven komen ze hier toch in beeld. Drie op de vier transacties zijn afkomstig van de politie (politietransacties). De overige transacties komen van het OM (16% in 2006), de Rijksdienst voor Wegverkeer (RDW, 7% in 2006) en enkele andere instanties, zoals het Wetterskip Fryslân en de douane Schiphol (0,1%). Bij het CJIB kwamen in 2006 641.000 transacties ter behandeling binnen en werden er 673.000 transacties afgehandeld. In dit jaar incasseerde het CJIB totaal 76 miljoen euro op grond van transacties. Van het aantal afgehandelde transacties was voor 57% betaling het resultaat; 10% eindigde in een sepot en 33% werd met een overige afdoening afgedaan (tabel 6.35). Bij transacties afkomstig van de politie of de RDW wordt gekeken of de zaak 'recidivegevoelig' is, zoals overtredingen onder invloed van alcohol of grote snelheidsovertredingen. In die gevallen doet het CJIB navraag bij de Justitiële Documentatie. Wanneer blijkt dat er sprake is van recidive zal het CJIB de zaak overdragen aan het arrondissementsparket voor verdere behandeling. Als de verdachte in aanmerking komt voor een politietransactie, krijgt hij een acceptgiro toegestuurd. Betaalt de verdachte niet of komt de verdachte niet in aanmerking voor een politietransactie, dan wordt een OM-transactie via een acceptgiro toegestuurd. Het bedrag is dan vaak 20 tot 25% hoger dan het bedrag van de politietransactie. Wanneer dit niet tot betaling leidt, wordt de zaak overgedragen aan het arrondissementsparket (bron: Jaarbericht CJIB, 2006).

6.4 Resumé

In dit hoofdstuk is de tenuitvoerlegging van sancties door verschillende instanties aan bod gekomen. Achtereenvolgens is de tenuitvoerlegging beschreven in het gevangeniswezen, de tbs-sector en de justitiële jeugdinstellingen.

richtingen (paragraaf 6.1). De tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende straffen is aan bod gekomen in paragraaf 6.2. Tot slot is de tenuitvoerlegging van overig straffen en maatregelen beschreven in paragraaf 6.3.

In de periode 1990-2006 heeft zich een forse toename van het aantal cellen en het aantal gedetineerden in het gevangeniswezen voorgedaan. De capaciteit van de penitentiaire inrichtingen (gemeten op 30 september) groeide van 7.670 in 1990 tot 18.710 in 2006.

Nederland telde 16.230 meerderjarige gedetineerden in 2006, dit met inbegrip van tbs en vreemdelingenbewaring. Hiervan had 35% een gevangenisstraf opgelegd gekregen, 36% was in voorlopige hechtenis genomen, 17% zat in vreemdelingenbewaring wachtend op uitzetting, 6% was gehecht. Het percentage gedetineerden met een SOV- of ISD- maatregel was bijna 4%.

Gedetineerden verbleven in toenemende mate in een huis van bewaring of buiten een inrichting van het gevangeniswezen (een penitentiair programma in het kader van detentiefasering of elektronische detentie) tot en met 2005. In 2006 is er echter een kentering te zien van het aantal gedetineerden in een hvb.

De helft van de bevolking in 2006 van het gevangeniswezen (exclusief vreemdelingenbewaring) is in het buitenland geboren. Het overgrote deel van de bevolking is veroordeeld vanwege een geweldsmisdrijf, een vermogensmisdrijf of een misdrijf tegen de Opiumwet.

Het aantal tbs-opleggingen dat jaarlijks wordt opgelegd, is aanzienlijk hoger dan het aantal beëindigingen. In 2006 kwam het aantal lopende tbs-maatregelen boven de 1.900 uit. In 1995 was het aantal lopende maatregelen nog 855.

Van 1995 tot 2006 is de capaciteit van de justitiële jeugdinstellingen gegroeid.

In 2006 bestond 40% van de populatie in de opvanginstellingen uit jongeren op civielrechtelijke titel. In 1995 was dat nog 11%.

De reclassering handelde in 2006 totaal 44.850 taakstraffen aan meerderjarigen af. Reclassering Nederland handelde 36.050 taakstraffen af. 8% van de taakstraffen werd voortijdig beëindigd.

Bij de minderjarigen werden in 2006, 23.100 taakstraffen ten uitvoer gelegd door de Raad van de Kinderbescherming. In ongeveer 78% van de gevallen ging het om een werkstraf, in 15% van de gevallen ging het om een leerstraf en in 6% van de gevallen ging het om een combinatiestraf.

Het CJIB kreeg ruim 204.737 boetevonnissen ter inning binnen in 2006. Hiermee was een boetebedrag gemoeid van in totaal 74 miljoen euro.

7 De strafrechtsketen in samenhang

W. van der Heide

De hoofdstukken 4, 5 en 6 beschrijven de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen. Zij geven achtereenvolgens een beeld van de geregistreerde criminaliteit en opsporing van verdachten, vervolging en berechting en tenuitvoerlegging van sancties. Dit hoofdstuk beschrijft deze ketenschakels in hun onderlinge samenhang en geeft een beeld van de verschillende stromen in de strafrechtelijke keten. Naast deze eerder in dit rapport aan de orde gestelde onderdelen van de strafrechtsketen, komt ook het onderwerp recidive in dit hoofdstuk aan de orde.

De ontwikkeling van het aantal bij het OM ingeschreven rechtbankstrafzaken – en in het bijzonder van het aantal sepots – komt in dit hoofdstuk slechts beperkt aan de orde. De reden hiervoor is dat het OM er in de loop van de jaren negentig toe is overgegaan om zaken nog voordat ze als rechtbankstrafzaak bij het OM worden ingeschreven, te beoordelen op ‘vervolgbaarheid’. Zaken die als ‘kansloos’ worden beoordeeld, worden niet meer ingeschreven.¹ Het aantal geregistreerde sepots is (mede) hierdoor sterk gedaald (zie Huls e.a., 2001, p. 231). Daardoor kan de ontwikkeling van het aantal bij het OM ingeschreven rechtbankstrafzaken en het aantal sepots moeilijk worden geduid, en kan deze ontwikkeling niet worden gerelateerd aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van het aantal gehoorde verdachten of het aantal dagvaardingen.

Paragraaf 7.1 beschrijft in hoeverre de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen zich met elkaar laten vergelijken en hoe de verschillende betrokken informatiebronnen zich tot elkaar verhouden. Paragraaf 7.2 geeft een globaal beeld van de ontwikkelingen in de strafrechtsketen in de periode 1980-2006 en paragraaf 7.3 geeft een gedetailleerder beeld van de ontwikkelingen in de periode 1995-2006. Paragraaf 7.4 laat zien hoe enkele delictcategorieën zich in 2006 door de strafrechtsketen bewegen. Paragraaf 7.5 belicht de minderjarigen in de strafrechtsketen. Paragraaf 7.6 beschrijft het onderwerp recidive. Paragraaf 7.7 ten slotte herhaalt de meest in het oog springende ontwikkelingen.

Dit hoofdstuk presenteert veel figuren in indices (bijvoorbeeld figuur 7.2). Dit betekent dat de betreffende figuur niet het *niveau*, maar wel de *ontwikkeling* van de verschillende grootheden weergeeft. Figuren worden met name in indices gepresenteerd wanneer de in beeld gebrachte grootheden sterk verschillen in orde van grootte. Zo valt bijvoorbeeld het totaal aantal Halt-verwijzingen in het niet naast het totaal aantal processen-verbaal. Ontwikkelingen van deze grootte waarvan de aantallen relatief klein zijn, zijn dan nauwelijks waar te nemen.

¹ Zo meldt het jaarverslag 1998 van het Openbaar Ministerie: ‘Zaken die anders zonder meer geseponeerd zouden worden wegens gebrek aan bewijs, worden nu veel minder ingezonden. (...) deze kwaliteitsverbetering wordt gerealiseerd door decentrale inzet van OM medewerkers op politiebureaus en justitie-in-de-buurt kantoren’ (OM, 1999, p. 9).

Alle in dit hoofdstuk gepresenteerde gegevens over vervolging en berechting betreffen strafzaken *in eerste aanleg*.

7.1 De strafrechtsketen en de vergelijkbaarheid van de statistieken

Dit hoofdstuk zet gegevens over de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen op basis van verschillende informatiebronnen naast elkaar. De tabellen 7.1 en 7.2 vatten de ontwikkelingen in de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen samen, en de figuren 7.1 en 7.2 presenteren gegevens over 2006 uit de verschillende bronnen. De vraag kan echter worden gesteld of deze bronnen onderling wel vergelijkbaar zijn. Dit is om ten minste vijf redenen niet volledig het geval.

- 1 De gehanteerde definities en de eenheden waarin de aantallen zijn uitgedrukt, kunnen verschillen. Zo komen de definities van misdrijftypen die in de Politiestatistiek en in de slachtofferenquêtes gebruikt worden, niet geheel overeen. Verder registreert de politie misdrijven (proces-verbaal van aangifte), terwijl de rechtbankstatistieken uitgaan van zaken. Een misdrijf kan door meer dan één persoon zijn gepleegd, terwijl een zaak één persoon betreft, maar daarentegen verschillende misdrijven kan omvatten. Bij de verdere afhandeling kunnen verschillende zaken via zogenoemde 'voegingen' in elkaar worden geschoven. De figuren 7.1 en 7.2 laten zien dat het aantal door de rechter in 2006 opgelegde onvoorwaardelijke sancties groter is dan het aantal door de rechter afgedane zaken. Dit is het logische gevolg van het feit dat meerdere sancties per zaak kunnen worden opgelegd.
- 2 De criteria voor het indelen naar delicttype kunnen verschillen. Een slachtoffer kan een delict anders rubriceren dan de politie en de politie anders dan het OM. Zo kan de politie een tasjesroof als geweldsdelict bestempelen, terwijl het OM besluit het als vermogensmisdrijf in te schrijven. Omdat een zaak verschillende misdrijven kan omvatten, waarbij het zwaarste misdrijf het indelingscriterium vormt, kunnen minder zware misdrijven in de rechtbankstatistiek buiten beeld raken. Zo zal een inbraak niet in de cijfers terug te vinden zijn wanneer deze gepaard gaat met moord.
- 3 Er verstrijkt tijd tussen de behandeling van een misdrijf of zaak in de verschillende onderdelen van de keten. Dit betekent bijvoorbeeld dat een in 2004 aangegeven en geregistreerd misdrijf mogelijk pas in 2005 bij het OM wordt ingeschreven en in 2006 wordt afgehandeld. Dit 'over de jaargrens heen vallen' zal de verhouding tussen cijfers beïnvloeden, vooral daar waar sterke en abrupte stijgingen of dalingen optreden.
- 4 Gebreken in registraties kunnen eveneens een rol spelen. Zo is onduidelijk in hoeverre de automatisering bij de politie de registratie heeft beïnvloed. Veranderingen in beleid (bijvoorbeeld het feit dat de politie de lichtere 8-WVV-zaken sinds een aantal jaren naar het CJIB brengt

in plaats van de OM-parketten) kunnen eveneens hun invloed op de statistische informatie hebben. De kwaliteit van de statistieken en de onderlinge consistentie is lang niet altijd optimaal.

- 5 Er zijn verschillen in de reikwijdte van informatiesystemen. Zo gaan de CBS-slachtofferenquêtes over misdrijven met *individuele personen* als slachtoffer en gaat de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven van TNS NIPO over criminaliteit tegen *bedrijven*. Deze twee informatiebronnen kennen enige overlap, maar niet duidelijk is hoe groot deze overlap is. Zo is de kans groot dat een geweldsdelict tegen een bedrijfsmedewerker tijdens zijn werk voor het bedrijf in beide enquêtes zal worden gemeld. In tegenstelling tot de twee genoemde enquêtes bevat de registratie van de politie ook zogenoemde 'slachtofferloze misdrijven' (bijvoorbeeld drugshandel). Anderzijds blijven veel misdrijven buiten de politieregistratie, meestal doordat ze niet worden aangegeven of worden opgespoord. Daarnaast is het zo dat niet alle opgespoorde delicten door de *politie* zijn opgespoord. Er zijn vier zogenoemde 'bijzondere opsporingsdiensten', elk met een eigen specifieke opsporingstaak: de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst, de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de Algemene Inspectie Dienst en de VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

Bij een vergelijking van verschillende onderdelen van de strafrechtsketen dient rekening te worden gehouden met bovengenoemde vertekeningen en beperkingen. Dan zijn er wel degelijk zinvolle vergelijkingen tussen de ketenschakels te maken. Zo kunnen ontwikkelingen binnen bepaalde onderdelen van de strafrechtsketen heel goed naast elkaar worden gelegd, bijvoorbeeld: is de groei van het aantal verdachten van geweldsdelicten terug te vinden in de ontwikkeling van het aantal opgelegde gevangenisstraffen, of is er een ontwikkeling in de verhouding tussen het aantal door het OM afgedane zaken versus het aantal door de rechter afgedane zaken?

Figuur 7.1 brengt de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen in 2006 in beeld.² Voor een beschrijving van de diverse fasen van de strafrechtelijke verwerking van misdrijven wordt verwezen naar hoofdstuk 2. Het schema laat zien dat er in elke fase van de keten een selectieproces plaatsvindt.³ Dat begint al bij de registratie door de politie. Lang niet alle misdrijven worden bij de politie gemeld en niet alle aangiftes worden door de politie geregistreerd. Slechts een beperkt deel van de misdrijven wordt opgehelderd. Het aantal verdachten dat de politie verhoort, ligt dan ook

² Criminaliteit omvat hier, evenals elders in deze publicatie, uitsluitend misdrijven.

³ Bij de interpretatie van dit selectieproces dienen de eerder in deze paragraaf genoemde kanttekeningen in ogenschouw te worden genomen. Zo kunnen uitspraken als 'X% van ketenonderdeel A stroomt door naar ketenonderdeel B' op grond van dit schema niet worden gedaan.

Figuur 7.1 Misdrijven in 2006

ondervonden delicten			
geschat aantal delicten tegen burgers ^(a)			5.300.000
geschat aantal delicten tegen bedrijven ^(b)			2.200.000
overige delicten ^(c)			onbekend
door de politie geregistreerde misdrijven ^(d)			
opgemaakte processen-verbaal			1.218.000
gehoorde verdachten			358.000
		Politietransacties misdrijven	35.000 ^(e)
		Halt-verwijzingen	23.000 ^(f)
strafzaken ^(g)			
		instroom	268.000
		afgedaan	260.000
OM	126.100		rechter ^(h) 134.400
technisch sepot	14.300	11%	schuldigverklaring 124.500 93%
beleidssepot	16.300	13%	vrijspraak en ontslag 9.000 7%
transactie	77.900	62%	rechtsvervolgning
voeging	14.200	11%	overige afdoeningen 900 1%
overdracht naar ander parket	3.300	3%	
		17.500 taakstraffen	
		47.400 betalen geldsom	
		12.900 overige transacties	
door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke sancties ⁽ⁱ⁾			
in eerste aanleg opgelegde (deels) onvoorwaardelijke sancties			154.500
geldboetes	50.300	33%	ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel en schadevergoeding 16.500 11%
vrijheidsbenemende sancties	28.000	18%	ontzegging rijbevoegdheid 9.800 6%
taakstraffen	41.800	27%	overige straffen 8.000 5%

- a Bron: Veiligheidsmonitor Rijk 2007 (VMR). Het geschatte aantal delicten tegen burgers heeft enige overlap met het geschatte aantal delicten bedrijven. De omvang van deze overlap is niet bekend.
- b Bron: Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2007 (MCB). Het geschatte aantal delicten tegen bedrijven heeft enige overlap met het geschatte aantal delicten tegen burgers. De omvang van deze overlap is niet bekend.
- c Delicten die buiten bereik van de VMR en MCB blijven: delicten zonder direct slachtoffer (bijv. drugssmokkel en heling), delicten tegen overheidsinstellingen, delicten tegen 15-minners, etc.
- d Bron: CBS-Politiestatistiek: inclusief misdrijven tegen bedrijven en instellingen, en inclusief 'slachtofferloze delicten'.
- e Bron: CJIB.
- f Bron: Halt Nederland. Een derde van de Halt-verwijzingen betreft overtredingen en is derhalve niet afkomstig van genoemde 358.000 gehoorde verdachten.
- g Bron: CBS-strafzakenstatistiek.
- h Om redenen betreffende de registratie zijn de voegingen als afdoening door de rechter buiten beschouwing gelaten.
- i Bron: CBS-strafzakenstatistiek. De voorwaardelijke sancties zijn buiten beschouwing gelaten. Bij combinaties van sancties zijn alle sancties afzonderlijk geteld. Daardoor is het aantal (deels) onvoorwaardelijke sancties hoger dan het aantal schuldigverklaringen.

aanzienlijk onder het aantal geregistreerde misdrijven.⁴ Van de verdachten die de politie verhoort, wordt maar een deel (weliswaar het merendeel) ingeschreven bij het OM. Zo komen sommige minderjarige verdachten in aanmerking voor een Halt-afdoening, en kan de politie (sinds 1993) met meerderjarige verdachten van kleine winkeldiefstallen of lichtere gevallen van rijden onder invloed een transactie overeenkomen (politietransactie). In andere gevallen legt de politie bij voldoende grond voor verdenking en vervolging een proces-verbaal over de verdachte en de betreffende delicten voor aan het Openbaar Ministerie. Daarnaast krijgt het OM ook een aantal zaken van andere instanties dan de politie.⁵ Ongeveer 7% van de instroom bij het OM is afkomstig van deze instanties (bron: OMDATA). Over het algemeen zijn dat de reeds genoemde bijzondere opsporingsdiensten.

Bij het OM vindt een verdere selectie plaats. Het OM kan besluiten een zaak betreffende een verdachte (van één of meer misdrijven) te seponeren, omdat voldoende bewijs ontbreekt (technisch sepot) of omdat vervolging niet opportuun wordt geacht (beleidssepot). Tevens kunnen zaken bij andere zaken worden gevoegd. Ook kan het OM sinds 1983 in bepaalde misdrijfzaken een transactie aanbieden aan de verdachte. Als deze bereid is aan bepaalde voorwaarden te voldoen, ziet het OM van verdere vervolging af. Die voorwaarden kunnen de vorm hebben van de betaling van een geldbedrag, het ondergaan van een taakstraf, en dergelijke. De rest van de zaken brengt het OM via een dagvaarding voor de rechter. Deze kan de verdachte vrijspreken of schuldig verklaren. In dat laatste geval zal de rechter meestal een straf of maatregel opleggen. De belangrijkste straffen zijn (onvoorwaardelijke of voorwaardelijke) boetes, (onvoorwaardelijke of voorwaardelijke) gevangenisstraffen en taakstraffen.

7.2 De strafrechtsketen, 1980-2006

Deze paragraaf beschrijft de ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit, de gehoorde verdachten, de afdoeningen door het OM, de afdoeningen door de rechter en de bestraffingen vanaf 1980.

De ontwikkelingen die in deze paragraaf aan de orde komen, betreffen steeds de *totale* criminaliteit, dat wil zeggen alles – van fietsdiefstal tot moord – bij elkaar geteld. Ontwikkelingen in de veelvoorkomende en veelvervolgde criminaliteit, zoals diefstal en vernieling, bepalen in deze paragraaf dus het beeld.

4 Overigens kan een verdachte meer dan één misdrijf op zijn kerfstok hebben. Een relatief kleine groep verdachten is verantwoordelijk voor relatief veel geregistreerde misdrijven (B.S.J. Wartna, en N. Tollenaar, 2004). Daartegenover staat dat een misdrijf door meer dan één dader kan zijn gepleegd.

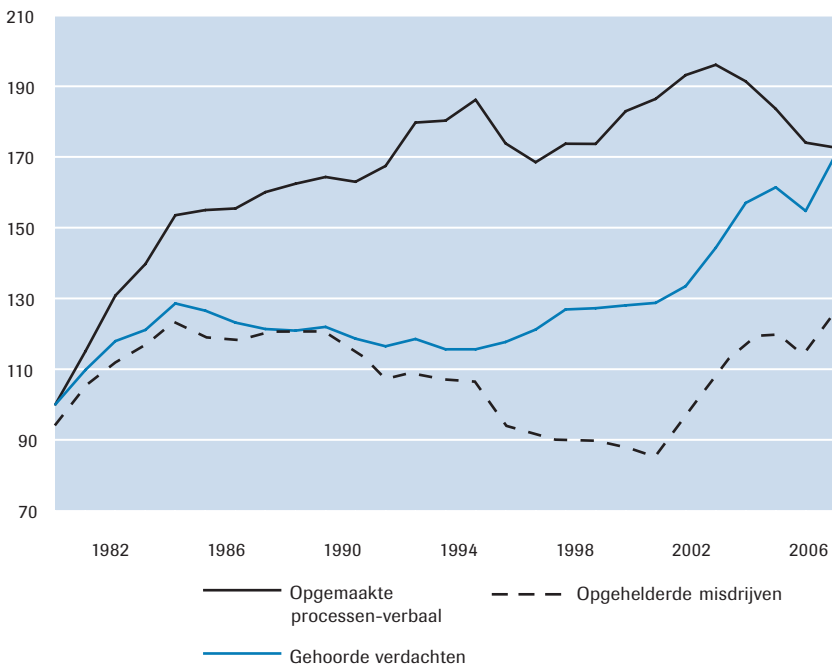
5 Overigens is de Koninklijke Marechaussee (KMar) ook in de politiecijfers vertegenwoordigd.

7.2.1 Geregistreerde criminaliteit en gehoorde verdachten

Figuur 7.2 laat de ontwikkeling zien van het aantal geregistreerde misdrijven (processen-verbaal), het aantal opgehelderde misdrijven en het aantal gehoorde verdachten. De cijfers zijn weergegeven in indices, met voor 1980 de waarde 100. Dit betekent dat in de figuur niet het niveau, maar wel de *ontwikkeling* van de verschillende grootheden getoond wordt.

De figuur laat zien dat het aantal processen-verbaal tot 1994 een forse stijging doormaakt (+86%). Het aantal opgehelderde misdrijven en het aantal gehoorde verdachten blijven daar sterk bij achter (respectievelijk +12% en +16%). Vanaf 1994 is de ontwikkeling andersom: de ontwikkeling van het aantal processen-verbaal verloopt grillig maar is per saldo in 2006 lager dan in 1994, dit bij een forse stijging van het aantal gehoorde verdachten. Van 1994 tot 2000 zien we een opmerkelijke tegengestelde ontwikkeling van respectievelijk het aantal opgehelderde misdrijven (-19%) en het aantal gehoorde verdachten (+16%). Het aantal gehoorde verdachten per opgehelderd misdrijf stijgt daardoor in die periode met 43%. Vanaf 2000 loopt de ontwikkeling van de aantallen ophelderingen en gehoorde verdachten weer parallel.

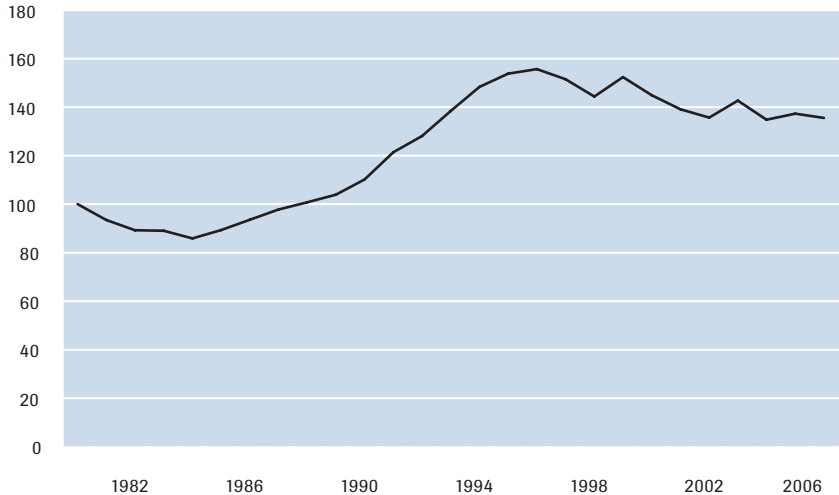
Figuur 7.2 Misdrijven: registratie en opsporing, 1980-2006 (indices met 1980 = 100)

Voor de corresponderende cijfers (in absolute vorm weergegeven), zie tabel 7.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

Figuur 7.3 Aantal bestraffingen* ten opzichte van het aantal gehoorde verdachten (in indices met 1980=100), 1980-2006

* Som van het aantal Halt-verwijzingen door de politie, het aantal transacties door het OM en het aantal schuldigverklaringen door de rechter.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 7.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

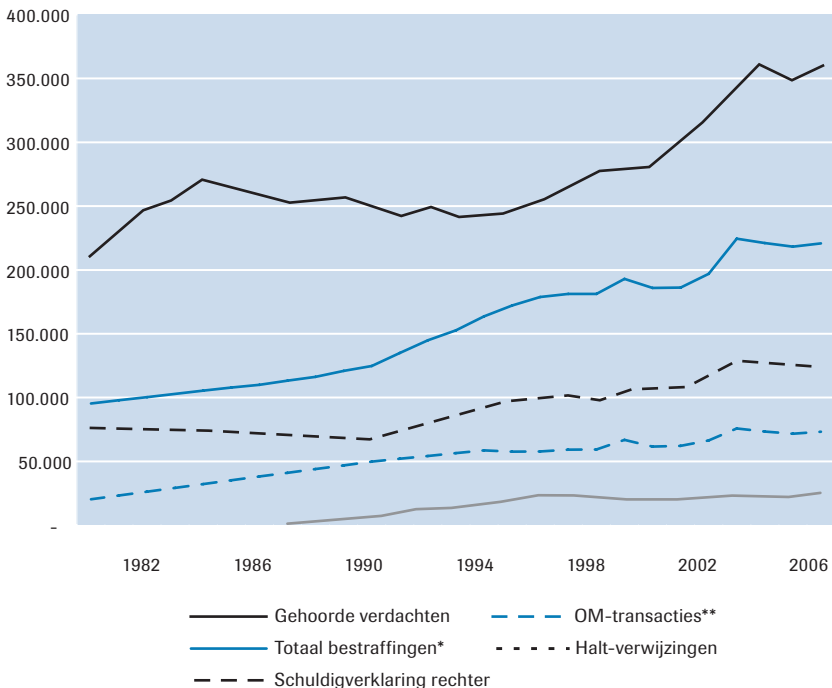
7.2.2 Geregistreerde criminaliteit, gehoorde verdachten en bestraffingen

Figuur 7.3 relateert de ontwikkeling van het aantal bestraffingen aan de ontwikkeling van het aantal gehoorde verdachten. Hierbij is een 'bestraf-fing' gedefinieerd als de som van het aantal Halt-verwijzingen door de politie, het aantal transacties door het OM en het aantal schuldigverklaringen door de rechter. Hierbij wordt elke schuldigverklaring als één bestraffing geteld, ook wanneer een *combinatie* van sancties is opgelegd. De schuldigverklaringen bevatten ook een gering aantal gevallen waarbij geen sanctie is opgelegd (0,7% in 2006). Overigens heeft grofweg één op de drie minderjarigen die naar een Halt-bureau worden verwezen, zich schuldig gemaakt aan een *overtreding*. Deze minderjarigen maken geen deel uit van de in deze publicatie gepresenteerde aantallen gehoorde verdachten. De figuur geeft het aantal bestraffingen gedeeld door het aantal gehoorde verdachten weer (in indices met 1980 = 100). De figuur laat een forse groei zien van het aantal bestraffingen ten opzichte van het aantal gehoorde verdachten. De kans dat een verdachte van een misdrijf enige vorm van straf krijgt, is tot 1996 fors toegenomen. Daarna daalde deze kans weer. Deze ontwikkeling heeft uiteraard verband met de in paragraaf 7.2.1 gesignaleerde ontwikkeling van het aantal gehoorde verdachten: in de periode 1980-1994 is het aantal redelijk stabiel, maar in de periode erna volgt een forse groei. Hoewel het aantal bestraffingen van 1996 tot 2006

nog wel groeide met 21%, bleef de groei achter bij die van het aantal gehoorde verdachten (+42%, zie ook figuur 7.3). Overigens betekent deze ontwikkeling niet per se dat verdachten in dezelfde situatie en met een vergelijkbaar delict in 2006 vaker worden bestraft dan in 1980. Het is natuurlijk ook denkbaar dat de door de politie gehoorde verdachten in 1980 gemiddeld minder op hun kerfstok hadden dan in 2006. Ook is het mogelijk dat het aandeel bestraffingen dat afkomstig is van opsporingsdiensten anders dan de politie (zoals de bijzondere opsporingsdiensten) in de loop der jaren is gewijzigd. Deze zaken maken deel uit van de bestraffingen, maar niet van de door de politie gehoorde verdachten. Dit is echter niet meer uit de cijfers (van voor 1995) te achterhalen.

Figuur 7.4 geeft een beeld van de ontwikkeling vanaf 1980 in het aantal gehoorde verdachten en het aantal bestraffingen in absolute aantallen. Van 1980 tot 2006 groeide het aantal gehoorde verdachten met 71%. Het aantal bestraffingen groeide met maar liefst 131%. Het aantal bestraffingen als percentage van het aantal gehoorde verdachten groeide in deze periode van 45% naar 62%.

Figuur 7.4 Gehoorde verdachten en bestraffingen, 1980-2006

* Totaal bestraffingen is de som van de Halt-verwijzingen, de OM-transacties en de schuldigverklaringen door de rechter.

** Exclusief lik-op-stuk.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 7.1 in bijlage 4.

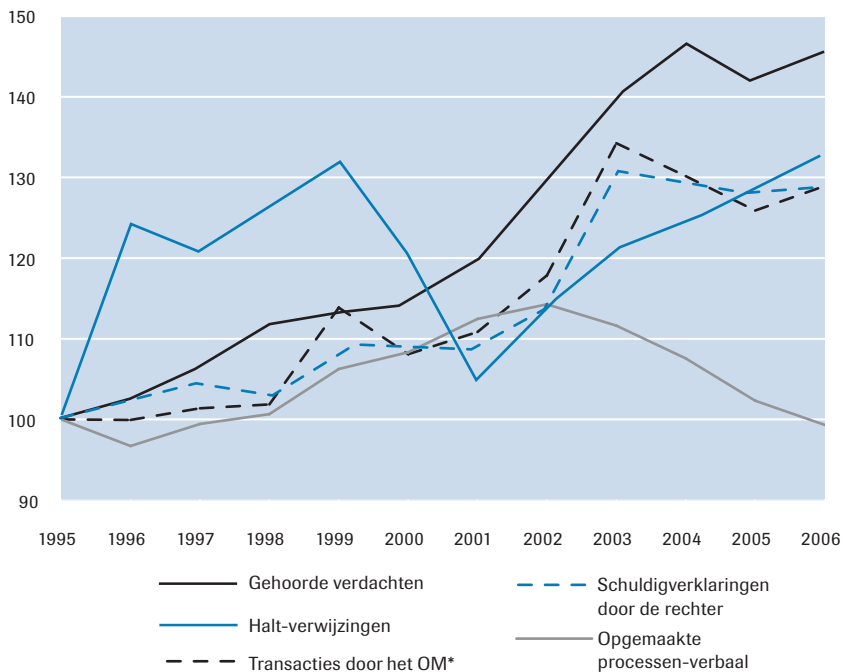
Bron: CBS

7.3 De strafrechtsketen in detail, 1995-2006

In deze paragraaf komen recente ontwikkelingen in de strafrechtsketen uitgebreider aan de orde. Dit gebeurt aan de hand van gegevens over de periode 1995-2006. Waar in deze paragraaf melding wordt gemaakt van cijfers uit de Politie Monitor Bevolking (PMB), gaan die helaas niet verder dan 2004 (afkomstig uit de laatste PMB 2005). Cijfers uit de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) worden geheel buiten beschouwing gelaten, omdat deze niet goed te vergelijken zijn met de CBS-slachtoffer-enquêtes die voor het laatst in 2004 zijn gehouden (zie hoofdstuk 3).

7.3.1 Totale geregisteerde criminaliteit

Figuur 7.5 Misdrijven: van registratie tot afdoening in eerste aanleg, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 7.1 in bijlage 4.

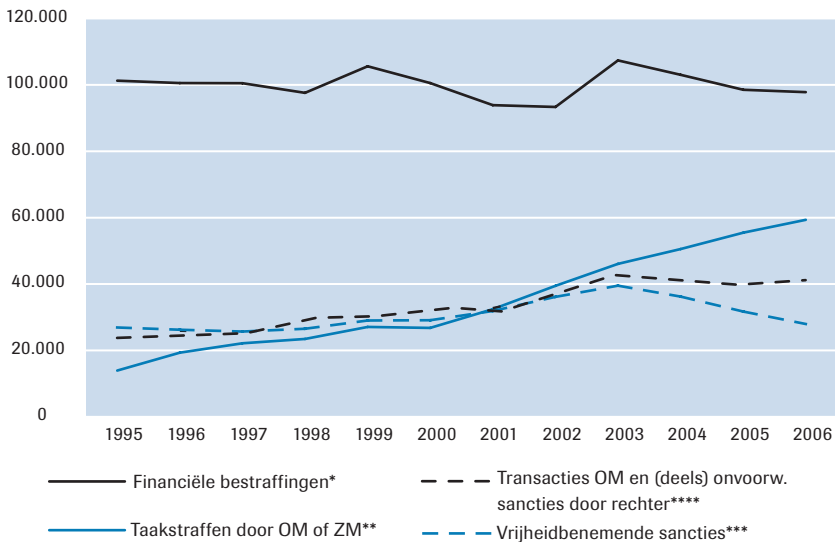
Bron: CBS

Figuur 7.5 geeft een beeld van het totale aantal geregisteerde misdrijven in indexvorm, met 1995 als basisjaar. De figuur laat 'uitvergroot' zien wat in paragraaf 7.2 reeds aan de orde kwam. De meest opmerkelijke ontwikkeling is die van de processen-verbaal en de gehoorde verdachten sinds 2001. Terwijl het aantal processen-verbaal van aangifte in die periode

daalt met 11%, stijgt het aantal gehoorde verdachten met 22%. Een nadere uitsplitsing naar delicttype leert dat de groei van het aantal gehoorde verdachten sinds 2001 zich met name heeft voorgedaan bij de delictcategorieën bedreiging, mishandeling, tegen de openbare orde, en tegen het openbaar gezag (zie tabel 4.15 in bijlage 4).

Ook de Halt-verwijzingen, de transacties en de schuldigverklaringen zijn sinds 2001 aanmerkelijk in aantal toegenomen, maar in 2004 stakte de groei van de transacties en schuldigverklaringen.

Figuur 7.6 (Deels) onvoorwaardelijke bestraffingen (in eerste aanleg), 1995-2006

* Hieronder wordt verstaan: OM-transacties 'betaling geldsom' en door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboetes.

** Dit zijn de taakstraffen door het OM (transacties) en door de rechter.

*** Hieronder wordt onder meer verstaan: lik-op-stuk (OM-transactie), schadevergoeding (OM-transactie en door rechter opgelegde maatregel), ontzegging rijbevoegdheid, verbeurdverklaring, ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel, en onttrekking aan het verkeer.

**** Hieronder wordt verstaan: gevangenisstraf, hechtenis, militaire detentie, jeugddetentie, tucht-school, arrest, tbs, plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ), plaatsing in een psychiatrische inrichting (allen (deels) onvoorwaardelijk).

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 7.1 in bijlage 4.

Bron: CBS

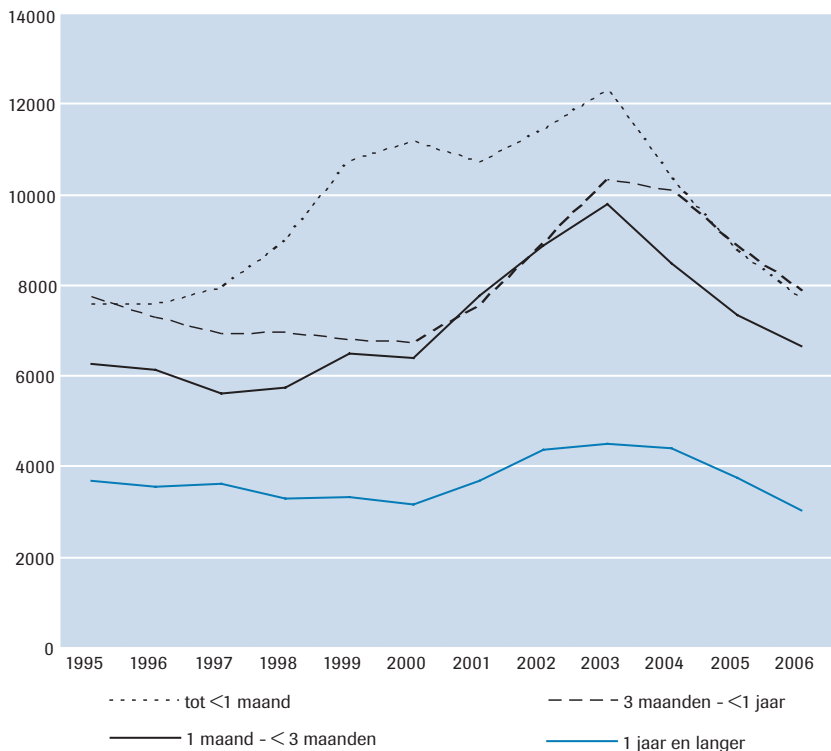
Figuur 7.6 laat zien hoe de verschillende soorten bestraffing zich hebben ontwikkeld. Bij combinaties van sancties zijn alle bij deze combinaties betrokken sancties apart meegeteld. Bij geldboetes en gevangenisstraffen zijn de *geheel voorwaardelijke* straffen buiten beschouwing gelaten. Hoewel in de periode 1995-2006 in aantal licht afgenomen, is de financiële bestraffing (transactie geldsom en door de rechter opgelegde geldboe-

tes) nog altijd de meest voorkomende sanctie. Het aantal OM-transacties 'betalen geldsom' groeide nog wel, maar de afname van het aantal door de rechter opgelegde boetes zorgde ervoor dat het totale aantal financiële bestraffingen afnam (zie tabel 7.1 in bijlage 4).

Taakstraffen (door OM en rechter) zijn vanaf 1995 fors in aantal gegroeid. Taakstraffen OM (OM-transactie met een taakstraf als voorwaarde, zie hoofdstuk 2) kwamen tot 1995 nauwelijks voor. In 2006 is het aantal taakstraffen OM gestegen tot 17.700. Het aantal taakstraffen opgelegd door de rechter is dan overigens nog altijd aanzienlijk groter (41.800).

Terwijl (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende sancties (onder meer gevangenisstraffen, jeugddetenties, terbeschikkingstellingen en PIJ-maatregelen) in 2000 nog net iets vaker werden toegepast dan taakstraffen, is het aantal vrijheidsbenemende sancties in 2006 (28.000) niet eens meer de helft van het aantal taakstraffen. Naast de forse stijging van het aantal taakstraffen is hieraan ook de opmerkelijke daling van het aantal (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen debet.

Figuur 7.7 Door de rechter opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen, naar duur van het onvoorwaardelijke deel, 1995-2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 7.1 in bijlage 4.

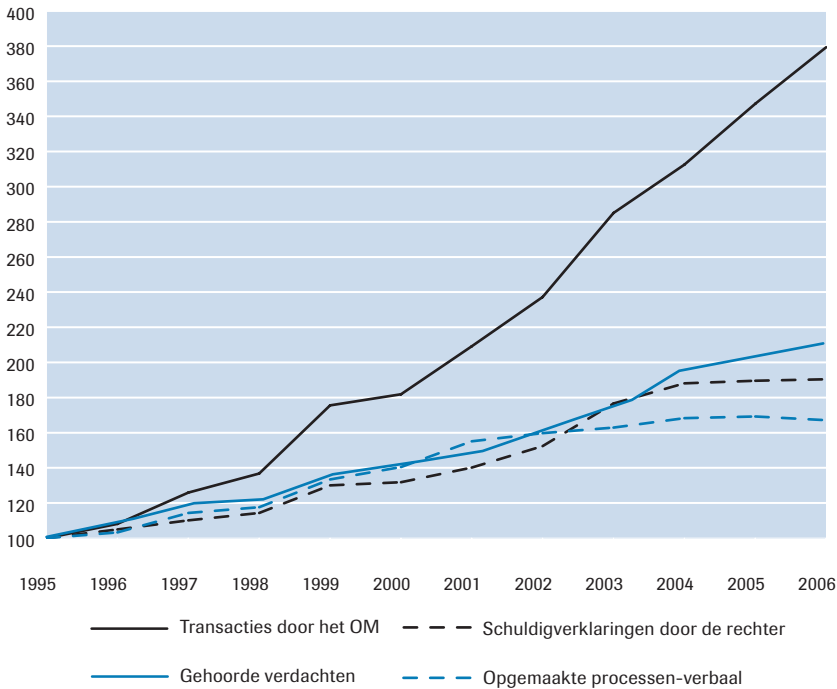
Bron: CBS

Figuur 7.7 toont de ontwikkeling van de (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen gedifferentieerd naar verschillende duurcategorieën (in indices, 1995 = 100). De linkergrafiek toont de gevangenisstraffen in absolute aantallen. Opmerkelijk is de ontwikkeling van de categorie gevangenisstraffen tot één maand, die tot 2000 een forse groei doormaakt. Daarna wordt de groei minder en beginnen de straffen langer dan een maand te groeien. Alle duurcategorieën beleven in 2003 een piek. Daarna zet bij alle duurcategorieën een daling in die doorgaat tot 2006. Het totale aantal (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen is in 2006 weer terug op het niveau van 1995 (zie tabel 5.12 in bijlage 4). In het 'topjaar' 2003 is het aantal in eerste aanleg opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen nog 37.000. In 2006 is dat gedaald tot ruim 25.000 (-31% in drie jaar).

7.3.2 Gewelddcriminaliteit, 1995-2006

Figuur 7.8 Gewelddsmisdrijven: processen-verbaal van aangifte, gehoorde verdachten, transacties en schuldigverklaringen, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

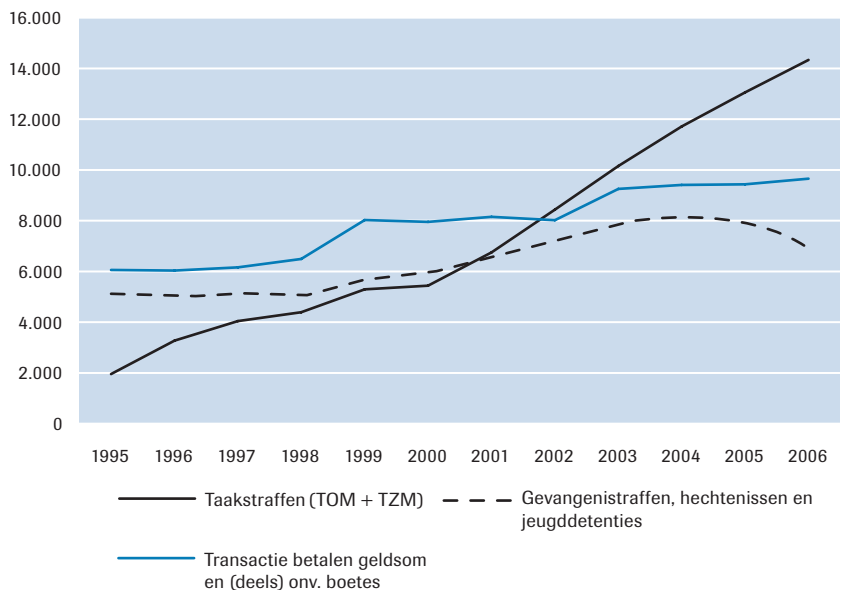

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.7, 4.15, 5.8 in bijlage 4.

Bron: CBS

Figuur 7.8 brengt de ontwikkeling van de geregistreeerde geweldscriminaliteit en de justitiële reactie daarop van 1995 tot en met 2006 in beeld. Het aantal door de politie geregistreeerde geweldsmisdrijven stijgt in de periode 1995-2006 in totaal met 67%. Met name de groei van het aantal geregistreeerde bedreigingen en mishandelingen heeft hieraan bijgedragen (zie tabel 4.8 in bijlage 4). Nu zou men kunnen veronderstellen dat deze stijging (deels) wordt veroorzaakt doordat de aangiftebereidheid ten aanzien van geweld mogelijk is toegenomen. De laatste Politie Monitor Bevolking (PMB 2005) biedt evenwel geen ondersteuning voor deze veronderstelling: in 1995 was de aangiftebereidheid ten aanzien van geweld volgens de PMB 18,5%, in 2004 was deze *gedaald* naar 16,6%. Overigens blijft het aantal processen-verbaal van aangifte met betrekking tot een geweldsdelict sinds 2004 ongeveer gelijk. Het aantal door de politie gehoorde verdachten van een geweldsdelict steeg van 38.400 in 1995 naar 80.500 in 2006.

Figuur 7.9 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen en financiële bestraffingen vanwege geweld, 1995-2006

* Wanneer deze straffen in combinatie met elkaar zijn opgelegd, zijn alle bij deze combinatie betrokken straffen meegeteld.

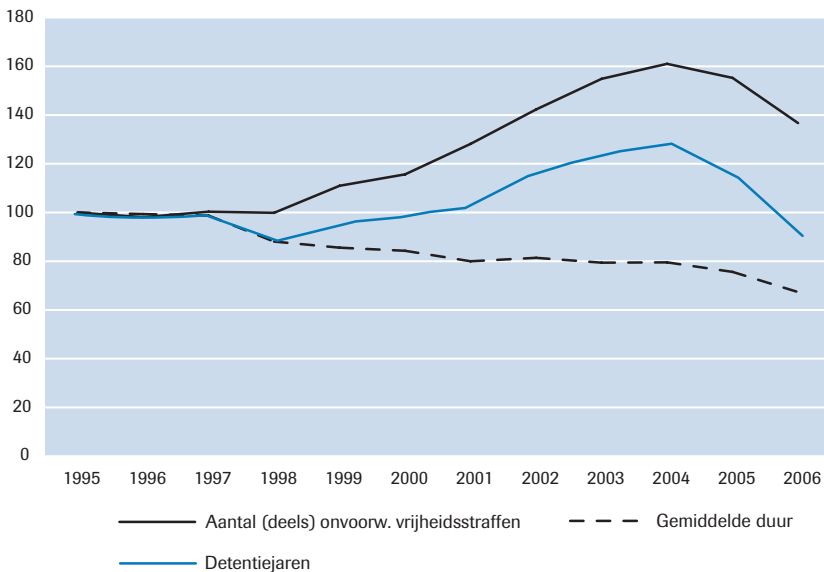
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 5.6, 5.14, 5.15, 5.16, 5.38 in bijlage 4.

Bron: CBS

Omdat de Politiestatistiek alleen de *geregistreeerde* criminaliteit weergeven, is het goed om ook naar ontwikkelingen volgens de CBS-slachtofferenquêtes en de PMB te kijken. De stijging die uit de CBS-slachtofferenquêtes (waarin geweld overigens anders wordt gedefinieerd

dan in de politiestatistieken) naar voren komt, is 19% in de periode 1995-2004. De PMB (eveneens met andere definities) maakt melding van een stijging van het slachtofferschap inzake geweld met ongeveer 6%. Kortom, bij een daling van de aangiftebereidheid is een enorme stijging van het aantal processen-verbaal zichtbaar. Enquêtes onder de bevolking geven echter aan dat het aantal slachtoffers van geweldscriminaliteit aanzienlijk minder is gestegen dan de groei van het aantal pv's doet vermoeden.

Figuur 7.10 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen vanwege geweld, in aantal, duur en detentiejaren, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 5.16, 5.17 en 5.18 in bijlage 4.

Bron: CBS

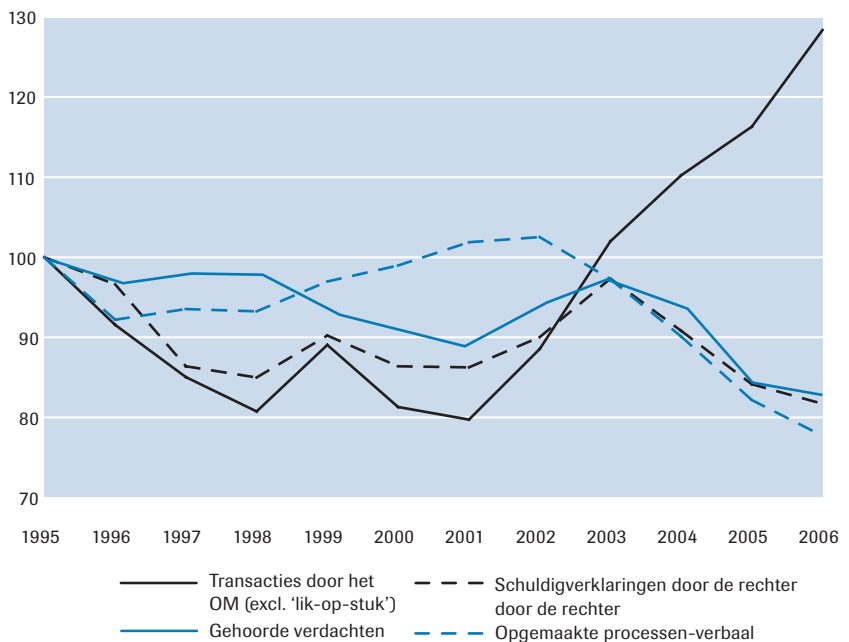
Gewelddelicten worden in toenemende mate bestraft met een taakstraf (zie figuur 7.9). Tegenover een aantal van 52.500 bij het OM ingeschreven gewelddelicten in 2006 stonden 14.300 taakstraffen (OM-transacties en opgelegd door de rechter). De in figuur 7.8 zichtbare explosieve groei van het aantal transacties (het betreft hier in hoofdzaak bedreiging) van 1995 tot 2006 wordt voor de helft veroorzaakt door de groei van het aantal taakstraffen volgens het transactiemodel. Overigens moet de grote groei van de transacties ook worden gezien in het licht van het feit dat de taakstraf als OM-transactie in 1995 nog nauwelijks voorkwam. Vanaf 1995 is deze transactievorm voor minderjarigen pas mogelijk. Voor

meerderjarigen is dat pas sinds 2001. Tot en met 2001 werd dit model overigens alleen bij minderjarigen toegepast (zie hoofdstuk 2).

Het totale aantal bestraffingen (transacties en schuldigverklaringen, zie figuur 7.8)⁶ in geweldszaken steeg tussen 1995 en 2006 met 123%. Het aantal (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (jeugd detenties, gevangenisstraffen en hechtenissen) stijgt van 1995 tot 2004 van 5.100 naar 8.200. Daarna zet een daling in waardoor het aantal in 2006 uitkomt op 7.000 (zie figuur 7.10). Doordat de gemiddelde strafduur ten aanzien van geweldsdelicten in 2006 (222 dagen) aanzienlijk lager is dan in 1995 (329 dagen) komt het aantal detentiejaren⁷ in 2006 lager uit dan in 1995.

7.3.3 Vermogenscriminaliteit, 1995-2006

Figuur 7.11 Vermogensmisdriven: processen-verbaal van aangifte, gehoorde verdachten, transacties en schuldigverklaringen, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.7, 4.15, 5.8 in bijlage 4.

Bron: CBS

6 Halt-verwijzingen zijn hierin niet verdisconteerd. De reden hiervoor is dat de cijfers met betrekking tot Halt-verwijzingen niet per delicttype vanaf 1995 beschikbaar zijn.

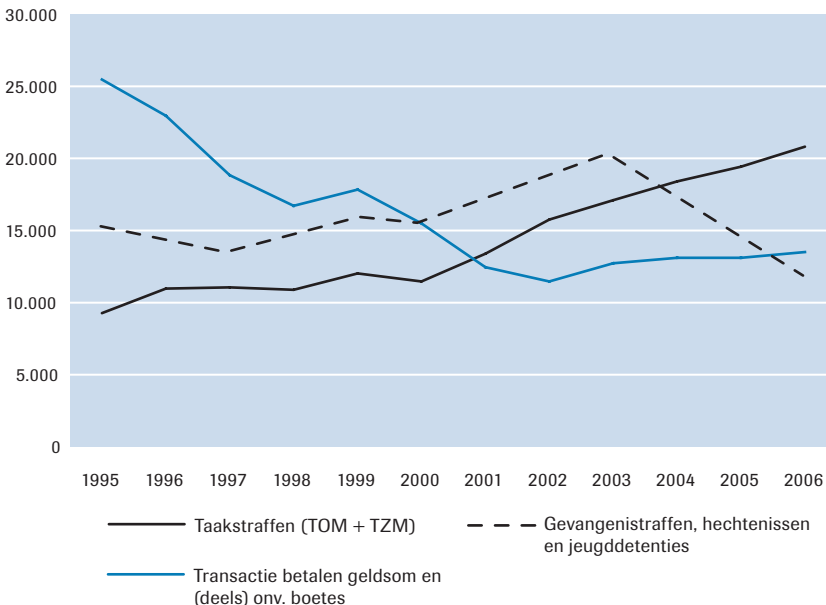
7 Detentiejaren zijn de in eerste aanleg opgelegde jaren onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Deze zijn berekend door van het onvoorwaardelijke deel van de vrijheidsstraf het deel dat op grond van de regeling van vervroegde invrijheidstelling niet zal worden uitgezeten, af te trekken. Op basis van dit restant wordt het aantal detentiejaren berekend (zie ook paragraaf 5.1.3, voetnoot 7).

In het aantal processen-verbaal van aangifte vormen de vermogensmis-drijven in 2006 met 58% de grootste delictcategorie. Figuur 7.11 brengt de ontwikkelingen van processen-verbaal van aangifte, het aantal gehoorde verdachten, OM-transacties en de schuldigverklaringen in beeld.

De ontwikkelingen bij de vermogensdelicten verlopen veel grilliger dan bij de geweldsdelicten (zie figuur 7.8). De figuur laat een sterke stijging zien van het aantal transacties van 2001 tot 2006 (+61%) bij een daling van het aantal processen-verbaal (-24%), gehoorde verdachten (-7%) en schuldigverklaringen (-5%). Het aantal bij het OM ingeschreven strafzaken naar aanleiding van een vermogensdelict is in 2006 ongeveer gelijk aan dat van 2001. De stijging van het aantal transacties is nagenoeg helemaal veroorzaakt door de stijging van het aantal taakstraffen volgens het transactiemodel (zie tabel 5.6 in bijlage 4).

Van de grote delictcategorieën is de categorie 'vermogen' de enige waarvan het aantal processen-verbaal en van het aantal gehoorde verdachten afneemt (zie tabel 4.7 en 4.15 in bijlage 4). De vermogensdelicten bestaan in hoofdzaak uit eenvoudige diefstallen en gekwalificeerde diefstallen. De daling van het aantal processen-verbaal is voor het grootste deel toe te schrijven aan de daling bij de gekwalificeerde diefstallen (-30%).

Figuur 7.12 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen en financiële bestraffingen vanwege vermogensdelicten, 1995-2006

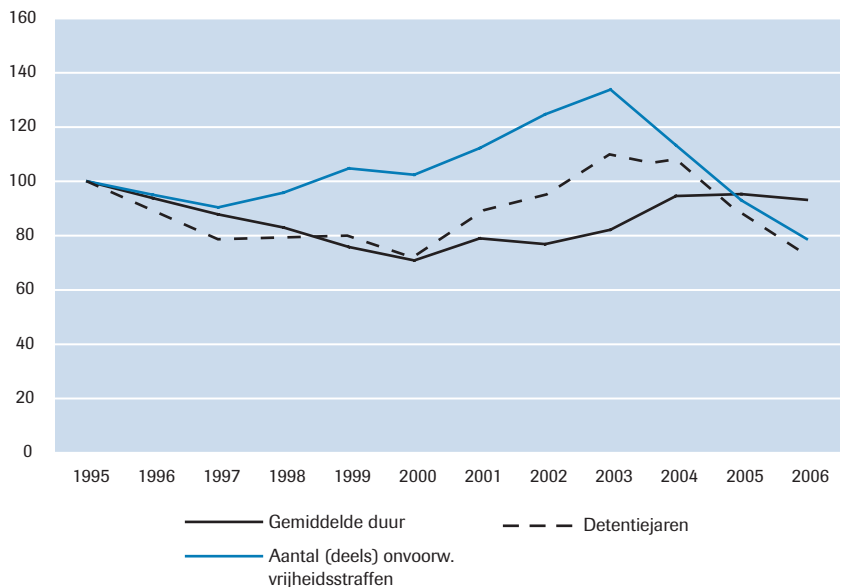

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 5.6, 5.14, 5.15, 5.16, 5.38 in bijlage 4.

Bron: CBS

Figuur 7.12 laat zien hoe vaak plegers van een vermogensdelict worden veroordeeld tot een financiële bestraffing, een taakstraf of een vrijheidsstraf. De bij alle delicten zichtbare stijging van het aantal opgelegde taakstraffen is ook te zien bij de vermogensdelicten. Het aantal vermogensdelinquenten dat met een financiële sanctie wordt bestraft, is sinds 1995 bijna gehalveerd.

Figuur 7.13 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, vanwege vermogensdelicten, in aantal, duur en detentiejaren, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 5.16, 5.17 en 5.18 in bijlage 4.
Bron: CBS

Het aantal (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (in hoofdzaak gevangenisstraffen) en detentiejaren voor vermogensdelicten is in 2006 lager dan in 1995. Ook bij de vermogensdelicten zien we de reeds eerder gesignaleerde piek in 2003 (bij de geweldsdelicten ligt deze piek in 2004), gevolgd door een scherpe daling.

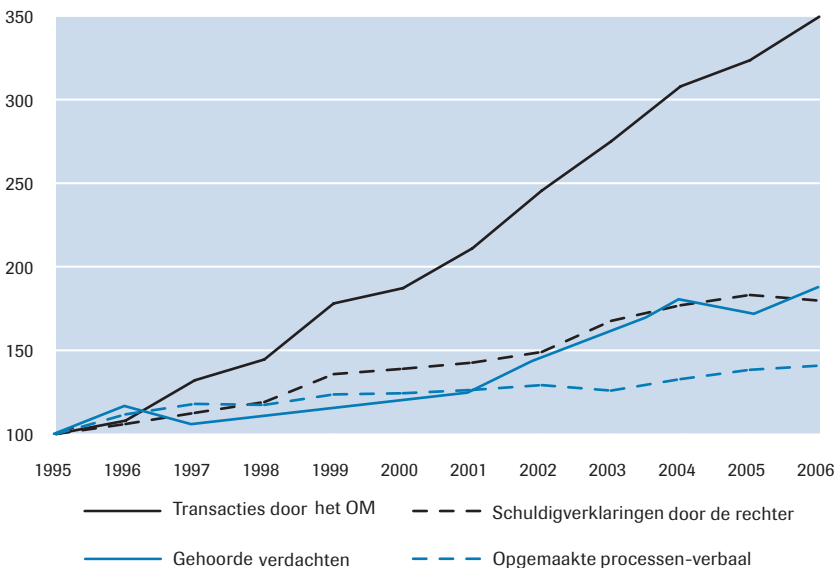
Er is een opmerkelijk verschil zichtbaar tussen de eenvoudige en de gekwalificeerde diefstallen in aantal (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen (zie tabel 5.16 in bijlage 4): het aantal voor eenvoudige diefstallen verdubbelt ruim van 1995 tot 2003 (van 3.600 naar 7.400) en halveert vervolgens bijna in de periode tot 2006 (3.800). Bij de gekwalificeerde diefstal zien we weinig beweging van 1995 (7.900) tot 2003 (7.700). Dan zet ook bij de gekwalificeerde diefstal een daling in: 4.800 in 2006. Figuur 7.13 laat zien dat de daling van het aantal detentiejaren sinds 2003 veroorzaakt

wordt door een daling van het *aantal* gevangenisstraffen en niet door ontwikkelingen in de *gemiddelde strafduur*. Deze stijgt zelfs (van 64 dagen naar 74 dagen). De daling doet zich dus vooral voor bij de korte gevangenisstraffen. Het percentage bij het OM ingeschreven vermogenszaken dat uiteindelijk leidt tot een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf was in 2003 nog 27%, in 2006 is dat nog 'slechts' 17%. Het percentage taakstraffen (transactiemodel OM en opgelegd door de rechter) stijgt van 2003 tot 2006 van 23% naar 30%.

7.3.4 Vernielingen en delicten tegen de openbare orde en het openbaar gezag, 1995-2006

Figuur 7.14 schetst de ontwikkelingen bij de delictcategorie vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag (VOO). De figuur lijkt sterk op die van de geweldsdelicten (figuur 7.8). De ontwikkeling zijn weliswaar wat gematigder, maar wel in dezelfde richting, dat wil zeggen dat de processen-verbaal (+41%), de gehoorde verdachten (+88%) de transacties (+249%) en de schuldigverklaringen (+80%) van 1995 tot 2006 continu in aantal toenamen.

Figuur 7.14 Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag: processen-verbaal van aangifte, gehoorde verdachten, transacties en schuldigverklaringen, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

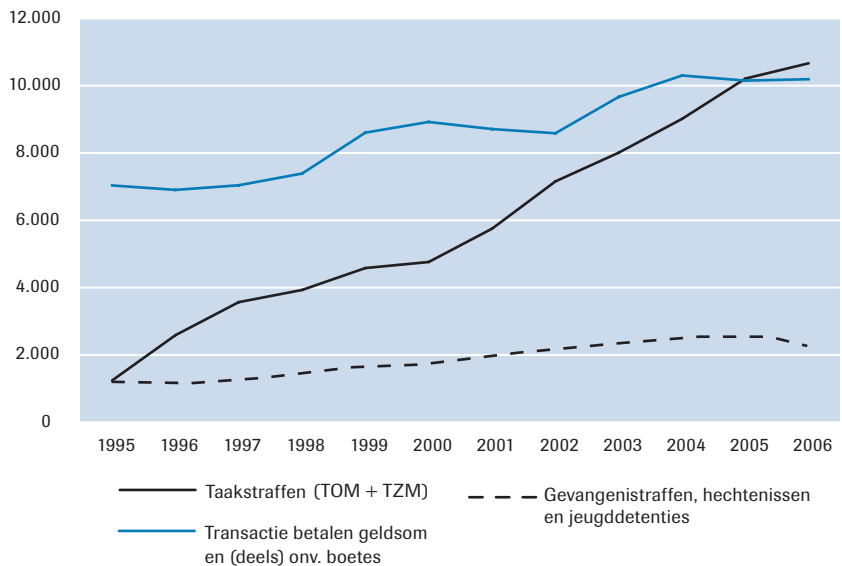
Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.7, 4.15, 5.8 in bijlage 4.

Bron: CBS

De groei van het aantal transacties wordt ook bij deze misdrijfcategorie vooral veroorzaakt door de groei van het aantal taakstraffen volgens het transactiemodel, maar ook de verdubbeling van het aantal financiële transacties (betalen geldsom) heeft aan de groei bijgedragen.

Ook bij deze delictcategorie is een sterke stijging van het aantal taakstraffen (OM en rechter) zichtbaar (zie figuur 7.15). Ten opzichte van de geweldsdelicten worden de 'VOO-misdrijven' relatief veel bestraft met een financiële sanctie en weinig met een vrijheidsstraf (zie ook paragraaf 7.4).

Figuur 7.15 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen en financiële bestraffingen vanwege vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag, 1995-2006

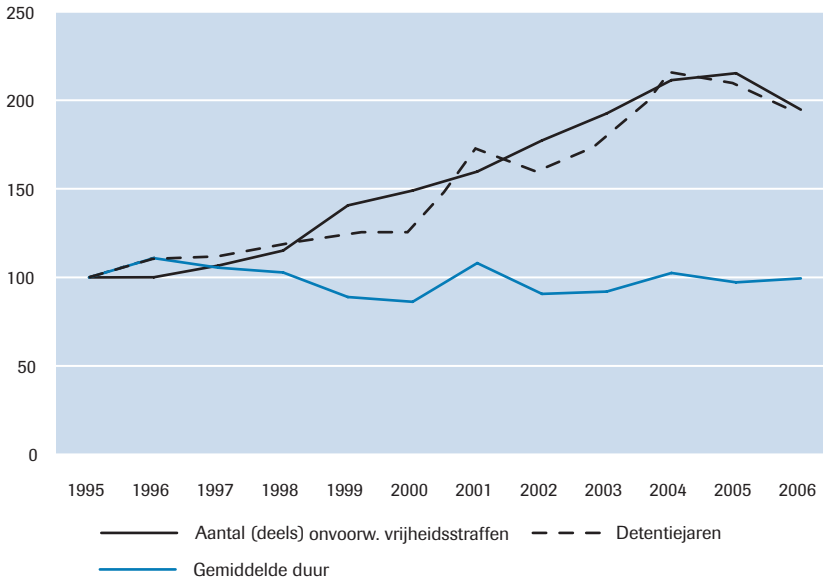
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 5.6, 5.14, 5.15, 5.16, 5.38 in bijlage 4.

Bron: CBS

VOO-misdrijven worden relatief weinig bestraft met een vrijheidsstraf, maar het aantal is sinds 1995 wel bijna verdubbeld. Deze stijging is zelfs nog iets groter dan die van het aantal gehoorde verdachten en het aantal schuldigverklaringen. Doordat de gemiddelde duur van (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen ongeveer gelijk bleef, verdubbelde ook het aantal detentie jaren tot bijna 800 in 2006 (zie figuur 7.16, tabel 5.18 en 5.40 in bijlage 4). Overigens is dat nog maar 8% van het totaal aantal opgelegde detentie jaren. Het aandeel VOO-misdrijven in het aantal bij het OM ingeschreven misdrijfstrafzaken is met 14% aanzienlijk hoger.

Figuur 7.16 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, vanwege vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag, in aantal, duur en detentiejaren, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

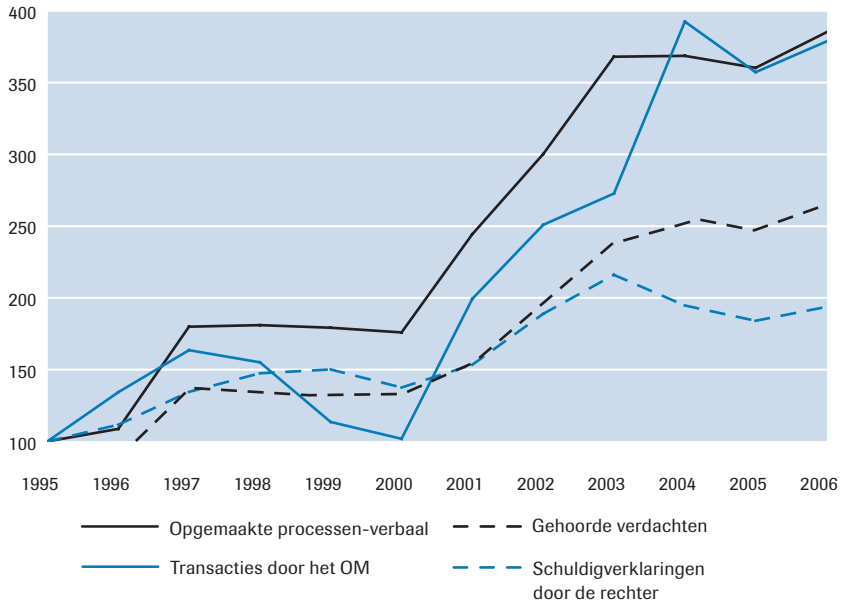
Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 5.16, 5.17 en 5.18 in bijlage 4.
Bron: CBS

7.3.5 Misdrijven tegen de Opiumwet, 1995-2006

In de periode 1995-2006 steeg het aantal processen-verbaal (pv's) van 4.200 naar 16.400, en het aantal gehoorde verdachten van 8.800 naar 23.100. Bij de meeste delictcategorieën is het aantal pv's groter dan het aantal gehoorde verdachten. Bij de zogenoemde 'slachtofferloze' delicten is dat vaak andersom, zo ook bij de Opiumwetmisdrijven. Doordat de groei bij de pv's vanaf 1995 aanzienlijk groter was dan die bij de gehoorde verdachten is het verschil tussen het aantal pv's en het aantal gehoorde verdachten relatief wel kleiner geworden.

Het aantal transacties is in 2006 bijna vier keer zo groot als in 1995 (zie figuur 7.17). Overigens wordt dit delicttype relatief weinig afgedaan door middel van een transactie. In 2006 gebeurde dat 3.500 keer. Het aantal afdoeningen door de rechter was met 8.900 aanzienlijk groter.

Figuur 7.17 Misdrijven tegen de Opiumwet: processen-verbaal van aangifte, gehoorde verdachten, transacties en schuldigverklaringen, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.7, 4.15, 5,8 in bijlage 4.
Bron: CBS

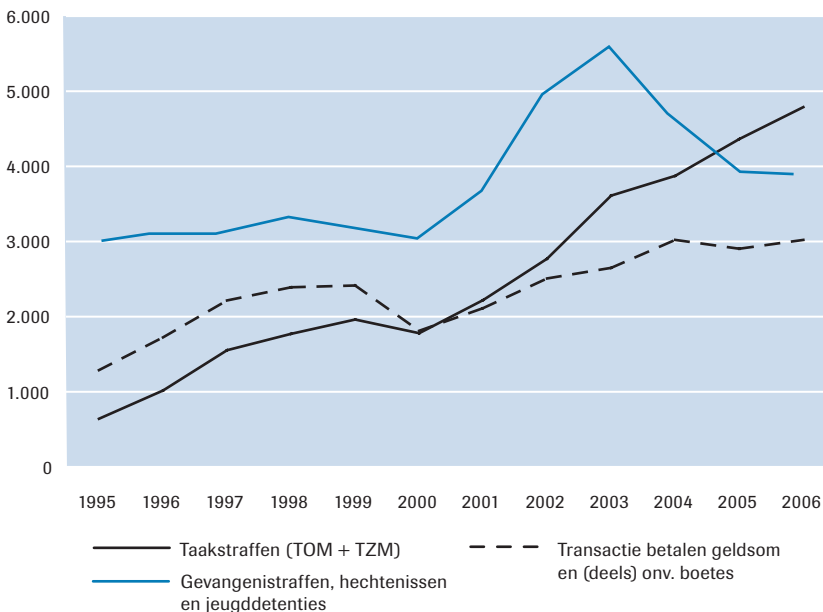
Ten opzichte van de geweldsmisdrijven, de vermogensmisdrijven en de VOO-misdrijven, worden de Opiumwetdelicten relatief vaak afgedaan door middel van een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Bij een aantal van 23.100 in 2006 gehoorde verdachten werden 3.900 (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (gevangenisstraf en jeugddetentie) in eerste aanleg opgelegd. Ter vergelijking: in 2006 werden 80.500 verdachten vanwege een geweldsdelict door de politie gehoord en werden 7.000 (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen door de rechter (in eerste aanleg) opgelegd.

Ook bij de Opiumwetmisdrijven is het aantal opgelegde taakstraffen enorm gestegen. De ontwikkeling van de financiële sanctie houdt redelijk gelijke tred met de ontwikkeling van het aantal gehoorde verdachten.

Doordat Opiumwetmisdrijven relatief vaak met een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf worden bestraft en doordat deze vrijheidsstraffen gemiddeld relatief lang zijn, is het totale aantal vanwege deze delictcategorie opgelegde detentie jaren aanzienlijk groter dan men wellicht op grond van het aantal gehoorde verdachten zou verwachten. De populatie

in het gevangeniswezen⁸ bestaat dan ook voor een kwart uit Opiumwetdelinquenten (zie ook paragraaf 7.4). De ontwikkeling van het aantal detentiejaren vanwege Opiumwetmisdriven heeft dan ook een belangrijke bijdrage in de ontwikkeling van het totale aantal door de rechter opgelegde detentiejaren. Mede vanwege de vanaf 2001 doorgevoerde beleidswijzigingen met betrekking tot de opsporing en vervolging van drugskoeriers op Schiphol, heeft het aantal gevangenisstraffen voor deze misdrijfcategorie een spectaculaire ontwikkeling meegemaakt. Zo steeg het *totale* aantal detentiejaren (voor alle delictcategorieën samen) van 2000 tot 2003 met bijna 4.800 (+47%) en daalde dat aantal vervolgens tot 2006 met bijna 4.600 detentiejaren (-31%). Deze aantallen voor alleen de Opiumwetmisdriven zijn 2.300 in 2000, 4.300 in 2003 en 2.200 in 2006 (zie tabel 5.17). Figuur 7.19 laat zien dat de ontwikkeling van het aantal detentiejaren vooral is bepaald door het *aantal* vrijheidsstraffen en niet zozeer door de gemiddelde *strafduur*.

Figuur 7.18 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen en financiële bestraffingen vanwege misdrijven tegen de Opiumwet, 1995-2006

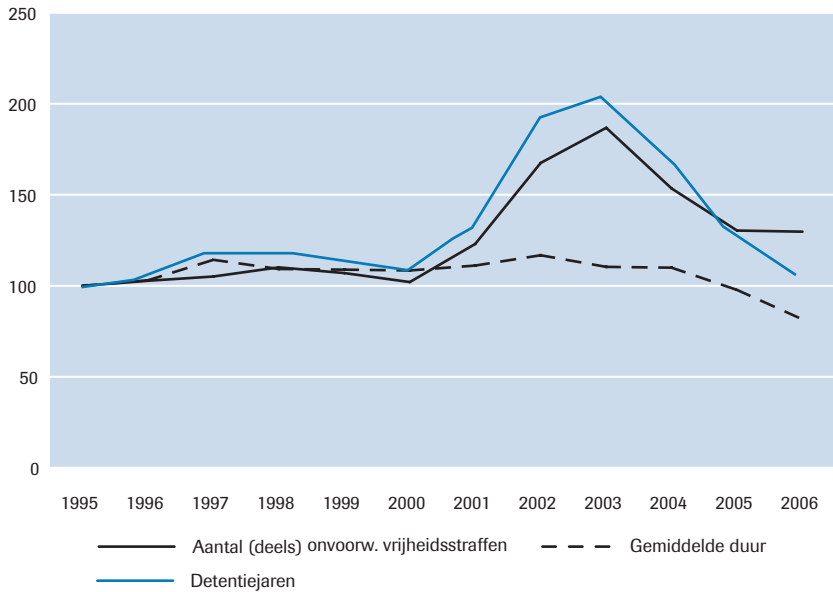

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 5.6, 5.14, 5.15, 5.16, 5.38 in bijlage 4.

Bron: CBS

⁸ Exclusief vreemdelingen.

Figuur 7.19 (Deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, vanwege misdrijven tegen de Opiumwet, in aantal, duur en detentiejaren, 1995-2006 (indices met 1995 = 100)

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 5.16, 5.17 en 5.18 in bijlage 4.

Bron: CBS

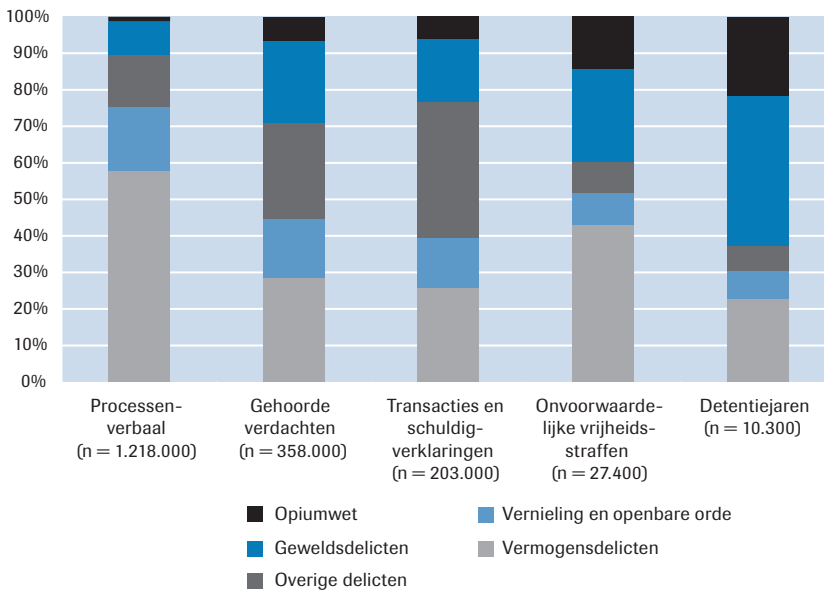
7.4 De keten nader belicht voor enkele delicttypen in 2006

Deze paragraaf zet vijf delictgroepen en hun gang door de strafrechtsketen naast elkaar. Het betreft de categorieën die ook in de vorige paragrafen aan de orde kwamen, te weten de geweldsdelicten, de vermogensdelicten en de delicten tegen de openbare orde/vernielingen. Daarnaast worden de delicten tegen de Opiumwet en een restcategorie⁹ in beeld gebracht. De delicten tegen de Opiumwet worden als aparte categorie belicht vanwege hun opmerkelijke gang door de keten en het relatief grote beslag dat ze leggen op de capaciteit van het gevangeniswezen. Figuur 7.20 laat het relatieve aandeel van de delictcategorieën in het desbetreffende onderdeel/de desbetreffende fase van de keten zien. Omdat schuldigverklaringen bijna altijd gepaard gaan met strafoplegging, en een transactie in feite een bestraffing zonder tussenkomst van

9 In deze restcategorie zitten onder meer de delicten tegen de Wegenverkeerswet, de Wet economische delicten en de Wet wapens en munitie.

de rechter is, wordt hier over 'bestraffingen' gesproken waar het gaat om transacties door het OM en schuldigverklaringen door de rechter. Detentiejaren en strafduur zijn zodanig berekend dat rekening is gehouden met de regeling van vervroegde invrijheidstelling.¹⁰ Dat wil zeggen dat waar de rechter bijvoorbeeld een onvoorwaardelijke gevangenisstraf heeft opgelegd van negen maanden, deze wordt geteld voor zeven maanden.

Figuur 7.20 Aandeel delictcategorieën in de strafrechtsketen, 2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.7, 4.15, 5.8 in bijlage 4.

Bron: CBS

Gewelddelicten

In 2006 werden 109.000 processen-verbaal van aangifte naar aanleiding van een gewelddelict opgemaakt. Dat is 9% van het totale aantal pv's (zie figuur 7.20). Met 65.000 ophelderingen is het ophelderingspercentage voor deze delictcategorie (60%) aanzienlijk hoger dan gemiddeld (23%). Het aandeel in het totale aantal gehoorde verdachten is met 22% dan ook al een stuk hoger dan bij de pv's. Het aandeel in de bestraffingen is 17%. De oorzaak voor het feit dat het aandeel in de bestraffingen lager is dan in de gehoorde verdachten kan voor een deel worden gevonden in een ontwikkeling die niets met deze delictcategorie van doen heeft: het grote aandeel van de economische delicten bij de transacties (die veelal bij het OM

¹⁰ Voor straffen tot en met twaalf maanden geldt dat de eerste zes maanden geheel worden uitgezeten en van het restant eenderde deel. Van straffen langer dan een jaar wordt tweederde deel uitgezeten. Overigens geldt de regeling van vervroegde invrijheidstelling niet voor jeugddetentie.

worden aangemeld door andere opsporingsdiensten dan de politie, met name de BOD'en, zie verder in deze paragraaf, onder het kopje 'overige delicten'). In 2006 werden vanwege geweld 80.500 verdachten gehoord, ruim 10.100 transacties met de officier van justitie overeengekomen en 24.500 schuldigverklaringen door de rechter uitgesproken.

Met een aantal van 7.000 onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (gevangenisstraf en jeugddetentie) hebben de geweldsdelicten een aandeel in de vrijheidsstraffen (25%) dat hoger is dan het aandeel in de gehoorde verdachten. Doordat de gemiddelde strafduur relatief hoog is (222 dagen), hebben de geweldsdelicten met 41% het grootste aandeel in het aantal opgelegde detentiejaren. Het aandeel geweldsdelinquenten in het gevangeniswezen¹¹ is hieraan met 40% in 2006 nagenoeg gelijk.¹²

Delicten tegen de Opiumwet

Van delicten tegen de Opiumwet wordt bijna nooit aangifte gedaan. Met ruim 1% hebben de Opiumwetdelicten dan ook een gering aandeel in de pv's. Het aantal processen-verbaal (16.400) was in 2006 nagenoeg gelijk aan het aantal opgehelderde zaken (15.500) en lager dan het aantal gehoorde verdachten (23.100). Bij de gehoorde verdachten is dat aandeel al gegroeid tot 6%. Ook in het aantal bestraffingen is het percentage Opiumwetdelicten 6%. Personen die door de rechter schuldig zijn verklaard (8.900 in 2006), hebben een vrij grote kans op een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf (44%). Het aandeel Opiumwetdelicten in de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is met 14% dan ook al weer groter dan bij de gehoorde verdachten. Het aandeel in de opgelegde detentiejaren komt uiteindelijk zelfs uit op 21%. De oorzaak hiervoor is het feit dat de gemiddelde strafduur bij de Opiumwetdelicten met 206 dagen aanzienlijk boven de totaal gemiddelde strafduur (137 dagen) ligt. In 2006 werden in totaal 2.200 detentiejaren vanwege Opiumwetdelicten opgelegd (in 2003 waren dat er overigens nog 4.300). Ruim 845 van deze detentiejaren werden opgelegd in het arrondissement Haarlem. Aangenomen dat dit in hoofdzaak op Schiphol gearresteerde drugskoeriers zijn, is 8% van alle in 2006 opgelegde detentiejaren (van alle delicten tezamen) bestemd voor op Schiphol opgepakte drugskoeriers. Overigens is dat aanzienlijk minder dan in 2003. Het percentage bedroeg toen 13%.

Het aandeel Opiumwetdelicten in het totaal aantal opgelegde detentiejaren (alleen gevangenisstraffen) was in 2006 22%.¹³ Het aandeel Opiumwetdelicten in de bezetting van het gevangeniswezen¹⁴ was in 2006 25%.

11 Vreemdelingenbewaring buiten beschouwing gelaten.

12 Een delictuitsplitsing is voor de jeugdinrichtingen niet beschikbaar. Daarom wordt het aandeel alleen met het *gevangeniswezen* vergeleken. Voor een correcte vergelijking moet het aandeel geweldsdelinquenten in het aantal detentiejaren *gevangenisstraf* (excl. jeugddetentie) worden berekend. Dat aandeel blijkt eveneens 40% te zijn.

13 Dat is net 1% meer dan de eerdergenoemde 21%. Dat komt omdat jeugddetentie niet is meegeteld. Aan jeugdigen worden weinig detentiejaren voor Opiumwetdelicten opgelegd (12 detentiejaren in 2006).

14 Exclusief vreemdelingenbewaring.

Vermogensdelicten

De vermogensdelicten bewegen zich op een geheel andere manier door de keten dan de Opiumwetdelicten. Het aandeel in de processen-verbaal is met 58% groot. Naast het feit dat het een veelvoorkomend delicttype is, speelt waarschijnlijk ook de eis van aangifte mee die verzekeringsmaatschappijen stellen aan uitkering van een schadebedrag. Doordat het ophelderingspercentage met 10% het laagste van de hier behandelde delictgroepen is, is het aandeel vermogensdelicten bij de gehoorde verdachten met 29% aanzienlijk kleiner dan bij de pv's. Het aandeel vermogensdelicten is bij de bestraffingen met 26% weer iets kleiner. Opvallend is dan het grote aandeel in de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen: 43%. Wanneer men eenmaal door de rechter schuldig is bevonden, is de kans op een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf reëel: 35%. Overigens is de gemiddelde strafduur relatief laag (73 dagen), waardoor het aandeel in het totaal aantal detentie jaren uiteindelijk net iets lager is dan dat bij de Opiumwetdelicten, namelijk 23%. Het aandeel vermogensdelicten in het totaal aantal detentie jaren (alleen de gevangenisstraffen) is ongeveer gelijk aan het aandeel vermogensdelicten in de populatie binnen het gevangeniswezen (22%).

Vernielingen en delicten tegen de openbare orde en het openbaar gezag (VOO)

Het beeld van de gang door de strafrechtsketen is bij vernieling anders dan bij de overige delicten¹⁵ binnen deze categorie. Zo bestaat de delictcategorie VOO bij de processen-verbaal voor 87% uit vernielingen. Bij de gehoorde verdachten is dat nog maar 51%. Waarschijnlijk komt dit doordat van vernieling (aan bijvoorbeeld auto's) vaak aangifte wordt gedaan omdat de verzekeringsmaatschappij dat eist alvorens tot schadevergoeding over te gaan. Van de strafzaken inzake vernieling wordt in ongeveer 5% van de gevallen een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf of jeugddetentie opgelegd. Het aandeel van vernieling neemt dus sterk af naarmate het verder in de strafrechtsketen komt. In het totaal aantal processen-verbaal is het aandeel nog 15%, bij de gehoorde verdachten is dat 8% en bij de bestraffingen 4% (exclusief Halt-verwijzingen). Bij de minderjarigen wordt dit delict vaak afgedaan door middel van een Halt-verwijzing.

De overige delicten binnen deze categorie (met name openbare orde en openbaar gezag) hebben een relatief klein aandeel in het totaal aantal processen-verbaal (2%), maar hebben een veel groter aandeel in het totaal aantal gehoorde verdachten (8%). Van delicten tegen de openbare orde en het openbaar gezag wordt waarschijnlijk weinig aangifte gedaan anders

15 Dit zijn met name misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag. Zie bijlage 1 voor een beschrijving van de delictcategorieën.

dan door de politie zelf (ambtshalve). In de bestraffingen hebben zij een aandeel van 9%. Bij onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is dat 7%.

Overige delicten

In het oog springt het grote aandeel 'overige delicten' in het totaal van sancties tegenover een klein aandeel bij de processen-verbaal en de vrijheidsstraffen (zie figuur 7.20). Het beeld van deze restcategorie wordt bepaald door de delicten tegen de Wegenverkeerswet en de delicten tegen de Wet economische delicten.

De processen-verbaal en de gehoorde verdachten hebben in de categorie 'overige delicten' voor het overgrote deel betrekking op verkeersdelicten (154.000 pv's en 76.000 gehoorde verdachten). Veel van deze verdachten worden uiteindelijk bestraft (door middel van een transactie of een schuldigverklaring): 42.000 in 2006. Over het algemeen is dat een transactie 'betalen geldsom' (11.400) een onvoorwaardelijke boete (24.000) of een onvoorwaardelijke ontzegging van de rijbevoegdheid (9.300, veelal in combinatie met een boete). Verkeersdelicten worden ten opzichte van de andere delicttypen relatief weinig door het OM geseponneerd (14%). Onvoorwaardelijke gevangenisstraffen worden voor verkeersdelicten niet vaak opgelegd en zijn over het algemeen kort van duur (zie tabellen 5.16 en 5.17 in bijlage 4). De verkeersdelicten nemen dan ook slechts 1% van het totaal aantal opgelegde detentiejaren voor hun rekening.

Met 3.200 processen-verbaal en 3.400 gehoorde verdachten hebben de economische delicten een marginaal aandeel in de door de politie geregistreerde criminaliteit. In het vervolgtraject is dit aandeel echter niet meer marginaal: bijna 20.000 bestraffingen (10%). In 68% van de gevallen is dat een transactie. Een deel van de verklaring voor het gegeven dat er veel meer zaken worden bestraft dan dat er verdachten door de politie worden gehoord, kan worden gevonden in het feit dat economische strafzaken voor een belangrijk deel worden aangebracht door andere opsporingsdiensten dan de regiopolitie, de KLPD of de Koninklijke Marechaussee. Veelal zijn dat de Bijzondere Opsporingsdiensten.¹⁶ Deze verdachten vinden we niet terug in de registratie van door de politie gehoorde verdachten. In feite zijn de eerste twee staven door de ondervertegenwoordiging van de economische delicten in figuur 7.20 niet helemaal vergelijkbaar met de laatste drie.

Slechts zelden wordt een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf voor een economisch delict opgelegd (25 in 2006).

¹⁶ Met ingang van 1 januari 2002 kent Nederland vier zogenoemde bijzondere opsporingsdiensten, elk met een eigen specifieke opsporingstaak. De Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst, de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, de algemene Inspectie Dienst en de VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

Figuur 7.21 Misdriften door minderjarigen in 2006

ondervonden delicten ^(a)			
geschat aantal delicten tegen burgers ^(a)			5.300.000
geschat aantal delicten tegen bedrijven ^(b)			2.200.000
overige delicten ^(c)			onbekend
geregistreerde misdrijven ^(d)			
opgemaakte processen-verbaal			1.218.000
gehoorde verdachten			358.000
waarvan minderjarigen			
gehoorde minderjarige verdachten			70.400
Politietransactie misdrijven			477
Halt-verwijzingen ^(e)			23.000 ^(e)
strafzaken ^(f)			
instroom			36.500
afgedaan			36.500
door OM	24.000		door rechter ^(g) 12.400
technisch sepot	1.700	7%	
beleidssepot	3.200	13%	10.300 taakstraf
transactie	14.700	61%	1.400 betalen geldsom
voeging, overig	3.300	14%	3.000 overige transacties
overdracht naar ander parket	1.200	5%	overige afdoeningen 100
			schuldig 11.400 92%
			vrijspraak 900 7%
			overige afdoeningen 100 1%
door de rechter aan minderjarigen opgelegde (deels) onvoorwaardelijke sancties ^(h)			
in eerste aanleg opgelegde onvoorwaardelijke sancties			14.100
geldboete	420	3%	Schadevergoeding en ontneming 2.200 16%
jeugddetentie	2.000	14%	wederrechtelijk verkregen voordeel
taakstraffen	8.700	61%	plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ) 250 2%
			overige sancties 550 4%

- a Bron: Veiligheidsmonitor Rijk 2007 (VMR). Het geschatte aantal delicten tegen burgers heeft enige overlap met het geschatte aantal delicten bedrijven. De omvang van deze overlap is niet bekend (zie noot b).
- b Bron: Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2007 (MCB). Het geschatte aantal delicten tegen bedrijven heeft enige overlap met het geschatte aantal delicten tegen burgers. De omvang van deze overlap is niet bekend (zie noot a).
- c Delicten die buiten bereik van de VMR en MCB blijven: delicten zonder direct slachtoffer (bijv. drugsmokkel en heling), delicten tegen overheidsinstellingen, delicten tegen 15-minners, etc.
- d Bron: CBS-Politiestatistiek: inclusief misdrijven tegen bedrijven en instellingen, en inclusief 'slachtofferloze delicten'.
- e Bron: Halt Nederland. Ruim een derde van de Halt-verwijzingen betreft overtredingen en is derhalve niet afkomstig van de genoemde 70.400 gehoorde verdachten.
- f Bron: CBS-strafzakenstatistiek.
- g Om redenen betreffende de registratie zijn de voegingen als afdoening door de rechter buiten beschouwing gelaten.
- h Bron: CBS-strafzakenstatistiek. De voorwaardelijke sancties zijn buiten beschouwing gelaten. Bij combinaties van sancties zijn alle sancties afzonderlijk geteld. Daardoor is het aantal (deels) onvoorwaardelijke sancties hoger dan het aantal schuldigverklaringen.

7.5 Minderjarigen in de strafrechtsketen, 2006

Figuur 7.21 geeft schematisch de strafrechtsketen voor minderjarigen van 12 tot en met 17 jaar weer. De kanttekeningen die bij figuur 7.1 worden gemaakt (zie paragraaf 7.1), gelden ook voor figuur 7.21.

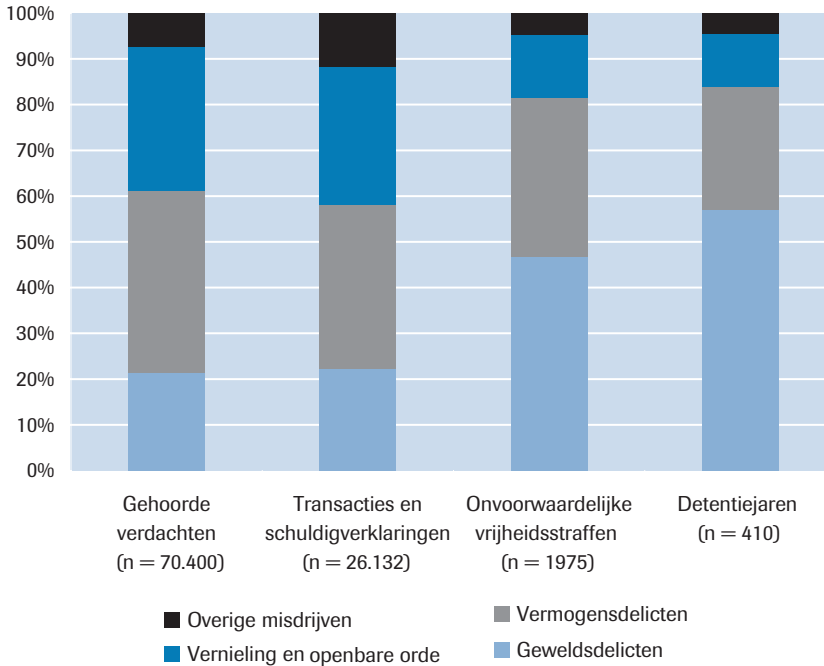
Terwijl minderjarigen in 2006 20% van alle door de politie gehoorde verdachten uitmaken (zie tabel 4.15 en 4.30 in bijlage 4), betreft slechts 14% van de bij het OM instromende zaken minderjarige verdachten (zie tabel 5.01 en 5.24). Een deel van de door de politie gehoorde minderjarigen wordt naar een Halt-bureau verwezen. Overigens waren niet alle 23.000 Halt-verwijzingen in 2006 het gevolg van een gepleegd *misdrijf*. Ook bepaalde *overtredingen* kunnen aanleiding zijn voor een Halt-verwijzing (zoals baldadigheid en vuurwerkdelicten). Het OM doet bijna twee derde van de rechtbankstrafzaken tegen minderjarigen af, de rechter ruim een derde. Bij de minder- en meerderjarigen tezamen wordt ruim de helft van alle strafzaken afgedaan door de rechter (zie figuur 7.1). De meeste OM-afdoeningen zijn transacties (zie tabel 5.27 en 7.2 in bijlage 4). Daarvan bestaat in 2006 70% uit taakstraffen volgens het officiersmodel. De meest door de rechter aan minderjarigen opgelegde sanctie is eveneens de taakstraf: 8.656 in 2006 (tabel 5.33 in bijlage 4). Naast de taakstraf legde de rechter bijna 2.000 (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties en 3.400 andere (deels) onvoorwaardelijke sancties op.

Figuur 7.20 liet het relatieve aandeel van de delictcategorieën in de verschillende schakels van de strafrechtsketen zien voor minder- en meerderjarigen tezamen. Figuur 7.22 doet dit alleen voor de minderjarigen in de keten.

De delicten tegen de Opiumwet zijn in deze figuur niet als aparte categorie opgenomen, omdat minderjarigen weinig vanwege dit delict met justitie in aanraking komen. Tevens is de kolom 'processen-verbaal' weggelaten, omdat aantallen processen-verbaal van aangifte niet zijn uit te splitsen naar minder- en meerderjarigen (immers bij aangifte van een misdrijf is de dader vaak niet eens bekend).

Wanneer minderjarigen in 2006 door de politie worden verhoord, is dat in 40% van de gevallen vanwege een *vermogensdelict* (meestal diefstal, zie tabel 4.30 in bijlage 4). In de instroom rechtbankstrafzaken bij het OM is het aandeel vermogensdelicten 39%; van de opgelegde detentiejaren is nog maar 28% bestemd voor de vermogensdelicten. Het tegenovergestelde beeld zien we bij de geweldsdelicten. Dat wil zeggen, het aandeel is groter aan het einde van de keten dan aan het begin. Bij de gehoorde minderjarigen is het aandeel geweldsdelicten 22% (14.400), maar bij de jeugddetenties is het aandeel al 47% (924). Doordat de gemiddelde duur van jeugddetentie voor geweldsmisdrijven relatief lang is (92 dagen), is het

Figuur 7.22 Aandeel delictcategorieën in de strafrechtsketen, minderjarigen, 2006

Voor de corresponderende cijfers, zie tabellen 4.30, 5.30 en 5.40 in bijlage 4.
Bron: CBS

aandeel geweld in de detentiejaren hoger dan in het aantal jeugddetenties: 59%. Overigens krijgen minderjarige geweldsdelinquenten veel vaker een taakstraf dan een (deels) onvoorwaardelijke jeugddetentie: in 2006 is het aantal taakstraffen volgens het OM-transactiemodel vanwege een geweldsmisdrijf ruim 4.000; het aantal door de rechter opgelegde taakstraffen bedraagt 2.300.

7.6 Recidive na strafrechtelijke interventies

Recidive na strafrechtelijke interventies

Deze paragraaf beschrijft de strafrechtelijke recidive van vijf belangrijke daderpopulaties: volwassen en jeugdige daders in het algemeen, ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen, ex-gedetineerden uit het gevangeniswezen en ex-terbeschikkinggestelden. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt naar de ernst van de recidive. De cijfers zijn afkomstig uit de WODC-Recidivemonitor (Wartna, Blom en Tollenaar, 2004) (zie ook bijlage 2). Deze monitor is een langlopend onderzoeksproject waarin gestandaard-

diseerde recidivemetingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Onderzoek naar bovenstaande daderpopulaties wordt jaarlijks herhaald. Omdat de metingen steeds op dezelfde wijze verlopen, kunnen de uitkomsten van verschillende daderpopulaties onderling worden vergeleken.

De figuren 7.23-7.25 geven de prevalentie weer van respectievelijk de algemene, ernstige en zeer ernstige recidive. Dat wil zeggen dat wordt afgebeeld welk percentage van de onderzoeksgroep binnen een bepaalde tijd opnieuw met justitie in aanraking kwam.

De volwassen en jeugdige daders zijn gevolgd vanaf het moment dat hun strafzaak in 1997 werd ingeschreven bij een van de arrondissementsparketten (Wartna & Tollenaar, 2006). De andere onderzoeksgroepen, de ex-pupillen uit een justitiële jeugdinrichting (Wartna, Kalidien & Essers, 2006), de ex-gedetineerden afkomstig uit een penitentiaire inrichting (Wartna, Kalidien, Tollenaar & Essers, 2006) en de ex-terbeschikkinggestelden (Wartna, el Harbachi & Essers, 2006), zijn gevolgd vanaf het moment dat zij uit de inrichting vertrokken. Voor de ex-JJI-pupillen en de ex-gedetineerden was dit het jaar 1997, voor de ex-terbeschikkinggestelden de periode 1994-1998. Alle vijf de onderzoeksgroepen werden gedurende acht jaar¹⁷ gevolgd.

Prevalentie van algemene recidive

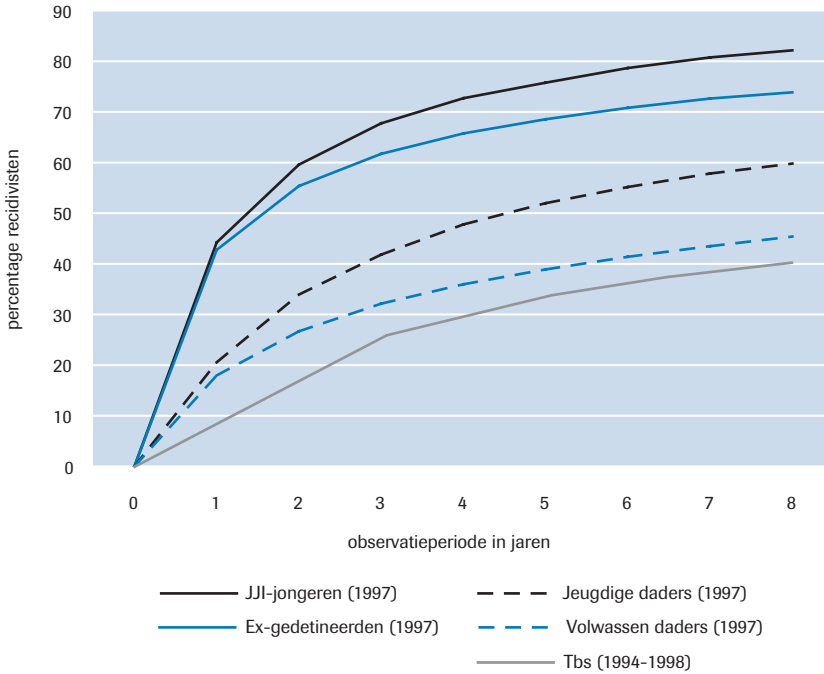
Onder de algemene recidive vallen alle nieuwe justitiecontacten¹⁸, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven. Strafzaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak werden niet meegeteld.

De recidive onder jongeren die zijn uitgestroomd uit een justitiële jeugdinrichting is het hoogst. Acht jaar na uitstroom heeft 82% van deze groep één of meer nieuwe justitiecontacten, dat wil zeggen weer een of meerdere zaken ingeschreven bij het OM. In de groep ex-gedetineerden is dit percentage 74%. De jeugdige daders laten in het algemeen een hogere recidive zien dan volwassenen. Van alle jeugdige daders uit 1997 is 60% na acht jaar opnieuw vervolgd. Bij de volwassen daders is dit 45%. De laagste recidivepercentages vinden we terug in de tbs-populatie. Van de ex-terbeschikkinggestelden van wie de maatregel tussen 1994 en 1998 eindigde, heeft 41% na acht jaar gerecidiveerd (zie figuur 7.23).

17 De percentages zijn berekend met behulp van survivalanalyse. De dataverzameling werd afgesloten in juni 2005.

18 Met een nieuw justitiecontact wordt bedoeld een nieuwe strafzaak ingeschreven bij het OM.

Figuur 7.23 Overzicht van de algemene recidive van vijf daderpopulaties

Zie voor de onderliggende data tabel 7.3 in bijlage 4.

Bron: WODC Recidivemonitor/2006

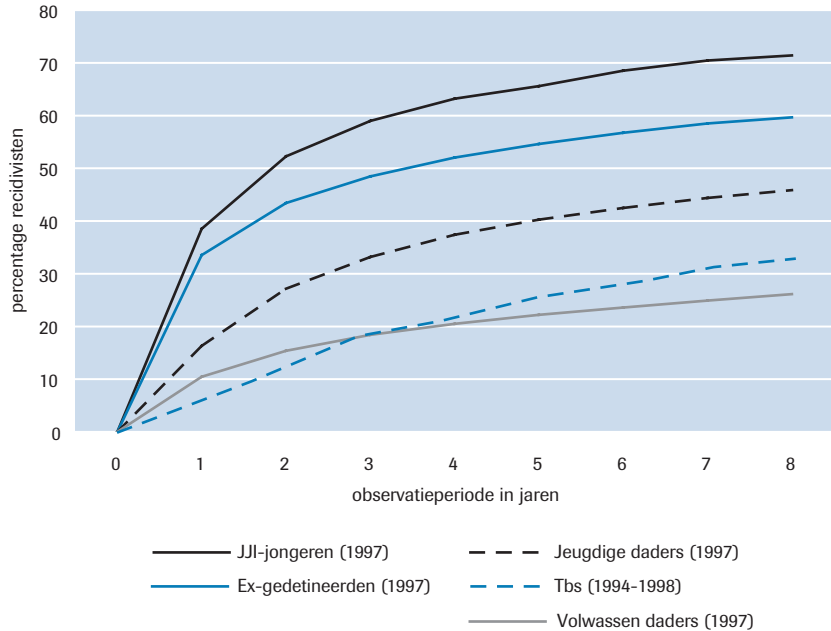
Prevalentie van ernstige recidive

Bij de ernstige recidive gaat het om alle nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een of meer misdrijven met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer.¹⁹ Strafzaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak werden niet meegeteld.

In figuur 7.24 is de prevalentie van de ernstige recidive weergegeven voor acht observatiejaren. Ook in het geval van de ernstige recidive, hebben ex-pupillen die uitstromen uit een jeugdinrichting de hoogste recidive na acht jaar, namelijk 71%. Bij ex-gedetineerden die uitstromen uit een penitentiaire inrichting is dit 60%. De ernstige recidive van ex-terbeschikkinggestelden bedraagt, acht jaar nadat de maatregel werd beëindigd, 33%. Volwassen daders met een strafzaak in 1997 hebben de laagste ernstige recidive, namelijk 26% na acht jaar. Voor jeugdige daders met een strafzaak in 1997 is dit 46%.

19 Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

Figuur 7.24 Overzicht van de ernstige recidive van vijf daderpopulaties

Zie voor de onderliggende data tabel 7.3 in bijlage 4.
Bron: WODC Recidivemonitor/2006

Prevalentie van zeer ernstige recidive

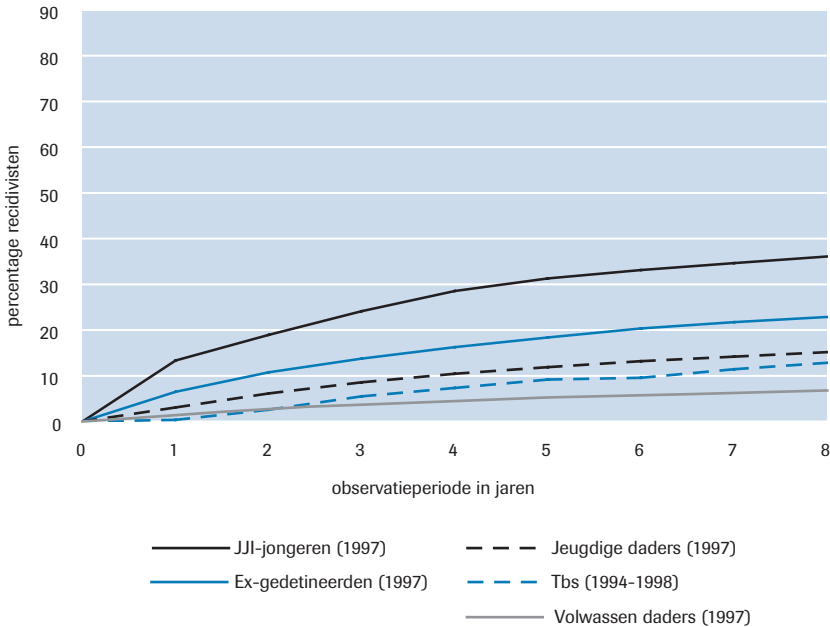
In het geval van zeer ernstige recidive gaat het om nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van misdrijven met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer. Net als bij de algemene en ernstige recidive zijn de strafzaken die eindigden in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak niet meegeteld.

In figuur 7.25 is de prevalentie van de zeer ernstige recidive weergegeven. Voor de ex-pupillen die uit een jeugdinrichting zijn gestroomd, is het recidivepercentage na acht jaar 36%, voor de ex-gedetineerden 23% en voor de ex-terbeschikkinggestelden 13%. De zeer ernstige recidive van jeugdige en volwassen daders bedraagt na acht jaar respectievelijk 15% en 7%.

Invloed achtergrondkenmerken

Dat de strafrechtelijke recidive in de ene groep lager is dan in de andere wil niet per se zeggen dat de interventies in die sector *effectiever* zijn in het voorkomen van recidive. Dit komt doordat de sancties niet willekeurig worden opgelegd. Tussen de justitiabelen uit de diverse onderzoeksgroepen bestaan verschillen die van invloed zijn op de hoogte van de recidive. Belangrijke kenmerken die samenhangen met de hoogte van de recidive

Figuur 7.25 Overzicht van de zeer ernstige recidive van de vijf daderpopulaties

Zie voor de onderliggende data tabel 7.3.

Bron: WODC Recidivemonitor/2006

zijn: het aantal eerdere justitiecontacten (hoe omvangrijker het strafrechtelijke verleden des te groter de recidivekans), sekse (mannen/jongens recidiveren vaker dan vrouwen/meisjes), geboorteland (daders geboren op de Nederlandse Antillen/Aruba, in Suriname of Marokko hebben een grotere recidivekans dan daders geboren in bijvoorbeeld Nederland of Turkije), leeftijd (hoe jonger men is, des te groter de recidivekans) en type delict.

7.7 Resumé

Jaarlijks worden in Nederland miljoenen misdrijven gepleegd. Het aantal in 2006 door burgers ondervonden misdrijven bedraagt zo'n 5 à 6 miljoen, het aantal door bedrijven ondervonden misdrijven is ongeveer 2 à 2,5 miljoen, en daarnaast zijn er nog vele andere misdrijven die moeilijker kunnen worden gekwantificeerd. Van de meeste delicten wordt nooit aangifte gedaan. In 1995 bedroeg het aantal door de politie opgemaakte processen-verbaal van aangifte (pv's) iets meer dan 1,2 miljoen. Dit aantal was in 2002 gestegen tot 1,4 miljoen en vervolgens weer gezakt tot iets meer dan

1,2 miljoen in 2006. Het aantal pv's vanwege een vermogensdelict daalde, het aantal vanwege geweld en vernieling steeg. Ook de aantallen pv's vanwege misdrijven tegen de Opiumwet en de Wegenverkeerswet groeiden fors. Deze laatstgenoemde groei is vooral toe te schrijven aan de door de politie zelf (ambtshalve) geconstateerde misdrijven.

In 2006 werden bijna 360.000 mensen door de politie gehoord vanwege de verdenking van het plegen van een misdrijf. Het aantal gehoorde verdachten is vanaf 1995 aanzienlijk sterker gegroeid (+46%) dan het aantal pv's (-1%). Het aantal gehoorde verdachten vanwege geweld, vernieling en misdrijven tegen de openbare orde/ gezag verdubbelde bijna. Bij de misdrijven tegen de Opiumwet is zelfs sprake van bijna een verviervoudiging. Bij de vermogensmisdrijven is een daling van het aantal gehoorde verdachten zichtbaar.

Het aantal bestraffingen door het OM en de ZM, gedefinieerd als de som van het aantal transacties en schuldigverklaringen (schuldverklaringen gaan nagenoeg altijd gepaard met een sanctie) groeide ook van 1995-2006 (+28%), maar niet zo sterk als het aantal door de politie gehoorde verdachten. Met name de taakstraffen hebben een enorme vlucht genomen. In 2006 was het aantal opgelegde taakstraffen (door de rechter en volgens het transactiemodel) ruim twee keer zo groot als het aantal (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en jeugddetenties tezamen. In 1995 was deze verhouding net andersom. Het aantal (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen maakte in de periode 1995-2006 een opmerkelijke ontwikkeling door: het aantal steeg van 26.400 in 2000 naar 38.800 in 2003 (+47%) en daalde vervolgens tot 27.400 in 2006 (-29%). De daling kan voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan de vermogensdelicten (van 20.000 in 2003 naar 11.800 in 2006). In die periode (vanaf 2003) daalde het aantal opgelegde *detentiejaren* gevangenisstraf in vergelijkbare mate (-31%). Doordat de gemiddelde strafduur van vermogensdelicten relatief kort is, is de bijdrage van de vermogensdelicten aan deze daling wat kleiner dan bij de daling van het aantal gevangenisstraffen. De daling van het aantal detentiejaren 2003-2006 is voor 25% toe te schrijven aan de vermogensdelicten, voor 31% aan de geweldsdelicten en voor 46% aan de misdrijven tegen de Opiumwet.

8 Uitgaven aan criminaliteit

D.E.G. Moolenaar

In de voorafgaande hoofdstukken is beschreven hoe de overheid reageert op criminaliteit. Deze reactie is nodig om de veiligheid te verhogen en de rechtsstaat in stand te houden. Aan deze reactie hangt echter wel een prijskaartje. Naast de overheidsreactie op criminaliteit is er ook een reactie van het bedrijfsleven en particulieren. Burgers en bedrijven lijden schade en nemen zelf initiatieven om de schade te beperken. Ook hieraan hangt een prijskaartje.

In dit hoofdstuk proberen we meer zicht te krijgen op deze prijskaartjes. Drie vragen staan centraal.

- Hoeveel geeft de overheid uit aan criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving en hoe heeft zich dit in de periode 1995-2006 ontwikkeld?
- Hoeveel geven burgers en bedrijfsleven uit aan preventie in 2006?
- Hoe hoog is de financiële schade veroorzaakt door criminaliteit in 2006?

Bij de beantwoording van deze vragen doet zich een aantal methodologische problemen voor, zoals:

- Hoe kunnen brede uitgavenposten specifiek worden toegerekend aan criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving?
- Hoe kan immateriële schade in geld worden uitgedrukt?
- Hoe kan worden omgegaan met de beperkte beschikbaarheid van cijfers?
- Hoe kunnen gegevens over verschillende jaren vergelijkbaar worden gemaakt?

Veel organisaties op het terrein van justitie houden zich niet exclusief bezig met criminaliteitsbestrijding, maar hebben ook andere taken, zoals het waarborgen van de veiligheid, het handhaven van de openbare orde, het afhandelen van overtredingen, civiele rechtspraak, bestuursrechtelijke rechtspraak en dergelijke. In de aan hen toegekende budgetten wordt dit onderscheid niet altijd gemaakt. Daarom dienen deze onderdelen op een of andere wijze eruit gefilterd te worden. In deze gevallen is getracht om op basis van andere gegevens (zoals bijvoorbeeld werklasmetingen, kostprijzen, enzovoort) toch een toerekening te maken naar misdrijfzaken.

Veel van de geleden schade als gevolg van criminaliteit is moeilijk in geld uit te drukken. Hierbij moet worden gedacht aan bijvoorbeeld emotionele schade, maar ook ziekteverzuim. Door gegevens uit diverse bronnen met elkaar te combineren is getracht hiervan toch een inschatting te maken.

Van de overheidsuitgaven zijn er over een groot aantal jaren gegevens bekend. Dit geldt echter niet voor de uitgaven aan preventiemaatregelen en de schade. Voor veel onderdelen is slechts op incidentele basis een indicatief bedrag beschikbaar. Om toch tot een actueel plaatje van de kosten in één jaar te komen, wordt voor elk onderdeel het recentst beschikbare gegeven gebruikt.

De meeste uitgaven zijn in de loop van de jaren niet constant gebleven. Om een indicatie te krijgen of het een wijziging van het volume betreft of dat het slechts om prijsaanpassingen gaat, moet worden gecorrigeerd voor inflatie. De meest gangbare deflator is het consumptieprijsindexcijfer. Hieraan kleven echter enige nadelen (zie Eurostat, 2001) en bovendien kennen de prijzen van overheidsdiensten doorgaans een andere ontwikkeling dan het algemene consumptieprijsindexcijfer. Derhalve worden in dit hoofdstuk de overheidsuitgaven gecorrigeerd met de deflator voor collectieve overheidsuitgaven uit de nationale rekeningen. De niet-overheidsuitgaven worden, bij gebrek aan een meer toegespitst prijsindexcijfer, wel gecorrigeerd met het algemene consumptieprijsindexcijfer. Alle figuren en getallen in de tekst zijn uitgedrukt in prijzen van 2006. Indien er sprake is van groei of daling in de uitgaven, is dit derhalve het gevolg van wijzigingen in het volume en niet van prijsaanpassingen. In de tabellen in bijlage 4 worden ook de ongecorrigeerde bedragen vermeld.

Dit hoofdstuk zal niet ingaan op de baten van strafrechtshandhaving. Naast de reeds genoemde problematiek van toerekening naar criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving en beperkte beschikbaarheid en vergelijkbaarheid van cijfers, speelt het probleem van de meetbaarheid van de effecten en de vertaling daarvan in euro's een belangrijke rol.

De cijfers in dit hoofdstuk zijn niet goed vergelijkbaar met eerder verschenen versies van dit hoofdstuk (zie Schreuders e.a., 1999 en Moolenaar, 2005). Dit is het gevolg van de betere beschikbaarheid van data, andere bronnen, meer uitsplitsingen, andere indelingen en dergelijke. Belangrijkste wijzigingen zijn het onderscheiden van preventie als aparte post overheidsuitgaven en een verbeterde berekeningsmethode voor schade en fysiek en psychisch leed.

In paragraaf 8.1 zullen de uitgaven aan criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving zoveel mogelijk worden uitgesplitst naar de verschillende onderdelen van de strafrechtssketen, zoals slachtoffers, preventie, opsporing, vervolging, berechting, tenuitvoerlegging en ondersteuning van verdachten. In paragraaf 8.2 zullen de kosten van preventiemaatregelen worden uitgesplitst naar overheid, burgers en bedrijven. Paragraaf 8.3 gaat in op de financiële schade die criminaliteit berokkent aan burgers, bedrijven en overheid. Paragraaf 8.4 eindigt met een korte samenvatting.

8.1 Overheidsuitgaven in reactie op criminaliteit

Bij uitgaven aan criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving in reactie op criminaliteit moet worden gedacht aan de uitgaven van allerlei overheidsinstanties die zich op een of andere manier met slachtofferzorg, preventie, opsporing, berechting, tenuitvoerlegging en ondersteuning bezighouden. In Nederland vallen deze taken onder de verantwoordelijkheid van de ministeries van Justitie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Financiën, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, en Defensie, en daaraan gelieerde organisaties. Daarnaast dragen ook gemeenten en provincies een steentje bij.

De overheidsuitgaven zijn zoveel mogelijk ontleend aan de (toelichting op de) slotwet, najaarsnota, voorjaarsnota of begroting van de betrokken ministeries, eventueel aangevuld met gegevens uit jaarverslagen van gerelateerde instanties. Ondanks de toegepaste inflatiecorrectie zijn er soms toch grote sprongen zichtbaar. Vaak heeft dit te maken met gewijzigde definities of veranderde begrotingssystematiek. Zo is in 2002 de opbouw van de overheidsbegroting sterk gewijzigd. Bedragen voor 2001 en 2000 zijn met terugwerkende kracht aangepast, maar een vergelijking met eerdere jaren is niet altijd mogelijk.¹

8.1.1 Slachtofferzorg

In Nederland zijn er diverse organisaties die zich bezighouden met slachtofferzorg, zoals Slachtofferhulp Nederland en het Schadefonds Gewelddsmisdrijven. Daarnaast verzorgt het Centraal Justitieel Incasso Bureau de inning van de schadevergoedingsmaatregelen die aan slachtoffers van strafbare feiten zijn toegekend.

Slachtofferhulp Nederland is in 2002 gevormd door een fusie van een aantal regionale slachtofferstichtingen. Het doel is om slachtoffers in juridische, zakelijke en emotionele zin ondersteuning te bieden bij de verwerking van het misdrijf. Daarbij moet onder andere worden gedacht aan het invullen van schadeformulieren, vrijwilligers die meegaan naar de rechtbank, bemiddeling en hulp bij de emotionele verwerking. Slachtofferhulp Nederland wordt grotendeels gefinancierd door het Ministerie van Justitie. De uitgaven van het MvJ aan slachtofferhulp zijn in de periode 1995-2006 met 67% gestegen tot 12,4 miljoen euro, waarbij wel enige fluctuaties zichtbaar zijn. Daarnaast is een belangrijk deel van de inkomsten

¹ Ook zijn de cijfers in dit hoofdstuk niet goed vergelijkbaar met eerder verschenen versies van dit hoofdstuk (zie Schreuders e.a., 1999 en Moolenaar, 2005). Dit is het gevolg van de betere beschikbaarheid van data, andere bronnen, meer uitsplitsingen, andere indelingen en dergelijke.

van Slachtofferhulp Nederland afkomstig van het Fonds Slachtofferhulp. Dit fonds werft gelden bij bedrijven en particulieren voor Slachtofferhulp Nederland. Deze uitgaven zijn hier niet vermeld aangezien het vrijwillige bijdragen betreft, maar ze komen wel in paragraaf 8.3.2 aan bod. Overigens wordt een deel van het geld ook uitgegeven aan mensen die niet slachtoffer zijn geworden van een delict maar van een ongeluk (zonder schuldige) of een ramp. Daarom is het totale bedrag een overschatting.

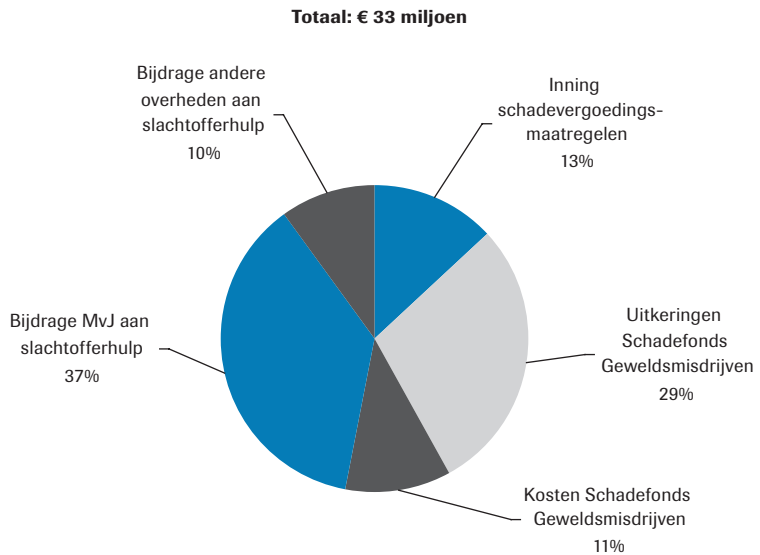
Het Schadefonds Geweldsmisdrijven heeft tot doel het leed van slachtoffers van geweldsdelicten die in Nederland gepleegd zijn, enigszins te verzachten door middel van een geldelijke uitkering. Er moet wel sprake zijn van ernstig lichamelijk of geestelijk letsel en het slachtoffer mag zelf geen blaam treffen. De uitkering is een tegemoetkoming in de letselschade die niet op andere wijze kan worden vergoed. Het totale uitgekeerde bedrag is in de gehele periode 1995-2006 met 64% gestegen tot 9,7 miljoen euro. De stijging is onder andere veroorzaakt door het toegenomen aantal aanvragen. Als gevolg van de toegenomen werklast zijn ook de apparaatsuitgaven ruim tweemaal zo groot geworden, waarbij aangetekend dient te worden dat de apparaatsuitgaven de laatste vier jaar zijn afgenomen.

De positie van het slachtoffer is met de invoering van de Wet en Richtlijn Terwee (1995) aanzienlijk versterkt. Deze regelgeving beoogt in de gehele justitiële keten de bejegening en informatievoorziening aan de slachtoffers te verbeteren, geleden schade op de dader te verhalen, en voorziet in eventuele conflictbemiddeling tussen dader en slachtoffer. De politie en het OM zijn primair verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. Indien de rechter aan het slachtoffer een schadevergoeding heeft toegewezen, kan het CJIB in het kader van de Wet Terwee deze schadevergoeding bij de dader innen. Het CJIB heeft hiervoor verschillende dwangmiddelen tot zijn beschikking, zoals een deurwaarderstraject en in het allerlaatste geval vordering van vervangende hechtenis. De uitgaven voor de inning van deze schadevergoedingsmaatregelen zijn de afgelopen tien jaar sterk toegenomen tot 4,3 miljoen euro. Dit zijn alleen de uitgaven voor inning. De feitelijke schadevergoeding is hierin niet verwerkt. Deze schadevergoeding is namelijk afkomstig van de dader en is dus geen overheidsuitgave. De stijging wordt niet veroorzaakt door een toegenomen kostprijs, maar het aantal schadevergoedingsmaatregelen heeft een grote vlucht genomen sinds de invoering van de Wet Terwee. Het aantal schadevergoedingsmaatregelen is in de periode 1996-2006 namelijk verelfvoudigd.

In totaal werd er in 2006 33,3 miljoen euro uitgegeven aan slachtofferzorg. Dit is een stijging van ongeveer 120% ten opzichte van 1995. Figuur 8.1 geeft aan hoe dit bedrag over de diverse organisaties is verdeeld. Per hoofd van de bevolking geven we in 2006 € 2,04 uit aan slachtofferzorg. Dat is een stijging van ongeveer 108% ten opzichte van 1995. De uitgaven

per slachtoffer zijn met een vergelijkbaar veelvoud toegenomen. Er is dus in financieel opzicht steeds meer aandacht voor het slachtoffer. Tabel 8.2 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.1 Overheidsuitgaven slachtofferzorg, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.2 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, bewerking WODC

8.1.2 Preventie

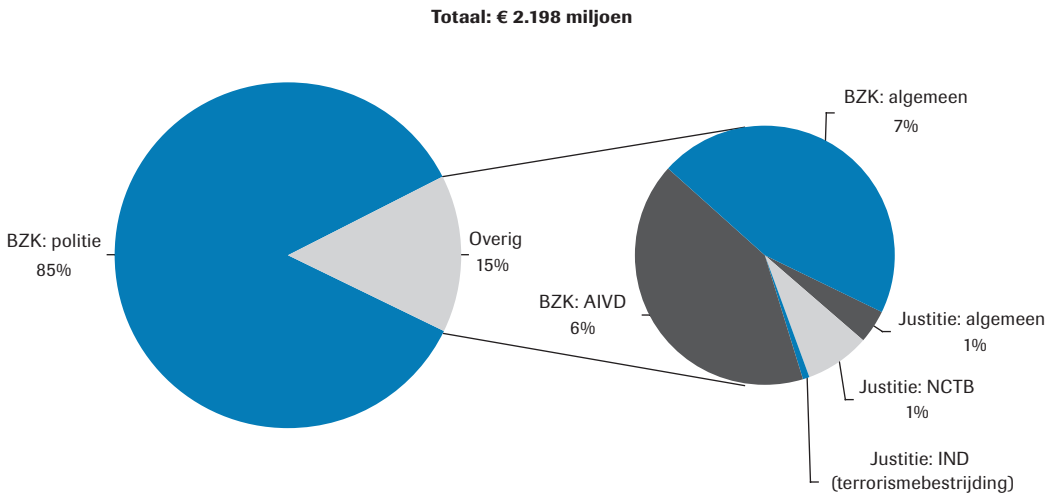
Preventie is een activiteit die zich vaak moeilijk laat onderscheiden van andere activiteiten. Pas vanaf de begroting 2002 is preventie een apart beleidsartikel op de begroting van het Ministerie van Justitie. Daarvoor waren de uitgaven aan preventie verspreid over meerdere beleidsartikelen. Op begrotingen van andere ministeries is preventie niet altijd als aparte begrotingspost weergegeven.

Het Ministerie van BZK geeft het meeste geld uit aan preventie, namelijk 2.155,9 miljoen euro (zie figuur 8.2). De activiteiten van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) zijn apart op de begroting van het ministerie van BZK te onderscheiden. Ook de politie heeft een preventieve taak. Recentelijk heeft AEF (2006) in het kader van het opstellen van een nieuw budgetverdeelsysteem ook bekeken hoeveel tijd de politie kwijt is aan de diverse taken. Het blijkt de politie ongeveer 44% van haar budget kwijt is aan preventie, surveilleren, netwerken, interveniëren en adviseren.

In 2006 gaf het Ministerie van Justitie 42,1 miljoen euro uit aan preventie-activiteiten. Dit is ruim tien keer zoveel als in 1995. Deels is deze stijging een artefact doordat met ingang van de nieuwe begrotingssystematiek een aantal algemene posten ten laste van de post preventie is gekomen, maar het grootste gedeelte van deze stijging (naar schatting 13 miljoen euro) is reëel. Met name in het kader van het grotestedenbeleid, het programma Jeugd Terecht (MvJ, 2003), de Nota Criminaliteitsbeheersing (MvJ/BZK, 2001) en het Veiligheidsprogramma (Kamerstukken II, 2002/2003) en de instelling van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) in 2005 is meer geld beschikbaar gekomen ten behoeve van preventieprojecten. De NCTb wordt onder andere door de AIVD van informatie voorzien.

In totaal werd in 2006 bijna 2,2 miljard euro aan preventie uitgegeven. Ten opzichte van 1995 is dit een stijging van 82%. Figuur 8.2 geeft een uitsplitsing naar de diverse actoren. De uitgaven per hoofd van de bevolking waren in 2004 op hun hoogtepunt en bedragen in 2004 € 134. Maar de uitgaven per geregistreerd misdrijf bevinden zich met € 1.804 in 2006 op een hoogtepunt. Tabel 8.3 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.2 Overheidsuitgaven preventie, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.3 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, bewerking WODC

8.1.3 Opsporing

Een grote verscheidenheid van overheidsinstanties houdt zich bezig met activiteiten op het terrein van opsporing. Vaak geldt echter dat ze onderdeel zijn van een meer omvattender begrotingspost en dat deze

activiteiten qua tijdsbesteding of uitgaven vaak moeilijk te onderscheiden zijn van de andere activiteiten van de desbetreffende begrotingspost.

Een belangrijke actor op het gebied van opsporing is de politie. Opsporing kan plaatsvinden binnen een opsporingsonderzoek. Maar ook als de politie tijdens de surveillance een misdrijf op het spoor komt, is er sprake van opsporing. Daarom is het moeilijk om activiteiten als veiligheid, preventie en opsporing van elkaar te onderscheiden. Ook de literatuur biedt weinig houvast. Goudriaan e.a. (1989) schatten op basis van tijdschrijfgegevens uit 1987 in dat de politie ongeveer een derde van haar tijd kwijt is aan de registratie en opheldering van misdrijven. Maas (2002) concludeert op basis van diverse bronnen dat de politie ongeveer 5 à 7,5% van haar tijd aan opsporing besteedt. Uit gegevens over de politieformatie (BZK, 2007) blijkt dat ongeveer 16% van de fte's bij de politie een recherchefunctie heeft, waarbij aangetekend dient te worden dat opsporingsactiviteiten ook uitgevoerd worden door personeel dat geen recherchefunctie heeft. Recentelijk heeft AEF (2006) in het kader van het opstellen van een nieuw budgetverdeelsysteem ook bekeken hoeveel tijd de politie kwijt is aan de diverse taken. Het blijkt de politie ongeveer 28% van haar budget kwijt is aan opsporingsactiviteiten. Daarnaast besteedt zij ook nog eens 8% aan intake, dat wil zeggen opnemen van aangiften en (telefonisch) contact met burgers. In totaal is de politie dus ongeveer 36% kwijt aan criminaliteitgerelateerde taken. Aan de ene kant is dit enigszins een overschatting omdat (telefonisch) contact met burgers niet direct aan criminaliteit gerelateerd hoeft te zijn, aan de andere kant is het onderschatting aangezien preventie hierin niet inbegrepen is.

Er is dus weinig overeenkomst tussen de diverse bronnen. Dit kan ook te maken hebben met definitieverschillen. Uit voornoemde publicaties is niet altijd goed af te leiden of bijvoorbeeld leidinggeven aan een opsporingsteam ook tot opsporingsactiviteiten wordt gerekend, en óf en hoe overhead wordt toegerekend aan opsporingsactiviteiten, of de KLPD en bovenregionale rekercheteams ook worden meegerekend, enzovoort. Uitgaande van het feit dat 16% van de fte's bij de politie een recherchefunctie betreft en dat daarnaast gewone politieagenten ook opsporingsactiviteiten verrichten, lijken de schattingen van Goudriaan e.a. en AEF het dichtst in de buurt van de werkelijkheid te komen. Daarom wordt in dit hoofdstuk een derde van het budget van de politie toegerekend aan opsporingsactiviteiten.

Bij de uitgaven van het Ministerie van Defensie speelt hetzelfde probleem. Het bleek niet mogelijk om militaire onderdelen, veiligheidstaken of ondersteunings- of reddingswerkzaamheden uit de politie- en veiligheidstaken van de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de kustwacht te filteren. Dit betekent dat de hier gehanteerde bedragen in enige mate

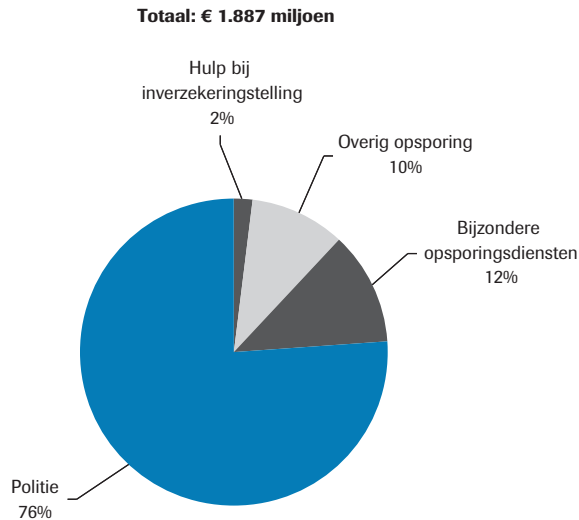
een overschatting zijn van de werkelijke uitgaven. Uitgaven van het Ministerie van Justitie of andere ministeries die specifiek bedoeld zijn voor terrorismebestrijding, worden wegens het hoge veiligheidskarakter ervan hier niet meegenomen.

Als we het totale terrein van opsporing beschouwen, wordt de grootste uitgavenpost gevormd door de uitgaven voor de politie inclusief de KLPD (door BZK en MvJ). Deze bedragen naar schatting in 2006 ruim 1,4 miljard euro en zijn in de periode 1995-2006 gestegen met ongeveer 22%. De bijzondere opsporingsdiensten nemen de tweede plaats in. De gezamenlijke uitgaven zijn in de periode 1995-2006 ruim verdubbeld tot 227 miljoen euro. Hiervan neemt de FIOD-ECD de grootste brok voor zijn rekening. De uitgaven voor politie- en veiligheidstaken van de KMar zijn met 90% gestegen en de uitgaven voor de kustwacht zijn gestegen met 71%. De kustwacht speelt vooral een belangrijke rol bij de opsporing van economische delicten in de scheepvaart en visserij.

Naast de organisaties die direct op opsporing gericht zijn zoals de politie, de BOD'en en de KMar, is er ook een aantal organisaties die indirect met opsporing te maken krijgen. Het Nederlands Forensisch Instituut levert een belangrijke bijdrage aan opsporingsonderzoek. In 2006 waren de uitgaven voor het NFI 49 miljoen euro. Dit is een ruime verdubbeling ten opzichte van 1995. Als een verdachte in verzekering wordt gesteld, dan komt een reclasseringsmedewerker op bezoek om de verdachte te informeren over de hulp die de reclassering kan bieden (vroeghulp). Naar schatting gaat hiermee in 2006 8 miljoen euro gemoeid. Dit bedrag is de afgelopen elf jaar bijna verdrievoudigd. Als een verdachte in verzekering wordt gesteld, heeft hij tevens recht op een advocaat. Voor deze vorm van eerste hulp door een advocaat kan de verdachte ongeacht zijn inkomen een beroep doen op de piketdienst. Dit wordt gefinancierd uit de middelen voor de gesubsidieerde rechtsbijstand. Hiermee is in 2006 23 miljoen euro gemoeid, een ruime verdubbeling ten opzichte van 1995. Overigens is het aantal in verzekeringstellingen ook meer dan verdubbeld in deze periode.

In totaal zijn de uitgaven voor opsporing sinds 1995 gestegen met 30% tot een bedrag van bijna 1,9 miljard euro in 2006. Figuur 8.3 geeft aan hoe dit bedrag verdeeld is over de diverse actoren. Per hoofd van de bevolking gaat het om ruim € 115 per persoon. Ten opzichte van 1995 is dit een stijging van 23%. De uitgaven per geregistreerd misdrijf zijn circa € 1.550 en per hoofd van de bevolking € 115. Tabel 8.4 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.3 Overheidsuitgaven opsporing, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.4 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

8.1.4 Vervolging

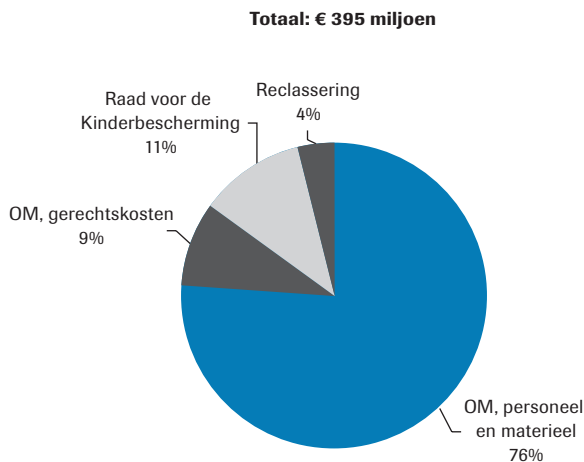
De vervolging van verdachten is de exclusieve taak van het Openbaar Ministerie. In de huidige begroting wordt het OM als één beleidsartikel opgevoerd zonder een uitsplitsing te maken naar overtredingen, misdrijven, gerechtskosten, rechtbanken, gerechtshoven en landelijke diensten. Daarom worden de uitgaven aan het OM op basis van de werklastmetingen over de periode 1994-1998 en de begrotingen tot en met 2001 uitgesplitst naar bovengenoemde categorieën. Kantonzaken zijn hier buiten beschouwing gelaten omdat deze meestal overtredingen betreffen.

De totale uitgaven voor het OM ten behoeve van rechtbankstrafzaken, exclusief gerechtskosten, zijn in de periode 1995-2006 verdubbeld tot bijna 301 miljoen euro. Deels is de stijging in de uitgaven het gevolg van het Veiligheidsprogramma (Kamerstukken II, 2002/2003). Afsproken is om in de periode 2003-2006 de instroom van rechtbankstrafzaken bij het OM gradueel te laten oplopen met 40.000 extra zaken. Bovendien bevat het Veiligheidsprogramma tal van andere maatregelen waarbij een actieve bemoeienis van het OM wordt verwacht. Zowel de uitgaven voor het OM bij de rechtbanken als bij de gerechtshoven zijn verdubbeld in de periode 1995-2006. De uitgaven voor de landelijke diensten zijn met ruim 83% toegenomen.

De gerechtskosten zijn tot en met 2004 sterk gestegen. Sindsdien is er sprake van een daling. Gerechtskosten zijn de uitgaven ten behoeve van correspondentie en communicatie met de verdachte en het strafrechtelijk onderzoek. De stijging is het gevolg van de uitbreiding van de telecommarkt, de toename van megazaken, de toenemende behoefte aan tolken en vertalers, en de technologische ontwikkelingen in de telecommunicatie. Sinds de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september 2001 zijn met name de kosten van afluisteren, adresgegevens opvragen, enzovoorts gestegen. Daarnaast kent het gebruik van mobiele telefonie een lage drempel. Verdachten beschikken veelal over meerdere mobiele telefoons, waardoor het strafrechtelijk onderzoek met hoge kosten gepaard gaat. Daarom is het totale budget voor gerechtskosten (dus inclusief de civiele zaken, bestuurszaken en kantonzaken) in 2002 structureel met 18,4 miljoen euro verhoogd. Sinds 2006 bevinden de gerechtskosten zich weer op het niveau van 2001, namelijk 35 miljoen euro.

Zijdelings zijn ook andere instanties betrokken bij de vervolging van verdachten. Zo geven de reclassering en de Raad voor de Kinderbescherming advies over het te volgen justitiële traject voor respectievelijk meerderjarigen en minderjarigen, waarbij een goede re-integratie in de maatschappij centraal staat. De uitgaven ten behoeve van basis- en vervolgonderzoeken door de RvdK bedragen 44 miljoen euro in 2006. Dit is stijging van 145% ten opzichte van 1995. De uitgaven van de reclassering voor diverse rapportages bedragen naar schatting in 2006 14 miljoen euro. Dit is ongeveer net zo veel als in 1995, waarbij zich in 2001 wel een piek voordeed.

Figuur 8.4 Overheidsuitgaven vervolging, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.5 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

In 2006 bedragen de totale uitgaven voor vervolging van misdrijven ruim 395 miljoen euro. Figuur 8.4 geeft aan hoe dit bedrag is verdeeld over de verschillende organisaties. Dit is bijna twee keer zo hoog als in 1995. Ook de uitgaven per hoofd van de bevolking voor vervolging van misdrijven zijn in deze periode bijna verdubbeld. In 2006 waren de uitgaven € 24 per hoofd van de bevolking voor de vervolging van verdachten. De uitgaven per ingestroomde rechtbankstrafzaak zijn toegenomen van € 94 per zaak in 1995 tot € 1.477 per zaak in 2006. Tabel 8.5 in bijlage 4 geeft een overzicht.

8.1.5 Strafrechtspleging

De uitgaven voor rechtspleging in misdrijfzaken kunnen in drie categorieën worden gesplitst, namelijk de strafzaken bij de Hoge Raad der Nederlanden, strafzaken bij de gerechtshoven en strafzaken bij de rechtbanken. De laatste twee categorieën vallen onder de verantwoording van de Raad voor de Rechtspraak. Bijkomende uitgaven, zoals de uitgaven voor reclasseringsactiviteiten of gesubsidieerde rechtsbijstand ten behoeve van een rechtszaak, zijn hier niet meegenomen omdat deze niet altijd naar een specifieke rechtszaak kunnen worden toegerekend. Deze posten komen in paragraaf 8.1.7 aan bod.

Net als bij de begroting van het OM speelt ook hier het probleem dat de begrotingen voor de Hoge Raad en de Raad voor de Rechtspraak niet uitgesplitst worden naar de diverse onderdelen. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar overtredingen en misdrijven, en naar civiele zaken, bestuursrechtelijke zaken en strafzaken. Gerechtskosten worden niet altijd apart benoemd. In de begroting van de Raad voor de Rechtspraak wordt ook geen onderscheid gemaakt tussen rechtbanken, gerechtshoven en landelijke diensten. Om dit onderscheid wel te maken moet van andere bronnen gebruik worden gemaakt.

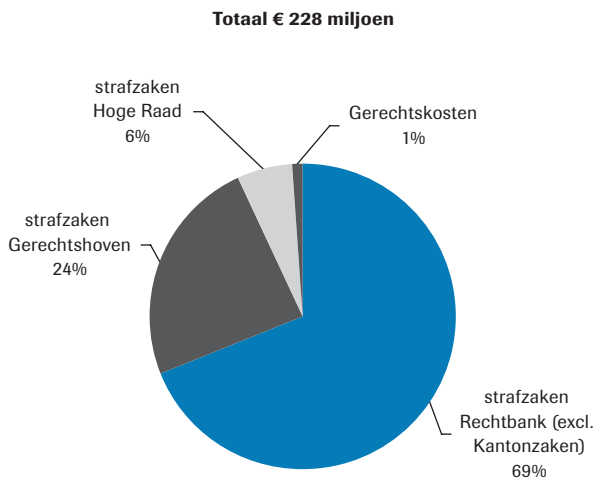
Voor de rechtbanken en de gerechtshoven zijn voor de periode 1994-1998 de werklastmetingen gebruikt en voor de periode 2001-2006 de verhouding tussen de kostprijzen zoals vermeld in het jaarverslag van de Raad voor de Rechtspraak. De tussenliggende jaren zijn geïnterpoleerd. Het bleek niet mogelijk om de werklastmetingen ook op latere periodes toe te passen of de kostprijzen op eerdere periodes, omdat in 2001 op een andere telmethodiek is overgegaan. Tot en met 2000 werd het aantal zaken geteld, terwijl vanaf 2001 het aantal uitspraken wordt geteld. Aangezien er meerdere uitspraken in één zaak kunnen zijn, bijvoorbeeld een schuldigverklaring met strafoplegging en een ontnemingsmaatregel, is de periode voor 2001 niet goed vergelijkbaar met de periode erna. De gegevens in tabel 8.6 geven door deze gewijzigde systematiek een enigszins vertekend beeld van de feitelijke ontwikkeling.

Van de Hoge Raad is niet zoveel bekend over de werklast van de verschillende soorten zaken. Daarom is de verhouding tussen de kostprijzen voor de gerechtshoven uit het jaarverslag van de Raad voor de Rechtspraak gebruikt als indicatie voor de werklast van de diverse zaken bij de Hoge Raad.

De uitgaven voor rechtspleging in misdrijfzaken zijn in de periode 1995-2006 met ruim 200% gestegen. Procentueel gezien deed de kleinste stijging zich voor bij de Hoge Raad. In 2006 gaf de Hoge Raad naar schatting 14 miljoen euro uit aan strafzaken. Dit is tweeënhalf keer zo veel ten opzichte van 1995, terwijl het aantal strafzaken licht is afgenomen. De uitgaven voor strafzaken bij de gerechtshoven zijn in 2006 ruim drie keer zoveel als in 1995, namelijk 55 miljoen euro. Ook bij de rechtbanken verdrievoudigen de uitgaven voor misdrijfzaken in de periode 1995-2006. Voor de rechtbanken geldt dat de stijging mogelijk vertekend is door de wijziging in telmethodiek. Echter in de periode 1994-1998 en in de periode 2004-2005 was de stijging van de werklast van misdrijfzaken reëel. Voor de gerechtshoven lijkt de wijziging in telmethodiek geen effect te hebben gehad op de budgetverdeling.

In 2006 bedragen de totale uitgaven voor de berechting van misdrijven 228 miljoen euro. Omgerekend komt dat neer op € 14 per hoofd van de bevolking. Dit is ruim drie keer zoveel als in 1995. Per afgedane rechtbankzaak in eerste aanleg zijn de uitgaven bijna € 1.700. Dit is een stijging van 154% ten opzichte van 1995, toen de uitgaven per afgedane rechtbankzaak in eerste aanleg nog maar € 650 bedroegen. Tabel 8.6 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.5 Overheidsuitgaven strafrechtspleging, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.6 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, werklasmetingen, bewerking WODC

8.1.6 Tenuitvoerlegging

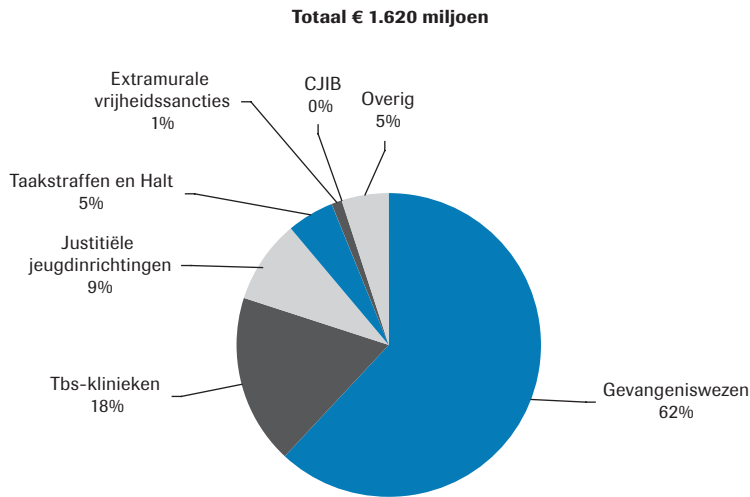
De tenuitvoerlegging van de diverse maatregelen en straffen is verspreid over een groot aantal uitvoeringsorganisaties. De Dienst Justitiële Inrichtingen is verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen. Met 988 miljoen euro in 2006 is het gevangeniswezen (exclusief vreemdelingenbewaring en uitzetcentra) de grootste post. Deze uitgaven zijn in de periode 1995-2006 toegenomen met 89%. Op de tweede plaats staan de tbs-klinieken. De uitgaven hiervoor zijn in de periode 1995-2006 ruim verdrievoudigd tot 287 miljoen euro in 2006. Deze sector heeft de grootste groei doorgemaakt in de periode 1995-2006. Qua omvang van de uitgaven staan de jeugdinstellingen op de derde plaats met ruim 150 miljoen euro in 2006. Ook de uitgaven voor extramurale voorzieningen (elektronisch toezicht/elektronische detentie, penitentiaire programma's) zijn sterk gegroeid.

Het Centraal Justitieel Incassobureau is verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van de boetes, transacties en ontnemingsmaatregelen en voor de administratieve afhandeling van taakstraffen en nog niet uitgezeten vrijheidsstraffen. Vanwege de grote mate van automatisering van bovengenoemde activiteiten zijn de uitgaven relatief laag. De groei in de uitgaven is enerzijds het gevolg van toegenomen werklust, anderzijds van een steeds moeizamer verloop van het inningstraject, waarbij vaker dan voorheen een deurwaarder moet worden ingeschakeld. Tegenover de uitgaven van 7 miljoen euro in 2006 staan overigens inkomsten van naar schatting 38 miljoen euro als gevolg van boetes, transacties en ontnemingen in misdrijfzaken.

Naast DJI en CJIB is er nog een aantal andere instellingen op het terrein van tenuitvoerlegging. Zo is Halt Nederland verantwoordelijk voor de tenuitvoerlegging van de Halt-verwijzing door de politie. In 2006 werd hieraan bijna 12 miljoen euro uitgegeven. Dit is een stijging van 53% ten opzichte van 1995. De tenuitvoerlegging van taakstraffen voor minderjarigen vallen onder de verantwoordelijkheid van de Raad voor de Kinderbescherming. De uitgaven hiervoor zijn in de periode 1995-2006 verviervoudigd tot zo'n 31 miljoen euro. Dit is met name het gevolg van de forse groei van het aantal OM-taakstraffen. De tenuitvoerlegging van taakstraffen voor meerderjarigen vallen onder de verantwoordelijkheid van de reclassering. De uitgaven hiervoor zijn in de periode 1995-2006 toegenomen met 42% tot 40 miljoen euro. Tot slot wordt er steeds meer uitgekeerd voor onrechtmatige detentie. Dit betreft verdachten die ten onrechte zijn gedetineerd, bijvoorbeeld omdat er op een voorlopige hechtenis geen onherroepelijke vrijheidsstraf is gevolgd. Deze post is ruim verdrievoudigd in de periode 1995-2006 tot 8 miljoen euro in 2006.

De totale uitgaven voor tenuitvoerlegging komen daarmee op 1,6 miljard euro. Dit is een stijging van 125% ten opzichte van 1995. Figuur 8.6 geeft hoe dit is verdeeld over de diverse instanties. In 2006 komt dit neer op € 99 per hoofd van de bevolking, een stijging van 113% ten opzichte van 1995. Tot en met 2001 namen de uitgaven per straf of maatregel toe. Daarna is er een daling te zien. Maar sinds 2004 zijn de uitgaven weer gestegen tot bijna € 5.600 per straf of maatregel in 2006. Tabel 8.7 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.6 Overheidsuitgaven tenuitvoerlegging, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.7 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, bewerking WODC

8.1.7 Ondersteuning van verdachten

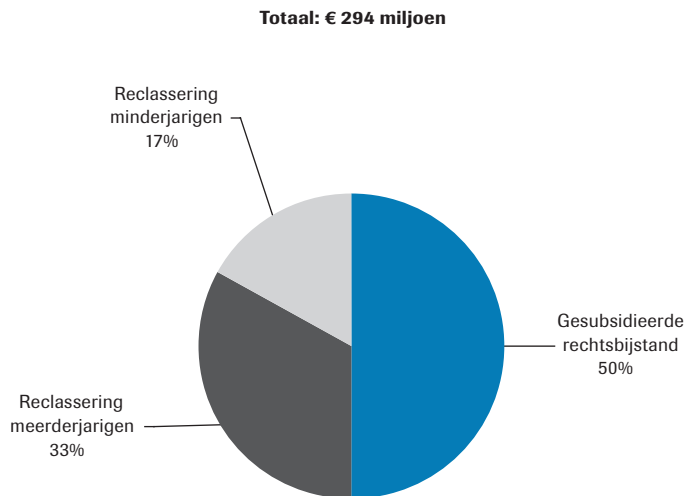
Tijdens het gehele justitiële traject kan de verdachte op diverse manieren worden ondersteund, bijvoorbeeld door de reclassering of door middel van gesubsidieerde rechtsbijstand. De reclassering streeft ernaar om de recidivekansen van de verdachte te verminderen en de verdachte op een goede manier te laten terugkeren naar de samenleving. Verder houdt zij toezicht op de naleving van bepaalde straffen of maatregelen. Voor meerderjarigen zijn de uitgaven voor reclassering bijna verdubbeld in de periode 1995-2006. Voor minderjarigen zijn de uitgaven voor jeugdreclassering bijna verdrievoudigd. Voor meerderjarigen werd in 2006 ruim 98 miljoen euro aan reclassering uitgegeven en voor minderjarigen zo'n 50 miljoen euro.

Als het OM besluit vervolging in te stellen, kan de verdachte een beroep doen op gesubsidieerde rechtsbijstand. De bijdrage die hij ontvangt is

afhankelijk van de zwaarte van het delict waarvan hij verdacht is, en zijn inkomen. Deze financiering kan overigens ook plaatsvinden nadat de verdachte veroordeeld is, bijvoorbeeld als hij een verzoekschrift of iets dergelijks wil indienen. In 2006 werd bijna 146 miljoen euro uitgegeven aan door de overheid gefinancierde rechtsbijstand in strafzaken (exclusief de piketdiensten ten behoeve van in verzekering gestelden). Dit is een ruime verdubbeling ten opzichte van 1995.

In totaal werd in 2006 ruim 294 miljoen euro uitgegeven aan ondersteuning van de verdachte tijdens het justitiële traject. Per hoofd van de bevolking is dit € 18, een ruime verdubbeling ten opzichte van 1995. Per ingestroomde rechtbankzaak bij het OM gaat het om een bedrag van € 1.098. Ook dit is een ruime verdubbeling ten opzichte van 1995. Tabel 8.8 in bijlage 4 geeft een overzicht.

Figuur 8.7 Overheidsuitgaven ondersteuning van verdachten, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.8 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

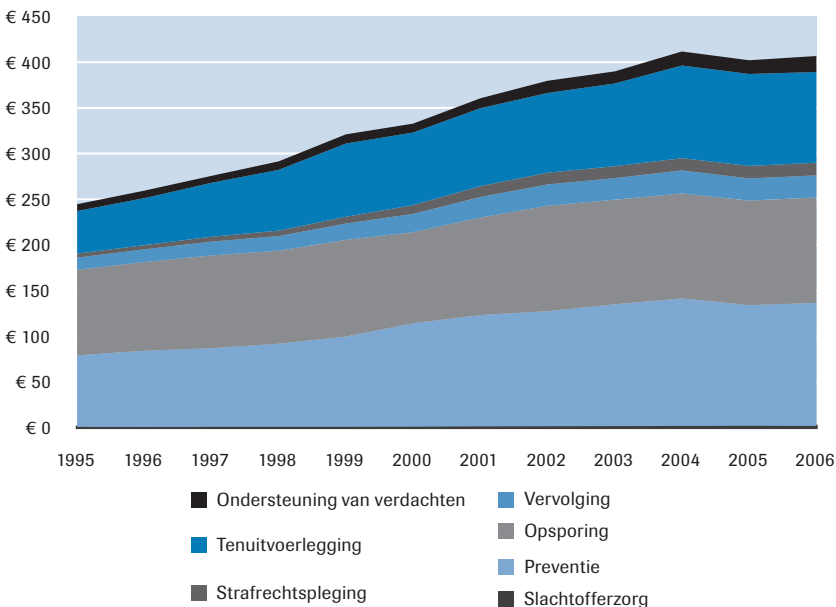
8.1.8 Overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving

In de voorafgaande paragrafen is per beleidsterrein aangegeven wat de geschatte uitgaven zijn van de overheid voor criminaliteit en rechtshandhaving. Tabel 8.9 in bijlage 4 geeft een samenvatting van het voorafgaande en een schatting van de totale uitgaven. Dit beeld is geenszins volledig. Er is op onderdelen sprake van overschatting dan wel onderschatting.

Civiele zaken, bestuurszaken en overtredingen (kantonzaken) zijn bewust buiten beschouwing gelaten. Het gevolg is echter dat bij het toedelen van kostenposten naar onderdelen van de strafrechtsketen soms keuzes zijn gemaakt.

Met dit voorbehoud kunnen we concluderen dat de overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving gegroeid zijn van 3,8 miljard euro in 1995 tot 6,7 miljard euro in 2006. Dit is een stijging van 75%. Per hoofd van de bevolking komt dit neer op € 407 per persoon. Dit is ongeveer € 160 meer dan in 1995. Uit figuur 8.8 blijkt hoe de uitgaven per hoofd van de bevolking verdeeld zijn over de diverse beleidsterreinen. Het meeste geld gaat naar preventie, opsporing en tenuitvoerlegging, het minste naar slachtofferzorg. Opvallend is dat de totale uitgaven tot en met 2004 sterk gestegen zijn en sinds 2004 rond op hetzelfde niveau blijven schommelen. In 2006 bedragen de uitgaven per geregistreerd misdrijf bijna € 5.500 tegenover bijna € 3.100 in 1995. Dit is een stijging van 77%.

Figuur 8.8 Overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving per hoofd van de bevolking, 1995-2006*

* 2006: voorlopige cijfers.

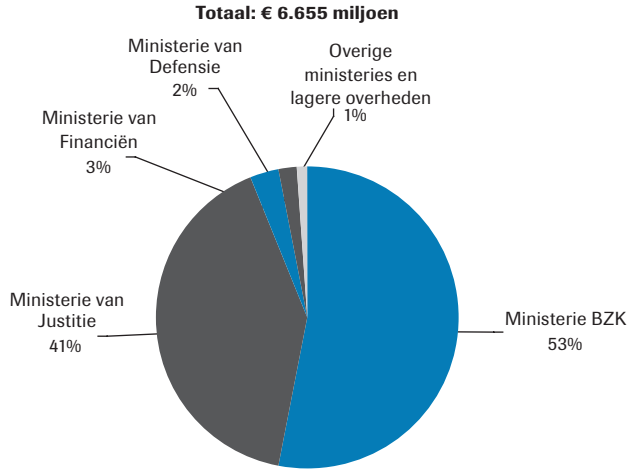
Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.9 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC.

Figuren 8.9 en 8.10 geven aan hoe de uitgaven over de diverse organisaties verdeeld zijn. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is goed voor ongeveer 54% van de uitgaven. Het Ministerie van

Figuur 8.9 Overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving naar overheidsinstantie, 2006*

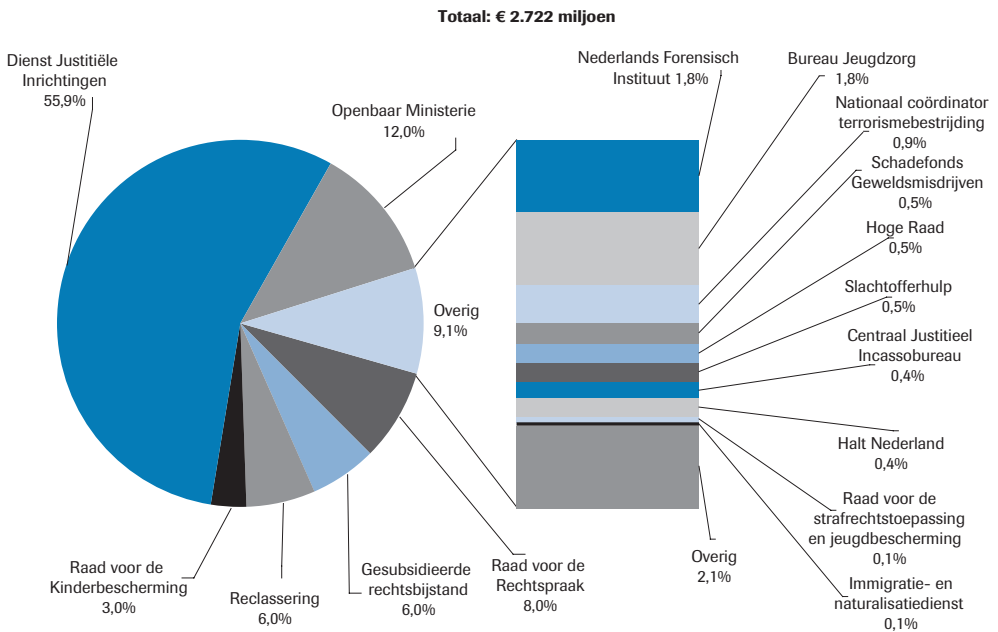

* 2006: voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.9 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

Figuur 8.10 Overheidsuitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving naar justitie-instantie, 2006*

* 2006: voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.9 in bijlage 4.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, jaarverslagen, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

Justitie neemt ongeveer 41% van de uitgaven voor criminaliteitsbestrijding en strafrechtshandhaving voor zijn rekening. Daarvan gaat het grootste gedeelte naar de Dienst Justitiële Inrichtingen. Andere grote brokken van de uitgaven van het Ministerie van Justitie zijn het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Rechtspraak, de gesubsidieerde rechtsbijstand en de reclassering. De overige 5% van de uitgaven is verdeeld over andere ministeries, gemeenten en provincies.

8.2 Private uitgaven ter voorkoming van criminaliteit

In deze paragraaf wordt ingegaan op de uitgaven van burgers en bedrijfsleven die tot doel hebben criminaliteit te voorkomen. De overheidsuitgaven voor preventie zijn reeds in de vorige paragraaf aan de orde geweest en worden hier niet meer vermeld.

8.2.1 Preventiemaatregelen door particulieren

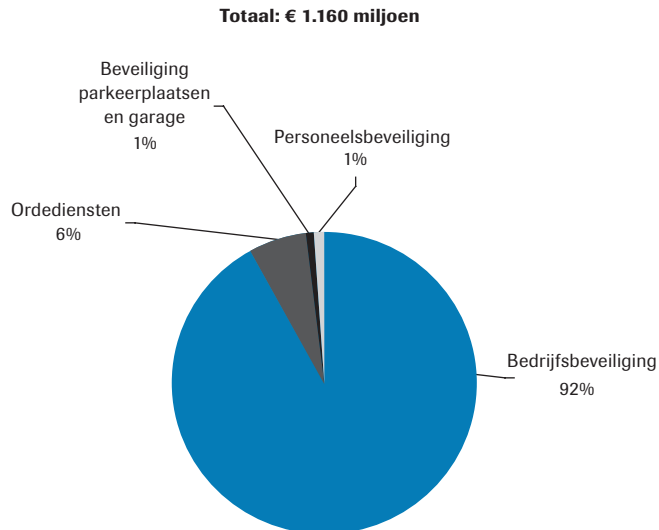
Uit hoofdstuk 3 blijkt dat veel mensen maatregelen nemen om criminaliteit te voorkomen. Daarbij moet vooral worden gedacht aan maatregelen ter voorkoming van inbraak en diefstal. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de kosten die daarmee gepaard gaan. Daarom is getracht hiervan een inschatting te maken. Hierin zijn meegenomen de aanschafkosten, installatiekosten en jaarlijkse kosten van preventiemaatregelen, zoals sloten, luiken, buitenverlichting, alarminstallatie, waakhond, fietsslot en licht laten branden bij afwezigheid. Het aantal genomen preventiemaatregelen is ontleend aan de CBS-gegevens en de Politiemonitor Bevolking. De kosten per preventiemaatregel zijn gebaseerd op winkelprijzen en arbeidskosten. Naar schatting wordt op jaarbasis ongeveer 1,4 miljard euro aan preventiemaatregelen uitgegeven. Dit is ongeveer € 88 per hoofd van de bevolking. Het gaat hierbij waarschijnlijk om een ondergrens, omdat de berekening slechts gebaseerd is op een beperkt aantal preventiemaatregelen. Tabel 8.10 in bijlage 4 geeft een overzicht.

8.2.2 Preventiemaatregelen door bedrijven en instellingen

Ook bedrijven nemen steeds meer preventiemaatregelen. Uit CBS-gegevens over de omzet van de beveiligingsindustrie (zie tabel 8.11 in bijlage 4) blijkt dat de omzet in bedrijfsbeveiliging in elf jaar tijd ruim verdubbeld is. Bedrijfsbeveiliging is verantwoordelijk voor 75% van de totale omzet van deze sector en voor 93% van alle activiteiten die aan criminaliteit gerelateerd zijn (zie figuur 8.11). Per hoofd van de bevolking kosten de particuliere beveiligingsactiviteiten in het kader van preventie € 71. Daarnaast besteden bedrijven en instellingen ook geld aan andere preventieve maatregelen, zoals extra sloten en alarminstallaties. De Monitor

Criminaliteit Bedrijfsleven schat de omvang van deze maatregelen op zo'n 589 miljoen euro (zie tabel 8.12 in bijlage 4).

Figuur 8.11 Omzet beveiligingsindustrie, 2006*

* 2006: voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.11 in bijlage 4.

Bron: CBS, bewerking WODC

8.2.3 Overige preventiemaatregelen

Sommige preventiemaatregelen worden zowel door particulieren als bedrijven genomen, zoals het afsluiten van een verzekering die de schade van bijvoorbeeld diefstal, inbraak of brandstichting dekt. In de internationale literatuur (zie Brand en Price, 2000 en Mayhew, 2003) worden de kosten van deze verzekering ook meegeteld als preventie-uitgaven. De kosten van dit soort verzekeringen zijn gedefinieerd als de betaalde premies minus uitgekeerde bedragen. Omdat bijvoorbeeld inboedelverzekeringen ook aangaan worden om brandschade te dekken, moeten de kosten hiervoor worden gecorrigeerd. Uit de PMB weten we hoeveel verzekeringen uitkeren bij schade door vernieling of diefstal. De verhouding tussen deze uitkering en het totaal uitgekeerde bedrag vormt het percentage van de uitkering dat toegerekend kan worden aan misdrijven. De totale berekende kosten van schadeverzekeringen vermenigvuldigd met dit percentage kunnen worden beschouwd als preventiemaatregel tegen misdrijven. Op jaarbasis betreft het ongeveer 591 miljoen euro.

In het kader van preventie houdt de dienst Justis van het Ministerie van Justitie zich bezig met het preventief toetsen van de integriteit. Justis

controleert bij overheden, particulieren, bedrijven en instellingen of afgegeven verklaringen, verleende vergunningen en subsidies worden misbruikt voor criminele handelingen. Zo verstrekt Justis onder andere verklaringen van geen bezwaar en handelt zij gratieverzoeken af. De kosten van Justis in het kader van preventie die ten laste van het ministerie vallen zijn reeds in paragraaf 8.1.2 verwerkt, maar een grote deel van de kosten wordt gedekt door leges betaald door particulieren of rechtspersonen. Tabel 8.13 in bijlage 4 geeft een overzicht.

8.2.4 Uitgaven aan preventie

Als alle uitgaven bij elkaar geteld worden, blijken de preventie maatregelen van particulieren, bedrijven en instellingen jaarlijks 3,7 miljard euro te kosten (zie ook tabel 8.14 in bijlage 4). Dit is ruim € 229 per hoofd van de bevolking. Hierin zijn niet inbegrepen de overheidsuitgaven ten behoeve van preventie. In paragraaf 8.1.2 is gebleken dat deze ongeveer 2,2 miljard euro bedragen.

8.3 Uitgaven als gevolg van criminaliteit

In deze paragraaf komt de geleden schade door burger, bedrijfsleven en overheid aan bod. De schattingen zijn gebaseerd op een groot aantal bronnen.

8.3.1 Schade voor bedrijven en instellingen

Uit de MCB blijkt dat bedrijven en instellingen naar schatting jaarlijks 870 miljoen euro schade lijden als gevolg van criminaliteit (zie tabel 8.15 in bijlage 4). Het betreft hier directe schade aan en/of diefstal van goederen en transportmiddelen, inbraak en geweld. Bij de directe schade moet worden gedacht aan kosten die zijn gemaakt voor vervanging, reparatie en dergelijke. Indirecte schade, daarentegen, heeft betrekking op bijvoorbeeld vertraging in de levering van producten en diensten. De indirecte schade bedraagt jaarlijks ongeveer 102 miljoen euro.

Een andere vorm van indirecte schade voor het bedrijfsleven is productiviteitsverlies als gevolg van het feit dat werknemers die slachtoffer van een misdrijf zijn geworden, ziek thuis zitten. Getracht is om hiervan een inschatting te maken. Uit CBS-gegevens en de Politie monitor Bevolking weten we of slachtoffers medische hulp hebben gezocht. Artsbezoek zal dikwijls op werkdagen plaatsvinden. Volgens het CBS is de gemiddelde verblijfsduur in een ziekenhuis zes dagen. Vermenigvuldiging met de gemiddelde arbeidskosten leidt derhalve tot een schatting van het productiviteitsverlies van werknemers van circa 806 miljoen euro. Dit is

waarschijnlijk een ondergrens: slachtoffers die geen letsel hadden maar desalniettemin één of meer dagen van hun werk verzuimen, zijn niet meegenomen.

Een belangrijke schadepost voor het bedrijfsleven is fraude. Hoffmann (2005) schat dat jaarlijks 5,9 miljard euro door fraude uit bedrijven verdwijnt. Volgens de Bond van Verzekeraars in 2005 werd voor ongeveer 1.000 miljoen euro gefraudeerd met verzekeringen, met name reisverzekeringen. Volgens het Platform Energiediefstal wordt jaarlijks voor ongeveer 205 miljoen euro aan energie gestolen. De grootste boosdoeners zijn de illegale hennepkwekerijen. Tabel 8.16 in bijlage 4 geeft een overzicht.

8.3.2 *Schade voor burgers*

In slachtofferenquêtes is gevraagd naar de schade die burgers hebben ondervonden als gevolg van een aantal veelvoorkomende delicten. De totale schade wordt geraamd op 2,2 miljard euro (zie tabel 8.17 in bijlage 4). Diefstal en vandalisme zijn de grootste schadeposten. Wel lijkt de schade te verschuiven van inbraak naar andere vormen van diefstal, met name uit auto's. Ook bij vernielingen zijn met name de auto's het mikpunt. Bij benadering wordt ongeveer 45% van de schade door de verzekering vergoed. Een andere schadepost voor burgers is pinpasfraude. Volgens een schatting van De Nederlandsche Bank bedroeg de schade in 2005 ongeveer 3,8 miljoen euro. Daarnaast doneerden particulieren en bedrijven in 2006 tezamen 1,7 miljoen euro aan Slachtofferhulp Nederland.

Bij slachtoffers kan er ook sprake zijn van letselschade. Hierover is niet zoveel bekend. Groot et al. (2007) hebben berekend dat de medische kosten circa 54 miljoen euro bedragen, maar dat het emotionele en fysieke leed vele malen groter is en de samenleving zo'n 8,6 miljard euro kost. Deze schatting is gemaakt met behulp van de zogenoemde 'Quality Adjusted Life Year'-methode (QALY). Deze methode is afkomstig uit de gezondheidswetenschappen. De kwaliteit van leven wordt uitgedrukt in een getal tussen nul en één. In diverse onderzoeken is aan respondenten is gevraagd hoeveel dagen van hun leven zij zouden willen inleveren om in goede gezondheid verder te leven. Een QALY van 0,5 betekent dat men bijvoorbeeld liever nog vijf jaar in goede fysieke en geestelijke gezondheid verder leeft, dan tien jaar in een slechte gezondheid. De Raad voor Volksgezondheid en Zorg (2006) heeft onlangs voorgesteld om een jaar dat iemand in goede gezondheid leeft te waarderen met maximaal € 80.000. De resultaten van deze onderzoeken kunnen worden gebruikt om de kwaliteit van leven van slachtoffers van criminaliteit te bepalen. Door per delict te kijken wat het levenskwaliteitverlies is en dit te vermenigvuldigen met € 80.000, komen Groot et al. tot een schadepost van 8,6 miljard euro.

Meerding (2005) becijferde dat kindermishandeling de samenleving jaarlijks 965 miljoen euro kost. Hierin zijn ook de totale uitgaven aan criminaliteit als gevolg van kindermishandeling inbegrepen. Aangezien deze kosten reeds onderdeel zijn van de andere uitgaven die in dit hoofdstuk worden berekend, moet hiervoor worden gecorrigeerd. De nettoschade van kindermishandeling bedraagt dan 450 miljoen euro (zie tabel 8.18 in bijlage 4).

Een andere bron om vast te stellen wat de materiële en immateriële schade is geweest van slachtoffers zijn de uitkeringen door het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Tabel 8.19 in bijlage 4 geeft een overzicht. In 2006 is bijna 10 miljoen euro uitgekeerd aan slachtoffers. Dit is een toename van bijna 64% ten opzichte van 1995. Ongeveer tweederde is voor immateriële schade en eenderde voor materiële schade. Daarbij dient te worden aangekend dat alleen die schade wordt vergoed die niet reeds door andere personen of instanties is vergoed. Per hoofd van de bevolking gaat om bijna € 0,59 en per slachtoffer om € 2,81.

8.3.3 Schade voor de overheid

Ook de overheid lijdt forse schade als gevolg van criminaliteit. Tabel 8.20 in bijlage 4 geeft een overzicht van het strafrechtelijk nadeel dat opgespoord is door de FIOD-ECD. Het gaat daarbij om belastingfraude en financieel-economische fraude. Bij financieel-economische fraude moet worden gedacht aan bijvoorbeeld faillissementsfraude, corruptie in het bedrijfsleven, malafide ondernemingen en zorgfraude. In 2003 is ruim 700 miljoen euro opgespoord en strafrechtelijk vervolgd. Het belastingnadeel is doorgaans groter. Maar kleinere vormen van fraude worden bestuursrechtelijk afgedaan door middel van een navordering. Indien de navordering wordt betaald, wordt er niet strafrechtelijk vervolgd.

Naast fiscale en economische fraude is ook fraude met sociale verzekeringen mogelijk. De zware zaken worden afgedaan door de SIOD. De SIOD heeft in 2006 ongeveer 16 miljoen euro aan niet-betaalde socialeverzekeringspremies en belastingen opgespoord. Dit is aanzienlijk minder dan in voorgaande jaren. Een groot deel van de opgespoorde fraude betreft identiteitsfraude. Het maatschappelijk nadeel hiervan wordt geschat op 14 miljoen euro. De middelzware en lichte fraudegevallen worden afgedaan door de uitvoeringsinstanties, zoals het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De lichte gevallen worden meestal bestuursrechtelijk afgedaan door middel van een navordering, de middelzware zaken worden strafrechtelijk vervolgd (zie begrotingen SZW). Met deze laatste categorie is naar schatting een bedrag van ongeveer 137 miljoen euro op jaarbasis gemoeid. Het betreft hier opgespoorde fraude met de bijstand, arbeidsongeschiktheids-

verzekeringen, kinderbijslag, (nabestaanden)pensioenen, werkloosheidsverzekeringen en Ziektewet. De twee overige bijzondere opsporingsdiensten AID en VROM-IOD zijn beide goed voor ongeveer 1 à 2 miljoen euro.

8.3.4 Overige schade

Geld dat op criminele wijze vergaard is, moet vaak op een of andere manier worden witgewassen. Dit kan door bijvoorbeeld grote transacties contant te betalen en de verkregen goederen later op legale manier te verkopen. Om enig zicht te krijgen op de omvang van het illegale circuit is sinds 1994 de Wet Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) van kracht. Alle transacties van grote waarden moeten worden gemeld. Vervolgens wordt uitgezocht in hoeverre de transactie verdacht is. Tabel 8.21 in bijlage 4 geeft een overzicht van de verdachte ongebruikelijke transacties. In 2005 ging het om ruim 1,1 miljard euro, ofwel € 69 per hoofd van de bevolking. Een uitgebreid onderzoek naar de omvang, kenmerken en besteding van misdaadgeld is uitgevoerd door Meloen e.a. (2003).

Na aangifte van fraude of vermogensmisdrijf kan de officier van justitie besluiten om vervolging in te stellen. Naast een straf kan de ovj ook ontneming vorderen van het bedrag dat op criminele wijze verkregen is. Om ervoor te zorgen dat de ontnemingsvordering ook betaald wordt, kan het OM conservatoir beslag laten leggen op bankrekeningen of waardevolle eigendommen. De rechter in eerste aanleg heeft in 2006 voor ongeveer 88 miljoen euro aan ontnemingsmaatregelen opgelegd.

8.3.5 Totale schade

Om een beeld van de totale schade te krijgen, kunnen we bovengenoemde schadeposten bij elkaar tellen. De ontnemingsvorderingen en ongebruikelijke transacties laten we buiten beschouwing omdat deze waarschijnlijk deels overlappen met de eerdergenoemde schadeposten. Ook de uitkeringen van het SGM zijn niet meegeteld, omdat deze reeds in paragraaf 8.1.1 ten laste van de overheid zijn gekomen. In totaal bedraagt de schade door criminaliteit op jaarbasis dan 21,1 miljard euro. Dit komt neer op ongeveer € 1.293 per hoofd van de bevolking. Tabel 8.22 in bijlage 4 geeft een overzicht.

8.4 Internationale vergelijking

Ook in andere landen worden pogingen gedaan om de kosten van criminaliteit te kwantificeren. Cohen (2000 en 2005) gaat uitgebreid in op de methodologische problemen, maar geeft geen overzicht van de totale kosten van criminaliteit. Publicaties die daar wel een poging toe doen,

zijn Brantingham en Easton (1998) voor Canada in 1993, Schreuders e.a. (1999) voor Nederland in 1998, Anderson (1999) voor de Verenigde Staten in 1998, Brand en Price (2000) voor Engeland en Wales in de periode 1999-2000, Dubourg e.a. (2005) alleen voor delicten tegen personen en huishoudens in Engeland en Wales in de periode 2003-2004 en Mayhew (2003) voor Australië in 2001. Ook deze onderzoekers lopen tegen het probleem op dat met name ten aanzien van preventiemaatregelen en schade de gegevens beperkt zijn, meerdere bronnen gecombineerd moeten worden, dat uitsplitsingen naar misdrijven en andere onderdelen soms moeilijk te maken zijn en dat er aannames gemaakt moeten worden.

Het is interessant om de Nederlandse situatie te vergelijken met die van de Verenigde Staten, Canada, Australië en Engeland en Wales. Daartoe zijn de uitkomsten van de onderzoeken eerst vertaald naar prijzen 2004 door middel van een inflatiecorrectie die van toepassing is op het desbetreffende land. Vervolgens zijn de bedragen op basis van de *purchasing power parity* vertaald naar euro's.² Zowel Brand en Price (2000) als Mayhew (2003) maken een onderscheid tussen uitgaven ter voorkoming van, als gevolg van en in reactie op criminaliteit. Deze indeling wijkt iets af van het onderhavige hoofdstuk, vandaar dat de Nederlandse gegevens in deze box aangepast zijn aan de internationale indeling. Anderson (1999) en Brantingham en Easton (1998) maken zelf dit onderscheid niet, maar op basis van de gegevens in de desbetreffende publicaties is alsnog getracht de bedragen in deze categorieën in te delen. De onderzoeken van Schreuders e.a. (1999) en Dubourg e.a. (2005) zijn hier niet vergeleken omdat dit rapport een update is van de eerstgenoemde studie en omdat de tweede genoemde studie weliswaar een update is van Brand en Price (2000), maar alleen voor delicten tegen personen en huishoudens.

De resultaten van de vergelijking staan in figuur 8.12 en tabel 8.23 in bijlage 4. De cijfers over de justitiële reactie zijn het makkelijkst in te schatten omdat ze veelal vermeld staan in overheidsbegrotingen. In Nederland wordt hieraan 4 miljard euro uitgegeven tegenover 19 miljard euro in Engeland en Wales, 5 miljard euro in Australië, 325 miljard euro in de Verenigde Staten en 9 miljard euro in Canada. Per hoofd van de bevolking is dit respectievelijk € 272, € 357, € 270, € 1.200 en € 322. De kosten van preventiemaatregelen en schade zijn in alle gevallen grove schattingen. In totaal zijn de geschatte kosten van criminaliteit in Nederland € 1.929 per hoofd van de bevolking tegenover € 1.780 per hoofd van de bevolking in Engeland en Wales, € 1.179 in Australië, € 7.200 in de Verenigde Staten, en € 1.369 in Canada. Vier van de vijf onderzochte landen liggen qua kosten per hoofd van de bevolking bij elkaar in de

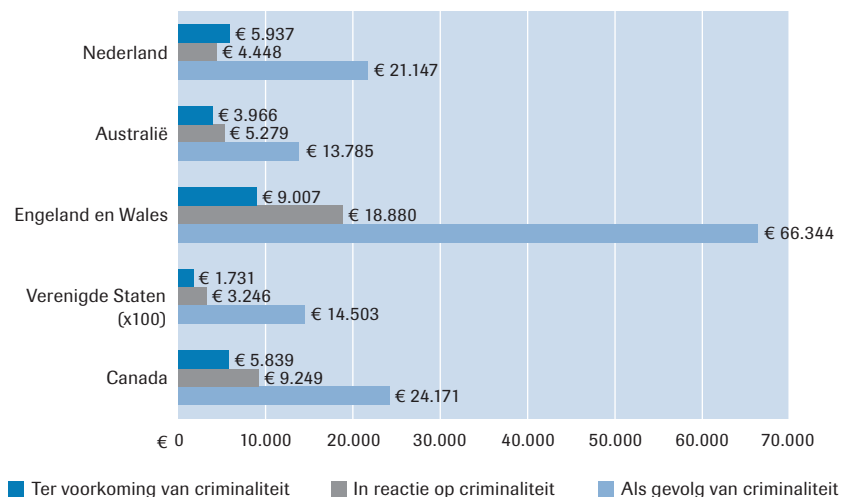
2 De purchasing power parity (PPP) is de wisselkoers gecorrigeerd voor verschillen in prijsniveaus.

buurt. Maar met name de kosten van criminaliteit in de Verenigde Staten springen eruit. Dit is des te opmerkelijker aangezien de verhouding geregistreerde criminaliteit en inwoners voor alle landen in de onderzochte jaren rond de 0,09 ligt.

Enige voorzichtigheid bij het vergelijken van de verschillende landen is geboden. Niet alle landen rekenen dezelfde onderdelen mee, enerzijds door gebrek aan gegevens, anderzijds door institutionele verschillen. Zo wordt in de Amerikaanse en Canadese berekening het gehele politiebudget meegeteld omdat geen goede uitsplitsing gemaakt kon worden naar opsporings- en niet-opsporingsactiviteiten. Verder zijn de medische onkosten in de Verenigde Staten relatief hoog, hetgeen de totale kosten van criminaliteit kan opdrijven. In de Nederlandse situatie zijn de uitkeringen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven een goede indicatie van met name de immateriële schade van geweldsslachtoffers, omdat het uitkeringsbudget van het SGM in beginsel ongelimiteerd is. In Engeland en Wales en in Australië is dit budget wel gelimiteerd en daarmee geen goede indicator. In de Amerikaanse studie wordt de aanschaf van een legaal wapen als preventiemaatregel beschouwd, terwijl dit in Nederland en Engeland en Wales verboden is.

Figuur 8.12 Internationale vergelijking*

* Miljoenen euro, prijzen 2006.

Voor de corresponderende cijfers, zie tabel 8.23 in bijlage 4.

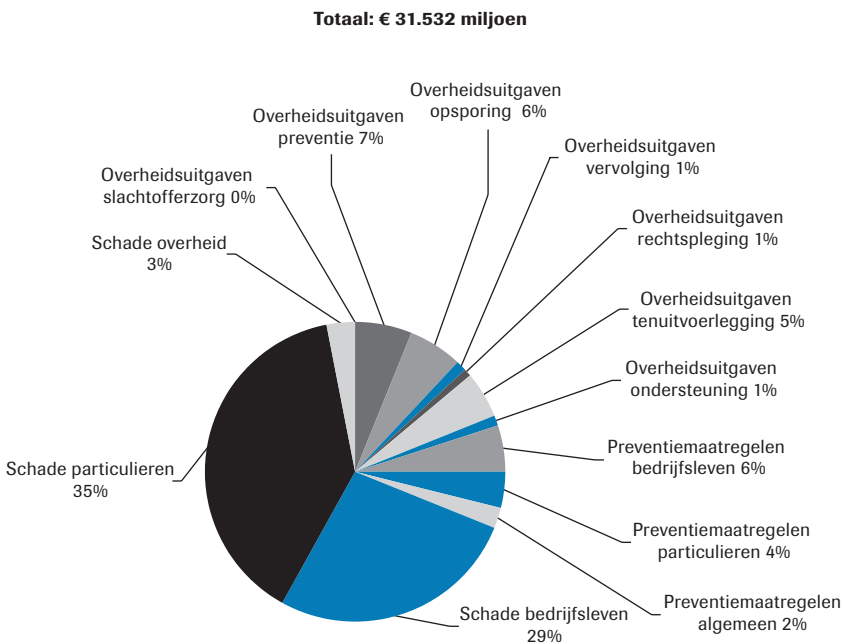
Bron: Brantingham & Easton (1998), Anderson (1999), Brand & Price (2000), Mayhew (2003), OECD, CBS, bewerking WODC

8.5 Resumé

In tabel 8.24 in bijlage 4 worden alle uitgaven aan criminaliteit kort samengevat. Dit beeld is geenszins volledig. Vanwege definitie-, meet- en conceptuele problemen, en vanwege de beperkte en verbrokkelde beschikbaarheid van cijfers op dit terrein zijn de schattingen noodgedwongen vrij grof. Zeer waarschijnlijk betreft het een onderschatting, aangezien vele vormen van schade en preventie buiten beeld zijn gebleven.

Met dit voorbehoud kunnen we concluderen dat de totale kosten van criminaliteit op jaarbasis ongeveer 31,5 miljard euro bedragen. Dit komt neer op ruim € 1.929 per hoofd van de bevolking, hetgeen enigszins vergelijkbaar is met de kosten per hoofd van de bevolking in Engeland en Wales. De totale kosten bestaan voor 21% (6,7 miljard euro in 2006) uit overheidsuitgaven in reactie op criminaliteit, voor 12% (3,7 miljard euro in 2006) uit preventieve maatregelen van particulieren en bedrijven en voor 67% (21,1 miljard euro in 2006) uit schade voor bedrijven, particulieren en overheid. De onderverdeling is grafisch weergegeven in figuur 8.13.

Figuur 8.13 Kosten van criminaliteit naar soort, 2006*

* Voorlopige cijfers.

Voor de corresponderende cijfers en bronnen, zie tabellen 8.9 en 8.16 in bijlage 4.

De baten van strafrechtshandhaving zijn in dit hoofdstuk niet aan bod gekomen. Om hierover een uitspraak te doen moeten de effecten van justitieel beleid in kaart worden gebracht. Dit is niet altijd eenduidig te meten. Ten eerste is het lastig om het effect van justitiebeleid te onderscheiden van het effect van andere maatschappelijke ontwikkelingen. Neemt de criminaliteit bijvoorbeeld af omdat er meer politie op straat surveilleert, of omdat er meer aandacht voor normen en waarden is? Ten tweede rijst onherroepelijk de vraag wat wel en wat niet als effect meegeteld gaat worden. Bijvoorbeeld, afnemende criminaliteit leidt tot minder druk op de justitiële keten, maar ook tot toenemende gevoelens van veiligheid bij burgers en minder claims bij verzekeringsmaatschappijen. Moeten al deze effecten worden meegeteld, en hoe tel je die bij elkaar op? Indien de effecten wel gemeten kunnen worden, zou een kosteneffectiviteitsstudie kunnen worden gemaakt. Om tot een kosten-batenanalyse te komen moeten de effecten echter ook worden uitgedrukt in geld. Dit is zo mogelijk nog gecompliceerder. Hoe ken je een geldelijke waarde toe aan toegenomen gevoelens van veiligheid?

Een beperkt aantal baten van justitieel beleid op het gebied van strafrechtshandhaving is op dit moment wel goed meetbaar. Zo worden de inkomsten uit boetes en transacties als gevolg van misdrijven geschat op ruim 38 miljoen euro en is er 15 miljoen euro aan ontnemingsmaatregelen geïnd in 2004 (bron: CJIB, bewerking WODC).

Dit overzicht kent ook zijn beperkingen. De uitgaven van gemeenten en provincies aan criminaliteit en rechtshandhaving zijn doorgaans niet meegeteld vanwege de sterke versnippering van gegevensbronnen hieromtrent. Het CBS is momenteel bezig met een analyse hiervan maar de resultaten zijn nog niet beschikbaar. Ook de uitgaven van bijzondere opsporingsambtenaren, toezichthouders, het UVW, SVB, Douane, Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD) en Arbeidsinspectie zijn niet meegenomen. De uitgaven aan criminaliteit en rechtshandhaving van deze instellingen zijn vaak moeilijk als aparte post op de begroting te onderscheiden.

9 Nederland in internationaal perspectief

P.R. Smit

Nederland is geen eiland, geïsoleerd van de rest van de wereld. Net als bij nationale economische ontwikkelingen kunnen veranderingen in de omvang en het karakter van de criminaliteit hun oorzaak vinden in binnenlandse factoren (zoals nieuwe wetgeving of veranderende demografische factoren) of in internationale ontwikkelingen (migrantenstromen, politieke en economische ontwikkelingen in Oost-Europa, wereldwijde aandacht voor andere soorten criminaliteit zoals terrorisme enzovoort). Cijfermatige vergelijking van de Nederlandse ontwikkelingen met die in andere landen kan een aanwijzing geven waar de oorzaken gezocht moeten worden. Zo daalt bijvoorbeeld de criminaliteit, en dan met name de vermogenscriminaliteit in Nederland en in de meeste omringende landen in de afgelopen jaren, na een stijging in het laatste decennium van de vorige eeuw. Dan ligt het voor de hand naar oorzaken te zoeken die niet specifiek Nederlands zijn. De manier waarop de rechtshandhaving is georganiseerd en in de praktijk wordt uitgevoerd, is in elk land verschillend. Enerzijds levert dit problemen op bij het maken van vergelijkende statistieken, anderzijds geeft het de gelegenheid te zien wat het effect van bepaalde beleidsmaatregelen zou kunnen zijn op basis van ervaringen in andere landen.

Dit hoofdstuk geeft voor zover mogelijk een vergelijking van de criminaliteit in een aantal Europese landen, Australië, de Verenigde Staten, Canada en Japan. Voor zover er cijfers beschikbaar zijn, worden in ieder geval alle EU-lidstaten met elkaar vergeleken. En in het bijzonder wordt telkens aandacht besteed aan een vergelijking tussen Nederland en de meest nabijgelegen landen België, Denemarken, Duitsland, Engeland¹, Frankrijk en Luxemburg (hierna, alhoewel strikt gesproken niet geheel juist, als 'buurlanden' aangeduid).

In de vorige uitgave van *Criminaliteit en Rechtshandhaving* (Eggen, Van der Heide 2005) was dit hoofdstuk niet opgenomen omdat de twee belangrijkste gegevensbronnen voor dit hoofdstuk, de internationale slachtofferenquête (ICVS) en het *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics* niet geactualiseerd waren ten opzichte van de voorlaatste *Criminaliteit en Rechtshandhaving* (Van der Heide, Eggen 2003). Inmiddels zijn van beide gegevensbronnen nieuwe edities uitgekomen (Aebi et al. 2006; Van Dijk, Van Kesteren, Smit 2007). Deze nieuwe gegevens, geactualiseerd tot 2003 (*European Sourcebook*) of 2004 (ICVS) zijn verwerkt in dit hoofdstuk.

9.1 Voorbehoud bij het maken van internationale vergelijkingen

Diversiteit in de gehanteerde bronnen

Over het algemeen komen gegevens uit bronnen die specifiek voor één land samengesteld zijn. Dit feit alleen al maakt dat de gegevens niet zonder meer te vergelijken zijn (zie ook *Crime Trends in Europe*, 2000). Ook komt

1 Waar in de tekst gesproken wordt over Engeland wordt Engeland en Wales bedoeld. Noord-Ierland en Schotland zijn hier niet bij inbegrepen.

het voor dat gegevens over een bepaald onderdeel van de strafrechtsketen niet in elk land door dezelfde soort instantie verzameld worden. Zo worden bijvoorbeeld de gegevens over het vervolgingstraject, in de regel het terrein van het OM, in Spanje door de rechtbanken verzameld. Ook maakt het verschil of gegevens uit een 'onafhankelijke' bron komen, zoals soms nationale statistische bureaus dat zijn, of door 'belanghebbenden' verzameld worden.

Verschillende definities van (juridische) begrippen

In vrijwel alle landen wordt een onderscheid gemaakt tussen 'misdrijven' (die wel tot de criminaliteit gerekend worden) en 'overtredingen' (gedrag waarbij weliswaar de wet overtreden wordt, maar dat toch niet als crimineel beschouwd wordt). In sommige landen is er zelfs sprake van een driedeling (bijvoorbeeld in Frankrijk: *crimes*, *délits* en *contraventions*). Uit de aard der zaak zijn de Wetboeken van Strafrecht voor elk land verschillend. Dit komt op verschillende manieren tot uitdrukking: sommige gedragingen zijn in het ene land wel strafbaar gesteld en in het andere land niet (bijvoorbeeld prostitutie, abortus, euthanasie); de grens tussen misdrijven en overtredingen is niet in elk land hetzelfde; ook de precieze definities van delictcategorieën zullen verschillend zijn (waar ligt de grens tussen moord/doodslag en dood door schuld; wordt onder 'inbraak' alleen inbraak in een woning verstaan of ook in een auto, een schuur of iets dergelijks; enzovoort).

Verschillen in de rechtssystemen

De manier waarop het justitiële apparaat is georganiseerd, verschilt van land tot land. Vooral de precieze rol van de politie (en bijvoorbeeld de manier waarop de politie zaken registreert) en van het OM heeft een grote invloed op de gegevens. Of bijvoorbeeld een melding van een misdrijf ook daadwerkelijk geregistreerd wordt, zal afhankelijk zijn van de verplichting die de politie heeft om misdrijven voor te leggen aan de vervolgingsautoriteiten, ook als er nog geen verdachte is. Zo is dit in Nederland niet het geval, in Frankrijk wel. Ook de vraag of er bij de vervolging sprake is van een legaliteitsprincipe (waarbij de vervolgingsautoriteit verplicht is elk misdrijf te vervolgen) of een opportuniteitsprincipe (waarbij de vervolgingsautoriteit een discretionaire bevoegdheid heeft, dus ook kan beslissen zaken *niet* te vervolgen) zal van invloed zijn op de registratie door de politie en vervolgens op de beslissing die de politie neemt om een zaak over te dragen aan het OM.

Verschillen in de gemaakte statistische keuzes

Een laatste voorbehoud is van statistische aard. Bij het maken van statistieken moeten er bepaalde keuzes worden gemaakt. In het geval van criminaliteitsstatistieken zijn de belangrijkste keuzes de teleenheid en het telmoment. De teleenheid kan daders betreffen, of strafbare feiten of strafzaken. Deze keuze wordt niet door elk land op dezelfde manier gemaakt. Bij het telmoment gaat het er vooral om op welk moment bepaalde kenmerken aan een zaak worden toegekend. Een zaak die bij de politieregistratie

gezien wordt als moord, kan bij beoordeling door de officier van justitie veranderen in 'dood door schuld'.

Vergelijkingsmethoden

Ruwweg zijn er twee manieren om toch te trachten zinvolle vergelijkingen te maken tussen landen onderling.

Ten eerste kan men een keuze maken in de soort (vergelijkende) analyse die toegepast wordt. In principe zijn er drie soorten van vergelijkende analyse mogelijk.

- *Niveauevergelijkingen*. Bij dit soort van vergelijkingen wordt gekeken naar de verschillen in de (absolute) niveaus. Een voorbeeld is de vraag waar het aantal diefstallen per 100.000 inwoners het hoogst is. Op deze manier vergelijken is zeer riskant. Alle vier de bovengenoemde kwesties kunnen hier een rol spelen.
- *Verdelingsvergelijkingen*. Hier wordt gekeken naar verhoudingen binnen bepaalde onderverdelingen, zoals tussen delictcategorieën. Zo kan het relatieve aandeel van de jeugdcriminaliteit in internationaal perspectief geplaatst worden. Met dit soort vergelijkingen weegt diversiteit in bronnen minder zwaar. Hetzelfde geldt voor de gemaakte statistische keuzes.
- *Trendvergelijkingen*. Een andere manier van vergelijken is dat er alleen gekeken wordt naar ontwikkelingen in de tijd. Hierbij is bijvoorbeeld te zien welke delictcategorieën in welke landen stijgen of dalen.

Ten tweede kan worden gepoogd op een zodanige manier gegevens te verzamelen dat de vier bovenstaande punten geheel of gedeeltelijk worden ondervangen. Als voorbeeld kan worden genoemd de Internationale Slachtofferenquête ICVS (Van Dijk, Van Kesteren, Smit 2007). Deze tracht door middel van een gestandaardiseerde vragenlijst zo veel mogelijk de definitieverschillen en de verschillen in statistische keuzes glad te strijken. Het probleem van de verschillende rechtssystemen weegt minder zwaar omdat het hier gaat om een slachtofferenquête waarbij (nog) geen sprake is van een justitiële reactie.

9.2 Ontwikkelingen

9.2.1 Criminaliteit en slachtofferschap

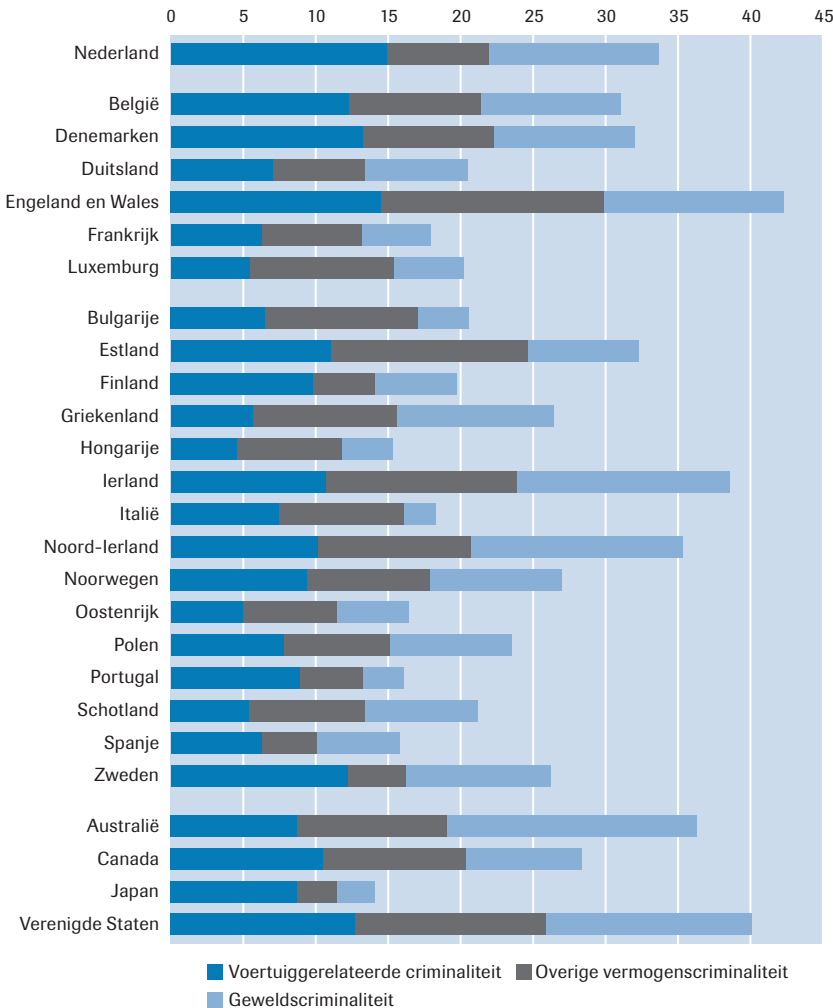
Het vergelijken van de omvang van de criminaliteit

De Internationale Slachtofferenquête (ICVS) meet en vergelijkt de omvang van door slachtoffers ondervonden criminaliteit in verschillende landen (Van Dijk, Van Kesteren, Smit 2007).² Tabel 9.1 (bijlage 4) geeft een

2 Bij de interpretatie van de cijfers van de ICVS is het goed te beseffen dat slachtoffers ook in een ander land een delict kunnen ondervinden. Gemeten wordt dus niet exact de criminaliteit in een bepaald land, maar de criminaliteit zoals ondervonden door slachtoffers uit een bepaald woonland. Hoewel hierover door de

overzicht, voor een tiental veelvoorkomende delicten, van de drie laatste metingen van de ICVS over de jaren 1995, 1999 en 2004. Opmerkelijk is dat Nederland uit deze slachtofferenquête te voorschijn komt als een land met een tamelijk hoge kans op slachtofferschap. Zie figuur 9.1 voor slachtofferschap in 2004, uitgesplitst naar drie hoofdcategorieën van misdrijven.

Figuur 9.1 Aantal ondervonden misdrijven per 100 respondenten, 2004

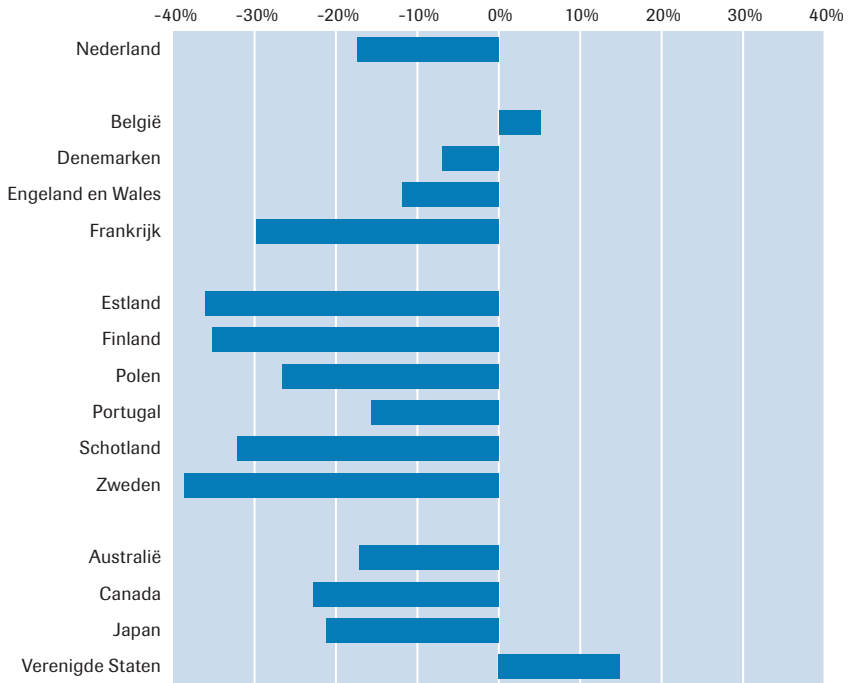

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.1 in bijlage 4.

Bron: ICVS

beperkte steekproefomvang van de ICVS geen duidelijke uitspraken kunnen worden gedaan, lijkt de invloed niet al te groot te zijn. Afhankelijk van het soort delict en het land, ligt het percentage delicten ondervonden in het buitenland tussen 0 en 20. Zie voor methodische kanttekeningen ook: Bruinsma e.a., 1990.

Figuur 9.2 Percentuele verandering ondervonden criminaliteit, 2004 vergeleken met 1999

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.1 in bijlage 4.

Bron: ICVS

De tamelijk hoge positie van Nederland blijkt hoofdzakelijk te wijten aan de zogenoemde ‘voertuigerelateerde’ criminaliteit: auto- en motor-diefstal, diefstal uit auto, fietsendiefstal. Vooral vanwege het grote aantal fietsendiefstallen kent Nederland de hoogste voertuigerelateerde criminaliteit. Naast de specifieke gelegenheidsfactor – er zijn in Nederland nu eenmaal veel meer fietsen dan elders – speelt hierbij mogelijk de hoge graad van verstedelijking in combinatie met het welvaartsniveau een rol. Doorgaans wordt dit als een criminogene factor beschouwd (Van Kesteren, Mayhew, Nieuwbeerta 2000), vooral in relatie tot vermogens-criminaliteit. Bij specifieke andere delicten is het beeld duidelijk anders. Bij inbraak (en pogingen daartoe) staat Nederland onder het gemiddelde, bij misdrijven tegen personen (diefstal met geweld, mishandeling en seksuele misdrijven) iets boven het gemiddelde, vooral vanwege het relatief hoge aantal bedreigingen en mishandelingen.

Van de buurlanden heeft Engeland duidelijk de hoogste door slachtoffers ondervonden criminaliteit, daarna komen Nederland, België en Denemarken, die onderling nauwelijks verschillen. Het verschil tussen Engeland en Nederland is grotendeel gelegen in de (pogingen tot) inbraak. Duitsland,

Frankrijk en Luxemburg, met een duidelijk lager niveau van ondervonden criminaliteit ten opzichte van Nederland, verschillen onderling ook niet veel.

Ontwikkelingen in de ondervonden criminaliteit, 1995-2004

Bij het kijken naar de ontwikkelingen in de tijd past een kanttekening: door externe ontwikkelingen (verminderde bereidheid om aan enquêtes mee te werken, technische ontwikkelingen die invloed hebben op de bereikbaarheid, zoals mobiele telefonie etc.) zijn de resultaten van opeenvolgende enquêtes nooit echt goed vergelijkbaar. In het bijzonder geldt voor de ICVS-meting van 2004 dat er, naast mogelijke externe factoren die de vergelijkbaarheid beïnvloeden, enkele methodische wijzigingen hebben plaatsgevonden die ook van invloed kunnen zijn geweest op de uitkomsten en op de vergelijkbaarheid met eerdere metingen van de ICVS. Hoewel analyses op de gegevens (Van Dijk, Van Kesteren, Smit 2007) geen directe aanleiding geven om de betrouwbaarheid en de vergelijkbaarheid van de ICVS 2004 in zijn algemeenheid in twijfel te trekken en het gebruik van de gegevens in deze publicatie derhalve gerechtvaardigd is, zijn er toch sommige cijfers die moeilijk te verklaren zijn. Voor Nederland is bijvoorbeeld het aantal autodiefstallen (1,0 per 100 respondenten in 2004) meer dan een verdubbeling ten opzichte van 1999. Deze stijging wordt niet gezien in andere slachtofferenquêtes (CBS en Politie-monitor, zie hoofdstuk 3) en ook niet in de geregistreerde autodiefstallen. Maar ook de stijging in met name de geweldscriminaliteit in de Verenigde Staten vindt geen bevestiging in hun nationale slachtofferenquête (BJS 2007). Mogelijke verklaringen voor deze verschillen kunnen te maken hebben met bijvoorbeeld andere vraagstelling, andere steekproeftrekking, andere meetperioden of oversampling van respondenten in grote steden.

Voor die landen waar de ICVS zowel in 2004 als ook in 1999 is afgenomen, geeft figuur 9.2 een overzicht van de percentuele daling of stijging in de ondervonden criminaliteit. De figuur geeft dus inzicht in de ontwikkeling in de tweede helft van de waarnemingsperiode 1995-2004. Het blijkt dat vrijwel overal een duidelijke daling in de criminaliteit heeft plaatsgevonden. Nederland vormt hierop met een daling van 17% geen uitzondering. De daling in Nederland wordt vrijwel uitsluitend veroorzaakt door een daling in de vermogenscriminaliteit, de geweldscriminaliteit is ongeveer hetzelfde gebleven. Van de buurlanden kent Frankrijk, vergeleken met Nederland, een grotere afname in de criminaliteit. België is een van de weinige landen waar de criminaliteit gestegen is.

De daling in de ondervonden criminaliteit lijkt een voortzetting te zijn van een trend die al eerder ingezet is. Hoewel het aantal landen waarbij de ICVS ook in 1995 is afgenomen kleiner is dan de in figuur 9.2 getoonde landen, valt in die landen over het algemeen ook in de periode 1995-1999 een dalend slachtofferschap waar te nemen.

9.2.2 Registratie en opsporing

Voor het registratie- en opsporingstraject wordt als bron het European Sourcebook gebruikt (zie bijlage 2). Het European Sourcebook bevat gedetailleerde informatie over een groot aantal Europese landen over de periode 1990-2003. Wel is de meest recente (derde) editie een beperkte: gegevens over OM-afdoeningen, soorten straf en de lengte van vrijheidsstraffen ontbreken.

De geregistreeerde criminaliteit, 2003

In alle landen worden veel minder misdrijven door de politie geregistreerd dan door slachtoffers ondervonden (zie voor ons land hoofdstuk 3). Twee effecten spelen hierbij een belangrijke rol, die in de diverse landen verschillend kunnen uitpakken: de aangiftebereidheid van de slachtoffers en de mate waarin de politie ter kennis gekomen zaken ook daadwerkelijk registreert.

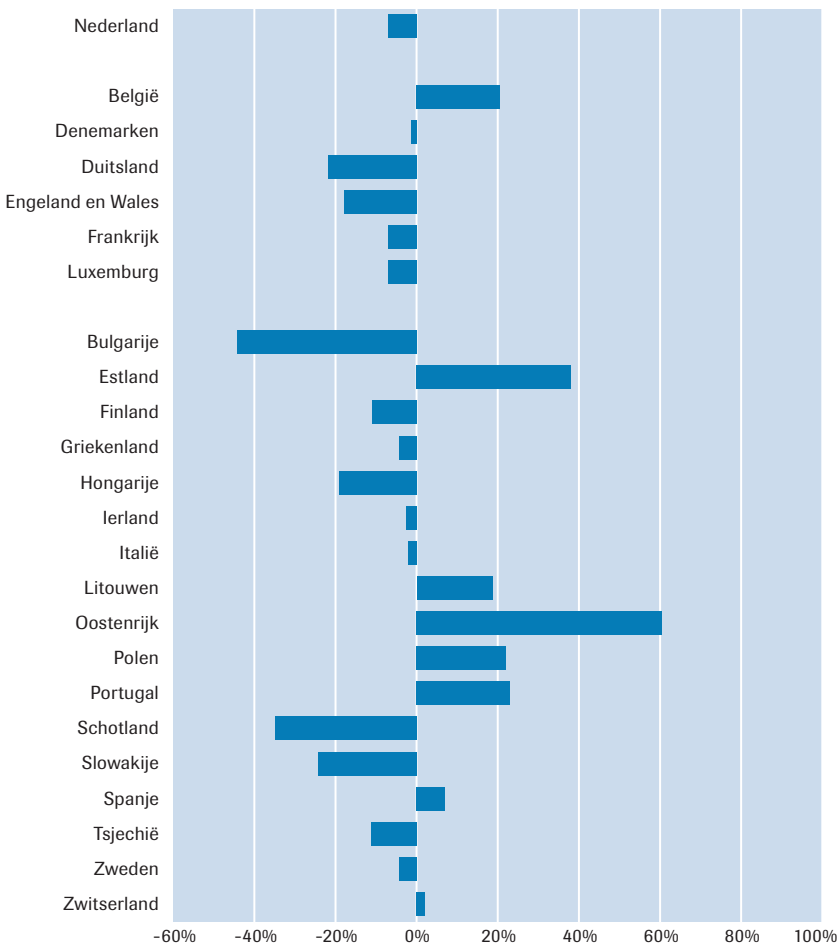
Tabel 9.2 geeft het aantal geregistreeerde misdrijven per 100.000 inwoners, totaal en voor een zestal delictsoorten. Voor Nederland valt, in vergelijking met de andere delicten, het lage aantal drugsdelicten op (hoewel er sprake is van een verdubbeling van 2003 ten opzichte van 2000) en het hoge aantal bij moord en doodslag. Bij de drugsdelicten is dit te verklaren uit het gedoogbeleid hier te lande, waarbij niet drugsbezit (voor eigen gebruik) maar alleen de handel in verdovende middelen vervolgd wordt. Bij moord en doodslag is het wat minder duidelijk; de categorie bevat ook de pogingen. Als we alleen naar voltooide moord en doodslag kijken, neemt Nederland een middenpositie in (zie tabel 9.3 in bijlage 4). Het relatief hoge aantal pogingen in Nederland wordt mogelijk voor een groot deel verklaard door het vervolgingsbeleid van het Nederlandse OM: de Nederlandse officier van justitie vervolgt eerder voor poging moord en doodslag waar zijn buitenlandse collega (zware) mishandeling of bedreiging ten laste legt (Duijn, Smit, Bijleveld 2007).

Om inzicht te krijgen in de verdeling over de soorten delicten is gekeken naar het relatieve aandeel van de vier geweldsmisdrijven (mishandeling, diefstal met geweld, moord en doodslag en verkrachting) ten opzichte van het delict diefstal. Dit geeft een indicatie van de relatieve verhouding tussen gewelds- en vermogensdelicten. Het beeld dat in de slachtoffer-enquête al naar voren kwam, namelijk dat Nederland relatief veel vermogens- en relatief minder geweldscriminaliteit kent, wordt hier bevestigd. Van de buurlanden kennen Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en vooral België en Engeland een relatief groter aandeel van geweldsdelicten. Alleen in Denemarken is het aandeel van geweldscriminaliteit kleiner dan in Nederland.

Ontwikkelingen in de geregistreeerde criminaliteit, 1995-2003

De figuren 9.3 en 9.4 geven een overzicht, niet van het relatieve aandeel van geweldscriminaliteit ten opzichte van vermogenscriminaliteit, maar van de ontwikkeling van de geregistreeerde vermogens- en geweldscriminaliteit in de tijd (zie ook tabel 9.2 in bijlage 4). Voor de vermogenscriminaliteit is alleen het delict diefstal genomen (in vrijwel alle landen het vermogensdelict dat verreweg het meeste voorkomt), voor de geweldsdelicten is de som genomen van diefstal met geweld, mishandeling, moord en doodslag en verkrachting.³

Figuur 9.3 Percentuele verandering geregistreeerde diefstal, 2003 vergeleken met 1995

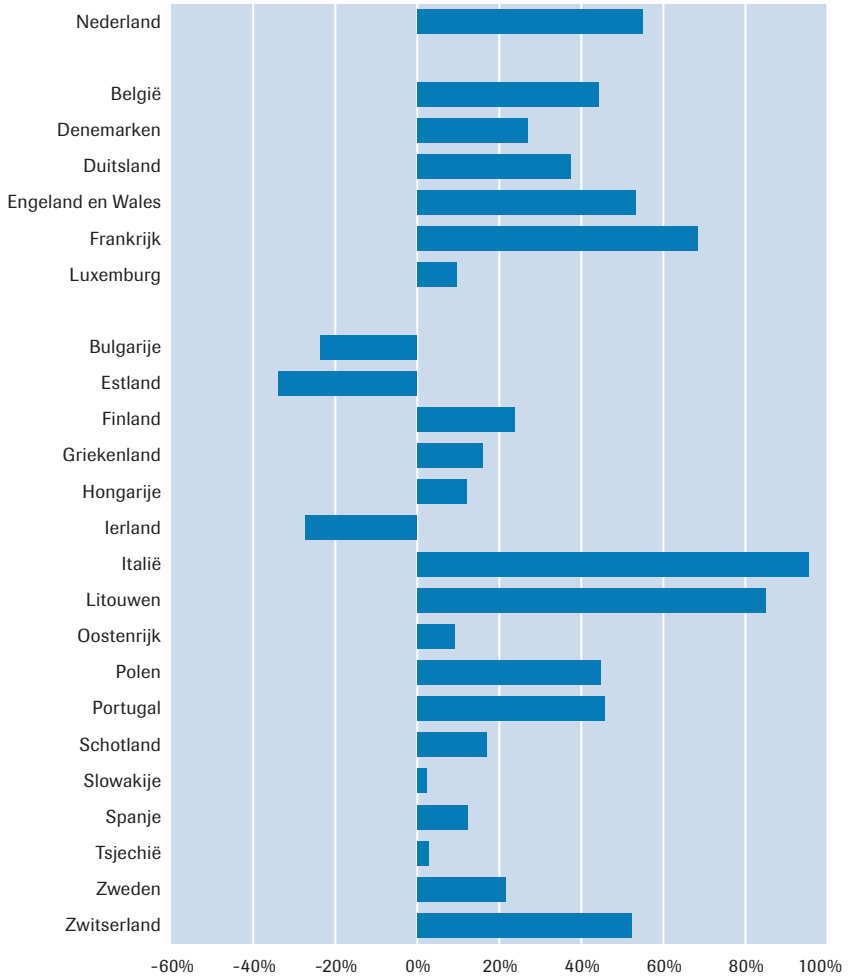

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.2 in bijlage 4.

Bron: European Sourcebook

³ Voor Engeland en Wales is voor de ontwikkeling in de geweldscriminaliteit het delict mishandeling buiten beschouwing gelaten. In deze periode is de definitie van dit delict gewijzigd met als gevolg dat de gegevens over 2003 niet gerelateerd kunnen worden aan 1995.

Figuur 9.4 Percentuele verandering geregisteerde geweldscriminaliteit, 2003 vergeleken met 1995

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.2.

Bron: European Sourcebook

Bij de vermogenscriminaliteit (diefstal, figuur 9.3) komt het beeld enigszins overeen met wat ook al uit de slachtofferenquêtes bleek, namelijk in het algemeen een daling. Dit geldt in het bijzonder voor Nederland en de buurlanden, met uitzondering van België waar een stijging van 21% waargenomen wordt. Bij geweldscriminaliteit (figuur 9.4) is de situatie geheel anders. Op een enkele uitzondering na is er sprake van een vaak forse stijging in de geregisteerde geweldscriminaliteit. En dat wijkt af van de bevindingen in de slachtofferenquêtes, waar er gemiddeld genomen voor

de geweldsmisdrijven een ongeveer even grote afname gemeten wordt als voor vermogenscriminaliteit.⁴

Een grotere aandacht van politie en justitie voor de verschillende vormen van geweldscriminaliteit kan dit verschijnsel wellicht verklaren. Een andere mogelijke verklaring, namelijk een stijging van de aangiftebereidheid van slachtoffers voor geweldsdelicten, wordt in algemene zin niet bevestigd in de ICVS (Van Dijk, Van Kesteren, Smit 2007), hoewel dit voor Nederland wel een verklaring zou kunnen zijn (Wittebrood, 2006).

Slachtoffers van moord en doodslag

Tabel 9.3 in bijlage 4 geeft een inzicht in het vóórkomen van het meest dramatische delict: moord of doodslag. De getallen stellen het aantal slachtoffers per jaar van dit delict voor, per 100.000 inwoners. Het gaat hier om voltooide moord en doodslag, dus de pogingen zijn niet meegenomen. Duidelijk is dat het niveau van moord en doodslag binnen de EU-landen (en de vier niet-Europese landen) niet erg verschilt. Tussen landen, maar ook in de tijd gezien zijn de verschillen gering. Een uitzondering hierop vormen de Baltische landen en de VS, waar het niveau aanzienlijk hoger ligt.

Van de buurlanden hebben alleen Denemarken en Luxemburg een wat lager aantal moorden dan Nederland; Frankrijk daarentegen kent over het algemeen een hoger aantal moorden. De daling van het aantal moorden in Nederland sinds het midden van de jaren negentig wordt in de buurlanden niet waargenomen.

De daders

Voor een overzicht van de daders⁵ van misdrijven is er de registratie van verdachten bij de politie. Op zich zou het aantal gevonden daders, gerelateerd aan het aantal geregistreerde misdrijven, een maat kunnen geven voor het ophelderingspercentage in een land. Het is echter zeer twijfelachtig of het aantal daders hiervoor wel een goede maat is (Smit et al. 2003). Wel is het zinvol te kijken naar het aandeel van specifieke groepen daders zoals bijvoorbeeld minderjarige en vrouwelijke daders. Voor een overzicht hiervan, uitgesplitst naar delictgroep, zie de tabellen 9.4 en 9.5.

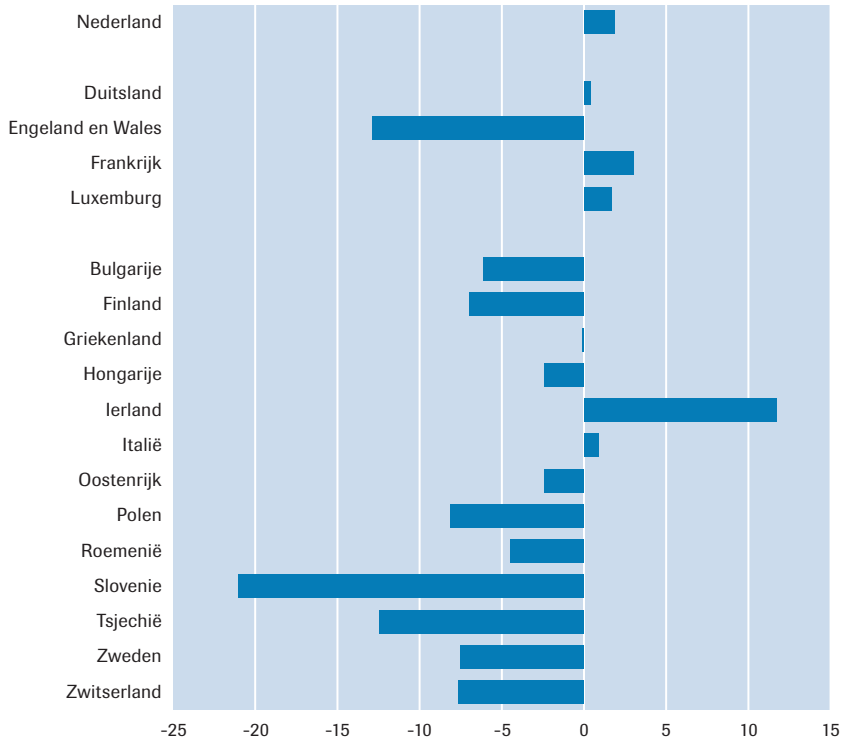
Zowel bij de minderjarige als bij de vrouwelijke daders is het beeld zeer divers en afhankelijk van de delictsoort. Bij diefstal en diefstal met geweld is het aandeel van minderjarige daders hoog, bij drugsdelicten daarentegen laag. Vrouwelijke daders worden relatief vaak gevonden bij diefstal (winkeldiefstal) en bij drugsdelicten.

4 Behalve dan voor Nederland, waar uit de ICVS blijkt dat de geweldscriminaliteit ongeveer gelijk blijft. Wel is er ook voor Nederland een verschil met de geregistreerde geweldscriminaliteit die sterk stijgt.

5 De definitie van 'dader' verschilt van land tot land. Meestal is er in dit stadium nog alleen sprake van 'verdachte'. Voor Nederland gaat het hier om 'gehoorde verdachte'.

Vergeleken met de buurlanden Duitsland, Engeland en Frankrijk kent Nederland bij de meeste delictsoorten een lager aandeel minderjarige daders. Dit geldt ook voor vrouwelijke daders, met uitzondering van de drugsdelicten.

Figuur 9.5 Verandering (in procentpunten) aandeel minderjarige daders van diefstal, 2003 vergeleken met 1995

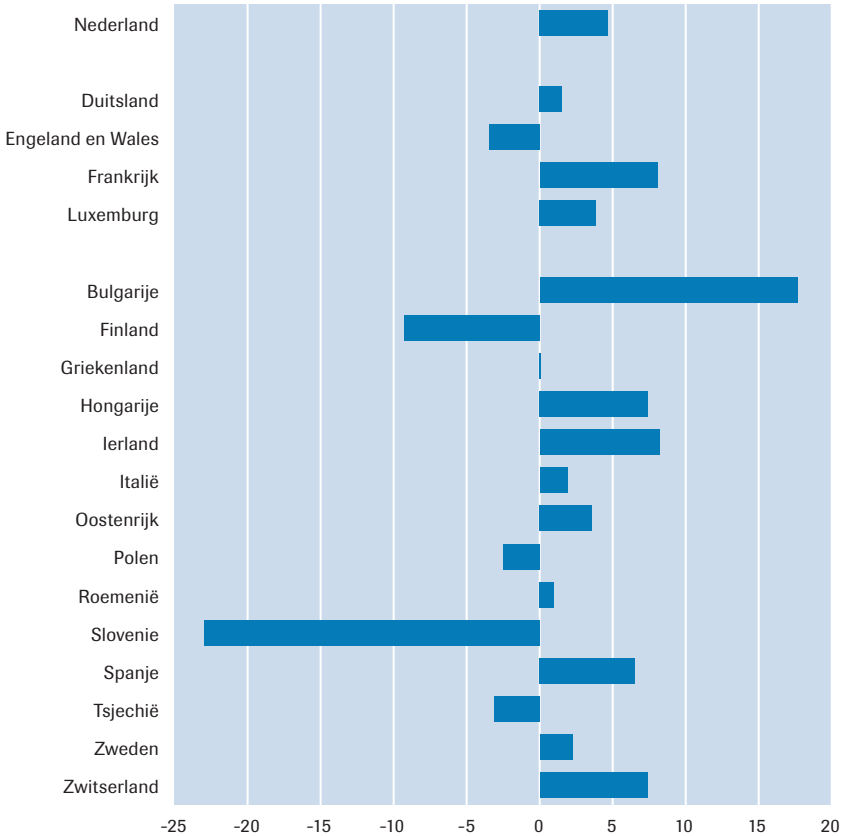

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.4 in bijlage 4.

Bron: European Sourcebook

De figuren 9.5 en 9.6 laten de veranderingen zien in het aandeel van minderjarige daders voor twee specifieke delicten: het vermogensdelict diefstal en het geweldsdelict diefstal met geweld. Bij diefstal vermindert in de meeste landen het aandeel minderjarige daders, Nederland en enkele buurlanden vormen hierop een uitzondering. Bij diefstal met geweld is er juist sprake van een groter aandeel van minderjarige daders. Dit geldt ook voor Nederland en de buurlanden met uitzondering van Engeland.

Figuur 9.6 Verandering (in procentpunten) aandeel minderjarige daders van diefstal met geweld, 2003 vergeleken met 1995

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.4 in bijlage 4.

Bron: European Sourcebook

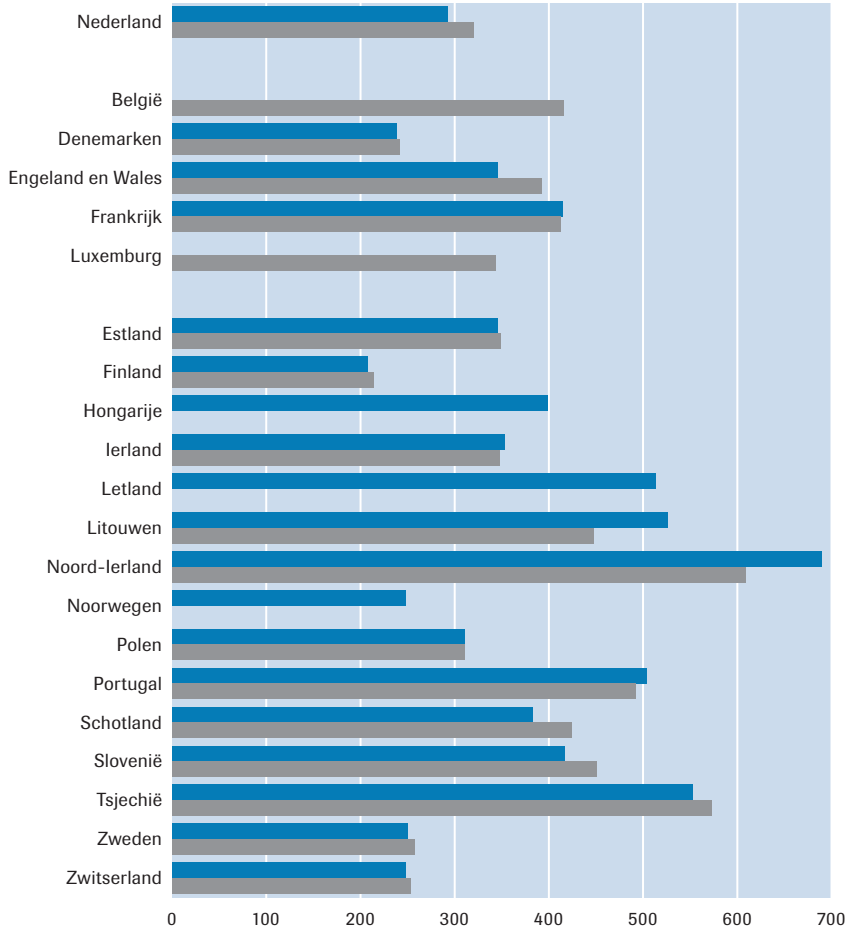
Politiesterkte

Figuur 9.7 geeft een indruk van de omvang van de Nederlandse politien opzichte van die in andere Europese landen. De omvang van het Nederlandse politiekorps blijkt relatief beperkt, maar wel duidelijk hoger dan de Scandinavische landen. Ook van de buurlanden is Denemarken het enige land met een lager aantal. Zowel in Nederland als in Engeland is wel sprake van een stijging tussen 2000 en 2003. De cijfers in figuur 9.7 bevatten al het politiepersoneel: er is zowel naar het geüniformeerde personeel als naar het burgerpersoneel bij de politiekorpsen gekeken.

9.2.3 *Vervolging*

De manier waarop het vervolgingstraject is georganiseerd, is per land zeer verschillend. In sommige landen heeft de politie de bevoegdheid zaken

Figuur 9.7 Omvang van de sterkte van de politie per 100.000 inwoners, 2000 en 2003

Bron: European Sourcebook

zelfstandig af te handelen (in Nederland bijvoorbeeld de Halt-zaken: een voorwaardelijke sepotbevoegdheid onder verantwoordelijkheid van het OM); de wijze waarop de vervolgingsautoriteiten (OM) zelfstandig zaken kunnen afdoen, verschilt van land tot land, enzovoort. Het is daarom lastig om vergelijkingen tussen landen te maken over de verschillende aspecten van het vervolgingstraject (verschillende soorten van sepot, transacties enzovoort). Wel enig houvast biedt een confrontatie van de door de politie gehoorde verdachten (als maat voor 'vervolgingsrijpe' zaken) en de personen die ofwel door het OM, ofwel door de rechter een sanctie, straf of maatregel opgelegd hebben gekregen (als maat voor succesvol vervolgte

zaken). Helaas zijn er geen nieuwe recente internationale gegevens beschikbaar over de door het OM opgelegde straffen of maatregelen. Uit eerdere analyses over het jaar 1999 (zie figuur 7.9 in: Van der Heide, Eggen 2003) is gebleken dat in Nederland twee derde van de verdachten uiteindelijk een sanctie, straf of maatregel krijgt opgelegd. Dit is hoog in vergelijking met andere landen, van de buurlanden kent alleen Frankrijk een hoger percentage. In Engeland is dit percentage iets lager en in Duitsland veel lager (ongeveer 40%). In Nederland is dit in de periode 1999-2004 overigens niet wezenlijk veranderd, nog steeds krijgt ongeveer twee derde van de verdachten uiteindelijk een sanctie, straf of maatregel opgelegd.

9.2.4 Berechting en straf

Tabel 9.6 in bijlage 4 geeft het totale aantal veroordeelde⁶ verdachten per 100.000 inwoners (in 1995, 2000 en 2003) over de verschillende delict-categorieën. Vergeleken met de buurlanden en dan vooral Denemarken en Engeland worden er in Nederland minder verdachten door de rechter veroordeeld (mede veroorzaakt door het hoge aantal OM-transacties in Nederland). Opvallend is dat van de veroordeelde verdachten er relatief veel (ongeveer een kwart) voor diefstal veroordeeld worden. Dit is beduidend hoger dan in de buurlanden.

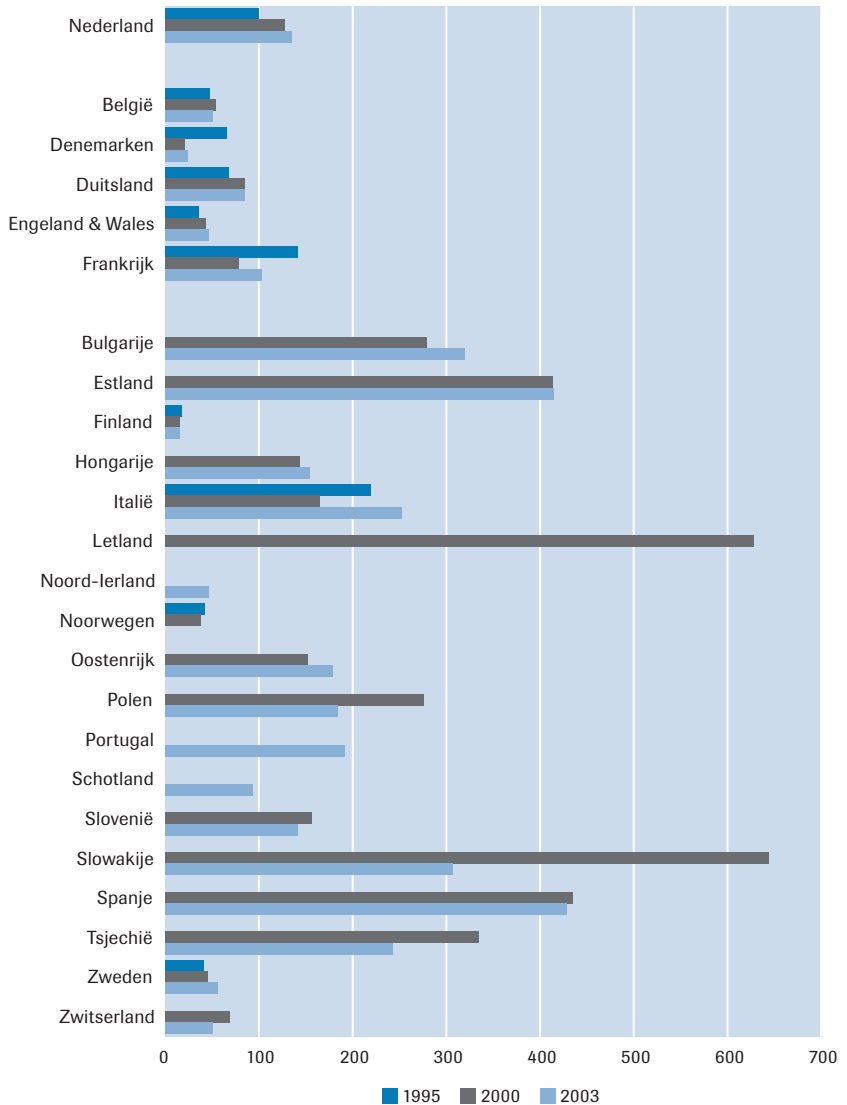
Na een veroordeling zijn er verschillende soorten straffen mogelijk: vrijheidsstraffen, boetes, taakstraffen etc. Recente gegevens hierover ontbreken echter, evenals over de gemiddelde lengte van opgelegde vrijheidsstraffen. (Ook hier wordt verwezen naar figuur 7.10 en 7.11 in Van der Heide, Eggen 2003 voor de situatie in 1999). Toen was het beeld dat, in vergelijking met de buurlanden, Nederland wat vaker een gevangenisstraf oplegt, maar dat de gemiddelde lengte lager is. Dit zou veroorzaakt kunnen worden doordat in Nederland relatief vaker een (korte) gevangenisstraf wordt opgelegd voor lichtere vergrijpen, in plaats van een boete of alternatieve straf. Zie ook Boone, Moerings (2007) die voor de gehele periode 1996-2005 zien dat vaker lichtere delicten doorgestuurd worden naar de rechter waar vaker een vrijheidsstraf opgelegd wordt.

Voor een inzicht in de onvoorwaardelijke gevangenisstraf is ook tabel 9.7 in bijlage 4 van belang, met een opgave van het totaal aantal gevangenen, inclusief voorlopig gehechten (per 100.000 inwoners). Opvallend is de grote toename van het aantal gevangenen in Nederland vanaf het eind van de jaren negentig. Van de buurlanden kent alleen Luxemburg een dergelijke (zelfs een wat grotere) toename. Wel ligt het niveau van het

6 Het gaat hier om de door een rechter veroordeelde verdachten. De straffen en maatregelen van het OM zijn dus niet meegenomen. In bijna geen enkel land is het mogelijk om voor de OM-beslissingen een uitsplitsing naar delict te maken.

aantal gevangenen in Oost-Europese landen, maar ook en vooral in de Verenigde Staten nog veel hoger dan in Nederland.

Figuur 9.8 Aantal gevangenen per veroordeelde (indices: Nederland 1995 = 100)

Voor de onderliggende gegevens zie tabel 9.6 en 9.7 in bijlage 4.

Bron: European Sourcebook

Het aantal gevangenen op een bepaald meetmoment, zoals gepresenteerd in tabel 9.7 in bijlage 4, wordt bepaald door twee factoren: het *aantal*

gevangenisstraffen en de *feitelijke lengte* van de uitgevoerde straf. De eerste factor, het aantal gevangenisstraffen, is zelf weer afhankelijk van twee grootheden, namelijk het aantal veroordeelde daders (zie tabel 9.6 in bijlage 4) en het percentage gevangenisstraffen binnen de veroordelingen. Als we nu het aantal gevangenen relateren aan het aantal veroordeelden, zal de uitkomst de combinatie van het *percentage* gevangenisstraffen van de veroordelingen en de *lengte* van de uitgevoerde straf weergeven. Dit kan een indicatie zijn van het strafklimaat in een land.⁷ Gesimplificeerd voorgesteld: een hoge uitkomst is een teken van veel en/of lange gevangenisstraffen.

Figuur 9.8 geeft de resultaten, waarbij de uitkomsten geïndiceerd zijn. De waarde van Nederland in 1995 is op 100 gesteld. Opvallend is de duidelijke stijging van Nederland en de hoge positie ten opzichte van de buurlanden. Het niveau in de Scandinavische landen is lager, wat kan duiden op een milder strafklimaat. In Oost- en Zuid-Europa is het niveau vaak een stuk hoger, alhoewel er in een aantal van die landen sprake is van een daling tussen 2000 en 2003.

Het lijkt er in ieder geval op dat Nederland een streng strafklimaat kent in vergelijking met andere West- en Noord-Europese landen. Daarnaast is er sprake van een gestage toename (zie ook: Van Tulder 2005) die niet of minder duidelijk in andere landen gezien wordt.⁸

9.3 Resumé

Onder het voorbehoud, eigen aan het internationaal vergelijken van criminaliteit, is Nederland vergeleken met een aantal (voornamelijk Europese) landen. In het bijzonder is steeds aandacht besteed aan de geografisch dicht bij Nederland gesitueerde landen. Als bronnen zijn hoofdzakelijk de Internationale Slachtofferenquête ICVS en het European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics gebruikt.

Nederland kent een vrij hoog aantal door slachtoffers ondervonden misdrijven. Hoofdzakelijk is dit gelegen in de zogenoemde 'voertuigerelateerde' criminaliteit en dan vooral vanwege het aantal fietsendiefstallen. Bij de andere vermogensdelicten en bij geweldsdelicten staat Nederland op of iets onder het internationale gemiddelde. De internationaal gesignaleerde neergaande trend in door slachtoffers ondervonden criminaliteit is ook in Nederland zichtbaar. De daling in Nederland wordt vooral veroorzaakt door een daling in de vermogenscriminaliteit.

7 Helemaal zuiver is het niet. Zo zijn voorlopig gehechten die uiteindelijk geen (onvoorwaardelijke) gevangenisstraf krijgen ook meegeteld. En ook externe factoren zoals zaaksaanbod kunnen van invloed zijn: bij relatief veel geweldsdelicten zullen gemiddeld zwaardere straffen gegeven worden.

8 Deze toename lijkt zich nog te versnellen. Was in 2003 het indexcijfer voor Nederland nog 135 (zoals gepresenteerd in figuur 9.8), voor 2005 zou dat verder gestegen zijn naar 162.

Ook bij de door de politie geregistreerde criminaliteit worden in Nederland relatief veel vermogens- en relatief minder geweldsdelicten waargenomen. Daarnaast is het aantal drugsdelicten laag. Voor wat betreft de trend in de geregistreerde criminaliteit in de periode 1995 – 2003 doet Nederland mee met de internationale trend: een dalende vermogenscriminaliteit en een stijgende geweldscriminaliteit. Het aantal moorden en doodslagen in Nederland is vergelijkbaar met dat in de omliggende landen. De dalende trend die zich in Nederland lijkt voor te doen wordt echter niet algemeen waargenomen.

Nederland kent, in vergelijking met Duitsland, Engeland en Frankrijk, voor de meeste delicten een wat lager aandeel minderjarige daders. Dit geldt ook voor vrouwelijke daders, met uitzondering van drugsdelicten. Er zijn geen grote veranderingen in het aandeel van minderjarige daders. Het aandeel minderjarigen bij diefstal lijkt in veel landen wat te dalen, maar niet in Nederland.

De omvang van de politie in Nederland is groter dan in Scandinavische landen, maar ten opzichte van de andere landen beperkt. Wel is er (evenals in Engeland) sprake van een (forse) stijging in de afgelopen paar jaar. Door het veelvuldig gebruik van transacties door het OM kent Nederland relatief minder verdachten die een veroordeling door de rechter krijgen. Wel is het aantal gevangenen hoog en, in tegenstelling tot de meeste andere landen, sinds eind jaren negentig sterk stijgend. Dit is het gevolg van het strafklimaat, hier gedefinieerd als de combinatie van de kans dat een veroordeling een vrijheidsstraf is en de lengte van die vrijheidsstraf. Volgens deze definitie kent Nederland het strengste strafklimaat van de West- en Noord-Europese landen, vooral dankzij een sterke stijging in de laatste acht jaren.

Literatuur

Aanwijzing elektronisch toezicht

Staatscourant, nr. 253, 2005

Aanwijzing slachtofferzorg

Staatscourant, nr. 80, 2004

Aebi, Marcelo Fernado, Kauko Aromaa, Bruno Aubusson de Cavarlay, Gordon Barclay, Beata Gruszczyńska, Hanns von Hofer, Vasilika Hysi, Jörg-Martin Jehle, Martin Killias, Paul Smit, Cynthia Tavares

European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics
(3rd edition)

Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2006

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 241

AEF

Budgetverdeling Nederlandse Politie

Den Haag, AEF/Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2006

Anderson, D.A.

The aggregate burden of crime

Journal of Law and Economics, jrg. 42, nr. 2, 1999, pp. 611-641

Bac, J.R., E.M. Mijnarends, m.m.v. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers

De jeugdige delinquent en het recht

's-Gravenhage, Elsevier, 2000

Bartels, J.A.C.

Jeugdstrafrecht

Deventer, Kluwer, derde druk, 2003

Bartels, J.A.C.

Jeugdstrafrecht. In: N. Duits, J.A.C. Bartels, W.B. Gunning,

Jeugdpsychiatrie en recht

Assen, Koninklijke Van Gorcum BV, 2004

Beijer, A., R.J. Bokhorst, C. Brants, M. Boone, J. Lindeman

De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden: eindevaluatie

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2004

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 222

Biesma, S., M. van Zwieten, J. Snippe, B. Bieleman

ISD en SOV vergeleken. Eerste inventarisatie meerwaarde Inrichting voor Stelselmatige Daders boven eerdere Strafrechtelijke Opvang Verslaafden

Groningen, IntraVal, 2006

BJS (Bureau of Justice Statistics)

www.ojp.usdoj.gov/bjs/cvictgen.htm

geraadpleegd op 25 juli 2007

Blad, J.R., H. de Doelder

Rechtshandhaving door het Openbaar Ministerie. In: J.R. Blad (red.)

m.m.v. J. van der Hulst, *Strafrechtelijke rechtshandhaving. Aspecten en actoren voor het academisch onderwijs belicht*

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2007

Boone, M., M. Moerings

De cellenexplosie. Voorlopig gehechten, veroordeelden, vreemdelingen, jeugdigen en tbs

Justitiële verkenningen, jrg. 33, nr. 4, 2007, pp. 9-30

Brantingham, P., S.T. Easton

The costs of crime; Who pays and how much? 1998 update

Vancouver, Fraser Institute Critical Issues Bulletin, 1998

Brand, S., R. Price

The economic and social costs of crime

Londen, Home Office, 2000

Research Study, nr. 217

Bruinsma, G.J.N., H.G. van de Bunt, J.P.S. Fiselier

Hoe onveilig is Nederland? Enkele theoretische en methodische kanttekeningen bij een internationaal vergelijkend victimologisch onderzoek

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 32, nr. 2, 1990, pp. 138-155

BZK

Kerngegevens Nederlandse Politie 2006

Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2007

CJIB (Centraal Justitieel Incasso Bureau)

Jaarbericht 2006

Leeuwarden, CJIB, 2007

Cohen, M.

Measuring the costs and benefits of crime and justice. In: *Measurement and analysis of crime and justice, Criminal Justice 2000, volume 4*

Washington DC, Office of Justice Programs, US Department of Justice, 2000, pp. 263-315

Cohen, M.

The Costs of crime and justice

Londen, Routledge, 2005

Corstens, G.J.M.

Het Nederlands strafprocesrecht

Deventer, Kluwer, 2005

Crime trends in Europe

European Journal on Criminal Policy and Research, jrg. 8, nr. 1, maart 2000 (diverse auteurs)

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

Jaarbericht 2006

Den Haag, DJI, 2007

Dijk, J.J.M. van, C.H.D. Steinmetz

De WODC-slachtoffer-enquêtes 1974 – 1979

Den Haag, WODC, 1979

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 13

Dijk, J.J.M. van, R. Manchin, J. van Kesteren, G. Hideg

The Burden of Crime in the EU, A Comparative Analysis of the European Survey of Crime and Safety (EU ICS 2005)

Brussel, Gallup Europe, 2007

Dijk, J.J.M. van, J. van Kesteren, P.R. Smit

Criminal Victimization in International Perspective, Key Findings from the 2004-2005 ICVS and EU ICS.

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2007

Verschijnt in de reeks Onderzoek en beleid

Doorenbos, D.

Kroniek van het straf(proces)recht

Nederlands Juristenblad (NJB), jrg. 80, nr. 4, maart 2005

Dorst, A.J.A. van

Cassatie in strafzaken,

Deventer, Kluwer, 2004

Studiepockets strafrecht, nr. 9

DPJR (Directie Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering)

Herhaald slachtofferschap; Omvang, verschijningsvormen en mogelijkheden voor een aanpak

Den Haag, Ministerie van Justitie, DPJR, 1996

Dubourg, R., J. Hamed, J. Thorns

The economic and social costs of crime against individuals and households 2003/04

Londen, Home Office, 2005

Online Report 30/05

Duijn, Paul, Paul Smit, Catrien Bijleveld

Differences between convicted violent offenders II; Completed and attempted homicides. In: *Proceedings of the 2006 Annual Meeting of the Homicide Research Working Group*

Verschijnt in 2007

Eggen, A.Th.J., M. Blom

Hoofdstuk 2 Alle verdachten. In: M. Blom, J. Oudhof, R.V. Bijl, B.F.M.

Bakker (red.). *Verdacht van criminaliteit – Allochtonen en autochtonen nader bekeken*

Den Haag, WODC/CBS, 2004

WODC-cahier, nr. 2005-2

Eggen, A.Th.J., W. van der Heide (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 2004: ontwikkelingen en samenhangen

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 237

Emmerik, J.L. van

De terbeschikkingstelling in maat en getal

Den Haag, Ministerie van Justitie, 2001

Enschede, Ch.J.

Beginselen van strafrecht, bewerkt door mr. M. Bosch

Deventer, Kluwer, 2005

Eshuis, R., M. ter Voert

De onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechters; van insiders-naar outsiders perspectief

Justitiële verkenningen, jrg. 29, januari/februari 2003

Eurostat

Handbook on price and volume measures in national accounts

Luxemburg, Europese Commissie, 2001

Ferwerda, H.B., I.M.G.G. van Leiden, N.A.M. Arts, A.R. Hauber

Halt: Het Alternatief? De effecten van Halt beschreven

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 244

Fiselier, J.P.S.

Slachtoffers van delicten; een onderzoek naar verborgen criminaliteit

Utrecht, Ars Aequi Libri, 1978

Geveke, H., O. Hennekam, R. Joosten

De paradox van de slachtofferangst

SEC, jrg. 10, nr. 5, 1996, pp. 9-11

Gommer, H.

De mythe van de trias

Ars Aequi, jrg. 56, nr. 1, januari 2007

Goudriaan, R., F. van Tulder, J. Blank, A. van der Torre, B. Kuhry

Doelmatig Dienstverlening

Rijswijk, Sociaal en Cultureel Planbureau, 1989

Sociale en Culturele Studie 11

Gritter, E., G. Knigge, N.J.M. Kwakman

De WED op de helling. Een onderzoek naar de wenselijkheid de Wet op de economische delicten te herzien

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 234

Groot, I., T. de Hoop, A. Houkes, D. Sikkel

De kosten van criminaliteit: een onderzoek naar de kosten van criminaliteit voor tien verschillende delicttypen

Amsterdam, SEO, 2007

Groenhuijsen, M.S., G. Knigge (red.)

Afronding en verantwoording. Eindrapport onderzoeksproject

Strafvordering 2001

Deventer, Kluwer, 2004

Groenhuijsen M.S., J.B.H.M. Simmelink

Het wetsvoorstel OM-afdoening. In: *Praktisch Strafrecht. Liber amicorum*

J.H. Reijntjes ev.

Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2005, p. 171

Halt Nederland

Diverse Jaarcijfers/berichten (2000-2007)

Halt Nederland

Hartmann, A.

De Wet OM-afdoening en de procespositie van de verdachte; een passende verandering? In: J.R. Blad (red.) m.m.v. J. van der Hulst, *Strafrechtelijke rechtshandhaving. Aspecten en actoren voor het academisch onderwijs belicht*

Den Haag Boom Juridische uitgevers, 2007

Heide, W. van der, A.Th.J. Eggen (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 2001: ontwikkelingen en samenhangen

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2003

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 211

Hoffmann, G.

Als er genoeg bewijs is, springen we naar binnen

De Actuaris, jrg. 12, nr. 5, 2005

Huys, H.W.J.M.

Wie worden slachtoffer van veelvoorkomende criminaliteit?

Sociaaleconomische trends (CBS), 2007, nr. 1, p. 24- 30

Huys, H.W.J.M., M.J. Rooduijn

Profiles of victims of frequent types of crime

International Conference of Law and Society, 1991 (paper)

Jordaans, A.H.E.C., P.A.M. Mevis, J. Wöretshofer (red.)

Praktisch strafrecht. Liber amicorum J.M. Reijntjes

Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2005

Kalmthout, A.M. van, P.J.P. Tak

De ups en downs van de minimumstraf. Een verkennende studie naar het voorkomen van minimumstraffen in Frankrijk, België, Duitsland, Engeland en Wales

Wolf Legal Publishers, 2003

Kamerstukken II

Naar een veiliger samenleving

Vergaderjaar 2002/2003, 28 684, nr. 1

Kempkens, Lia, K. Wittebrood

Wonen, criminaliteit en leefbaarheid

Tijdschrift voor de volkshuisvesting, jrg. 6, nr. 2, 2000, pp. 37-41

Kessler, M.

Wet herijking strafmaxima

Ars Aequi, jrg. 55, nr. 3, maart 2006

Kesteren, John van, Pat Mayhew, Paul Nieuwbeerta

Criminal Victimization in Seventeen Industrialised Countries

Den Haag, WODC – Ministerie van Justitie, 2000

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 187

Krips, F.J.E

Wet afgeschermdde getuigen

Ars Aequi, jrg. 55, nr. 11, november 2006

Kruissink, M., C. Verwers

Halt: een alternatieve aanpak vandalisme. Eindrapport van een evaluatieonderzoek naar Halt-projecten

Arnhem, Gouda Quint, 1989

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 97

Kwakman, N.J.M.

Schadedcompensatie in het strafprocesrecht (proefschrift)

Groningen, 2003

Keulen, B.F.

Wet terroristische misdrijven

Ars Aequi, jrg. 54, nr. 2, februari 2005

Maas, C.

Justitie en strafrechtpleging. In: *Sociaal en Cultureel Rapport 2002*

Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2002

Malsch, M.

De leek als rechter en de rechter als leek

Justitiële verkenningen, jrg. 29, nr. 1, 2003

Malsch, M.

De openbaarheid van de strafrechtpleging – state of the artikel.

Leiden, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving,

2005

Mayhew, P.

Counting the costs of crime in Australia

Canberra, Australian Institute of Criminology, 2003

Meerding, W.J.

De maatschappelijke kosten van kindermishandeling. In: H. Baartman,

R. Bullens, J. Willems (red.), *Kindermishandeling: de politiek een zorg*

Amsterdam, SWP, 2005

Meloen, J., R. Landman, H. de Miranda, J. van Eekelen, S. van Soest

Buit en besteding: een empirisch onderzoek naar de omvang, de kenmerken en de besteding van misdaadgeld

Den Haag, Elsevier Overheid, 2003

Studiereeks Recherche, deel 12

Mevis, P.A.M.

Capita Strafrecht. Een thematische inleiding

Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2006

Ministerie van Justitie/Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Criminaliteitsbeheersing: Investeren in een zichtbare overheid
Den Haag, 2001

Ministerie van Justitie

Jeugd Terecht: Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003 à 2006
Den Haag, 2003

Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2006

Feiten en trends inzake aard en omvang van criminaliteit in het bedrijfsleven
TNS-Nipo, 2006

Moolenaar, D.E.G

Uitgaven aan criminaliteit. In: A.Th.J. Eggen, W. van der Heide (red.),
Criminaliteit en rechtshandhaving 2004
Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2005
Reeks Onderzoek en beleid, nr. 237

Oppelaar, Janneke, en Karin Wittebrood

Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht
Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2006

PMB (Politie monitor Bevolking)

Landelijke rapportage; Tabellenrapport
Den Haag/Hilversum, 1993-2005 (diverse jaargangen)

Post, Bob, Lenneke Tielemans, Clara Woldringh

Geboeid door de enkelband. Evaluatie pilot elektronische detentie
Nijmegen, ITS, 2005

Raad voor Volksgezondheid en Zorg

Zinnige en duurzame zorg
Zoetermeer, RVZ, 2006

Sackers, H.J.B., Y. Buruma (red.)

Kroniek van het strafrecht 2006
Deventer, Kluwer 2007

Schreuders M.M., F.W.M. Huls, W.M. Garnier, K.E. Swierstra (red.)

Criminaliteit en rechtshandhaving 1999; ontwikkelingen en samenhangen
Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1999
Reeks Onderzoek en beleid, nr. 180

SCP (Sociaal en Cultureel Planbureau)

Justitie en Strafrechtpleging. In: *Sociaal en Cultureel Rapport 2000; Nederland in Europa*
Rijswijk, SCP, 2000

Slachtofferhulp Nederland

Jaarverslag 2005
Utrecht, Slachtofferhulp Nederland, 2006

Smeulders, A.

Het Europees Aanhoudingsbevel. Consequenties voor de rechtspraak
en mensenrechtelijke aspecten

Justitiële verkenningen, nr. 6, 2004 (thema: Europa)

Smit, P.R., R.F. Meijer, F.P. van Tulder, P.P.J. Groen

Het ophelderingspercentage nader beschouwd

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2003

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 213

Stamhuis, E.F.

De cassatierechter in strafzaken. In: M.S. Groenhuijsen, G. Knigge
(red.), *Afronding en verantwoording. Eindrapport onderzoeksproject
Strafvordering 2001*

Deventer, Kluwer 2004, p. 421-486

Tak, P.J.P.

Het vervolgingsbeleid in de Duitse Bondsrepubliek (proefschrift)

Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973

Tulder, F. van.

Is de rechter zwaarder gaan straffen?

Trema, 2005, nr. 1, p. 1-5

Vanderveen, Gabry

Stoere mannen, bange vrouwtjes? Over het sprookje van de fear-
victimization paradox

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 41, nr. 1, 1999, pp. 2-20

Verrest, P.A.M.

Wet ter verruiming van de mogelijkheden tot opsporing en vervolging
van terroristische misdrijven

Ars Aequi, jrg. 56, nr. 2, februari 2007

VMR (Veiligheidsmonitor Rijk)

Landelijke rapportage; tabellenrapport

CBS/Ministerie van Justitie/Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, 2006; 2007

Waarborgfonds Motorverkeer

Jaarverslag 2006

(via internet), 2007

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar

*Bekenden van justitie: Een verkennend onderzoek naar de 'veelplegers' in
de populatie van vervolgte daders*

Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2004

Reeks Onderzoek en beleid, nr. 216

Wartna, B.S.J., M. Blom, N. Tollenaar

De WODC-Recidivemonitor

Den Haag, WODC, 2004

Wartna, B.S.J., S. el Harbachi & A.A.M. Essers

Buiten behandeling. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-tbs-gestelden

Den Haag, WODC, 2006

Reeks Fact sheet, nrs. 8 en 8a

Wartna, B.S.J., S.N. Kalidien & A.A.M. Essers

Jong vast. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen

Den Haag, WODC, 2006

Reeks Fact sheet, nrs. 7 en 7a

Wartna, B.S.J., S.N. Kalidien, N. Tollenaar & A.A.M. Essers

Door na de gevangenis. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden

Den Haag, WODC, 2006

Reeks Fact sheet, nrs. 6 en 6a

Wartna, B.S.J. & N. Tollenaar

Recidive 1997. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassen en jeugdige daders

Den Haag, WODC, 2006

Reeks Fact sheet, nrs. 5 en 5a

Wilsem, Johan, van

Crime and context – The Impact of Individual, Neighborhood, City and Country Characteristics on Victimization

Nijmegen, 2003

Wittebrood, K.

Slachtoffers van criminaliteit, feiten en achtergronden

Den Haag, SCP, 2006

255

Onderzoek en beleid

Criminaliteit en rechtshandhaving 2006

Ontwikkelingen en samenhangen

Eindredactie:

W. van der Heide

A.Th.J. Eggen

Centraal Bureau voor de Statistiek

Bju

Boom Juridische uitgevers

Justitie

**Wetenschappelijk Onderzoek-
en Documentatiecentrum**

Bijlage 1 Standaardclassificatie misdrijven CBS

Laatstelijk gewijzigd voorjaar 2005

Misdrijven strafbaar gesteld in:

1 Wetboek van Strafrecht

geweldsmisdrijven

verkrachting (art. 242)

feitelijke aanranding der eerbaarheid (art. 246)

overige seksuele misdrijven (art. 243 t/m 245, 247 t/m 249, 250, 250bis)

bedreiging (art. 285)

misdrijven tegen het leven (art. 287 t/m 291, 293, 294, 296)

mishandeling (art. 300 t/m 306)

dood en lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)

diefstal met geweld (art. 312)

afpersing (art. 317)

vermogensmisdrijven

valsheidsmisdrijven (art. 208 t/m 235)

eenvoudige diefstal (art. 310)

gekwalficeerde diefstal (art. 311)

verduistering (art. 321 t/m 323)

bedrog (art. 326 t/m 337)

heling en schuldheling (art. 416 t/m 417bis)

vernieling en openbare orde

tegen de openbare orde (art. 131 t/m 136, 138 t/m 151a)

discriminatie (art. 137c t/m 137g)

gemeengevaarlijke misdrijven (art. 157, 158)

tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)

schennis der eerbaarheid (art. 239)

vernieling (art. 350 t/m 352)

overige misdrijven Wetboek van Strafrecht

2 Wegenverkeerswet

rijden onder invloed (art. 26)

doorrijden na ongeval (art. 30)

overige misdrijven Wegenverkeerswet

3 Wet op de economische delicten

milieuhygiënische wetten

overige misdrijven Wet op de economische delicten

4 Opiumwet

middelenlijst I

middelenlijst II

5 Wet wapens en munitie

6 Wetboek van Militair Strafrecht

7 Overige wetten

Verkorte standaardclassificatie misdrijven

Misdrijven strafbaar gesteld in:

- 1 Wetboek van Strafrecht, waarvan
  - geweldsmisdrijven
  - vermogensmisdrijven, waaronder
    - enkelvoudige diefstal
    - gekwalificeerde diefstal
    - vernielingen en openbare orde
    - overige misdrijven
- 2 Wegenverkeerswet
- 3 Wet op de economische delicten
- 4 Opiumwet
- 5 Wet wapens en munitie
- 6 Wetboek van Militair Strafrecht
- 7 Overige wetten

Bijlage 2 Informatiebronnen

In deze publicatie zijn vele verschillende informatiebronnen gebruikt, die allemaal een gedeelte van de strafrechtsketen betreffen: slachtofferenquêtes onder de bevolking, de Politiestatistiek, het Herkenningssysteem van de politie (registratie van pv's van aangifte van misdrijven), COMPAS (de zaken die uiteindelijk naar het OM gaan en daar ingeschreven worden), en de systemen die de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen registreren. In deze bijlage wordt ingegaan op de gebruikte gegevensbronnen zoals kenmerken van de bron, informatiegebied, de periodiciteit van de dataverzameling, de relaties met andere informatiesystemen, privacyaspecten, beperkingen, eigendom en beheer van de databron.

1 De slachtofferenquêtes

Er worden veel delicten gepleegd die niet in de officiële registraties worden opgenomen: het slachtoffer heeft besloten om geen aangifte te doen, de politie kan alleen maar een waarschuwing hebben gegeven, of het incident komt nooit aan het licht. Om een beter beeld te krijgen van alle delicten, dus ook van het dark number, kan aan een steekproef uit de bevolking worden gevraagd naar slachtofferschap van criminaliteit. Ook onveiligheidsgevoelens en andere aspecten in verband met criminaliteit kunnen via enquêtes in kaart worden gebracht.

De eerste slachtofferenquête in Nederland werd in 1973 gehouden (Fiselier). In de periode 1973-1979 werden deze enquêtes jaarlijks door het WODC uitgevoerd (Van Dijk en Steinmetz). Sinds 1980 heeft het CBS – tot 1985 in overleg met het WODC – dergelijke enquêtes regelmatig gehouden: in de periode 1981-1985 gebeurde dit jaarlijks, na 1985 telkens in de oneven jaren, via de Enquête Slachtoffers Misdrijven (ESM). Met ingang van 1992 is de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (ERV) de opvolger van de ESM. Deze continue enquête is in 1997 als module Recht opgenomen in het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), een continu CBS-onderzoek naar verschillende aspecten van de leefsituatie van de Nederlandse bevolking. Vanaf 2005 is deze module Recht binnen POLS vervallen; de belangrijkste onderwerpen zijn vanaf 2005 geïntegreerd in de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR; zie hieronder).

Sinds 1993 is in opdracht van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de Politiemonitor Bevolking (PMB) uitgevoerd. Tot en met 2001 was de PMB een tweejaarlijks onderzoek. Van 2002 tot en met 2005 is de PMB jaarlijks uitgevoerd. Ook de PMB is vanaf 2005 geïntegreerd in de VMR.

Vanaf 2005 zijn de POLS-module Recht en de PMB, samen met elementen uit de Enquête Leefbaarheid en Veiligheid (L&V), geïntegreerd in één grote jaarlijkse enquête.

Voor internationale vergelijking wordt sinds 1989 om de drie à vier jaar een slachtofferenquête uitgevoerd in diverse landen in en buiten Europa, de International Crime Victims Survey (ICVS). In 2006 is een onderzoek uitgevoerd in de landen van de Europese Unie (EU ICS), waarover een afzonderlijke publicatie is verschenen. De methodologie van dit onderzoek is vergelijkbaar met die van de ICVS (zie onderdeel 8 van deze bijlage).

Kenmerken van slachtofferenquêtes

Slachtofferenquêtes vormen een eigen en onafhankelijke bron van gegevens over veelvoorkomende criminaliteit. De slachtofferenquêtes zijn opgezet met als doel inzicht te krijgen in de totale omvang van de criminaliteit, vooral in die criminaliteit die niet in de officiële registraties wordt opgenomen, via een waarnemingsmethode die onafhankelijk is van de politieregistratie. De gegevens uit de slachtofferenquêtes hebben betrekking op het begin van de strafrechtsketen. Elk delict waarvan iemand slachtoffer wordt, kan in principe worden aangegeven bij de politie, en kan daarmee in theorie bijdragen tot opsporing en aanhouding van mogelijke verdachten. Als men de landelijke slachtofferenquêtes als een opeenvolgend geheel in de tijd ziet, zijn er vier momenten aan te wijzen waarop een duidelijke trendbreuk mogelijk is. De eerste ligt in 1980, bij de overgang van de WODC-slachtofferenquête naar de ESM; de tweede is in 1993, toen de ESM overging in de ERV; de derde in 1997, toen de ERV opgenomen werd in het POLS. Deze overgangen zijn gepaard gegaan met grotere of minder grote wijzigingen in onderzoeksdesign, vraagstelling, frequentie en/of periodiciteit.

Beperkingen van slachtofferenquêtes

In de slachtofferenquêtes zijn de definities van een 'delict' niet gelijk aan de strafrechtelijke definities, zoals die in de Politiestatistiek en de justitiële statistieken worden gehanteerd. De betrouwbaarheid van de bevindingen is afhankelijk van (onder andere) het aantal respondenten en het aantal aangetroffen delicten in de steekproef. Ook het (beperkte) geheugen van de geënquêteerden kan de resultaten beïnvloeden, doordat respondenten zich bepaalde gebeurtenissen niet meer juist herinneren of verkeerd in de tijd plaatsen ('telescoping'). Verder wordt alleen over delicten met aanwijsbare slachtoffers gerapporteerd. Gegevens over slachtofferloze delicten (zoals heling en drugshandel) komen niet voor. Zeer zware vormen van geweld, zoals moord, komen per definitie evenmin voor. Verschillende slachtofferenquêtes laten vaak verschillende resultaten zien in hoogte en ontwikkeling van slachtofferpercentages en andere cijfers. Deze verschillen vloeien vooral voort uit verschillen in vraagstelling, in

steekproefkader en in verslagperiode. Ook de wijze van enquêteren kan een rol spelen.

Zo zijn de delicten in de CBS-enquêtes vanaf 1992 en in de VMR in het algemeen strikter gedefinieerd dan in de PMB en de eerdere CBS- en WODC-enquêtes. Slachtofferschap heeft in de PMB en in de ICVS betrekking op twaalf maanden in het voorgaande kalenderjaar, in de CBS-enquêtes vanaf 1992 (POLS en ERV) is dit twaalf maanden voor de interviewdatum (dus 'gemiddeld' zes maanden in het huidige en zes maanden in het voorgaande kalenderjaar). Ook de referentieperiode in de VMR is twaalf maanden voor de interviewdatum, maar dit komt bij benadering overeen met het voorgaande kalenderjaar.

De respondenten voor de ESM tot en met 1984 werden getrokken uit gemeentelijke personenregisters (voor enkele gemeenten werd uit een adressenregister getrokken), voor de ERV vormde een postafgiftepuntenbestand het steekproefkader en voor POLS werden steekproeven getrokken uit personenregisters (GBA: Gemeentelijke Basisadministratie). Voor de PMB werd getrokken uit een telefoonregister, terwijl voor de ICVS (en de EU-ICS) willekeurige telefoonnummers worden gegenereerd (met een regionale stratificatie). De steekproef voor de VMR ten slotte wordt getrokken uit een personenregister (het GBA), waarbij uit telefoonregisters bijbehorende telefoonnummers worden gezocht.

De interviews voor de ESM, de ERV en POLS werden persoonlijk bij de respondenten thuis gehouden, terwijl de PMB- en de ICVS-respondenten telefonisch werden geïnterviewd. De VMR-interviews worden voor zover mogelijk telefonisch afgenomen, maar indien dit niet mogelijk is, volgt een persoonlijk interview.

1.1 CBS-slachtofferenquêtes (1980-2004)

Informatiegebied

De bevolking van Nederland van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens vormt de doelpopulatie van de slachtofferenquête. In alle CBS-slachtofferenquêtes wordt van verschillende soorten delicten en delictgroepen vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in het voorgaande kalenderjaar (ESM) of in de twaalf voorgaande maanden (ERV, POLS); hoeveel van deze voorvallen bij de politie zijn gemeld en bij hoeveel een document (pv) is ondertekend. Bij de ERV en het POLS wordt verder nog geschat hoeveel delicten in Nederland hebben plaatsgevonden. Verder worden vragen gesteld over gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit en over preventiemaatregelen tegen criminaliteit. De ESM onderscheidt handtastelijkheden binnen en buiten, exhibitionisme, bedreigingen binnen en buiten, inbraak, (brom)fiets-/autodiefstal, diefstal uit of vanaf auto, zakkenrollerij, overige diefstal (niet eerder genoemd), beschadiging van auto, overige vernielingen (niet eerder genoemd) en doorrijden na aanrijding.

ERV en het POLS onderscheiden geweldsdelicten, zoals seksuele delicten (in de ERV alleen aan vrouwen gevraagd), mishandeling, bedreiging; vermogensdelicten, zoals inbraak, fietsendiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, zakkenrollerij en overige diefstal; vandalisme, zoals diefstal vanaf / beschadiging aan auto, overige vernielingen; doorrijden na ongeval; kwaadwillige telefoontjes (wordt niet als delict geteld); overige delicten (worden niet verder geanalyseerd).

Kenmerken van respondenten en/of het huishouden zijn in alle CBS-enquêtes: leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, huishoudenssamenstelling, opleidingsniveau, inkomen, tijdsbesteding en dergelijke. Het belangrijkste geografische kenmerk is de urbanisatiegraad of de stedelijkheid van de woongemeente. De CBS-slachtofferenquêtes zijn gebaseerd op een steekproef. De in de jaren 1981 en 1982 uitgevoerde ESM bestond hoofdzakelijk uit een personensteekproef, die voor enkele gemeenten werd aangevuld met een adressensteekproef. Vanaf 1983 is voor de ESM, en voor de ERV, het steekproefkader gebaseerd op het postafgiftepuntenbestand van de PTT. Per huishouden werd in de ESM slechts één persoon ondervraagd. Anders dan in de ESM werden in de ERV per huishouden, indien aanwezig, twee personen van 15 jaar en ouder geïnterviewd. De POLS-steekproeven ten slotte zijn personensteekproeven die worden getrokken uit de gemeentelijke basisadministratie. In de ESM zijn steeds 5.000 à 10.000 personen ondervraagd. De ERV bevat jaarlijks 5.000 respondenten uit circa 3.000 adressen. In het POLS worden jaarlijks circa 50.000 personen voor het gehele onderzoek ondervraagd, van wie 10.000 voor het onderdeel slachtofferschap. Vragen over onveiligheidsgevoelens worden aan circa 5.000 respondenten gesteld. Er wordt per soort enquête herwogen naar achtergrondvariabelen als leeftijd, geslacht en mate van verstedelijking. Alle enquêtes worden mondeling (face to face) afgenomen bij persoonlijk bezoek door een enquêteur.

Periodiciteit van de dataverzameling

De ESM is uitgevoerd in elk van de jaren 1981-1985, en daarna tot en met 1993 alleen in de oneven jaren. De ERV is uitgevoerd in elk van de jaren 1992-1996, het POLS wordt jaarlijks uitgevoerd sinds 1997. Vanaf 2005 zijn de vragenblokken over (o.a.) slachtofferschap in POLS vervallen.

Beperkingen

Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met andere slachtofferenquêtes, zoals de Politie-monitor Bevolking en de Internationale Slachtofferenquête (ICVS). Ook de onderlinge vergelijkbaarheid tussen ESM en ERV is beperkt. De vergelijkbaarheid tussen de ERV en het POLS is beter, omdat de vraagstelling nauwelijks is gewijzigd.

Eigendom en beheer

De slachtofferenquêtes worden zelfstandig uitgevoerd door het CBS. Bestanden voor gebruik door derden worden beheerd door Data Archiving Networked Services (DANS; voorheen het WSA) en zijn (tegen betaling) voor derden beschikbaar. De bestanden zijn niet herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

1.2 Politiemonitor Bevolking (1993-2005)

De PMB is een landelijk bevolkingsonderzoek naar criminaliteit, onveiligheid, preventiegedrag van burgers en de kwaliteit van optreden van de politie. In 2004 zijn vragen over verschillende aspecten van veiligheid en het functioneren van de politie aan bijna 50.000 Nederlanders voorgelegd.

Deze informatie dient deels als aanvulling op geregistreerde gegevens over criminaliteit, vooral ten behoeve van het beleid op regionaal (politieregio's) en landelijk niveau, en daarnaast ten behoeve van andere lokale relevante beleidseenheden. Net als de andere slachtofferenquêtes gaan de verzamelde gegevens over criminaliteit aan het begin van de strafrechtsketen. De doelpopulatie van de PMB is de bevolking van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens van Nederland, van de afzonderlijke politieregio's en van eventuele andere onderscheiden administratieve eenheden.

Informatiegebied

Ook de PMB heeft betrekking op aantallen slachtoffers, het wel of geen (ondertekende) aangifte doen, de reden van eventuele aangifte, en eventuele geleden schade; voorts op het oordeel over het optreden van de politie, redenen van eventuele ontevredenheid, en preventieadviezen en informatie over slachtofferhulp. Daarnaast worden vragen gesteld over problemen in de buurt met betrekking tot diverse vermogensdelicten, verkeersoverlast, dreiging en verloedering, gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit, preventiemaatregelen tegen inbraak, andere contacten van burgers met de politie en de tevredenheid hierover, en beschikbaarheid, zichtbaarheid, functioneren en optreden van de politie in de eigen buurt.

De zogenoemde objectgebonden delicten zijn die delicten die de woning of een voertuig als object hebben: (poging tot) inbraak (woning als object), fietsendiefstal, autodelicten, diefstal uit/vanaf de auto en vernieling aan de auto. Persoonsgebonden delicten zijn: verkeersdelicten (aanrijding met doorrijden); geweldsdelicten, zoals bedreiging, mishandeling, portemonneediefstal met geweld; en overige delicten, zoals portemonneediefstal zonder geweld, overige diefstal, overige vernieling en andere delicten. De achtergrondkenmerken zijn beperkt; standaard worden alleen landelijke en regionale gegevens gepresenteerd.

Periodiciteit van de dataverzameling

In elk van de 25 politieregio's worden ten minste 1.000 personen telefonisch ondervraagd. Het onderzoek wordt sinds 1993 (na een beperkt onderzoek in 1990 in 25 Nederlandse gemeenten) uitgevoerd. Gevraagd wordt naar de ervaringen van de respondenten in de twaalf maanden voorafgaand aan de interviewdatum. De (telefonische) interviews zijn geconcentreerd in de maanden januari t/m maart.

Beperkingen

De vergelijkbaarheid met andere slachtofferenquêtes wordt beperkt door verschillen in (onder andere) het steekproefkader (telefoonregister versus personen- versus adressensteekproef), de herweging, de methode van dataverzameling (telefonisch versus persoonlijk), de vraagstelling en -volgorde van (onder andere) delicten, en de presentatie van resultaten (centeringsbasis; (sub)totaalcijfers voor groepen van delicten).

Eigendom en beheer

Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de ministeries van BZK en van Justitie en een groot aantal politiekorpsen en zijn primair gericht op de afzonderlijke politieregio's. De politieregio's hebben de mogelijkheid om extra respondenten te laten ondervragen via de zogenoemde 'opstapmethode'. De belangrijkste resultaten van de PMB werden gepresenteerd in twee rapporten: een landelijk rapport, waarin de belangrijkste resultaten worden beschreven, en een tabellenrapport. Vanaf 2006 is de PMB vervallen.

1.3 De Veiligheidsmonitor Rijk (2005-2008)*Informatiegebied*

De bevolking van Nederland van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens vormt de doelpopulatie van de Veiligheidsmonitor Rijk. Van verschillende soorten delicten en delictgroepen wordt vastgesteld hoeveel personen daarvan slachtoffer zijn geworden in de twaalf voorgaande maanden; in hoeverre deze voorvallen bij de politie worden gemeld, en of daarbij een document (pv) is ondertekend. Er wordt een schatting gemaakt van het aantal delicten dat de inwoners in Nederland hebben ondervonden. Verder worden vragen gesteld over gevoelens van onveiligheid in verband met criminaliteit, over preventiemaatregelen tegen criminaliteit, over buurtproblemen, over algemene contacten tussen burgers en politie, en over het oordeel over de politie in de woonbuurt.

In de VMR worden de volgende delicten onderscheiden: geweldsdelicten (seksuele delicten, mishandeling, bedreiging); vermogensdelicten, zoals inbraak of een poging daartoe, fietsendiefstal, autodiefstal, diefstal uit auto, zakkenrollerij met of zonder geweld en overige diefstal; vandalisme (beschadiging/diefstal vanaf auto en overige vernielingen); doorrijden na een aanrijding en overige delicten.

Kenmerken van respondenten of hun huishouden (zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, burgerlijke staat, huishoudenssamenstelling, inkomen) worden zoveel mogelijk verkregen via koppeling met (geanonimiseerde) registerdata die bij het CBS via het Sociaal Statistisch Bestand beschikbaar zijn. Ook geografische achtergrondkenmerken, zoals stedelijkheid van de woonomgeving en van de woongemeente, worden via een dergelijke koppeling verkregen. Hierdoor kan de (beperkte) beschikbare interviewtijd maximaal worden benut voor relevante onderwerpgerichte vragen, en ontstaan uitgebreide mogelijkheden tot nadere analyse. De VMR is gebaseerd op een personensteekproef, die wordt getrokken uit de gemeentelijke basisadministratie. Jaarlijks worden voor het hoofdonderzoek in het eerste kwartaal per politieregio netto ten minste 750 respondenten ondervraagd, wat resulteert in ten minste 18.750 respondenten (het additionele onderzoek waarbij in de volgende kwartalen ten minste circa 1.000 respondenten worden ondervraagd blijft hier verder achterwege). De enquêtes worden in principe telefonisch afgenomen, maar wanneer op het woonadres van de respondent geen telefoonaansluiting beschikbaar is, volgt een mondeling (face to face) interview met een bezoeker door een enquêteur.

Periodiciteit van de dataverzameling

De VMR wordt van 2006-2008 jaarlijks uitgevoerd. Vanaf 2008 zal de VMR naar verwachting deel gaan uitmaken van de Integrale Veiligheidsmonitor, die gericht is op veiligheidsaspecten op regionaal, gemeentelijk en eventueel subgemeentelijk niveau.

Beperkingen

Door verschillen in onderzoeksdesign, waarnemingsmethode en vraagstelling zijn de resultaten niet zonder meer vergelijkbaar met eerdere en andere slachtofferenquêtes (PMB, POLS, L&V) en met de Internationale Slachtofferenquête (ICVS).

Eigendom en beheer

Opdrachtgevers voor de VMR zijn de ministeries van Justitie en BZK en het CBS, die daartoe een samenwerkingsovereenkomst hebben aangegaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het CBS. Bestanden zijn in principe voor gebruik door de opdrachtgevers; gebruik door derden is na enige tijd mogelijk via het DANS. Ook via het Centrum voor Beleidsstatistiek van het CBS kunnen externe onderzoekers (onder de uitdrukkelijke toezegging van of verplichting tot geheimhouding) onderzoek verrichten op microdata van het CBS, door On Site te komen werken, via Remote Execution en via Remote Access. Daarnaast kunnen op aanvraag databestanden beschikbaar worden gemaakt (maatwerk). De bestanden zijn niet herleidbaar tot personen. Daarom zijn er geen speciale privacyreglementen van toepassing.

1.4 De International Crime Victims Survey (w.o. de EU-ICS)

Zie hiervoor paragraaf 8.1.

1.5 De Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI)

De Monitor Bedrijven en Instellingen is opgezet met als doel het verkrijgen van een betrouwbaar beeld van de criminaliteits- en veiligheidssituatie van bedrijven en instellingen in Nederland.

Net als de andere slachtofferenquêtes gaan de verzamelde gegevens over het begin van de strafrechtsketen.

Kenmerken

De doelpopulatie van de MBI wordt gevormd door bedrijven en instellingen uit de volgende sectoren:

- landbouw, jacht en bosbouw, visserij
- industrie
- bouwnijverheid
- detailhandel en autoreparatie
- groothandel
- horeca
- vervoer, opslag en communicatie
- financiële instellingen en zakelijke dienstverlening
- openbaar bestuur en onderwijs
- gezondheid- en welzijnszorg
- cultuur, recreatie en overige dienstverlening

Informatiegebied

In de MBI staan de door de bedrijven en instellingen ondervonden delicten centraal. Per delict komt een aantal zaken aan bod, zoals voorkomen, frequentie, schade, aangiftegedrag etc. Tevens wordt geïnformeerd naar preventiemaatregelen in verband met criminaliteit en de daaraan verbonden kosten, en naar de mogelijkheden om zich te verzekeren tegen eventuele schade als gevolg van criminaliteit.

De eenheid van analyse is de individuele bedrijfsvestiging. Als achtergrondkenmerken zijn alleen branche, grootteklasse (aantal werknemers) en regio opgenomen.

Methode van dataverzameling

De MBI is een enquête onder een steekproef van bedrijfsvestigingen (in 1988 totaal circa 350.000). De steekproef is onderverdeeld naar branches (op basis van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI)). In totaal zijn ruim 1.250 bedrijfsvestigingen geënquêteerd; de respons bedroeg 48%; er was geen selectieve non-respons. Om de nauwkeurigheid van de uitkomsten te verbeteren, is herwogen naar branche, grootteklasse en regio.

Periodiciteit van de dataverzameling

In 2000 heeft NIPO Consult in samenwerking met onderzoeks- en adviesbureau ES&E een pilot gehouden in drie sectoren. In 2002 is de enquête voor het eerst uitgevoerd. Deze meting is te beschouwen als een nulmeting.

De onderzoeksuitkomsten hebben betrekking op het kalenderjaar 2001.

Relaties met andere informatiesystemen

Slachtofferenquêtes, en dus ook de MBI, vormen een eigen en onafhankelijke bron van gegevens over veelvoorkomende criminaliteit.

Beperkingen

Methodologische problemen bij dergelijk onderzoek onder bedrijven (en instellingen) liggen onder meer in de grote verscheidenheid in aard en omvang van diverse bedrijfsvestigingen, in de aard van de delicten waarmee verschillende branches te maken hebben, in de beschikbaarheid van de gevraagde informatie, en in de verscheidenheid van vestigingen als functionele commerciële, juridische, economische of andere eenheden binnen een bedrijf of onderneming. De vergelijkbaarheid met resultaten uit andere slachtofferenquêtes onder bedrijven (waaronder specifieke branches) is beperkt vanwege verschillen in (onder andere) de aard, detaillering, vraagformulering en -volgorde van de delicten.

Privacyaspecten

Aangezien er geen rapportage plaatsvindt naar individuele kenmerken van bedrijfsvestigingen of ondernemingen en de bestanden niet beschikbaar zijn voor derden, is op de gegevens uit de MBI geen privacyreglement voor derden van toepassing.

Eigenaar en beheer

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door Nipo Consult Amsterdam. Er is een samenvattend rapport 'Slachtofferschap criminaliteit bij bedrijven en instellingen' beschikbaar.

1.6 De Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB)

De Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) heeft als doel het slachtofferschap van Nederlandse bedrijven vast te stellen en inzicht te verschaffen in de maatregelen die zij nemen om de criminaliteit terug te dringen. Net als de andere slachtofferenquêtes gaan de verzamelde gegevens over het begin van de strafrechtsketen.

Kenmerken

De doelpopulatie van de MCB wordt gevormd door bedrijven en instellingen uit de volgende sectoren:

- bouwnijverheid
- detailhandel
- horeca
- transport (in 2002 vervoer en communicatie)
- zakelijke dienstverlening (in 2002 financiële en zakelijke dienstverlening)

Informatiegebied

In de MCB worden vragen gesteld over inbraak, diefstal, vernieling en geweld. Daarnaast is een categorie 'overige' delicten voorgelegd. In de MCB 2006 is voor het eerst specifiek aandacht besteed aan interne criminaliteit (diefstal van geld of goederen door het eigen personeel).

Methode van dataverzameling

Het veldwerk van de MCB vindt plaats in het najaar. In totaal worden circa 37.000 bedrijven op vestigingsniveau telefonisch ondervraagd over de criminaliteits- en veiligheidssituatie gedurende de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek. De respons in 2006 bedroeg 42%.

De structuur van de zakelijke markten kent een scheve verdeling. Er zijn heel veel kleine bedrijven en relatief weinig grote ondernemingen. Ook de verdeling over sectoren en regio's is ongelijkmatig. Om over de afzonderlijke sectoren, grootteklassen en regio's nauwkeurige uitspraken te kunnen doen, is de steekproef disproportioneel gestratificeerd naar sector en bedrijfsgrootte.

Periodiciteit van de dataverzameling

In 1999 startten de ministeries van justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met een initiatief om in de informatiebehoefte rond criminaliteit bij bedrijven en instellingen te voorzien.

Voor dit initiatief – destijds de MBI genoemd – werd in 1999 een pilot-onderzoek uitgevoerd in drie sectoren van het Nederlandse bedrijfsleven. Het doel van het pilot was het ontwikkelen van een onderzoeksinstrument waarmee een betrouwbaar beeld kan worden verkregen van de criminaliteits- en veiligheidssituatie, de praktijk van de veiligheidszorg in het Nederlandse bedrijfsleven en de rol die de politie daarbij speelt. Het door middel van dit pilot ontwikkelde onderzoeksinstrumentarium werd in 2002 ingezet om de criminaliteits- en veiligheidssituatie voor het gehele Nederlandse bedrijfsleven te onderzoeken (zie onder 1.5). Vanwege de grote marges rond het aantal delicten is in 2004 besloten tot een verzevenvoudiging van de steekproefomvang, waardoor nauwkeuriger schattingen mogelijk zijn. Omdat vanaf dat moment geen instellingen in het onderzoek zijn meegenomen, is de naam veranderd in Monitor Criminaliteit

Bedrijfsleven. De meting over 2004 fungeert als nulmeting. In 2005 en 2006 is het onderzoek herhaald.

Relaties met andere informatiesystemen

Slachtofferenquêtes, en dus ook de MCB, vormen een eigen en onafhankelijke bron van gegevens over veelvoorkomende criminaliteit.

Beperkingen

Methodologische problemen bij dergelijk onderzoek onder bedrijven (en instellingen) liggen onder meer in de grote verscheidenheid in aard en omvang van diverse bedrijfsvestigingen, in de aard van de delicten waarmee verschillende branches te maken hebben, in de beschikbaarheid van de gevraagde informatie, en in de verscheidenheid van vestigingen als functionele commerciële, juridische, economische of andere eenheden binnen een bedrijf of onderneming. De vergelijkbaarheid met resultaten uit andere slachtofferenquêtes onder bedrijven (waaronder specifieke branches) is beperkt vanwege verschillen in (onder andere) de aard, detaillering, vraagformulering en -volgorde van de delicten.

Privacyaspecten

Aangezien er geen rapportage plaatsvindt naar individuele kenmerken van bedrijfsvestigingen of ondernemingen en de bestanden niet beschikbaar zijn voor derden, is op de gegevens uit de MCB geen privacyreglement voor derden van toepassing.

Eigenaar en beheer

Het onderzoek wordt uitgevoerd door TNS NIPO in opdracht van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Over het meest recente jaar en de voorgaande jaren is een samenvattend rapport 'Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven 2006' beschikbaar.

2 De Politiestatistiek

De Politiestatistiek, gestart in 1948, beoogt inzicht te geven in de omvang, samenstelling en ontwikkeling van de geregistreerde criminaliteit en de inspanning van de politie ter bestrijding hiervan. De gegevens in de Politiestatistiek komen rechtstreeks van de politieregiokorpsen. Vanaf 1997 worden de gegevens door de meeste korpsen per incident (misdrijf of andere activiteit) vanuit de geautomatiseerde systemen van incidentenregistratie naar het CBS gestuurd. De overige korpsen leveren tellingen naar type misdrijf of groep van wetsartikelen.

De gegevens worden op gemeentenniveau ontvangen, zodat elke regionale indeling en categorisering van gemeenten kan worden gemaakt.

Informatiegebied

De ontvangen gegevens hebben vooral betrekking op type misdrijf, aangifte, opheldering en gehoorde verdachten. In de publicaties worden de misdrijven onderverdeeld naar wetten en per wetboek eventueel uitgesplitst naar wetsartikelen. De kenmerken van de verdachte zijn geslacht en minder- of meerderjarigheid.

Periodiciteit van de dataverzameling

Tussen 1948 en 1997 werden de gegevens per kwartaal naar het CBS gestuurd. Sinds 1997 wordt een deel per kwartaal en een deel per jaar verzameld.

Relaties met andere informatiesystemen

De Politiestatistiek is een op zichzelf staand informatiesysteem. Vanaf 1997 leveren de politieregio's het grondmateriaal voor de Politiestatistiek vanuit de incidentenregistraties XPol en BPS. Per incident of activiteit van de politie worden de gegevens uit deze basisprocessensystemen geselecteerd en aangeleverd. De BPS-regio's zenden hun gegevensbestanden per kwartaal. Van de XPOL-regio's ontvangt het CBS een jaarbestand.

Beperkingen

De Politiestatistiek is beperkt tot de door de politie geregistreerde criminaliteit en kent de gangbare beperkingen van registratieregimes en -cultuur. Echter, ze geeft belangrijke informatie over het werkaanbod van de politie en is daarmee ook een bruikbaar instrument bij het voorspellen van de werkdruk van de politie, voorzover veroorzaakt door criminaliteit.

Eigendom en beheer

Het CBS verzamelt, bewerkt en publiceert de politiecijfers. Tevens maakt het bureau een jaarbestand waarvan het eigenaar en beheerder is. Het privacyreglement is niet van toepassing, aangezien diepgaande persoonsgegevens ontbreken.

3 Het Herkenningsdienstsysteem

Het Herkenningsdienstsysteem is een landelijk dekkend systeem dat sinds 1986 door de politie gebruikt wordt om gegevens te registreren. Omdat de verschillende politieregio's het systeem beheren, is feitelijk sprake van Herkenningsdienstsysteem: voor elke politieregio en de Koninklijke Marechaussee (KMar) één.

Het HKS bevat gegevens over 'het begin' van de strafrechtsketen. Het gaat hier om de registratie door de politie van crimineel gedrag.

Informatiegebied

Het HKS bevat zowel de aangiftegegevens van misdrijven, als de persoonsgegevens van de verdachten daarvan. Tegen een verdachte kunnen een of meer processen-verbaal zijn opgemaakt. Een tegen een verdachte opgemaakt proces-verbaal wordt in onderliggende rapportage aangeduid met de term 'antecedent'. Een proces-verbaal, oftewel antecedent, kan bestaan uit een of meer misdrijven (delicten). Zo kan een persoon van bijvoorbeeld een (of meerdere) winkeldiefstal(len) en een woninginbraak verdacht zijn.

Opgenomen worden personen die minimaal twaalf jaar zijn en tegen wie als verdachte van een misdrijf proces-verbaal is opgemaakt. Ook minderjarigen die door de politie wegens misdrijf of overtreding naar Halt worden verwezen, moeten sinds 1996 in het HKS worden geregistreerd. Het HKS bevat informatie over bijvoorbeeld het delict, het tijdstip waarop het gepleegd werd, de modus operandi, maar ook persoonskenmerken van de verdachten als geboortedatum, geslacht, nationaliteit en aanwezigheid van verslavingsproblematiek. Ook is de informatie over antecedenten van de verdachten beschikbaar. Het HKS is zelfs het enige bestand dat op het niveau van de politie de gegevens bevat van alle geregistreerde antecedenten van verdachten in Nederland. Dit biedt de mogelijkheid tot een waardevolle verdieping in informatie over verdachten. De antecedenten kunnen bestaan uit 'automatische' antecedenten (koppeling van plaats, verdachte en gepleegd delict, zodat informatie van de verdachte en van de aangifte gecombineerd kan worden) en 'handmatige' antecedenten (de meer uitgebreide informatie uit het proces-verbaal van aangifte ontbreekt).

Periodiciteit van de dataverzameling

In principe wordt elk pv opgenomen, dus er is sprake van een continue registratie van feiten.

Relaties met andere informatiesystemen

Het HKS is een op zichzelf staand registratiesysteem. Informatie die in HKS wordt opgenomen, registreert de politie ook in andere bedrijfs-processensystemen.

Beperkingen

Het HKS heeft ook zijn beperkingen. De daders die niet gepakt zijn, delicten waarvan geen proces-verbaal is opgemaakt, of de delicten die onbekend blijven bij de politie, worden niet geregistreerd. Selectiemechanismen kunnen een rol spelen bij de registratie in het HKS en leiden tot vertekeningen. In het HKS worden alleen 'natuurlijke personen' opgenomen; rechtspersonen zijn uitgesloten van opname. Gegevens van de bijzondere opsporingsdiensten (bijvoorbeeld FIOD, ECD, douane) zijn vaak niet opgenomen in de HKS-registratie. Diverse typen

misdrijven, zoals economische delicten, milieudelicten of uitkeringsfraude, zijn daarmee ondervertegenwoordigd in het HKS.

Verder zijn de politieregio's niet altijd eenduidig in de registratiewijze van een delict. De registratie is bijvoorbeeld mogelijk niet uniform indien een verdachte naar een andere (politie)regio verhuist, of een delict pleegt in een (politie)regio waar hij niet woonachtig is. In de praktijk blijkt dat de politieregio waarin de verdachte woont, het meest complete beeld van de verdachte heeft. Daarom zijn bij de analyse de gegevens gerangschikt naar de gemeente waarin zij wonen. Overleden verdachten dienen twee jaar na dato uit het bestand gehaald te worden. Dit is echter niet van invloed op het onderhavige selectiejaar.

Gegevens van aangehouden verdachten tegen wie binnen de zes maanden na opname in het HKS (voorlopige opname) nog geen proces-verbaal is opgemaakt, worden verwijderd. De verjaring van gegevens levert een beperking op die van invloed kan zijn op de interpretatie van de HKS-uitkomsten. Dit doet zich vooral voor bij de interpretatie van gegevens over het verleden van verdachten. Als regel wordt de informatie over verdachten na verloop van tijd uit het HKS verwijderd indien zij een aantal jaren niet meer voor nieuwe delicten als verdachten geregistreerd worden. De verjarringsregels impliceren een zekere mate van vertekening in het beeld van de in het verleden gepleegde delicten. De gestelde termijnen zijn echter zo lang en lopen zo snel op dat al met al toch een behoorlijk beeld, ook van het delictsverleden, verkregen kan worden. Toch is het mogelijk dat vooral bij oudere verdachten, waarvan momenteel slechts één of een beperkt aantal delicten uit het verleden bekend zijn, een incompleet beeld bestaat.

Eigendom en beheer

De verschillende politieregio's zijn eigenaar van het systeem. Vanuit deze regio's wordt het systeem gevoed. Om gegevens aan het HKS te onttrekken, heeft de IT-organisatie van het KLPD de (mede door het WODC gefinancierde) DEX-module (Data-extractie) ontwikkeld. De DEX-module is verder uitgebouwd en verbeterd. Het is daarmee recent mogelijk geworden om geautomatiseerd een landelijk HKS-bestand te maken. Zo kunnen verdachten, die in meerdere politieregio's geregistreerd staan, worden geïdentificeerd en tot één unieke verdachte herleid. Een speciaal daarvoor in het leven geroepen beheersinstantie bewaakt de toegang tot dit bestand. Het HKS valt onder de privacywetgeving. Bewerking van de data vindt echter plaats met geanonimiseerde gegevens.

4 De CBS-statistiek Rechtbankstrafzaken

Informatie over de omvang, ontwikkeling en wijze van afhandeling van rechtbankstrafzaken door het Openbaar Ministerie en de rechter wordt verzameld in de Statistiek–Rechtbankstrafzaken.

Tot 1982 is de informatie gepubliceerd in aparte CBS-jaarpublicaties, te weten de Justitiële statistiek, Criminele statistiek, Statistiek Toepassing der Wegenverkeerswet, Statistiek jeugdcriminaliteit, en de (verzamel)publicatie Maandstatistiek politie, justitie en brandweer. Voor de jaren 1982-1991 zijn de relevante onderdelen samengebracht in de publicatie Criminaliteit en Strafrechtspleging.

Vanaf begin jaren negentig komen de gegevens over criminaliteit en strafrechtspleging uit het Communicatiesysteem OM-Parket Administratiesysteem, kortweg COMPAS genoemd.

Informatiegebied

In COMPAS zijn gegevens opgenomen over de ingeschreven zaken bij het OM evenals de afdoening van zaken door OM en rechter. Het systeem bevat een grote hoeveelheid gegevens over het verloop en de afloop van elke strafzaak, inclusief gegevens over de betrokken verdachte/dader.

Periodiciteit van de dataverzameling

Er is sprake van een continue registratie, zij het dat de verwerking van de gegevens in de loop van de jaren/perioden zeer verschillend is geweest. De gegevens zijn gepubliceerd per kalenderjaar. Een strafzaak die binnen een kalenderjaar bij verschillende colleges in behandeling is, is ook meer dan eenmaal in de overzichten opgenomen.

Relaties met andere informatiesystemen

Uit COMPAS worden speciaal voor statistische doeleinden ten behoeve van het CBS aparte bestanden vervaardigd waarin elke strafcasus als individueel gegeven traceerbaar is.

Beperkingen

De overgang op COMPAS-gegevens nam enige tijd in beslag en had aanvankelijk negatieve invloed op de beschikbaarheid van statistische gegevens. Een deel van de uitkomsten in de eerste jaren dat het systeem voor statistische doeleinden werd gebruikt (1991, 1992 en 1993) kwam niet (volledig) beschikbaar; bovendien leidde de beschikbaarheid van een elektronisch systeem bij de parketten ertoe dat de inzending van berichtgeving via formulieren sterk terugliep en in enkele gevallen voortijdig werd gestaakt. Op deze wijze is informatie over een deel van de ingeschreven zaken en vrijwel alle afdoeningen door het OM over de jaren 1991 en 1992 verloren gegaan. In mindere mate geldt dit ook voor 1993. Ook de cijfers over afdoeningen door de rechter kenden onderrapportage, waardoor op dit gebied over de periode 1991-1993 alleen de totaalcijfers betrouwbaar genoeg zijn voor statistische analyse. Een deel van de uitkomsten moest worden geschat.

Ook na 1993 bleek de berichtgeving onvolledig te zijn geweest en was sprake van onderrapportage. Door het CBS is daarop besloten om in

samenwerking met de berichtgevers tot een revisie van de basisgegevens over te gaan. Om praktische redenen is gekozen voor 1994 als startjaar van de revisie.

Eigendom en beheer

Het bureau maakt op basis van de COMPAS-informatie en informatie uit andere gerechtelijke registraties een jaarbestand waarvan het eigenaar en beheerder is.

Alle statistische uitkomsten zijn gebaseerd op geanonimiseerde basisgegevens.

5 OMDATA

OMDATA is een informatiesysteem van het Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie. Het maakt gebruik van een ander, al langer bestaand informatiesysteem, Rapsody genaamd. Rapsody is een gemeenschappelijk informatiesysteem van het Openbaar Ministerie en de zittende magistratuur, ten behoeve van beleid en beheer. Het systeem kent een aantal modules voor verschillende rechtsgebieden. Voor zowel OMDATA als het onderwerp van dit boek is alleen de strafrechtmodule (Rapsody strafrechten) van belang. Waar in het vervolg Rapsody wordt genoemd, wordt dan ook die strafrechtmodule bedoeld.

Rapsody is gebaseerd op COMPAS, het registratiesysteem dat wordt gebruikt door de arrondissementsparketten en de griffies van rechtbanken. Rapsody onttrekt bepaalde gegevens aan COMPAS die voor beleidsinformatie van belang zijn, en slaat die op in een gemakkelijk bevroegbare vorm. Het is een decentraal systeem met afzonderlijke databases in elk van de negentien arrondissementen, die ieder alleen gegevens over de strafzaken in het eigen arrondissement bevatten. Landelijke beleidsinformatie is daardoor niet direct via Rapsody beschikbaar.

Die landelijke informatiefunctie wordt sinds een aantal jaren vervuld door OMDATA. Het doel van het systeem is te voorzien in de landelijke informatiebehoefte van het OM en te voldoen aan de gegevensvraag vanuit het wetenschappelijk onderzoek. OMDATA voegt de gegevens van de negentien Rapsody-systemen samen tot een landelijke gegevensverzameling, waarbij geen noemenswaardige bewerkingen optreden. Wat betreft het soort gegevens dat beschikbaar is, verschilt OMDATA dus niet van Rapsody.

Informatiegebied

OMDATA biedt informatie over de instroom van zaken bij het OM, en de afhandeling van die zaken door het OM en door de rechter. Per zaak is uitgebreide informatie beschikbaar over de aard van de gepleegde feiten, de verschillende handelingen en beslissingen in de zaak door het OM en de rechter, en eventueel de opgelegde straffen.

Periodiciteit van de dataverzameling

Rapsody is in de loop van 1993 ingevoerd, waarbij alle op dat moment nog lopende zaken zijn opgenomen. Vanaf dat moment zijn van alle in COMPAS geregistreerde zaken gegevens in Rapsody gearchiveerd. OMDATA geeft daardoor een volledig beeld van alle afdoeningen sinds 1994. Doordat het onderliggende systeem Rapsody in de loop van de jaren steeds verder is ontwikkeld, is de informatie in OMDATA over recente zaken gedetailleerder dan die over de zaken die in de eerste jaren zijn geregistreerd.

Relaties met andere informatiesystemen

Naast OMDATA bevatten ook de OBJD en de CBS-statistiek Rechtbankstrafzaken gegevens die direct of indirect afkomstig zijn van de registratie in COMPAS. De informatie die door de systemen wordt geleverd, is vergelijkbaar, maar verschilt op punten door belangrijke verschillen in doel en opzet van de systemen.

De OBJD is gebaseerd op de justitiële documentatie en geeft informatie over onherroepelijke afdoeningen. Bij de andere systemen blijft de informatie beperkt tot de afdoening in eerste aanleg. Bovendien is de informatie in de OBJD op persoonsniveau beschikbaar (zij het geanonimiseerd), terwijl de beide andere systemen alleen informatie op zaakniveau bieden. De OBJD kan daardoor als enig systeem inzicht geven in de mate van recidive. De verschillen tussen OMDATA en de CBS-statistiek Rechtbankzaken zijn minder groot. Verschillen in gehanteerde definities maken dat informatie uit beide bronnen qua absolute aantallen verschilt, maar de orde van grootte en de gesignaleerde trends zijn gelijk.

De CBS-statistiek is gebaseerd op berichten die COMPAS van iedere zaak levert op strikt gedefinieerde momenten bij inschrijving en afdoening. Het CBS verwerkt de gegevens tot jaarbestanden die enige tijd na afloop van het betreffende jaar worden afgesloten. De cijfers zijn dan definitief, eventuele nagekomen berichten worden niet meer verwerkt. Rapsody is vooral ontwikkeld als beleidsinformatiesysteem. Het wordt op gezette tijden geactualiseerd vanuit COMPAS, en weerspiegelt daardoor steeds de laatste stand van zaken. Rapsody en OMDATA bieden een grotere hoeveelheid informatie dan de CBS-statistiek, bovendien is landelijke informatie in de regel eerder beschikbaar via OMDATA dan via de CBS-statistiek. Rapsody en OMDATA zijn als systeem flexibeler in die zin dat het soort gegevens dat wordt verzameld, kan worden aangepast als de informatiebehoefte vanuit het beleid verandert. Door de veranderende gegevensverzameling en de voortdurende actualisering van de data zelf is de bron echter minder geschikt voor officiële statistieken.

Privacyaspecten

Op de gegevens van Rapsody en OMDATA is de Wet Justitiële en Strafvorderlijke Gegevens van toepassing. Het gebruik van gegevens voor onderzoek en statistiek is verder gereguleerd in een circulaire. In beginsel

kunnen alleen niet-herleidbare gegevens worden verstrekt, tenzij toestemming van de Minister van Justitie is verkregen voor het verkrijgen van persoonsgegevens.

Beperkingen

Enkele beperkingen van OMDATA ten opzichte van andere bronnen zijn hiervoor genoemd. Een belangrijke beperking van OMDATA is verder dat alleen van de uitspraken in de laatste jaren betrouwbare informatie beschikbaar is over de delicten waarvoor is veroordeeld. Van de uitspraken in jaren daarvoor is alleen informatie beschikbaar over de delicten die (primair) ten laste zijn gelegd.

Eigendom en beheer

OMDATA is eigendom van het college van procureurs-generaal en wordt zelfstandig beheerd door het Parket-Generaal. Rapsody is een gemeenschappelijk systeem van het Openbaar Ministerie en de zittende magistratuur en wordt beheerd door het ICT-bedrijf van de rechterlijke organisatie (ICTRO).

Toekomst

Een nieuw registratiesysteem ter vervanging van COMPAS is in ontwikkeling. Dit nieuwe systeem, het Geïntegreerd Proces Systeem (GPS), zal volgens de planning in de komende jaren gefaseerd worden ingevoerd. Als sluitstuk van GPS zal een managementinformatiemodule worden ontwikkeld, die Rapsody en OMDATA zal vervangen. Tot die tijd blijft OMDATA operationeel als landelijk informatiesysteem.

6 De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie

In de jaren 1992-1996 zijn de Algemene Documentatieregisters, waarin de zogenoemde 'strafbladen' werden bijgehouden, geautomatiseerd en samengevoegd in een landelijk systeem, het Justitiële Documentatie Systeem (JDS). De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) bevat een selectie uit en soms een bewerking van de gegevens uit het JDS.

Informatiegebied

De gegevens in de OBJD zijn geanonimiseerde, persoonsgebonden gegevens over aard en onherroepelijke afdoening van alle misdrijven en een aantal overtredingen, die na 1996 door de rechterlijke macht in behandeling zijn genomen. Het bevat ook een aantal persoonsgegevens, kennisgevingen van gebeurtenissen na het vonnis (bijvoorbeeld tenuitvoerleggingen of het verstrijken van de proeftijd) en gegevens over buitenlandse strafzaken. De plegers kunnen zowel natuurlijke personen als rechtspersonen zijn.

Van alle personen die na 1996 met justitie in aanraking zijn gekomen, is de justitiële voorgeschiedenis ingevoerd. De OBJD is ten aanzien van deze personen een historisch bestand, dat nog steeds aangevuld wordt. Personen met een strafblad, die na de automatisering geen justitiecontacten meer hebben gehad, zijn met hun personalia op een index geplaatst: op het moment dat zij een nieuw contact hebben, wordt hun voorgeschiedenis alsnog ingevoerd.

Periodiciteit van de dataverzameling

De gegevens in de OBJD worden ieder kwartaal aangevuld.

Relaties met andere informatiesystemen

Het bronsysteem JDS betreft dagelijks gegevens uit COMPAS, het administratiesysteem van de arrondissementsparketten. Voorts bevat het gegevens van de hoven, de Hoge Raad en het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB).

Uit COMPAS worden ook bestanden aan het CBS geleverd ten behoeve van de statistieken over vervolging en berechting in eerste aanleg. COMPAS is tevens de basis voor OMDATA (voorheen Rapsody), een beleidssysteem van het OM. OMDATA bevat gegevens over vervolging en berechting in eerste aanleg en voor kantonzaken tevens over hoger beroep.

De strafrechtmonitor (SRM) bevat zeer gedetailleerde informatie over strafzaken uit de strafdossiers van een tweejaarlijkse steekproef.

Beperkingen

De OBJD is vanaf 1996 volledig, in de jaren daarvoor bevat het alleen gegevens over personen en hun strafzaken als er ook na 1996 een justitiecontact is geweest. Alle gegevens blijven wel beschikbaar: de gegevens die in het JDS geschoond worden, blijven in de OBJD bestaan.

De OBJD heeft de gegevens over de onherroepelijke afdoeningen. Dit betekent dat vonnissen in eerste aanleg alleen opgenomen worden als dit vonnis onherroepelijk is geworden. Als er hoger beroep is ingesteld, blijft de zaak in het JDS en de OBJD een openstaande zaak tot het vonnis in hoger beroep onherroepelijk is geworden. De gegevens over deze laatste uitspraak worden dan geregistreerd, niet die van het vonnis in eerste aanleg.

Eigendom en beheer

De OBJD is eigendom van de plaatsvervangend Secretaris-Generaal van Justitie. Het WODC is strategisch beheerder, de Centrale Justitiële Documentatiedienst is tactisch en functioneel beheerder.

De OBJD is aangemeld bij de Registratiekamer in het kader van de WPR. De database is geanonimiseerd, waardoor er in principe geen restricties op het gebruik zijn. Voor gebruik van de OBJD, waarbij men over persoonsgebonden gegevens dient te beschikken, moet toestemming van de minister tot inzage in de justitiële documentatie worden verkregen.

Toekomst

Het JDS is ingericht voor de levering van de justitiële documentatie van individuen aan derden. De gegevens zijn daardoor niet altijd even geschikt voor analyses ten behoeve van onderzoek en beleid. Veel gegevens worden bewerkt voordat zij in de OBJD terechtkomen. Jaarlijks worden er aanpassingen aan de OBJD gedaan om de gegevens beter te kunnen verwerken. In 2005 zal naar verwachting de vervanging van het systeem COMPAS door GPS afgerond worden en vindt een herbouw van het JDS plaats. Het JDS krijgt niet alleen een andere structuur, maar zal ook meer gegevens gaan bevatten. De OBJD zal daarna ook uitgebreid worden.

7 De informatiesystemen tenuitvoerlegging

Er zijn vele soorten straffen en maatregelen die opgelegd kunnen worden. Elk van die soorten afdoeningen kent zijn eigen registratiesystemen van binnenkomst en tenuitvoerlegging (executie). Zo is er een systeem dat de celcapaciteit en doorstroom van de diverse sancties registreert bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau.

7.1 Centraal Justitieel Incasso Bureau

Het CJIB in Leeuwarden heeft een belangrijke taak met betrekking tot de uitvoering van opgelegde sancties. CJIB biedt, in zaken die daarvoor in aanmerking komen, namens het OM en de politie transacties aan en draagt zorg voor de inning van de transactiebedragen. Zaken waarin het transactiebedrag niet is betaald worden weer doorgestuurd naar het OM ter verdere vervolging. Executie van strafrechtelijke vonnissen met een financiële sanctie (boetes, schadevergoedingsmaatregelen, ontneming WvW) worden zelfstandig door het CJIB afgewikkeld, onder verantwoordelijkheid van het OM. Ook bij de tenuitvoerlegging van andere soorten vonnissen als taakstraffen en bepaalde gevangenisstraffen speelt het CJIB een belangrijke rol. Bij die vonnissen neemt het CJIB een groot deel van het administratieve proces voor haar rekening, zorgt voor doorgeleiding aan de met tenuitvoerlegging belaste instantie, en bewaakt de voortgang.

Sinds het CJIB werd ingesteld als bureau belast met de inning van administratieve sancties bij verkeersovertredingen is het takenpakket in de loop der jaren uitgebreid met de bovengenoemde processen. Daardoor zijn niet van alle processen gegevens over dezelfde jaren beschikbaar. De inning van strafrechtelijke boetes verzorgt het CJIB vanaf 1994. De gegevens over strafrechtelijke boetes zijn vanaf 1995 volledig. Over inning van schadevergoedingsmaatregelen is vanaf 1996 informatie beschikbaar. Inning van ontnemingsmaatregelen is sinds 1996 aan het CJIB opgedragen. Overigens geschiedde incassering van ontnemingsmaatregelen ook door het OM, vooral in de overgangperiode na 1996. Het TRIAS-systeem (Transactie

Registratie Inning en Informatie Afhandelings Systeem) voor de registratie van (politie)transacties is sinds 2000 operationeel. De gegevens uit dat systeem zijn vanaf het jaar 2001 voldoende betrouwbaar.

Informatiegebied

In deze publicatie betreft de gebruikte informatie de afwikkeling van (politie)transacties en executie van de strafrechtelijke vonnissen waarmee het CJIB is belast: geldboetes, opgelegde maatregelen ter ontneming van wvv en schadevergoedingsmaatregelen. De geldboetes betreffen zowel misdrijven en overtredingen. Op basis van de aangeleverde gegevens is het voor het CJIB niet goed mogelijk hierin onderscheid te maken.

Periodiciteit van de dataverzameling

De registratie is continu. Gegevens t.b.v. de statistiek worden per jaar bij het CBS aangeleverd.

Relaties met andere informatiesystemen

Het CJIB ontvangt langs elektronische weg gegevens over aan te bieden transacties van de politie (Tobias: TOTAAL Bekeuring Informatie Afhandelings Systeem), en van de arrondissementsparketten.(Compas: Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie). Deze worden vastgelegd in het TRIAS-systeem. TRIAS meldt de afloop weer terug aan deze systemen. Gegevens over te executeren vonnissen ontvangt het CJIB eveneens uit COMPAS en van de vijf ressortsparketten. Verder bestaan koppelingen met systemen van diverse andere ketenpartners van het CJIB (DJI, reclassering). Voor statistiek en onderzoek is de informatie van het CJIB aanvullend ten opzichte van andere informatiebronnen die onder meer op COMPAS zijn gebaseerd (CBS, OMDATA).

Eigendom en beheer

Houder en gegevensbeheerder is het CJIB.

Het systeembeheer COMPAS is deels in handen van de ICT Rechterlijke Organisatie (ICTRO), een gemeenschappelijke ondersteunende organisatie van Openbaar Ministerie en gerechten. De gegevens in de systemen van het CJIB zijn niet rechtstreeks toegankelijk voor derden zoals het WODC. Het CJIB is bij het beheer en het gebruik van de gegevens waarvan zij houder is, gebonden aan de privacywetgeving.

7.2 Registratie gevangeniswezen (TULP/GW, TULP/MIR, TULP/SI)

TULP/GW dient om het primaire proces in de inrichtingen van het Gevangeniswezen te ondersteunen. Het is een landelijke applicatie en staat lokaal bij elke inrichting van het gevangeniswezen van de DJI. De landelijke applicatie wordt beheerd door ICT Services DJI te Gouda. Dagelijks wordt een deel van de gegevens die in TULP/GW worden geregistreerd, 'overgeleid' naar TULP/MIR (MIR = Management Informatie

Reservoir). De afdeling Informatieanalyse en Documentatie (ID) van het hoofdkantoor DJI kan TULP/MIR bevragen met de module TULP/SI (SI= Stuurinformatie). Deze module voorziet in de aanmaak van databestanden die voor managementinformatie worden gebruikt. Een aantal van deze databestanden wordt vanaf 2004 door de afdeling ID ook aan het CBS geleverd. Vóór 2004 ontving het CBS vergelijkbare gegevens rechtstreeks van ICT Services in de vorm van de zogenoemde CBS-tapes. Veel informatie over het Gevangeniswezen in dit rapport is ontleend aan TULP-SI en de CBS-tapes.

Informatiegebied

De gegevens hebben betrekking op de gedetineerden en op de inrichtingen waarin zij verblijven: personen, zaken, cellen, bestemmingen, doorlooptijden en aantallen dagen straf. Variabelen zijn onder andere: insluitingstitel gedetineerden, geslacht, geboortedatum; zaakgegevens zoals parketnummer, datum uitspraak, opgelegde straf, parket van uitspraak; en inrichtingsgegevens zoals soort inrichting, bestemmingen binnen de inrichting, aantal cellen. Binnen TULP/GW is er een continue registratie.

Relaties met andere systemen

Een aantal basisgegevens van TULP/GW zijn tevens opgeslagen in de nieuwe DJI-brede Basisregistratie. Deze Basisregistratie ontvangt en levert onder meer gegevens aan VIP (verwijsindex personen).

Beperkingen

Het systeem TULP/GW voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. In complexe gevallen moeten soms kunstgrepen worden toegepast om het verblijf van gedetineerden administratief te kunnen verwerken en de detentiermijnen te kunnen bewaken. Deze praktijk heeft onvermijdelijk tot gevolg dat de managementinformatie van TULP/SI soms onvolkomenheden bevat.

Eigendom en beheer

Houder van de informatie is de Minister van Justitie, voor hem de directeur Gevangeniswezen. Per inrichting of complex vindt de opslag van de gegevens plaats. Het beheer van het systeem is in handen van ICT Services DJI te Gouda. Het systeem voldoet aan de eisen van Wet bescherming persoonsgegevens.

Toekomst

In de komende jaren wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een volledig nieuw systeem (CAJIS= Capaciteit en Justiabelen Informatiesysteem) dat meer tegemoetkomt aan de huidige eisen.

7.3 Registratie Justitiële Jeugdinstellingen (TULP/JJI)

TULP/JJI is een landelijk geïmplementeerd informatiesysteem waarop alle rijks- en particuliere justitiële jeugdinstellingen zijn aangesloten, alsmede het hoofdkantoor DJI en een aantal niet-justitiële instellingen waar het Ministerie van Justitie plaatsen heeft ingekocht. Het systeem wordt door de instellingen gebruikt voor de pupillenadministratie en het registreren en onderhouden van gegevens betreffende de instelling zelf. Daarnaast genereert het systeem onder meer capaciteits- en bezettingsgegevens, bevolkingsgegevens en gegevens over de orde en veiligheid (incidenten en maatregelen) binnen de instelling. TULP/JJI speelt een belangrijke rol bij de centrale selectie en plaatsing van jeugdigen in justitiële jeugdinstellingen. Verder levert TULP/JJI stuur- en beleidsinformatie. DJI beschikt over een speciale module waarmee grotere databestanden kunnen worden samengesteld.

Iedere jeugdige die bij een justitiële jeugdinstelling wordt aangemeld, op de wachtlijst wordt geplaatst dan wel in de instelling wordt opgenomen, wordt geregistreerd in TULP/JJI en krijgt een eigen, uniek registratienummer. Dit nummer wordt bij iedere (nieuwe) opname binnen de sector justitiële jeugdinstellingen gebruikt.

Informatiegebied

De gegevens die in TULP/JJI worden opgenomen, zijn onder andere persoonskenmerken van de jeugdigen, gegevens over de huidige en eventueel vorige (tevens in verband met recidive) en volgende verblijfslocatie(s), verblijfstitel(s), opleggende instantie, gepleegde feiten, reden van uitschrijving. Met behulp van de speciale beleidsinformatiemodule kunnen peildatumbestanden, locatie-historische bestanden (plaatsingen, uitplaatsingen, trajecten van jeugdigen) en titel-historische bestanden (titels/titelwijzigingen) worden samengesteld. Voorts bevat TULP/JJI informatie over onder andere de beschikbare capaciteit, bezetting, wachtlijstplaatsingen, enzovoort.

Periodiciteit van de dataverzameling

TULP/JJI is een betrekkelijk nieuw registratiesysteem. In juni 1997 is de laatste justitiële jeugdinstelling aangesloten, zodat vanaf dat moment gesproken kan worden van een landelijke dekking. Er is sprake van een continue registratie.

Relaties met andere informatiesystemen

Een aantal basisgegevens van TULP/JJI zijn tevens opgeslagen in de nieuwe DJI-brede Basisregistratie. Deze Basisregistratie ontvangt en levert voor de strafrechtelijke jongeren onder meer gegevens aan VIP (verwijsindex personen).

Eigendom en beheer

Houder van de informatie in TULP/JJI is de Minister van Justitie. De informatie is opgeslagen bij de individuele inrichtingen en centraal op het Hoofdkantoor DJI. Het beheer van de informatie berust bij de inrichtingsdirecteuren en bij het Hoofdkantoor DJI. Het systeem voldoet aan de eisen van Wet bescherming persoonsgegevens.

8 De internationale gegevensbronnen

8.1 *International Crime Victims Survey*

De ICVS, een internationale slachtofferenquête, geeft informatie over delicten zoals door slachtoffers ondergaan. De enquête wordt gehouden onder auspiciën van het Nederlandse Ministerie van Justitie, het Engelse Home Office en de United Nations Interregional Criminal Justice Research Institute (UNICRI). Bij de laatste dataverzameling over 2004 heeft ook Gallup Europe, in opdracht van de EU, een belangrijke bijdrage geleverd (EU ICS Report, 2007). De gegevens worden verzameld door middel van een telefonische enquête, met per land tussen de 1.000 en 4.000 respondenten. Circa dertig landen doen mee aan de dataverzameling.

Informatiegebied

De enquête gaat over de ervaringen die mensen hebben met delicten. Slachtofferloze delicten komen per definitie niet voor. Er bestaat uit de aard van de zaak een verschil in definitie tussen de waarneming van het slachtoffer van het delict en de strafrechtelijke definitie ervan. Van de delicten registreert men de kenmerken: ondervonden misdrijf, zoals het soort misdrijf (autodiefstal, vandalisme, diefstal uit auto/huis, diefstal van fiets, inbraak, diefstal met geweld, geweldsmisdrijven, seksuele misdrijven); of het delict is aangegeven bij de politie; enzovoort. Als persoonskenmerken kent de ICVS variabelen als leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, maatschappelijke positie, informatie over preventiegedrag, enzovoort.

Periodiciteit van de dataverzameling

De ICVS is tot dusver afgenomen in de jaren 1989, 1992, 1996, 2000 en 2005 en gaat over de jaren 1988, 1991, 1995, 1999 en 2004.

Relaties met andere informatiesystemen

De ICVS is op te vatten als een onafhankelijk systeem. Er bestaat wel overlap met landelijke slachtofferenquêtes. Vergelijking is mogelijk met (nationale en internationale) politiecijfers (omdat aangiftecijfers zijn opgenomen).

Beperkingen

De voornaamste beperking van de ICVS is dat niet alle delicten zijn opgenomen. Ook delicten zonder slachtoffer of met een bedrijf als slachtoffer, komen niet voor. Een bron van onzekerheid is voorts het geheugen van de respondent (weet deze de juiste gebeurtenissen te herinneren en deze ook juist in de tijd te plaatsen?); dat geldt ook bij binnenlandse slachtoffer-enquêtes.

Eigendom en beheer

De gegevens uit het ICVS zijn opvraagbaar bij het instituut InterVict in Tilburg en bij Gallup Europe in Brussel. Er is geen privacyreglement van toepassing op de ICVS.

Toekomst

Naar verwachting zal deze enquête ook in de toekomst om de drie à vier jaar uitgevoerd worden.

8.2 European Sourcebook

Het European Sourcebook bestaat uit een database en een publicatie, waarin een zo compleet mogelijk beeld van de gehele strafrechtssketen gegeven wordt. Tot dusver zijn ruim veertig landen in het European Sourcebook opgenomen. Aan de hand van door elk land afzonderlijk ingevulde vragenlijsten wordt de database gemaakt. Waarop de gegevens gebaseerd zijn, is van land tot land verschillend: sommige landen leveren hun informatie aan op basis van primaire bronssystemen, andere aan de hand van statistische publicaties. Er wordt geen steekproef getrokken.

Informatiegebied

Het informatiegebied omvat in principe de gehele strafrechtssketen, inclusief slachtofferenquêtes. In de praktijk ligt de nadruk op de gegevens vanaf opsporing tot en met tenuitvoerlegging. Meestal betreft de registratie het aantal misdrijven per delictsoort, vaak ook leveren de landen informatie over aantallen veroordelingen en aantallen gedetineerden. De delictcategorieën zijn moord en doodslag, mishandeling, verkrachting, diefstal met geweld, diefstal, autodiefstal, fietsendiefstal, inbraak en drugsdelicten. Als persoonskenmerken worden gegevens over geslacht, meerder- en minderjarigheid en het al dan niet vreemdeling-zijn verzameld. Ook zijn er gegevens over bijvoorbeeld de soort opgelegde straf.

Periodiciteit van de dataverzameling

De gegevens in het European Sourcebook zijn per jaar en beslaan de periode 1990-2003. Informatie over het vervolgingstraject en over soort en lengte van opgelegde straffen ontbreekt voor de jaren 2000-2003.

Beperkingen

De gegevensverzameling is beperkt tot Europese landen. Ook het direct vergelijken is lastig, aangezien strafrechtssystemen op nogal cruciale punten van elkaar kunnen verschillen. Een ander punt is de verschillende wijze van aanleveren van de gegevens: sommige landen baseren hun informatie op feitelijke registraties, andere gebruiken criminele statistieken. Geprobeerd is dit zoveel mogelijk te verhelpen door vaste definities te geven van een aantal goed omschreven delictcategorieën. Ook zijn er nogal wat lacunes in de berichtgeving. Wel kunnen goed trends in verschillende landen met elkaar worden vergeleken, aangezien het om dezelfde periode van veertien jaar gaat.

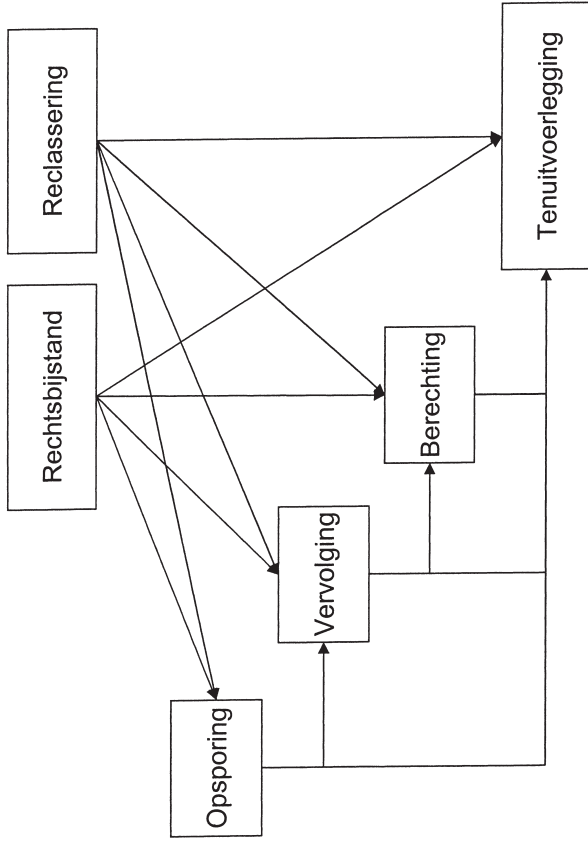
Eigendom en beheerder

De eigenaar en beheerder van het European Sourcebook is de projectgroep van het European Sourcebook-project. Projectleider is Prof. Martin Killias (Universiteit van Zürich).

Toekomst

Naar verwachting zal het European Sourcebook elke drie tot vier jaar geactualiseerd worden.

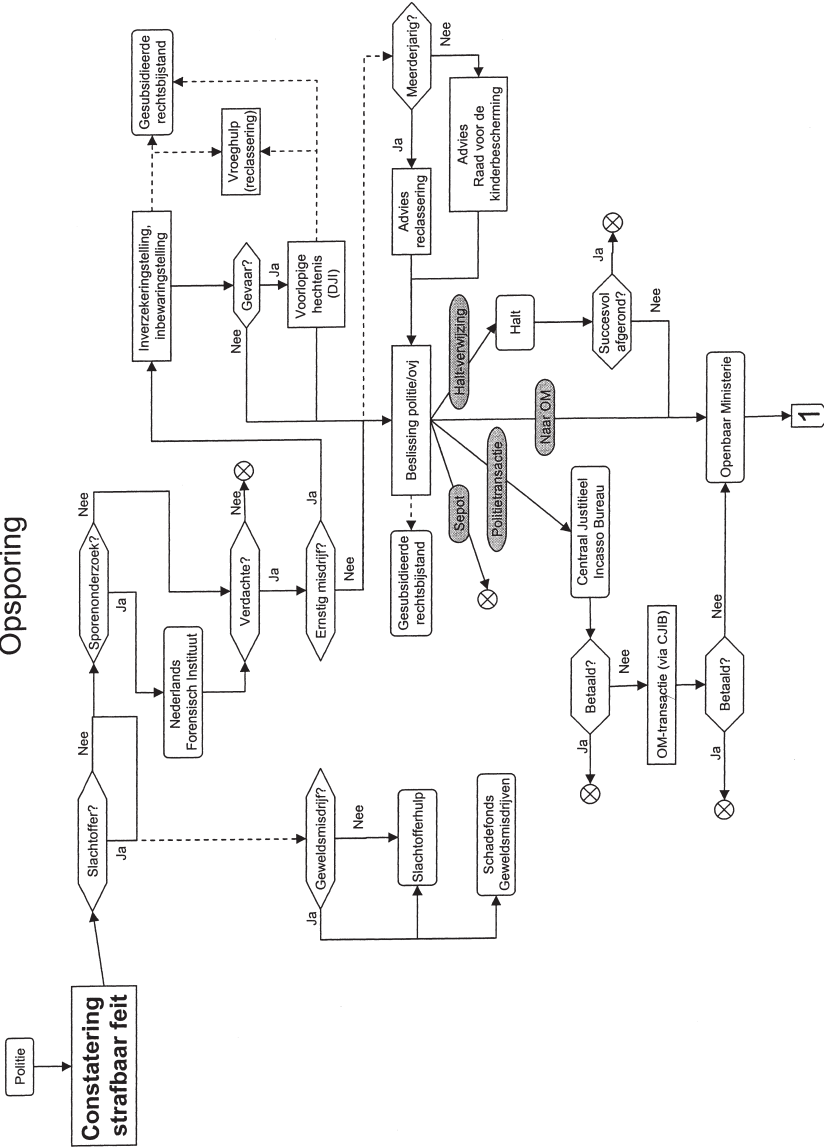
Bijlage 3 Stroomschema strafrechtsketen

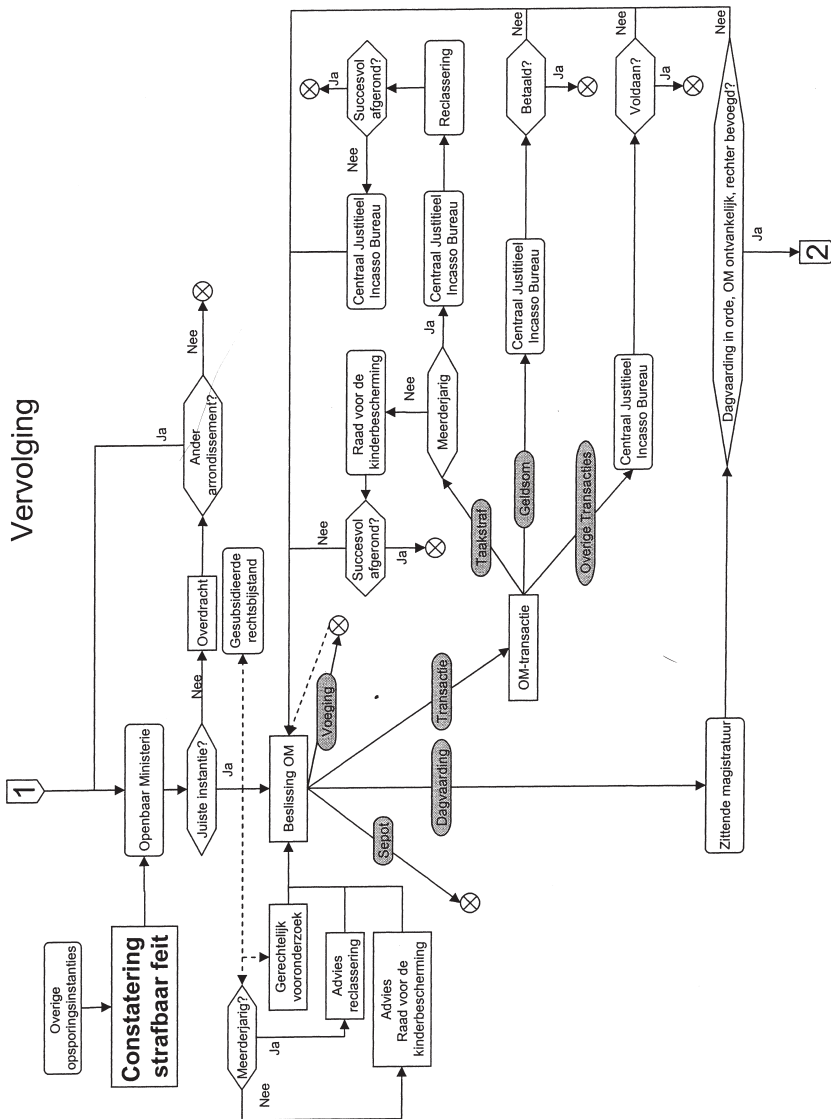
Verklaring van de tekens

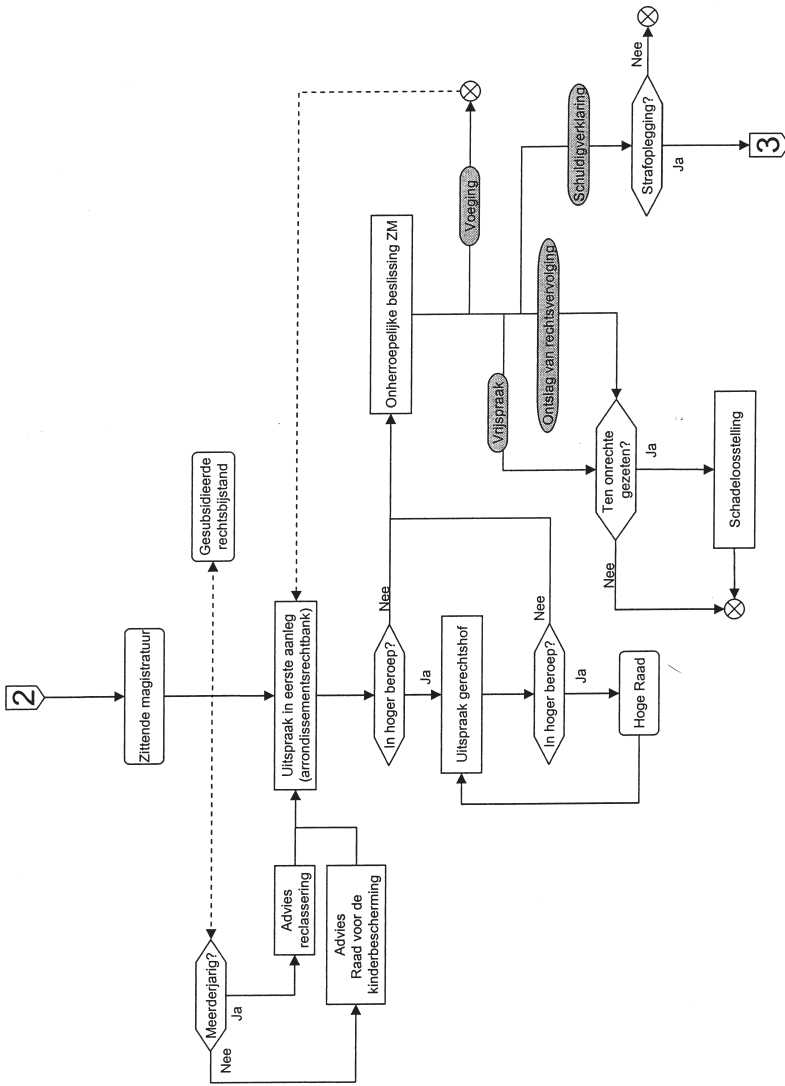
Opsporing

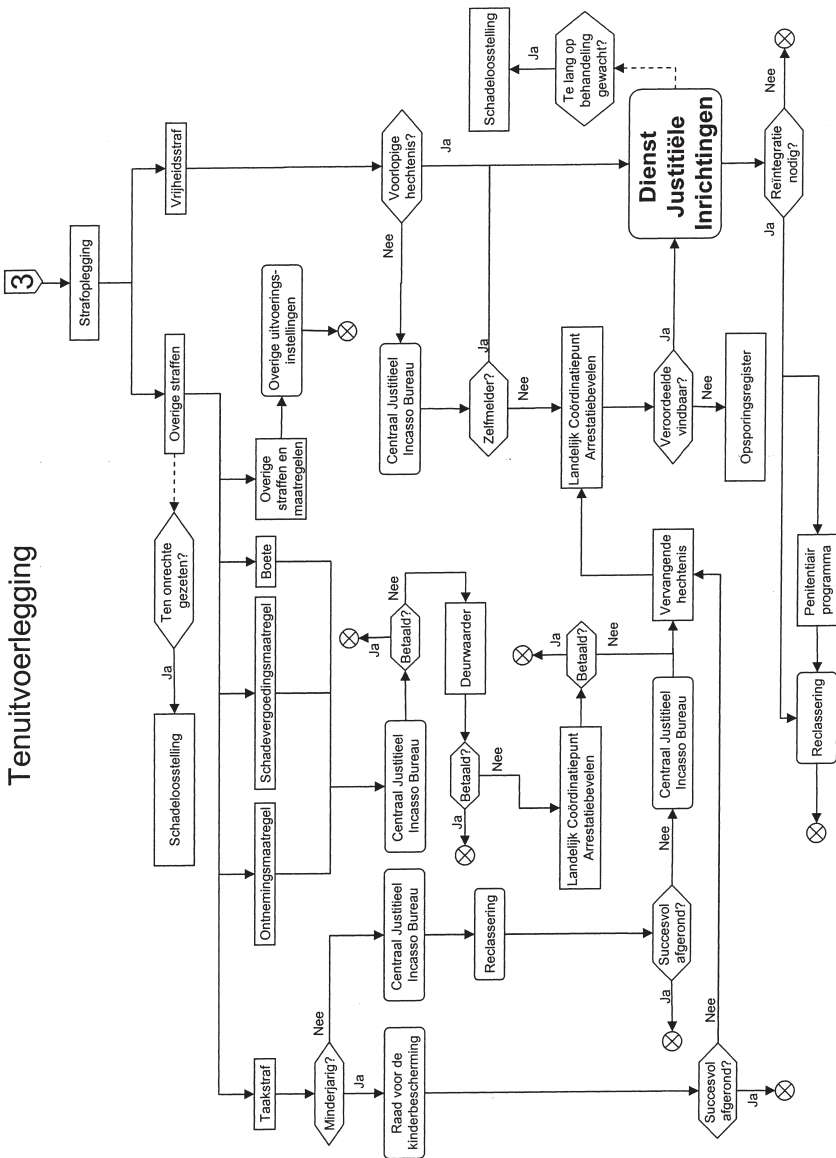
Vervolg

Berechting

Tenuitvoerlegging

Bijlage 4 Tabellen

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel 3.1 Slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit onder burgers van 15 jaar en ouder, 1980-1992*

	1980	1981	1982	1983	1984	1986	1988	1990	1992
(% één of meer keer slachtoffer)									
Geweldsdelicten									
handtastelijkheden buiten	1,0	0,9	0,8	0,8	1,1	0,7	0,6	0,6	0,7
handtastelijkheden binnen	0,9	1,1	1,5	1,1	1,9	1,7	1,3	1,2	1,4
bedreiging buiten	3,4	3,2	3,1	3,0	3,6	2,3	3,3	3,2	3,3
bedreiging binnen	1,6	1,9	2,7	2,4	2,6	2,2	2,1	2,5	2,4
Vermogensdelicten									
inbraak	1,6	1,8	2,2	2,5	2,4	2,7	3	2,5	2,9
fietsdiefstal	4,9	5,1	5,5	6,4	5,7	6,3	5,7	5,6	6,0
bromfietsdiefstal	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4
autodiefstal	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,5	0,3
diefstal uit auto	1,9	2,2	2,2	3,3	3,3	3,5	3,3	3,3	3,8
diefstal van portemonnee (zonder geweld)	2,4	2,5	2,4	2,1	2,8	2,1	2,3	2,2	2,6
overige diefstal	5,5	5,5	6,4	6,0	5,7	5,3	4,7	4,8	5,1
Vandalismedelicten									
diefstal vanaf auto	4,9	5,4	5,1	4,8	5,1	3,8	3,8	3,6	3,7
beschadiging van auto	9,0	9,1	9,8	9,2	9,3	8,7	8,1	8,9	8,9
overige vernielingen	6,7	7	6,2	6,5	6,0	6,0	5,6	5,2	6,7
Doorrijden na aanrijding	1,4	2,0	2,4	1,8	2,4	1,9	2,1	1,7	1,5
Exhibitionisme	1,3	1,6	1,7	1,9	1,8	1,7	1,3	1,1	1,1
Totaal**	32,8	34,0	35,5	35,2	36,2	34,3	33,6	32,7	35,1
enkelvoudig***	23,0	22,6	24	23,7	23,7	23,5	23,2	23,0	23,9
meervoudig****	9,7	11,4	11,6	11,5	12,5	10,8	10,5	9,7	11,2
(abs.)									
Aantal respondenten	8.475	10.738	10.765	10.931	9.730	9.502	4.686	4.513	4.448

* De in deze tabel genoemde jaren betreffen het verslagjaar waarop de slachtoffergegevens uit deze enquêtes betrekking hebben. De interviews waarop de gegevens zijn gebaseerd, zijn gehouden in de eerste tien weken van het daarop volgende jaar.

Gevraagd is naar het slachtofferschap in het huidige jaar en in het voorgaande jaar.

** Inclusief exhibitionisme.

*** Eenmaal of vaker slachtoffer van een delictsoort.

**** Eenmaal of vaker slachtoffer van meer delictsoorten.

Bron: CBS, Enquête Slachtoffers Misdrijven

Tabel 3.2 Slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit onder burgers van 15 jaar en ouder, 1993-2005*

	1993*	1995*	1997*	1999*	2001*	2002*	2003*	2004*	2005*
	(% één of meer keer slachtoffer)								
Geweldsdelicten totaal	5,1	5,2	5,5	6,2	6,2	6,6	6,4	6,2	5,5
mishandeling	0,9	0,8	1,0	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9	1,0
bedreiging	4,4	4,7	4,9	5,7	5,6	6,1	5,9	5,7	4,9
portemonneediefstal met geweld**	0,5	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Vermogensdelicten									
(poging tot) inbraak***	7,8	8,9	7,7	6,7	5,3	5,6	4,9	4,7	4,1
poging inbraak***	5,3	5,9	5,2	4,5	3,5	3,8	3,2	3,1	2,6
inbraak***	3,1	3,7	3,0	2,6	2,1	2,2	2,0	1,8	1,6
fietsdiefstal****	7,3	7,6	6,6	6,4	5,5	5,7	5,2	5,0	4,5
autodiefstal****	1,1	1,1	1,0	0,9	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6
diefstal uit auto****	10,2	10,2	7,9	7,3	6,9	8,0	7,0	6,4	5,4
diefstal van portemonnee zonder geweld**	4,1	4,7	4,0	3,8	3,5	3,7	3,4	3,1	2,4
overige diefstal	7,9	9,2	8,9	7,3	7,1	7,3	6,5	6,8	6,5
Vandalismedelicten									
vernieling aan/diefstal vanaf auto's****	30,3	31,2	27,4	24,4	25,1	27,5	24,3	23,1	20,5
overige vernielingen	7,8	8,8	9,3	8,0	8,4	9,3	7,9	7,8	7,3
Autocriminaliteit totaal	41,5	42,4	36,2	32,5	32,7	36,2	31,9	30,1	26,5
aanrijding met doorrijden	2,4	2,7	2,6	2,4	2,4	2,7	2,4	2,5	2,1
aanrijding zonder doorrijden	10,1	10,5	10,4	10,2	9,7	9,5	8,8	8,9	7,9
Andere delicten	1,2	1,5	1,4	1	1,3	1,4	1,2	1,3	1,2
Overig persoonsgebonden slachtofferschap	27,4	29,9	29,3	26,7	26,4	27,6	25,0	25,1	22,9
Totaal slachtofferschap	50,5	53	51,5	48,8	47,7	49,5	46,9	47,0	44
	(abs.)								
Aantal respondenten	50.702	75.560	76.248	77.539	88.608	25.000	90.589	49.037	52.560

* De in deze tabel genoemde jaren betreffen het jaar van publicatie van de Politiemonitor Bevolking. De interviews waarop de gegevens zijn gebaseerd, zijn gehouden in de eerste tien weken van dat jaar. Gevraagd is naar het slachtofferschap in de twaalf daaraan voorafgaande maanden.

** 1993, 1995 en 1997 beroving met en zonder geweld.

*** In % van aantal woningen.

**** In % van voertuigbezitters.

Bron: Politiemonitor Bevolking

Tabel 3.3 Slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit onder burgers van 15 jaar en ouder, 1992-2004*

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	(% één of meer keer slachtoffer)												
Geweldsdelicten	5,4	5,1	5,2	5,4	4,2	5,0	5,6	5,5	5,0	5,8	6	5,7	5,2
seksuele delicten**	1,1	1,1	1,3	1,1	0,7	1,2	1,1	1,1	1,0	1,1	1,2	0,9	0,8
mishandeling	2	1,6	1,3	1,8	1,2	1,4	1,8	1,6	1,3	1,8	1,7	1,9	1,6
bedreiging	2,9	2,8	3,1	2,8	2,5	2,7	3,1	3,3	3,0	3,4	3,7	3,5	3,2
Vermogensdelicten	13,5	13,5	13,8	13,9	12,5	13,2	13,0	12,5	12,3	12,0	12,8	11,9	11,9
inbraak	2,2	2,7	2,7	2,8	2,4	2,3	1,6	1,9	1,8	1,6	1,8	1,3	1,5
fietsdiefstal	4,4	4,2	4,7	4,5	4,2	4,8	5	4,6	4,9	4,6	4,6	4,6	4,7
autodiefstal	0,4	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,2
diefstal uit auto	1,9	2,2	1,7	1,9	1,7	1,9	1,5	1,8	1,7	2,1	2,6	2,4	2,1
diefstal van portemonnee (zonder geweld)	2,1	2,2	2,4	2,6	1,8	2,0	2,2	2,0	2,0	1,9	2,0	1,9	1,6
overige diefstal	4	3,4	3,3	3,7	3,4	3,3	3,7	3,0	3,1	2,8	3,1	2,7	3,0
Vandalismedelicten	8,7	10,3	9,9	9,7	8,8	10,4	11,1	11,6	11,0	10,5	12,1	11,1	11,4
beschadiging van auto	5,4	6,4	5,9	6,0	5,8	6,2	6,6	7,1	7,0	6,6	7,8	7,6	7,5
overige vernielingen	3,5	4,3	4,3	3,9	3,4	4,8	5,1	5,1	4,8	4,4	5,0	4,2	4,7
Doorrijden na aanrijding	1,5	1,2	1,6	1,4	1,3	1,3	1,2	1,5	1,5	1,3	1,5	1,4	1,3
Totaal	24,3	25,0	26,0	25,9	23,1	25,5	26,2	26,2	25,7	24,9	27,2	25,6	25,4
enkelvoudig***	18,5	19,1	20,8	20,2	18,6	20,4	20,7	20,6	20,7	19,6	21,4	20,5	20,0
meervoudig****	5,9	6	5,2	5,7	4,6	5,2	5,4	5,5	5,0	5,4	5,8	5,1	5,3
	(abs.)												
Aantal respondenten	3.949	4.934	5.503	5.936	5.773	8.838	9.007	10.952	8.756	10.326	8.399	10.862	9.989

* De in deze tabel genoemde jaren betreffen het onderzoeksjaar van de CBS-enquêtes (resp. de Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (1992-1996) en de module Recht in het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS); 1997-2004). De interviews waarop de gegevens zijn gebaseerd, zijn gehouden gedurende alle maanden van dat jaar. Afgeleid is het slachtofferschap in de twaalf daaraan voorafgaande maanden.

** In 1992-1996 alleen aan vrouwen gevraagd.

*** Eenmaal of vaker slachtoffer van een delictsoort.

**** Eenmaal of vaker slachtoffer van meer delictsoorten.

Bron: CBS, Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (1992-1996); Permanent Onderzoek Leefsituatie (1997-2004)

Tabel 3.4 Slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit onder burgers van 15 jaar en ouder, 2005-2007*

	2005	2006	2007
	(% één of meer keer slachtoffer)		
Slachtofferschap totaal	28,8	27,2	25,8
w.v.			
Gewelddelicten	5,8	5,1	5,3
seksuele delicten	0,9	0,9	1,1
mishandeling	1,5	1,6	1,6
bedreiging	4,1	3,1	3,2
Vermogensdelicten	14,4	13,7	12,3
(poging tot) inbraak	3,0	2,6	2,5
idem, huishoudens	3,3	2,8	2,6
poging tot inbraak	1,9	1,5	1,5
idem, huishoudens	2,1	1,5	1,5
inbraak	1,4	1,1	1,2
idem, huishoudens	1,5	1,4	1,3
fietsdiefstal	5,8	5,6	4,7
idem, fietsbezitters	6,7	6,3	5,3
autodiefstal (18+)	0,4	0,2	0,2
idem, autogebruikers (18+)	0,6	0,3	0,3
diefstal uit auto (18+)	2,0	1,7	1,7
idem, autogebruikers (18+)	3,1	2,6	2,5
zakkenrollerij	1,4	1,5	1,5
zonder geweld	1,2	1,2	1,4
met geweld	0,3	0,3	0,2
overige diefstal	4,0	3,7	3,1
Vandalismedelicten	13,0	12,0	11,7
beschadiging/diefstal vanaf auto (18+)	8,9	8,1	7,9
idem, autogebruikers (18+)	13,4	12,1	11,6
overige vernielingen	5,1	4,9	4,7
doorrijden na aanrijding	1,7	1,6	1,5
Overige delicten	0,9	1,0	0,8
	(abs.)		
Aantal respondenten	5.242	20.685	19.128

* De in deze tabel genoemde jaren betreffen het onderzoeksjaar van de Veiligheidsmonitor Rijk. De interviews waarop de gegevens zijn gebaseerd, zijn gehouden in de eerste tien weken van dat jaar. Afgeleid is het slachtofferschap in de twaalf daaraan voorafgaande maanden. Het gaat telkens om persoonlijk slachtofferschap, tenzij anders vermeld.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.5 Slachtofferschap van veelvoorkomende criminaliteit naar geslacht en leeftijd, 2007

	Mannen	Vrouwen
	(% één of meer keer slachtoffer)	
15-17 jaar	39,2	34,1
18-24 jaar	40,7	40,5
25-34 jaar	36,6	32,3
35-44 jaar	29,5	28,1
45-54 jaar	24,9	23,0
55-64 jaar	20,7	17,2
65-74 jaar	13,6	11,7
75 jaar en ouder	7,6	8,4

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.6 Slachtofferschap (totaal) naar achtergrondkenmerken, 2006/2007

	Totaal		gecorrigeerd		gewelddelicten		gecorrigeerd		Vermogensdelicten		gecorrigeerd		Vandalismedelicten		gecorrigeerd	
	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**
(% slachtoffer)																
Leeftijd	(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)	
15-17	38,0	38,5	12,6	12,7	22,2	22,5	9,8	10,0	22,2	22,5	9,8	10,0	22,2	22,5	9,8	10,0
18-24	41,9	41,1	12,7	12,5	23,8	23,2	14,7	14,4	23,8	23,2	14,7	14,4	23,8	23,2	14,7	14,4
25-34	35,1	34,4	7,3	7,1	17,2	16,6	16,6	16,3	17,2	16,6	16,6	16,3	17,2	16,6	16,6	16,3
35-44	29,5	29,6	4,9	5,0	13,1	13,2	14,8	14,9	13,1	13,2	14,8	14,9	13,1	13,2	14,8	14,9
45-54	24,3	24,7	3,9	4,0	11,4	11,7	11,5	11,6	11,4	11,7	11,5	11,6	11,4	11,7	11,5	11,6
55-64	19,3	19,7	2,5	2,6	8,8	9,0	9,6	9,7	8,8	9,0	9,6	9,7	8,8	9,0	9,6	9,7
65-74	13,2	13,5	1,2	1,3	6,3	6,5	6,6	6,7	6,3	6,5	6,6	6,7	6,3	6,5	6,6	6,7
≥75	8,8	8,6	0,6	0,6	4,5	4,4	3,5	3,4	4,5	4,4	3,5	3,4	4,5	4,4	3,5	3,4
Geslacht	(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)	
man	28,1	27,8	5,9	5,8	13,2	13,1	13,0	12,8	13,2	13,1	13,0	12,8	13,2	13,1	13,0	12,8
vrouw	25,1	25,3	4,6	4,6	12,8	13,0	10,8	10,9	12,8	13,0	10,8	10,9	12,8	13,0	10,8	10,9
Burgerlijke staat																
gehuwd	21,7	25,2	2,9	4,3	10,0	12,5	10,7	11,5	10,0	12,5	10,7	11,5	10,0	12,5	10,7	11,5
voor de wet gescheiden	28,8	30,6	6,2	7,3	13,0	14,4	14,3	14,3	13,0	14,4	14,3	14,3	13,0	14,4	14,3	14,3
weduwe/weduwnaar	12,4	25,3	1,4	4,8	6,6	13,3	4,8	10,3	6,6	13,3	4,8	10,3	6,6	13,3	4,8	10,3
nooit gehuwd geweest	36,0	27,9	9,3	6,3	18,8	13,5	14,4	12,2	18,8	13,5	14,4	12,2	18,8	13,5	14,4	12,2
Hoogst behaalde opleidingsniveau	(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)	
basisonderwijs	21,1	23,2	4,2	4,8	11,1	12,0	8,3	9,3	11,1	12,0	8,3	9,3	11,1	12,0	8,3	9,3
mavo/vbo	24,6	24,9	5,8	5,6	12,2	12,1	9,9	10,7	12,2	12,1	9,9	10,7	12,2	12,1	9,9	10,7
havo/vwo/mbo	28,8	27,4	5,8	5,4	13,6	12,9	13,2	12,5	13,6	12,9	13,2	12,5	13,6	12,9	13,2	12,5
hbo	29,6	29,6	4,5	4,9	14,3	14,7	14,8	14,2	14,3	14,7	14,8	14,2	14,3	14,7	14,8	14,2
wo	32,8	31,3	4,9	5,0	16,2	15,7	16,9	15,6	16,2	15,7	16,9	15,6	16,2	15,7	16,9	15,6
Herkomstgroep	(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)		(*)	
autochtoon	25,8	26,9	5,2	5,5	12,3	12,9	11,7	12,1	12,3	12,9	11,7	12,1	12,3	12,9	11,7	12,1
westerse allochtoon	28,4	28,1	4,9	5,0	14,4	14,3	13,3	13,0	14,4	14,3	13,3	13,0	14,4	14,3	13,3	13,0
niet-westerse allochtoon	31,0	21,8	6,1	3,1	18,2	12,8	12,2	8,7	18,2	12,8	12,2	8,7	18,2	12,8	12,2	8,7

Tabel 3.6 (Vervolg)

	Totaal		gecorrigeerd		gewelddelicten		gecorrigeerd		Vermogensdelicten		gecorrigeerd		Vandalismedelicten		gecorrigeerd		
	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	*	**	
Type huishouden	(*)																
eenpersoonshuishouden	27,3	29,0	(*)		6,2	6,9	(*)		14,3	14,8	(*)		12,3	12,8	(*)		
paar zonder kinderen	21,3	26,3			3,0	4,8			9,6	12,3			10,5	12,3			
paar met kinderen	28,6	25,1			5,6	4,3			14,0	12,3			12,5	11,3			
eenoudergezin	35,9	30,1			10,5	8,2			19,3	15,7			12,5	11,0			
Gestandaardiseerd huishoudinkomen (kwintielen)	(*)		(*)				(*)								(*)		
1e 20%-groep (laagste)	31,8	28,8			7,2	6,3			17,1	15,3			12,9	11,7			
2e 20%-groep	24,6	26,0			4,7	5,1			12,2	13,0			10,8	11,4			
3e 20%-groep	25,0	25,4			4,9	5,0			12,0	12,3			11,4	11,6			
4e 20%-groep	25,3	25,5			4,7	4,8			11,4	11,6			11,9	12,0			
5e 20%-groep (hoogste)	25,9	27,2			4,6	5,0			12,1	12,9			12,4	12,8			
Belangrijkste inkomensbron huishouden	(*)		(*)				(*)								(*)		
arbeid	29,2	26,5			5,8	5,1			14,0	12,7			13,3	12,1			
uitkering	30,4	28,8			7,4	7,1			16,7	15,8			11,2	10,4			
pensioen	13,3	25,3			1,4	4,9			6,4	12,5			6,4	11,7			
Stedelijkheid woonbuurt	(*)		(*)				(*)								(*)		
zeer sterk stedelijk	34,8	33,6			7,5	7,0			19,2	18,5			15,2	14,7			
sterk stedelijk	29,0	29,2			5,8	5,9			13,8	13,9			13,2	13,3			
matig stedelijk	24,7	24,8			5,1	5,1			12,1	12,1			10,6	10,6			
weinig stedelijk	23,6	23,9			4,1	4,2			10,4	10,6			11,5	11,6			
niet stedelijk	19,6	20,2			3,4	3,6			9,1	9,4			8,4	8,7			
Totaal 2006/2007	26,5				5,2				13,0				11,9				
Totaal 2006	27,2				5,1				13,7				12,0				
Totaal 2007	25,8				5,3				12,3				11,7				

* (*) significante samenhang ($p < 0,05$).

** Gecorrigeerd voor leeftijd en stedelijkheid (cijfers naar leeftijd alleen voor stedelijkheid, naar stedelijkheid alleen voor leeftijd).

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.7 Ervaringen van criminaliteit onder bedrijven, 2002-2006*

	2002*	2004	2005	2006
(% ervaart criminaliteit als probleem)				
Bouwnijverheid	23	25	22	22
Detailhandel	53	42	40	37
Horeca	34	34	32	30
Transport**	35	38	34	32
Zakelijke dienstverlening***	22	22	19	19
(% slachtoffer)				
Bouwnijverheid	46	30	28	28
Detailhandel	67	49	49	45
Horeca	59	47	45	43
Transport**	53	42	39	37
Zakelijke dienstverlening***	43	29	26	25
(% meervoudig slachtoffer)				
Bouwnijverheid	17	10	8	9
Detailhandel	36	20	19	17
Horeca	33	19	18	16
Transport**	23	16	14	12
Zakelijke dienstverlening***	19	8	6	6
steekproefomvang (afgerond)				
(abs.)				
Bouwnijverheid	500	5.700	6.400	5.800
Detailhandel	700	8.800	9.000	11.800
Horeca	300	8.900	9.500	6.200
Transport**	400	6.500	3.900	4.800
Zakelijke dienstverlening***	500	7.800	9.300	9.000

* In 2002 Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI). Cijfers zijn niet direct vergelijkbaar met andere jaren.

** In 2002 vervoer en communicatie.

*** In 2002 financiële en zakelijke dienstverlening.

Bron: Monitor Bedrijven en Instellingen (2002); Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (2004-2006)

Tabel 3.8 Door bedrijven ondervonden criminaliteit naar delicttype, 2002-2006*

	2002*	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
	Slachtoffer (%)				Gemiddelde frequentie per slachtoffer-vestiging			Geschatte totale schade mln euro		
Inbraak										
Bouwnijverheid	18	13	13	12	2,2	2,0	2,1	55	57	52
Detailhandel	19	15	13	11	1,9	1,6	1,7	89	79	75
Horeca	18	17	15	13	1,8	1,7	1,8	18	18	17
Transport**	18	20	18	17	2,9	2,9	3,2	36	25	26
Zakelijke dienstverlening***	8	11	9	9	1,8	1,8	1,7	84	74	66
Diefstal										
Bouwnijverheid	16	12	11	11	3,5	3,0	3,2	40	35	40
Detailhandel	44	32	30	28	31,9	35,4	28,4	146	141	120
Horeca	20	17	16	15	7,2	6,9	5,6	12	12	11
Transport**	15	15	12	12	6,6	4,6	4,8	22	18	15
Zakelijke dienstverlening***	7	6	5	5	2,8	2,6	2,4	33	27	25
Vernieling										
Bouwnijverheid	15	12	10	11	3,1	2,7	2,8	15	15	15
Detailhandel	23	18	20	18	3,2	3,1	3,4	34	34	30
Horeca	28	24	24	23	4,1	4,1	4,3	12	10	10
Transport**	21	17	16	15	4,0	4,3	4,4	10	9	7
Zakelijke dienstverlening***	13	12	11	10	2,5	2,2	2,5	24	22	20
Geweld										
Bouwnijverheid	2	2	2	2	3,3	2,5	2,8	.	.	.
Detailhandel	12	7	6	5	4,5	4,9	4,8	.	.	.
Horeca	12	10	9	9	4,3	4,1	3,8	.	.	.
Transport**	12	7	5	5	6,7	6,8	4,5	.	.	.
Zakelijke dienstverlening***	5	4	3	3	3,6	3,4	3,8	.	.	.
Overige vormen										
Bouwnijverheid	.	3	3	4	11,5	5,8	6,5	8,5	5	7
Detailhandel	.	6	5	5	18,9	24,1	11,8	11	11	10
Horeca	.	7	5	5	14,6	19,8	15,9	2,3	2	2
Transport**	.	5	5	4	21,3	33,6	22,1	4	4	3
Zakelijke dienstverlening***	.	7	6	5	36,8	31,3	33,5	30	21	18

* In 2002 Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI). Cijfers zijn niet direct vergelijkbaar met andere jaren.

** In 2002 vervoer en communicatie.

*** In 2002 financiële en zakelijke dienstverlening.

Bron: Monitor Bedrijven en Instellingen (2002); Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (2004-2006)

Tabel 3.9 Preventiemaatregelen in verband met criminaliteit, 1997-2004

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	(%)							
Gewone maatregelen tegen inbraak*								
sloten/grendels op buitendeuren	79,0	79,2	80,6	81,2	81,4	82,1	82,1	83,3
luiken voor ramen/deuren	12,3	12,2	12,8	13,0	12,9	12,4	14,0	13,5
buitenverlichting	74,2	75,9	75,6	76,0	74,7	77,3	76,8	78,4
alarminstallatie	7,6	8,4	8,5	8,6	9,1	9,0	9,4	9,3
er is een waakhond	16,6	16,5	14,7	15,3	16,2	15,7	16,7	15,7
andere voorzieningen	9,7	10,7	9,8	10,2	8,8	8,1	7,5	8,5
geen maatregelen (incl. onbekend)	7,5	6,6	6,4	6,1	6,1	5,9	5,8	5,3
Maatregelen tegen inbraak bij langdurige afwezigheid*								
andere mensen tijdelijk in huis	13,1	14,4	12,3	13,0	12,3	13,3	13,6	12,0
buren e.a. houden oogje in 't zeil	79,2	80,5	80,7	81,6	79,7	80,4	80,0	79,8
politie wordt ingelicht	9,9	10,4	10,3	10,0	8,5	7,5	6,8	6,6
er brandt altijd licht	43,0	45,7	43,6	46,2	43,8	42,6	41,3	40,1
waardevolle dingen opgeborgen	48,2	49,6	49,8	51,1	50,2	48,9	48,3	50,3
er is een waakhond	5,7	5,9	5,7	6,2	5,6	4,6	5,4	3,8
andere maatregelen	4,7	5,5	4,8	5,0	4,4	4,7	4,9	4,3
n.v.t./geen maatregelen (incl. onbekend)	12,4	12,0	.	.	.	.	.	0,0
n.v.t./altijd iemand in huis	.	.	9,2	7,9	8,7	9,2	9,0	9,9
geen maatregelen (incl. onbekend)	.	.	4,0	3,8	5,4	4,1	4,5	4,3
Maatregelen tegen fietsdiefstal								
veiligheidsslot**	82,2	82,2	83,9	84,6	85,3	86,3	85,1	86,3
postcode gegraveerd**	35,8	34,3	32,6	31,5	31,0	29,3	26,1	24,8
fietsregistratiekaart**	25,9	24,9	24,3	24,3	22,0	23,4	20,8	
diefstalpreventiechip**	.	.	.	.	.	.	.	5,9
Maatregelen tegen diefstal van/uit auto								
startonderbreker, alarminstallatie aanwezig***	17,5	23,0	32,7	40,2	41,3	44,5	45,9	52,2
	(abs.)							
Aantal respondenten	3.586	4.554	4.421	4.338	4.138	4.178	4.317	9.989

* % personen bij wie thuis de betreffende maatregelen zijn genomen.

** In % van fietsbezitters.

*** In % van autogebruikers (in 1997 en 1998 alleen indien de autogebruiker zelf deze voorziening heeft aangebracht of laten aanbrengen).

Bron: CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS)

Tabel 3.10 Preventiemaatregelen in verband met criminaliteit, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	(%)				
Woningen					
met inbraakalarm	8,1	8,8	8,6	9,5	10,2
met extra hang- en sluitwerk	76,6	77,0	76,7	77,3	77,7
waarbij men wel eens licht laat branden bij afwezigheid	74,1	72,1	72,8	72,7	71,8
met extra buitenverlichting	70,1	70,1	69,9	70,7	72,2
Inbraakpreventie totaal	5,7	5,7	5,7	5,8	5,8
	(abs.)				
Aantal respondenten	88.608	25.000	90.589	49.037	52.560

Bron: Politiemonitor Bevolking.

Tabel 3.11 Preventiemaatregelen in verband met criminaliteit, 2005-2007

	2005	2006	2007
	(% thuis aanwezig)		
Inbraakalarm	11,8	10,9	11,5
Extra hang- en sluitwerk	82,4	82,6	82,8
Extra buitenverlichting	78,9	77,7	80,1
Luiken voor ramen en deuren	14,9	15,1	15,7
Politiekeurmerk Veilig Wonen	14,6	15,3	16,0
	schaalscore		
Inbraakpreventie	4,1	4,0	4,1
	(% van fietsbezitters)		
Fiets verzekerd tegen fietsdiefstal	46,9	45,2	46,3
Fiets voorzien van diefstalpreventiechip	10,0	10,4	11,3
	(% van autogebruikers)		
Auto met alarminstallatie/startonderbreker	56,2	56,5	57,1
Auto met zelf aangebrachte alarminstallatie/startonderbreker	6,7	6,0	5,0
	(% van mobiele-telefoonbezitters)		
Mobiele telefoon met pincode	86,7	86,7	87,1
	(% van pc-bezitters)		
PC met wachtwoord	62,4	63,1	65,4

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.12 Preventiemaatregelen bij bedrijven, 2002-2006*

	2002 [*]	2004	2005	2006
(% neemt preventieve maatregelen)				
Bouwnijverheid	65	66	65	64
Detailhandel	80	81	82	80
Horeca	83	77	77	77
Transport**	74	73	72	71
Zakelijke dienstverlening***	73	74	76	75
(% wint advies in)				
Bouwnijverheid	.	12	13	11
Detailhandel	.	25	24	22
Horeca	.	21	20	19
Transport**	.	19	18	17
Zakelijke dienstverlening***	.	17	15	15
(% neemt deel aan projecten)				
Bouwnijverheid	5	3	4	3
Detailhandel	6	6	6	6
Horeca	11	8	8	8
Transport**	5	5	5	5
Zakelijke dienstverlening**	5	4	4	4
steekproefomvang (afgerond)				
(abs.)				
Bouwnijverheid	500	5.700	6.400	5.800
Detailhandel	700	8.800	9.000	11.800
Horeca	300	8.900	9.500	6.200
Transport**	400	6.500	3.900	4.800
Zakelijke dienstverlening***	500	7.800	9.300	9.000

* In 2002 Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI). Cijfers zijn niet direct vergelijkbaar met andere jaren.

** In 2002 vervoer en communicatie.

*** In 2002 financiële en zakelijke dienstverlening.

Bron: Monitor Bedrijven en Instellingen (2002); Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (2004-2006)

Tabel 3.13 Preventiemaatregelen door bedrijven per sector naar aard maatregelen, 2006

	Alarm		Extra sloten	Extra zwaar hang- en sluitwerk	Hek- werken	Beveiligings- dienst/portier	Extra verlichting	Camera's/ infrarood
	luid	stil						
	(% dat de betreffende maatregelen heeft genomen)							
Bouwnijverheid	40	27	34	18	23	8	12	8
Detailhandel	50	42	27	12	11	9	8	23
Horeca	51	39	28	13	5	11	8	22
Transport	48	33	26	11	22	16	11	16
Zakelijke dienstverlening	49	38	32	18	8	12	8	9

Bron: Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven

Tabel 3.14 Onveiligheidsgevoelens in verband met criminaliteit, 2000-2004

	2000		2001		2002		2003		2004	
	*	**	*	**	*	**	*	**	***	**
	(%)									
Voelt zich wel eens onveilig		20,7		22,4		25,4		23,6		21,8
Bang alleen thuis	19,8		18,7		17,7		16,8		16,0	
Angst bij opendoen	55,7		56,8		56,9		57,0		60,5	
Onveilige plekken in buurt***	29,2		29,2		29,8		28,8		28,6	
Ander uitgaansgedrag	15,4		15,0		14,4		14,5		12,4	
Grote inbraakkans		5,8		6,1		5,9		5,5		5,0
Aantal respondenten	4.338	34.593	4.138	20.648	4.178	19.524	4.317	21.417	9.989	18.577

* POLS, module Recht en Participatie.

** POLS, basisvragenlijst.

*** POLS, module Recht.

Bron: CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS)

Tabel 3.15 Onveiligheidsgevoelens in verband met criminaliteit, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	(%)				
Voelt zich wel eens onveilig	28,5	30,8	27,7	26,9	24,0
Voelt zich vaak onveilig	5,5	5,4	5,0	4,3	3,7
	(% 'komt vaak voor')				
Mijdt bepaalde plekken in woonplaats vanwege onveiligheid	10,4	11,0	9,9	9,0	8,0
Doet 's avonds en 's nachts niet open vanwege onveiligheid	16,7	18,1	16,6	17,0	16,3
Laat waardevolle spullen thuis om beroving/diefstal te voorkomen	15,5	16,9	15,8	16,9	14,3
Rijdt of loopt om om onveilige plekken te mijden	9,1	9,1	8,2	7,7	6,8
Staat kinderen niet toe ergens naar toe te gaan vanwege onveiligheid*	26,3	22,4	23,1	20,5	18,7
Maakt geen gebruik van openbaar vervoer vanwege onveiligheid					2,6
	schaalscore				
Beleving van onveiligheid	2,9	3,0	2,9	2,8	2,7
	(abs.)				
Aantal respondenten	88.608	25.000	90.589	49.037	52.560

* Alleen personen met kinderen tot 15 jaar.

Bron: Politiemonitor Bevolking

Tabel 3.16 Onveiligheidsgevoelens in verband met criminaliteit, 2005-2007

	2005	2006	2007
	(%)		
Voelt zich wel eens onveilig	27,0	23,7	21,8
Voelt zich vaak onveilig	4,8	3,8	2,9
	% 'komt vaak voor'		
Mijdt bepaalde plekken in woonplaats vanwege onveiligheid	9,0	8,0	7,0
Doet 's avonds en 's nachts niet open vanwege onveiligheid	14,6	15,3	14,1
Laat waardevolle spullen thuis om beroving/diefstal te voorkomen	12,6	10,3	9,2
Rijdt of loopt om om onveilige plekken te mijden	7,9	6,6	5,9
Staat kinderen niet toe ergens naar toe te gaan vanwege onveiligheid*	20,3	20,1	18,7
Maakt geen gebruik van openbaar vervoer vanwege onveiligheid**	3,2	2,5	1,9
	schaalscore		
Beleving van onveiligheid	2,8	2,6	2,5
	(abs.)		
Aantal respondenten	5.242	20.865	19.128

* Alleen personen met kinderen tot 15 jaar.

** Exclusief personen die niet gebruikmaken van het openbaar vervoer.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.17 Onveiligheidsgevoelens in verband met criminaliteit naar geslacht en leeftijd, 2007

	Mannen	Vrouwen
	(% voelt zich weleens onveilig)	
15-17 jaar	17,1	27,9
18-24 jaar	18,0	42,7
25-34 jaar	15,2	32,9
35-44 jaar	15,5	29,8
45-54 jaar	15,7	26,5
55-64 jaar	15,9	24,4
65-74 jaar	12,6	21,2
75 jaar en ouder	11,3	17,0

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.18 Onveiligheidsgevoelens naar achtergrondkenmerken, 2006/2007

	Voelt zich wel eens onveilig		Voelt zich vaak onveilig	
		gecorrigeerd		gecorrigeerd
	*		*	
	**			***
				*
Leeftijd	(*)	(*)	(*)	(*)
15-17	24,3	25,1	2,0	2,2
18-24	30,1	29,5	3,7	3,5
25-34	25,4	24,6	3,1	2,9
35-44	23,3	23,7	3,1	3,2
45-54	22,1	22,6	3,0	3,1
55-64	21,2	21,7	3,9	4,1
65-74	18,1	18,0	4,1	4,1
≥75	15,4	14,2	3,3	3,1
Geslacht	(*)	(*)	(*)	(*)
man	16,3	16,2	2,0	2,0
vrouw	29,1	29,2	4,6	4,6
Burgerlijke staat	(*)	(*)	(*)	(*)
gehuwd	20,5	22,1	3,2	3,4
voor de wet gescheiden	27,6	26,0	5,8	5,2
weduwe/weduwenaar	18,3	19,4	3,8	2,9
nooit gehuwd geweest	26,1	23,7	2,9	2,9
Hoogst behaalde opleidingsniveau	(*)	(*)	(*)	(*)
basisonderwijs	21,5	21,4	4,8	4,6
mavo/vbo	22,1	21,9	3,7	3,8
havo/vwo/mbo	23,4	23,1	3,0	3,0
hbo	23,5	24,4	2,0	2,0
wo	24,9	24,8	2,4	2,2
Herkomstgroepering	(*)	(*)	(*)	(*)
autochtoon	21,5	22,2	2,8	2,9
westerse allochtoon	26,5	25,5	4,8	4,4
niet-westerse allochtoon	30,6	25,3	6,6	6,0
Type huishouden	(*)	(*)	(*)	(*)
eenpersoonshuishouden	25,8	25,3	4,6	4,0
paar zonder kinderen	21,1	23,4	3,2	3,1
paar met kinderen	21,8	21,1	2,6	3,0
eenoudergezin	28,5	23,8	5,3	4,8
Gestandaardiseerd huishoudinkomen (kwintielen)	(*)		(*)	
1e 20%-groep (laagste)	25,6	23,7	4,3	4,1
2e 20%-groep	22,5	22,8	4,0	3,9
3e 20%-groep	22,3	22,7	3,5	3,6
4e 20%-groep	21,2	21,6	2,6	2,7
5e 20%-groep (hoogste)	22,1	23,1	2,3	2,4

Tabel 3.18 (Vervolg)

	Voelt zich wel eens onveilig		Voelt zich vaak onveilig	
		gecorrigeerd		gecorrigeerd
	*		*	
	**		**	
Belangrijkste inkomensbron huishouden	(*)	(*)	(*)	(*)
arbeid	22,6	21,8	2,6	2,6
uitkering	30,5	28,6	7,9	7,4
pensioen	18,9	23,6	4,1	4,4
Stedelijkheid woonbuurt	(*)	(*)	(*)	(*)
zeer sterk stedelijk	31,1	30,5	5,5	5,5
sterk stedelijk	26,3	26,3	4,0	4,0
matig stedelijk	22,2	22,3	3,2	3,2
weinig stedelijk	17,8	17,9	2,2	2,2
niet stedelijk	15,3	15,7	1,4	1,4
Totaal 2006/2007	22,8		3,3	
Totaal 2006	23,7		3,8	
Totaal 2007	21,8		2,9	

* (*) significante samenhang ($p < 0,05$).

** Gecorrigeerd voor leeftijd, geslacht en stedelijkheid (cijfers naar leeftijd alleen voor geslacht en stedelijkheid; cijfers naar geslacht alleen voor leeftijd en stedelijkheid; cijfers naar stedelijkheid alleen voor leeftijd en geslacht).

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.19 Door Slachtofferhulp Nederland verleende hulpverlening (beëindigde zaken) naar soort delict, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	(abs.)				
Totaal hulpverleningen	80.568	82.575	84.841	85.399	87.148
Hulpverleningen bij:					
gewelddelicten	26.633	30.329	32.076	35.384	38.430
zedendelicten	4.607	4.575	4.392	4.639	4.710
verkeersongevallen	20.276	20.236	20.611	19.584	19.078
vermogensdelicten	22.897	21.240	21.252	19.008	18.001
Overige hulpverlening	6.155	6.195	6.510	6.784	6.929

Bron: Slachtofferhulp Nederland/bewerking CBS

Tabel 3.20 Ontwikkeling van enkele delictscategorieën volgens de slachtofferenquêtes en de Politiestatistiek, 1980-2007

	Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden)			Delicten* die bij de politie zijn gemeld			Delicten* waarbij een document is ondertekend			Door de politie geregistreerde misdrijven		
	gewelddelicten	vermogensdelicten	vandalismedelicten	gewelddelicten	vermogensdelicten	vandalismedelicten	gewelddelicten	vermogensdelicten	vandalismedelicten	gewelddelicten	vermogensdelicten	vandalismedelicten
1980**	654	1.385	1.370	147	643	273	.	.	.	27	501	71
1982**	919	1.704	1.501	152	760	292	.	.	.	32	684	90
1984**	1.077	1.791	1.416	253	889	323	.	.	.	35	833	97
1986**	890	1.834	1.283	235	940	289	.	.	.	40	841	105
1988**	886	1.708	1.281	186	882	238	.	.	.	45	857	117
1990**	937	1.756	1.273	128	861	309	.	.	.	50	840	124
1992***	972	1.895	1.408	250	974	255	98	847	160	59	950	132
1993***	849	1.819	1.609	275	951	355	125	860	261	62	956	128
1994***	866	1.871	1.559	270	1.032	291	116	920	213	67	978	131
1995***	842	1.980	1.497	264	967	329	137	861	234	65	905	130
1996***	722	1.674	1.447	204	845	326	108	744	254	67	834	144
1997***	860	1.853	1.656	223	953	405	132	836	299	75	846	161
1998***	954	1.812	1.755	204	865	407	134	715	279	77	844	163
1999***	998	1703	1887	249	831	483	131	726	353	87	877	171
2000****	896	1791	1796	211	881	433	126	803	321	92	896	170
2001****	1.058	1.678	1.693	265	855	399	160	747	307	101	922	172
2002****	1.081	1.892	1.961	255	1.009	469	138	900	335	104	928	172
2003****	1.093	1.716	1.815	287	880	472	169	780	358	106	880	163
2004****	964	1761	1844	289	868	474	171	754	357	110	815	172
2005****	1302	2233	2410	400	1.004	651	183	832	391	111	744	183
2006****	1096	2107	2185	345	964	598	184	716	386	109	703	186
2007****	1157	1840	2119	365	861	540	209	690	363	.	.	.

* Alleen delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden).

Voor ondervonden, gemelde en ondertekende delicten:

** ESM; verslagjaar; gegevens teruggekend op basis van vergelijking met ERV-gegevens. Geen informatie bekend over delicten waarbij een document is ondertekend.

*** ERV; onderzoeksjaar.

**** POLS; onderzoeksjaar.

*****VMR; onderzoeksjaar.

Bron: CBS, Enquête Slachtoffers Misdrijven (1980-1990); Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid (1992-1996); Permanent Onderzoek Leefsituatie (1997-2004); Politiestatistiek (1980-2006); Veiligheidsmonitor Rijk (2005-2007)

Tabel 3.21 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden), 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	(x 1.000)				
Geweldsdelicten	896	1.058	1.081	1.093	964
seksuele delicten	157	196	204	162	136
mishandeling	197	271	251	279	255
bedreiging	541	591	625	653	573
Vermogensdelicten	1.791	1.678	1.892	1.716	1.761
w.o. (poging tot) inbraak	125	109	131	86	106
fietsdiefstal	770	696	735	709	735
diefstal uit auto	239	281	355	306	270
zakkenrollerij	211	217	232	225	206
overige diefstal	416	359	415	374	420
Vandalismedelicten	1.796	1.693	1.961	1.815	1.844
beschadiging/diefstal vanaf auto	1.028	998	1.154	1.146	1.122
overige vernielingen	768	695	807	668	722
Doorrijden na aanrijding	191	185	207	184	178
Totaal *	4.674	4.614	5.141	4.808	4.748
	(abs.)				
Steekproefaantal	8.756	10.326	8.399	10.862	9.989

* Exclusief overige delicten.

Bron: CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS)

Tabel 3.22 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden), 2005-2007

	2005	2006	2007
	(x 1.000)		
Geweldsdelicten	1.302	1.096	1.157
seksuele delicten	181	181	201
mishandeling	254	259	281
bedreiging	867	657	675
Vermogensdelicten	2.233	2.107	1.840
w.o. (poging tot) inbraak	156	162	149
fietsdiefstal	965	909	763
diefstal uit auto	274	241	232
zakkenrollerij	182	176	181
overige diefstal	610	589	492
Vandalismedelicten	2.410	2.185	2.119
beschadiging/diefstal vanaf auto	1.519	1.312	1.264
overige vernielingen	891	873	854
Doorrijden na aanrijding	233	221	209
Totaal *	6.178	5.609	5.325
Steekproefaantal	5.242	20.865	19.128

* Exclusief overige delicten.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.23 Door bedrijven ondervonden delicten naar delictsoort, 2004-2006

	2004	2005	2006
Geschat aantal delicten			
(x 1.000)			
Inbraken			
bouwnijverheid	21	18	18
detailhandel	42	32	29
horeca	12	10	9
transport	17	15	16
zakelijke dienstverlening	34	27	25
Diefstallen			
bouwnijverheid	27	22	24
detailhandel	1.500	1.600	1.200
horeca	49	45	33
transport	27	16	16
zakelijke dienstverlening	28	21	20
Vernielingen			
bouwnijverheid	24	18	19
detailhandel	86	88	89
horeca	38	37	38
transport	19	19	18
zakelijke dienstverlening	47	38	39
Overige vormen (exclusief geweld)			
bouwnijverheid	27	14	16
detailhandel	170	200	86
horeca	40	42	33
transport	33	49	26
zakelijke dienstverlening	440	340	300

Bron: Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven

Tabel 3.24 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden) die bij de politie zijn gemeld, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	(per 100 ondervonden delicten)				
Geweldsdelicten	23,5	25,0	23,6	26,3	30,0
seksuele delicten	6,8	8,5	5,5	9,8	9,5
mishandeling	40,5	41,8	45,7	41,0	40,2
bedreiging	22,2	22,9	20,6	24,0	30,5
Vermogensdelicten	49,3	50,9	53,3	51,3	49,3
w.o. (poging tot) inbraak	90,7	93,7	96,3	92,5	88,9
fietsdiefstal	37,1	41,2	40,3	39,0	42,2
diefstal uit auto	80,1	77,1	77,3	80,8	71,9
zakkenrollerij	59,2	59,4	61,8	60,8	63,0
overige diefstal	33,7	29,2	35,7	33,6	27,9
Vandalismedelicten	24,1	23,5	24,0	26,0	25,7
beschadiging/diefstal vanaf auto	23,8	23,7	24,1	26,7	24,6
overige vernielingen	24,5	23,3	23,8	24,8	27,4
Doorrijden na aanrijding	40,7	36,6	31,3	28,1	37,3
Totaal *	34,3	34,4	35,0	35,2	35,8
Steekproefaantal	8.756	10.326	8.399	10.862	9.989

* Exclusief overige delicten.

Bron: CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS)

Tabel 3.25 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden) die bij de politie zijn gemeld, 2005-2007

	2005	2006	2007
	(per 100 ondervonden delicten)		
Gewelddelicten	30,7	31,4	31,5
seksuele delicten	11,3	12,6	11,3
mishandeling	52,8	44,8	51,4
bedreiging	28,3	31,4	29,3
Vermogensdelicten	45,0	45,8	46,8
w.o. (poging tot) inbraak	71,7	77,2	76,6
fietsdiefstal	37,5	39,4	38,0
diefstal uit auto	79,3	69,0	78,2
zakkenrollerij	54,1	68,6	61,9
overige diefstal	28,1	28,7	28,7
Vandalismedelicten	27,0	27,4	25,5
beschadiging/diefstal vanaf auto	30,3	28,5	26,3
overige vernielingen	21,3	25,7	24,3
Doorrijden na aanrijding	32,4	31,0	39,8
Totaal *	35,9	36,8	36,4
Steekproefaantal	5.242	20.865	19.128

* Exclusief overige delicten.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.26 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden) waarbij een document is ondertekend, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	(per 100 ondervonden delicten)				
Gewelddelicten	14,1	15,2	12,9	15,5	17,8
seksuele delicten	1,4	6,1	2,1	5,3	6,1
mishandeling	29,6	30,7	32,1	27,3	30,8
bedreiging	12,1	11,0	8,7	13,0	14,7
Vermogensdelicten	44,8	44,5	47,9	45,6	43,1
w.o. (poging tot) inbraak	84,4	82,7	91,6	82,1	79,9
fietsdiefstal	34,5	36,7	35,2	33,9	35,8
diefstal uit auto	77,0	69,9	75,0	76,5	67,0
zakkenrollerij	48,6	50,7	53,5	57,3	57,4
overige diefstal	28,2	22,1	28,7	25,2	21,7
Vandalismedelicten	17,9	18,2	17,2	19,8	19,5
beschadiging/diefstal vanaf auto	19,7	19,8	18,1	22,0	21,3
overige vernielingen	15,4	15,8	15,8	15,9	16,7
Doorrijden na aanrijding	25,8	22,3	22,9	19,1	25,5
Totaal *	27,8	27,2	27,8	28,0	28,1
Steekproefaantal	8.756	10.326	8.399	10.862	9.989

* Exclusief overige delicten.

Bron: CBS, Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS)

Tabel 3.27 Delicten tegen burgers (in Nederland ondervonden) waarbij een document is ondertekend, 2005-2007

	2005	2006	2007
	(per 100 ondervonden delicten)		
Gewelddelicten	14,1	16,8	18,1
seksuele delicten	6,2	6,7	5,3
mishandeling	27,7	30,4	38,4
bedreiging	11,7	14,2	13,4
Vermogensdelicten	37,2	34,0	37,5
w.o. (poging tot) inbraak	61,6	65,4	65,4
fietsdiefstal	28,5	27,9	28,9
diefstal uit auto	76,9	60,4	64,4
zakkenrollerij	51,5	50,5	53,3
overige diefstal	18,6	16,4	21,2
Vandalismedelicten	16,2	17,6	17,1
beschadiging/diefstal vanaf auto	19,3	21,0	19,2
overige vernielingen	10,9	12,6	14,2
Doorrijden na aanrijding	24,0	21,9	24,5
Totaal *	24,3	24,7	25,7
Steekproefaantal	5.242	20.865	19.128

* Exclusief overige delicten.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk

Tabel 3.28 Melding en aangifte van delicten door het bedrijfsleven, 2002-2006*

	2002*	2004	2005	2006	2004	2005	2006
	Melding bij politie			aangifte bij politie			
	[%]			[%]			
Totaal							
bouwnijverheid	.	66	64	66	37	37	36
detailhandel	.	64	63	61	25	25	23
horeca	.	69	67	63	22	22	21
transport**	.	70	68	69	35	33	35
zakelijke dienstverlening***	.	65	60	66	31	31	32
Inbraken							
bouwnijverheid	87	84	87	86	41	47	45
detailhandel	86	88	87	88	26	25	25
horeca	82	88	89	87	20	19	20
transport**	88	83	83	80	35	36	35
zakelijke dienstverlening***	86	89	90	87	36	39	34
Diefstallen							
bouwnijverheid	61	51	51	51	31	31	29
detailhandel	55	47	48	45	18	19	17
horeca	49	45	44	41	19	19	17
transport**	66	63	63	60	35	33	32
zakelijke dienstverlening***	75	65	59	67	40	33	39
Vernielingen							
bouwnijverheid	41	46	46	47	25	24	24
detailhandel	41	46	44	44	17	18	17
horeca	28	46	45	45	14	15	13
transport**	42	50	50	47	22	22	23
zakelijke dienstverlening***	37	47	46	48	21	26	23
Gewelddelicten							
bouwnijverheid	48	56	42	40	30	23	17
detailhandel	49	59	57	52	15	14	12
horeca	46	68	64	66	17	16	16
transport**	54	56	59	56	22	18	23
zakelijke dienstverlening***	45	55	53	53	21	21	22
Overige vormen							
bouwnijverheid	.	36	39	37	18	18	16
detailhandel	.	46	43	44	18	19	16
horeca	.	52	54	52	12	15	15
transport**	.	45	39	48	24	17	21
zakelijke dienstverlening***	.	29	28	29	13	14	13

* In 2002 Monitor Bedrijven en Instellingen (MBI). Cijfers zijn niet direct vergelijkbaar met andere jaren.

** In 2002 vervoer en communicatie.

*** In 2002 financiële en zakelijke dienstverlening.

Bron: Monitor Bedrijven en Instellingen (2002); Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (2004-2006)

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel 4.1 Geregistreeerde criminaliteit*

	Geregistreeerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					%	
1980	705,7	210,1	209,9	190,3	19,7	90,7	9,4
1981	812,1	234,6	230,4	208,5	21,9	90,5	9,5
1982	922,9	247,9	247,5	223,6	23,9	90,3	9,7
1983	986,3	257,7	254,2	229,2	25,1	90,2	9,9
1984	1.083,4	272,5	269,9	241,0	28,7	89,3	10,6
1985	1.093,7	262,8	265,6	235,2	30,5	88,6	11,5
1986	1.097,1	261,1	258,5	230,4	28,2	89,1	10,9
1987	1.129,5	266,6	254,7	226,0	28,7	88,7	11,3
1988	1.146,2	266,1	253,8	224,7	29,1	88,5	11,5
1989	1.159,6	266,5	256,0	227,4	28,6	88,8	11,2
1990	1.150,2	255,6	249,0	220,1	29,0	88,4	11,6
1991	1.181,8	238,1	244,5	216,0	28,5	88,3	11,7
1992	1.268,5	242,5	248,8	219,1	29,6	88,1	11,9
1993	1.272,3	237,7	242,7	212,3	30,4	87,5	12,5
1994	1.313,6	236,3	242,7	212,8	30,0	87,7	12,4
1995	1.226,7	209,9	247,0	215,9	31,1	87,4	12,6
1996	1.186,3	204,6	252,8	221,3	31,5	87,5	12,5
1997	1.219,9	197,0	263,3	230,1	33,1	87,4	12,6
1998	1.234,9	210,4	276,1	244,1	32,0	88,4	11,6
1999	1.303,4	210,2	279,8	246,6	32,7	88,3	11,7
2000	1.328,9	206,8	282,2	249,5	32,7	88,4	11,6
2001	1.379,5	233,1	294,4	259,2	35,2	88,0	12,0
2002	1.401,9	256,0	319,3	279,6	39,6	87,6	12,4
2003	1.369,3	280,0	346,0	302,0	43,9	87,3	12,7
2004	1.319,5	288,8	360,8	314,8	46,1	87,2	12,8
2005	1.255,1	278,6	349,6	302,1	47,5	86,4	13,6
2006	1.218,4	278,6	358,3	307,6	50,7	85,8	14,2

* Ten opzichte van de vorige editie van deze publicatie zijn de gegevens op een aantal punten bijgesteld. In 2006 is door het CBS en de politie overlegd over de afstemming van de operationalisaties van begrippen. Dit overleg heeft geleid tot aanpassing van de operationalisaties voor een aantal politieregio's en daarmee tot een herberekening van de criminaliteitscijfers van deze regio's. Het resultaat is een overwegend neerwaartse bijstelling van de cijfers voor de periode 1998-2004.

Enkele uitkomsten in de periode 1996-2005 zijn aangepast op grond van nagekomen en aanvullende informatie:

1. Het aantal geregistreeerde gevallen van 'heling', 'misdrijven tegen het openbaar gezag', en 'overige misdrijven Wetboek van Strafrecht' in de politieregio Amsterdam-Amstelland over de jaren 1999-2005 is te laag geweest.
2. Het aantal geregistreeerde opiummisdrijven in de politieregio Haaglanden over de jaren 1996 en 1997 is te hoog geweest.
3. Het aantal geregistreeerde gevallen van 'rijden onder invloed' in een aantal politieregio's over de jaren 1997-2005 is te laag geweest, door een afwijkende manier van vastlegging van dit delict.

De verbeteringen hebben geen noemenswaardig effect op de ontwikkeling van de totale geregistreeerde criminaliteit in Nederland over de periode 1996-2005.

Voor 1997 is de verhouding tussen gehoorde meer- en minderjarige verdachten geraamd op grond van verhoudingen in de omliggende jaren.

Bron: CBS

Tabel 4.2 Geregistreeerde geweldsmisdrijven

	Geregistreeerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					(%)	
1980	26,5	17,4	19,9	18,9	1,0	95,0	5,0
1981	29,0	18,4	21,1	20,1	1,0	95,3	4,7
1982	31,6	19,5	22,2	21,1	1,1	95,0	5,0
1983	32,3	19,7	22,5	21,4	1,1	95,1	4,9
1984	34,9	21,3	23,8	22,6	1,2	95,0	5,0
1985	37,2	22,3	25,4	24,0	1,4	94,5	5,5
1986	39,8	23,9	26,5	25,1	1,4	94,7	5,3
1987	40,9	24,1	26,1	24,7	1,4	94,6	5,4
1988	45,3	26,1	27,4	25,9	1,6	94,5	5,8
1989	50,8	27,9	28,5	26,9	1,7	94,4	6,0
1990	49,6	27,5	28,9	27,0	1,9	93,4	6,6
1991	51,8	26,2	29,0	27,1	1,9	93,4	6,6
1992	58,5	28,4	32,3	30,1	2,2	93,2	6,8
1993	61,6	30,3	33,0	30,5	2,5	92,4	7,6
1994	67,1	29,8	34,8	32,2	2,7	92,5	7,8
1995	65,3	28,9	38,6	35,4	3,2	91,8	8,2
1996	67,4	29,9	40,9	37,4	3,5	91,4	8,6
1997	74,7	33,1	45,3	41,7	3,7	91,8	8,2
1998	76,8	35,2	46,6	43,0	3,7	92,2	7,8
1999	87,1	38,8	51,7	47,4	4,3	91,7	8,3
2000	91,7	39,6	53,9	49,5	4,4	91,9	8,1
2001	101,3	45,2	56,8	51,8	5,0	91,2	8,8
2002	104,3	50,0	61,5	55,8	5,7	90,7	9,3
2003	106,4	55,9	66,7	60,3	6,3	90,5	9,5
2004	109,9	62,6	75,3	67,6	7,7	89,8	10,2
2005	110,5	65,1	78,3	69,7	8,6	89,0	11,0
2006	109,2	65,2	80,5	71,2	9,4	88,4	11,6

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.3 Geregistreeerde vermogensmisdrijven

	Geregistreeerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					(%)	
1980	500,9	96,8	87,6	73,3	14,3	83,7	16,3
1981	590,8	114,3	100,9	84,7	16,2	83,9	16,1
1982	684,1	124,1	113,3	95,7	17,7	84,5	15,6
1983	750,3	136,3	122,8	104,0	18,8	84,7	15,3
1984	832,9	149,4	135,2	113,3	21,9	83,8	16,2
1985	840,7	143,3	134,1	110,6	23,5	82,5	17,5
1986	840,7	143,0	128,6	107,2	21,4	83,4	16,6
1987	850,4	147,6	125,0	103,5	21,5	82,8	17,2
1988	856,7	145,2	122,9	101,2	21,7	82,3	17,7
1989	846,8	138,5	118,9	98,3	20,6	82,7	17,3
1990	840,4	137,2	121,2	97,9	21,3	80,8	17,6
1991	875,9	127,3	121,8	100,8	21,0	82,8	17,2
1992	950,1	130,0	128,1	106,5	21,7	83,1	16,9
1993	955,5	128,5	126,2	104,3	21,9	82,6	17,4
1994	978,3	128,9	126,6	105,5	21,2	83,3	16,7
1995	904,9	106,9	122,9	101,8	21,1	82,8	17,2
1996	834,4	96,2	119,1	99,1	20,0	83,2	16,8
1997	846,4	86,4	120,6	99,7	20,9	82,7	17,3
1998	843,8	86,2	120,7	100,9	19,8	83,6	16,4
1999	877,5	81,7	115,0	96,0	19,0	83,5	16,5
2000	895,5	75,2	111,7	93,2	18,5	83,5	16,5
2001	921,8	81,9	109,6	90,6	19,0	82,7	17,3
2002	927,6	86,7	116,4	95,7	20,7	82,2	17,8
2003	880,1	88,7	120,0	98,7	21,3	82,2	17,8
2004	815,5	85,5	116,8	96,0	20,7	82,2	17,8
2005	743,6	74,5	103,5	83,3	20,2	80,5	19,5
2006	703,3	71,3	102,4	80,6	21,7	78,8	21,2

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.4 Geregistreerde vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

	Geregistreerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					(%)	
1980	84,8	22,9	28,7	27,4	1,4	95,5	4,9
1981	91,9	23,3	29,4	28,0	1,4	95,2	4,8
1982	106,2	25,7	32,2	30,8	1,4	95,7	4,3
1983	102,3	24,0	29,6	28,2	1,4	95,3	4,7
1984	114,6	26,4	32,5	30,8	1,7	94,8	5,2
1985	117,5	26,6	32,6	30,9	1,7	94,8	5,2
1986	121,6	26,0	32,6	31,1	1,6	95,4	4,9
1987	129,6	27,9	33,2	31,5	1,8	94,9	5,4
1988	134,5	27,7	32,4	30,7	1,7	94,8	5,2
1989	144,1	29,4	32,6	31,0	1,6	95,1	4,9
1990	146,9	28,0	33,0	30,4	1,7	92,1	5,2
1991	151,0	26,0	31,1	29,4	1,7	94,5	5,5
1992	154,6	25,6	30,2	28,4	1,7	94,0	5,6
1993	150,6	25,6	28,9	27,0	1,9	93,4	6,6
1994	155,7	25,5	29,4	27,6	1,9	93,9	6,5
1995	152,8	22,0	30,9	28,7	2,2	92,8	7,2
1996	170,7	22,8	35,2	32,4	2,8	92,2	7,8
1997	180,4	22,4	32,5	30,1	2,5	92,4	7,6
1998	179,3	22,9	34,1	31,9	2,1	93,8	6,2
1999	189,0	22,5	35,2	32,7	2,5	93,0	7,0
2000	190,0	23,1	36,1	33,4	2,6	92,7	7,3
2001	193,1	26,1	37,9	34,8	3,0	92,0	8,0
2002	197,5	29,8	44,9	41,1	3,8	91,6	8,4
2003	192,5	32,1	49,1	44,4	4,8	90,3	9,7
2004	203,0	35,1	54,5	49,4	5,1	90,7	9,3
2005	211,4	33,7	53,2	47,8	5,4	89,8	10,2
2006	215,2	34,5	57,3	51,6	5,7	90,0	10,0

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.5 Geregistreerde verkeersmisdrijven

	Geregistreerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					(%)	
1980	74,6	55,3	54,4	52,6	1,7	96,7	3,1
1981	78,4	57,7	56,9	54,9	2,0	96,5	3,5
1982	78,9	57,6	57,0	54,8	2,2	96,1	3,9
1983	81,4	58,8	58,1	55,8	2,3	96,0	4,0
1984	81,3	57,1	56,4	54,0	2,4	95,7	4,3
1985	80,8	54,4	53,8	51,5	2,2	95,7	4,1
1986	76,9	52,7	52,1	49,9	2,2	95,8	4,2
1987	74,5	48,1	47,3	45,0	2,2	95,1	4,7
1988	76,5	48,7	47,4	45,0	2,3	94,9	4,9
1989	81,7	52,4	51,0	48,4	2,6	94,9	5,1
1990	82,1	46,8	47,0	44,6	2,4	94,9	5,1
1991	82,3	44,0	42,6	40,2	2,4	94,4	5,6
1992	84,6	44,1	37,9	35,4	2,6	93,4	6,9
1993	85,4	39,6	33,8	31,3	2,5	92,6	7,4
1994	92,8	40,9	34,2	31,4	2,8	91,8	8,2
1995	89,4	41,6	36,4	33,5	2,9	92,1	7,9
1996	100,8	46,1	40,3	36,9	3,5	91,4	8,6
1997	99,8	41,2	42,1	38,3	3,8	91,1	8,9
1998	115,2	50,7	51,2	47,1	4,1	92,0	8,0
1999	128,7	51,5	53,4	48,8	4,6	91,4	8,6
2000	131,1	53,4	56,9	52,1	4,8	91,6	8,4
2001	138,3	59,1	63,3	58,0	5,3	91,6	8,4
2002	142,5	63,8	63,8	58,1	5,7	91,1	8,9
2003	153,6	71,3	69,9	63,1	6,8	90,3	9,7
2004	153,8	72,6	71,9	64,5	7,4	89,7	10,3
2005	153,2	73,6	72,9	65,1	7,8	89,3	10,7
2006	153,9	75,5	75,7	67,5	8,2	89,2	10,8

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.6 Geregistreerde misdrijven uit de Opiumwet en de Wet wapens en munitie

	Opiumwet				Wet wapens en munitie								
	Geregistreerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten		Geregistreerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten						
			totaal	(%)			totaal	(%)					
	(x 1.000)			(%)	(x 1.000)			(%)					
1985	5,8	5,5	8,2	7,2	1,0	87,6	12,4	2,7	3,1	2,9	0,1	96,4	3,6
1986	5,4	5,5	7,9	6,9	0,9	88,2	11,8	2,4	2,7	2,5	0,1	96,5	3,5
1987	5,4	5,5	8,7	7,7	1,0	88,1	11,9	2,3	2,4	2,8	0,1	96,8	3,2
1988	4,8	5,0	9,0	7,8	1,1	87,2	12,8	2,3	2,4	2,7	0,1	95,4	4,6
1989	4,7	4,8	9,0	7,9	1,1	87,9	12,1	2,0	2,2	2,7	0,1	96,1	3,9
1990	5,9	4,4	7,9	7,0	0,9	88,6	11,4	2,2	2,0	2,3	0,1	96,4	3,6
1991	4,4	4,5	8,5	7,5	1,0	88,4	11,6	2,5	2,5	2,9	0,1	96,1	3,9
1992	3,4	3,3	4,9	4,3	0,6	88,4	11,6	2,7	2,4	3,1	0,2	94,8	5,2
1993	3,0	3,4	5,1	4,5	0,6	88,3	11,7	3,1	2,5	3,6	0,3	93,0	7,0
1994	4,5	3,2	4,4	3,9	0,5	89,0	11,0	3,1	2,4	2,9	0,2	94,2	5,8
1995	4,2	3,5	8,8	7,7	1,1	87,8	12,2	2,1	1,9	2,5	0,2	93,7	6,3
1996	4,6	3,7	7,5	6,7	0,9	88,7	11,3	2,5	1,7	3,2	0,3	89,5	10,5
1997	7,6	6,4	11,8	10,4	1,4	87,8	12,2	3,2	2,5	3,8	0,2	93,9	6,1
1998	7,7	6,7	11,9	10,4	1,4	88,0	12,0	3,4	2,9	3,8	0,2	94,3	5,7
1999	7,6	6,5	11,5	10,1	1,4	87,8	12,2	3,4	2,8	4,1	0,3	93,6	6,4
2000	7,5	6,4	11,6	10,2	1,4	87,9	12,1	3,0	2,5	3,7	0,3	92,4	7,6
2001	10,4	9,6	13,7	12,0	1,7	87,6	12,4	3,5	3,2	4,1	0,3	91,9	8,1
2002	12,8	12,3	17,0	14,8	2,3	86,6	13,4	3,9	3,8	4,8	0,4	92,2	7,8
2003	15,6	15,0	20,9	18,0	2,9	86,0	14,0	5,9	5,6	6,3	0,5	91,5	8,5
2004	15,7	15,0	22,0	18,9	3,1	85,8	14,2	6,1	5,7	6,5	0,6	90,9	9,1
2005	15,3	14,7	21,8	18,5	3,3	84,8	15,2	5,8	5,5	6,4	0,6	90,5	9,5
2006	16,4	15,5	23,1	19,7	3,4	85,1	14,9	5,5	5,2	6,1	0,5	91,1	8,9

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.7 Geregistreeerde criminaliteit naar delictgroep (absoluut)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	1.226,7	1.186,3	1.219,9	1.234,9	1.303,4	1.328,9	1.379,5	1.401,9	1.369,3	1.319,5	1.255,1	1.218,4
Wetboek van Strafrecht	1.126,7	1.076,0	1.104,8	1.104,3	1.159,5	1.183,6	1.223,5	1.238,6	1.189,6	1.139,5	1.076,5	1.039,2
Geweldsmisdrijven	65,3	67,4	74,7	76,8	87,1	91,7	101,3	104,3	106,4	109,9	110,5	109,2
verkrachting	1,5	1,5	1,5	1,6	1,8	1,7	1,7	1,6	1,5	1,6	1,5	1,4
feitelijke aanranding der eerbaarheid	2,5	2,3	2,6	2,5	3,0	2,9	2,8	2,6	2,7	2,5	2,6	2,4
overige seksuele misdrijven	1,3	1,3	2,7	2,6	2,5	2,5	2,5	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
misdrijven tegen het leven en persoon*	14,0	14,8	14,7	16,1	18,6	20,3	23,6	26,0	28,1	32,1	32,0	31,0
w.o.												
bedreiging	10,3	11,2	12,9	14,3	17,1	18,5	21,7	24,4	26,4	30,4	30,2	29,5
mishandeling	28,1	30,2	37,6	38,1	42,5	44,3	48,6	50,6	51,2	53,1	56,1	57,7
diefstal met geweld	15,7	15,2	14,2	14,5	17,7	19,0	21,2	20,6	20,0	17,7	15,5	13,7
afpersing	2,2	2,3	1,3	1,4	1,1	1,0	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8
Vermogensmisdrijven	904,9	834,4	846,4	843,8	877,5	895,5	921,8	927,6	880,1	815,5	743,6	703,3
valsheidsmisdrijven	12,0	11,5	7,7	7,3	7,7	7,0	8,9	8,7	9,8	8,7	5,1	4,8
eenvoudige diefstal	346,0	325,4	332,2	329,0	366,1	364,9	368,7	370,1	367,0	334,0	315,6	293,9
gekwalificeerde diefstal	532,8	483,2	487,6	488,0	482,4	500,9	519,1	523,0	475,2	443,6	393,2	372,1
verduistering	5,9	5,8	7,0	6,9	7,8	7,9	8,6	8,6	9,1	8,7	8,0	7,8
bedrog	6,7	7,0	10,3	10,7	11,6	12,7	13,8	14,6	15,9	16,9	17,8	20,3
heling en schuldheiling	1,4	1,3	1,7	1,8	1,9	2,1	2,7	2,7	3,0	3,6	3,9	4,3
Vernieling en openbare orde	152,8	170,7	180,4	179,3	189,0	190,0	193,1	197,5	192,5	203,0	211,4	215,2
tegen de openbare orde	11,0	13,0	6,3	3,8	4,5	4,8	5,9	10,5	12,5	13,5	12,3	12,5
discriminatie	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
gemeengevaarlijke misdrijven	7,0	8,7	8,1	7,5	8,4	8,7	8,7	8,3	9,3	9,0	8,9	8,9
tegen het openbaar gezag	2,3	2,0	1,7	2,2	2,8	3,4	3,5	3,8	4,6	5,5	4,9	4,9
schennis der eerbaarheid	2,5	2,3	2,4	2,3	2,3	2,4	2,2	2,2	2,4	2,3	2,1	2,1
vernieling	129,6	144,3	161,3	163,1	170,5	170,3	172,2	172,4	163,2	172,2	182,7	186,4

Tabel 4.7 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w.o.												
vernietiging van/aan auto	49,5	56,8	65,4	71,0	80,3	80,4	83,4	79,1	76,5	80,4	86,3	87,5
vernietiging in/aan openbaar vervoer	4,4	2,2	1,8	1,9	2,4	3,2	3,2	3,2	2,5	3,0	4,1	4,1
vernietiging in/aan openbaar gebouw	11,6	13,6	12,9	12,9	12,9	12,4	12,8	11,5	11,4	13,2	14,3	14,7
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	3,7	3,5	3,3	4,5	5,9	6,4	7,2	9,1	10,6	11,1	11,0	11,5
Wegenverkeerswet												
rijden onder invloed	89,4	100,8	99,8	115,2	128,7	131,1	138,3	142,5	153,6	153,8	153,2	153,9
doorrijden na/verlaten plaats ongeval	27,7	32,8	30,9	38,9	41,2	43,4	47,7	52,4	57,9	58,7	59,1	61,4
overige misdrijven Wegenverkeerswet	55,7	61,0	64,6	71,6	83,8	84,3	86,8	87,2	91,2	90,5	89,5	87,9
	6,0	7,0	4,3	4,7	3,8	3,5	3,8	2,8	4,6	4,6	4,6	4,7
Wet op de economische delicten	2,3	1,4	3,2	3,1	3,7	3,5	3,6	3,6	4,0	4,2	4,0	3,2
milieuhygiënische wetten	2,1	1,1	2,3	2,2	2,9	2,8	2,9	3,1	3,3	3,5	3,1	2,6
overige misdrijven Wet op de Economische delicten	0,2	0,3	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7	0,5	0,7	0,7	0,8	0,6
Opiumwet	4,2	4,6	7,6	7,7	7,6	7,5	10,4	12,8	15,6	15,7	15,3	16,4
harddrugs	3,2	3,0	5,7	6,2	6,5	3,8	5,6	8,1	9,2	8,5	7,8	8,6
softdrugs	1,1	1,6	2,0	1,5	1,2	3,7	4,8	4,5	6,3	7,1	7,4	7,6
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Wet wapens en munitie	2,1	2,5	3,2	3,4	3,4	3,0	3,5	3,9	5,9	6,1	5,8	5,5
Wetboek Militair Strafrecht	1,6	0,7	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1
Overige wetten	0,3	0,4	1,0	0,8	0,2	0,1	0,1	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamenlijk letsel door schuld.
Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.8 Geregistreerde criminaliteit naar delictgroep (relatief)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	96,9	93,4	95,6	96,3	101,0	102,3	105,5	106,5	103,5	99,3	94,1	91,2
(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)												
Wetboek van Strafrecht	89,0	84,7	86,6	86,1	89,8	91,1	93,6	94,1	89,9	85,7	80,7	77,7
Geweldsmisdrijven	5,2	5,3	5,9	6,0	6,8	7,1	7,7	7,9	8,0	8,3	8,3	8,2
verkrachting	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
overige seksuele misdrijven	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
misdrijven tegen het leven en persoon*	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,6	1,8	2,0	2,1	2,4	2,4	2,3
w.o.												
bedreiging	0,8	0,9	1,0	1,1	1,3	1,4	1,7	1,9	2,0	2,3	2,3	2,2
mishandeling	2,2	2,4	3,0	3,0	3,3	3,4	3,7	3,8	3,9	4,0	4,2	4,3
diefstal met geweld	1,2	1,2	1,1	1,1	1,4	1,5	1,6	1,6	1,5	1,3	1,2	1,0
afpersing	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vermogensmisdrijven	71,5	65,7	66,4	65,8	68,0	68,9	70,5	70,5	66,5	61,4	55,8	52,6
valsheidsmisdrijven	1,0	0,9	0,6	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,4	0,4
eenvoudige diefstal	27,3	25,6	26,0	25,7	28,4	28,1	28,2	28,1	27,7	25,1	23,7	22,0
gekwalificeerde diefstal	42,1	38,0	38,2	38,1	37,4	38,6	39,7	39,7	35,9	33,4	29,5	27,8
verduistering	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
bedrog	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,3	1,5
heling en schuldheiling	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Vernieling en openbare orde	12,1	13,4	14,1	14,0	14,6	14,6	14,8	15,0	14,5	15,3	15,9	16,1
tegen de openbare orde	0,9	1,0	0,5	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	0,9	1,0	0,9	0,9
discriminatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gemeengevaarlijke misdrijven	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
tegen het openbaar gezag	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
schennis der eerbaarheid	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
vernieling	10,2	11,4	12,6	12,7	13,2	13,1	13,2	13,1	12,3	13,0	13,7	13,9

Tabel 4.8 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w.o.												
vernietiging van/aan auto	3,9	4,5	5,1	5,5	6,2	6,2	6,4	6,0	5,8	6,1	6,5	6,5
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
vernietiging in/aan openbaar gebouw	0,9	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8	0,9
Wegenverkeerswet												
rijden onder invloed	7,1	7,9	7,8	9,0	10,0	10,1	10,6	10,8	11,6	11,6	11,5	11,5
doorrijden na/verlaten plaats ongeval	2,2	2,6	2,4	3,0	3,2	3,3	3,6	4,0	4,4	4,4	4,4	4,6
overige misdrijven Wegenverkeerswet	4,4	4,8	5,1	5,6	6,5	6,5	6,6	6,6	6,9	6,8	6,7	6,6
	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Wet op de economische delicten	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
milieuhygiënische wetten	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
overige misdrijven Wet op de economische delicten	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Opiumwet	0,3	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8	1,0	1,2	1,2	1,1	1,2
harddrugs	0,3	0,2	0,4	0,5	0,5	0,3	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6
softdrugs	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4
Wetboek Militair Strafrecht	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige wetten	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Betreft bedreiging. (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamenlijk letsel door schuld. Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.9 Geregistreerde criminaliteit naar delictgroep (procentueel)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Wetboek van Strafrecht	91,8	90,7	90,6	89,4	89,0	89,1	88,7	88,4	86,9	86,4	85,8	85,3
Geweldsmisdrijven	5,3	5,7	6,1	6,2	6,7	6,9	7,3	7,4	7,8	8,3	8,8	9,0
verkrachting	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
overige seksuele misdrijven	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
misdrijven tegen het leven en persoon*	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	2,1	2,4	2,5	2,5
w.o.												
bedreiging	0,8	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,6	1,7	1,9	2,3	2,4	2,4
mishandeling	2,3	2,5	3,1	3,1	3,3	3,3	3,5	3,6	3,7	4,0	4,5	4,7
diefstal met geweld	1,3	1,3	1,2	1,2	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,3	1,2	1,1
afpersing	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vermogensmisdrijven	73,8	70,3	69,4	68,3	67,3	67,4	66,8	66,2	64,3	61,8	59,2	57,7
valsheidsmisdrijven	1,0	1,0	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,4	0,4
eenvoudige diefstal	28,2	27,4	27,2	26,6	28,1	27,5	26,7	26,4	26,8	25,3	25,1	24,1
gekwalificeerde diefstal	43,4	40,7	40,0	39,5	37,0	37,7	37,6	37,3	34,7	33,6	31,3	30,5
verduistering	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6
bedrog	0,5	0,6	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,2	1,3	1,4	1,7
heling en schuldheiling	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4
Vernieling en openbare orde	12,5	14,4	14,8	14,5	14,5	14,3	14,0	14,1	14,1	15,4	16,8	17,7
tegen de openbare orde	0,9	1,1	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,7	0,9	1,0	1,0	1,0
discriminatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gemeengevaarlijke misdrijven	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
tegen het openbaar gezag	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
schennis der eerbaarheid	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
vernieling	10,6	12,2	13,2	13,2	13,1	12,8	12,5	12,3	11,9	13,0	14,6	15,3

Tabel 4.9 (Vervolg)

w.o.	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
vernietiging van/aan auto	4,0	4,8	5,4	5,7	6,2	6,0	6,0	5,6	5,6	6,1	6,9	7,2
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
vernietiging in/aan openbaar gebouw	0,9	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	1,0	1,1	1,2
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9
Wegenverkeerswet	7,3	8,5	8,2	9,3	9,9	9,9	10,0	10,2	11,2	11,7	12,2	12,6
rijden onder invloed	2,3	2,8	2,5	3,1	3,2	3,3	3,5	3,7	4,2	4,5	4,7	5,0
doorrijden na/verlaten plaats ongeval	4,5	5,1	5,3	5,8	6,4	6,3	6,3	6,2	6,7	6,9	7,1	7,2
overige misdrijven Wegenverkeerswet	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Wet op de economische delicten	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
milieuhygiënische wetten	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
overige misdrijven Wet op de economische delicten	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Opiumwet	0,3	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8	0,9	1,1	1,2	1,2	1,3
harddrugs	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7
softdrugs	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4
Wetboek Militair Strafrecht	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige wetten	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Betreft bedreiging. (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamenlijk letsel door schuld. Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.10 Geregistreerde criminaliteit, opgehelderde misdrijven en gehoorde verdachten naar delictgroep, 2006

	Geregistreeerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten				
			totaal	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	(x 1.000)					(%)	
Totaal	1.218,45	278,57	358,35	307,64	50,71	85,85	14,15
Wetboek van Strafrecht	1.039,19	179,30	249,70	211,41	38,28	84,67	15,33
Geweldsmisdrijven	109,15	65,23	80,53	71,16	9,37	88,36	11,64
verkrachting	1,43	0,86	0,98	0,95	0,03	97,23	2,77
feitelijke aanranding der eerbaarheid	2,43	1,22	1,36	1,35	0,01	98,97	1,03
overige seksuele misdrijven	2,14	1,22	1,35	1,29	0,06	95,33	4,67
misdrijven tegen leven en persoon	31,67	18,83	20,91	18,76	2,14	89,75	10,25
w.o.							
bedreiging	29,53	17,98	19,67	17,70	1,97	89,98	10,02
mishandeling	57,65	39,04	48,75	42,25	6,50	86,67	13,33
diefstal met geweld	13,72	3,73	6,64	6,08	0,57	91,49	8,51
afpersing	0,78	0,34	0,55	0,49	0,06	89,17	10,83
Vermogensmisdrijven	703,28	71,27	102,36	80,65	21,72	78,78	21,22
valsheidsmisdrijven	4,83	1,31	1,97	1,47	0,50	74,44	25,56
eenvoudige diefstal	293,93	34,37	47,42	32,08	15,34	67,65	32,35
gekwalificeerde diefstal	372,14	22,64	37,20	34,46	2,74	92,64	7,36
verduistering	7,75	3,56	3,85	2,79	1,06	72,50	27,50
bedrog	20,30	5,24	6,19	4,81	1,37	77,79	22,21
heling en schuldheiling	4,33	4,16	5,74	5,03	0,70	87,74	12,26
Vernieling en openbare orde	215,23	34,45	57,27	51,56	5,71	90,02	9,98
tegen de openbare orde	12,49	7,67	18,47	16,18	2,30	87,57	12,43
discriminatie	0,53	0,21	0,25	0,20	0,05	80,31	19,69
gemeengevaarlijke misdrijven	8,88	1,60	3,19	2,90	0,29	91,01	8,99
tegen het openbaar gezag	4,89	4,71	5,26	4,62	0,64	87,81	12,19

Tabel 4.10 (Vervolg)

	Geregistreeerde criminaliteit	Opgehelderde misdrijven	Gehoorde verdachten					
			totaal	mannen	vrouwen	mannen (%)	vrouwen	
	(x 1.000)							
schennis der eerbaarheid	2,08	0,90	0,97	0,95	0,02	98,35	1,65	
vernietiging	186,35	19,36	29,13	26,71	2,42	91,68	8,32	
w.o.								
vernietiging van/aan auto	87,55	6,27	9,47	8,73	0,74	92,19	7,81	
vernietiging in/aan openbaar vervoer	4,14	0,38	0,73	0,69	0,05	93,71	6,29	
vernietiging in/aan openbaar gebouw	14,74	1,10	1,95	1,84	0,10	94,76	5,24	
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	11,53	8,35	9,53	8,05	1,48	84,47	15,53	
Wegenverkeerswet	153,87	75,52	75,67	67,47	8,20	89,16	10,84	
rijden onder invloed	61,36	61,04	61,55	55,61	5,93	90,36	9,64	
doorrijden na/verlaten plaats ongeval	87,86	10,41	10,34	8,30	2,05	80,20	19,80	
overige misdrijven Wegenverkeerswet	4,66	4,07	3,78	3,56	0,22	94,20	5,80	
Wet op de economische delicten	3,21	2,71	3,44	3,22	0,23	93,46	6,54	
milieuhygiënische wetten	2,63	2,19	2,78	2,59	0,19	93,20	6,80	
overige misdrijven Wet op de econ. delicten	0,58	0,52	0,66	0,62	0,04	94,55	5,45	
Opiumwet	16,36	15,55	23,09	19,66	3,43	85,15	14,85	
harddrugs	8,59	8,29	12,33	10,77	1,56	87,38	12,62	
softdrugs	7,61	7,19	10,68	8,81	1,86	82,56	17,44	
overige drugsdelicten	0,16	0,06	0,09	0,07	0,01	86,05	13,95	
Wet wapens en munitie	5,48	5,20	6,12	5,57	0,54	91,12	8,88	
Wetboek Militair Strafrecht	0,09	0,07	0,07	0,07	0,00	94,37	5,63	
Overige wetten	0,24	0,23	0,27	0,24	0,03	89,96	10,04	

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.11 Geregistreerde diefstallen naar type diefstal

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Diefstal van fiets	162.158	146.601	154.843	143.624	149.498	147.125	147.869	143.102	145.874	139.769	135.731	120.665
Diefstal van bromfiets	24.303	20.545	22.135	20.339	20.476	18.142	17.345	16.991	16.370	15.259	15.227	13.301
Diefstal van motor/scooter	2.808	2.738	2.990	2.670	2.799	2.893	2.838	3.022	3.166	2.700	2.736	1.917
Diefstal van personenauto	40.902	36.768	37.309	37.495	38.108	38.761	35.296	34.776	26.990	23.819	19.431	17.231
Diefstal van andere motorvoertuig	3.199	2.413	5.787	5.605	5.172	4.980	4.934	4.630	4.115	4.133	3.761	3.519
Diefstal uit/vanaf voertuig	179.130	166.570	188.541	190.870	200.814	226.566	245.729	251.668	221.806	207.804	179.601	169.436
Diefstal van vaartuig	1.341	1.119	2.658	1.027	1.116	1.204	1.202	1.353	1.488	1.540	1.357	1.108
Diefstal uit/vanaf vaartuig	2.500	2.405	869	2.023	2.001	2.351	2.504	2.792	2.896	2.752	2.615	2.328
Zakkenrollerij	30.743	28.801	32.812	40.324	49.509	46.054	49.003	50.539	46.387	34.536	30.547	26.140
Beroving op straat	8.274	7.637	9.050	12.563	14.487	15.754	16.971	15.976	15.701	13.663	11.809	10.502
Gewapende overval	1.064	2.581	3.039	1.955	2.182	2.321	2.350	2.442	2.384	2.349	2.104	1.791
Diefstal uit woonhuis	118.115	103.951	97.690	90.613	92.252	91.420	90.284	101.920	103.577	95.952	92.890	91.235
Diefstal uit school	10.065	9.174	8.752	7.769	8.106	8.039	10.319	11.278	11.329	11.027	10.811	10.020
Diefstal uit bedrijf	65.173	69.449	65.815	66.809	70.737	79.592	74.939	72.518	64.565	57.718	49.815	49.569
Diefstal uit sportcomplex	8.827	7.994	8.002	6.298	6.700	6.137	6.704	6.853	6.650	6.826	7.011	6.848
Winkeldiefstal	45.945	44.978	43.402	43.263	43.196	41.200	43.862	45.865	43.306	38.002	34.195	32.538
Diefstal van/uit automaat	1.372	1.253	1.111	784	873	793	673	875	1.190	1.458	845	738
Diefstal op kampeerterrein	2.985	2.529	2.640	2.509	2.587	2.252	2.212	2.138	2.084	1.797	1.456	1.259
Diefstal op/van(af) militair terrein	2.585	1.890	1.950	2.188	1.741	363	916	1.090	1.118	991	972	959

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.12 Geregistreeerde criminaliteit naar soort misdrijf en stedelijkheid (relatief)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)				
Totale geregistreeerde criminaliteit					
1995	158,0	117,2	94,7	63,4	43,4
1996	142,3	114,3	94,9	63,6	43,7
1997	153,7	115,8	92,7	63,4	44,5
1998	154,9	117,8	94,1	61,6	45,0
1999	168,8	121,0	95,8	62,8	46,0
2000	171,0	121,2	97,4	65,0	46,6
2001	182,4	126,3	93,4	65,2	47,7
2002	177,1	126,4	94,3	64,3	49,4
2003	168,6	123,1	90,5	64,1	48,8
2004	153,6	116,6	89,7	65,2	50,2
2005	141,9	110,2	86,4	64,1	49,8
2006	138,5	105,1	83,3	62,8	47,6
Geweldsmisdrijven					
1995	10,4	5,9	4,6	2,7	1,9
1996	10,0	6,3	4,9	3,0	2,0
1997	10,7	7,1	5,3	3,4	2,5
1998	11,2	6,9	5,5	3,5	2,7
1999	13,0	7,8	5,9	3,8	2,9
2000	13,6	8,2	6,2	4,0	2,9
2001	15,3	9,1	6,3	4,4	3,3
2002	14,7	9,4	6,4	4,5	3,4
2003	14,6	9,7	6,6	4,5	3,4
2004	14,5	9,8	6,9	4,9	3,8
2005	14,1	9,8	7,2	5,0	3,9
2006	13,8	9,4	7,2	4,9	4,0
Vermogensmisdrijven					
1995	124,0	87,0	67,7	44,3	29,9
1996	106,9	81,4	64,4	41,9	28,7
1997	115,0	81,2	62,2	40,6	27,9
1998	114,7	83,0	61,5	38,0	27,0
1999	122,5	83,6	61,6	38,2	27,4
2000	124,4	83,2	62,5	39,4	27,7
2001	131,2	86,4	59,2	39,3	27,8
2002	126,7	85,5	59,0	38,2	28,6
2003	117,1	80,7	55,6	37,4	27,3
2004	101,9	73,3	53,4	37,2	27,5
2005	90,2	66,7	49,4	35,0	26,5
2006	86,1	62,1	46,2	33,3	24,1

Tabel 4.12 (Vervolg)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)				
Vernielingen en misdrijven tegen op. orde en gezag					
1995	13,1	15,3	13,9	10,2	6,8
1996	13,8	16,5	16,2	11,8	7,7
1997	14,7	16,9	16,6	12,3	8,4
1998	14,3	16,4	16,4	12,2	8,8
1999	16,3	17,0	17,0	12,1	8,8
2000	16,2	17,0	16,9	12,6	8,9
2001	17,2	17,2	16,2	12,3	9,1
2002	16,7	17,6	16,4	12,2	9,5
2003	15,8	17,6	15,2	11,9	9,4
2004	16,8	18,0	16,0	12,6	10,0
2005	17,4	18,5	16,6	13,3	10,6
2006	18,0	18,6	16,7	13,5	10,8
Verkeersmisdrijven					
1995	8,6	8,1	7,6	5,6	4,5
1996	9,8	9,2	8,4	6,3	4,9
1997	10,8	9,1	7,6	6,1	4,8
1998	11,7	10,2	9,4	7,0	5,6
1999	13,8	11,0	10,1	7,8	6,2
2000	13,7	11,2	10,6	8,1	6,3
2001	15,0	11,9	10,3	8,2	6,5
2002	14,6	11,9	10,8	8,3	6,8
2003	15,7	12,7	11,3	9,0	7,4
2004	15,3	12,7	11,3	9,1	7,5
2005	15,3	12,5	11,1	9,3	7,3
2006	15,7	12,3	11,1	9,4	7,2
Opiumwet					
1995	0,7	0,4	0,3	0,1	0,1
1996	0,7	0,4	0,4	0,2	0,1
1997	1,2	0,6	0,4	0,3	0,2
1998	1,3	0,5	0,6	0,3	0,2
1999	1,3	0,6	0,5	0,2	0,2
2000	1,1	0,7	0,4	0,2	0,2
2001	1,6	0,8	0,6	0,3	0,2
2002	1,9	0,8	0,7	0,3	0,2
2003	2,2	1,0	0,7	0,4	0,3
2004	2,3	1,1	0,8	0,5	0,4
2005	2,2	1,2	0,9	0,5	0,4
2006	2,4	1,1	0,9	0,6	0,4

Tabel 4.12 (Vervolg)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)				
Wet wapens en munitie					
1995	0,4	0,1	0,1	0,1	0,0
1996	0,5	0,1	0,1	0,1	0,0
1997	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1
1998	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1
1999	0,4	0,3	0,3	0,1	0,1
2000	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1
2001	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1
2002	0,6	0,3	0,2	0,1	0,1
2003	1,1	0,4	0,2	0,2	0,1
2004	1,0	0,5	0,2	0,2	0,1
2005	0,8	0,4	0,3	0,2	0,1
2006	0,8	0,4	0,3	0,2	0,1

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.13 Geregisteerde criminaliteit naar soort misdrijf en gemeentegrootte (relatief)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)							
Totale geregisteerde criminaliteit								
1995	45,4	46,2	57,4	78,0	104,2	125,8	177,5	166,0
1996	46,3	47,1	55,7	78,0	103,0	124,7	152,1	146,8
1997	37,7	46,3	55,9	75,9	107,5	115,4	157,4	160,8
1998	46,3	47,1	54,6	73,2	107,4	111,5	172,0	160,9
1999	50,9	47,0	56,7	75,2	108,5	117,9	176,9	179,5
2000	56,0	50,9	59,2	77,5	110,2	119,5	170,5	182,4
2001	59,3	53,0	59,0	76,7	110,8	123,4	155,8	200,1
2002	56,1	53,9	59,9	75,5	110,3	129,1	146,1	198,2
2003	58,2	52,6	59,6	73,3	109,3	125,4	140,8	186,1
2004	64,7	56,2	60,8	73,0	104,0	117,0	132,4	169,4
2005	64,4	55,2	59,9	70,2	98,6	110,1	125,1	156,4
2006	62,7	53,9	58,5	67,2	95,5	105,2	121,2	152,0
Geweldsmisdrijven								
1995	1,7	2,0	2,4	3,4	5,7	6,3	11,5	11,4
1996	2,1	2,2	2,6	3,7	6,0	7,0	8,8	11,4
1997	2,4	2,5	2,9	4,1	7,0	7,2	9,2	12,1
1998	2,2	2,6	3,0	4,1	6,8	6,8	10,2	12,5
1999	3,0	2,7	3,3	4,5	7,3	7,9	11,0	15,1
2000	3,1	3,1	3,6	4,7	7,5	8,4	11,5	15,9
2001	3,9	3,4	3,7	5,2	8,0	8,9	11,7	17,3
2002	3,8	3,5	3,9	5,2	8,0	9,4	11,7	16,9
2003	3,9	3,5	4,0	5,3	8,3	9,7	11,8	16,5
2004	3,8	3,9	4,4	5,5	8,7	10,0	11,4	16,3
2005	4,2	3,9	4,5	5,6	9,0	9,8	11,5	15,8
2006	4,3	3,7	4,6	5,5	8,9	9,8	11,2	15,1
Vermogensmisdrijven								
1995	32,8	32,2	39,2	55,4	75,5	93,0	139,7	132,1
1996	31,8	31,3	36,6	52,4	70,3	89,9	118,2	109,9
1997	23,7	29,6	35,7	49,7	72,3	81,4	122,1	119,8
1998	30,5	28,9	33,5	46,6	71,4	77,6	131,9	118,8
1999	32,5	28,3	34,4	47,1	71,2	80,3	135,0	129,0
2000	36,0	31,0	35,7	48,8	72,4	81,5	128,0	131,5
2001	36,7	31,2	35,6	47,5	72,2	84,6	113,6	144,5
2002	32,8	31,6	35,6	46,2	71,2	88,4	103,2	142,8

Tabel 4.13 (Vervolg)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)							
2003	33,9	30,1	34,7	43,8	69,2	83,5	95,9	129,9
2004	41,7	32,3	34,5	42,3	62,8	74,7	87,2	112,8
2005	36,8	30,5	32,6	38,9	57,3	67,7	79,0	100,4
2006	36,7	28,7	30,6	36,1	54,0	62,4	75,5	95,7
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag								
1995	6,4	6,9	8,9	11,8	14,4	16,6	15,7	12,2
1996	7,4	8,0	10,1	13,6	16,7	17,6	15,3	13,0
1997	7,8	8,3	10,5	14,2	17,9	17,2	15,7	14,0
1998	8,3	8,6	10,5	13,6	17,5	16,0	17,3	13,7
1999	8,4	8,7	10,7	14,0	17,7	17,0	17,4	16,4
2000	8,8	9,0	11,1	14,2	17,6	17,1	17,0	16,5
2001	9,8	9,7	10,7	13,9	17,4	16,8	16,2	17,9
2002	10,7	10,3	11,2	13,7	17,7	17,1	16,8	17,4
2003	10,7	9,7	10,9	13,0	17,3	16,7	17,6	16,1
2004	9,1	10,2	11,6	13,8	17,7	17,0	18,0	17,4
2005	12,8	10,9	12,6	14,3	17,8	17,3	19,1	17,9
2006	11,7	11,1	13,1	14,3	18,2	18,0	18,8	18,2
Verkeersmisdrijven								
1995	4,0	4,7	5,5	6,8	7,8	8,4	8,4	8,3
1996	4,4	5,2	5,9	7,6	9,0	9,2	9,1	9,9
1997	3,2	5,1	5,9	7,0	8,8	8,4	9,1	11,6
1998	4,6	6,2	6,8	8,1	10,1	9,8	11,0	11,9
1999	5,9	6,5	7,5	8,8	10,7	10,9	12,0	14,7
2000	6,0	7,0	8,0	9,0	10,9	11,0	12,4	14,5
2001	6,3	7,8	8,0	9,1	11,1	11,6	12,4	15,9
2002	7,3	7,4	8,1	9,2	11,0	12,4	12,5	15,6
2003	8,2	8,1	8,7	9,8	11,9	13,2	13,0	17,0
2004	8,5	8,7	8,9	9,8	11,8	12,7	13,0	16,6
2005	8,6	8,8	8,7	9,7	11,9	12,6	12,5	16,5
2006	8,5	9,4	8,7	9,7	11,8	12,2	12,6	17,0
Opiumwet								
1995	0,1	0,0	0,1	0,1	0,4	0,6	0,3	1,0
1996	0,1	0,1	0,1	0,2	0,5	0,5	0,2	1,1

Tabel 4.13 (Vervolg)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)							
1997	0,1	0,2	0,2	0,4	0,6	0,6	0,8	1,6
1998	0,1	0,2	0,2	0,3	0,6	0,7	0,6	1,7
1999	0,3	0,2	0,2	0,3	0,6	0,9	0,6	1,8
2000	0,3	0,1	0,2	0,3	0,7	0,7	0,7	1,5
2001	0,2	0,2	0,3	0,3	1,0	0,7	0,8	2,1
2002	0,4	0,2	0,3	0,4	1,1	0,7	0,8	2,5
2003	0,1	0,2	0,3	0,4	1,2	0,9	1,1	2,9
2004	0,3	0,3	0,4	0,5	1,4	1,1	1,1	2,9
2005	0,6	0,4	0,5	0,6	1,1	1,2	1,3	2,7
2006	0,3	0,3	0,5	0,6	1,1	1,2	1,4	3,0
Wet wapens en munitie								
1995	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5
1996	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,8
1997	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,7
1998	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,6
1999	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,6
2000	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,5
2001	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5
2002	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,8
2003	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,3	1,4
2004	0,1	0,1	0,2	0,2	0,4	0,5	0,4	1,2
2005	0,2	0,1	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	1,0
2006	0,3	0,1	0,2	0,2	0,4	0,5	0,4	0,9

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.14 Geregistreeerde criminaliteit naar soort misdrijf en grote gemeente* (relatief), 2006

	Inwoners 12-79 jaar	Totale geregistreeerde criminaliteit	Geweldsmisdrijven	Vermogensmisdrijven	Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag	Verkeersmisdrijven
	(abs.)	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)				
Almere	142.472	99,2	10,3	51,4	23,4	11,3
Amersfoort	108.717	121,7	9,2	81,5	17,7	10,7
Amsterdam	620.812	171,9	17,0	113,4	18,4	14,0
Apeldoorn	127.387	105,5	8,1	65,8	17,4	11,8
Arnhem	118.237	135,4	13,2	83,6	20,8	13,1
Breda	139.302	130,1	11,5	78,3	21,6	15,0
Dordrecht	96.684	100,4	11,6	51,9	20,1	13,7
Ede	85.910	71,7	6,6	42,0	12,9	9,2
Eindhoven	174.525	150,4	14,2	98,6	18,5	15,7
Emmen	89.005	68,7	8,2	35,2	16,5	6,9
Enschede	128.188	94,8	8,4	56,3	16,6	11,6
Groningen	155.023	121,1	10,9	81,3	17,6	8,5
Haarlem	120.753	99,9	9,3	55,3	18,4	15,7
Haarlemmermeer	109.192	83,8	6,2	48,6	14,7	12,6
Leiden	99.358	109,2	12,1	63,5	17,4	14,1
Maastricht	102.233	142,4	10,8	90,5	18,3	13,9
Nijmegen	134.730	140,9	10,8	96,2	17,7	13,7
Rotterdam	483.041	143,8	16,4	83,1	17,9	21,2
's-Gravenhage	386.853	115,5	12,8	65,6	15,5	17,6
's-Hertogenbosch	111.848	139,9	11,8	88,4	21,2	15,3
Tilburg	166.552	118,2	13,7	69,5	17,9	13,1
Utrecht	234.597	176,6	11,5	124,8	22,4	15,5
Zaanstad	114.229	77,7	7,9	39,8	17,3	11,6
Zoetermeer	97.081	90,7	9,8	56,6	15,7	6,1
Zwolle	92.086	112,6	10,5	65,0	21,3	13,6

* Opgenomen zijn de 25 grootste gemeenten qua inwonertal op 1 januari 2006.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.15 Gehoorde verdachten naar delictgroep (absoluut)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	246.994	252.822	263.262	276.119	279.320	282.215	294.424	319.310	345.985	360.853	349.620	358.349
Wetboek van Strafrecht	195.294	198.506	201.125	205.058	206.437	207.035	210.232	229.872	244.494	255.967	244.177	249.697
Geweldsmisdrijven	38.581	40.896	45.354	46.620	51.716	53.899	56.811	61.481	66.655	75.255	78.275	80.529
verkrachting	1.066	1.040	1.049	1.083	1.175	1.035	1.054	1.041	1.054	1.184	1.165	976
feitelijke aanranding der eerbaarheid	1.034	1.002	1.176	1.203	1.441	1.431	1.307	1.329	1.478	1.418	1.411	1.364
overige seksuele misdrijven	804	876	1.865	1.661	1.540	1.594	1.444	1.259	1.308	1.377	1.326	1.348
misdrijven tegen het leven en persoon* w.o.	9.680	10.003	9.389	10.119	11.548	12.261	13.524	15.566	17.400	21.418	21.154	20.908
bedreiging	5.926	6.366	7.443	8.194	9.585	10.238	11.587	13.756	15.946	19.491	19.547	19.669
mishandeling	18.118	20.168	25.809	26.238	28.577	29.883	32.522	34.051	36.959	41.260	45.510	48.748
diefstal met geweld	6.797	6.749	5.525	5.635	6.798	7.187	6.491	7.794	7.952	7.982	7.107	6.640
afpersing	1.082	1.058	541	681	637	508	469	441	504	616	602	545
Vermogensmisdrijven	122.899	119.144	120.642	120.721	115.024	111.652	109.588	116.386	119.999	116.783	103.518	102.364
valsheidsmisdrijven	5.870	5.596	3.870	3.401	3.614	3.417	4.763	5.176	5.083	4.625	1.883	1.968
eenvoudige diefstal	56.822	56.255	55.760	53.220	53.105	50.537	49.425	51.790	53.941	51.969	47.344	47.424
gekwalificeerde diefstal	52.661	50.117	50.890	53.811	47.524	46.739	43.503	47.488	45.724	45.855	39.729	37.196
verduistering	2.554	2.500	2.969	2.983	3.349	3.248	3.317	3.711	4.027	3.831	3.830	3.854
bedrog	2.823	2.745	4.785	4.854	4.821	4.875	5.098	4.709	7.102	5.860	5.674	6.187
heiling en schuldheling	2.169	1.931	2.378	2.452	2.611	2.836	3.482	3.512	4.122	4.643	5.058	5.735
Vernietiging en openbare orde	30.878	35.229	32.563	34.065	35.200	36.067	37.867	44.912	49.115	54.472	53.227	57.273
tegen de openbare orde	8.928	10.783	4.877	4.046	5.161	5.951	7.434	12.972	16.158	18.766	16.754	18.473
discriminatie	182	235	208	159	194	177	248	269	227	320	313	254
gemeengevaarlijke misdrijven**	2.095	2.681	2.325	2.328	2.652	2.389	2.554	2.583	2.986	2.979	3.097	3.191
tegen het openbaar gezag	2.142	1.854	2.140	2.640	3.139	3.637	3.626	3.979	4.890	5.833	5.327	5.258
schemnis der eerbaarheid	717	739	860	898	906	997	918	953	1.000	1.058	911	967
vernietiging	16.814	18.937	22.153	23.994	23.148	22.916	23.087	24.156	23.854	25.516	26.825	29.130

Tabel 4.15 (Vervolg)

w.o.	3.947	4.294	5.902	7.396	7.431	7.108	7.572	7.437	7.473	8.812	8.303	9.466
vernietiging van/aan auto	821	571	326	317	372	333	418	452	430	496	570	731
vernietiging in/aan openbaar vervoer	1.543	1.643	1.628	1.844	1.862	1.782	1.751	1.630	1.703	1.710	1.802	1.945
vernietiging in/aan openbaar gebouw	2.936	3.237	2.566	3.652	4.497	5.417	5.966	7.093	8.725	9.457	9.157	9.531
overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	36.390	40.393	42.063	51.236	53.406	56.873	63.287	63.779	69.941	71.874	72.864	75.667
Wegenverkeerswet	24.960	28.243	30.424	39.555	41.146	44.432	50.755	52.544	57.897	58.682	59.260	61.546
rijden onder invloed	7.869	8.429	8.747	8.539	9.210	8.942	8.777	8.470	8.877	9.857	9.956	10.344
doorrijden na/verlaten plaats ongeval	3.561	3.721	2.892	3.142	3.050	3.499	3.755	2.765	3.167	3.335	3.648	3.777
overige misdrijven Wegenverkeerswet	1.371	1.329	3.072	3.145	2.907	2.780	2.963	3.289	3.830	4.282	4.066	3.441
Wet op de economische delicten	1.182	1.060	2.098	2.095	1.918	1.916	2.118	2.685	2.990	3.411	3.104	2.781
milieuhygiënische wetten	189	269	974	1.050	989	864	845	604	840	871	962	660
overige misdrijven WED	8.846	7.523	11.851	11.858	11.490	11.643	13.661	17.037	20.877	22.034	21.793	23.088
Opiumwet	7.079	5.616	9.950	10.388	10.063	6.836	7.852	10.946	12.571	12.059	11.273	12.326
harddrugs	1.767	1.907	1.901	1.470	1.427	4.807	5.809	5.913	8.174	9.890	10.429	10.676
softdrugs								178	132	85	91	86
ov. drugsdelicten	2.551	3.256	3.827	3.759	4.063	3.693	4.094	4.830	6.346	6.455	6.407	6.116
Wet wapens en munitie	1.420	693	351	298	220	73	93	115	166	16	19	71
Wetboek Militair Strafrecht	1.122	1.122	973	765	797	118	94	388	331	225	294	269
Overige wetten												

* Betreft bedreiging, (poging) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontploffing brengen, vernielen van elektriciteitswerken, vernieling van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernieling van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.16 Gehoorde verdachten naar delictgroep (relatief)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	19,5	19,9	20,6	21,5	21,6	21,7	22,5	24,3	26,1	27,1	26,2	26,8
Wetboek van Strafrecht (per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)	15,4	15,6	15,8	16,0	16,0	15,9	16,1	17,5	18,5	19,3	18,3	18,7
Geweldsmisdrijven	3,0	3,2	3,6	3,6	4,0	4,1	4,3	4,7	5,0	5,7	5,9	6,0
verkrachting	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
overige seksuele misdrijven	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
misdrijven tegen het leven en persoon* w.o.	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,2	1,3	1,6	1,6	1,6
bedreiging	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,5	1,5	1,5
mishandeling	1,4	1,6	2,0	2,0	2,2	2,3	2,5	2,6	2,8	3,1	3,4	3,6
diefstal met geweld	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
afpersing	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vermogensmisdrijven	9,7	9,4	9,5	9,4	8,9	8,6	8,4	8,8	9,1	8,8	7,8	7,7
valsheidsmisdrijven	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,1	0,1
eenvoudige diefstal	4,5	4,4	4,4	4,2	4,1	3,9	3,8	3,9	4,1	3,9	3,6	3,5
gekwalificeerde diefstal	4,2	3,9	4,0	4,2	3,7	3,6	3,3	3,6	3,5	3,5	3,0	2,8
verduistering	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
bedrog	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5
heling en schuldheling	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Vernieling en openbare orde	2,4	2,8	2,6	2,7	2,7	2,8	2,9	3,4	3,7	4,1	4,0	4,3
tegen de openbare orde	0,7	0,8	0,4	0,3	0,4	0,5	0,6	1,0	1,2	1,4	1,3	1,4
discriminatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gemeengevaarlijke misdrijven**	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
tegen het openbaar gezag	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
schennis der eerbaarheid	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
vernieling	1,3	1,5	1,7	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,9	2,0	2,2

Tabel 4.16 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)											
w.o.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vernietiging van/aan auto	0,3	0,3	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
vernietiging in/aan openbaar gebouw	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7
Wegenverkeerswet	2,9	3,2	3,3	4,0	4,1	4,4	4,8	4,8	5,3	5,4	5,5	5,7
rijden onder invloed	2,0	2,2	2,4	3,1	3,2	3,4	3,9	4,0	4,4	4,4	4,4	4,6
doorrijden na /verlaten plaats ongeval	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8
overige misdrijven Wegenverkeerswet	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Wet op de economische delicten	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
milieuhygiënische wetten	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2
overige misdrijven WED	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Opiumwet	0,7	0,6	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	1,3	1,6	1,7	1,6	1,7
harddrugs	0,6	0,4	0,8	0,8	0,8	0,5	0,6	0,8	0,9	0,9	0,8	0,9
softdrugs	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,6	0,7	0,8	0,8
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Wetboek Militair Strafrecht	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige wetten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontplofing brengen, vernielen van elektriciteitswerken, vernietiging van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernietiging van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.17 Gehoorde verdachten naar delictgroep (procentueel)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Wetboek van Strafrecht	79,1	78,5	76,4	74,3	74,1	73,4	71,4	72,0	70,7	70,9	69,8	69,7
Geweldsmisdrijven	15,6	16,2	17,2	16,9	18,6	19,1	19,3	19,3	19,3	20,9	22,4	22,5
verkrachting	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
overige seksuele misdrijven	0,3	0,3	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
misdrijven tegen het leven en persoon*)	3,9	3,9	3,6	3,7	4,1	4,3	4,6	4,9	5,0	5,9	6,1	5,8
w.o.												
bedreiging	2,4	2,5	2,8	3,0	3,4	3,6	3,9	4,3	4,6	5,4	5,6	5,5
mishandeling	7,4	8,0	9,8	9,5	10,3	10,6	11,0	10,7	10,7	11,4	13,0	13,6
diefstal met geweld	2,8	2,7	2,1	2,0	2,4	2,5	2,2	2,4	2,3	2,2	2,0	1,9
afpersing	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Vermogensmisdrijven	49,9	47,2	45,8	43,7	41,3	39,6	37,2	36,4	34,7	32,4	29,6	28,6
valsheidsmisdrijven	2,4	2,2	1,5	1,2	1,3	1,2	1,6	1,6	1,5	1,3	0,5	0,5
eenvoudige diefstal	23,1	22,3	21,2	19,3	19,1	17,9	16,8	16,2	15,6	14,4	13,5	13,2
gekwalificeerde diefstal	21,4	19,8	19,3	19,5	17,0	16,6	14,8	14,9	13,2	12,7	11,4	10,4
verduistering	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1
bedrog	1,1	1,1	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,5	2,1	1,6	1,6	1,7
heling en schuldheiling	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,2	1,1	1,2	1,3	1,4	1,6
Vernietling en openbare orde	12,4	13,9	12,4	12,3	12,6	12,8	12,9	14,1	14,2	15,1	15,2	16,0
tegen de openbare orde	3,6	4,3	1,9	1,5	1,9	2,1	2,5	4,1	4,7	5,2	4,8	5,2
discriminatie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven**	0,9	1,1	0,9	0,8	1,0	0,8	0,9	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9
tegen het openbaar gezag	0,9	0,7	0,8	1,0	1,1	1,3	1,2	1,2	1,4	1,6	1,5	1,5
schennis der eerbaarheid	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
vernietling	6,7	7,5	8,4	8,7	8,3	8,1	7,8	7,6	6,9	7,1	7,7	8,1

Tabel 4.17 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w.o.												
vernietiging van/aan auto	1,5	1,7	2,2	2,7	2,7	2,5	2,6	2,3	2,2	2,4	2,4	2,6
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
vernietiging in/aan openbaar gebouw	0,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	1,2	1,3	1,0	1,3	1,6	1,9	2,0	2,2	2,5	2,6	2,6	2,7
Wegenverkeerswet	14,7	16,0	16,0	18,6	19,2	20,2	21,5	20,0	20,2	19,9	20,8	21,1
rijden onder invloed	10,1	11,2	11,6	14,3	14,8	15,7	17,2	16,5	16,7	16,3	16,9	17,2
doorrijden na /verlaten plaats ongeval	3,2	3,3	3,3	3,1	3,3	3,2	3,0	2,7	2,6	2,7	2,8	2,9
overige misdrijven Wegenverkeerswet	1,4	1,5	1,1	1,1	1,1	1,2	1,3	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1
Wet op de economische delicten	0,5	0,5	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2	1,0
milieuhygiënische wetten	0,5	0,4	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8
overige misdrijven WED	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Opiumwet	3,6	3,0	4,5	4,3	4,1	4,1	4,6	5,3	6,0	6,1	6,2	6,4
harddrugs	2,9	2,2	3,8	3,8	3,6	2,4	2,7	3,4	3,6	3,3	3,2	3,4
softdrugs	0,7	0,8	0,7	0,5	0,5	1,7	2,0	1,9	2,4	2,7	3,0	3,0
overige drugsdelicten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	1,0	1,3	1,5	1,4	1,5	1,3	1,4	1,5	1,8	1,8	1,8	1,7
Wetboek Militair Strafrecht	0,6	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige wetten	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontplofing brengen, vernielen van elektriciteitswerken, vernietiging van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernietiging van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.18 Verdachten naar leeftijd (relatief)

Leeftijd	2000	2001	2002	2003	2004
(per 1.000 inwoners van het betreffende leeftijdsjaar)					
12 jaar	2	3	3	3	3
13 jaar	7	7	8	9	10
14 jaar	13	14	15	17	19
15 jaar	18	21	22	24	28
16 jaar	24	26	28	31	35
17 jaar	28	29	32	35	38
18 jaar	28	30	34	38	40
19 jaar	28	31	34	38	41
20 jaar	27	29	32	36	40
21 jaar	25	26	29	32	36
22 jaar	23	24	27	29	33
23 jaar	21	22	25	27	30
24 jaar	19	21	23	25	28
25 jaar	18	19	22	23	26
26 jaar	17	19	20	23	24
27 jaar	17	18	19	20	22
28 jaar	16	17	18	20	21
29 jaar	16	16	18	20	20
30 jaar	15	16	17	18	20
31 jaar	14	15	17	18	19
32 jaar	14	15	16	18	19
33 jaar	14	14	16	18	19
34 jaar	13	14	15	17	17
35 jaar	13	13	14	16	17
36 jaar	12	13	14	16	17
37 jaar	12	13	14	15	17
38 jaar	11	13	14	15	17
39 jaar	11	12	13	15	16
40 jaar	11	11	13	14	16
41 jaar	10	11	12	14	15
42 jaar	10	11	12	13	15
43 jaar	9	10	11	13	14
44 jaar	9	10	11	12	13
45 jaar	9	9	10	12	13
46 jaar	8	8	10	11	12
47 jaar	8	8	9	10	11
48 jaar	7	8	9	10	11
49 jaar	7	7	8	10	10
50 jaar	7	7	8	9	9
51 jaar	6	6	7	8	9
52 jaar	6	6	7	8	9
53 jaar	5	6	6	8	8
54 jaar	5	6	6	7	7
55 jaar	5	5	6	7	7

Tabel 4.18 (Vervolg)

Leeftijd	2000	2001	2002	2003	2004
	(per 1.000 inwoners van het betreffende leeftijdsjaar)				
56 jaar	5	5	6	6	7
57 jaar	5	5	6	6	6
58 jaar	4	5	5	6	6
59 jaar	4	5	5	6	6
60 jaar	4	4	5	5	6
61 jaar	3	4	4	5	5
62 jaar	3	3	4	4	5
63 jaar	3	3	4	4	4
64 jaar	2	3	3	4	4
65 jaar	3	2	3	3	4
66 jaar	2	2	3	3	3
67 jaar	2	2	2	3	3
68 jaar	2	2	2	3	3
69 jaar	2	2	2	2	3
70 jaar	2	2	2	2	2
71 jaar	1	1	2	2	2
72 jaar	1	2	2	2	2
73 jaar	1	1	2	2	2
74 jaar	1	1	1	2	2
75 jaar	1	1	1	1	2
76 jaar	1	1	1	1	1
77 jaar	1	1	1	1	1
78 jaar	1	1	1	1	1
79 jaar	1	1	1	1	1

Bron: HKS/dNRI, CBS

Tabel 4.19 Verdachten naar herkomstsgroepering (absoluut en relatief)

	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
	(abs.)					(per 1.000 inwoners van 12-79 jaar)				
Totaal	138.602	149.695	164.744	183.802	198.840	10,1	10,7	11,8	13,1	14,2
w.v.										
autochtoon	87.025	93.810	103.058	114.956	124.674	8,1	8,7	9,6	10,7	11,5
allochtoon	51.577	55.885	61.686	68.846	74.166	19,7	20,3	22,0	24,2	25,9
w.o.										
Marokko	9.023	9.646	10.426	12.009	12.995	36,4	36,7	38,0	43,2	45,6
Nederlandse Antillen of										
Aruba	5.220	5.843	6.768	7.052	7.451	48,6	49,5	56,6	58,9	61,2
Suriname	9.227	9.769	10.429	11.702	12.888	32,5	34,0	35,9	39,5	42,8
Turkije	6.007	6.761	7.455	8.695	9.479	20,8	22,3	24,5	27,6	29,3

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Tabel 4.20 Allochtone verdachten naar herkomstgroepering (absoluut en relatief)

	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
1e generatie allochtoon	33.185	35.817	39.183	43.003	44.830	21,6	22,4	23,9	25,9	27,6
w.v.										
westerse allochtoon	5.644	6.042	6.582	7.179	7.309	12,2	12,4	13,4	14,1	15,2
niet-westerse allochtoon	27.541	29.775	32.601	35.824	37.521	27,1	28,1	29,8	32,4	34,3
w.o.										
Marokko	5.628	5.801	6.109	6.742	6.964	29,5	30,3	31,4	35,0	37,2
Nederlandse Antillen of Aruba	4.577	5.093	5.861	6.027	6.192	56,5	58,2	65,7	68,2	71,4
Suriname	6.326	6.478	6.682	7.363	7.939	34,8	36,2	37,5	41,5	45,5
Turkije	3.759	4.190	4.509	5.288	5.313	17,1	19,0	20,1	23,1	23,8
2e generatie allochtoon	18.392	20.068	22.503	25.843	29.336	16,5	16,9	18,9	21,2	23,1
w.v.										
westerse allochtoon	8.209	8.496	9.241	10.178	10.937	12,1	12,3	13,4	14,9	16,0
niet-westerse allochtoon	10.183	11.572	13.262	15.665	18.399	34,3	33,9	37,8	41,4	44,3
w.o.										
Marokko	3.395	3.845	4.317	5.267	6.031	79,8	74,1	73,9	84,9	86,0
Nederlandse Antillen of Aruba	643	750	907	1.025	1.259	21,0	19,4	26,0	29,0	31,0
Suriname	2.901	3.291	3.747	4.339	4.949	26,3	28,1	32,1	34,9	36,9
Turkije	2.248	2.571	2.946	3.407	4.166	41,9	39,5	46,6	48,3	53,5
2e generatie allochtoon met 1 ouder in buitenland geboren	8.300	8.683	9.750	10.782	11.885	12,6	12,8	14,2	15,6	16,8
w.v.										
westerse allochtoon	6.463	6.624	7.340	8.025	8.648	11,6	11,7	13,0	14,3	15,4
niet-westerse allochtoon	1.837	2.059	2.410	2.757	3.237	19,4	19,8	21,7	23,3	24,5
w.o.										
Marokko	203	214	247	285	341	55,2	46,0	45,6	50,1	52,1
Nederlandse Antillen of Aruba	346	368	438	469	548	17,5	15,6	21,1	23,4	21,7
Suriname	641	744	879	966	1.086	16,1	18,3	20,8	21,8	23,4
Turkije	157	177	197	226	319	36,3	40,0	38,8	42,5	49,6

Tabel 4.20 (Vervolg)

	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
2e generatie allochtoon met 2 ouders in buitenland geboren	10.092	11.385	12.753	15.061	17.451	(per 1000 inwoners van 12-79 jaar)*				
w.v.						30,3	30,6	33,9	38,2	41,4
westerse allochtoon	1.746	1.872	1.901	2.153	2.289	14,7	15,6	15,7	18,0	19,2
niet-westerse allochtoon	8.346	9.513	10.852	12.908	15.162	49,6	47,4	52,3	57,1	60,7
w.o										
Marokko	3.192	3.631	4.070	4.982	5.690	87,2	80,9	79,5	90,8	91,1
Nederlandse Antillen of Aruba	297	382	469	556	711	35,3	34,3	44,9	49,8	64,6
Suriname	2.260	2.547	2.868	3.373	3.863	42,6	43,0	48,3	53,1	55,1
Turkije	2.091	2.394	2.749	3.181	3.847	42,8	39,5	47,5	48,9	53,9

* Uit de betreffende bevolkingsgroep.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Tabel 4.21 Verdachten naar gemeentegrootte (procentueel en relatief) *

Gemeentegrootte	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
	(%**)					(per 1000 inwoners van 12-79 jaar)***				
Minder dan 10.000 inwoners	1,83	1,76	1,79	1,81	1,76	6,39	7,10	7,84	8,92	9,62
10.000 tot 50.000 inwoners	31,95	32,08	31,48	31,27	31,34	7,92	8,50	9,30	10,35	11,22
50.000 tot 100.000 inwoners	17,04	16,67	16,57	16,42	16,39	11,64	12,20	13,66	15,09	15,92
100.000 tot 250.000 inwoners	19,52	20,18	19,69	19,34	19,20	12,59	13,77	14,77	16,09	17,24
250.000 en meer inwoners	22,29	21,16	20,69	20,18	19,78	19,44	19,27	20,90	23,41	25,13

* Op basis van de laatst bekende woon- of verblijfplaats.

** Percentages tellen niet op tot 100%, omdat in sommige gevallen de woonplaats van de verdachte onbekend is of de verdachte in het buitenland woont.

*** Van gemeenten in de betreffende klasse op 1 januari.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Tabel 4.22 Door verdachten gepleegde delicten naar delictcategorie

	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
	(abs.)					(% delicten gepleegd door vrouwen)				
Seksuele delicten	4.249	4.432	4.279	4.330	4.830	1	2	2	1	2
Gewelddelicten	50.476	58.388	67.593	77.458	88.080	9	9	10	10	10
Vermogensdelicten	110.089	116.603	129.315	134.646	135.526	17	18	18	18	18
Vernielingen en openbareordedelicten	45.042	48.278	54.232	60.640	66.698	7	8	9	9	10
Verkeersdelicten	51.898	54.779	59.759	65.483	66.413	9	9	10	10	11
Drugsdelicten	12.261	14.734	18.444	22.769	27.104	12	13	13	14	15
Overige delicten	17.792	18.055	21.573	25.480	28.884	9	9	10	10	10
Totaal	291.807	315.269	355.195	390.806	417.535	12	14	13	13	13

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Tabel 4.23 Verdachten naar herkomstgroepering en pleegcarrière (procentueel)*

	2000	2001	2002	2003	2004
	(%)				
Jeugdige first offender	7,2	7,6	7,6	7,5	8,0
w.v.					
autochtoon	7,2	7,7	7,7	7,6	8,0
allochtoon	7,1	7,6	7,3	7,3	7,8
w.v.					
westers allochtoon	7,8	7,6	7,9	7,8	8,9
niet-westers allochtoon	6,8	7,6	7,0	7,1	7,3
Jeugdige meerpleger	3,5	3,6	3,8	3,9	4,2
w.v.					
autochtoon	3,0	3,1	3,3	3,5	3,5
allochtoon	4,5	4,7	4,8	4,8	5,4
w.v.					
westers allochtoon	3,9	3,7	4,4	4,3	4,9
niet-westers allochtoon	4,8	5,1	4,9	5,0	5,5
Jeugdige veelpleger	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
w.v.					
autochtoon	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
allochtoon	0,8	0,8	0,6	0,7	0,8
w.v.					
westers allochtoon	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5
niet-westers allochtoon	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9
Volwassen first offender	41,0	41,4	41,0	41,2	40,6
w.v.					
autochtoon	43,5	44,3	43,9	44,4	43,8
allochtoon	35,9	35,4	35,1	34,8	34,4
w.v.					
westers allochtoon	40,2	40,8	40,6	40,3	40,5
niet-westers allochtoon	33,8	33,0	32,6	32,4	31,7
Volwassen meerpleger	35,7	35,0	35,5	35,8	36,0
w.v.					
autochtoon	34,7	33,8	34,1	34,1	34,7
allochtoon	37,8	37,6	38,2	39,2	38,6
w.v.					
westers allochtoon	35,5	34,8	34,4	35,8	34,1
niet-westers allochtoon	39,0	38,9	40,0	40,7	40,5

Tabel 4.23 Vervolg

	2000	2001	2002	2003	2004
	(%)				
Volwassen veelpleger	12,2	11,9	11,8	11,2	10,8
w.v.					
autochtoon	11,3	10,9	10,7	10,1	9,6
allochtoon	13,9	13,9	13,9	13,3	13,1
w.v.					
westers allochtoon	12,1	12,5	12,2	11,4	11,0
niet-westers allochtoon	14,7	14,5	14,7	14,1	14,0

* Gestandaardiseerd naar leeftijd en geslacht.

Bron: HKS/dNRI, SSB/CBS

Tabel 4.24 Gehoorde minderjarige verdachten

	Totaal	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
	(x 1.000)			(%)	
1980	42,3	38,2	4,1	90,3	9,7
1981	44,9	40,4	4,5	90,0	10,0
1982	48,9	44,0	4,9	90,0	10,0
1983	45,5	40,8	4,7	89,7	10,3
1984	46,9	41,5	5,4	88,5	11,5
1985	46,6	40,6	6,0	87,1	12,9
1986	45,7	40,4	5,3	88,4	11,6
1987	42,7	37,5	5,2	87,8	12,2
1988	40,4	35,8	4,6	88,6	11,4
1989	39,4	35,3	4,1	89,6	10,4
1990	38,3	33,9	4,4	88,5	11,5
1991	39,7	35,0	4,7	88,2	11,8
1992	41,4	36,3	5,1	87,7	12,3
1993	37,1	32,6	4,5	87,9	12,1
1994	38,7	34,0	4,7	87,9	12,1
1995	41,4	35,8	5,6	86,5	13,5
1996	50,8	44,0	6,8	86,6	13,4
1997	48,6	42,0	6,6	86,4	13,6
1998	46,4	40,5	5,9	87,3	12,7
1999	48,3	41,6	6,7	86,2	13,8
2000	47,6	41,3	6,3	86,7	13,3
2001	47,3	39,9	7,4	84,3	15,7
2002	51,1	43,3	7,8	84,7	15,3
2003	55,4	46,8	8,6	84,5	15,5
2004	61,6	52,5	9,1	85,2	14,8
2005	65,0	54,1	10,9	83,3	16,7
2006	70,4	58,1	12,3	82,6	17,4

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.25 Gehoorde minderjarige verdachten van geweldsmisdrijven

	Totaal	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
	(x 1.000)			(%)	
1980	2,7	2,6	0,1	96,3	3,7
1981	2,9	2,8	0,2	96,6	6,9
1982	3,1	2,9	0,2	93,5	6,5
1983	2,8	2,6	0,2	92,9	7,1
1984	2,9	2,7	0,2	93,1	6,9
1985	3,1	2,8	0,2	90,3	6,5
1986	3,4	3,2	0,2	94,1	5,9
1987	3,2	2,9	0,2	90,6	6,3
1988	3,2	2,9	0,2	90,6	6,3
1989	3,3	3,0	0,3	90,9	9,1
1990	3,5	3,2	0,3	91,4	8,6
1991	4,0	3,6	0,3	90,0	7,5
1992	4,7	4,3	0,4	91,5	8,5
1993	4,6	4,2	0,4	91,3	8,7
1994	5,3	4,8	0,5	90,6	9,4
1995	6,5	5,7	0,8	87,9	12,1
1996	7,9	7,0	1,0	88,0	12,0
1997	8,4	7,4	1,0	87,9	12,1
1998	8,1	7,2	1,0	87,8	12,2
1999	9,8	8,4	1,4	85,8	14,2
2000	9,9	8,7	1,2	87,6	12,4
2001	10,6	9,0	1,6	84,8	15,2
2002	11,0	9,3	1,7	84,6	15,4
2003	11,3	9,7	1,7	85,2	14,8
2004	13,3	11,4	1,9	85,5	14,5
2005	14,4	12,1	2,4	83,6	16,4
2006	15,1	12,5	2,5	83,2	16,8

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.26 Gehoorde minderjarige verdachten van vermogensmisdrijven

	Totaal	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
	(x 1.000)			(%)	
1980	28,8	25,2	3,6	87,5	12,5
1981	31,1	27,1	3,9	87,1	12,5
1982	34,0	29,8	4,2	87,6	12,4
1983	33,1	29,0	4,1	87,6	12,4
1984	33,5	28,7	4,8	85,7	14,3
1985	32,9	27,7	5,2	84,2	15,8
1986	31,0	26,3	4,6	84,8	14,8
1987	28,0	23,6	4,4	84,3	15,7
1988	26,2	22,3	3,9	85,1	14,9
1989	24,7	21,4	3,3	86,6	13,4
1990	25,3	21,6	3,7	85,4	14,6
1991	26,0	22,1	3,9	85,0	15,0
1992	26,5	22,3	4,1	84,2	15,5
1993	23,4	20,0	3,4	85,5	14,5
1994	23,4	19,8	3,5	84,6	15,0
1995	24,1	20,1	4,0	83,5	16,5
1996	28,0	23,5	4,6	83,8	16,2
1997	27,0	22,4	4,6	83,0	17,0
1998	25,6	21,4	4,2	83,6	16,4
1999	24,7	20,4	4,3	82,4	17,6
2000	24,1	20,0	4,1	82,8	17,2
2001	22,8	18,0	4,8	78,9	21,1
2002	22,5	17,9	4,6	79,6	20,4
2003	24,1	19,1	4,9	79,5	20,5
2004	26,1	20,9	5,2	80,1	19,9
2005	26,3	20,3	6,0	77,3	22,7
2006	28,0	20,9	7,0	74,8	25,2

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.27 Gehoorde minderjarige verdachten van vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag

	Totaal	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes
	(x 1.000)			(%)	
1980	8,8	8,5	0,3	96,6	3,4
1981	8,9	8,6	0,3	96,6	3,4
1982	9,7	9,4	0,4	96,9	4,1
1983	8,0	7,7	0,3	96,3	3,8
1984	9,2	8,8	0,4	95,7	4,3
1985	9,3	8,8	0,4	94,6	4,3
1986	9,8	9,5	0,4	96,9	4,1
1987	9,3	8,9	0,4	95,7	4,3
1988	8,8	8,5	0,4	96,6	4,5
1989	8,6	8,3	0,4	96,5	4,7
1990	8,2	7,8	0,4	95,1	4,9
1991	8,2	7,9	0,4	96,3	4,9
1992	8,5	8,1	0,4	95,3	4,7
1993	7,8	7,2	0,5	92,3	6,4
1994	8,6	8,0	0,5	93,0	5,8
1995	9,1	8,5	0,6	92,9	7,1
1996	13,0	11,9	1,1	91,6	8,4
1997	10,9	10,1	0,8	92,6	7,4
1998	10,4	9,8	0,6	94,7	5,3
1999	11,0	10,3	0,7	93,7	6,3
2000	11,0	10,2	0,8	92,9	7,1
2001	10,9	10,2	0,8	92,9	7,1
2002	14,2	13,0	1,2	91,5	8,5
2003	16,2	14,6	1,6	90,3	9,7
2004	18,1	16,5	1,6	91,4	8,6
2005	19,4	17,4	2,0	89,9	10,1
2006	22,2	20,1	2,1	90,6	9,4

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.28 Gehoorde minderjarige verdachten van verkeersmisdrijven

	Totaal	Jongens	Meisjes
	(x 1.000)		
1980	1,1	1,1	0,0
1981	1,0	0,9	0,0
1982	0,9	0,9	0,0
1983	0,7	0,7	0,0
1984	0,6	0,6	0,0
1985	0,6	0,6	0,0
1986	0,7	0,7	0,0
1987	0,6	0,6	0,0
1988	0,7	0,7	0,0
1989	0,7	0,6	0,0
1990	0,6	0,5	0,0
1991	0,7	0,6	0,0
1992	0,5	0,5	0,1
1993	0,5	0,4	0,0
1994	0,5	0,5	0,1
1995	0,7	0,6	0,1
1996	0,8	0,7	0,1
1997	0,7	0,7	0,1
1998	0,8	0,8	0,0
1999	1,1	1,0	0,1
2000	1,0	1,0	0,0
2001	1,1	1,0	0,1
2002	1,1	1,0	0,1
2003	1,1	1,1	0,1
2004	1,2	1,1	0,1
2005	1,6	1,4	0,1
2006	1,8	1,6	0,1

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.29 Gehoorde minderjarige verdachten van misdrijven uit de Opiumwet en de Wet wapens en munitie

	Opiumwet			Wet wapens en munitie		
	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes
	(x 1.000)					
1985	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
1986	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
1987	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0
1988	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
1989	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0
1990	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
1991	0,2	0,2	0,0	0,2	0,1	0,0
1992	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
1993	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0
1994	0,2	0,2	0,0	0,2	0,1	0,0
1995	0,3	0,3	0,0	0,3	0,2	0,0
1996	0,3	0,3	0,0	0,3	0,2	0,0
1997	0,5	0,4	0,1	0,4	0,4	0,0
1998	0,4	0,3	0,0	0,6	0,5	0,0
1999	0,4	0,3	0,1	0,7	0,7	0,0
2000	0,4	0,3	0,0	0,6	0,6	0,0
2001	0,5	0,4	0,1	0,7	0,6	0,0
2002	0,7	0,6	0,1	0,9	0,8	0,0
2003	0,7	0,6	0,1	0,9	0,9	0,0
2004	0,8	0,7	0,1	1,0	1,0	0,0
2005	0,9	0,7	0,1	1,1	1,0	0,1
2006	0,9	0,7	0,1	1,1	1,0	0,1

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.30 Gehoorde minderjarige verdachten naar delictgroep (absoluut)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	41.378	50.841	48.625	46.417	48.345	47.645	47.327	51.144	55.392	61.609	65.030	70.389
Wetboek van Strafrecht	40.042	49.388	46.834	44.467	45.950	45.484	44.939	48.495	52.509	58.424	61.303	66.396
Geweldsmisdrijven	6.482	7.927	8.359	8.149	9.809	9.899	10.621	11.033	11.345	13.294	14.441	15.077
verkrachting	144	184	161	140	187	168	207	169	195	273	278	172
feitelijke aanranding der eerbaarheid	322	323	343	313	524	515	415	456	482	497	450	386
overige seksuele misdrijven	118	143	279	227	200	217	198	175	196	248	281	215
misdrijven tegen het leven en persoon* w.o.	1.038	1.275	1.107	1.051	1.324	1.393	1.464	1.731	1.948	2.598	2.682	2.739
bedreiging	712	897	931	904	1.170	1.232	1.327	1.599	1.837	2.426	2.521	2.611
mishandeling	2.799	3.731	4.603	4.493	5.150	5.094	5.987	6.012	5.978	6.935	8.345	9.062
diefstal met geweld	1.721	1.930	1.644	1.737	2.212	2.338	2.183	2.366	2.390	2.592	2.243	2.358
afpersing	340	341	162	188	212	174	167	124	156	151	162	145
Vermogensmisdrijven	24.062	28.028	26.965	25.573	24.744	24.106	22.846	22.535	24.071	26.072	26.328	27.966
valsheidsmisdrijven	211	228	165	151	278	325	419	323	343	311	145	161
eenvoudige diefstal	10.942	13.147	12.141	10.719	10.658	10.379	10.631	9.948	10.975	12.086	12.888	14.362
gekwalificeerde diefstal	12.184	13.930	13.563	13.758	12.609	12.179	10.413	10.927	11.093	12.026	11.273	11.244
verduistering	235	230	278	286	428	450	432	490	530	407	434	464
bedrog	215	236	343	276	325	304	306	269	309	319	459	395
heling en schuldheiling	275	257	343	383	446	469	645	578	821	923	1.129	1.340
Vernieling en openbare orde	9.133	12.969	10.934	10.359	10.973	10.992	10.927	14.228	16.189	18.078	19.390	22.226
tegen de openbare orde	3.137	4.409	1.785	1.301	1.808	1.985	2.098	3.892	5.501	6.544	6.596	7.183
discriminatie	13	53	34	16	14	23	50	73	61	143	130	95
gemeengevaarlijke misdrijven**	844	1.308	1.004	879	1.081	1.007	997	1.103	1.346	1.355	1.713	1.959
tegen het openbaar gezag	97	120	154	207	228	275	279	307	395	437	421	565
schennis der eerbaarheid	47	62	74	79	70	89	70	82	54	67	73	70
vernieling	4.995	7.017	7.726	7.877	7.772	7.613	7.433	8.771	8.832	9.532	10.457	12.354

Tabel 4.30 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w.o.												
vernietiging van/aan auto	948	1.250	1.915	2.687	2.512	2.514	2.406	2.459	2.766	3.269	2.797	4.176
vernietiging in/aan openbaar vervoer	306	295	166	159	210	187	244	288	249	273	318	439
vernietiging in/aan openbaar gebouw	688	931	770	710	815	779	733	734	893	841	1.050	1.165
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	365	464	321	386	424	487	545	699	904	980	1.144	1.127
Wegenverkeerswet	663	761	729	814	1.052	1.034	1.114	1.050	1.145	1.210	1.586	1.776
rijden onder invloed	218	214	250	351	399	445	518	537	630	626	1.046	1.225
doorrijden na /verlaten plaats ongeval	245	327	317	290	431	366	364	351	316	380	309	347
overige misdrijven Wegenverkeerswet	200	220	189	173	222	223	232	162	199	204	231	204
Wet op de economische delicten	75	55	129	134	190	181	137	64	99	158	172	248
milieuhygiënische wetten	63	46	66	40	55	62	32	34	73	96	115	172
overige misdrijven WED	12	9	59	94	135	119	105	30	26	62	57	76
Opiumwet	311	347	468	389	419	358	467	663	732	763	857	869
harddrugs	228	266	395	333	310	225	296	447	454	418	466	400
softdrugs	83	81	75	56	109	133	171	212	274	343	381	467
overige drugsdelicten								4	4	2	10	2
Wet wapens en munitie	255	257	445	573	697	574	655	855	895	1.032	1.091	1.065
Wetboek Militair Strafrecht	3	1	1	1					1			
Overige wetten	29	32	39	39	37	14	15	17	11	22	21	35

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontploffing brengen, vernietigen van elektriciteitswerken, vernietiging van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernietiging van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.31 Gehoorde minderjarige verdachten naar delictgroep (relatief)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	37,7	46,5	44,5	42,2	43,7	42,6	41,6	44,2	46,9	51,6	54,2	58,6
Wetboek van Strafrecht	36,5	45,2	42,8	40,5	41,5	40,7	39,5	41,9	44,5	48,9	51,1	55,2
Geweldsmisdrijven	5,9	7,3	7,7	7,4	8,9	8,8	9,3	9,5	9,6	11,1	12,0	12,5
verkrachting	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
overige seksuele misdrijven	0,1	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
misdrijven tegen het leven en persoon*	0,9	1,2	1,0	1,0	1,2	1,2	1,3	1,5	1,7	2,2	2,2	2,3
w.o.												
bedreiging	0,6	0,8	0,9	0,8	1,1	1,1	1,2	1,4	1,6	2,0	2,1	2,2
mishandeling	2,6	3,4	4,2	4,1	4,7	4,6	5,3	5,2	5,1	5,8	7,0	7,5
diefstal met geweld	1,6	1,8	1,5	1,6	2,0	2,1	1,9	2,0	2,0	2,2	1,9	2,0
afpersing	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vermogensmisdrijven	22,0	25,7	24,7	23,3	22,3	21,5	20,1	19,5	20,4	21,8	21,9	23,3
valsheidsmisdrijven	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1
eenvoudige diefstal	10,0	12,0	11,1	9,8	9,6	9,3	9,4	8,6	9,3	10,1	10,7	12,0
gekwalificeerde diefstal	11,1	12,8	12,4	12,5	11,4	10,9	9,2	9,4	9,4	10,1	9,4	9,4
verduistering	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
bedrog	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3
heling en schuldheiling	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,5	0,7	0,8	0,9	1,1
Vernieling en openbare orde	8,3	11,9	10,0	9,4	9,9	9,8	9,6	12,3	13,7	15,1	16,2	18,5
tegen de openbare orde	2,9	4,0	1,6	1,2	1,6	1,8	1,8	3,4	4,7	5,5	5,5	6,0
discriminatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven**	0,8	1,2	0,9	0,8	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	1,4	1,6
tegen het openbaar gezag	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
schennis der eerbaarheid	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
vernieling	4,5	6,4	7,1	7,2	7,0	6,8	6,5	7,6	7,5	8,0	8,7	10,3

Tabel 4.31 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)											
w.o.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vernietiging van/aan auto	0,8	1,1	1,8	2,4	2,3	2,2	2,1	2,1	2,3	2,7	2,3	3,5
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,3	0,3	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4
vernietiging in/aan openbaar gebouw	0,6	0,9	0,7	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,8	0,7	0,9	1,0
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,8	0,8	1,0	0,9
Wegenverkeerswet	0,6	0,7	0,7	0,7	1,0	0,9	1,0	0,9	1,0	1,0	1,3	1,5
rijden onder invloed	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,9	1,0
doorrijden na /verlaten plaats ongeval	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
overige misdrijven Wegenverkeerswet	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Wet op de economische delicten	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
milieuhygiënische wetten	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
overige misdrijven WED	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Opiumwet	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
harddrugs	0,2	0,2	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3
softdrugs	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	0,2	0,2	0,4	0,5	0,6	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9
Wetboek Militair Strafrecht	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Overige wetten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontplofing brengen, vernielen van elektriciteitswerken, vernietiging van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernietiging van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.32 Gehoorde minderjarige verdachten naar delictgroep (procentueel)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Wetboek van Strafrecht	96,8	97,2	96,3	95,8	95,1	95,5	95,0	94,8	94,8	94,8	94,3	94,3
Geweldsmisdrijven	15,6	15,6	17,2	17,6	20,3	20,8	22,4	21,6	20,5	21,6	22,2	21,4
verkrachting	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,2
feitelijke aanranding der eerbaarheid	0,8	0,6	0,7	0,7	1,1	1,1	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7	0,5
overige seksuele misdrijven	0,3	0,3	0,6	0,5	0,4	0,5	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
misdrijven tegen het leven en persoon*)	2,5	2,5	2,3	2,3	2,7	2,9	3,1	3,4	3,5	4,2	4,1	3,9
w.o. bedreiging												
bedreiging	1,7	1,8	1,9	1,9	2,4	2,6	2,8	3,1	3,3	3,9	3,9	3,7
mishandeling	6,8	7,3	9,5	9,7	10,7	10,7	12,7	11,8	10,8	11,3	12,8	12,9
diefstal met geweld	4,2	3,8	3,4	3,7	4,6	4,9	4,6	4,6	4,3	4,2	3,4	3,3
afpersing	0,8	0,7	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Vermogensmisdrijven	58,3	55,2	55,5	55,1	51,2	50,6	48,3	44,1	43,5	42,3	40,5	39,7
valsheidsmisdrijven	0,5	0,4	0,3	0,3	0,6	0,7	0,9	0,6	0,6	0,5	0,2	0,2
eenvoudige diefstal	26,5	25,9	25,0	23,1	22,1	21,8	22,5	19,5	19,8	19,6	19,8	20,4
gekwalificeerde diefstal	29,5	27,4	27,9	29,6	26,1	25,6	22,0	21,4	20,0	19,5	17,3	16,0
verduistering	0,6	0,5	0,6	0,6	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,7	0,7	0,7
bedrog	0,5	0,5	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,7	0,6
heling en schuldheiling	0,7	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,4	1,1	1,5	1,5	1,7	1,9
Vernieteling en openbare orde	22,0	25,5	22,5	22,3	22,7	23,1	23,1	27,8	29,2	29,3	29,8	31,6
tegen de openbare orde	7,6	8,7	3,7	2,8	3,7	4,2	4,4	7,6	9,9	10,6	10,1	10,2
discriminatie	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven**	2,0	2,6	2,1	1,9	2,2	2,1	2,1	2,2	2,4	2,2	2,6	2,8
tegen het openbaar gezag	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,8
schennis der eerbaarheid	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
vernietiging	11,9	13,8	15,9	17,0	16,1	16,0	15,7	17,2	15,9	15,5	16,1	17,6

Tabel 4.32 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w.o.												
vernietiging van/aan auto	2,2	2,5	3,9	5,8	5,2	5,3	5,1	4,8	5,0	5,3	4,3	5,9
vernietiging in/aan openbaar vervoer	0,7	0,6	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5	0,6
vernietiging in/aan openbaar gebouw	1,6	1,8	1,6	1,5	1,7	1,6	1,5	1,4	1,6	1,4	1,6	1,7
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	0,9	0,9	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,4	1,6	1,6	1,8	1,6
Wegenverkeerswet	1,6	1,5	1,5	1,8	2,2	2,2	2,4	2,1	2,1	2,0	2,4	2,5
rijden onder invloed	0,5	0,4	0,5	0,8	0,8	0,9	1,1	1,1	1,1	1,0	1,6	1,7
doorrijden na /verlaten plaats ongeval	0,6	0,6	0,7	0,6	0,9	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5
overige misdrijven Wegenverkeerswet	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Wet op de economische delicten	0,2	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4
milieuhygiënische wetten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
overige misdrijven WED	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
Opiumwet	0,7	0,7	1,0	0,8	0,9	0,8	1,0	1,3	1,3	1,2	1,3	1,2
harddrugs	0,5	0,5	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6
softdrugs	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7
overige drugsdelicten	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wet wapens en munitie	0,6	0,5	0,9	1,2	1,4	1,2	1,4	1,7	1,6	1,7	1,7	1,5
Wetboek Militair Strafrecht	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	0,0	-	-	-
Overige wetten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* Betreft bedreiging, (poging tot) doodslag/moord, overige misdrijven tegen het leven en dood en lichamelijk letsel door schuld.

** Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar worden gebracht, zoals brandstichting, tot ontploffing brengen, vernietigen van elektriciteitswerken, vernietiging van enig werk dienende voor het openbaar vervoer of luchtverkeer en de vernietiging van gebouwen.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.33 Gehoorde minderjarige verdachten naar soort misdrijf en stedelijkheid (relatief)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)				
Totale geregistreeerde criminaliteit					
1995	55,3	50,0	41,6	28,0	18,9
1996	65,9	64,2	50,1	33,5	24,0
1997	93,7	53,4	38,9	26,7	20,6
1998	72,5	51,7	42,6	28,8	22,6
1999	77,6	51,1	43,9	29,3	22,9
2000	76,1	49,8	42,0	29,0	23,3
2001	69,1	50,1	40,2	28,5	24,8
2002	67,9	53,6	46,0	28,8	23,5
2003	75,6	57,6	42,3	31,5	27,7
2004	80,1	61,9	49,3	35,8	30,4
2005	83,9	66,2	50,6	37,9	32,3
2006	88,9	70,8	53,9	42,4	36,1
Geweldsmisdrijven					
1995	10,2	8,0	6,6	3,6	2,5
1996	11,4	10,4	8,1	4,8	2,7
1997	14,1	10,0	7,2	4,8	3,7
1998	13,3	9,0	7,6	5,2	3,4
1999	16,6	11,0	8,8	5,6	3,7
2000	16,7	11,0	8,7	5,5	3,6
2001	16,2	11,6	9,1	6,4	4,4
2002	15,0	12,5	9,4	6,3	4,0
2003	16,9	12,2	8,7	6,2	4,1
2004	19,3	14,0	10,0	7,3	4,9
2005	20,0	14,9	11,5	8,2	5,5
2006	19,6	15,9	12,1	8,1	6,5
Vermogensmisdrijven					
1995	33,5	30,3	24,9	16,0	8,5
1996	39,8	36,9	27,3	16,9	11,1
1997	54,2	31,2	22,0	13,9	9,5
1998	43,7	29,2	23,1	14,3	11,0
1999	43,0	26,4	22,8	14,1	9,4
2000	42,7	26,3	21,2	12,9	8,7
2001	37,0	26,0	18,7	11,6	9,9
2002	32,8	24,9	19,6	11,4	8,0
2003	35,6	26,8	19,0	11,1	9,2
2004	38,5	26,8	20,1	13,5	10,6
2005	37,6	29,2	19,0	13,9	9,6
2006	41,7	30,8	20,8	13,8	8,3

Tabel 4.33 (Vervolg)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)				
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag					
1995	8,8	9,9	8,9	7,3	6,9
1996	11,5	14,8	13,1	10,5	9,2
1997	15,5	12,0	9,7	7,6	6,1
1998	10,9	11,3	9,7	8,2	7,0
1999	13,1	10,9	9,7	8,0	8,6
2000	12,2	9,8	9,7	9,1	9,7
2001	11,5	9,7	9,8	8,9	9,0
2002	15,0	13,1	14,3	9,3	9,9
2003	17,2	15,2	12,0	12,1	12,4
2004	16,4	17,1	15,9	12,8	12,7
2005	19,4	17,3	16,7	13,0	14,9
2006	20,9	19,1	17,2	17,2	19,1
Verkeersmisdrijven					
1995	0,7	0,5	0,6	0,5	0,5
1996	1,0	0,7	0,6	0,6	0,6
1997	1,5	0,7	0,5	0,4	0,4
1998	1,2	0,8	0,8	0,5	0,5
1999	1,4	0,9	1,2	0,7	0,6
2000	1,2	1,1	1,0	0,7	0,7
2001	1,2	1,1	1,1	0,7	0,7
2002	1,0	1,0	1,0	0,6	0,9
2003	1,2	0,9	0,9	0,9	1,0
2004	1,2	1,0	1,2	0,7	0,9
2005	1,5	1,6	1,2	1,2	1,0
2006	1,8	1,7	1,4	1,3	0,9
Opiumwet					
1995	0,8	0,2	0,2	0,2	0,1
1996	0,7	0,4	0,3	0,2	0,1
1997	1,2	0,4	0,3	0,2	0,1
1998	1,1	0,3	0,3	0,2	0,2
1999	1,1	0,4	0,3	0,2	0,1
2000	0,8	0,3	0,2	0,2	0,2
2001	0,8	0,4	0,4	0,2	0,2
2002	0,9	0,6	0,6	0,4	0,2
2003	1,2	0,6	0,5	0,3	0,3
2004	1,0	0,7	0,6	0,5	0,3

Tabel 4.33 (Vervolg)

	Stedelijkheid				
	zeer sterk	sterk	matig	weinig	niet
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)				
2005	1,2	0,9	0,5	0,4	0,4
2006	1,1	0,9	0,7	0,5	0,5
Wet wapens en munitie					
1995	0,7	0,2	0,2	0,1	0,1
1996	0,8	0,2	0,1	0,1	0,1
1997	1,1	0,4	0,2	0,2	0,1
1998	0,9	0,6	0,6	0,3	0,2
1999	1,3	0,8	0,6	0,3	0,2
2000	1,2	0,6	0,5	0,2	0,2
2001	1,2	0,7	0,5	0,3	0,2
2002	1,8	0,8	0,6	0,4	0,2
2003	1,8	0,9	0,6	0,3	0,2
2004	2,0	0,9	0,7	0,4	0,4
2005	2,0	1,2	0,6	0,4	0,4
2006	1,9	1,1	0,7	0,4	0,3

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.34 Gehoorde minderjarige verdachten naar soort misdrijf en gemeentegrootte (relatief)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)							
Totale geregistreerde criminaliteit								
1995	17,6	19,2	23,0	35,0	45,6	58,6	54,2	56,2
1996	24,8	22,9	27,9	43,5	53,7	72,9	78,9	63,1
1997	19,3	20,6	23,3	32,0	49,7	57,6	73,3	102,1
1998	27,8	21,6	24,4	34,8	51,0	55,7	65,3	71,7
1999	29,6	21,0	25,0	34,3	57,2	54,9	63,4	78,0
2000	32,5	17,4	23,8	35,7	50,5	54,4	58,2	82,1
2001	30,4	21,0	23,5	33,9	49,7	52,0	57,0	73,3
2002	20,4	22,8	28,4	35,2	49,9	61,6	56,9	69,7
2003	49,3	22,4	29,4	37,7	53,3	58,2	61,0	78,4
2004	32,5	33,0	33,3	40,6	56,5	72,3	59,1	86,3
2005	35,4	30,1	36,4	44,8	59,6	63,3	67,4	89,6
2006	30,8	36,3	40,8	47,6	63,3	75,8	73,3	90,3
Geweldsmisdrijven								
1995	2,6	2,6	3,2	4,8	7,5	9,2	11,1	10,6
1996	2,1	2,7	4,1	6,2	9,3	11,7	12,9	11,1
1997	3,8	3,7	4,2	5,6	9,6	11,1	12,5	14,8
1998	2,7	3,1	3,9	5,9	9,2	9,8	13,0	13,2
1999	3,4	3,3	4,9	6,4	11,6	11,5	15,3	16,9
2000	3,0	4,4	4,7	6,5	11,3	11,1	14,6	17,8
2001	5,0	4,1	5,0	7,4	11,0	12,4	13,3	17,2
2002	3,9	4,0	5,1	7,0	11,7	14,3	14,1	15,4
2003	8,1	4,5	5,7	6,7	11,2	13,1	13,8	17,8
2004	8,9	5,8	6,2	8,1	12,7	15,3	14,6	20,9
2005	4,4	4,5	6,8	9,0	14,1	16,0	15,6	21,9
2006	3,2	4,3	7,3	9,7	14,8	16,6	17,4	20,0
Vermogensmisdrijven								
1995	8,5	9,5	12,0	20,1	27,4	36,5	33,5	33,6
1996	13,4	10,2	13,2	23,7	29,5	42,9	47,1	38,1
1997	9,3	8,9	11,1	17,6	27,7	34,1	50,5	56,5
1998	14,0	10,9	12,3	17,8	27,2	32,7	41,1	42,7
1999	15,4	9,6	11,2	16,9	29,2	28,7	35,8	43,0
2000	14,5	7,6	9,8	16,6	26,0	28,7	33,6	46,2

Tabel 4.34 (Vervolg)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)							
2001	17,9	7,3	10,1	14,7	24,9	25,2	33,2	39,2
2002	6,3	7,7	12,5	14,0	21,5	28,5	27,3	34,4
2003	16,4	7,0	9,1	15,4	24,4	26,4	30,6	37,8
2004	11,4	13,3	11,8	16,0	23,4	31,8	27,7	41,6
2005	12,1	11,0	13,0	15,8	25,2	27,8	30,7	40,8
2006	17,0	8,4	11,6	15,9	26,3	35,0	35,0	43,0
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag								
1995	5,2	6,0	7,0	8,7	9,4	10,9	7,8	8,4
1996	8,2	8,7	9,5	12,2	13,0	16,0	16,8	10,2
1997	6,1	6,2	6,9	8,6	11,2	13,7	11,2	16,4
1998	8,9	6,5	6,8	9,5	12,2	11,1	8,1	10,8
1999	9,1	7,1	7,4	9,1	13,5	11,6	9,5	12,1
2000	11,3	4,4	7,9	10,8	10,3	11,7	7,1	12,6
2001	5,0	8,3	7,0	9,9	10,7	10,7	8,2	11,9
2002	9,8	10,3	9,1	12,0	13,4	15,1	12,7	14,1
2003	21,8	9,0	12,6	13,2	14,3	15,6	13,0	16,2
2004	9,6	12,6	12,7	13,9	16,4	21,0	13,3	17,4
2005	16,0	13,0	13,9	16,9	16,1	14,2	16,1	19,4
2006	8,0	21,0	19,1	18,4	18,1	18,2	16,2	20,3
Verkeersmisdrijven								
1995	0,8	0,4	0,5	0,6	0,5	0,7	0,6	0,5
1996	0,9	0,6	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0
1997	0,2	0,4	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	1,8
1998	0,3	0,3	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2
1999	0,8	0,5	0,7	0,9	1,1	1,2	1,0	1,5
2000	1,5	0,6	0,6	0,9	1,1	1,0	0,8	1,5
2001	1,2	0,6	0,7	0,8	1,4	1,5	0,7	1,3
2002	0,4	0,4	0,7	0,8	1,0	1,3	1,0	0,9
2003	1,5	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	0,8	1,2
2004	0,7	0,6	1,1	0,9	1,1	1,5	0,6	1,3
2005	-	0,5	1,3	1,1	1,6	2,2	1,1	1,4
2006	1,1	1,5	1,3	1,4	1,3	2,4	1,1	1,7

Tabel 4.34 (Vervolg)

	Gemeentegrootte							
	< 5.000 inwoners	5.000 tot 10.000 inwoners	10.000 tot 20.000 inwoners	20.000 tot 50.000 inwoners	50.000 tot 100.000 inwoners	100.000 tot 150.000 inwoners	150.000 tot 250.000 inwoners	250.000 inwoners of meer
	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)							
Opiumwet								
1995	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2	0,4	0,2	1,2
1996	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,4	0,4	1,0
1997	0,1	0,1	0,1	0,2	0,5	0,4	0,6	1,6
1998	1,3	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,8	1,3
1999	0,4	0,1	0,1	0,2	0,3	0,5	0,3	1,6
2000	1,5	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	1,1
2001	-	0,2	0,2	0,2	0,5	0,6	0,4	1,0
2002	-	0,0	0,4	0,4	0,7	0,7	0,5	1,1
2003	-	0,1	0,3	0,4	0,6	0,5	0,8	1,4
2004	1,1	0,2	0,5	0,5	0,7	0,6	0,8	1,2
2005	1,5	0,2	0,4	0,5	0,6	0,8	1,6	1,2
2006	0,5	0,2	0,4	0,6	0,7	0,8	1,4	1,2
Wet wapens en munitie								
1995	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,1	1,1
1996	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1	1,0
1997	0,1	0,1	0,2	0,2	0,4	0,3	0,4	1,5
1998	0,2	0,3	0,3	0,4	0,7	0,6	0,6	1,1
1999	0,2	0,2	0,3	0,5	0,8	0,8	0,7	1,6
2000	0,2	0,1	0,2	0,3	0,7	0,8	0,6	1,4
2001	0,6	0,2	0,2	0,4	0,6	0,9	0,6	1,4
2002	-	0,2	0,3	0,5	0,9	0,7	0,6	2,1
2003	0,3	0,2	0,3	0,4	0,9	0,7	0,9	2,1
2004	-	0,2	0,5	0,5	1,0	0,9	0,9	2,3
2005	1,0	0,3	0,4	0,5	1,0	0,9	1,3	2,3
2006	0,5	0,4	0,4	0,5	1,0	1,3	1,1	2,0

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.35 Gehoorde minderjarige verdachten naar soort misdrijf en grote gemeente* (relatief), 2006

	Inwoners 12-79 jaar	Totale geregistreerde criminaliteit	Geweldsmisdrijven	Vermogensmisdrijven	Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en gezag	Verkeersmisdrijven	Opiumwet	Wet wapens en munitie
	(absoluut)	(per 1.000 inwoners van 12-17 jaar)						
Almere	15.865	75	15	36	19	1	1	2
Amersfoort	9.909	80	14	46	14	3	0	2
Amsterdam	41.990	98	19	51	20	2	1	2
Apeldoorn	11.553	58	13	27	14	1	0	1
Arnhem	8.785	110	21	65	18	1	1	2
Breda	11.526	69	16	34	14	0	3	1
Dordrecht	8.756	97	23	45	21	2	1	3
Ede	8.775	38	12	17	6	2	0	0
Eindhoven	12.601	72	22	36	9	2	1	1
Emmen	7.728	54	12	22	17	1	1	2
Enschede	10.384	36	10	17	6	2	0	1
Groningen	8.528	117	20	64	26	2	4	1
Haarlem	9.250	67	13	32	18	2	0	2
Haarlemmermeer	10.122	60	13	20	23	2	1	0
Leiden	6.992	110	24	46	33	3	0	1
Maastricht	7.100	70	14	32	18	1	2	2
Nijmegen	9.578	88	20	37	27	0	1	2
Rotterdam	40.410	92	25	33	26	2	2	3
's-Gravenhage	31.051	57	14	26	10	2	1	1
's-Hertogenbosch	9.071	81	18	42	17	1	1	1
Tilburg	13.280	82	23	36	18	1	2	1
Utrecht	14.799	134	20	83	27	1	1	2
Zaanstad	9.825	68	18	24	23	3	1	1
Zoetermeer	10.269	77	19	34	16	1	1	1
Zwolle	7.914	79	16	34	15	12	1	1

* Opgenomen zijn de 25 grootste gemeenten qua inwonertal op 1 januari 2006.

Zie toelichting bij tabel 4.1.

Bron: CBS

Tabel 4.36 Bij het Nationaal Forensisch Instituut aangevraagde onderzoeken per expertisegebied*

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Frontdesk	0	0	41	179	80	180
Medisch-biologisch onderzoek						
Pathologie	656	707	759	763	940	930
Biologie	2.149	4.688	8.854	11.996	21.570	26.900
Toxicologie	1.791	1.861	2.957	4.615	4.710	4.540
Chemisch onderzoek						
Chemie algemeen**	761	618	286	314	330	320
Brandversnellende middelen	**	133	406	415	410	340
Explosies en explosieven	100	94	111	156	170	200
Documenten	120	181	187	250	200	170
Handschrift	225	260	349	352	330	270
Machineschrift en printers	12	22	55	54	30	10
Glas	**	24	58	60	70	80
Verf	**	61	222	215	210	220
Vezels en textiel	**	140	389	359	240	150
Vingersporen	213	327	390	409	400	360
Verdovende middelen	4.132	5.044	5.484	5.033	4.640	4.750
Milieu algemeen	256	271	407	446	530	460
Fysisch-elektronisch onderzoek						
Fysische technologie	3	4	23	16	10	10
(Brand)technisch en materiaalkundig onderzoek	90	62	63	55	50	50
Wapens en munitie	669	732	709	625	620	460
Schotresten	499	393	413	350	350	290
Kras-, indruk- en vormsporen	63	73	195	176	130	140
Verkeersongevallenonderzoek	42	65	74	58	50	50
Voertuigidentificatie	212	222	287	243	190	200
Digitale technologie algemeen	52	25	27	17	30	20
Digitale technologie (open systemen)	53	45	117	92	90	60
Digitale technologie (gesloten systemen)	83	54	180	149	130	120
Beeldbewerking en biometrie	21	14	62	73	70	60
Spraak en audio	72	125	105	68	60	50
Taalkundige tekstanalyse	0	0	6	7	4	2
Overig						
Sporen***					30	110
Afvalstoffen en risico's****						10
Identificatieonderzoek****						10
Totaal	12.274	16.245	23.216	27.545	36.884	41.752

* De totalen in deze tabel zijn hoger dan die in tabel 4.37, doordat aanvragen waarbij meer dan één expertisegebied is betrokken ook bij ieder expertisegebied zijn meegeteld.

** Voor 2001 zijn de aanvragen voor een aantal chemische onderzoeksgebieden bijeengebracht bij 'Chemie algemeen'.

*** Het onderzoeksgebied 'Sporen' is in 2005 van start gegaan.

**** De onderzoeksgebieden 'Afvalstoffen en risico's' en 'Identificatieonderzoek' zijn in 2006 van start gegaan.

Bron: NFI

Tabel 4.37 Bij het Nationaal Forensisch Instituut aangevraagde onderzoeken naar delicttype

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Mishandeling, zeden, doodslag, moord	3.171	3.658	4.133	4.309	15.710	21.500
Fraude, afpersing	315	446	461	480	360	310
Diefstal	1.257	3.100	6.827	9.348	7.540	7.090
Brandstichting, vernieling etc.	589	640	667	718	730	690
Illegaal wapenbezit	96	109	128	118	180	110
Milieu	138	142	189	170	210	170
Verdovende middelen	4.178	5.166	5.600	5.159	4.600	4.780
Rijden onder invloed	966	1.016	2.081	3.688	3.730	3.740
Overig	202	212	285	439	310	280
Totaal*	10.912	14.489	20.371	24.409	33.370	38.670

* Zie toelichting bij tabel 4.36.

Bron: NFI

Tabellen bij hoofdstuk 5

Table 5.1 Ingeschreven en afgedane rechtbankstrafzaken*

	Ingeschreven zaken OM**	Afdoeningen door het OM**	Afdoeningen door de rechter
1980	229.771	129.548	91.764
1981	246.278	141.841	91.576
1982	259.326	149.009	98.622
1983	259.251	165.619	95.253
1984	268.800	138.694	82.689
1985	266.074	140.758	83.512
1986	271.970	139.595	82.407
1987	279.265	138.479	81.975
1988	263.336	142.188	84.476
1989	269.788	146.265	84.725
1990	260.844	144.758	82.341
1991	.	.	87.857
1992	.	.	83.879
1993	268.248	161.763	81.096
1994	273.311	161.084	96.512
1995	257.842	147.472	102.310
1996	250.726	133.765	104.617
1997	250.865	130.790	106.372
1998	242.482	120.232	105.031
1999	234.679	114.451	111.309
2000	233.324	118.369	111.033
2001	236.029	115.538	112.037
2002	251.291	120.693	116.810
2003	270.322	128.668	134.631
2004	273.974	127.663	133.218
2005	266.857	122.999	132.595
2006	267.710	126.092	134.375

* 1981-2006 afdoeningen rechter exclusief de voegingen ter zitting.

** OM-cijfers van 1991 en 1992 ontbreken.

Bron: CBS

Tabel 5.2 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven rechtbankstrafzaken naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	157.356	147.492	144.192	140.724	137.565	136.939	139.131	149.143	156.715	165.157	165.132	168.354	62,9
Geweldsmisdrijven	28.931	29.155	30.689	31.402	32.700	33.548	35.374	38.992	42.740	47.648	50.484	52.527	19,6
verkrachting	1.117	1.048	979	904	975	921	935	939	866	1.064	1.010	942	0,4
feitelijke aanranding der eerbaarheid	675	705	767	721	844	793	826	877	810	839	910	891	0,3
overige seksuele misdrijven	1.236	1.281	1.225	1.160	1.100	1.031	1.068	954	932	925	976	1.015	0,4
bedreiging	3.812	4.066	4.248	4.655	4.998	5.549	6.256	7.364	8.890	10.967	11.266	11.311	4,2
misdrijven tegen het leven	2.566	2.450	2.547	2.551	2.676	2.868	2.809	3.333	3.291	3.430	3.308	2.810	1,0
mishandeling	13.167	13.688	15.053	15.450	16.006	16.327	17.435	19.213	21.935	24.172	27.245	30.268	11,3
dood en lichamelijk letsel door schuld	102	66	88	66	59	62	53	47	47	67	73	73	0,0
diefstal met geweld	5.574	5.210	5.105	5.356	5.512	5.453	5.509	5.726	5.452	5.622	5.212	4.759	1,8
afpersing	682	641	677	539	530	544	483	539	517	562	484	458	0,2
Vermogensmisdrijven	103.276	91.593	85.447	80.520	74.811	71.491	70.534	73.717	74.491	73.651	69.606	69.628	26,0
valsheidsmisdrijven	17.187	16.301	14.456	12.025	11.208	9.200	9.092	8.203	8.406	8.919	8.755	8.942	3,3
eenvoudige diefstal	35.471	32.015	32.705	31.181	29.583	27.899	28.083	30.880	29.669	27.584	25.309	23.525	8,8
gekwalificeerde diefstal	39.885	33.359	29.407	28.233	25.569	24.462	23.804	25.036	25.868	26.156	24.223	23.834	8,9
verduistering	2.544	2.484	2.230	2.306	2.267	2.567	2.536	2.672	3.000	2.975	2.827	3.061	1,1
bedrog	2.133	2.113	2.003	2.282	2.117	2.937	2.467	2.358	2.529	2.464	2.815	4.298	1,6
heling en schuldheling	6.056	5.321	4.646	4.493	4.067	4.426	4.552	4.568	5.019	5.553	5.677	5.968	2,2
Vernielingen openbare orde	22.921	24.414	25.666	25.661	25.645	26.841	27.967	30.118	31.843	35.199	36.393	37.660	14,1
tegen de openbare orde	9.053	10.549	10.322	9.847	9.706	10.019	11.089	12.153	12.796	14.577	16.017	16.658	6,2
discriminatie	164	245	151	144	126	140	129	173	138	141	153	161	0,1
gemeen gevaarlijke misdrijven	1.155	1.194	1.450	1.288	1.364	1.312	1.343	1.313	1.610	1.523	1.573	1.684	0,6
tegen het openbaar gezag	3.207	3.093	3.420	3.780	4.390	5.349	5.481	6.197	6.931	8.133	7.375	7.149	2,7
schennis der eerbaarheid	514	498	582	526	542	576	602	575	594	658	684	742	0,3
vernieling	8.828	8.835	9.741	10.076	9.517	9.445	9.323	9.707	9.774	10.167	10.591	11.266	4,2

Tabel 5.2 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	(abs.)											(%)
Wegenverkeerswet	2.228	2.330	2.390	3.141	4.409	5.059	5.256	6.316	7.641	8.659	8.649	8.539
rijden onder invloed	42.746	47.178	47.958	46.378	45.896	47.457	47.611	50.576	55.942	47.758	49.195	49.947
doorrijden na ongeval	29.911	34.360	34.914	33.958	33.724	35.019	35.671	38.483	42.456	33.358	34.799	35.519
overige misdrijven Wegenverkeerswet	6.867	7.192	7.498	7.138	6.925	7.002	6.783	6.418	6.844	7.201	7.219	7.200
	5.968	5.626	5.546	5.282	5.247	5.436	5.157	5.675	6.642	7.199	7.177	7.228
Wet op de economische delicten	34.329	29.301	29.868	30.410	28.402	27.113	25.864	26.578	31.148	31.684	26.121	22.579
Opiumwet	9.911	10.992	12.007	11.314	10.573	9.964	12.131	14.264	14.976	18.451	16.696	16.761
harddrugs	7.973	7.985	8.069	7.447	6.929	6.720	8.053	9.554	10.346	12.035	10.038	10.212
softdrugs	1.938	3.007	3.938	3.867	3.644	3.244	4.078	4.710	4.630	6.416	6.658	6.549
Wet wapens en munitie	4.597	5.375	5.285	5.090	5.018	4.564	5.075	4.296	5.088	5.186	4.875	4.673
Overige strafwetten en onbekend	8.903	10.388	11.555	8.566	7.225	7.287	6.217	6.434	6.453	5.738	4.838	5.396
Totaal	257.842	250.726	250.865	242.482	234.679	233.324	236.029	251.291	270.322	273.974	266.857	267.710
												100

* (abs.) = absoluut

Bron: CBS

Tabel 5.3 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	87.459	74.267	71.801	63.960	57.234	62.493	59.946	63.160	66.055	69.618	71.243	77.847	61,7
Geweldsmisdrijven	12.860	12.056	12.792	11.841	11.638	13.314	13.491	14.060	15.601	16.866	19.029	21.437	17,0
verkrachting	476	404	362	314	278	379	312	319	284	296	266	320	0,3
feitelijke aanranding der eerbaarheid	359	408	406	359	317	404	435	381	369	369	360	352	0,3
overige seksuele misdrijven	562	494	587	439	437	436	417	395	319	284	368	336	0,3
bedreiging	2.042	1.937	2.019	1.994	1.993	2.313	2.534	2.792	3.364	4.144	4.492	4.907	3,9
misdrijven tegen het leven	533	514	528	369	402	576	490	495	528	433	450	376	0,3
mishandeling	7.180	6.820	7.456	7.182	7.353	8.036	8.114	8.530	9.605	10.340	12.108	14.233	11,3
dood en lichamelijk letsel door schuld	66	56	41	52	37	49	43	33	39	33	38	26	0,0
diefstal met geweld	1.376	1.206	1.200	990	732	992	1.030	993	983	877	844	796	0,6
afpersing	266	217	193	142	89	129	116	122	110	90	103	91	0,1
Vermogensmisdrijven	59.744	47.698	43.271	36.680	30.298	31.715	28.821	30.055	30.205	30.363	29.459	31.617	25,1
valsheidsmisdrijven	7.296	6.937	6.220	6.162	5.624	4.397	3.530	4.148	4.294	4.912	4.831	4.808	3,8
eenvoudige diefstal	23.970	18.491	17.235	13.646	11.239	12.005	10.488	11.115	10.698	10.449	9.577	9.660	7,7
gekwalificeerde diefstal	21.133	15.972	14.060	11.376	8.791	9.626	8.649	8.991	9.082	9.065	8.980	8.862	7,0
verduistering	1.670	1.377	1.269	1.245	1.045	1.381	1.276	1.434	1.581	1.567	1.512	1.755	1,4
bedrog	1.276	1.183	1.183	1.320	1.038	1.599	2.053	1.518	1.680	1.299	1.451	2.901	2,3
heling en schuldheiling	4.399	3.738	3.304	2.931	2.561	2.707	2.825	2.849	2.870	3.071	3.108	3.631	2,9
Vernieling en openbare orde	13.677	13.238	14.429	13.834	13.094	14.625	14.868	15.971	16.424	18.145	18.536	20.452	16,2
tegen de openbare orde	4.872	5.384	5.630	5.158	4.823	5.352	5.987	6.989	7.021	7.831	8.387	9.370	7,4
discriminatie	98	141	133	86	73	94	84	126	81	70	82	76	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven	514	499	617	504	460	520	488	510	562	566	564	663	0,5
tegen het openbaar gezag	1.813	1.572	1.868	1.964	2.160	2.558	2.727	2.774	3.244	3.913	3.462	3.390	2,7
schennis der eerbaarheid	408	381	410	385	341	395	390	379	361	384	437	425	0,3
vernieling	5.972	5.261	5.771	5.737	5.237	5.706	5.192	5.193	5.155	5.381	5.604	6.528	5,2

Tabel 5.3 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	1.178	1.275	1.309	1.605	2.204	2.839	2.766	3.074	3.825	4.244	4.219	4.341	3,4
Wegenverkeerswet	21.153	21.771	23.382	20.300	20.418	21.757	19.775	20.811	24.174	17.588	16.449	17.618	14,0
rijden onder invloed	13.781	14.898	16.208	13.646	13.359	14.737	13.089	14.567	17.623	10.756	9.729	10.600	8,4
doorrijden na ongeval	4.768	4.842	5.292	5.040	5.095	5.029	5.076	4.461	4.519	4.659	4.601	4.950	3,9
overige misdrijven Wegenverkeerswet	2.604	2.031	1.882	1.614	1.964	1.991	1.610	1.783	2.032	2.173	2.119	2.068	1,6
Wet op de economische delicten	27.225	24.285	20.610	23.952	25.551	23.166	22.797	25.435	26.874	26.613	22.805	18.169	14,4
Opiumwet	4.490	4.523	4.820	3.945	2.960	3.073	3.831	4.327	4.518	7.803	6.696	6.442	5,1
harddrugs	3.155	2.945	2.850	2.269	1.602	1.640	1.996	2.221	2.396	4.735	3.689	3.429	2,7
softdrugs	1.335	1.578	1.970	1.676	1.358	1.433	1.835	2.106	2.122	3.068	3.007	3.013	2,4
Wet wapens en munitie	3.065	3.480	3.706	3.369	3.267	3.000	3.294	2.671	3.179	2.905	2.838	2.883	2,3
Overige strafwetten en onbekend	4.080	5.439	6.471	4.706	5.021	4.880	5.895	4.289	3.868	3.136	2.968	3.133	2,5
Totaal	147.472	133.765	130.790	120.232	114.451	118.369	115.538	120.693	128.668	127.663	122.999	126.092	100

Bron: CBS

Tabel 5.4 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken naar wijze van afdoening

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
	(abs.)											(%)	
Septot	53.290	45.083	41.612	34.300	26.253	31.645	28.271	27.812	26.996	28.014	28.362	30.644	33,3
technisch septot	29.924	25.978	23.886	18.956	14.880	16.975	15.368	14.266	13.446	14.024	13.746	14.319	11,4
w.o.													
geen wettig bewijs	21.592	18.883	17.203	14.225	11.414	11.932	11.033	9.899	9.557	10.037	10.148	11.301	9,0
beleidsseptot	23.366	19.105	17.726	15.344	11.373	14.670	12.903	13.546	13.550	13.990	14.616	16.325	12,9
w.v.													
op gronden samenhangend met maatregelen van anderen dan de officier van justitie	592	509	542	574	435	531	507	609	681	2.382	1.857	1.364	1,1
w.o.													
ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert	486	436	467	418	356	420	441	496	588	2.286	1.733	1.191	0,9
op gronden samenhangend met de algemene rechtsorde	1.960	834	607	545	469	429	430	395	396	483	362	365	0,3
w.o.													
onvoldoende nationaal belang	1.904	765	585	526	394	402	400	376	384	464	344	321	0,3
op gronden samenhangend met het gepleegde feit	7.463	6.360	6.150	6.127	4.086	6.577	5.385	5.912	5.234	3.926	4.496	4.810	3,8
w.o.													
gering feit	3.056	2.074	1.945	1.613	1.166	1.088	1.024	976	1.021	967	1.357	2.016	1,6
gering aandeel in het feit	1.198	1.241	1.110	971	729	662	681	602	756	600	748	720	0,6
oud feit	2.810	2.698	2.709	3.206	1.958	4.543	3.397	3.961	3.084	1.972	1.956	1.633	1,3
op gronden samenhangend met de persoon van de verdachte	9.694	8.163	7.319	5.182	4.142	4.676	4.472	4.641	5.178	4.836	5.042	5.763	4,6
w.o.													
recente bestraffing	4.139	2.945	2.701	1.895	1.463	1.814	1.657	1.312	1.376	1.221	971	1.121	0,9
door feit of gevolgen getroffen	685	670	633	540	451	513	500	552	506	546	717	872	0,7
gezondheidstoestand	764	672	749	564	479	581	572	651	752	779	829	1.048	0,8
gewijzigde omstandigheden	1.081	855	709	694	601	611	631	797	900	1.048	1.354	1.451	1,2
dienstverlening	1.062	1.222	926	202	85	48	60	47	48	73	81	86	0,1
op gronden samenhangend met de verhouding tussen verdachte en benadeelde	3.657	3.239	3.108	2.916	2.241	2.457	2.109	1.989	2.061	2.363	2.859	4.023	3,2

Tabel 5.4 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(abs.)											(%)
w.o.												
verhouding tot de benadeelde geregeld	1.645	1.472	1.361	1.261	892	1.117	945	908	776	855	960	1.192
medeschuld van benadeelde	761	715	695	638	625	630	486	501	530	674	900	1.508
beperkte kring	835	709	731	671	516	493	492	430	540	612	704	911
w.v.												
voorwaardelijk sepot	3.769	3.889	3.638	2.932	2.331	2.310	2.707	2.967	3.482	3.862	4.768	5.488
voorvoorwaardelijk sepot	12.009	9.176	7.759	6.414	4.295	4.219	3.259	3.302	3.279	4.102	4.803	6.420
'kaal' sepot	7.588	6.040	6.329	5.998	4.747	8.141	6.937	7.277	6.789	6.026	5.045	4.417
Voeging ad informandum	9.985	7.205	7.421	6.255	4.788	4.883	4.885	5.303	4.841	4.884	3.814	3.493
Voeging ter berechting	17.423	15.015	15.355	12.888	9.092	11.980	11.774	12.428	12.180	12.307	11.099	10.735
Transactie*	57.608	57.763	59.140	59.306	66.843	61.518	66.941	71.198	81.081	78.613	76.062	77.861
w.o.												
betaling geldsom	55.055	53.871	52.134	51.203	58.503	52.426	48.499	49.461	55.307	52.027	47.918	47.440
schadevergoeding	1.035	953	1.147	1.258	1.206	1.125	1.883	2.345	2.874	2.973	2.922	3.273
taakstraf	7	1.820	3.611	4.673	5.495	6.011	8.667	12.357	14.264	15.396	17.045	17.540
Overdracht naar een ander parket	6.302	6.020	5.099	5.096	5.466	4.495	3.573	3.873	3.467	3.748	3.587	3.255
Overig en onbekend*	2.865	2.679	2.163	2.287	2.009	3.848	94	79	102	97	75	104
Totaal	147.472	133.765	130.790	120.232	114.451	118.369	115.538	120.693	128.668	127.663	122.999	126.092

* In 2000 zijn lik-op-stuk afdoeningen nog opgenomen in de categorie 'Overig en onbekend'. M.i.v 2001 worden ze geteld bij 'Transacties'.

Bron: CBS

Tabel 5.5 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken: transacties* naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	20.770	20.108	20.591	21.012	25.117	24.773	26.043	29.607	34.419	37.878	40.194	43.754
Geweldsmisdrijven	2.665	2.881	3.355	3.646	4.679	4.847	5.575	6.322	7.595	8.329	9.254	10.109
verkrachting	5		2	2	3	7	3	4	7	5	6	2
feitelijke aanranding der eerbaarheid	24	34	54	55	67	79	113	107	96	125	106	79
overige seksuele misdrijven	2	15	15	17	17	15	29	42	29	19	27	14
bedreiging	275	315	364	469	733	762	955	1.137	1.535	1.977	2.080	2.192
misdrijven tegen het leven	8	3	1	2	5	3	7	14	19	11	19	7
mishandeling	2.293	2.458	2.828	3.025	3.782	3.900	4.365	4.930	5.785	6.087	6.912	7.718
dood en lichamelijk letsel door schuld	3	5	2	3		6	7	4	3	3	7	5
diefstal met geweld	46	39	68	62	60	67	75	70	101	83	81	75
afpersing	9	12	21	11	12	8	21	14	20	19	16	17
Vermogensmisdrijven	14.320	13.112	12.176	11.564	12.751	11.645	11.418	12.680	14.603	15.783	16.652	18.382
valsheidsmisdrijven	3.018	3.318	2.787	2.863	3.381	2.321	1.649	2.244	2.649	3.102	3.211	2.922
eenvoudige diefstal	6.806	5.712	5.221	4.367	4.856	4.304	3.728	3.889	4.486	4.907	5.119	5.297
gekwalificeerde diefstal	2.964	2.732	2.818	2.700	2.801	2.745	3.070	3.662	4.146	4.485	4.887	4.911
verduistering	353	289	312	333	453	580	613	833	966	1.014	956	1.073
bedrog	167	194	212	511	339	780	1.302	871	1.054	709	821	2.141
heling en schuldheling	1.012	867	826	790	921	915	1.056	1.181	1.302	1.566	1.658	2.038
Vernietiging en openbare orde	3.568	3.852	4.713	5.159	6.355	6.681	7.528	8.760	9.809	10.983	11.540	12.470
tegen de openbare orde	1.091	1.411	1.763	1.928	2.231	2.424	3.063	3.907	4.253	4.874	5.271	5.636
discriminatie	11	21	29	23	19	31	28	59	41	36	46	36
gemeengevaarlijke misdrijven	48	89	87	97	131	134	144	197	258	287	299	318
tegen het openbaar gezag	637	627	820	975	1.359	1.504	1.585	1.657	2.006	2.210	2.189	2.204
schennis der eerbaarheid	96	95	102	110	148	155	175	200	196	220	256	266
vernietiging	1.685	1.609	1.912	2.026	2.467	2.433	2.533	2.740	3.055	3.356	3.479	4.010
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	217	263	347	643	1.332	1.600	1.522	1.845	2.412	2.783	2.748	2.793

Tabel 5.5 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	14.510	15.585	17.301	15.539	15.981	16.028	14.394	15.642	18.707	12.422	11.540	12.678
rijden onder invloed	11.302	12.403	13.771	11.899	11.875	12.319	10.570	12.047	15.012	8.524	7.616	8.555
doorrijden na ongeval	2.794	2.905	3.240	3.389	3.794	3.424	3.513	3.212	3.213	3.391	3.419	3.689
overige misdrijven Wegenverkeerswet	414	277	290	251	312	285	311	383	482	507	505	434
Wet op de economische delicten	20.010	17.255	14.528	17.688	20.293	17.846	18.071	18.985	20.193	20.239	16.834	13.399
Opiumwet	929	1.247	1.520	1.441	1.055	946	1.852	2.331	2.534	3.646	3.319	3.518
harddrugs	342	499	614	594	304	263	589	813	995	1.200	1.204	1.446
softdrugs	587	748	906	847	751	683	1.263	1.518	1.539	2.446	2.115	2.072
Wet wapens en munitie	1.687	2.322	2.493	2.434	2.525	2.183	2.594	1.992	2.561	2.290	2.264	2.245
Overige strafwetten en onbekend	2.566	3.924	4.869	3.477	3.881	3.590	4.081	2.719	2.769	2.232	1.986	2.371
Totaal	60.472	60.442	61.303	61.593	68.852	65.366	67.035	71.276	81.183	78.707	76.137	77.965

* Inclusief lijk-op-stuk-zaken en zaken met een onbekende afdoeningsgrond.

Bron: CBS

Tabel 5.6 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken: transacties met als voorwaarde leer- of werkproject* naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	1.043	2.930	4.353	4.662	5.285	5.667	7.860	10.753	12.012	13.211	14.692	15.500
Geweldsmisdrijven	144	468	742	750	953	1.042	1.541	2.105	2.583	2.888	3.405	3.725
verkrachting	5	1	0	0	1	1	1	2	5	3	6	2
feitelijke aanranding der eerbaarheid	12	33	47	37	50	61	86	87	74	92	73	51
overige seksuele misdrijven	7	11	17	11	11	10	22	30	20	12	22	10
bedreiging	10	63	79	109	116	115	256	357	510	688	775	768
misdrijven tegen het leven	1	2	0	0	2	0	5	9	16	7	12	4
mishandeling	79	310	522	538	721	793	1.091	1.548	1.868	2.006	2.445	2.833
dood en lichamelijk letsel door schuld	0	0	1	0	0	1	0	2	1	1	2	2
diefstal met geweld	24	37	58	45	42	53	61	60	74	66	61	41
afpersing	6	11	18	10	10	8	19	10	15	13	9	14
Vermogensmisdrijven	641	1.569	2.219	2.505	2.686	2.764	3.938	5.485	5.999	6.466	6.830	7.169
valsheidsmisdrijven	7	16	127	292	232	105	585	1.149	1.135	1.166	1.175	1.463
eenvoudige diefstal	115	326	448	522	679	754	958	1.164	1.323	1.544	1.682	1.592
gekwalificeerde diefstal	459	1.039	1.363	1.403	1.395	1.415	1.753	2.127	2.456	2.534	2.766	2.709
verduistering	16	36	61	66	104	155	218	389	425	424	403	473
bedrog	4	27	27	26	28	29	47	113	107	135	140	161
heiling en schuldheling	40	125	193	196	248	306	397	543	553	663	664	771
Vernieling en openbare orde	254	868	1.371	1.394	1.596	1.783	2.266	2.978	3.143	3.547	4.078	4.166
tegen de openbare orde	158	631	938	924	964	1.153	1.554	2.024	2.044	2.334	2.698	2.760
discriminatie	0	2	2	0	0	5	10	22	20	15	32	18
gemeengevaarlijke misdrijven	12	67	76	64	87	96	97	155	169	209	222	208
tegen het openbaar gezag	6	15	35	60	80	78	174	218	316	344	355	323
schennis der eerbaarheid	2	3	5	3	12	7	19	24	30	30	29	26
vernieling	76	150	315	343	453	444	412	535	564	615	742	831

Tabel 5.6 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	4	25	21	13	50	78	115	185	287	310	379	440
Wegenverkeerswet	9	33	67	63	82	140	206	544	772	463	470	410
rijden onder invloed	4	5	12	11	14	40	75	327	403	105	141	142
doorrijden na ongeval	3	13	27	21	34	63	63	85	107	105	88	66
overige misdrijven Wegenverkeerswet	2	15	28	31	34	37	68	132	262	253	241	202
Wet op de economische delicten	1	3	6	12	23	13	9	21	81	143	240	213
Opiumwet	1	12	31	25	16	20	251	522	834	1.069	1.170	997
harddrugs	0	11	27	20	14	16	108	222	271	347	395	336
softdrugs	1	1	4	5	2	4	143	300	563	722	775	661
Wet wapens en munitie	3	26	64	87	134	179	261	375	489	526	490	458
Overige strafwetten en onbekend	12	38	16	24	40	40	140	189	124	57	64	48
Totaal	1.069	3.042	4.537	4.873	5.580	6.059	8.727	12.404	14.312	15.469	17.126	17.626

* Dit zijn alternatieve sancties volgens het officiersmodel.

Bron: CBS

Tabel 5.7 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken* naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	66.864	66.787	63.660	64.359	70.792	70.492	71.566	74.846	84.003	83.786	82.746	83.270	62,0
Geweldsmisdrijven	13.651	14.415	15.017	15.616	17.772	18.188	19.177	20.706	24.065	25.618	26.079	26.856	20,0
verkrachting	408	400	405	392	409	375	386	438	396	433	409	356	0,3
feitelijke aanranding der eerbaarheid	200	267	296	292	340	388	390	453	463	435	454	492	0,4
overige seksuele misdrijven	681	776	803	728	754	746	754	725	718	727	674	638	0,5
bedreiging	1.482	1.599	1.736	2.091	2.616	2.789	3.180	3.715	4.845	5.625	5.871	5.851	4,4
misdrijven tegen het leven	1.060	1.148	1.150	1.199	1.205	1.326	1.435	1.467	1.674	1.570	1.522	1.273	0,9
mishandeling	5.873	6.172	6.561	6.948	8.187	8.399	8.890	9.451	11.507	12.402	13.124	14.691	10,9
dood en lichamelijk letsel door schuld	25	28	17	24	25	23	24	25	23	26	32	33	0,0
diefstal met geweld	3.559	3.671	3.676	3.578	3.828	3.788	3.779	4.101	4.054	4.029	3.647	3.211	2,4
afpersing	363	354	373	364	408	354	339	331	385	371	346	311	0,2
Vermogensmisdrijven	43.531	41.980	37.665	36.971	39.316	37.775	37.464	38.684	41.891	39.089	36.601	36.310	27,0
valsheidsmisdrijven	9.979	8.094	7.087	6.002	6.477	5.421	5.265	5.085	5.007	3.897	3.848	4.196	3,1
eenvoudige diefstal	10.485	11.438	11.363	12.086	13.038	13.400	12.924	13.785	14.775	13.655	12.505	11.538	8,6
gekwalificeerde diefstal	18.279	17.392	14.733	14.408	14.727	13.782	13.725	14.454	15.862	15.331	14.147	14.363	10,7
verduistering	981	1.107	981	1.017	1.160	1.347	1.528	1.361	1.652	1.574	1.555	1.530	1,1
bedrog	675	744	704	662	835	806	876	857	961	1.053	1.017	1.167	0,9
heling en schuldheling	3.132	3.205	2.797	2.796	3.079	3.019	3.146	3.142	3.634	3.579	3.529	3.516	2,6
Vernieling en openbare orde	8.991	9.458	10.036	10.601	12.145	12.396	12.746	13.114	14.826	15.579	16.324	16.502	12,3
tegen de openbare orde	3.366	3.591	3.920	4.227	4.648	4.668	4.805	4.958	5.733	6.114	6.803	7.072	5,3
discriminatie	73	51	64	35	47	43	38	41	60	48	64	67	0,0
gemeengevaarlijke misdrijven	640	604	685	657	714	723	731	783	807	810	812	872	0,6
tegen het openbaar gezag	1.306	1.394	1.364	1.624	2.106	2.484	2.643	2.745	3.345	3.519	3.654	3.410	2,5
schennis der eerbaarheid	98	113	117	134	165	172	211	224	191	230	224	244	0,2
vernieling	3.508	3.705	3.886	3.924	4.465	4.306	4.318	4.363	4.690	4.858	4.767	4.837	3,6

Tabel 5.7 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	691	934	942	1.171	1.559	2.133	2.179	2.342	3.221	3.500	3.742	3.602	2,7
Wegenverkeerswet	20.070	21.393	24.422	23.345	23.601	24.964	24.012	23.482	29.036	28.425	28.623	29.961	22,3
rijden onder invloed	15.229	16.995	19.479	18.345	17.917	19.151	18.813	18.607	22.604	22.034	22.319	23.537	17,5
doorrijden na ongeval	1.713	1.658	1.889	2.002	2.339	2.214	2.005	1.653	2.097	2.023	1.906	2.062	1,5
overige misdrijven Wegenverkeerswet	3.128	2.740	3.054	2.998	3.345	3.599	3.194	3.222	4.335	4.368	4.398	4.362	3,2
Wet op de economische delicten	6.270	6.370	6.883	5.803	5.337	4.988	3.941	4.358	5.646	5.911	6.858	7.012	5,2
Opiumwet	4.825	5.389	6.457	7.046	7.248	6.678	7.369	8.978	10.288	9.266	8.845	9.492	7,1
harddrugs	4.091	4.464	4.756	4.817	4.670	4.639	5.296	6.684	7.597	6.394	5.707	6.119	4,6
softdrugs	734	925	1.701	2.229	2.578	2.039	2.073	2.294	2.691	2.872	3.138	3.373	2,5
Wet wapens en munitie	2.099	1.986	2.012	1.883	1.981	1.899	1.946	1.865	2.185	2.236	2.159	2.130	1,6
Overige strafwetten en onbekend	2.182	2.692	2.938	2.595	2.350	2.012	3.203	3.281	3.473	3.594	3.364	2.510	1,9
Totaal	102.310	104.617	106.372	105.031	111.309	111.033	112.037	116.810	134.631	133.218	132.595	134.375	100,0

* Exclusief voegingen ter zitting

Bron: CBS

Tabel 5.8 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: schuldigverklaringen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	63.321	63.283	60.271	60.975	66.922	66.350	67.765	71.621	80.107	79.962	78.069	76.687	61,6
Geweldsmisdrijven	12.848	13.488	14.141	14.694	16.701	16.933	18.000	19.583	22.686	24.162	24.362	24.460	19,6
verkrachting	352	329	337	335	337	294	328	367	335	351	330	280	0,2
feitelijke aanranding der eerbaarheid	174	241	273	261	301	340	340	386	402	388	392	407	0,3
overige seksuele misdrijven	625	695	744	674	682	679	677	645	639	654	601	558	0,4
bedreiging	1.394	1.489	1.637	1.976	2.482	2.639	3.040	3.591	4.636	5.389	5.505	5.334	4,3
misdrijven tegen het leven	971	1.071	1.036	1.111	1.086	1.198	1.036	1.346	1.506	1.438	1.374	1.084	0,9
mishandeling	5.502	5.755	6.174	6.511	7.726	7.836	8.368	8.959	10.872	11.724	12.333	13.465	10,8
dood en lichamelijk letsel door schuld	20	22	14	18	24	19	19	19	23	21	26	26	0,0
diefstal met geweld	3.459	3.539	3.567	3.464	3.670	3.599	3.620	3.947	3.905	3.846	3.474	3.011	2,4
afpersing	351	347	359	344	393	327	326	323	368	351	327	295	0,2
Vermogensmisdrijven	41.521	40.115	35.874	35.287	37.461	35.871	35.815	37.383	40.410	37.709	34.941	33.928	27,2
valsheidsmisdrijven	9.364	7.520	6.573	5.574	6.022	5.039	4.924	4.831	4.745	3.719	3.589	3.843	3,1
eenvoudige diefstal	10.123	11.081	10.980	11.712	12.655	12.912	12.559	13.530	14.432	13.315	12.139	11.021	8,8
gekwalificeerde diefstal	17.603	16.799	14.183	13.868	14.092	13.141	13.138	13.973	15.346	14.825	13.552	13.492	10,8
verduistering	902	1.017	912	954	1.088	1.262	1.433	1.295	1.569	1.495	1.448	1.384	1,1
bedrog	616	697	629	604	763	739	812	789	882	968	955	1.038	0,8
heling en schuldheling	2.913	3.001	2.597	2.575	2.841	2.778	2.949	2.965	3.436	3.387	3.258	3.150	2,5
Vernieling en openbare orde	8.336	8.836	9.387	9.925	11.324	11.582	11.894	12.421	13.975	14.753	15.264	14.988	12,0
tegen de openbare orde	3.098	3.318	3.632	3.900	4.281	4.298	4.400	4.597	5.306	5.686	6.248	6.254	5,0
discriminatie	53	35	50	25	40	33	34	31	43	44	60	56	0,0
gemeengevaarlijke misdrijven	600	572	638	620	678	679	686	739	751	761	750	793	0,6
tegen het openbaar gezag	1.181	1.298	1.265	1.525	1.932	2.330	2.469	2.633	3.217	3.383	3.473	3.176	2,6
schennis der eerbaarheid	92	104	110	127	155	153	195	212	177	217	216	220	0,2
vernieling	3.312	3.509	3.692	3.728	4.238	4.089	4.110	4.209	4.481	4.662	4.517	4.489	3,6
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	616	844	869	1.069	1.436	1.964	2.056	2.234	3.036	3.338	3.502	3.311	2,7

Tabel 5.8 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wegenverkeerswet	19.513	20.846	23.766	22.831	23.005	24.420	23.437	23.005	28.415	27.846	27.941	29.143	23,4
rijden onder invloed	14.973	16.759	19.157	18.144	17.699	18.934	18.600	18.429	22.349	21.800	22.067	23.227	18,6
doorrijden na ongeval	1.565	1.479	1.703	1.823	2.108	2.024	1.799	1.512	1.927	1.866	1.718	1.795	1,4
overige misdrijven Wegenverkeerswet	2.975	2.608	2.906	2.864	3.198	3.462	3.038	3.064	4.139	4.180	4.156	4.121	3,3
Wet op de economische delicten	5.653	5.788	6.291	5.335	4.810	4.583	3.568	3.960	5.262	5.466	6.282	6.222	5,0
Opiumwet	4.606	5.143	6.198	6.791	6.914	6.335	7.066	8.701	9.949	8.970	8.477	8.925	7,2
harddrugs	3.908	4.288	4.562	4.650	4.450	4.421	5.077	6.502	7.399	6.207	5.496	5.809	4,7
softdrugs	698	855	1.636	2.141	2.464	1.914	1.989	2.199	2.550	2.763	2.981	3.116	2,5
Wet wapens en munitie	2.045	1.928	1.936	1.819	1.922	1.820	1.884	1.813	2.128	2.193	2.080	2.036	1,6
Overige strafwetten en onbekend	2.070	2.570	2.775	2.425	2.213	1.885	2.206	1.833	1.826	1.737	1.547	1.529	1,2
Totaal	97.208	99.558	101.237	100.176	105.786	105.393	105.926	110.933	127.687	126.174	124.396	124.542	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.9 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: vrijspraken en ontslagen van alle rechtsvervolging naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	3.045	3.068	2.908	3.042	3.497	3.656	3.123	2.645	3.393	3.465	4.280	6.153	68,6
Geweldsmisdrijven	731	847	788	857	980	1.141	1.023	975	1.216	1.343	1.587	2.268	25,3
verkrachting	51	64	61	55	66	70	52	66	56	78	74	74	0,8
feitelijke aanranding der eerbaarheid	23	24	19	28	33	40	46	61	56	45	58	77	0,9
overige seksuele misdrijven	51	66	56	49	66	58	69	68	73	70	68	74	0,8
bedreiging	84	95	82	102	122	141	121	108	178	219	338	500	5,6
misdrijven tegen het leven	81	73	101	82	109	122	134	106	136	120	136	174	1,9
mishandeling	337	394	360	418	431	516	465	450	589	630	746	1.170	13,0
dood en lichamelijk letsel door schuld	5	6	3	6	1	4	4	5	-	5	6	7	0,1
diefstal met geweld	88	119	95	98	140	168	121	107	115	158	145	178	2,0
afpersing	11	6	11	19	12	22	11	4	13	18	16	14	0,2
Vermogensmisdrijven	1.659	1.578	1.486	1.470	1.653	1.644	1.279	1.003	1.245	1.218	1.488	2.204	24,6
valsheidsmisdrijven	476	443	428	330	381	317	251	178	204	151	221	309	3,4
eenvoudige diefstal	295	320	309	339	355	432	294	198	299	294	327	480	5,4
gekwalificeerde diefstal	558	504	449	489	564	554	421	362	419	452	529	796	8,9
verduistering	71	84	61	60	64	77	83	52	73	68	100	138	1,5
bedrog	56	42	62	50	64	53	56	54	64	77	54	124	1,4
heiling en schuldheling	203	185	177	202	225	211	174	159	186	176	257	357	4,0
Vernieling en openbare orde	599	563	571	625	754	721	723	572	781	757	985	1.406	15,7
tegen de openbare orde	246	243	254	303	333	327	341	298	392	395	518	766	8,5
discriminatie	16	12	13	9	7	10	4	10	16	3	4	11	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven	39	30	45	31	35	41	36	39	48	39	56	74	0,8
tegen het openbaar gezag	118	86	84	97	161	139	157	79	120	123	169	200	2,2
schennis der eerbaarheid	6	8	7	6	10	16	14	11	13	12	8	23	0,3
vernieling	174	184	168	179	208	188	171	135	192	185	230	332	3,7
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	56	80	63	90	110	150	98	95	151	147	220	275	3,1

Tabel 5.9 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wegenverkeerswet	493	493	504	462	544	480	479	399	530	519	620	744	8,3
rijden onder invloed	219	197	212	172	181	178	149	128	194	199	211	250	2,8
doorrijden na ongeval	133	172	163	170	224	178	189	134	158	149	182	263	2,9
overige misdrijven Wegenverkeerswet	141	124	129	120	139	124	141	137	178	171	227	231	2,6
Wet op de economische delicten	518	510	526	404	469	344	295	310	333	403	517	693	7,7
Opiumwet	198	201	221	223	278	286	217	226	277	258	307	493	5,5
harddrugs	168	156	165	147	179	179	156	137	152	166	174	266	3,0
softdrugs	30	45	56	76	99	107	61	89	125	92	133	227	2,5
Wet wapens en munitie	42	49	60	54	48	70	48	39	40	34	75	82	0,9
Overige strafwetten en onbekend	93	91	132	143	105	96	885	1.317	1.467	1.674	1.601	805	9,0
Totaal	4.389	4.412	4.351	4.328	4.941	4.832	5.047	4.936	6.040	6.353	7.400	8.970	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.10 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel w.o.	4.900	5.740	6.079	6.867	7.383	7.582	8.390	9.897	11.189	10.042	8.645	8.366
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	844	743	695	612	643	719	627	612	659	545	416	398
jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel	30	201	264	334	417	411	467	568	619	681	792	609
taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel w.o.	1.098	1.826	2.073	2.094	2.504	2.466	3.162	3.793	4.655	5.152	5.691	6.223
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	576	852	864	734	839	892	1.209	1.320	1.656	1.833	2.025	2.041
Gecombineerde hoofdstraffen met een bijkomende straf en/of een maatregel												
geldboete en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	175	255	314	315	437	481	707	779	916	980	905	995
geldboete en gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel w.o.	3.093	3.035	3.135	3.087	2.973	3.070	2.560	2.324	2.001	1.314	1.102	762
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	2.459	2.362	2.412	2.316	2.178	2.242	1.859	1.698	1.406	767	635	414
geldboete en jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel	0	14	8	6	3	8	8	4	11	10	11	8
gevangenisstraf** en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel w.o.	619	850	936	1.320	1.595	1.654	2.164	2.533	3.014	3.288	3.556	3.689
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	127	132	140	158	173	169	237	368	381	320	408	329
jeugddetentie en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	16	92	186	308	358	407	512	691	846	1.038	948	818
overige combinaties van geldboete, taakstraf, jeugddetentie of gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel	62	59	104	111	131	128	125	164	187	173	173	161
Overige combinaties van straffen uitsluitend bijkomende straffen en/of maatregelen	313	235	240	157	175	168	170	209	195	196	220	240
overige combinaties	3.256	455	7	1	-	-	347	263	282	323	420	486
Straf of maatregel onbekend	827	757	853	1.093	905	910	321	358	488	423	525	568
Totaal	96.546	98.844	100.516	99.538	105.156	104.762	105.239	110.164	126.802	125.329	123.504	123.382

* Het betreft schuldigverklaringen waarbij één straf is opgelegd.

** In deze tabel zijn 'hechtenis' en 'militaire detentie' geteld bij de gevangenisstraffen.

*** Het betreft hier één hoofdstraf gecombineerd met een bijkomende straf of met een maatregel.

Bron: CBS

Tabel 5.11 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: combinaties van opgelegde sancties naar soort misdrijven, 2006

	Wetboek van Strafrecht			Wegenverkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermogensmisdrijven	vermeling en openbare orde					
Enkelvoudige hoofdstraffen of maatregelen*								
geldboete								
geheel onvoorwaardelijk	2.837	5.232	3.328	1.478	7.888	1.062	513	538
gedeeltelijk (on)voorwaardelijk	570	355	361	130	248	109	54	104
geheel voorwaardelijk	989	494	685	210	211	85	63	77
gevangenisstraf**								
geheel onvoorwaardelijk	1.621	6.372	1.025	147	447	1.052	119	203
gedeeltelijk (on)voorwaardelijk	1.643	1.429	319	89	22	524	98	42
geheel voorwaardelijk	990	1.001	327	74	43	166	26	32
jeugd detentie								
geheel onvoorwaardelijk	73	142	35	2	1	6	4	0
gedeeltelijk (on)voorwaardelijk	239	190	64	2	0	15	5	2
geheel voorwaardelijk	129	199	98	8	3	11	8	2
taakstraf	4.663	7.163	3.270	337	989	1.663	311	103
maatregelen	142	92	43	2	2	5	5	10
w.o.								
betaling aan de staat	33	71	21	1	1	3	2	0
Gecombineerde hoofdstraffen zonder bijkomende straf en zonder maatregel								
geldboete met gevangenisstraf**	362	511	173	32	238	136	34	22
geldboete met jeugd detentie	3	12	2	0	0	1	0	0
geldboete met taakstraf	128	213	81	12	787	125	27	15
gevangenisstraf** met taakstraf	2.460	2.863	752	224	206	1.036	162	86

Tabel 5.11 (Vervolg)

	Wetboek van Strafrecht				Wegenverkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermogensmisdrijven	vernietiging en openbare orde	overige					
w.o.									
voorw.gevangenisstraf** met taakstraf	2.182	2.641	686	206	200	44	863	133	81
jeugddetentie met taakstraf	623	727	451	19	12	1	30	27	2
geldboete, gevangenisstraf** en taakstraf	22	42	11	5	50	4	21	8	6
overige combinaties van hoofdstraffen zonder bijkomende straf en zonder maatregel	1	6	0	0	1	3	4	0	0
Enkelvoudige hoofdstraffen*** gecombineerd met een bijkomende straf en/of met een maatregel geldboete met een bijkomende straf en/of maatregel	748	431	834	74	13.803	182	106	106	151
w.o.									
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	719	419	749	47	13.677	0	13	10	3
gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel	2.415	2.872	624	159	393	8	1.701	180	14
w.o.									
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	31	16	10	6	331	0	2	1	1
jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel	303	199	75	2	4	0	21	5	0
taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	1.251	1.332	1.171	63	1.996	12	273	110	15
w.o.									
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	43	12	33	23	1.911	0	15	3	1

Tabel 5.11 (Vervolg)

	Wetboek van Strafrecht			Wegenverkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermogensmisdrijven	vernietiging en openbare orde overige					
Gecombineerde hoofdstraffen met een bijkomende straf en/of een maatregel								
geldboete en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	48	29	49	8	821	25	9	2
geldboete en gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel	126	88	63	10	399	52	16	6
w.o.								
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	17	6	19	2	363	5	2	0
geldboete en jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel	0	5	2	0	0	1	0	0
gevangenisstraf** en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	1.122	951	489	128	301	581	92	18
w.o.								
in combinatie met ontzegging van de rijbevoegdheid	44	9	15	5	253	2	1	0
jeugddetentie en taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel	264	306	213	3	4	23	3	0
overige combinaties van geldboete, taakstraf, jeugddetentie of gevangenisstraf** met een bijkomende straf en/of maatregel	27	14	12	4	81	15	5	0
Overige combinaties van straffen uitsluitend bijkomende straffen en/of maatregelen	82	32	8	2	100	4	3	4

Tabel 5.11 (Vervolg)

	Wetboek van Strafrecht			Wegenverkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermogensmisdrijven	vernietiging en openbare orde overige					
overige combinaties	105	277	74	15	38	18	7	12
Straf of maatregel onbekend	170	137	90	11	23	12	4	19
Totaal	24.156	33.716	14.729	3.250	6.067	8.883	2.004	1.485

* Het betreft schuldigverklaringen waarbij één straf is opgelegd.

** In deze tabel zijn 'hechtenis' en 'militaire detentie' geteld bij de gevangenisstraffen.

*** Het betreft hier één hoofdstraf gecombineerd met een bijkomende straf of met een maatregel.

Bron: CBS

Tabel 5.12 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde straffen en maatregelen*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hoofdstrafpen												
Geldboete												
geheel onvoorwaardelijk	41.611	41.708	44.008	41.934	42.482	43.447	40.801	40.227	47.582	46.656	46.282	46.177
deels onvoorwaardelijk	4.584	4.968	4.353	4.450	4.629	4.661	4.595	3.669	4.483	4.348	4.327	4.169
geheel voorwaardelijk	2.552	3.002	3.025	3.015	3.217	3.166	3.263	3.200	3.610	3.770	3.809	4.314
Gevangenisstraf												
geheel onvoorwaardelijk	20.353	19.505	18.919	19.318	21.536	21.482	23.190	25.952	28.681	24.699	20.070	16.410
deels onvoorwaardelijk	4.945	5.018	5.189	5.649	5.807	5.961	6.483	7.620	8.240	8.618	8.635	8.878
geheel voorwaardelijk	17.457	17.333	17.219	17.326	18.550	17.160	15.266	14.129	15.132	15.061	15.210	14.760
Hechtenis												
geheel onvoorwaardelijk	120	132	132	121	145	133	48	44	93	83	92	104
deels onvoorwaardelijk	1	3	1	-	2	1	3	1	5	6	6	4
geheel voorwaardelijk	79	83	76	75	98	89	71	91	126	110	139	158
Militaire detentie*												
geheel onvoorwaardelijk							3	2	2	-	-	
deels onvoorwaardelijk							2	-	-	2		
geheel voorwaardelijk							70	51	58	40	38	27
Jeugd detentie												
geheel onvoorwaardelijk	75	373	377	374	374	400	579	620	569	663	635	613
deels onvoorwaardelijk	64	493	494	540	633	600	1.023	1.193	1.200	1.332	1.630	1.362
geheel voorwaardelijk	282	1.963	2.136	2.521	2.798	2.993	2.621	2.958	3.505	3.956	3.296	2.618
Tuichtschool**												
geheel onvoorwaardelijk	351	31										
deels onvoorwaardelijk	537	41										
geheel voorwaardelijk	1.936	345	8									
Arrest**												
geheel onvoorwaardelijk	59	8										
deels onvoorwaardelijk	4											
geheel voorwaardelijk	722	77										
Taakstraf												
werkstraf/dienstverening	13.885	17.123	17.973	18.062	20.744	19.814	22.400	25.492	30.332	33.533	37.070	40.577
leerproject	69	395	584	744	831	954	1.374	1.626	1.493	1.609	1.352	1.229

Tabel 5.12 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Berisping	28	2										
Bijkomende straffen												
Ontzegging rijbevoegdheid geheel onvoorwaardelijk	6.299	6.450	7.205	6.708	6.882	6.842	6.558	6.653	7.550	7.311	7.113	6.547
deels onvoorwaardelijk	2.459	2.584	2.359	2.439	2.534	2.730	3.011	3.290	3.719	3.455	3.341	3.283
geheel voorwaardelijk	5.708	6.245	6.894	6.975	6.963	7.154	6.659	6.499	7.691	7.664	7.839	8.588
Verbuurverklaring	3.161	3.355	3.269	3.197	3.124	2.939	3.205	3.896	4.627	3.877	3.319	4.136
Overige bijkomende straffen**	58	65	58	52	40	36	35	52	59	62	34	28
Maatregelen												
Volwassen tbs	238	340	298	194	221	222	268	276	300	321	251	249
Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ)	102	207	196	247	233	221	193	342	293	386	306	254
Plaatsing in een psychiatrische inrichting	73	76	101	85	85	83	77	96	111	111	102	106
Betaling aan de staat - schadevergoeding - ontkenning wederrechtelijk verkregen voordeel	2.911	5.048	6.371	8.303	10.046	10.381	12.096	13.806	16.436	17.272	16.868	16.549
Onttrekking aan het verkeer	2.955	3.034	2.920	2.948	2.777	2.893	3.142	3.661	3.874	3.316	3.047	3.067
Overige maatregelen****	47	4	4	4	8	-	5	5	23	3	1	-
Straf of maatregel onbekend	827	757	853	1.093	905	910	859	815	744	717	705	796
Totaal	134.552	140.768	145.022	146.374	155.664	155.272	157.900	166.266	190.538	188.981	185.517	185.003

* Met ingang van 2001 zijn deze straffen apart zichtbaar te maken. Tot die tijd zijn ze geteld onder 'Overige sancties'.

** Deze sancties bestaan niet meer. Ze zijn in 1995 vervangen door andere sancties in het kader van het nieuwe jeugdstrafrecht (PIJ en jeugddetentie).

*** Hieronder worden verstaan: ontzegging van bepaalde rechten, openbaarverklaring gerechtelijke uitspraak en stillegging van de onderneming.

**** Hieronder worden verstaan: jeugd-tbs**, strafrechtelijk ots**, onderbewindstelling en opleggen verplichtingen.

Bron: CBS

Tabel 5.13 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen naar duur van het onvoorwaardelijke deel*

Duur	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(abs.)																		
Tot < 1 maand	4.176	5.933	7.457	8.394	8.944	6.724	6.797	7.559	7.574	7.939	8.962	10.725	11.158	10.706	11.418	12.305	10.357	8.755	7.712
1 maand - < 3 maanden	1.948	2.052	2.161	2.787	2.541	3.558	4.558	6.280	6.125	5.626	5.756	6.493	6.408	7.768	8.869	9.789	8.472	7.351	6.651
3 - < 6 maanden	1.940	1.886	2.012	2.029	1.959	2.680	3.279	4.678	4.187	3.923	3.856	3.939	3.823	4.296	4.939	5.951	5.862	5.080	4.662
6 maanden - < 1 jaar	1.460	1.318	978	972	1.104	1.821	2.394	3.062	3.075	3.004	3.097	2.846	2.893	3.231	3.966	4.360	4.210	3.763	3.214
1 - < 3 jaar	639	625	311	502	646	1.281	1.507	2.732	2.586	2.627	2.435	2.417	2.284	2.626	3.186	3.142	3.088	2.652	2.200
3 jaar en langer	49	58	35	113	175	287	612	970	976	986	858	923	875	1.046	1.194	1.374	1.324	1.097	846
Totaal*	10.212	11.872	12.954	14.797	15.369	16.351	19.147	25.281	24.523	24.105	24.964	27.343	27.441	29.673	33.572	36.921	33.313	28.698	25.285
	%																		
Tot < 1 maand	40,9	50,0	57,6	56,7	58,2	41,1	35,5	29,9	30,9	32,9	35,9	39,2	40,7	36,1	34,0	33,3	31,1	30,5	30,5
1 maand - < 3 maanden	19,1	17,3	16,7	18,8	16,5	21,8	23,8	24,8	25,0	23,3	23,1	23,7	23,4	26,2	26,4	26,5	25,4	25,6	26,3
3 - < 6 maanden	19,0	15,9	15,5	13,7	12,7	16,4	17,1	18,5	17,1	16,3	15,4	14,4	13,9	14,5	14,7	16,1	17,6	17,7	18,4
6 maanden - < 1 jaar	14,3	11,1	7,5	6,6	7,2	11,1	12,5	12,1	12,5	12,5	12,4	10,4	10,5	10,9	11,8	11,8	12,6	13,1	12,7
1 - < 3 jaar	6,3	5,3	2,4	3,4	4,2	7,8	7,9	10,8	10,5	10,9	9,8	8,8	8,3	8,8	9,5	8,5	9,3	9,2	8,7
3 jaar en langer	0,5	0,5	0,3	0,8	1,1	1,8	3,2	3,8	4,0	4,1	3,4	3,4	3,2	3,5	3,6	3,7	4,0	3,8	3,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Inclusief straffen met onbekende duur.

Bron: CBS

Tabel 5.14 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde taakstraffen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	11.559	14.091	14.498	14.733	16.831	16.285	18.379	21.109	24.020	26.745	29.072	31.555
Geweldsmisdrijven	1.808	2.804	3.298	3.641	4.343	4.395	5.205	6.326	7.569	8.826	9.647	10.609
verkrachting	30	38	57	49	62	57	73	83	79	86	73	60
feitelijke aanranding der eerbaarheid	35	97	120	133	132	145	158	214	196	225	211	232
overtige seksuele misdrijven	199	251	320	279	308	296	320	308	289	303	253	293
bedreiging	170	241	300	366	525	571	710	1.086	1.422	1.825	2.020	2.118
misdrijven tegen het leven	127	191	154	196	193	230	261	274	314	318	313	262
mishandeling	715	1.053	1.283	1.530	1.952	2.004	2.455	3.203	4.083	4.864	5.615	6.542
dood en lichamelijk letsel door schuld	1	7	3	4	8	6	5	7	12	12	9	14
diefstal met geweld	463	849	977	1.003	1.068	1.003	1.132	1.080	1.089	1.095	1.045	997
afpersing	68	77	84	81	95	83	91	71	85	98	108	91
Vermogensmisdrijven	8.628	9.406	8.834	8.384	9.330	8.706	9.458	10.274	11.103	11.935	12.594	13.644
valsheidsmisdrijven	4.290	3.206	2.732	2.171	2.386	1.959	1.746	1.551	1.575	1.593	1.672	1.838
eenvoudige diefstal	524	806	959	1.033	1.263	1.325	1.615	1.952	2.000	2.375	2.576	2.855
gekwalificeerde diefstal	2.981	4.307	4.024	4.121	4.376	4.071	4.295	4.812	5.212	5.633	5.901	6.441
verduistering	209	265	278	280	355	450	647	637	832	769	770	765
bedrog	116	166	155	139	166	160	250	288	319	368	395	444
heling en schuldheiling	508	656	686	640	784	741	905	1.034	1.165	1.197	1.280	1.301
Vernieling en openbare orde	987	1.718	2.196	2.532	2.983	2.978	3.485	4.177	4.867	5.469	6.133	6.499
tegen de openbare orde	616	1.136	1.454	1.694	1.990	1.928	2.181	2.482	3.012	3.341	3.792	3.940
discriminatie	1	6	6	4	3	4	5	9	13	14	26	26
gemeengevaarlijke misdrijven	151	228	257	282	299	314	355	404	395	413	411	472
tegen het openbaar gezag	44	98	90	121	191	238	323	439	489	583	680	638
schennis der eerbaarheid	9	9	20	23	24	25	35	54	50	55	64	88
vernieling	166	241	369	408	476	469	586	789	908	1.063	1.160	1.335
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	136	163	170	176	175	206	231	332	481	515	698	803

Tabel 5.14 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	927	1.322	1.432	1.328	1.596	1.774	2.490	2.770	3.828	4.373	4.840	5.248
rijden onder invloed	467	764	743	606	659	785	1.338	1.511	1.980	2.301	2.504	2.660
doorrijden na ongeval	45	56	56	80	73	101	103	106	202	198	222	248
overige misdrijven Wegenverkeerswet	415	502	633	642	864	888	1.049	1.153	1.646	1.874	2.114	2.340
Wet op de economische delicten	24	28	25	20	21	34	35	57	154	253	282	210
Opiumwet	639	1.005	1.522	1.747	1.945	1.760	1.969	2.250	2.778	2.806	3.194	3.792
harddrugs	545	825	990	960	964	948	1.052	1.202	1.414	1.328	1.494	1.966
softdrugs	94	180	532	787	981	812	917	1.048	1.364	1.478	1.700	1.826
Wet wapens en munitie	344	383	403	428	518	461	521	553	652	678	715	754
Overige strafwetten en onbekend	462	690	678	550	664	458	380	379	393	287	319	247
Totaal	13.955	17.519	18.558	18.806	21.575	20.772	23.774	27.118	31.825	35.142	38.422	41.806

Bron: CBS

Tabel 5.15 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboeten naar hoogte van het onvoorwaardelijke deel

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(abs.)											
Tot 100 euro	4.954	4.431	3.527	3.061	2.907	2.611	2.256	1.619	1.946	1.957	2.093	2.479
100 tot 200 euro	8.771	8.565	8.209	7.697	7.655	7.702	7.517	7.138	8.542	8.643	8.281	8.006
200 tot 250 euro	6.954	7.145	8.191	7.688	7.041	7.256	6.564	4.087	4.715	4.751	5.050	5.137
250 tot 300 euro	2.495	2.819	3.295	2.540	2.941	2.960	3.230	4.580	5.480	5.757	5.799	5.804
300 tot 450 euro	5.921	6.139	6.360	6.170	6.362	7.062	6.084	6.768	9.004	8.686	8.554	9.597
450 tot 600 euro	7.488	7.991	8.689	7.536	6.685	6.580	6.027	5.218	7.002	7.600	7.418	7.519
600 tot 1.000 euro	7.236	7.146	7.571	8.897	10.321	10.807	10.209	9.240	9.932	8.661	8.488	7.457
1.000 euro of meer	2.376	2.440	2.519	2.795	3.199	3.130	3.509	5.246	5.444	4.949	4.926	4.347
Totaal	46.195	46.676	48.361	46.384	47.111	48.108	45.396	43.896	52.065	51.004	50.609	50.346
	%											
Tot 100 euro	10,7	9,5	7,3	6,6	6,2	5,4	5,0	3,7	3,7	3,8	4,1	4,9
100 tot 200 euro	19,0	18,3	17,0	16,6	16,2	16,0	16,6	16,3	16,4	16,9	16,4	15,9
200 tot 250 euro	15,1	15,3	16,9	16,6	14,9	15,1	14,5	9,3	9,1	9,3	10,0	10,2
250 tot 300 euro	5,4	6,0	6,8	5,5	6,2	6,2	7,1	10,4	10,5	11,3	11,5	11,5
300 tot 450 euro	12,8	13,2	13,2	13,3	13,5	14,7	13,4	15,4	17,3	17,0	16,9	19,1
450 tot 600 euro	16,2	17,1	18,0	16,2	14,2	13,7	13,3	11,9	13,4	14,9	14,7	14,9
600 tot 1.000 euro	15,7	15,3	15,7	19,2	21,9	22,5	22,5	21,0	19,1	17,0	16,8	14,8
1.000 euro of meer	5,1	5,2	5,2	6,0	6,8	6,5	7,7	12,0	10,5	9,7	9,7	8,6
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: CBS

Tabel 5.16 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	20.441	19.760	19.338	20.172	22.374	22.362	24.042	26.725	29.007	26.313	22.786	19.667
Geweldsmisdrijven	4.624	4.571	4.690	4.622	5.148	5.388	5.674	6.361	7.076	7.233	6.813	6.034
verkrachting	233	240	233	225	216	192	212	241	229	222	205	177
feitelijke aanranding der eerbaarheid	43	43	64	24	69	73	81	69	83	92	84	72
overige seksuele misdrijven	243	254	261	226	193	212	234	229	241	270	237	209
bedreiging	300	331	330	394	495	568	732	788	1.020	1.194	1.164	1.000
misdrijven tegen het leven	690	709	739	756	748	831	897	1.009	1.130	1.083	961	768
mishandeling	810	727	829	962	1.185	1.292	1.229	1.400	1.698	1.817	1.898	1.989
dood en lichamelijk letsel door schuld	4	3	1	1	-	1	-	1	2	2	5	2
diefstal met geweld	2.085	2.055	2.010	1.836	1.995	2.020	2.066	2.413	2.432	2.337	2.061	1.645
afpersing	216	209	223	198	247	199	223	211	241	216	198	172
Vermogensmisdrijven	14.477	13.814	13.204	14.030	15.319	14.994	16.289	18.026	19.386	16.259	13.170	11.110
valsheidsmisdrijven	1.856	1.292	1.473	1.397	1.587	1.210	2.036	2.471	2.455	1.453	1.313	1.314
eenvoudige diefstal	3.625	4.168	4.501	5.232	6.003	6.240	6.225	7.006	7.391	6.266	5.016	3.769
gekwalificeerde diefstal	7.909	7.232	6.200	6.268	6.356	6.076	6.390	6.883	7.680	6.833	5.380	4.775
verduistering	172	187	164	187	232	276	282	257	295	285	251	220
bedrog	204	213	218	221	294	280	335	324	378	348	364	291
heling en schuldhealing	711	722	648	725	847	912	1.021	1.085	1.187	1.074	846	741
Vernieling en openbare orde	1.149	1.152	1.223	1.327	1.634	1.727	1.806	2.007	2.146	2.373	2.327	2.107
tegen de openbare orde	426	414	417	478	574	561	597	650	639	701	775	682
discriminatie	-	3	2	1	3	-	4	1	4	3	2	1
gemeengevaarlijke misdrijven	210	176	230	189	227	210	242	254	254	288	271	251
tegen het openbaar gezag	278	279	250	324	402	519	536	606	752	859	799	726
schennis der eerbaarheid	5	4	6	12	12	13	16	15	23	30	11	15
vernieling	230	276	318	323	416	424	411	481	474	492	469	432
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	191	223	221	193	273	253	273	331	399	448	476	416

Tabel 5.16 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	1.054	947	933	907	1.095	1.373	1.237	1.239	1.590	1.548	1.306	1.132
rijden onder invloed	391	445	372	292	342	391	527	528	575	536	474	439
doorrijden na ongeval	47	48	32	58	60	55	59	64	93	69	71	40
overige misdrijven Wegenverkeerswet	616	454	529	557	693	927	651	647	922	943	761	653
Wet op de economische delicten	199	187	173	92	150	220	45	16	30	38	42	25
Opiumwet	2.974	3.067	3.132	3.282	3.185	3.025	3.649	4.962	5.554	4.562	3.865	3.848
harddrugs	2.819	2.929	2.920	3.020	2.863	2.797	3.437	4.717	5.226	4.218	3.535	3.453
softdrugs	155	138	212	262	322	228	212	245	328	344	330	395
Wet wapens en munitie	505	432	393	359	404	375	453	433	517	548	509	457
Overige strafwetten en onbekend	168	177	196	202	200	144	298	244	321	397	295	267
Totaal	25.341	24.570	24.165	25.014	27.408	27.499	29.724	33.619	37.019	33.406	28.803	25.396

Bron: CBS

Tabel 5.17 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: gemiddelde duur in detentiedagen* van opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	145	142	140	124	119	117	122	121	123	138	142	135
Geweldsmisdrijven	354	346	341	302	294	289	284	288	279	282	272	242
verkrachting	451	433	469	484	461	466	423	525	521	489	494	491
feitelijke aanranding der eerbaarheid	193	160	203	166	175	135	135	144	183	160	173	177
overige seksuele misdrijven	318	332	314	304	302	303	306	277	272	325	283	300
bedreiging	71	71	74	65	59	59	66	73	72	72	73	68
misdrijven tegen het leven	749	744	766	693	716	770	702	709	679	690	695	678
mishandeling	115	94	105	99	95	98	102	98	97	106	99	94
dood en lichamelijk letsel door schuld	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
diefstal met geweld	349	339	325	278	295	264	274	275	289	318	332	290
afpersing	399	326	302	306	308	297	309	283	281	273	240	258
Vermogensmisdrijven	78	73	68	64	58	55	61	60	64	74	75	74
valsheidsmisdrijven	91	100	91	88	89	89	81	77	86	114	109	108
eenvoudige diefstal	33	29	26	24	23	23	26	26	28	34	36	34
gekwalificeerde diefstal	95	93	92	89	82	78	85	84	90	100	102	93
verduistering	65	64	62	61	57	58	69	75	69	72	68	68
bedrog	108	107	118	108	87	83	97	91	112	118	108	116
heling en schuldheiling	86	73	68	75	68	65	80	73	65	78	70	69
Vernieling en openbare orde	125	138	129	126	108	104	134	113	115	129	124	127
tegen de openbare orde	133	191	145	163	128	128	186	137	145	179	159	180
discriminatie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
gemeengevaarlijke misdrijven	261	275	294	277	274	265	282	264	285	304	275	254
tegen het openbaar gezag	81	79	76	77	71	78	90	87	87	86	92	89
schennis der eerbaarheid	x	x	14	30	21	26	33	22	19	29	31	20
vernieling	40	33	32	36	30	29	35	34	33	39	37	39
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	310	309	264	241	320	261	262	271	235	192	203	279

Tabel 5.17 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	30	32	29	32	32	33	33	35	30	33	33	39
rijden onder invloed	22	30	25	22	23	22	28	28	27	31	32	33
doorrijden na ongeval	24	21	24	21	27	25	37	33	35	33	40	47
overige misdrijven Wegenverkeerswet	36	34	32	39	36	39	37	41	31	35	33	42
Wet op de economische delicten	50	36	63	52	40	45	116	117	57	60	84	70
Opiumwet	255	262	291	278	277	277	283	298	282	281	250	208
harddrugs	262	269	301	292	296	292	293	308	291	293	261	222
softdrugs	133	120	154	116	105	84	121	108	130	122	126	85
Wet wapens en munitie	76	87	93	101	100	98	186	153	155	163	180	158
Overige strafwetten en onbekend	87	85	80	103	90	84	80	81	81	89	120	91
Totaal	151	151	154	140	133	130	138	144	143	153	152	142

* Berekend op basis van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezet, van de strafduur is afgetrokken. Er is geen gemiddelde duur berekend als het aantal straffen kleiner of gelijk is aan 5.

Bron: CBS

Tabel 5.18 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen in detentiearen* en naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	8.137	7.714	7.440	6.877	7.315	7.183	8.008	8.835	9.756	9.965	8.841	7.284
Geweldsmisdrijven	4.479	4.328	4.385	3.825	4.140	4.259	4.414	5.022	5.412	5.584	5.081	3.994
verkrachting	288	285	299	298	273	245	246	347	327	297	276	238
feitelijke aanranding der eerbaarheid	23	19	36	11	33	27	30	27	42	40	40	35
overtige seksuele misdrijven	212	231	225	188	160	176	196	174	179	240	184	172
bedreiging	58	65	66	71	79	92	132	157	201	236	233	186
misdrijven tegen het leven	1.411	1.446	1.544	1.433	1.468	1.750	1.726	1.959	2.102	2.041	1.823	1.423
mishandeling	254	188	239	260	307	347	345	376	451	528	517	510
dood en lichamelijk letsel door schuld	3	2	1	1	-	0	-	0	1	1	2	1
diefstal met geweld	1.995	1.906	1.790	1.397	1.612	1.460	1.551	1.818	1.923	2.038	1.876	1.307
afpersing	236	187	185	166	209	162	189	164	185	162	130	122
Vermogensmisdrijven	3.103	2.762	2.464	2.466	2.450	2.249	2.733	2.949	3.411	3.306	2.703	2.238
valsheidsmisdrijven	463	354	368	338	386	295	452	524	580	453	391	389
eenvoudige diefstal	325	327	320	349	379	391	435	496	561	591	493	354
gekwalificeerde diefstal	2.057	1.843	1.557	1.533	1.422	1.293	1.479	1.577	1.888	1.863	1.502	1.221
verduistering	31	33	28	31	36	44	54	53	56	56	47	41
bedrog	60	63	71	66	70	64	89	81	116	112	108	92
heling en schuldheiling	167	143	121	149	157	163	224	218	210	231	163	141
Vernieling en openbare orde	393	435	431	458	485	494	665	619	676	840	791	735
tegen de openbare orde	155	217	165	214	201	196	305	244	253	343	336	336
discriminatie	-	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0
gemeengevaarlijke misdrijven	150	133	185	143	170	153	187	183	199	240	204	175
tegen het openbaar gezag	62	61	52	69	78	111	133	145	179	202	201	177
schennis der eerbaarheid	0	0	0	1	1	1	1	1	1	2	1	1
vernieling	25	25	28	32	34	34	39	45	43	53	48	47
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	162	189	160	127	239	181	196	246	257	235	265	317

Tabel 5.18 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	88	82	74	80	95	125	113	119	129	142	117	120
rijden onder invloed	23	36	26	18	22	24	40	40	42	45	41	40
doorrijden na ongeval	3	3	2	3	4	4	6	6	9	6	8	5
overige misdrijven Wegenverkeerswet	61	43	46	59	69	98	67	73	79	90	68	75
Wet op de economische delicten	26	19	30	13	16	27	14	5	5	6	10	5
Opiumwet	2.077	2.201	2.495	2.498	2.415	2.293	2.833	4.054	4.284	3.507	2.644	2.195
harddrugs	2.021	2.155	2.406	2.415	2.323	2.240	2.763	3.982	4.168	3.391	2.530	2.102
softdrugs	56	45	89	83	92	52	70	73	117	115	114	92
Wet wapens en munitie	105	103	100	100	110	100	230	182	220	245	251	198
Overige strafwetten en onbekend	40	41	43	57	49	33	66	54	71	97	97	66
Totaal	10.473	10.159	10.182	9.625	10.001	9.763	11.264	13.249	14.465	13.961	11.959	9.867

* Detentiejaren zijn berekend door de som te nemen van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezeten, van de strafduur is afgetrokken.

Bron: CBS

Tabel 5.19 (Vervolg)

	Meervoudige kamer										Politierechter										Kinderrechter									
	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006						
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	276	273	291	324	320	255	286	307	292	184	204	190	191	167	174	182	210	196	199	217	178	150	184	188						
Wegenverkeerswet																														
rijden onder invloed	334	310	358	398	323	248	x	392	208	160	179	180	183	157	147	151	146	217	188	170	145	140	168	152						
doorrijden na ongeval	x	x	x	x	275	340	x	337	255	264	273	261	246	198	193	197	224	208	212	224	165	153	188	156						
overige misdrijven Wegenverkeerswet	300	307	314	281	267	249	251	254	261	232	244	236	233	195	182	187	197	184	222	200	186	155	148	161						
Wet op de economische delicten	496	438	533	487	475	401	318	395	296	287	318	310	294	269	297	302	x	x	x	281	194	164	189	207						
Opiumwet																														
harddrugs	167	178	167	153	168	169	180	182	182	158	151	162	148	135	133	133	184	153	174	170	163	124	138	145						
softdrugs	295	335	351	329	306	282	338	334	299	237	238	195	203	186	185	210	x	222	203	x	195	136	139	146						
Wet wapens en munitie	274	225	231	231	222	206	205	216	293	213	229	223	217	179	189	198	278	210	232	202	201	141	184	152						
Totaal*	225	231	239	232	232	210	232	235	243	193	201	193	191	172	174	184	224	202	218	205	180	151	166	161						

x Bij gering aantal zaken (<10) geen gemiddelde doorlooptijd weergegeven.

* Inclusief overige strafwetten en onbekend.

Bron: CBS

Tabel 5.20 Schadevergoeding aan ex-verdachten wegens ondergane hechtenis*

	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(abs.)									
Aantal verzoeken om schadevergoeding waarover in het jaar werd beslist	1.977	3.407	3.873	4.660	4.576	4.254	4.460	5.302	5.691	6.665
Aantal verzoeken waarop schadevergoeding werd toegekend	1.668	2.994	3.333	3.839	4.029	3.705	3.799	4.565	4.991	5.951
Toegekende schadevergoedingen (in miljoenen euro's)	4,4	9,1	8,8	11,8	12,0	14,7	12,3	13,4	13,1	17,2
Gemiddeld bedrag per toegekende schadevergoeding (in euro's)	2.630	3.026	2.633	3.087	2.985	3.974	3.230	2.927	2620	2883

* Op grond van artikelen 89 en 591a Sv.

Bron: CBS

Tabel 5.21 Halt- en Stop-verwijzingen*

	Halt	Stop	Totaal
1987	1.184		1.184
1988	2.154		2.154
1989	4.738		4.738
1990	6.456		6.456
1991	8.948		8.948
1992	11.084		11.084
1993	11.167		11.167
1994	14.316		14.316
1995	17.235		17.235
1996	21.413		21.413
1997	20.867		20.867
1998	21.748		21.748
1999			22.756**
2000	18.948	1.784	20.732
2001	18.056	1.639	19.695
2002	19.665	1.962	21.627
2003	20.951	2.304	23.255
2004	21.496	2.167	23.663
2005	22.215	1.948	24.163
2006	22.985	2.069	25.054

* Inclusief de doorverwijzingen tussen Halt-bureaus.

** In 1999 is de Stop-reactie ingevoerd. Het is niet mogelijk om voor dit jaar het totaal aantal verwijzingen uit te splitsen naar Halt- en Stop-verwijzingen.

Bron: CBS

Tabel 5.22 Halt-afdoeningen* en Stop-reacties (al dan niet met succes uitgevoerd)

	Halt	Stop	Totaal
2000	19.482	1.761	21.243
2001	17.359	1.378	18.737
2002	17.721	1.505	19.226
2003	20.586	1.941	22.527
2004	20.068	2.085	22.153
2005	22.962	2.109	25.071
2006	22.184	1.975	24.159

* Het aantal afdoeningen is niet gelijk aan het aantal verwijzingen (zie tabel 5.21), omdat:

- in een jaar ook verwijzingen uit het voorgaande jaar kunnen zijn afgehandeld via Halt of Stop;
- afronding van een Halt-afdoening of Stop-reactie in een volgend jaar kan plaatsvinden en dan in dat jaar geteld wordt;
- sommige verwijzingen niet in een Halt-afdoening of Stop-reactie geresulteerd hebben (zijn niet in behandeling genomen).

Bron: Halt Nederland

Tabel 5.23 Geslaagde Halt-afdoeningen en Stop-reacties naar 'Halt-feit', 2006

	Halt	Stop
Algemene veiligheid	578	116
Baldadigheid	2.812	178
Openbare orde	44	-
Vermogensdelicten	7.553	590
Vernieling	4.435	468
Vuurwerkdelficten	3.913	393
Niet Halt-waardige feiten	2.029	84
Totaal	21.364	1.829

Bron: Halt Nederland

Tabel 5.24 Ingeschreven en afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten

	Ingeschreven zaken OM	Afdoeningen door het OM	Afdoeningen door de rechter*
1995	23.923	15.887	7.017
1996	26.213	16.769	7.580
1997	27.456	18.420	7.442
1998	27.535	17.768	7.895
1999	27.071	16.533	8.311
2000	26.993	17.627	9.004
2001	27.544	18.873	8.903
2002	28.465	19.521	10.014
2003	31.060	20.238	10.782
2004	33.819	21.193	11.897
2005	35.875	23.289	12.292
2006	36.519	24.019	12.441

* Exclusief voegingen ter zitting.

Bron: CBS

Tabel 5.25 Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	21.846	23.996	24.947	24.960	24.629	24.748	25.214	25.830	27.478	30.632	32.639	33.247	91,0
Geweldsmisdrijven	4.444	5.093	5.606	5.668	6.099	6.229	6.499	6.485	6.933	7.977	8.767	8.744	23,9
verkrachting	158	145	173	125	156	161	188	150	133	253	195	177	0,5
feitelijke aanranding der eerbaarheid	205	224	244	217	317	279	270	294	253	278	288	255	0,7
overige seksuele misdrijven	150	178	193	180	204	158	162	164	172	145	202	187	0,5
bedreiging	399	564	551	588	645	688	703	780	949	1.408	1.463	1.500	4,1
misdrijven tegen het leven	168	192	173	229	207	253	244	311	254	341	357	252	0,7
mishandeling	1.759	2.217	2.578	2.571	2.753	2.863	3.007	3.150	3.512	3.817	4.533	4.751	13,0
dood en lichamelijk letsel door schuld	4	3	8	4	1	5	3	5	2	2	2	5	0,0
diefstal met geweld	1.440	1.389	1.481	1.622	1.689	1.703	1.798	1.529	1.549	1.631	1.637	1.513	4,1
afpersing	161	181	205	132	127	119	124	102	109	102	90	104	0,3
Vermogensmisdrijven	12.659	12.745	12.572	12.493	11.684	11.487	11.040	11.229	11.276	12.470	12.659	12.801	35,1
valsheidsmisdrijven	207	208	200	202	270	385	394	331	252	353	287	289	0,8
eenvoudige diefstal	2.949	3.230	3.525	3.492	3.387	3.376	3.210	3.240	3.237	3.529	3.723	3.599	9,9
gekwalificeerde diefstal	8.256	8.119	7.635	7.589	6.746	6.363	5.999	6.101	6.269	6.782	6.807	6.852	18,8
verduistering	189	177	225	226	332	402	396	467	494	441	427	471	1,3
bedrog	95	144	127	158	140	143	145	155	114	198	224	252	0,7
heling en schuldheiling	963	867	860	826	809	818	896	935	910	1.167	1.191	1.338	3,7
Vernieling en openbare orde	4.594	6.011	6.587	6.531	6.498	6.545	7.138	7.475	8.429	9.247	10.232	10.681	29,2
tegen de openbare orde	2.653	3.757	3.802	3.605	3.588	3.709	4.296	4.713	5.233	5.970	6.651	6.803	18,6
discriminatie	9	38	16	14	15	14	31	36	29	53	68	44	0,1
gemeengevaarlijke misdrijven	336	381	496	508	533	544	534	518	710	665	730	814	2,2
tegen het openbaar gezag	264	259	305	330	448	441	481	514	661	737	682	707	1,9
schennis der eerbaarheid	23	33	47	29	31	49	38	44	37	49	37	33	0,1
vernieling	1.309	1.543	1.921	2.045	1.883	1.788	1.758	1.650	1.759	1.773	2.064	2.280	6,2
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	149	147	182	268	348	487	537	641	840	938	981	1.021	2,8

Tabel 5.25 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wegenverkeerswet	594	645	736	799	783	829	854	842	975	926	959	1.025	2,8
rijden onder invloed	180	200	266	325	330	372	419	396	517	451	538	628	1,7
doorrijden na ongeval	200	237	267	277	253	280	257	252	260	251	225	201	0,6
overige misdrijven Wegenverkeerswet	214	208	203	197	200	177	178	194	198	224	196	196	0,5
Wet op de economische delicten	84	79	121	295	115	91	137	173	1.087	512	565	631	1,7
Opiumwet	331	417	599	434	390	324	463	528	525	654	742	730	2,0
harddrugs	248	341	490	351	304	249	368	426	420	422	435	398	1,1
softdrugs	83	76	109	83	86	75	95	102	105	232	307	332	0,9
Wet wapens en munitie	427	534	640	584	641	515	611	626	741	875	760	739	2,0
Overige strafwetten en onbekend	640	542	413	463	513	486	265	466	254	220	210	147	0,4
Totaal	23.923	26.213	27.456	27.535	27.071	26.993	27.544	28.465	31.060	33.819	35.875	36.519	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.26 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												%
Wetboek van Strafrecht	14.405	14.914	16.654	15.797	14.793	15.818	17.001	17.484	17.504	18.895	20.767	21.538	89,7
Geweldsmisdrijven	2.060	2.306	2.679	2.616	2.602	2.892	3.247	3.408	3.428	3.742	4.486	4.653	19,4
verkrachting	50	56	62	32	44	38	42	53	40	59	35	63	0,3
feitelijke aanranding der eerbaarheid	122	120	130	111	119	165	194	162	142	145	136	121	0,5
overige seksuele misdrijven	83	76	115	80	89	71	83	98	57	48	79	64	0,3
bedreiging	246	302	335	365	354	409	481	503	566	792	909	926	3,9
misdrijven tegen het leven	25	35	19	28	31	45	32	43	31	22	48	28	0,1
mishandeling	1.092	1.316	1.554	1.582	1.659	1.816	1.992	2.163	2.284	2.394	2.959	3.156	13,1
dood en lichamelijk letsel door schuld	2	2	3	4	-	3	3	3	1	-	-	2	0,0
diefstal met geweld	353	338	387	361	274	309	374	349	271	260	291	260	1,1
afpersing	87	61	74	53	32	36	46	34	36	22	29	33	0,1
Vermogensmisdrijven	9.094	8.683	9.027	8.564	7.524	7.931	7.888	7.883	7.517	8.034	8.441	8.502	35,4
valsheidsmisdrijven	153	139	124	153	145	260	304	256	232	269	252	208	0,9
eenvoudige diefstal	2.305	2.339	2.599	2.448	2.331	2.383	2.358	2.294	2.221	2.466	2.603	2.571	10,7
gekwalificeerde diefstal	5.482	5.052	5.126	4.848	3.944	4.074	3.943	3.960	3.787	3.861	4.135	4.036	16,8
verduistering	142	143	161	176	219	308	312	384	416	347	355	382	1,6
bedrog	70	110	105	109	113	96	116	136	102	143	162	194	0,8
heling en schuldheling	942	900	912	830	772	810	855	853	759	948	934	1.111	4,6
Vernieling en openbare orde	3.171	3.805	4.788	4.464	4.423	4.647	5.438	5.707	5.911	6.384	7.078	7.619	31,7
tegen de openbare orde	1.638	2.196	2.729	2.370	2.338	2.527	3.207	3.543	3.677	4.017	4.507	4.826	20,1
discriminatie	11	17	24	5	6	13	26	29	20	34	43	37	0,2
gemeengevaarlijke misdrijven	179	203	285	232	229	255	271	276	327	337	351	395	1,6
tegen het openbaar gezag	193	185	260	268	315	307	404	419	535	586	535	527	2,2
schennis der eerbaarheid	16	25	34	16	22	39	30	32	27	35	30	27	0,1
vernieling	1.134	1.179	1.456	1.573	1.513	1.506	1.500	1.408	1.325	1.375	1.612	1.807	7,5
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	80	120	160	153	244	348	428	486	648	735	762	764	3,2

Tabel 5.26 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
(abs.)													%
Wegenverkeerswet	437	536	521	620	594	693	738	713	784	745	773	824	3,4
rijden onder invloed	161	181	194	267	262	320	375	355	457	399	461	548	2,3
doorrijden na ongeval	129	201	207	215	189	243	216	218	199	217	200	156	0,6
overige misdrijven Wegenverkeerswet	147	154	120	138	143	130	147	140	128	129	112	120	0,5
Wet op de economische delicten	70	76	95	289	120	91	119	160	954	439	490	506	2,1
Opiumwet	183	250	329	252	156	150	244	281	251	367	490	447	1,9
harddrugs	123	158	239	176	102	93	170	184	177	188	216	192	0,8
softdrugs	60	92	90	76	54	57	74	97	74	179	274	255	1,1
Wet wapens en munitie	356	414	567	479	516	460	549	551	664	705	699	651	2,7
Overige strafwetten en onbekend	436	579	254	331	354	415	222	332	81	42	70	53	0,2
Totaal	15.887	16.769	18.420	17.768	16.533	17.627	18.873	19.521	20.238	21.193	23.289	24.019	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.27 Door het Openbaar Ministerie afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten naar wijze van afdoening

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs)												%
Septot	8.294	7.803	7.595	5.944	5.043	5.277	5.066	4.403	3.849	3.745	4.249	4.837	20,1
technisch sepot	3.518	3.303	3.358	2.916	2.429	2.346	2.164	1.882	1.514	1.489	1.574	1.650	6,9
w.o.													
geen wettig bewijs	2.423	2.415	2.498	2.228	1.956	1.800	1.697	1.480	1.101	1.167	1.260	1.367	5,7
beleidsseptot	4.776	4.500	4.237	3.028	2.614	2.931	2.902	2.521	2.335	2.256	2.675	3.187	13,3
w.v.													
op gronden samenhangend met maatregelen van anderen dan de officier van justitie	111	105	194	139	142	135	111	180	208	228	238	256	1,1
w.o.													
ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert	60	67	151	89	90	77	66	86	135	144	140	146	0,6
op gronden samenhangend met de algemene rechtsorde	133	84	87	55	89	71	101	83	54	45	52	63	0,3
w.o.													
onvoldoende nationaal belang	131	83	87	53	87	71	101	83	54	44	52	62	0,3
op gronden samenhangend met het gepleegde feit	1.560	1.411	1.434	1.177	1.037	1.283	1.300	970	882	800	977	1.121	4,7
w.o.													
gering feit	607	398	399	291	279	181	225	176	163	191	249	310	1,3
gering aandeel in het feit	319	357	351	285	232	227	301	233	216	208	297	366	1,5
oud feit	609	616	639	583	498	834	727	543	469	362	376	393	1,6
op gronden samenhangend met de persoon van de verdachte	2.415	2.437	2.087	1.201	990	1.010	998	951	863	845	921	1.083	4,5
w.o.													
leeftijd	413	230	185	111	120	56	72	45	28	25	21	31	0,1
recente bestraffing	491	504	539	458	338	413	315	247	207	197	162	232	1,0
door feit of gevolgen getroffen	93	109	97	95	87	97	125	130	104	128	147	171	0,7
gezondheidstoestand	47	53	71	48	43	66	50	80	88	78	92	97	0,4
gewijzigde omstandigheden	169	134	115	141	162	133	168	219	185	192	310	339	1,4
dienstverlening	1.047	1.202	919	201	82	46	58	38	45	72	70	80	0,3

Tabel 5.27 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
(abs)													%
op gronden samenhangend met de verhouding tussen verdachte en benadeelde	557	463	435	456	356	432	395	339	331	340	489	668	2,8
w.o.													
verhouding tot de benadeelde geregeld medeschuld van benadeelde	432	336	285	284	212	268	237	180	156	147	193	248	1,0
beperkte kring	71	79	87	106	112	106	100	107	123	141	218	303	1,3
w.v.	45	41	55	53	21	46	49	38	43	42	51	81	0,3
voorwaardelijk sepot	1.499	1.746	1.603	866	777	737	986	1.063	1.014	1.015	1.224	1.376	5,7
onvoorwaardelijk sepot	2.403	1.942	1.698	1.289	1.038	832	733	555	554	554	773	1.250	5,2
'kaal' sepot	874	812	936	873	799	1.362	1.183	903	767	697	678	561	2,3
Voeging ad informandum	958	921	1.312	1.357	998	913	943	742	747	711	672	626	2,6
Voeging ter berechting	1.861	2.040	2.424	2.443	1.922	2.392	2.436	2.306	1.995	2.241	2.526	2.650	11,0
Transactie*	3.689	4.822	5.879	6.738	7.276	7.757	9.347	11.048	12.698	13.460	14.780	14.703	61,2
w.o.													
betaling geldsom	2.944	2.672	1.894	1.686	1.499	1.381	1.351	1.367	1.792	1.438	1.520	1.403	5,8
schadevergoeding	280	252	316	452	276	246	839	1.090	1.351	1.355	1.517	1.506	6,3
taakstraf	7	1.789	3.430	4.358	5.261	5.893	6.670	8.003	8.596	9.507	10.311	10.284	42,8
Overdracht naar een ander parket	948	1.026	1.112	1.177	1.197	1.134	1.064	997	917	1.016	1.047	1.191	5,0
Overig en onbekend*	137	157	98	109	97	154	17	25	32	20	15	12	0,0
Totaal	15.887	16.769	18.420	17.768	16.533	17.627	18.873	19.521	20.238	21.193	23.289	24.019	100

* In 2000 zijn lik-op-stuk afdoeningen nog opgenomen in de categorie 'Overig en onbekend'. M.i.v.2001 worden ze geteld bij 'Transacties'.

Bron: CBS

Tabel 5.28 Door de officier van justitie toegepaste transacties met als voorwaarde leer- of werkproject* in rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	1.032	2.881	4.172	4.351	5.053	5.575	6.277	7.484	7.927	8.771	9.483	9.522
Geweldsmisdrijven	142	463	739	742	948	1.040	1.267	1.475	1.595	1.733	1.977	1.983
verkrachting	4	0	0	0	1	1	1	2	3	2	2	2
feitelijke aanranding der eerbaarheid	12	33	47	37	50	61	80	77	56	76	54	40
overtige seksuele misdrijven	7	11	17	10	11	10	14	22	19	6	18	6
bedreiging	9	62	79	108	115	115	179	195	266	388	415	388
misdrijven tegen het leven	1	2	0	0	2	0	2	3	1	1	4	1
mishandeling	79	307	520	532	717	791	923	1.121	1.187	1.198	1.435	1.494
dood en lichamenlijk letsel door schuld	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
diefstal met geweld	24	37	58	45	42	53	51	47	51	50	45	28
afpersing	6	11	17	10	10	8	17	8	12	12	4	14
Vermogensmisdrijven	633	1.553	2.084	2.221	2.486	2.703	2.888	3.389	3.535	3.860	4.026	4.022
valsheidsmisdrijven	6	16	13	19	40	60	48	80	61	95	100	87
eenvoudige diefstal	112	326	440	522	676	750	842	940	1.010	1.136	1.198	1.146
gekwalificeerde diefstal	455	1.025	1.351	1.393	1.390	1.409	1.499	1.705	1.825	1.902	2.036	1.960
verduistering	16	35	60	66	104	154	151	213	233	182	184	219
bedrog	4	27	27	26	28	29	32	50	50	67	61	59
heling en schuldheiling	40	124	193	195	248	301	316	401	356	478	447	551
Vernieling en openbare orde	253	840	1.329	1.375	1.569	1.754	2.019	2.470	2.563	2.929	3.194	3.203
tegen de openbare orde	158	614	915	911	948	1.137	1.406	1.693	1.708	1.856	2.179	2.202
discriminatie	0	2	2	0	0	5	8	12	9	11	20	15
gemeengevaarlijke misdrijven	12	66	76	62	87	96	89	142	153	186	184	186
tegen het openbaar gezag	5	15	35	60	79	78	132	154	214	244	241	209
schennis der eerbaarheid	2	3	5	3	11	7	11	14	14	13	13	15
vernieling	76	140	296	339	444	431	373	455	465	519	557	576
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	4	25	20	13	50	78	103	150	234	249	286	314

Tabel 5.28 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	9	33	64	63	82	134	153	173	240	213	233	238
rijden onder invloed	4	5	9	11	14	34	45	52	88	71	118	124
doorrijden na ongeval	3	13	27	21	34	63	55	64	92	82	74	56
overige misdrijven Wegenverkeerswet	2	15	28	31	34	37	53	57	60	60	41	58
Wet op de economische delicten	0	2	6	12	23	13	5	4	33	46	102	110
Opiumwet	1	12	31	25	16	20	43	78	89	143	180	149
harddrugs	0	11	27	20	14	16	33	57	60	61	70	61
softdrugs	1	1	4	5	2	4	10	21	29	82	110	88
Wet wapens en munitie	3	25	64	85	134	179	214	271	337	401	367	335
Overige strafwetten en onbekend	9	38	12	21	35	18	36	31	15	5	16	10
Totaal	1.054	2.991	4.349	4.557	5.343	5.939	6.728	8.041	8.641	9.579	10.381	10.364

* Het betreffen hier alternatieve sancties volgens het officiersmodel.

Bron: CBS

Tabel 5.29 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken* met minderjarige verdachten naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	6.661	7.234	7.030	7.416	7.847	8.499	8.327	9.266	9.944	11.002	11.379	11.636	93,5
Geweldsmisdrijven	1.822	2.051	2.175	2.356	2.492	2.703	2.732	2.983	3.132	3.479	3.655	3.544	28,5
verkrachting	72	52	58	54	65	62	80	80	60	100	86	69	0,6
feitelijke aanranding der eerbaarheid	62	97	100	121	101	125	123	140	134	124	152	135	1,1
overige seksuele misdrijven	81	83	118	106	111	113	106	102	131	138	144	121	1,0
bedreiging	104	110	139	142	183	219	188	257	382	491	544	526	4,2
misdrijven tegen het leven	52	86	90	91	87	82	133	119	116	119	170	111	0,9
mishandeling	506	582	594	729	761	927	899	1.045	1.169	1.308	1.413	1.523	12,2
dood en lichamelijk letsel door schuld	5	1	1	3	1	3	2	3	1	2	1	1	0,0
diefstal met geweld	887	979	1.002	1.033	1.095	1.106	1.135	1.178	1.069	1.122	1.081	1.004	8,1
afpersing	53	61	73	77	88	66	66	59	70	75	64	54	0,4
Vermogensmisdrijven	3.545	3.657	3.134	3.212	3.362	3.623	3.436	3.876	3.971	4.307	4.271	4.454	35,8
valsheidsmisdrijven	91	69	74	49	52	106	79	123	85	100	71	83	0,7
eenvoudige diefstal	366	404	398	417	480	565	542	639	680	767	698	780	6,3
gekwalificeerde diefstal	2.803	2.841	2.372	2.401	2.427	2.462	2.285	2.557	2.614	2.768	2.817	2.874	23,1
verduistering	39	61	45	51	80	131	174	114	150	174	177	160	1,3
bedrog	18	12	12	32	22	29	35	37	38	47	54	60	0,5
heling en schuldheiling	228	270	233	262	301	330	321	406	404	451	454	497	4,0
Vernieling en openbare orde	1.259	1.490	1.683	1.795	1.935	2.070	2.069	2.275	2.686	2.992	3.230	3.438	27,6
tegen de openbare orde	780	1.016	1.100	1.165	1.210	1.269	1.366	1.456	1.838	2.010	2.227	2.295	18,4
discriminatie	2	3	2	4	4	1	1	2	7	12	16	21	0,2
gemeengevaarlijke misdrijven	187	142	186	217	219	268	246	279	267	294	304	351	2,8
tegen het openbaar gezag	30	47	49	49	113	123	116	123	165	173	204	205	1,6
schennis der eerbaarheid	6	6	11	4	9	13	10	15	13	11	13	14	0,1
vernieling	254	276	335	356	380	396	330	400	396	492	466	552	4,4
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	35	36	38	53	58	103	90	132	155	224	223	200	1,6

Tabel 5.29 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wegenverkeerswet	81	77	98	132	133	145	158	167	166	180	197	202	1,6
rijden onder invloed	25	20	27	48	42	41	52	55	55	53	84	81	0,7
doorrijden na ongeval	22	25	33	37	39	47	62	48	42	47	47	53	0,4
overige misdrijven Wegenverkeerswet	34	32	38	47	52	57	44	64	69	80	66	68	0,5
Wet op de economische delicten	7	5	5	12	6	10	9	15	70	92	81	80	0,6
Opiumwet	123	133	180	204	177	164	180	232	276	259	277	249	2,0
harddrugs	118	127	173	187	161	142	166	225	249	210	227	194	1,6
softdrugs	5	6	7	17	16	22	14	7	27	49	50	55	0,4
Wet wapens en munitie	95	75	89	87	100	109	111	143	151	173	167	177	1,4
Overige strafwetten en onbekend	50	56	40	44	48	77	118	191	175	191	191	97	0,8
Totaal	7.017	7.580	7.442	7.895	8.311	9.004	8.903	10.014	10.782	11.897	12.292	12.441	100,0

* Exclusief voegingen ter zitting.

Bron: CBS

Tabel 5.30 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: schuldigverklaringen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	6.373	6.931	6.727	7.074	7.420	7.990	7.841	8.748	9.404	10.426	10.674	10.736	94,0
Geweldsmisdrijven	1.748	1.967	2.100	2.258	2.368	2.533	2.577	2.812	2.970	3.282	3.448	3.298	28,9
verkrachting	62	40	51	47	55	46	68	66	54	81	74	55	0,5
feitelijke aanranding der eerbaarheid	54	94	97	114	92	107	108	124	118	116	131	120	1,1
overige seksuele misdrijven	77	73	114	100	107	105	99	93	119	128	140	108	0,9
bedreiging	99	100	136	137	173	211	182	246	373	464	513	485	4,2
misdrijven tegen het leven	51	83	86	84	82	77	122	107	105	113	160	102	0,9
mishandeling	476	560	563	691	718	871	844	988	1.107	1.232	1.336	1.432	12,5
dood en lichamelijk letsel door schuld	5	1	1	3	1	3	1	3	1	2	1	1	0,0
diefstal met geweld	874	956	982	1.012	1.055	1.052	1.089	1.129	1.028	1.076	1.031	944	8,3
afpersing	50	60	70	70	85	61	64	56	65	70	62	51	0,4
Vermogensmisdrijven	3.414	3.532	3.028	3.088	3.211	3.442	3.261	3.694	3.796	4.136	4.024	4.178	36,6
valsheidsmisdrijven	88	63	69	49	49	98	75	116	80	96	66	79	0,7
eenvoudige diefstal	337	377	378	391	440	529	503	590	635	722	642	716	6,3
gekwalificeerde diefstal	2.721	2.770	2.304	2.325	2.339	2.355	2.176	2.460	2.514	2.674	2.676	2.714	23,8
verduistering	37	53	43	48	79	125	168	107	148	166	166	148	1,3
bedrog	17	11	9	29	20	29	33	35	35	46	53	56	0,5
heling en schuldhealing	214	258	225	246	284	306	306	386	384	432	421	465	4,1
Vernieling en openbare orde	1.178	1.398	1.565	1.675	1.788	1.922	1.925	2.121	2.494	2.800	2.999	3.084	27,0
tegen de openbare orde	738	959	1.034	1.085	1.127	1.179	1.278	1.351	1.712	1.879	2.060	2.070	18,1
discriminatie	2	2	2	3	4	-	1	2	5	11	16	19	0,2

Tabel 5.30 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
gemeengevaarlijke misdrijven tegen het openbaar gezag	180	137	172	209	213	254	235	264	247	278	292	328	2,9
schennis der eerbaarheid	23	40	41	45	82	116	103	115	154	164	191	176	1,5
vermeelijng	6	5	10	4	7	12	9	14	11	11	13	12	0,1
	229	255	306	329	355	361	299	375	365	457	427	479	4,2
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	33	34	34	53	53	93	78	121	144	208	203	176	1,5
Wegenverkeerswet	79	75	94	127	129	139	152	159	157	169	190	190	1,7
rijden onder invloed	25	19	27	47	42	40	51	54	54	52	83	80	0,7
doorrijden na ongeval	21	25	31	34	37	45	57	44	38	42	45	46	0,4
overige misdrijven Wegenverkeerswet	33	31	36	46	50	54	44	61	65	75	62	64	0,6
Wet op de economische delicten	7	5	4	9	5	8	9	12	63	82	77	57	0,5
Opiumwet	118	125	176	196	168	155	175	223	271	252	266	239	2,1
harddrugs	113	119	170	180	152	136	163	216	245	204	218	186	1,6
softdrugs	5	6	6	16	16	19	12	7	26	48	48	53	0,5
Wet wapens en munitie	90	72	85	86	95	101	106	136	147	164	160	167	1,5
Overige strafwetten en onbekend	43	52	36	39	42	68	54	52	50	44	27	28	0,2
Totaal	6.710	7.260	7.122	7.531	7.859	8.461	8.337	9.330	10.092	11.137	11.394	11.417	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.31 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: vrijspraken en ontslagen van rechtsvervolgning naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
Wetboek van Strafrecht	205	251	260	299	370	439	353	397	448	510	580	834	90,0
Geweldsmisdrijven	59	68	64	86	107	145	120	129	130	177	165	218	23,5
verkrachting	8	10	6	7	8	12	12	14	6	17	11	13	1,4
feitelijke aanranding der eerbaarheid	7	3	2	6	7	17	14	13	14	8	19	14	1,5
overige seksuele misdrijven	3	8	4	5	3	6	7	8	12	10	4	10	1,1
bedreiging	5	7	3	2	8	8	3	10	6	25	27	38	4,1
misdrijven tegen het leven	1	3	4	7	5	5	8	10	9	6	6	7	0,8
mishandeling	23	19	25	35	41	47	45	44	52	69	65	83	9,0
dood en lichamelijk letsel door schuld	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
diefstal met geweld	9	18	18	17	33	46	29	28	28	39	31	51	5,5
afpersing	3	-	2	7	2	4	2	2	3	3	2	2	0,2
Vermogensmisdrijven	76	94	86	105	124	151	110	126	133	142	199	254	27,4
valsheidsmisdrijven	1	5	4	-	2	7	3	3	5	4	4	4	0,4
eenvoudige diefstal	20	21	16	22	34	32	24	35	34	39	44	62	6,7
gekwalificeerde diefstal	45	51	54	64	70	85	65	65	72	75	108	142	15,3
verduistering	1	7	2	3	1	4	6	6	2	5	9	11	1,2
bedrog	1	-	2	3	1	-	1	1	2	1	1	4	0,4
heling en schuldheling	8	10	8	13	16	23	11	16	18	18	33	31	3,3
Vernieling en openbare orde	68	87	106	108	135	133	115	132	176	177	200	338	36,5
tegen de openbare orde	33	53	59	72	77	79	72	87	119	120	148	214	23,1
discriminatie	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	0,2

Tabel 5.31 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)												(%)
gemeengevaarlijke misdrijven tegen het openbaar gezag	6	5	14	8	5	14	8	15	17	15	10	21	2,3
schennis der eerbaarheid	6	7	8	4	30	7	10	7	9	9	10	28	3,0
vernieling	-	1	1	-	2	-	1	1	2	-	-	2	0,2
	23	20	24	24	21	32	24	22	27	33	32	71	7,7
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	2	2	4	-	4	10	8	10	9	14	16	24	2,6
Wegenverkeerswet	2	2	3	2	3	5	5	5	7	10	6	11	1,2
rijden onder invloed	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	0,1
doorrijden na ongeval	1	-	1	1	2	2	4	2	3	5	2	7	0,8
overige misdrijven Wegenverkeerswet	1	1	2	1	1	3	-	2	4	4	3	3	0,3
Wet op de economische delicten	-	-	-	3	1	1	-	2	4	8	3	18	1,9
Opiumwet	2	6	3	7	7	7	2	8	3	6	9	9	1,0
harddrugs	2	6	2	6	7	5	1	8	3	5	7	7	0,8
softdrugs	-	-	1	1	-	2	1	-	-	1	2	2	0,2
Wet wapens en munitie	2	2	3	-	4	7	3	5	2	9	6	7	0,8
Overige strafwetten en onbekend	4	1	2	3	3	5	58	122	105	125	144	48	5,2
Totaal	215	262	271	314	388	464	421	539	569	668	748	927	100,0

Bron: CBS

Tabel 5.32 (Vervolg)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	202	246	323	324	374	459	533	529	607	452	4,0
w.o.											
voorwaardelijke jeugddetentie	73	94	96	109	70	78	130	125	104	70	0,6
Gecombineerde hoofdstraffen met een bijkomende straf en/of een overige maatregel (exclusief PIJ)											
taakstraf en jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	186	303	354	406	515	689	843	1.030	939	809	7,2
w.o.											
voorwaardelijke jeugddetentie	184	303	354	404	420	533	668	817	668	531	4,7
overige combinaties van geldboete, taakstraf, jeugddetentie of gevangenisstraf met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	14	17	15	19	23	36	30	27	21	21	0,2
Overige combinaties van straffen											
jeugddetentie met PIJ	59	81	85	80	90	98	77	137	174	148	1,3
overige combinaties	149	228	179	194	185	205	197	222	199	145	1,3
Totaal	6.996	7.414	7.752	8.343	8.220	9.169	9.944	10.996	11.233	11.210	100,0

* Het betreft een afdoening waarbij één straf is opgelegd.

Bron: CBS

Tabel 5.33 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: combinaties van opgelegde sancties naar soort misdrijven, 2006

	Wetboek van Strafrecht			Wegenvolkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermoensmisdrijven	vermieding en openbare orde overige					
Enkelvoudige hoofdstraffen of maatregelen*	1.189	1.829	1.537	79	12	82	80	16
taakstraf								
jeugddetentie								
voorwaardelijk	128	195	98	8	-	11	8	2
gedeelteeljk (on) voorwaardelijk	235	190	64	2	-	15	5	2
onvoorwaardelijk	73	141	34	2	-	6	4	-
gevangenisstraf	22	16	1			7	1	1
geldboete	50	119	97	42	32	11	14	3
plaatsing in inrichting voor jeugdigen (PIJ)	38	5	5	-	-	1	-	-
overige maatregelen (onttrekking aan het verkeer of betaling aan de staat)	2	1	7	-	-	-	-	-
Gecombineerde hoofdstraffen zonder bijkomende straf en zonder maatregel								
taakstraf met jeugddetentie	619	721	449	19	1	30	27	2
w.o.								
taakstraf met voorw jeugddetentie	423	623	392	18	1	22	25	1
taakstraf met gevangenisstraf	9	13	6	1	-	7	-	-
taakstraf met geldboete	4	11	8	1	1	3	2	-
overige combinaties van hoofdstraffen zonder bijkomende straf en zonder maatregel	4	13	2	-	-	1	-	-
Enkelvoudige hoofdstraffen** gecombineerd met een bijkomende straf en/of met een overige maatregel (exclusief PIJ)								
taakstraf met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	213	320	381	6	-	10	7	1
geldboete met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	2	6	11	-	-	-	1	-

Tabel 5.33 (Vervolg)

	Wetboek van Strafrecht			Wegenverkeerswet	Wet op de economische delicten	Opiumwet	Wet wapens en munitie	Overige strafwetten en onbekend
	geweldsmisdrijven	vermoensmisdrijven	vermieling en openbare orde overige					
gevangenisstraf met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	14	9	2	1	-	2	-	-
jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	203	171	51	1	-	18	5	-
w.o. voorwaardelijke jeugddetentie	22	35	10	1	-	2	-	-
Gecombineerde hoofdstraffen met een bijkomende straf en/of een overige maatregel (exclusief PIJ)	263	301	211	4	2	23	3	-
taakstraf en jeugddetentie met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	130	217	163	4	2	11	3	-
w.o. voorwaardelijke jeugddetentie								
overige combinaties van geldboete, taakstraf, jeugddetentie of gevangenisstraf met een bijkomende straf en/of maatregel (excl. PIJ)	2	7	5	3	-	3	1	-
Overige combinaties van straffen								
jeugddetentie met PJ	94	27	22	2	-	3	-	-
overige combinaties	63	35	30	3	2	4	2	1
Totaal	3.227	4.130	3.021	188	50	237	160	28

* Het betreft schuldigverklaringen waarbij één straf is opgelegd.

** In deze tabel zijn 'hechtenis en 'militaire detentie' geteld bij de gevangenisstraffen.

*** Het betreft hier één hoofdstraf gecombineerd met een bijkomende straf of met een maatregel.

Bron: CBS

Tabel 5.34 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: opgelegde straffen en maatregelen

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006
	(abs.)										(%)
Hoofdstrafpen*	284	254	265	279	241	233	217	215	197	128	0,8
gevangenisstraf	952	855	771	763	739	663	651	708	636	519	3,1
geldboete	2.988	3.405	3.778	3.970	4.194	4.742	5.242	5.902	5.516	4.552	27,2
jeugd detentie	3.446	3.675	4.039	4.412	4.125	4.769	5.729	6.484	7.070	7.782	46,4
werkstraf	580	736	825	947	1.218	1.382	1.151	1.187	963	874	5,2
leerproject											
Bijkomende straffen											
ontzegging rijbevoegdheid	21	39	33	32	37	30	43	50	45	49	0,3
verbeurdverklaring voorwerpen	134	120	156	131	152	172	163	178	163	150	0,9
Maatregelen											
betaling aan staat**	517	770	1.010	1.125	1.324	1.762	2.012	2.272	2.434	2.244	13,4
onttrekking aan het verkeer	130	135	148	141	154	169	170	156	174	145	0,9
plaatsing in inrichting voor jeugdigen (PJJ-maatregel)	192	240	224	213	188	202	202	250	286	239	1,4
Overige straffen en maatregelen ***	24	2	3	3	5	2	3	8	6	1	0,0
Onbekend	85	168	111	118	44	57	69	92	93	79	0,5
Totaal	9.353	10.399	11.363	12.134	12.421	14.183	15.652	17.502	17.583	16.762	100

* Het betreft zowel voorwaardelijke als onvoorwaardelijke straffen.

** Schadevergoeding en ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel.

*** Overige straffen en maatregelen: storting in waarborgfonds, openbaarmaking recht, ontzetting bepaalde rechten, plaatsing in psychiatrisch ziekenhuis, onderbewindstelling en oplegging verplichting.

Bron: CBS

Tabel 5.35 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddetentie naar duur van het onvoorwaardelijke deel*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(abs.)						
Minder dan 2 weken	63	141	216	251	281	289	266
2 weken tot 1 maand	117	173	201	247	222	343	339
1 maand tot 2 maanden	121	276	378	381	436	524	513
2 tot 3 maanden	98	192	198	222	260	296	250
3 tot 4 maanden	152	279	262	216	253	255	187
4 tot 6 maanden	191	238	243	204	267	256	193
6 maanden of langer	243	283	295	227	250	274	209
Totaal*	985	1.582	1.793	1.748	1.969	2.237	1.957
	(%)						
Minder dan 2 weken	6	9	12	14	14	13	14
2 weken tot 1 maand	12	11	11	14	11	15	17
1 maand tot 2 maanden	12	17	21	22	22	23	26
2 tot 3 maanden	10	12	11	13	13	13	13
3 tot 4 maanden	15	18	15	12	13	11	10
4 tot 6 maanden	19	15	14	12	14	12	10
6 maanden of langer	25	18	16	13	13	12	11
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Inclusief straffen met onbekende duur.

Bron: CBS

Tabel 5.36 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten opgelegde taakstraffen naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	619	3.202	3.871	4.222	4.667	5.160	5.131	5.871	6.491	7.259	7.617	8.217
Geweldsmisdrijven	132	839	1.117	1.223	1.350	1.492	1.511	1.709	1.849	2.032	2.158	2.303
verkrachting	2	9	27	17	22	12	24	25	27	33	31	20
feitelijke aanranding der eerbaarheid	3	48	69	75	62	68	75	93	79	85	88	82
overtige seksuele misdrijven	7	19	50	45	47	51	53	42	52	68	55	63
bedreiging	10	49	70	67	106	132	109	149	232	273	321	329
misdrijven tegen het leven	0	17	26	22	32	31	46	43	34	46	52	42
mishandeling	39	256	309	440	478	591	552	720	785	904	1.002	1.159
dood en lichamenlijk letsel door schuld	-	-	1	1	1	3	1	3	1	2	1	1
diefstal met geweld	68	412	529	524	555	567	610	603	611	579	567	571
afpersing	3	29	36	32	47	37	41	31	28	42	41	36
Vermogensmisdrijven	340	1.616	1.705	1.877	2.058	2.270	2.170	2.464	2.594	2.898	2.891	3.204
valsheidsmisdrijven	10	21	30	18	21	55	30	48	43	48	45	48
eenvoudige diefstal	19	139	158	177	242	298	276	334	410	459	425	529
gekwalificeerde diefstal	288	1.340	1.383	1.487	1.575	1.629	1.523	1.726	1.732	1.925	1.938	2.102
verduistering	6	24	19	31	56	83	124	88	115	128	128	132
bedrog	2	2	4	17	8	16	18	21	27	32	44	45
heling en schuldheiling	15	90	111	147	156	189	199	247	267	306	311	348
Vernieling en openbare orde	138	728	1.036	1.099	1.239	1.353	1.427	1.636	1.969	2.224	2.436	2.601
tegen de openbare orde	87	548	741	778	852	899	983	1.113	1.433	1.545	1.756	1.802
discriminatie	-	2	1	2	3	-	-	1	3	9	11	11
gemeengevaarlijke misdrijven	21	81	113	135	160	184	183	219	193	228	226	279
tegen het openbaar gezag	-	7	17	11	37	60	61	62	83	100	128	123
schennis der eerbaarheid	2	1	2	2	3	4	5	7	6	5	5	10
vernieling	28	89	162	171	184	206	195	234	251	337	310	376

Tabel 5.36 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	9	19	13	23	20	45	23	62	79	105	132	109
Wegenverkeerswet	3	17	33	44	51	52	68	75	99	104	114	126
rijden onder invloed	2	6	7	10	9	9	12	21	29	22	30	39
doorrijden na ongeval	-	4	9	12	15	17	25	11	24	22	35	37
overige misdrijven Wegenverkeerswet	1	7	17	22	27	26	31	43	46	60	49	50
Wet op de economische delicten	-	1	1	2	-	-	1	4	21	43	19	16
Opiumwet	16	60	91	95	79	79	69	98	155	142	179	158
harddrugs	16	58	88	90	70	70	65	95	140	115	145	122
softdrugs	-	2	3	5	9	9	4	3	15	27	34	36
Wet wapens en munitie	5	21	21	39	54	52	57	86	93	106	92	120
Overige strafwetten en onbekend	1	17	10	9	13	16	17	17	21	17	12	19
Totaal	644	3.318	4.027	4.411	4.864	5.359	5.343	6.151	6.880	7.671	8.033	8.656

Bron: CBS

Tabel 5.37 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboeten naar hoogte van het onvoorwaardelijke deel

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tot 50 euro	333	247	202	126	122	105	86	40	46	42	35	22
50 tot 100 euro	400	262	179	168	108	133	111	89	105	104	95	89
100 tot 150 euro	215	203	166	158	155	160	145	112	88	131	123	95
150 tot 200 euro	71	67	41	37	36	47	60	61	67	72	77	71
200 tot 300 euro	171	119	82	75	107	113	97	97	70	79	107	78
300 euro of meer	56	50	44	46	58	44	58	65	68	90	66	62
Totaal	1.246	948	714	610	586	602	557	464	444	518	503	417

Bron: CBS

Tabel 5.38 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddententies* naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	1.040	911	830	871	959	944	1.522	1.697	1.669	1.902	2.174	1.891
Geweldsmisdrijven	468	418	417	462	497	500	846	878	802	962	1.092	924
verkrachting	25	13	12	13	14	14	31	29	19	37	40	28
feitelijke aanranding der eerbaarheid	9	9	11	6	15	10	13	18	16	17	16	27
overige seksuele misdrijven	10	12	11	12	12	12	22	17	15	40	41	23
bedreiging	15	10	17	21	17	22	24	46	63	88	101	67
misdrijven tegen het leven	21	36	35	37	27	28	65	54	66	57	100	65
mishandeling	38	40	46	34	51	38	87	101	108	114	145	146
diefstal met geweld	337	289	270	314	340	358	584	590	488	583	629	541
afpersing	13	9	15	25	21	18	20	23	27	26	20	27
Vermogensmisdrijven	499	420	333	324	370	350	520	648	654	713	760	686
valsheidsmisdrijven	9	6	7	5	8	11	13	36	10	18	5	11
eenvoudige diefstal	26	21	30	32	33	43	53	72	69	83	73	67
gekwalificeerde diefstal	451	377	286	264	304	269	400	473	520	531	604	529
verduistering	4	1	1	3	3	5	11	4	3	15	13	9
bedrog	1	-	2	2	2	4	5	6	2	6	5	8
heiling en schuldheiling	8	15	7	18	20	18	38	57	50	60	60	62
Vernieling en openbare orde	73	71	80	80	85	94	146	160	207	210	306	272
tegen de openbare orde	39	58	48	44	51	52	82	95	145	140	196	174
discriminatie	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
gemeengevaarlijke misdrijven	26	7	28	29	20	29	49	44	42	50	82	66
tegen het openbaar gezag	1	2	-	4	3	6	8	11	13	9	12	7
schennis der eerbaarheid	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
vernieling	7	4	4	3	10	7	7	10	6	11	16	21
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	-	2	-	5	7	-	10	11	6	17	16	9

Tabel 5.38 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	1	-	1	1	2	2	3	7	3	5	3	4
Opiumwet	40	29	35	37	40	50	58	87	77	63	63	61
Wet wapens en munitie	5	5	5	5	6	4	13	21	18	20	24	16
Onbekend	-	1	-	-	-	-	6	1	2	5	1	3
Totaal	1.086	946	871	914	1.007	1.000	1.602	1.813	1.769	1.995	2.265	1.975

* De gegevens zijn inclusief opgelegde tuchtschoolstraffen en arresten. De jeugddetentie is in 1995 in de plaats gekomen van deze straffen.

Bron: CBS

Tabel 5.39 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties* naar gemiddelde duur in detentiedagen en naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	77	101	115	132	126	123	104	96	83	88	84	76
Geweldsmisdrijven	88	127	143	170	160	160	127	123	106	111	104	92
verkrachting	64	137	237	239	235	145	162	126	113	138	162	125
feitelijke aanranding der eerbaarheid	66	84	72	156	131	84	124	87	70	120	74	60
overige seksuele misdrijven	81	119	111	137	151	99	101	122	118	86	95	110
bedreiging	68	83	93	70	77	68	87	82	69	65	56	48
misdrijven tegen het leven	116	209	236	183	194	277	204	191	178	189	159	153
mishandeling	76	73	75	88	90	76	87	78	84	74	65	68
diefstal met geweld	91	128	146	185	173	170	126	129	106	118	109	96
afpersing	84	116	134	138	121	156	106	118	108	112	80	93
Vermogensmisdrijven	71	80	83	89	90	78	72	66	60	64	63	59
valsheidsmisdrijven	83	92	72	x	67	33	38	39	35	32	x	40
eenvoudige diefstal	46	48	38	50	57	45	42	41	35	51	40	53
gekwalificeerde diefstal	73	82	89	96	95	88	80	75	65	68	68	63
verduistering	x	x	x	x	x	44	44	x	x	40	32	47
bedrog	x	x	x	x	x	x	62	x	x	95	52	38
heiling en schuldheiling	45	55	39	55	66	32	57	50	54	54	54	42
Vernietiging en openbare orde	57	67	107	89	86	95	81	71	70	61	65	64
tegen de openbare orde	39	68	80	64	70	90	69	63	53	55	56	62
discriminatie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
gemeengevaarlijke misdrijven	86	96	161	136	163	130	114	105	146	88	93	80
tegen het openbaar gezag	x	x	x	x	x	37	41	54	30	31	66	71
schennis der eerbaarheid	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
vernietiging	50	x	x	x	40	34	31	15	32	39	45	26
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	x	x	x	x	124	x	126	85	81	103	97	133

Tabel 5.39 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	x	x	x	x	x	x	x	43	x	x	x	x
Opiumwet	81	92	95	100	133	105	105	104	89	72	71	72
Wet wapens en munitie	x	x	x	x	x	x	77	78	38	56	67	50
Onbekend	x	x	x	x	x	x	34	x	x	x	x	x
Totaal	77	100	114	130	126	122	103	96	83	87	84	76

* De gegevens zijn inclusief opgelegde tuchtschoolstraffen en arresten. De jeugdidentite is in 1995 in de plaats gekomen van deze straffen.

Er is geen gemiddelde duur berekend als het aantal straffen kleiner of gelijk is dan 5.

Bron: CBS

Tabel 5.40 Door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties in detentiejaren en naar delictgroep

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wetboek van Strafrecht	220	251	262	315	331	318	433	447	381	459	501	395
Geweldsmisdrijven	112	146	163	215	218	219	294	296	232	294	310	233
verkrachting	4	5	8	9	9	6	14	10	6	14	18	10
feitelijke aanranding der eerbaarheid	2	2	2	3	5	2	4	4	3	6	3	4
overige seksuele misdrijven	2	4	3	5	5	3	6	6	5	9	11	7
bedreiging	3	2	4	4	4	4	6	10	12	16	16	9
misdrijven tegen het leven	7	21	23	19	14	21	36	28	32	30	44	27
mishandeling	8	8	9	8	13	8	21	21	25	23	26	27
diefstal met geweld	84	101	108	159	161	167	202	209	141	189	189	142
afpersing	3	3	5	9	7	8	6	7	8	8	4	7
Vermogensmisdrijven	97	92	76	79	91	74	103	117	108	125	132	111
valsheidsmisdrijven	2	2	1	1	1	1	1	4	1	2	1	1
eenvoudige diefstal	3	3	3	4	5	5	6	8	7	12	8	10
gekwalificeerde diefstal	90	85	70	70	79	65	88	97	92	100	113	91
verduistering	1	0	0	1	1	1	1	0	0	2	1	1
bedrog	0	-	1	0	1	1	1	1	0	2	1	1
heiling en schuldheiling	1	2	1	3	4	2	6	8	7	9	9	7
Vernietiging en openbare orde	11	13	23	19	20	24	32	31	40	35	55	48
tegen de openbare orde	4	11	10	8	10	13	16	16	21	21	30	30
discriminatie	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	0
gemeengevaarlijke misdrijven	6	2	12	11	9	10	15	13	17	12	21	14
tegen het openbaar gezag	0	0	-	1	0	1	1	2	1	1	2	1
schennis der eerbaarheid	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-
vernietiging	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	2	2
Overige misdrijven Wetboek van Strafrecht	-	1	-	2	2	-	3	3	1	5	4	3

Tabel 5.40 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Wegenverkeerswet	0	-	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0
Opiumwet	9	7	9	10	15	14	17	25	19	13	12	12
Wet wapens en munitie	1	1	0	1	1	0	3	4	2	3	4	2
Onbekend	-	0	-	-	-	-	1	0	0	2	0	0
Totaal	230	260	272	326	347	333	453	477	402	477	518	410

* De gegevens zijn inclusief opgelegde tuchtschoolstraffen en arresten. De jeugd detentie is in 1995 in de plaats gekomen van deze straffen.
Bron: CBS

Tabellen bij hoofdstuk 6

Table 6.1 Capaciteit en instroom Gevangeniswezen/DBV* 1990-2006 (exclusief extramurale bezetting)

Capaciteit	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gerealiseerde** capaciteit																	
gevangeniswezen ultimo jaar***	7.677	7.650	7.773	8.151	9.439	10.249	12.087	12.553	13.055	13.207	12.617	12.806	14.261	16.336	18.270	17.757	18.718
Gemiddelde gerealiseerde** capaciteit									12.712	13.067	12.669	12.679	13.828	15.633	17.628	18.449	18.260
w.v. bestemd voor strafrechtelijke																	
gedetineerden									11.551	11.877	11.475	11.536	12.488	13.724	15.338	15.601	14.950
w.v. bestemd voor vreemdelingen-																	
bewaring en grenslogies									1.161	1.190	1.194	1.143	1.340	1.909	2.290	2.848	3.310
Instroom																	
Voorlopig gehechten															22.768	21.029	20.344
Arrestanten															11.361	19.821	20.642
Zelfmolders															3.325	3.730	3.813
w.v. elektronische detentie															2.252	2.301	2.460
w.v. insluiting in gevangenis met															1.073	1.429	1.353
beperkte beveiliging															10.177	12.511	12.512
Vreemdelingenbewaring en grenslogies																	
Totaal ingestroomd vanuit vrije											35.707	36.378	33.100	37.750	47.631	57.091	57.311
maatschappij of politiecel																	

* Hierin zijn vanaf 2002 meegeteld de extra detentieplaatsen voor drugskoeriers en illegale vreemdelingen die vallen onder de Directie Bijzondere Voorzieningen (DBV, bestaat sinds maart 2002). De personen die een penitentiaal programma volgen (met of zonder elektronisch toezicht) en de personen die in de vorm van 'kale' elektronische detentie thuis verblijven zijn niet meegeteld evenals de personen die zich in de laatste extramurale fase van de SOV- of ISD-maatregel bevinden.

** Gerealiseerde capaciteit is het aantal feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor de detentie van justitiabelen inclusief tijdelijk niet bruikbare capaciteit. De gem. gerealiseerde cap. is incl. door DJJ betaald gebruik van politiecellen.

*** Ultimo jaar is de laatste dinsdag van het jaar.

Bron: DJJ

Tabel 6.2 Capaciteit Gevangeniswezen naar bestemming, 2000-2006*, stand per ultimo september

	Huizen van bewaring**	Gesloten gevangenis	Gevangenisson beperkt beveiligd	Gevangenisson zeer beperkt beveiligd	Totale capaciteit
2000	9.259	1.979	940	255	12.433
2001	9.368	2.229	872	295	12.764
2002	10.382	2.286	823	283	13.774
2003	11.936	2.418	823	263	15.440
2004	14.189	2.744	863	320	18.116
2005	14.146	2.702	930	317	18.095
2006	13.996	3.369	1.049	321	18.735

* Voor gegevens vanaf 1960 zie tabel 6.2 in Criminaliteit en rechtshandhaving 2004.

** Incl. detentiecentra, uitzetcentra en grenshospitium.

Bron: DJI

Tabel 6.3 Gedetineerden in het gevangeniswezen* op 30 september 1990-2006 (inclusief extramuraal geplaatste justitiabelen)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Naar delict**	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
geweldd misdrijven					3.185	3.555	3.795	3.575	3.490	3.540	3.440	3.630	4.905	5.340	5.810	5.560	5.080
vermogens misdrijven					2.410	3.085	3.370	3.375	3.295	3.280	2.905	3.275	2.340	2.735	3.190	3.510	2.750
vernietiging en openbare orde					380	465	565	785	735	790	690	745	520	605	740	865	740
overige misdrijven Wetboek van Strafrecht					270	305	445	355	315	330	345	440	235	400	410	555	465
Wegenverkeerswet					80	95	70	165	130	115	105	145	35	40	125	160	125
Opiumwet					1.355	1.590	1.805	1.980	1.990	1.965	1.965	2.320	2.795	2.705	3.260	2.785	3.210
overige wetten					95	90	140	190	235	250	220	230	240	325	285	265	295
onbekend / n.v.t. (waaronder vreemdelingenbewaring)					970	1.140	1.745	1.345	1.575	1.610	2.085	1.625	1.995	1.825	2.625	3.895	3.565
Naar verblijfstitel	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
voorlopige hechtenis	2.645	2.670	2.785	2.930	3.040	3.435	4.065	4.140	4.390	4.615	4.730	5.345	5.850	5.995	6.365	6.195	5.860
gevangenisstraf	3.510	3.980	3.990	4.415	4.945	5.820	6.405	6.020	5.730	5.570	5.225	5.318	5.027	5.914	6.979	6.910	5.685
SOV/ISD-maatregel**												12	128	171	161	327	580
hechtenis					155	135	185	330	315	330	280	360	240	265	770	1.070	955
uitlevering/uitzetting					425	625	820	860	885	950	1.090	875	1.215	1.145	1.655	2.420	2.555
passanten KZ/TBS					110	285	425	370	375	295	335	385	340	245	235	285	145
overige verblijfstitels					60	30	30	55	60	115	100	120	265	240	290	390	450
Naar type inrichting	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
huizen van bewaring					5.280	6.170	7.120	7.150	7.190	7.260	7.545	7.775	8.240	9.305	11.515	12.580	10.780
gesloten gevangenis					2.320	2.850	3.240	3.095	3.135	3.130	2.845	3.270	3.305	2.425	2.530	2.615	3.310
gevangenis beperkt bevestigd					820	890	1.070	1.020	905	925	850	825	830	830	805	835	650
gevangenis zeer beperkt bevestigd					220	255	310	315	340	340	265	250	360	375	290	310	295
extramuraal					0	0	25	30	20	45	120	120	155	275	780	840	875
overig (incl. onbekend)					100	165	170	160	170	165	135	170	165	175	535	420	325
Naar strafduur	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
minder dan 1 maand					315	395	525	560	640	685	580	680	420	400	780	885	695
1 tot 3 maanden					310	435	625	580	585	655	575	670	505	560	980	1.015	835

Tabel 6.3 (Vervolg)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
3 tot 6 maanden					520	700	845	655	645	625	515	575	495	610	870	885	660
6 maanden tot 1 jaar					610	790	920	875	840	745	690	670	630	720	965	970	785
1 tot 2 jaren					900	1.040	1.140	1.185	1.035	985	905	975	995	1.025	1.165	1.025	850
2 tot 4 jaren					1.190	1.275	1.245	1.150	1.010	1.015	945	965	1.160	1.305	1.525	1.610	1.525
4 jaren of langer					1.285	1.395	1.460	1.465	1.435	1.370	1.320	1.270	1.400	1.575	1.795	1.905	1.805
nog geen straf opgelegd					3.615	4.295	5.165	5.300	5.575	5.785	6.225	6.600	7.460	7.780	6.365	6.195	5.860
Naar werelddeel van geboorte	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
Europa (inclusief Nederland)					5.480	6.420	7.220	7.135	7.135	7.150	6.820	7.120	7.310	8.015	9.425	10.000	9.115
Afrika					1.060	1.390	1.635	1.635	1.675	1.780	1.750	1.830	2.085	2.150	2.330	2.715	2.535
Azië					375	445	575	640	635	700	770	835	925	935	970	1.280	1.430
Noord- en Midden-Amerika					90	115	140	145	130	110	145	170	175	195	210	210	215
Zuid-Amerika					1.695	1.895	2.250	2.140	2.115	2.035	2.115	2.335	2.475	2.590	3.110	2.970	2.455
Oceanië / Onbekend					35	60	110	75	70	100	160	120	95	95	410	420	475
Naar geboorteland	6.890	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230
Nederland					4.370	5.115	5.720	5.665	5.535	5.595	5.310	5.605	5.580	6.235	7.330	7.910	7.185
Suriname					980	1.075	1.290	1.200	1.180	1.060	985	1.070	1.070	1.195	1.415	1.480	1.235
Nederlandse Antillen/Aruba					565	660	740	735	735	775	930	1.055	1.210	1.195	1.415	1.240	1.020
Marokko					655	840	995	935	935	905	860	810	945	985	1.050	1.190	1.040
Turkije					475	520	585	610	640	595	565	575	575	655	640	650	625
Algerije					170	275	295	350	340	410	340	310	385	435	360	350	315
Voormalig Joegoslavië					120	155	215	130	150	135	145	215	230	270	255	255	225
ander geboorteland					1.405	1.690	2.090	2.145	2.245	2.395	2.630	2.765	3.070	3.010	3.990	4.520	4.585

* De door drugskoeriers en illegale vreemdelingen bezette plaatsen van de Directie Bijzondere Voorzieningen (DBV) zijn meegeteld vanaf 2004. De DBV bestaat sinds maart

2002, maar het is niet mogelijk om de onder DBV ressorterende bezetting in de jaren 2002 en 2003 onder te verdelen naar de in deze tabel gepresenteerde grootheden.

Daardoor zijn de aantallen van 2002 en 2003 exclusief de door drugskoeriers en illegale vreemdelingen bezette plaatsen van de Directie Bijzondere Voorzieningen. Een indicatieve schatting van de onder DBV ressorterende bezetting in 2003 is ongeveer 800 gedetineerden. In 2002 is dit aantal nog lager. De extramuraal verblijvenden i.h.k.v. elektronische detentie, penitentiair programma of de laatste extramurale fase van de SOV- of ISD-maatregel zijn meegeteld.

** Dit is het delict waarvan men wordt verdacht danwel waarvoor men is veroordeeld.

*** De SOV-maatregel is ingevoerd sinds 2001. De ISD-maatregel is sinds 2004 van kracht (Bron gegevens SOV- en ISD-maatregel: DJJ).

Bron: CBS

Tabel 6.4 Gedetineerden naar geboorteland, per werelddeel en enkele landen, naar verblijfstitel, 2006 (gemeten op 3 oktober 2006)

	Voorlopige hechtenis	Gevangenisstraf	Hechtenis	Vreemdelingen	tbs-passant	Overige	Totaal
Werelddeel							
Europa (w.o. Nederland)	3.790	3.948	682	326	100	272	9.118
Afrika	706	717	93	960	12	45	2.533
Azië	253	239	28	883	6	23	1.432
Zuid-Amerika	947	1.200	149	71	23	67	2.457
Noord- en Midden-Amerika	95	102	3	9	3	3	215
Australië/Oceanië	7	2	0	2	0	0	11
Onbekend	61	57	2	306	0	38	464
Totaal	5.859	6.265	957	2.557	144	448	16.230
Enkele landen							
Nederland	2.991	3.236	611	15	89	243	7.185
Suriname	470	590	58	63	13	39	1.233
Ned. Antillen en Aruba	377	529	80		8	27	1.021
Marokko	392	393	46	179	6	25	1.041
Turkije	256	264	28	64	5	9	626
Algerije	50	62	3	199	0	3	317
Voormalig Joegoslavië	96	81	9	32	0	5	223

Bron: CBS

Tabel 6.5 Geboorteland van gedetineerden uitgesplitst naar delicttype in 2006

Type delict	Nederland	Suriname	Nederlandse Antillen/ Aruba	Marokko	Turkije	Algerije	Voormalig Joegoslavië	Ander geboorte- land
Geweldsmisdrijven	2.795	380	470	325	250	25	65	770
Vermogens- misdrijven	1.660	160	125	175	55	55	60	455
Vernieling en openbare orde	390	40	35	40	25	20	10	175
Overige misdrijven W. v. Strafrecht	225	30	35	40	25	0	5	105
Wegenverkeerswet	90	10	10	5	5	.	0	10
Opiumwet	1.260	460	235	215	165	10	30	830
Overige wetten	165	15	45	10	15	.	10	35
Onbekend/nvt/ w.o. vreemdelingen- bewaring	590	140	70	230	90	205	40	2.205
Totaal delicten	7.175	1 235	1.025	1 040	630	315	220	4 585

Bron: CBS Statline

Tabel 6.6 Gratieverlening

	Ontvangen verzoekschrift	Totaal aantal beslissingen	Beslissingen tot onvoorwaardelijke gratieverlening	Beslissingen tot voorwaardelijke gratieverlening	Beslissingen tot wijziging gratieverlening
1990	5.254	7.661	1.421	982	5.258
1994	4.373	6.594	1.220	823	4.551
1995	5.409	5.728	963	1.095	3.670
1996	5.597	5.643	895	1.477	3.271
1997	5.057	5.269	725	1.491	3.053
1998	6.811	4.938	456	2.194	2.288
1999	5.769	4.526	353	1.932	2.241
2000	4.806	5.185	465	2.344	2.376
2001	3.998	3.887	268	1.564	2.055
2002	3.823	3.390	333	1.105	1.952
2003	4.187	3.374	405	821	2.148
2004	3.789	2.684	515	337	1.832
2005	3.890	2.595	798	219	1.578
2006	3.528	2.252	775	205	1.272

Bron: CBS Statline

Tabel 6.7 Onttrekking aan detentie, indicatoren voor plaatsgebrek en suicides, 1990-2006

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Onttrekking aan detentie																	
totaal (incl. (half)open inrichtingen *), bv. niet terug na weekendverlof	75	50	44	1.224	937	1.068	1.014	997	917	764	864	826	875	973	1.012	998	814
w.o. ontvluchtingen uit gesloten inrichtingen				59	21	22	17	13	21	12	14	15	20	15	7	15	3
aanhoudingen van gedetineerden die zich aan detentie hebben onttrokken				1.161	960	1.038	980	1.018	885	782	852	802	868	878	954	910	820
Aantal heenrenzendingen meerderjarige personen wegens plaatsgebrek	857	1.204	2.930	4.340	5.316	4.200	1.809	891	400	0	19	46	20	0	0	0	0
Strafonderbreking als gevolg van plaatsgebrek							0	0	0	0	0	97	4.211	5.870	1.381	0	0
Incidenteel versneld ontslag uit detentie wegens plaatsgebrek (IVO)							0	0	0	19	203	327	4.837	4.670	3.899	0	0
Incidenteel vernelde uitzetting strafrecht. illegale vreemdelingen wegens plaatsgebr. (IVU)														574	520	195	0
Suicides in penitentiaire inrichtingen	5	4	7	8	3	14	16	10	10	12	9	11	10	13	21	20	16

* Inclusief extramurale tenuitvoerlegging gevangenisstraffen.

Bron: DJI

Tabel 6.8 Verzoeken om overplaatsing in het kader van de WOTS, 1995-2006

	Verzoeken om overplaatsing van het buitenland naar Nederland	Verzoeken om overplaatsing van Nederland naar het buitenland
1995	124	35
1996	194	44
1997	212	37
1998	231	32
1999	200	45
2000	236	41
2001	264	39
2002	340	74
2003	397	76
2004	518	75
2005	420	48
2006	532	63

Bron: Ministerie van Justitie – Directie Juridische & Operationele Aangelegenheden

Tabel 6.9 Aantal verzoeken WOTS uitgesplitst naar land in 2006

	Verzoeken om overplaatsing van het buitenland naar Nederland
Australië	8
België	25
Bermuda	
Bondsrepubliek Duitsland	139
Costa Rica	
Denemarken	3
Dominicaanse Republiek	1
Ecuador	3
Finland	2
Frankrijk	19
Griekenland	4
Groot-Brittannië	95
Hongarije	
Ierland	6
IJsland	
Italië	24
Japan	9
Kroatië	1
Marokko	2
Nederland	1
Noorwegen	18
Oostenrijk	10
Polen	2
Portugal	39

Tabel 6.9 (Vervolg)

	Verzoeken om overplaatsing van het buitenland naar Nederland
Roemenië	3
Servië en Montenegro	2
Spanje	75
Thailand	1
Trinidad en Tobago	5
Tsjechië	1
Turkije	
Venezuela	24
Verenigde Staten van Amerika	10
Eindtotaal	532
	Verzoeken om overplaatsing van Nederland naar het buitenland
Albanië	
Algerije	1
België	12
Bondsrepubliek Duitsland	9
Bulgarije	3
Colombia	1
Frankrijk	1
Griekenland	1
Groot-Brittannië	7
Ierland	
Irak	2
Israël	1
Italië	3
Marokko	
Noorwegen	1
Polen	1
Portugal	2
Roemenië	1
Servië en Montenegro	1
Spanje	5
Thailand	1
Turkije	10
Verenigde Staten van Amerika	
Eindtotaal	63

Bron: Ministerie van Justitie – Directie Juridische & Operationele Aangelegenheden

Tabel 6.10 Stroom-, bezetting- en capaciteitscijfers tbs, 1965-2006

	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Opleggingen	142	131	99	85	106	95	117	117	134	199	180	196	156	150	171	151	177	203	217	226	207	171*
w.v. tbs zonder bevel tot verpleging															23	38	56	48	59	74	62	63
Beëindigingen tbs met bevel tot verpleging	243	250	143	105	81	63	91	64	49	59	73	57	73	69	84	79	88	80	83	120	97	111
Personen met lopende tbs-maatregel op 31 december	1.493	985	461	391	452	522	550	597	685	772	855	840	1.110	1.200	1.224	1.344	1.416	1.515	1.618	1.728	1832	1.932
Aantal passanten op 31 december	65	21		10	19	18	32	42	71	109	158	170	167	171	148	138	136	153	177	187	242	129
Gerealiseerde cap. FPC's op 31 december					421	405	506	541	570	607	650	803	866	970	1.175	1.183	1.222	1.264	1.303	1.401	1.637	1.738
Gemiddelde cap. longstay-plaatsen					-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	60	81	163
Bezetting FPC's op 31 december					395	378	496	541	565	606	624	705	853	935	1.003	1.109	1.164	1.235	1.324	1.420	1.494	1.699
Tbs-gestelden met proefverlof op 31 december					19	27	41	42	63	72	79	95	101	80	76	97	116	127	122	121	96	104
Ontvluchtelingen uit gesloten inrichtingen					-	-	-	-	-	20	7	7	6	6	2	2	3	3	3	3	0	0

* Voorlopig cijfer. Kan nog veranderen als gevolg van naaijfeffect.

Bron: DJJ

Tabel 6.11 Tbr-/tbs-passanten, 1990-2006

	Gemiddeld aantal passanten	Gemiddelde wachttijd (in dagen)
1990	28	175
1991	26	126
1992	37	168
1993	52	175
1994	83	230
1995	134	320
1996	180	347
1997	171	365
1998	173	299
1999	148	280
2000	138	283
2001	151	259
2002	153	250
2003	169	229
2004	188	246
2005	214	282
2006	146	247

Bron: DJI

Tabel 6.12 Intramurale behandelduur tbs (opname in kliniek tot proefverlof of ontslag), 1978-2006*

	Gemiddelde duur (in maanden)
1978	43
1983	49
1990	50
1992	57
1994	56
1995	59
1996	65
1997	nb**
1998	60
1999	65
2000	66
2001	71
2002	75
2003	84
2004	84
2005	89
2006	89

* Deze gegevens zijn bepaald aan de hand van de in een jaar beëindigde intramurale behandelingen (uitstroomcohorten). Wanneer de gemiddelde behandelduur wordt bepaald op basis van instroomcohorten, komt de gemiddelde intramurale behandelduur in de laatste jaren iets hoger uit.

** Gegevens niet bekend.

Bron: DJI

Tabel 6.13 Kenmerken tbs-populatie (enquête), 1990, 1995, 1998, 1999, 2000, 2004, 2005 en 2006

	30 juni 1990	1 januari 1995	1 januari 1998	1 januari 1999	1 januari 2000	1 januari 2004	31 december 2005	31 december 2006
Persoonsgegevens								
Geslacht								
man	97%	95%	96%	95%	95%	94%	94%	94%
vrouw	3%	5%	4%	5%	5%	6%	6%	6%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Leeftijd (mediaan)								
op peildatum	31	36	34	34	34	37	37	37
bij veroordeling tbs	26	27	28	28	29	30	31	
Geboorteland								
Nederland	-	74%	-	72%	72%	74%	73%	73%
Suriname/Ned. Antillen	-	15%	-	15%	15%	12%	12%	12%
Turkije en Noord-Afrika	-	4%	-	6%	6%	5%	7%	7%
West-Europa	-	3%	-	3%	3%	2%	2%	2%
Azië	-	2%	-	2%	2%	3%	3%	3%
Overig	-	2%	-	2%	2%	4%	3%	3%
		100%		100%	100%	100%	100%	100%
Situatie ten tijde van het delict								
Burgerlijke staat								
ongetrouwd en nooit getrouwd geweest	-	76%	76%	75%	75%	74%	74%	
getrouwd	-	8%	7%	8%	8%	7%	7%	
gescheiden	-	14%	16%	16%	16%	16%	16%	
weduwe/weduwnaar	-	2%	1%	1%	1%	1%	1%	
onbekend	-	0%	0%	0%	0%	2%	2%	
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Opleidingsniveau								
geen	17%	4%	4%	4%	5%	-	1%	
buitengewoon of lager onderwijs	72%	83%	83%	83%	80%	-	85%	
middelbaar onderwijs of hoger	11%	13%	13%	13%	15%	-	14%	
Beroepsniveau								
niet van toepassing/geen beroep	-	67%	55%	53%	48%	-	49%	
ongeschoolde arbeid	-	19%	27%	29%	32%	-	36%	
geschoolde arbeid	-	9%	12%	13%	14%	-	9%	
lagere employees	-	2%	2%	1%	1%	-	3%	
kleine zelfstandigen	-	1%	1%	1%	1%	-	0%	
middelbare employees	-	1%	2%	2%	2%	-	1%	
hogere beroepen	-	0%	0%	0%	0%	-	1%	

Tabel 6.13 (Vervolg)

	30 juni 1990	1 januari 1995	1 januari 1998	1 januari 1999	1 januari 2000	1 januari 2004	31 december 2005	31 december 2006
huisvrouw/-man	-	1%	0%	0%	-	-	0%	
schoolgaand/studerend	-	0%	1%	1%	2%	-	1%	
		100%	100%	100%	100%		100%	
Bron van inkomsten								
arbeid/ziektewet	-	28%	27%	27%	27%	-	31%	
uitkering	-	58%	55%	54%	54%	-	60%	
AOW/pensioen	-	1%	0%	0%	0%	-	0%	
geen inkomen	-	6%	9%	9%	9%	-	8%	
overige inkomsten	-	7%	9%	10%	10%	-	1%	
		100%	100%	100%	100%		100%	
Aan een of meer middelen verslaafd ten tijde van het delict								
nee	-	31%	34%	35%	35%	-	-	
ja	-	69%	66%	65%	65%	-	-	
		100%	100%	100%	100%			
Justitiële voorgeschiedenis en hulpverleningshistorie								
Eerdere veroordeling gevangenisstraf								
geen	21%	33%	32%	30%	30%	-	37%	
ja	79%	67%	68%	70%	70%	-	63%	
	100%	100%	100%	100%	100%	-	100%	
Eerdere tbs met verpleging								
nee	92%	91%	91%	92%	92%	-	96%	
ja	8%	9%	9%	8%	8%	-	4%	
	100%	100%	100%	100%	100%	-	100%	
Tehuiservaring								
nee	-	58%	62%	62%	63%	-	67%	
ja	-	42%	38%	38%	37%	-	33%	
	-	100%	100%	100%	100%	-	100%	
Eerdere hulpverleningscontacten								
nee	34%	32%	31%	31%	28%	-	29%	
ja	66%	68%	69%	69%	72%	-	71%	
	100%	100%	100%	100%	100%	-	100%	
Delictkenmerken								
agressieve component in delict	96%	100%	100%	100%	100%	-	100%	
seksuele component	34%	28%	27%	28%	28%	-	32%	
vermogenscomponent	27%	26%	29%	30%	30%	-	39%	
brandstichting	9%	12%	12%	11%	10%	-	13%	

Tabel 6.13 (Vervolg)

	30 juni 1990	1 januari 1995	1 januari 1998	1 januari 1999	1 januari 2000	1 januari 2004	31 december 2005	31 december 2006
Diagnostische gegevens								
persoonlijkheidsstoornis	60%	75%	78%	80%	80%	-	-	
psychotische stoornis	24%	23%	26%	25%	25%	-	-	
aan misbruik van middelen gerelateerde stoornis	-	32%	38%	42%	43%	-	-	
Verwacht zorgsysteem								
langdurig verblijf tbs (>8jr)	5%	4%	7%	9%	8%	-	-	
intramurale GGz	12%	12%	9%	9%	8%	-	-	
beschermde/beschutte woonvorm	22%	23%	21%	20%	22%	-	-	
zwakzinnigenzorg	0%	0%	1%	0%	1%	-	-	
anders	0%	0%	1%	1%	2%	-	-	
zelfstandig verblijf	38%	27%	42%	44%	43%	-	-	
geen beoordeling mogelijk	23%	34%	19%	17%	16%	-	-	
	100%	100%	100%	100%	100%	-	-	

Bron: DJI

Tabel 6.14 Lopende strafrechtelijke maatregelen minderjarigen op 31 december, 1993-2006

	Buitengewone behandeling	Jeugd-tbr	PIJ*
1993	144	12	
1994	183	16	
1995	222	22	10
1996	150	13	160
1997	89	5	304
1998	33	1	424
1999	4		513
2000	2		558
2001			547
2002			544
2003			566
2004			596
2005			607
2006			628

* Vanaf 1 september 1995 wordt alleen nog de PIJ-maatregel opgelegd.

Bron: DJI

Tabel 6.15 Capaciteit en populatie van de justitiële jeugdinrichtingen, 1990-2006

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gerealiseerde capaciteit (gemiddeld)	716	799	807	841	874	972	1.098	1.278	1.464	1.625	1.762	2.017	2.300	2.326	2.495	2.581	2.674
Bezetting absoluut (gemiddeld)	640	707	745	778	831	895	1.025	1.181	1.335	1.500	1.645	1.855	2.023	2.203	2.311	2.382	2.418
t/m 13 jaar			5%	6%	5%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	5%	5%	5%	4%	4%	4%
14 en 15 jaar			29%	29%	27%	28%	29%	28%	26%	27%	28%	28%	27%	27%	26%	25%	24%
16 en 17 jaar			56%	56%	56%	54%	53%	53%	51%	48%	48%	48%	49%	49%	49%	49%	49%
18 jaar en ouder			10%	9%	12%	13%	13%	15%	18%	20%	19%	19%	19%	19%	21%	22%	23%
Jongens			79%	80%	81%	81%	80%	80%	80%	78%	78%	77%	77%	75%	76%	75%	73%
Meisjes			21%	20%	19%	19%	20%	20%	20%	22%	22%	23%	23%	25%	24%	25%	27%
Strafrechtelijk																	
voorlopige hechtenis	30%	30%	30%	28%	26%	28%	27%	24%	26%	25%	24%	27%	23%	19%	23%	23%	18%
vrijheidsstraf	4%	4%	4%	6%	6%	4%	4%	5%	6%	5%	5%	4%	5%	5%	5%	4%	4%
strafrechtelijke maatregel	7%	6%	8%	11%	14%	18%	21%	26%	27%	28%	27%	25%	24%	23%	22%	23%	26%
Civielrechtelijk (OTS, voorgoed) en voortgezette hulpverlening*	59%	60%	58%	55%	54%	50%	48%	45%	41%	41%	44%	44%	48%	53%	50%	50%	52%
autochtonen			46%	44%	40%	40%	40%	41%	36%	37%	39%	39%	40%	43%	44%	46%	43%
allochtonen			54%	56%	60%	60%	60%	59%	64%	63%	61%	61%	60%	57%	56%	54%	57%
Heenzendingen minderjarigen		56	54	53	149	124	169	136	72	18	27	2	18	0	0	0	0

* Voortgezette hulpverlening is de hulp aan ex-OTS- en ex-voogdij-jongeren die na het bereiken van de 18-jarige leeftijd in overleg met de inrichting en na toestemming van het ministerie kiezen voor een verlengd verblijf in de inrichting. Deze verblijfstitel is overigens met de inwerkingtreding van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen op 1 september 2001 komen te vervallen.

Bron: DJJ

Tabel 6.16 Instream vanuit de vrije maatschappij of politiecel in de justitiële jeugdinrichtingen

Instream opvanginrichtingen

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	1.668	1.862	2.049	2.580	2.450	2.731	3.136	3.170	3.011
JD	194	91	136	190	251	282	432	410	358
Jeugd-tbr	1								
BB	4								
PIJ	23	31	30	24	20	19	30	29	26
OTS	144	148	246	350	602	690	748	868	909
Voogdij	16	9	12	22	30	33	23	18	10
Vrijw. voortgez. hlpv				1	1				
Vreemdelingenbew.	13	4	9	10	21	54	115	59	146
Onbekend	35	24	29	77	140	245	107	130	149
Totaal	2.098	2.169	2.511	3.254	3.515	4.054	4.591	4.684	4.609

Instream gesloten behandelinrichtingen

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht		1	3	4	3	1	10		
JD		1							
Jeugd-tbr									
BB	1		1						
PIJ	5	5	14	6	8	4	11	7	1
OTS	99	123	83	72	61	41	57	38	33
Voogdij	8	9	8	5	2	2	3		1
Vrijw. voortgez. hlpv									
Vreemdelingenbew.							1		
Anders									
Onbekend	5	4	3	3	4	3	4	2	
Totaal	118	143	112	90	78	51	86	47	35

Instream open behandelinrichtingen

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht		2		2	1				1
Jeugd-tbr									
BB									
PIJ	4	5	1	3	9	3	4	9	4
OTS	96	151	132	98	99	71	88	101	95
Voogdij	9	10	11	15	13	11	13	3	3
Vrijw. voortgez. hlpv		1	3	1					
Onbekend	7	4	4	3	3	1	5	1	4
Totaal	116	173	151	122	125	86	110	114	107

Bron: DJI

Tabel 6.17 Doorstromen in de justitiële jeugdinrichtingen

Doorstroom van behandelinrichting naar opvanginrichting

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	14	20	12	27	24	19	48	24	16
JD	1			3	3	5	4	10	8
BB	4		1						
PIJ	39	51	26	42	41	42	37	49	82
OTS	16	25	19	31	62	50	37	34	62
Voogdij	2	3	4	4	7	4	3	1	3
Vreemdelingenbew.									1
Onbekend	1		2	1	1	2	2	2	5
Totaal	77	99	64	108	138	122	131	120	177

Doorstroom vanuit opvanginrichting naar behandelinrichting

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	7	3	6	4	19	25	16	10	3
JD	4		2	2	8	10		1	2
BB									
PIJ	24	25	27	16	35	39	34	39	48
OTS	32	65	50	80	124	142	134	215	249
Voogdij	3	7	4	6	5	10	6	3	5
Vrijw. voortgez. hlpv		1	3						
Onbekend	1	1	1	1	2	1		1	1
Totaal	71	102	93	109	193	227	190	269	308

Doorstroom van opvanginrichting naar gesloten behandelinrichting

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	12	14	3	11	13	9	18	2	3
JD	14	3	5	4	9	5	2	6	
Jeugd-tbr									
BB	2								
PIJ	149	182	175	147	133	172	198	229	197
OTS	74	73	103	179	221	242	356	327	299
Voogdij	9	4	8	12	12	19	19	10	11
Onbekend	1		1	4	6	2	1	1	3
Totaal	261	276	295	357	394	449	594	575	513

Doorstroom vanuit gesloten behandelinrichting naar behandelinrichting

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
JD		2							
Jeugd-tbr	6								
BB	51	1							
PIJ	52	80	138	102	103	104	113	106	123
OTS	6	68	116	107	155	134	208	220	207
Voogdij		5	8	6	16	9	17	16	7
Vrijw. voortgez. hlpv		1	1						

Tabel 6.17 (Vervolg)

Doorstroom van behandelinrichting naar opvanginrichting

Anders									
Onbekend	1	1	2	1	3	5		1	1
Totaal	116	158	265	216	277	252	338	343	338

Doorstroom van behandelinrichting naar gesloten behandelinrichting

Titel bij instroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Prevent gehecht	1		1		2				
JD		1							
BB	4	2							
PIJ	5	18	29	25	30	15	11	8	18
OTS	9	11	19	25	34	16	16	27	36
Voogdij	2	2	2	5	7	2	3	2	3
Vrijw. voortgez. hlpv	2								
Onbekend	2			1					
Totaal	25	34	51	56	73	33	30	37	57

Bron: DJI

Tabel 6.18 Uitstroom vanuit de justitiële jeugdinstellingen naar de vrije maatschappij

Uitstroom vanuit een opvanginstelling

Titel bij uitstroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	1.102	1.264	1.451	1.945	1.772	2.017	2.281	2.456	2.258
JD	493	437	449	542	649	648	771	791	668
Jeugd-tbr		2	1						
BB	8	1	1						
PIJ	10	28	22	23	31	41	21	24	28
OTS	79	92	85	209	261	445	473	494	537
Voogdij	4	7	5	11	15	19	9	13	6
Vreemdelingenbew.	8	8	10	14	21	53	97	63	117
Onbekend	74	65	67	129	216	373	232	217	242
Totaal	1.778	1.904	2.091	2.873	2.965	3.596	3.884	4.058	3.856

Uitstroom uit een gesloten behandelinstelling

Titel bij uitstroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	2	2	4	1	5	1	2	1	1
JD			2		3	2	1		
Jeugd-tbr	1								
BB	16	1	2						
PIJ	28	40	44	53	21	18	25	25	25
OTS	69	86	81	97	76	84	104	131	145
Voogdij	10	2	2	13	5	3	6	4	3
Vrijw. voortgez. hlpv	6	4	5	1			1		
Vreemdelingenbew.							1		
Onbekend	12	12	12	8	26	23	12	10	10
Totaal	144	147	152	173	136	131	152	171	184

Uitstroom uit een open behandelinstelling*

Titel bij uitstroom	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Preventief gehecht	2	1	1		2			2	2
JD			1		1				
Jeugd-tbr	1								
BB	6	5	1	1					
PIJ	19	23	55	60	57	59	84	77	82
OTS	118	117	148	177	189	235	235	341	391
Voogdij	10	8	20	9	21	15	24	33	12
Vrijw. voortgez. hlpv	8	9	14	15	4				
Anders									
Onbekend	23	30	22	26	33	70	50	49	60
Totaal	187	193	262	288	307	379	393	502	547

* Open behandelinstelling is inclusief eindfase, proefverlof en STP.

Bron: DJI

Tabel 6.19 Aandeel (in %) van vermogens- en geweldsdelicten onder jongeren in voorlopige hechtenis (1991-2006)

	Vermogensdelicten (zonder geweld)	Geweld tegen personen
1991	50	45
1992	47	47
1993	47	46
1994	42	51
1995	37	58
1996	36	56
1997	31	57
1998	32	56
1999	27	62
2000	26	56
2001	28	58
2002	29	56
2003	32	56
2004	30	55
2005	24	68
2006	21	71

Bron: DJI

Tabel 6.20 Capaciteit en populatie van de opvanginrichtingen, 1990-2006

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gerealiseerde capaciteit (gemiddeld)*	314	340	338	359	351	366	416	485	612	629	690	888	1.040	1.050	1.150	1.157	1.205
Bezetting absoluut (gemiddeld)**	276	294	310	327	340	341	395	434	557	588	642	812	905	1.002	1.048	1.099	1.100
t/m 13 jaar	4%	4%	4%	4%	4%	6%	5%	4%	4%	5%	5%	6%	7%	6%	6%	5%	5%
14 en 15 jaar	26%	27%	26%	26%	26%	26%	28%	26%	27%	25%	28%	28%	28%	29%	29%	29%	28%
16 en 17 jaar	65%	64%	64%	63%	61%	63%	60%	59%	55%	55%	54%	51%	51%	50%	50%	51%	52%
18 jaar en ouder	5%	5%	7%	9%	9%	6%	7%	11%	15%	16%	13%	15%	14%	15%	15%	15%	15%
Jongens	92%	92%	92%	92%	92%	92%	88%	90%	91%	90%	89%	87%	85%	78%	80%	79%	78%
Meisjes	8%	8%	8%	8%	8%	8%	12%	10%	9%	10%	11%	13%	15%	22%	20%	21%	22%
Strafrechtelijk	80%	83%	83%	85%	87%	89%	89%	90%	89%	92%	86%	81%	73%	63%	68%	69%	60%
voorlopige hechtenis	70%	71%	73%	66%	63%	74%	70%	67%	62%	64%	62%	62%	52%	42%	50%	51%	40%
vrijheidsstraf	9%	10%	11%	13%	16%	9%	11%	14%	15%	13%	14%	10%	12%	11%	11%	10%	10%
strafrechtelijke maatregel	1%	2%	2%	5%	8%	6%	8%	9%	12%	14%	10%	9%	9%	10%	7%	8%	10%
Civielrechtelijk (OTS, voorgrij)	20%	17%	17%	15%	13%	11%	11%	10%	11%	9%	14%	19%	27%	36%	30%	31%	40%
autochtonen	47%	43%	45%	43%	37%	34%	36%	37%	30%	32%	35%	35%	37%	41%	42%	44%	40%
allochtonen	53%	57%	55%	57%	63%	66%	64%	63%	70%	68%	65%	65%	63%	59%	58%	56%	60%
Gemiddelde verblijfsduur in een inrichting (in dagen)	55	56	60	59	62	68	80	75	77	79	76	72	74	75	70	68	63

* Inclusief (Tender-)veelplegersplaatsen. In 2005 waren dat er 36, in 2006 44.

** Inclusief de opvangplaatsen bezet door jeugdigen in vreemdelingenbewaring. In 2005 is dit circa 1%.

Bron: DJJ

Tabel 6.21 Capaciteit en populatie van de behandelinrichtingen, 1990-2006

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Gerealiseerde capaciteit (gemiddeld)	402	459	469	482	523	606	682	793	852	996	1.072	1.129	1.260	1.276	1.346	1.424	1.469
Bezetting absoluut (gemiddeld)	364	414	434	451	492	554	630	746	781	912	1.003	1.043	1.128	1.202	1.263	1.283	1.318
t/m 13 jaar			6%	6%	6%	5%	5%	5%	4%	5%	5%	4%	4%	4%	3%	2%	2%
14 en 15 jaar			31%	31%	28%	29%	30%	29%	27%	30%	28%	28%	25%	25%	24%	23%	22%
16 en 17 jaar			51%	51%	51%	48%	49%	48%	48%	43%	44%	45%	48%	48%	48%	47%	46%
18 jaar en ouder			13%	11%	15%	18%	16%	18%	21%	22%	23%	23%	23%	23%	25%	28%	30%
Jongens		72%	70%	71%	73%	74%	74%	74%	72%	71%	71%	69%	70%	72%	72%	71%	70%
Meisjes		28%	30%	29%	27%	26%	26%	26%	28%	29%	29%	31%	30%	28%	28%	29%	30%
Strafrechtelijke maatregel	11%	11%	12%	14%	19%	26%	29%	35%	37%	37%	37%	36%	35%	33%	33%	36%	38%
Civielrechtelijk (OTS, voorgdij) en voortgezette hulpverlening*	89%	89%	88%	86%	81%	74%	71%	65%	63%	63%	63%	64%	65%	67%	67%	64%	62%
autochtonen		62%	60%	56%	54%	61%	56%	54%	54%	53%	52%	57%	52%	51%	53%	53%	51%
allochtonen		38%	40%	44%	46%	39%	44%	46%	46%	47%	48%	43%	48%	49%	47%	47%	49%
Gemiddelde verblijfsduur in één inrichting (in dagen)		394	411	426	365	388	424	358	378	356	361	350	326	348	349	314	423

* Voortgezette hulpverlening is de hulp aan ex-OTS- en ex-voogdij-jongeren die na het bereiken van de 18-jarige leeftijd in overleg met de inrichting en na toestemming van het ministerie kiezen voor een verlengd verblijf in de inrichting. Deze verblijfsduur is overigens met de inwerkingtreding van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen op 1 september 2001 komen te vervallen.

Bron: DJJ

Tabel 6.22 Overzicht populatie reclassanten en delicttype 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
Totaal reclassanten	67.163	64.592	72.000	66.567
mannen	86%	85%	85%	87%
vrouwen	14%	15%	15%	12%
Leeftijdsopbouw				
< 18 jaar	0,80%	0,80%		
18-25 jaar *	31,40%	30,70%	33%	29%
26-30 jaar	14,50%	13,80%	13%	14%
31-35 jaar	14,70%	14,30%	12%	13%
36-40 jaar	12,70%	12,90%	13%	13%
> 40 jaar	26,40%	27,50%	29%	31%
Primaire delicten				
geweld**	30,70%	34,90%	37%	33%
vermogen	29,70%	28,30%	21%	26%
drugs	16,70%	17,30%	17%	14%
zeden	5,90%	5,90%	5%	5%
verkeer	5,30%	5,30%	7%	9%
vuurwapen	0,70%	0,70%		
overig	11,00%	7,50%	12%	12%

* In het jaar 2005 en 2006 zitten ook personen onder 18 jaar in de categorie 18-25 jaar; deze groep was te klein om op te nemen als aparte groep.

** In het jaar 2005 en 2006 is het percentage vuurwapen dusdanig laag, derhalve meegeteld in de categorie geweld.

Bron: Reclassering Nederland

Tabel 6.23 Aantal afgeronde toezichten 2006 uitgesplitst naar reclasseringsorganisatie

	LdH	RN	GGZ	Totaal
Delicttype				
agressie delicten tegen dieren en goederen	14	157	67	238
agressie tegen personen	378	2.817	1.270	4.465
drugsdelicten	69	829	330	1.228
overige delicten	80	477	220	777
seksuele delicten	26	677	69	772
verkeersdelicten	23	126	219	368
vermogensdelicten	401	1.764	1.747	3.912
vuurwapendelicten	4	36	20	60
Totaal	995	6.883	3.942	11.820
Toezichten afgerond/voltooid				
afgebroken toezichten	116	607	658	1.381
afgeronde toezichten	925	6.414	3.378	10.717
Totaal	1.041	7.021	4.036	12.098

Bron: Reclassering Nederland

Tabel 6.24 Totaal aantal voltooide taakstraffen van de drie reclasseringsorganisaties 2001-2006

Voltooide taakstraffen

2001	14.027
2002	17.167
2003	23.254
2004	24.559
2005	29.137
2006	31.050

Bron: Reclassering Nederland

Tabel 6.25 Overzicht afgeronde taakstraffen 2006

	Leerstraf	Werkstraf	Werkstraf/ leerstraf
Uitvoeringsorganisatie			
GGZ	331	6.545	304
LdH	603	780	183
RN	942	35.092	76
Totaal	1.876	42.417	563
Delicttype			
agressie	760	8.236	202
drugs	185	6.134	47
geweld	247	4.724	111
overig	148	7.058	23
verkeer	43	5.539	47
vermogen	324	8.634	97
vuurwapen	7	120	0
zeden	26	792	7
Totaal	1.740	41.237	534
Gemiddeld aantal uur taakstraf v/d 3 RO's	34	78	54
Taakstraffen RN afgerond/voortijdig* beëindigd			
voltooid	1.446	31.785	
voortijdige beëindiging	248	2.567	
			Totaal
Taakstraffen RN afgerond			36.046
Taakstraffen mislukt (geen contact cliënt)			4.157
Taakstraf retour (op verzoek van OM)			380
Niet gestarte werkstraffen (alleen intake)			2.668

* Het gaat hier om afgeronde taakstraffen in 2006. Dus ook taakstraffen die voortijdig zijn beëindigd om verschillende redenen worden meegerekend, bijvoorbeeld als de zaak terug is naar het OM, of er heeft wel een intake plaatsgevonden, maar geen taakstraf, of er is helemaal geen contact met de justitiabele tot stand gekomen.

Bron: Reclassering Nederland

Tabel 6.26 RISC-populatie 2006 reclassering

Overzicht populatie			
Totaal	10.364		
mannen	9.233		
vrouwen	1.131		
Huisvestingsgeschiedenis: dakloosheid	M	V	Totaal
nooit dakloos	8.145	981	9.126
in het verleden voor een periode van maximaal 6 mnd dakloos geweest	673	101	774
delinquent is langere tijd dakloos geweest (> 6 mnd)	385	45	430
Totaal	9.203	1.127	10.330
Opleidingsniveau en behaalde diploma's	M	V	Totaal
opleiding gevolgd (lbo/mavo/vmbo, mbo/roc, havo/vwo, hbo/wo, anders) met een of meer diploma's afgerond die toegang geven tot de arbeidsmarkt;	5.105	589	5.694
opleiding (lbo/mavo/vmbo, mbo/roc, havo/vwo, hbo/wo, anders) gevolgd, niet met diploma afgerond. Behaalde diploma's geven geen toegang tot de arbeidsmarkt	2.650	328	2.978
ongeschoold, basis of speciaal onderwijs al dan niet afgerond	1.425	200	1.625
Totaal	9.180	1.117	10.297
Schoolbezoek	M	V	Totaal
normaal schoolbezoek tot 16de	5.265	686	5.951
schoolbezoek zolang de Leerplichtwet, incidenteel spijbelen	2.302	238	2.540
vaak gespijbeld, geen diploma's, geen vervolgopleiding	1.536	182	1.718
Totaal	9.103	1.106	10.209
Belemmeringen voor school en werk	M	V	Totaal
geen belemmeringen, is gemotiveerd voor school en werk	5.763	697	6.460
wisselend tegenover scholing en werk	2.607	282	2.889
analfabeet, opleiding is tijdverspilling	807	132	939
Totaal	9.177	1.111	10.288
Werkervaring en -verleden	M	V	Totaal
delinquent heeft werk, wisselt niet zonder perspectief op andere baan	5.062	533	5.595
delinquent heeft meestal werk. Wisselt zonder perspectief op ander werk, is wel eens ontslagen	2.682	320	3.002
delinquent heeft een onduidelijk arbeidsverleden, heeft nooit echt langdurig gewerkt. Is om verwijtbare redenen ontslagen	1.442	265	1.707
Totaal	9.186	1.118	10.304
Huidige werksituatie	M	V	Totaal
fulltime of parttime werk, in vast dienstverband of via het uitzendbureau	4.490	438	4.928
werkzoekend, werkt op onregelmatige basis	2.047	207	2.254
werkloos of niet beschikbaar voor werk.	2.670	482	3.152
Totaal	9.207	1.127	10.334

Bron: Reclassering Nederland

Tabel 6.27 Ontwikkeling gestarte taakstraffen minderjarigen, 1983-2006

	Taakstraffen niet gedifferentieerd	Werkstraffen	Leer- en combinatiestrafen
1983		298	6
1984		746	34
1985		839	33
1986		1.321	77
1987		1.648	242
1988		1.687	590
1989		1.799	655
1990		2.062	918
1991		1.923	932
1992		1.884	1.205
1993		2.306	1.701
1994		2.822	1.157
1995		2.767	1.754
1996*	6.452		
1997	7.925		
1998	9.808	7.160	2.648
1999	11.004	7.923	3.081
2000	11.764	8.235	3.529
2001	13.388	9.238	4.150
2002	15.408	10.047	5.361
2003	17.254	12.283	4.971
2004	19.062	14.699	4.363
2005	20.059	15.821	4.238
2006	21.847 **	17.146 **	4.701 **

* Door een wijziging in de registratie zijn de aantallen vanaf 1996 niet vergelijkbaar met de jaren daarvoor.

** De aantallen van 2006 zijn een schatting op basis van 83% van het totale aantal taakstraffen in 2006.

Bron: Raad voor de Kinderbescherming

Tabel 6.28 Afgesloten taakstraffen minderjarigen 1998-2004

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006 *
Aantal afgesloten taakstraffen									
combinatie	1.050	966	1.150	1.113	1.369	1.265	1.315	1.231	1.362
leerproject	1.830	2.372	2.624	3.326	492				
leerstraf					3.627	3.819	3.141	3.106	3.587
werkstraf	7.966	8.503	8.692	9.776	10.497	12.955	15.745	16.607	18.051
Totaal	10.846	11.841	12.466	14.215	15.985	18.039	20.201	20.944	23.001
Gemiddeld aantal opgelegde uren									
combinatie	82	77	71	91	83	85	85	76	64
leerproject	44	40	42	49	35				
leerstraf					35	33	32	32	30
werkstraf	37	35	37	45	35	35	35	34	32
Totaal	42	40	41	49	39	38	38	36	33
Afgesloten taakstraffen naar eindbesluit									
geslaagd	5.501	8.911	9.546	10.953	12.923	14.811	16.510	16.551	19.280
niet gestart / mislukt	1.933	2.273	2.409	2.727	2.772	2.906	2.953	3.039	3.163
(jeugd)reclassering voert taakstraf uit / overige besluiten niet ingevuld	304	472	510	535	290	326	753	474	558
Totaal	11.019	11.842	12.466	14.215	15.985	18.043	20.216	20.944	23.001
Aantal afgesloten taakstraffen naar leeftijd									
12 jaar	27	32	41	57	61	102	102	83	106
13 jaar	283	326	428	463	520	670	754	833	857
14 jaar	834	927	1.082	1.278	1.556	1.701	1.918	2.243	2.300
15 jaar	1.624	1.667	1.865	2.311	2.630	2.941	3.300	3.569	4.015
16 jaar	2.285	2.494	2.610	3.041	3.534	3.949	4.458	4.698	5.206
17 jaar	2.618	2.910	3.068	3.395	3.742	4.293	4.846	4.809	5.381
18 jaar	2.335	2.475	2.502	2.725	2.995	3.395	3.831	3.721	4.017
Totaal	10.006	10.831	11.596	13.270	15.038	17.051	19.209	19.956	21.881
Afgesloten taakstraffen naar modaliteit									
Officiersmodel	5.423	5.881	6.008	7.287	8.688	10.047	11.048	11.529	12.336
Overige	131	150	142	110	102	50	1		
Rechtersmodel	5.292	5.810	6.316	6.818	7.195	7.942	9.152	9.415	10.665
Totaal	10.846	11.841	12.466	14.215	15.985	18.039	20.201	20.944	23.001

* De aantallen van 2006 zijn een schatting op basis van 78,5% van het totale aantal taakstraffen in 2006.

Bron: Raad voor de Kinderbescherming

Tabel 6.29 Ter inning bij het CJIB aangemelde boetevonnissen, in aantal en euro's, 2006

Rechtsprekend forum		Minderjarigen	Meerdejarigen	Rechtspersonen	Totaal
Economische politierechter	aantal	4	4.120	1.373	5.497
	initieel bedrag	240	2.421.398	2.670.891	5.092.529
	gem. initieel bedrag	60	588	1.945	926
Enkelvoudige kamer	aantal		6		6
	initieel bedrag		1.927		1.927
	gem. initieel bedrag		321		321
Gerechtshof	aantal	77	6.311	147	6.535
	initieel bedrag	13.370	4.897.180	1.028.724	5.939.274
	gem. initieel bedrag	174	776	6.998	909
Kantongerecht	aantal	6.925	138.236	1.155	146.316
	initieel bedrag	610.370	29.499.382	1.313.251	31.423.003
	gem. initieel bedrag	88	213	1.137	215
Kinderrechter	aantal	402	11		413
	initieel bedrag	64.260	2.070		66.330
	gem. initieel bedrag	160	188		161
Meervoudige economische kamer	aantal		21	23	44
	initieel bedrag		117.785	390.750	508.535
	gem. initieel bedrag		5.609	16.989	11.558
Meervoudige kamer	aantal	7	441	28	476
	initieel bedrag	2.650	6.686.523	3.786.189	10.475.362
	gem. initieel bedrag	379	15.162	135.221	22.007
Militaire kantonrechter	aantal		157		157
	initieel bedrag		40.255		40.255
	gem. initieel bedrag		256		256
Militaire meervoudige kamer	aantal		1		1
	initieel bedrag		1.000		1.000
	gem. initieel bedrag		1.000		1.000
Militaire politierechter	aantal		220		220
	initieel bedrag		108.085		108.085
	gem. initieel bedrag		491		491
Politierechter	aantal	23	45.011	38	45.072
	initieel bedrag	7.778	20.322.285	53.931	20.383.994
	gemiddeld initieel bedrag	338	451	1.419	452
Totaal	aantal	7.438	194.535	2.764	204.737
	initieel bedrag	698.668	64.097.890	9.243.736	74.040.294
	gemiddeld initieel bedrag	94	329	3.344	362

Bron: CJIB / STRABIS

Tabel 6.30 Afdoening boetevonnissen door het CJIB, 1995-2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Werkvoorraad op 1 januari	196.078	254.837	226.463	215.485	197.568	191.294	196.317	200.542	219.224	242.811	254.306	258.030
Van parketten ontvangen boetevonnissen	165.571	144.772	136.163	118.853	117.840	128.591	122.264	144.631	166.356	213.098	195.191	204.737
totaal boetebedrag (€)	63.138.881	47.549.390	53.593.516	56.687.521	52.974.553	64.170.919	53.181.852	56.682.630	79.806.818	80.662.966	72.257.929	74.040.292
Afgedaan door betaling	106.812	173.146	147.141	136.770	124.114	123.568	118.041	125.949	142.769	172.517	183.696	201.013
opgelegd/omnibaar	84%	61%	64%	64%	68%	70%	72%	67%	67%	63%	65%	65%
gratie/rechtsmiddel	14%	31%	23%	18%	16%	16%	14%	16%	16%	17%	16%	18%
vervangende hechtenis	1%	3%	5%	6%	6%	5%	5%	6%	4%	4%	4%	4%
	1%	5%	8%	12%	10%	9%	9%	11%	13%	16%	15%	13%
betaald binnen 1 jaar	59%	62%	62%	65%	65%	63%	63%	61%	58%	61%	63%	66%
betaald binnen 2 jaar	77%	75%	79%	80%	79%	80%	78%	78%	74%	74%	74%	78%
Totaal geïnd bedrag (€)	27.104.503	33.621.248	34.214.153	31.799.411	34.441.918	36.195.111	35.798.195	34.663.000	43.347.000	44.465.000	45.230.807	51.104.974

Bron: CJIB / STRABIS

Tabel 6.31 Ontnemingsmaatregelen, 1995-2006*

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ter executie aangeboden aan CJIB	264	473	774	694	853	823	788	946	1.218	1.459	1.584	1.392
Afgedaan door CJIB	40	87	225	280	342	525	671	810	824	912	1.036	1.014
binnen 3 maanden	-	-	69%	44%	37%	17%	26%	26%	31%	31%	34%	28%
tussen 3 en 18 maanden	-	-	24%	36%	29%	46%	27%	21%	24%	23%	21%	30%
na 18 maanden	-	-	6%	20%	34%	37%	48%	53%	45%	46%	45%	42%
Eindvoorraad 31 december	224	610	1.159	1.573	2.089	2.387	2.503	2.639	3.034	3.581	2.984	3.362

* Door parketten OM behandelde ontnemingsmaatregelen zijn buiten beschouwing gelaten.

Bron: CJIB

Tabel 6.32 Schadevergoedingsmaatregelen, 1996-2006

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ter executie aangeboden aan CJIB	1.251	3.864	4.898	6.335	7.322	8.158	9.763	11.940	13.667	13.743	13.150
Afgedaan door CJIB	126	1.464	2.156	3.456	4.825	5.834	6.738	8.119	9.902	13.027	13.995
Eindvoorraad CJIB 31 december	1.123	3.523	6.265	9.259	11.756	14.080	17.175	21.129	24.894	25.610	24.765

Bron: CJIB

Tabel 6.33 Wijze van afdoening* schadevergoedingsmaatregelen, als percentage van het aantal zaken, 1999-2006

	1999	2000	2001					
Totaal aantal	3.456	4.825	5.834					
Betaling aan CJIB	90,0%	92,0%	85,6%					
Betaald aan deurwaarder	3,6%	1,5%	1,2%					
Betaald aan parket	0,4%	0,1%	0,0%					
Betaald aan slachtoffer	2,1%	3,5%	7,1%					
Vervangende hechtenis	1,9%	1,9%	1,0%					
Oninbaar	1,8%	0,9%	1,0%					
Regeling slachtoffer en veroordeelde	0,2%	0,1%	0,1%					
Overig	0,1%	0,0%	3,9%					
Totaal	100%	100%	100%					
				2002*	2003	2004	2005	2006
Totaal aantal				6.738	8.119	9.902	13.027	13.995
Volledige betaling				88,2%	87,4%	86,2%	79,5%	81,6%
Staken executie				1,3%	0,7%	0,5%	0,6%	0,4%
Vervangende hechtenis ondergaan				5,0%	7,3%	10,1%	17,6%	14,5%
Regeling tussen veroordeelde en slachtoffer				1,9%	1,6%	1,2%	0,6%	1,6%
Veroordeelde overleden				1,5%	0,7%	0,7%	0,8%	0,5%
Appel / cassatie ingesteld				0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
Dossier verjaard				0,1%	0,2%	0,6%	0,6%	0,7%
Dossier gesloten i.v.m. WSNP (statisch archief)				1,9%	1,9%	0,6%	0,2%	0,6%
Totaal				100%	100%	100%	100%	100%

* Met ingang van 2002 hanteert het CJIB een andere classificatie van de wijze van afdoening.

Bron: CJIB

Tabel 6.34 In beslag genomen goederen

	2002	2003	2004	2005	2006
In beslag genomen	16.480	22.848	19.740	22.389	28.911
Plukze	252	378	384	309	345
Totaal	16.732	23.226	20.124	22.698	29.256

Bron: Dienst der Domeinen

Tabel 6.35 Inning transacties door het CJIB (inclusief overtredingen), 2000-2006

Afkkomst van bij het CJIB binnengekomen transactie

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Politie	223.992	333.029	397.386	534.081	478.289	515.743	487.926
OM	180.968	128.589	119.015	128.548	122.177	109.264	105.490
RDW		25.033	41.106	40.957	42.235	45.665	46.627
Overig*		418	1.033	797	351	680	524
Totaal	404.960	487.069	558.540	704.383	643.052	671.352	640.567

Wijze van afdoeningen transactievoorstellen

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sepot	10.451	48.819	76.387	70.259	67.409	63.444	66.258
Betaald	184.306	296.341	326.415	421.333	396.473	394.593	383.661
Overig	15.566	99.112	123.584	175.681	208.331	217.337	222.977
Totaal	210.323	444.272	526.386	667.273	672.213	675.374	672.896

Geïncasseerde transacties

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal in euro's	42 mln	71 mln	70 mln	82 mln	86 mln	77 mln	76 mln

* Deze categorie bevat transacties die bijv. betrekking hebben op (milieu)zaken aangeleverd door instanties als waterschappen.

Bron: CJIB

Tabel 7.1 (Vervolg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	brontabel
(deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen										
gemiddelde duur (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen ^e						1.074	1.706	2.338	2.971	5.12
detentiejaren gevangenisstraffen en hechtenissen ^e taakstraffen	28.978	28.595	28.211	27.828	27.444	27.061	26.560	26.060	25.559	5.12
overige straffen en maatregelen										
Totaal aantal bestraffingen ^f	95.397	97.888	100.379	102.871	105.362	107.853	109.928	113.187	116.231	-
Tenuitvoerlegging sancties										
gerealiseerde capaciteit gevangeniswezen ultimo jaar ^g bezetting van het gevangeniswezen op 31 september op titel 'voorlopige hechtenis'										6.1
op titel 'gevangenisstraf'										6.3
lopende tbs-maatregelen op 31 december										6.3
gerealiseerde capaciteit FPC's op 31 december bezetting FPC's op 31 december	391					452				6.10
						421				6.10
						395				6.10

a) Alle rechterlijke uitspraken en sancties in deze tabel zijn uitspraken in eerste aanleg.

b) Tot 2001 werden de transactiecategorieën 'lik-op-stuk' en 'onbekend' als één categorie (overig en onbekend) geteld. Sinds 2001 wordt lik-op-stuk apart geteld. Het restant van de categorie 'onbekend' schommelt sindsdien ongeveer rond de 100.

c) Exclusief voegingen ter zitting.

d) Overige rechterlijke beslissingen zijn: ontslag rechtsvervolgning zonder maatregel, onbevoegdverklaring van de rechter, niet-ontvankelijk OM, en schorsing van vervolging. Berekend op basis van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezeten, van de strafduur is afgetrokken.

f) Bestrafingen zijn de som van het aantal Halt-verwijzingen, transacties (excl. lik-op-stuk) en schuldverklaringen (zonder en met straf).

g) Gerealiseerde capaciteit is het feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief tijdelijk niet bruikbare capaciteit.

Tabel 7.1 (Vervolg)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	brontabel
Politie										
opgemaakte processen-verbaal	1.159.600	1.150.200	1.181.800	1.268.500	1.272.300	1.313.600	1.226.700	1.189.200	1.226.000	4.1
opgehelderde misdrijven	266.500	255.600	238.100	242.500	237.700	236.300	209.900	206.000	200.200	4.1
gehoorde verdachten	256.000	249.000	244.500	248.800	242.700	242.700	246.118	252.571	263.168	4.1
Openbaar Ministerie										
zaken ingeschreven bij het OM	269.788	260.844	.	.	268.248	273.311	257.842	250.726	250.865	5.1
zaken afgedaan door het OM	146.265	144.758	.	.	161.763	161.084	147.472	133.765	130.790	5.4
seopts							53.290	45.083	41.612	5.4
technisch sepot							29.924	25.978	23.886	5.4
beleidssepot							23.366	19.105	17.726	5.4
met dienstverlening als voorwaarde							1.062	1.222	926	5.4
transacties (excl. lik-op-stuk)	46.881	49.800	52.015	54.229	56.444	58.658	57.608	57.763	59.140	5.4
betaling geldsom							55.055	53.871	52.134	5.4
taakstraf							1.069	3.043	4.538	5.4
transacties 'lik-op-stuk' en 'onbekend' ^b							2.864	2.679	2.163	5.4
taakstraffen OM (TOM) = seopts met voorwaarde dienstverlening + transacties taakstraf							2.131	4.265	5.464	5.4
Rechtbanken										
afdoeningen rechter in eerste aanleg ^c	84.725	82.341	87.857	83.879	81.096	96.512	102.310	104.617	106.372	5.7
vrijspraken							4.130	4.188	4.131	-
schuldigverklaringen	69.271	68.427	73.987	79.548	85.108	90.668	97.208	99.558	101.237	5.8
zonder straf							662	714	721	-
met straf							96.546	98.844	100.516	-
overige rechterlijke beslissingen ^d							972	871	1.004	-
(deels) onvoorwaardelijke geldboetes							46.195	46.676	48.361	5.15
(deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen							25.341	24.570	24.165	5.16

Tabel 7.1 (Vervolg)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	brontabel
gemiddelde duur (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen ^e							151	151	154	5.17
detentiejaren gevangenisstraffen en hechtenissen ^e	3.603	4.235	6.179	8.123	10.066	12.010	10.473	10.159	10.182	5.18
taakstraffen	25.059	24.558	25.300	26.042	26.785	27.527	29.096	31.716	31.652	5.12
overige straffen en maatregelen										5.12
Totaal aantal bestraffingen ^f	120.890	124.683	134.950	144.861	152.718	163.642	172.051	178.734	181.244	-
Tenuitvoerlegging sancties										
gerealiseerde capaciteit gevangeniswezen ultimo jaar ^d	7.677	7.650	7.650	7.773	8.151	9.439	10.249	12.087	12.553	6.1
bezetting van het gevangeniswezen op 31 september	6.890	7.300	7.300	7.495	8.035	8.735	10.330	11.930	11.770	6.3
op titel 'voorlopige hechtenis'	2.645	2.670	2.670	2.785	2.930	3.040	3.435	4.065	4.140	6.3
op titel 'gevangenisstraf'	3.510	3.980	3.980	3.990	4.415	4.945	5.820	6.405	6.020	6.3
lopende tbs-maatregelen op 31 december	522	550	550	597	685	772	855	840	1.110	6.10
gerealiseerde capaciteit FCC's op 31 december	405	506	506	541	570	607	650	803	866	6.10
bezetting FCC's op 31 december	378	496	496	541	565	606	624	705	853	6.10

a) Alle rechterlijke uitspraken en sancties in deze tabel zijn uitspraken in eerste aanleg.

b) Tot 2001 werden de transactiecategorieën 'lik-op-stuk' en 'onbekend' als één categorie (overig en onbekend) geteld. Sinds 2001 wordt lik-op-stuk apart geteld. Het restant van de categorie 'onbekend' schommelt sindsdien ongeveer rond de 100.

c) Exclusief voegingen ter zitting.

d) Overige rechterlijke beslissingen zijn: ontslag rechtsvervolging zonder maatregel, onbevoegdverklaring van de rechter, niet-ontvankelijk OM, en schorsing van vervolging.

e) Berekend op basis van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezeten, van de strafduur is afgetrokken.

f) Bestrafingen zijn de som van het aantal Halt-verwijzingen, transacties (excl. lik-op-stuk) en schuldverklaringen (zonder en met straf).

g) Gerealiseerde capaciteit is het feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief tijdelijk niet bruikbare capaciteit.

Tabel 7.1 (Vervolg)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	brontabel
Politie										
opgemaakte processen-verbaal	1.225.600	1.291.200	1.315.400	1.363.200	1.383.600	1.350.700	1.295.600	1.228.300	1.218.447	4,1
opgehelderde misdrijven	201.100	198.400	192.100	217.200	236.200	262.000	265.400	252.300	278.566	4,1
gehoorde verdachten	276.112	278.668	282.215	294.423	319.288	345.979	360.842	349.618	358.349	4,1
Openbaar Ministerie										
zaken ingeschreven bij het OM	242.482	234.679	233.324	236.029	251.291	270.322	273.974	266.857	267.710	5,1
zaken afgedaan door het OM	120.232	114.451	118.369	115.538	120.693	128.668	127.663	122.999	126.092	5,4
sepoets	34.300	26.253	31.645	28.271	27.812	26.996	28.014	28.362	30.644	5,4
technisch sepot	18.956	14.880	16.975	15.368	14.266	13.446	14.024	13.746	14.319	5,4
beleidssepot	15.344	11.373	14.670	12.903	13.546	13.550	13.990	14.616	16.325	5,4
met dienstverlening als voorwaarde	202	85	48	60	47	48	73	81	86	5,4
transacties (excl. lik-op-stuk)	59.306	66.843	61.518	62.187	66.344	75.779	73.405	71.606	73.277	5,4
betaling geldsom	51.203	58.503	52.426	48.499	49.461	55.307	52.027	47.918	47.440	5,4
taakstraf	4.882	5.587	6.059	8.727	12.404	14.312	15.469	17.126	17.626	5,4
transacties 'lik-op-stuk' en 'onbekend' ^b	2.287	2.009	3.848	4.848	4.932	5.404	5.302	4.531	4.688	5,4
taakstraffen OM (TOM) = sepoets met voorwaarde dienstverlening + transacties taakstraf	5.084	5.672	6.107	8.787	12.451	14.360	15.542	17.207	17.712	5,4
Rechtbanken										
afdoeningen rechter in eerste aanleg ^c	105.031	111.309	111.033	112.037	116.810	134.631	133.218	132.595	134.375	5,7
vrijspraken	4.110	4.654	4.688	4.745	4.640	5.689	5.943	7.006	8.481	-
schuldigverklaringen	100.176	105.786	105.393	105.926	110.933	127.687	126.174	124.396	124.542	5,8
zonder straf	638	630	631	687	769	885	845	892	1.160	-
met straf	99.538	105.156	104.762	105.239	110.164	126.802	125.329	123.504	123.382	-
overige rechterlijke beslissingen (deels) onvoorwaardelijke geldboetes	745	869	952	1.366	1.237	1.255	1.101	1.193	1.352	-
(deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen	46.384	47.111	48.108	45.396	43.896	52.065	51.004	50.609	50.346	5,15
	25.014	27.408	27.499	29.724	33.619	37.019	33.406	28.803	25.396	5,16

Tabel 7.1 (Vervolg)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	brontabel
gemiddelde duur (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen ^e	140	133	130	138	144	143	153	152	142	5.17
detentiejaren gevangenisstraffen en hechtenissen ^e	9.625	10.001	9.763	11.264	13.249	14.465	13.961	11.959	9.867	5.18
taakstraffen	18.806	21.575	20.768	23.774	27.118	31.825	35.142	38.422	41.806	5.12
overige straffen en maatregelen	35.876	37.868	38.627	40.528	44.351	50.985	50.687	48.762	48.489	5.12
Totaal aantal bestraffingen ^f	181.230	192.977	185.859	186.169	196.942	224.417	221.075	218.217	220.804	-
Tenuitvoerlegging sancties										
gerealiseerde capaciteit gevangeniswezen ultimo jaar ^d	13.055	13.207	12.617	12.806	14.261	16.336	18.270	17.757	18.718	6.1
bezetting van het gevangeniswezen op 31 september	11.760	11.870	11.760	12.410	13.060	13.980	16.455	17.600	16.230	6.3
op titel 'voorlopige hechtenis'	4.390	4.615	4.730	5.345	5.850	5.995	6.365	6.195	5.860	6.3
op titel 'gevangenisstraf'	5.730	5.570	5.225	5.330	5.155	6.085	7.140	7.235	6.265	6.3
lopende tbs-maatregelen op 31 december	1.200	1.224	1.344	1.416	1.515	1.618	1.728	1.832	1.932	6.10
gerealiseerde capaciteit FCC's op 31 december	970	1.175	1.183	1.222	1.264	1.303	1.401	1.637	1.738	6.10
bezetting FCC's op 31 december	935	1.003	1.109	1.164	1.235	1.324	1.420	1.494	1.699	6.10

a) Alle rechterlijke uitspraken en sancties in deze tabel zijn uitspraken in eerste aanleg.

b) Tot 2001 werden de transactiecategorieën 'lik-op-stuk' en 'onbekend' als één categorie (overig en onbekend) geteld. Sinds 2001 wordt lik-op-stuk apart geteld. Het restant van de categorie 'onbekend' schommelt sindsdien ongeveer rond de 100.

c) Exclusief voegingen ter zitting.

d) Overige rechterlijke beslissingen zijn: ontslag rechtsvervolging zonder maatregel, onbevoegdverklaring van de rechter, niet-ontvankelijk OM, en schorsing van vervolging.

e) Berekend op basis van de opgelegde strafduur van het onvoorwaardelijke deel, waarbij het deel dat op grond van de VI-regeling niet wordt uitgezeten, van de strafduur is afgetrokken.

f) Bestrafingen zijn de som van het aantal Halt-verwijzingen, transacties (excl. lik-op-stuk) en schuldverklaringen (zonder en met straf).

g) Gerealiseerde capaciteit is het feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief tijdelijk niet bruikbare capaciteit.

Tabel 7.2 Verzameltabel minderjarigen: geregistreerde criminaliteit, gehoorde verdachten, vervolging, berechting in eerste aanleg^a, tenuitvoerlegging, 1995 t/m 2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	bron- tabel
Politie													
gehoorde minderjarige verdachten	41.255	50.817	48.622	46.417	48.309	47.645	47.327	51.140	55.392	61.609	65.030	70.389	4.24
Halt-verwijzingen	17.235	21.413	20.867	21.748	20.348	18.948	18.056	19.665	20.951	21.496	22.215	22.985	5.21
Openbaar Ministerie													
zaken ingeschreven bij het OM	23.923	26.213	27.456	27.535	27.071	26.993	27.544	28.465	31.060	33.819	35.875	36.519	5.25
zaken afgedaan door het OM	15.887	16.769	18.420	17.768	16.533	17.627	18.873	19.521	20.238	21.193	23.289	24.019	5.27
septs	8.294	7.803	7.595	5.944	5.043	5.277	5.066	4.403	3.849	3.745	4.249	4.837	5.27
technisch sepot	3.518	3.303	3.358	2.916	2.429	2.346	2.164	1.882	1.514	1.489	1.574	1.650	5.27
belidssepot	4.776	4.500	4.237	3.028	2.614	2.931	2.902	2.521	2.335	2.256	2.675	3.187	5.27
met dienstverlening als voorwaarde	1.047	1.202	919	201	82	46	58	38	45	72	70	80	5.27
transacties (excl. lik-op-stuk)	3.689	4.822	5.879	6.738	7.276	7.757	9.246	10.934	12.571	13.370	14.707	14.631	5.27
betalings geldsom	2.944	2.672	1.894	1.686	1.499	1.381	1.351	1.367	1.792	1.438	1.520	1.403	5.27
taakstraf	7	1.789	3.430	4.356	5.261	5.893	6.670	8.003	8.596	9.507	10.311	10.284	5.27
transacties 'lik-op-stuk' en 'onbekend' ^b	137	157	98	109	97	154	118	138	159	108	88	84	5.27
taakstraffen OM (TOM) = septs met dienstverlening als voorwaarde +	1.054	2.991	4.349	4.557	5.343	5.939	6.728	8.041	8.641	9.579	10.381	10.364	5.27
transacties taakstraf													
Rechtbanken													
afdoeningen rechter in eerste aanleg ^c	7.017	7.580	7.442	7.895	8.311	9.004	8.903	10.014	10.782	11.897	12.292	12.441	5.29
vrijspraken	201	253	263	302	377	449	403	526	554	642	734	902	-
schuldverklaringen zonder straf	148	129	126	117	107	118	117	161	148	141	161	207	-
schuldverklaringen met straf	6.562	7.131	6.996	7.414	7.752	8.343	8.220	9.169	9.944	10.996	11.233	11.210	-
overige rechterlijke beslissingen ^d	106	67	57	62	75	94	163	158	136	118	164	122	-
(deels) onvoorwaardelijke geldboetes	1.246	948	714	610	586	602	557	464	444	518	503	417	5.37
taakstraffen	644	3.318	4.027	4.411	4.864	5.359	5.343	6.151	6.880	7.671	8.033	8.656	5.36
(deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties ^e	1.086	946	871	914	1.007	1.000	1.602	1.813	1.769	1.995	2.265	1.975	5.38

Tabel 7.2 (Vervolg)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	bron- tabel
gemiddelde duur (deels) onvoorwaardelijke jeugddetenties	77	100	114	130	126	122	103	96	83	87	84	76	5.39
detentiejaren jeugddetenties	230	260	272	326	347	333	453	477	402	477	518	410	5.40
Totaal aantal bestraffingen ^f	27.634	33.495	33.868	36.017	35.483	35.166	35.639	39.929	43.614	46.003	48.316	49.033	-
Tenuitvoering sancties													
gemiddelde gerealiseerde capaciteit ^e JJI	972	1.098	1.278	1.464	1.625	1.762	2.017	2.300	2.326	2.495	2.581	2.674	6.15
gemiddelde bezetting JJI	895	1.025	1.181	1.335	1.500	1.645	1.855	2.023	2.203	2.311	2.382	2.418	6.15
strafrechtelijk	50%	52%	55%	59%	59%	56%	56%	52%	47%	50%	50%	48%	6.15
civielrechtelijk	50%	48%	45%	41%	41%	44%	44%	48%	53%	50%	50%	52%	6.15
door de Raad voor de Kinderbescherming gestarte taakstraffen		6.452	7.925	9.808	11.004	11.764	13.388	15.408	17.254	19.062	20.059	21.847 ^h	6.27

a) Alle rechterlijke uitspraken en sancties in deze tabel zijn uitspraken in eerste aanleg.

b) Tot 2001 werden de transactiecategorieën 'lik-op-stuk' en 'onbekend' als één categorie (overig en onbekend) geteld. Sinds 2001 wordt lik-op-stuk apart geteld. Het restant van de categorie 'onbekend' schommelt sindsdien ongeveer rond de 100.

c) Exclusief voegingen ter zitting.

d) Overige rechterlijke beslissingen zijn: ontslag rechtsvervolging zonder maatregel, onbevoegdverklaring van de rechter, niet-ontvankelijk OM, en schorsing van vervolging.

e) Inclusief opgelegde tuchtschoolstraffen en arresten. De jeugddetentie is in 1995 in de plaats gekomen van deze straffen. In 1995 werden deze straffen nog opgelegd, in 1996 vinden we ze ook nog in de registratie terug.

f) Bestraffingen zijn de som van het aantal Halt-verwijzingen, transacties (excl. lik-op-stuk) en schuldverklaringen (zonder en met straf).

g) Gerealiseerde capaciteit is het feitelijk aanwezige plaatsen dat bestemd is voor detentie, opvang en/of behandeling van justitiabelen inclusief tijdelijk niet bruikbare capaciteit.

h) De aantallen van 2006 zijn een schatting op basis van 83% van het totale aantal taakstraffen in 2006.

Tabel 7.3 De algemene, ernstige en zeer ernstige recidive van vijf daderpopulaties voor acht observatiejaren

	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4	jaar 5	jaar 6	jaar 7	jaar 8
Algemene recidive								
JJI-jongeren (1997)	44,2	59,6	67,7	72,7	75,8	78,6	80,8	82,1
ex-gedetineerden (1997)	42,7	55,4	61,7	65,7	68,5	70,8	72,6	73,9
jeugdige daders (1997)	20,5	33,9	41,8	47,8	52,0	55,2	57,8	59,8
volwassen daders (1997)	18,0	26,7	32,1	36,0	38,9	41,4	43,5	45,4
Tbs 1994-1998	9,8	18,2	25,9	29,9	33,9	36,1	39,5	40,8
Ernstige recidive								
JJI-jongeren (1997)	38,5	52,3	59,0	63,2	65,6	68,5	70,4	71,4
ex-gedetineerden (1997)	33,5	43,4	48,5	52,0	54,6	56,7	58,5	59,7
jeugdige daders (1997)	16,3	27,1	33,2	37,4	40,2	42,5	44,4	45,8
volwassen daders (1997)	10,5	15,4	18,4	20,5	22,2	23,6	24,9	26,1
Tbs 1994-1998	6,2	12,0	19,4	21,9	26,0	28,6	31,5	33,0
Zeer ernstige recidive								
JJI-jongeren (1997)	13,3	19,0	24,1	28,6	31,3	33,1	34,6	36,1
ex-gedetineerden (1997)	6,5	10,8	13,8	16,3	18,4	20,4	21,7	22,9
jeugdige daders (1997)	3,1	6,1	8,6	10,4	11,9	13,2	14,2	15,2
volwassen daders (1997)	1,5	2,7	3,7	4,5	5,2	5,8	6,3	6,9
Tbs 1994-1998	0,4	2,6	5,5	7,3	9,2	9,6	11,4	12,9

Bron: WODC Recidivemonitor 2006

Tabellen bij hoofdstuk 8

Tabel 8.1 Inflatie en inwoners, 1980-2006

	Gemiddelde bevolking	Consumentenprijs- indexcijfer (alle huishoudens)	Deflator collectieve overheidsbestedingen (nationale rekeningen)
1980	14.149.800	53	nb
1981	14.247.208	58	nb
1982	14.312.690	60	nb
1983	14.367.070	62	nb
1984	14.424.211	64	nb
1985	14.491.632	66	nb
1986	14.572.278	66	nb
1987	14.665.037	65	65
1988	14.760.094	66	64
1989	14.848.907	67	65
1990	14.951.510	69	66
1991	15.069.798	71	68
1992	15.184.166	73	71
1993	15.290.368	75	73
1994	15.382.838	77	74
1995	15.459.006	78	76
1996	15.530.498	80	77
1997	15.610.650	81	78
1998	15.707.209	83	79
1999	15.812.088	85	81
2000	15.925.513	87	85
2001	16.046.180	91	88
2002	16.148.929	94	91
2003	16.225.302	96	94
2004	16.281.779	97	96
2005*	16.319.868	99	98
2006*	16.346.101	100	100

* Voorlopige cijfers.

Bron: CBS, bewerking WODC

Tabel 8.2 Uitgaven slachtofferzorg, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
(mln euro, nominaal)													
Slachtofferhulp													
bijdrage Ministerie van Justitie	5,6	5,7	4,5	5,1	5,9	6,1	7,3	8,4	9,5	9,0	9,8	11,0	12,4
bijdrage andere overheden**	nb	nb	0,7	0,6	0,5	0,3	0,6	2,9	3,2	4,1	4,0	3,8	3,2
Schadefonds Geweldsmisdrijven													
personeel en materieel***	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,8	2,2	2,8	5,2	3,9	4,1	4,1	3,7
uitkeringen	2,9	4,5	3,8	3,9	4,1	4,3	4,7	5,9	6,7	9,2	11,2	10,8	9,7
Ministerie van Justitie													
inning schadevergoedingsmaatregelen door CJIB****	nvt	nvt	0,1	0,2	0,1	0,5	0,8	1,0	0,9	1,0	3,0	4,6	4,3
Totaal slachtofferzorg*****	9,9	11,5	10,5	11,1	12,1	13,0	15,6	21,0	25,5	27,1	32,0	34,4	33,3
(mln euro, prijzen 2006)													
Slachtofferhulp													
bijdrage Ministerie van Justitie	7,6	7,4	5,9	6,5	7,5	7,5	8,7	9,5	10,4	9,5	10,2	11,3	12,4
bijdrage andere overheden**	nb	nb	0,9	0,7	0,6	0,4	0,7	3,2	3,5	4,4	4,2	3,9	3,2
Schadefonds Geweldsmisdrijven													
personeel en materieel***	1,8	1,8	1,8	1,7	1,8	2,2	2,6	3,1	5,7	4,1	4,3	4,2	3,7
uitkeringen	3,9	5,9	5,0	5,0	5,2	5,4	5,6	6,7	7,3	9,8	11,7	11,1	9,7
Ministerie van Justitie													
inning schadevergoedingsmaatregelen door CJIB****	nvt	nvt	0,1	0,3	0,2	0,7	0,9	1,2	1,0	1,1	3,1	4,7	4,3
Totaal slachtofferzorg*****	13,3	15,1	13,6	14,2	15,4	16,1	18,5	23,8	27,9	28,9	33,4	35,1	33,3
(euro, prijzen 2006)													
Uitgaven slachtofferzorg per...													
hoofd van de bevolking	0,87	0,98	0,88	0,91	0,98	1,02	1,16	1,48	1,73	1,78	2,05	2,15	2,04
slachtoffer*****	4,09	4,63	4,66	4,38	4,58	4,77	5,54	7,33	7,80	8,54	9,90	9,70	9,66

* Voorlopige cijfers.

** Ministerie van VWS, Ministerie van V&W, gemeenten, provincies.

*** Het gaat hier om de kosten van de verwerking van aanvragen, niet om de uitkering zelf.

**** Het gaat hier om de kosten van inning, niet de schadevergoeding zelf. In 2004 is het CJIB overgegaan op een nieuwe methodiek voor kosprijsberekening. Het verschil zit met name in de doorbelaste kosten. Deze kosten zijn nu op een meer evenredige wijze dan voorheen over alle producten verdeeld. Hierdoor zijn de cijfers vanaf 2004 niet goed vergelijkbaar met voorgaande jaren.

***** In de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 2% in 2002).

***** De slachtoffercijfers voor 2005 en verder kunnen om methodologische redenen niet zonder meer worden vergeleken met de cijfers tot en met 2004. Voor een uitgebreide beschrijving van de methodologie rond trend en trendbreuken wordt verwezen naar bijlage 4 in de Landelijke rapportage van de VMR.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, bewerking WODC.

Tabel 8.3 Uitgaven preventie, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
(mln euro, nominaal)													
Ministerie van Justitie**													
algemeen (o.a. Justitie in de Buurt (JIB), dienst Justis, regulering kansspelaanbod)	4,9	3,0	4,6	4,8	3,8	3,7	27,1	30,9	20,5	21,6	23,3	13,1	13,6
terrorisbestrijding door NCTB	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	25,5
terrorisbestrijding door IND	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,0
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties													
politie	873,8	889,7	936,5	986,8	1.054,1	1.154,9	1.349,0	1.505,6	1.579,3	1.698,0	1.772,7	1.803,8	1.875,4
ationale veiligheid (o.a. AIVD+voorlopers)	30,1	29,8	32,1	34,8	39,6	45,1	50,2	59,4	67,4	79,2	88,1	108,0	133,6
overig veiligheid	nvt	nvt	19,4	22,9	29,5	62,3	97,3	130,1	189,5	229,3	289,2	172,2	147,0
Totaal preventie	908,9	922,5	992,5	1.049,2	1.127,2	1.265,9	1.523,6	1.726,0	1.856,6	2.028,2	2.173,3	2.109,6	2.198,0
(mln euro, prijzen 2006)													
Ministerie van Justitie**													
algemeen (o.a. Justitie in de Buurt (JIB), dienst Justis, regulering kansspelaanbod)	6,7	3,9	5,9	6,1	4,9	4,6	32,0	35,0	22,4	23,1	24,4	13,4	13,6
terrorisbestrijding door NCTB	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	25,5
terrorisbestrijding door IND	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,0
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties													
politie	1.182,6	1.167,9	1.222,0	1.265,0	1.337,0	1.424,9	1.595,5	1.705,3	1.727,7	1.810,8	1.851,5	1.841,7	1.875,4
ationale veiligheid (o.a. AIVD)	40,8	39,2	41,9	44,6	50,3	55,6	59,3	67,3	73,7	84,5	92,0	110,3	133,6
overig veiligheid	nvt	nvt	25,3	29,3	37,5	76,9	115,1	147,4	207,3	244,5	302,1	175,8	147,0
Totaal preventie	1.230,1	1.211,0	1.295,2	1.345,1	1.429,7	1.561,9	1.801,9	1.955,0	2.031,1	2.162,9	2.270,0	2.153,9	2.198,0
(euro, prijzen 2006)													
Uitgaven preventie per...													
hoofd van de bevolking	80	78	83	86	91	99	113	122	126	133	139	132	134
geregistreerd misdrijf	936	987	1.092	1.103	1.158	1.198	1.356	1.417	1.449	1.580	1.720	1.716	1.804

* Voorlopige cijfers.

** In de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 30% in 2002).

Bron: Rijksbegroting/slotwet. Jaarverslagen desbetreffende organisaties, bewerking WODC

Tabel 8.4 (Vervolg)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
VROM-IOD (+voorlopers)	4,3	4,3	4,4	4,4	4,6	4,5	5,6	6,6	7,5	6,5	5,3	5,4	4,5
bijzondere opsporingsdiensten en projecten****	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	16,4	21,2	102,2	83,0	16,7	16,0	16,7
Overig opsporing	65,5	66,8	74,9	82,6	84,2	88,3	91,1	98,7	108,9	113,9	111,2	106,6	127,0
politie- en veiligheidsstaken Kmar	3,4	3,3	4,0	4,7	5,4	6,0	6,4	6,1	5,4	6,4	5,0	4,7	5,6
kustwacht Nederland	20,2	21,8	25,9	26,4	19,5	22,9	25,5	27,8	32,7	37,6	45,1	46,8	49,0
NFI*****													
Inverzekeringstelling	2,2	2,8	2,6	3,2	2,6	3,0	3,1	2,6	4,3	5,6	6,5	8,2	7,7
vroeghulp (reclassering)	10,8	10,5	12,2	12,0	12,3	12,1	14,8	18,2	17,1	20,9	22,5	25,4	22,7
gesubsidieerde rechtsbijstand (piketdienst)													
Totaal opsporing	1.465,3	1.446,9	1.508,4	1.583,9	1.596,9	1.672,2	1.587,0	1.711,8	1.864,2	1.856,5	1.871,0	1.866,7	1.886,9
(euro, prijzen 2006)													
Uitgaven opsporing per hoofd van de bevolking	95	94	97	101	102	106	100	107	115	114	115	114	115
geregistreerd misdrijf	1.116	1.180	1.272	1.298	1.293	1.283	1.194	1.241	1.330	1.356	1.418	1.487	1.549

* voorlopige cijfers.

** vanaf 2000 inclusief KLPD.

*** onder andere EDU, MOT (tot en met 1999), bewaking van luchthavens (later overgegaan in dienst Luchtvaart van het KLPD).

**** onder andere MOT (vanaf 2000), CIOT en KLPD; in 2002 en 2003 incl. project bestrijding drugsmokkel Schiphol.

***** tot en met 1997 inclusief rijksrecherche.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, Directie Sancties & Preventie, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

Tabel 8.5 Uitgaven vervolging, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
(mln euro, nominaal)													
Openbaar Ministerie, personeel en materieel**	9,1	7,6	8,1	9,2	10,0	8,5	11,6	13,6	14,1	15,2	16,6	17,7	18,3
landelijke diensten	20,0	20,1	24,2	27,7	26,4	29,5	34,5	40,6	42,0	45,3	49,5	52,8	54,4
ressortsparketten***	105,6	85,3	87,7	99,5	111,3	124,1	145,2	171,0	176,9	191,1	208,4	222,5	229,1
arrondissementsparketten, rechtbankzaken****													
Openbaar Ministerie, gerechtskosten	2,9	3,5	3,7	3,9	3,5	3,9	4,6	6,3	8,1	8,7	11,7	7,9	6,8
ressortsparketten	15,3	15,1	13,4	13,9	14,7	16,3	19,2	26,4	34,1	36,7	49,2	33,4	28,6
arrondissementsparketten, rechtbankzaken													
Raad voor de Kinderbescherming	13,0	13,7	15,9	18,3	21,3	27,3	29,7	35,1	40,5	39,3	39,7	41,5	44,0
strafzaken (basis- en vervolgonderzoek)													
Reclassering	8,3	10,6	11,9	11,6	12,3	19,2	25,7	26,2	28,4	24,4	18,2	13,6	14,3
rapportages													
Totaal vervolging****	174,2	155,9	165,0	184,1	199,5	228,7	270,5	319,2	344,1	360,9	393,2	389,5	395,4
(mln euro, prijzen 2006)													
Openbaar Ministerie, personeel en materieel**	12,3	10,0	10,6	11,8	12,6	10,4	13,7	15,4	15,4	16,2	17,3	18,1	18,3
landelijke diensten	27,1	26,4	31,6	35,6	33,5	36,3	40,8	46,0	45,9	48,4	51,7	53,9	54,4
ressortsparketten***	142,8	111,9	114,4	127,6	141,1	153,1	171,8	193,7	193,5	203,7	217,6	227,2	229,1
arrondissementsparketten, rechtbankzaken****													
Openbaar Ministerie, gerechtskosten	3,9	4,7	4,8	5,0	4,4	4,8	5,4	7,1	8,8	9,3	12,2	8,1	6,8
ressortsparketten	20,7	19,8	17,5	17,8	18,6	20,1	22,8	29,9	37,3	39,2	51,4	34,1	28,6
arrondissementsparketten, rechtbankzaken													
Raad voor de Kinderbescherming	17,6	18,0	20,8	23,5	27,1	33,7	35,1	39,7	44,3	41,9	41,4	42,4	44,0
strafzaken (basis- en vervolgonderzoek)													
Reclassering	11,2	13,9	15,6	14,8	15,7	23,7	30,4	29,7	31,1	26,1	19,0	13,9	14,3
rapportages													
Totaal vervolging****	235,8	204,6	215,3	236,0	253,1	282,1	319,9	361,6	376,4	384,8	410,7	397,7	395,4
(euro, prijzen 2006)													
Uitgaven vervolging per...													
hoofd van de bevolking	15	13	14	15	16	18	20	23	23	24	25	24	24
ingestroomde rechtbankzaak bij het OM	863	794	859	941	1.044	1.202	1.371	1.532	1.498	1.424	1.499	1.490	1.477

* voorlopige cijfers

** inclusief huisvestingskosten en gecorrigeerd voor overhevelingen van het ZM in 2002

*** inclusief overtredingen die in hoger beroep zijn behandeld.

**** vanaf 1998 inclusief rijksrecherche

***** in de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 2% in 2002)

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, Directie Sancties & Preventie, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

Tabel 8.6 Uitgaven strafrechtspleging, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
	(mln euro, nominaal)												
Rechtspraak, personeel en materieel**	4,1	4,2	4,3	4,5	5,2	5,9	6,6	6,3	9,6	9,8	10,3	12,1	13,8
strafzaken Hoge Raad***													
strafzaken Gerechtshoven***	11,2	11,7	11,5	13,5	14,7	16,8	20,5	25,0	29,4	35,7	41,5	52,4	55,2
strafzaken Rechtbank (exclusief kantonzaken)	29,1	35,2	36,8	46,2	52,9	71,0	99,1	134,8	148,0	149,8	152,3	152,4	157,5
Rechtspraak, gerechtskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
strafzaken Hoge Raad***													
strafzaken Gerechtshoven***	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3
strafzaken Rechtbank (exclusief kantonzaken)	0,4	0,6	0,6	0,7	0,7	1,0	1,4	1,1	1,3	1,8	1,8	0,9	0,8
Totaal rechtspleging****	45,0	52,0	53,5	65,1	73,7	94,9	128,0	167,4	188,7	197,6	206,5	218,3	227,6
	(mln euro, prijzen 2006)												
Rechtspraak, personeel en materieel**	5,6	5,5	5,6	5,8	6,5	7,3	7,8	7,1	10,5	10,4	10,8	12,4	13,8
strafzaken Hoge Raad***													
strafzaken Gerechtshoven***	15,1	15,3	15,0	17,2	18,7	20,7	24,2	28,3	32,2	38,1	43,3	53,5	55,2
strafzaken Rechtbank (exclusief kantonzaken)	39,4	46,2	48,1	59,3	67,0	87,6	117,2	152,7	161,9	159,7	159,1	155,6	157,5
Rechtspraak, gerechtskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
strafzaken Hoge Raad***													
strafzaken Gerechtshoven***	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3
strafzaken Rechtbank (exclusief kantonzaken)	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9	1,2	1,6	1,2	1,5	1,9	1,9	1,0	0,8
Totaal rechtspleging****	60,9	68,3	69,8	83,5	93,5	117,1	151,4	189,6	206,4	210,7	215,7	222,8	227,6

Tabel 8.6 (Vervolg)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Uitgaven rechtspleging per... hoofd van de bevolking door de rechter in eerste aanleg afgedane rechtbankstrafzaak	4	4	4	4	5	6	7	10	12	13	13	14	14
	631	667	667	785	890	1.052	1.363	1.692	1.767	1.565	1.619	1.681	1.694
werklast strafzaken als percentage van totale werklast*****													
Hoge Raad***	56%	54%	53%	48%	51%	54%	59%	52%	55%	51%	51%	56%	54%
Gerechtshoven***	40%	39%	38%	40%	40%	37%	35%	33%	32%	36%	39%	45%	45%
Rechtbank (exclusief kantonzaken)	12%	13%	13%	14%	15%	19%	23%	28%	27%	27%	25%	24%	24%

* Voorlopige cijfers.

** Inclusief huisvestingskosten en gecorrigeerd voor overhevelingen naar het OM (in 2002).

*** Inclusief overtredingen die in hoger beroep zijn behandeld, exclusief WAHV-zaken.

**** In de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 1% in 2002).

***** Het betreft hier de gewogen werklast.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, werklastmetingen rechtspraak, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, bewerking WODC

Tabel 8.7 Uitgaven tenuitvoerlegging, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
	(mln euro, nominaal)												
Dienst Justitiële Inrichtingen	351,9	397,5	441,4	478,8	523,8	647,3	672,1	726,1	796,9	938,1	1.038,0	1.010,5	987,7
gevangeniswezen, excl.													
vreemdelingenbewing, incl. detentiecentra													
jeugdinstellingen, strafrechtelijk	33,9	41,7	48,1	55,2	67,8	83,4	89,2	105,5	124,1	120,8	136,1	138,0	150,3
tbs-klinieken	64,8	73,2	81,3	88,2	109,6	127,5	147,4	162,6	194,6	193,7	201,2	219,3	287,4
politiecellen, strafrechtelijk	nb	nb	nb	6,5	3,2	1,6	1,3	5,3	7,2	10,1	9,5	4,1	nb
elektronisch toezicht/detentie,													
penitentiaire programma's	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,0	4,2	4,3	5,6	6,0	16,9	20,6	20,7
overig DJI**	0,0	0,0	0,0	44,0	70,0	107,0	89,0	131,0	88,2	38,2	91,5	122,5	71,2
Centraal Justitieel Incassobureau***													
boetevonnissen voor misdrijven	0,2	0,6	1,3	1,4	1,4	1,8	1,8	1,8	1,8	2,1	2,3	2,2	2,1
transacties voor misdrijven	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	0,3	0,4	0,5	0,6	1,1	1,2	1,2
administratieve afhandeling vrijheidsstraffen	nvt	nvt	0,0	0,2	0,2	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	1,6	1,4	1,1
administratieve afhandeling taakstraffen	nvt	nvt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	1,0	1,0	1,0	1,1
ontnemingsmaatregelen	nvt	nvt	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3	0,4	1,1	1,7	1,7
Overige instellingen													
halt-maatregel	5,0	5,9	6,4	7,6	7,6	10,4	9,6	11,3	9,9	10,2	10,4	11,2	11,8
taakstraffen minderjarigen, misdrijven	5,5	5,8	6,7	7,7	9,0	11,5	12,5	14,8	17,1	18,3	23,3	27,9	31,3
taakstraffen meerderjarigen, misdrijven	19,4	21,5	25,2	25,6	26,0	28,5	29,2	29,5	28,1	26,6	36,8	33,8	40,1
Raad voor de strafrechttoepassing en													
Jeugdbescherming	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	2,6	3,6	2,7	2,9	2,6	3,3	3,4
schadeloosstelling onrechtmatige detentie	1,6	1,8	2,0	3,1	4,2	4,9	5,4	5,9	6,3	6,8	7,3	7,8	7,8
overig****	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	4,0	4,0	2,5	1,1	1,1	1,4	1,4
Totaal tenuitvoerlegging*****	482,4	547,9	612,5	718,4	823,0	1.027,9	1.069,4	1.206,7	1.286,8	1.377,4	1.581,9	1.607,9	1.620,1
	(mln euro, prijzen 2006)												
Dienst Justitiële Inrichtingen													
gevangeniswezen, excl. vreemdelingen-													
bewing, incl. detentiecentra	476,3	521,9	576,1	613,8	664,4	798,6	794,9	822,4	871,7	1.000,4	1.084,2	1.031,7	987,7
jeugdinstellingen, strafrechtelijk	45,9	54,7	62,8	70,7	86,0	102,9	105,4	119,5	135,7	128,8	142,2	140,9	150,3

Tabel 8.7 (Vervolg)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
tbs-klinieken	87,7	96,1	106,1	113,1	139,1	157,3	174,3	184,2	212,8	206,6	210,2	223,9	287,4
politiecellen, strafrechtelijk	nb	nb	nb	8,3	4,1	2,0	1,6	6,0	7,9	10,7	9,9	4,2	nb
elektronisch toezicht/detentie,	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,7	5,0	4,9	6,1	6,4	17,7	21,0	20,7
penitentiaire programma's	0,0	0,0	0,0	56,4	88,7	132,1	105,3	148,3	96,5	40,8	95,5	125,1	71,2
overig DJJ**													
Centraal Justitieel Incassobureau***													
boetevennissen voor misdrijven	0,2	0,8	1,7	1,8	1,8	2,2	2,1	2,0	2,0	2,2	2,4	2,2	2,1
transacties voor misdrijven	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	0,3	0,5	0,5	0,6	1,1	1,2	1,2
administratieve afhandeling vrijheidsstraffen	nvt	nvt	0,0	0,2	0,2	0,8	0,8	0,6	0,5	0,6	1,7	1,4	1,1
administratieve afhandeling taakstraffen	nvt	nvt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	1,0	1,0	1,0	1,1
ontnemingsmaatregelen	nvt	nvt	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	1,1	1,8	1,7
Overige instellingen													
halt-maatregel	6,8	7,7	8,4	9,7	9,7	12,9	11,4	12,8	10,9	10,9	10,8	11,5	11,8
taakstraffen minderjarigen, misdrijven	7,4	7,6	8,8	9,9	11,4	14,2	14,8	16,7	18,7	19,5	24,4	28,5	31,3
taakstraffen meerderjarigen, misdrijven	26,3	28,2	32,8	32,9	33,0	35,2	34,5	33,4	30,7	28,4	38,4	34,5	40,1
Raad voor de strafrechttoepassing													
en Jeugdbescherming	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,0	4,1	3,0	3,1	2,7	3,4	3,4
schadeloosstelling onrechtmatige detentie	2,2	2,3	2,5	4,0	5,4	6,0	6,4	6,6	6,9	7,3	7,6	7,9	7,8
overig****	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	4,7	4,5	2,7	1,2	1,1	1,4	1,4
Totaal tenuitvoerlegging*****	652,9	719,3	799,3	920,9	1.043,9	1.268,2	1.264,7	1.366,8	1.407,7	1.468,9	1.652,2	1.641,6	1.620,1
(euro, prijzen 2006)													
Uitgaven tenuitvoerlegging per...													
hoofd van de bevolking	42	47	51	59	66	80	79	85	87	91	101	101	99
straf of maatregel*****	3.288	3.389	3.590	4.054	4.544	5.129	5.229	5.609	5.482	4.992	5.722	5.747	5.645

* Voorlopige cijfers.

** Niet toe te rekenen zaken, projecten en dergelijke.

*** In 2004 is het CJIB overgegaan op nieuwe methodiek voor kostprijsberekening. Het verschil zit met name in de doorbelaste kosten. Deze kosten zijn nu op een meer evenredige wijze dan voorheen over alle producten verdeeld. Hierdoor is 2004 niet goed vergelijkbaar met voorgaande jaren.

**** Onder andere beleidsvorming.

***** In de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 0,5% in 2002).

***** De som van alle vrijheidsstraffen, boetes, taakstraffen, maatregelen, OM-transacties en Halt-verwijzingen. Combinaties tellen dubbel.

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, bewerking WODC

Tabel 8.8 Uitgaven ondersteuning, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	(mln euro, nominaal)												
Reclassering													
meerderjarigen (excl. vroeghulp, rapportages en taakstraffen) (Reclassering)	27,2	38,1	29,0	43,7	56,5	47,5	52,6	71,0	73,3	82,2	76,0	96,8	97,9
minderjarigen (Raad voor de Kinderbescherming)	11,5	13,4	14,7	17,4	14,1	21,3	22,0	26,1	26,0	29,0	34,8	37,7	49,7
Gesubsidieerde rechtsbijstand strafzaken (excl. piketdienst)	45,4	45,7	46,8	52,6	54,5	57,0	72,6	93,1	95,1	121,3	123,1	146,3	146,4
Totaal ondersteuning**	84,2	97,2	90,5	113,7	125,1	125,8	147,2	190,2	194,4	232,6	233,9	280,8	293,9
	(mln euro, prijzen 2006)												
Reclassering													
meerderjarigen (excl. vroeghulp, rapportages en taakstraffen) (Reclassering)	36,8	50,0	37,8	56,0	71,7	58,6	62,2	80,4	80,2	87,7	79,3	98,8	97,9
minderjarigen (Raad voor de Kinderbescherming)	15,6	17,6	19,2	22,3	17,9	26,2	26,1	29,6	28,4	30,9	36,3	38,5	49,7
Gesubsidieerde rechtsbijstand strafzaken (excl. piketdienst)	61,4	59,9	61,1	67,4	69,1	70,4	85,9	105,5	104,0	129,4	128,6	149,4	146,4
Totaal ondersteuning**	113,9	127,6	118,1	145,7	158,7	155,2	174,1	215,4	212,7	248,0	244,3	286,7	293,9
	(euro, prijzen 2006)												
Uitgaven ondersteuning per...													
hoofd van de bevolking	7	8	8	9	10	10	11	13	13	15	15	18	18
ingestroomde rechtbankzaak bij het OM	417	495	471	581	654	661	746	913	846	918	892	1.074	1.098

* Voorlopige cijfers.

** In de periode 2002-2004 inclusief personeel en materieel van de verantwoordelijke beleidsdirecties bij het Ministerie van Justitie (circa 0,5% in 2002).

Bron: Rijksbegroting/slotwet, Jaarverslagen desbetreffende organisaties, Directie Sancties & Preventie, Ministerie van Justitie, bewerking WODC

Tabel 8.9 Uitgaven strafrechtshandhaving, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Per overheid													
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	1.570,7	1.598,3	1.702,5	1.797,3	1.927,6	2.143,4	2.525,8	2.843,8	3.041,1	3.302,1	3.502,5	3.460,2	3.586,8
Ministerie van Justitie	1.103,3	1.170,7	1.245,5	1.432,9	1.534,7	1.800,5	1.789,6	2.091,6	2.306,5	2.408,4	2.579,3	2.662,7	2.722,0
waarvan:													
Slachtofferhulp	5,6	5,7	4,5	5,1	5,9	6,1	7,3	8,4	9,5	9,0	9,8	11,0	12,4
Schadefonds Geweldsmisdrijven	4,2	5,9	5,2	5,2	5,5	6,1	6,9	8,7	11,9	13,0	15,2	15,0	13,4
Nationaal Coördinator Terrorismedebijding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	11,1	25,5
Immigratie- en Naturalisatiedienst	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	1,5	3,0
Nederlands Forensisch Instituut	14,9	16,6	19,9	20,6	15,3	18,5	21,6	24,6	29,9	35,3	43,1	45,8	49,0
Openbaar Ministerie	152,9	131,6	137,1	154,2	165,8	182,2	215,1	257,9	275,2	297,1	335,3	334,4	337,1
Raad voor de rechtspraak	40,9	47,7	49,1	60,5	68,5	89,0	121,3	161,0	179,0	187,7	196,1	206,1	213,8
Hoge Raad	4,2	4,3	4,4	4,6	5,2	6,0	6,7	6,4	9,7	9,9	10,4	12,2	13,8
Dienst Justitiële Inrichtingen	450,7	512,4	570,9	672,6	774,5	970,0	1.003,2	1.134,7	1.216,5	1.306,9	1.493,3	1.515,0	1.517,3
Centraal Justitieel Incassobureau	0,2	0,6	1,4	1,9	1,8	3,1	3,7	4,1	4,6	5,6	10,0	12,1	11,4
Reclassering	56,6	72,3	68,0	83,4	97,0	97,7	110,1	129,0	133,8	138,6	137,2	152,2	160,1
Halt Nederland	5,0	5,9	6,4	7,6	7,6	10,4	9,6	11,3	9,9	10,2	10,4	11,2	11,8
Raad voor de Kinderbescherming	18,5	19,4	22,6	26,0	30,3	38,8	42,2	49,8	57,6	57,7	63,0	69,4	75,3
Bureau Jeugdzorg	11,5	13,4	14,7	17,4	14,1	21,3	22,0	26,1	26,0	29,0	34,8	37,7	49,7
Gesubsidieerde rechtsbijstand	53,4	53,7	56,1	62,0	64,2	66,9	85,1	109,2	110,7	140,9	144,7	171,2	169,0
Raad voor de strafrechttoepassing en Jeugdbescherming	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	2,6	3,6	2,7	2,9	2,6	3,3	3,4
Overig**	284,7	281,2	285,0	311,8	278,7	284,6	132,1	156,8	229,5	164,8	73,3	53,7	56,1
Ministerie van Defensie	50,9	53,4	60,5	68,1	70,6	76,4	82,4	92,6	104,5	112,8	111,3	109,0	132,6
Ministerie van Financiën	59,2	63,5	68,0	74,0	80,3	84,2	86,8	99,7	107,7	106,9	182,2	200,3	179,0
Ministerie van LNV	nvt	nvt	nvt	0,7	2,5	3,1	6,2	5,5	5,0	4,7	7,8	7,7	7,6
Ministerie van SZW	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	25,4	19,5	20,0	19,6	19,6
Ministerie van VROM	3,1	3,2	3,3	3,4	3,6	3,7	4,7	5,8	6,9	6,1	5,1	5,3	4,5
Gemeenten, provincies, andere ministeries	nb	nb	0,7	0,6	0,5	0,3	0,6	2,9	3,2	4,1	4,0	3,8	3,2

Tabel 8.9 (Vervolg)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Per beleidsterrein	(mln euro, nominaal)												
slachtofferzorg	9,9	11,5	10,5	11,1	12,1	13,0	15,6	21,0	25,5	27,1	32,0	34,4	33,3
preventie	908,9	922,5	992,5	1.049,2	1.127,2	1.265,9	1.523,6	1.726,0	1.856,6	2.028,2	2.173,3	2.109,6	2.198,0
opsporing	1.082,7	1.102,2	1.156,0	1.235,5	1.259,0	1.355,3	1.341,9	1.511,3	1.704,1	1.740,9	1.791,3	1.828,3	1.886,9
vervolgving	174,2	155,9	165,0	184,1	199,5	228,7	270,5	319,2	344,1	360,9	393,2	389,5	395,4
rechtspleging	45,0	52,0	53,5	65,1	73,7	94,9	128,0	167,4	188,7	197,6	206,5	218,3	227,6
tenuitvoerlegging	482,4	547,9	612,5	718,4	823,0	1.027,9	1.069,4	1.206,7	1.286,8	1.377,4	1.581,9	1.607,9	1.620,1
ondersteuning	84,2	97,2	90,5	113,7	125,1	125,8	147,2	190,2	194,4	232,6	233,9	280,8	293,9
Totaal strafrechtshandhaving	2.787,3	2.889,2	3.080,4	3.377,1	3.619,7	4.111,6	4.496,2	5.141,9	5.600,2	5.964,6	6.412,1	6.468,7	6.655,4
Per overheid	(mln euro, prijzen 2006)												
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	2.125,7	2.098,2	2.221,6	2.304,1	2.444,9	2.644,5	2.987,2	3.221,1	3.326,8	3.521,4	3.658,3	3.532,9	3.586,8
Ministerie van Justitie	1.493,2	1.536,9	1.625,3	1.836,9	1.946,5	2.221,5	2.116,5	2.369,1	2.523,2	2.568,4	2.694,0	2.718,6	2.722,0
waarvan:													
Slachtofferhulp	7,6	7,4	5,9	6,5	7,5	7,5	8,7	9,5	10,4	9,5	10,2	11,3	12,4
Schadefonds Geweldsmisdrijven	5,7	7,7	6,8	6,7	7,0	7,6	8,2	9,9	13,0	13,9	15,9	15,3	13,4
Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	11,3	25,5
Immigratie- en Naturalisatiedienst	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	1,5	3,0
Nederlands Forensisch Instituut	20,2	21,8	25,9	26,4	19,5	22,9	25,5	27,8	32,7	37,6	45,1	46,8	49,0
Openbaar Ministerie	206,9	172,7	179,0	197,7	210,4	224,8	254,4	292,2	301,0	316,8	350,3	341,4	337,1
Raad voor de rechtspraak	55,3	62,7	64,1	77,6	86,9	109,7	143,5	182,4	195,8	200,2	204,8	210,4	213,8
Hoge Raad	5,6	5,6	5,7	5,9	6,6	7,4	7,9	7,2	10,6	10,5	10,9	12,4	13,8
Dienst Justitiële Inrichtingen	609,9	672,7	745,0	862,3	982,3	1.196,7	1.186,5	1.285,2	1.330,8	1.393,7	1.559,8	1.546,8	1.517,3
Centraal Justitieel Incassobureau	0,2	0,8	1,9	2,5	2,3	3,8	4,4	4,6	5,0	6,0	10,5	12,4	11,4
Reclassering	76,6	94,9	88,8	106,9	123,0	120,5	130,2	146,1	146,3	147,8	143,3	155,4	160,1
Halt Nederland	6,8	7,7	8,4	9,7	9,7	12,9	11,4	12,8	10,9	10,9	10,8	11,5	11,8
Raad voor de Kinderbescherming	25,1	25,5	29,5	33,3	38,5	47,9	49,9	56,5	63,0	61,5	65,8	70,8	75,3

Tabel 8.9 (Vervolg)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Bureau Jeugdzorg	15,6	17,6	19,2	22,3	17,9	26,2	26,1	29,6	28,4	30,9	36,3	38,5	49,7
Gesubsidieerde rechtsbijstand	72,3	70,5	73,3	79,4	81,4	82,5	100,7	123,7	121,1	150,3	151,1	174,8	169,0
Raad voor de strafrechttoepassing en Jeugdbescherming	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3,0	4,1	3,0	3,1	2,7	3,4	3,4
Overig**	385,4	369,2	371,9	399,7	353,5	351,2	156,3	177,6	251,1	175,7	76,6	54,8	56,1
Ministerie van Defensie	68,9	70,1	78,9	87,3	89,6	94,3	97,5	104,8	114,3	120,3	116,2	111,3	132,6
Ministerie van Financiën	80,1	83,4	88,7	94,9	101,8	103,9	102,7	112,9	117,8	114,0	190,3	204,6	179,0
Ministerie van LNV	nvt	nvt	nvt	0,9	3,1	3,8	7,4	6,3	5,4	5,0	8,1	7,9	7,6
Ministerie van SZW	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	27,8	20,8	20,9	20,1	19,6
Ministerie van VROM	4,3	4,3	4,4	4,4	4,6	4,5	5,6	6,6	7,5	6,5	5,3	5,4	4,5
Gemeenten, provincies, andere ministeries	nb	nb	0,9	0,7	0,6	0,4	0,7	3,2	3,5	4,4	4,2	3,9	3,2
	(mln euro, prijzen 2006)												
Per beleidsterrein	13,3	15,1	13,6	14,2	15,4	16,1	18,5	23,8	27,9	28,9	33,4	35,1	33,3
slachtofferzorg	1.230,1	1.211,0	1.295,2	1.345,1	1.429,7	1.561,9	1.801,9	1.955,0	2.031,1	2.162,9	2.270,0	2.153,9	2.198,0
preventie	1.465,3	1.446,9	1.508,4	1.583,9	1.596,9	1.672,2	1.587,0	1.711,8	1.864,2	1.856,5	1.871,0	1.866,7	1.886,9
opsporing	235,8	204,6	215,3	236,0	253,1	282,1	319,9	361,6	376,4	384,8	410,7	397,7	395,4
vervolgning	60,9	66,3	69,8	83,5	93,5	117,1	151,4	189,6	206,4	210,7	215,7	222,8	227,6
rechtspleging	652,9	719,3	799,3	920,9	1.043,9	1.268,2	1.264,7	1.366,8	1.407,7	1.468,9	1.652,2	1.641,6	1.620,1
tenuitvoering	113,9	127,6	118,1	145,7	158,7	155,2	174,1	215,4	212,7	248,0	244,3	286,7	293,9
ondersteuning													
Totaal strafrechtshandhaving	3.772,2	3.792,8	4.019,8	4.329,4	4.591,1	5.072,9	5.317,5	5.824,0	6.126,4	6.360,7	6.697,3	6.604,6	6.655,4
	(euro, prijzen 2006)												
Uitgaven strafrechtshandhaving per...													
hoofd van de bevolking	245	245	259	277	292	321	334	363	379	392	411	405	407
slachtoffer	1.156	1.161	1.373	1.333	1.368	1.503	1.596	1.791	1.714	1.881	1.987	1.822	1.929
geregistreerd misdrijf	2.872	3.092	3.389	3.549	3.718	3.892	4.001	4.222	4.370	4.645	5.076	5.262	5.462

* Voorlopige cijfers.

** Onder andere bijdragen aan bijzondere opsporingsdiensten, politietaken, preventie, beleidsvorming, schadeloosstellingen.

Bron en overige noten: zie tabel 8.2 t/m 8.8

Tabel 8.10 Preventie door particulieren, 1992-2006

	Extra verlichting, hang- en sluitwerk, alarm, etc.	Waakhond, licht laten branden bij afwezigheid, veiligheidsslot op fiets	Politiekeurmerk Veilig Wonen, fietsverzekering
	(mln euro, prijzen 2006)		
1992	22,9	1.015,1	
1993	217,3	1.127,4	
1994	95,2	1.122,1	
1995	151,5	1.128,9	
1996	64,7	1.063,1	
1997	599,5	1.136,6	
1998	66,5	1.120,9	
1999	227,2	1.013,7	
2000	104,1	1.083,3	
2001	43,9	1.165,5	
2002	72,6	1.110,3	
2003	500,9	1.222,4	
2004	75,6	1.126,6	10,3
2005	94,5		13,4
2006*	252,7		14,0

* Voorlopige cijfers.

Bron: t/m 1999 CBS, v.a. 2000 PMB, vanaf 2005 VMR

Tabel 8.11 Omzet beveiligingsindustrie, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Beveiligingsactiviteiten in het kader van criminaliteitspreventie**													
(mln euro, nominaal)													
persoonsbeveiliging	2,7	3,2	3,6	3,6	8,9	0,2	1,6	4,7	23,0	22,0	9,0	9,6	10,5
bedrijfsbeveiliging	306,9	369,4	411,3	419,8	477,9	552,9	571,8	634,3	889,0	909,0	923,0	987,7	1075,9
ordendiensten	3,4	4,1	4,6	4,7	4,5	7,5	23,3	27,5	50,0	50,0	56,0	59,9	65,3
beveiliging parkeerplaatsen en -garage	2,8	3,3	3,7	3,8	4,0	5,2	4,3	6,0	17,0	8,0	7,0	7,5	8,2
Totaal	315,8	380,0	423,2	431,9	495,3	565,8	601,0	672,4	979,0	989,0	995,0	1064,7	1159,8
Beveiligingsactiviteiten in het kader van criminaliteitspreventie													
(mln euro, prijzen 2006)													
persoonsbeveiliging	3,5	4,1	4,5	4,5	10,7	0,3	1,8	5,1	24,4	22,9	9,3	9,7	10,5
bedrijfsbeveiliging	399,6	472,5	517,1	515,4	575,0	651,2	656,5	697,0	944,5	945,8	949,0	998,5	1075,9
ordendiensten	4,4	5,3	5,8	5,7	5,5	8,8	26,8	30,2	53,1	52,0	57,6	60,6	65,3
beveiliging parkeerplaatsen en -garage	3,6	4,3	4,7	4,7	4,8	6,2	5,0	6,6	18,1	8,3	7,2	7,6	8,2
Totaal	411,1	486,1	532,0	530,2	596,1	666,4	690,0	738,9	1040,1	1029,1	1023,0	1076,4	1159,8
Kosten per hoofd van de bevolking													
(euro, prijzen 2006)													
27	31	34	34	34	38	42	43	46	64	63	63	66	71

* Voorlopige cijfers.

** De gegevens hebben betrekking op ondernemingen waar vijf of meer personen werkzaam zijn. Activiteiten die niet direct iets met criminaliteit te maken hebben, zijn niet meegenomen.

Bron: CBS, bewerking WODC

Tabel 8.12 Preventiemaatregelen bedrijfsleven, 1991-2006

	bouw- nijverheid	Vervoer, opslag en communicatie	detailhandel	horeca	financiële en zakelijke dienst- verlening	cultuur, sport en overige dienst- verlening	combinatie van sectoren
(mln euro, nominaal)							
1991			317,6				
1992							
1993							
1994							
1995			281,3				1.134,5
1996							1.134,5
1997							1.134,5
1998							
1999	44,0	51,7				39,0	
2000							
2001			220,0				643,0
2002			270,0				
2003			290,0				
2004	58,0	58,0	270,0	37,0	156,0		
2005	55,0	52,0	290,0	37,0	148,0		
2006*	53,0	47,0	280,0	33,0	130,0		
(mln euro, prijzen 2006)							
1991			449,7				
1992							
1993							
1994							
1995			359,9				1.451,1
1996							1.426,1
1997							1.392,6
1998							
1999	51,8	60,9				46,0	
2000							
2001			241,8				706,6
2002			286,8				
2003			301,8				
2004	59,6	59,6	277,6	38,0	160,4		
2005	55,6	52,6	293,2	37,4	149,6		
2006*	53,0	47,0	280,0	33,0	130,0		

Bron: MBI/MCB, detailhandel/Raad voor de detailhandel/Platform detailhandel Nederland, Stichting Trendmeter, bewerking WODC

Tabel 8.13 Overige preventiemaatregelen, 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
	(mln euro, nominaal)						
Kosten schadeverzekeringen a.g.v. misdrijven	306,0	347,3	367,0	446,6	535,0	578,4	
Bijdrage van bedrijfsleven aan overheidspreventie (leges)				0,9	0,9	4,4	5,5
Bijdrage van particulieren aan overheidspreventie (leges)				1,0	1,0	6,4	6,6
	(mln euro, prijzen 2006)						
Kosten schadeverzekeringen a.g.v. misdrijven	351,3	381,6	389,9	464,7	550,1	584,8	
Bijdrage van bedrijfsleven aan overheidspreventie				0,9	0,9	4,4	5,5
Bijdrage van particulieren aan overheidspreventie				1,1	1,1	6,5	6,6

* Voorlopige cijfers.

Bron: CBS, Politie Monitor Bevolking, Jaarverslag Dienst Justis (Ministerie van Justitie), Rijksbegroting/slotwet, bewerking WODC

Tabel 8.14 Overzicht uitgaven aan private preventiemaatregelen, 2006*

	schatting kosten op jaarbasis
	(mln euro, prijzen 2006)
<i>Kosten preventie bedrijfsleven</i>	
omzet beveiligingsbedrijven in het kader van criminaliteitspreventie	1.159,8
preventiemaatregelen bedrijfsleven	589,0
bijdrage aan overheidspreventie	5,5
Subtotaal kosten preventie bedrijfsleven	1.754,2
<i>Kosten preventie particulieren</i>	
extra verlichting, hang- en sluitwerk, alarm, etc.	252,7
waakhond, licht laten branden bij afwezigheid, veiligheidsslot op fiets	1.126,6
politiekeurmerk Veilig Wonen, fietsverzekering	14,0
bijdrage aan overheidspreventie	6,6
Subtotaal kosten preventie particulieren	1.399,8
<i>Overige preventiekosten</i>	
kosten schadeverzekeringen a.g.v. misdrijven	584,8
Subtotaal overige preventiekosten	584,8
Totale uitgaven aan private preventiemaatregelen	3.738,8
	(euro, prijzen 2006)
Uitgaven aan private preventiemaatregelen per... hoofd van de bevolking (2006)	229
slachtoffer (2006)	1.084
geregistreerd misdrijf (2006)	3.069

* Voorlopige cijfers.

Bron: tabel 8.10 t/m 8.13, bewerking WODC

Tabel 8.15 Directe en indirecte schade voor bedrijfsleven, 1988-2006

	bouw-nijverheid	Vervoer, opslag en communicatie	detailhandel	horeca	financiële en zakelijke dienstverlening	cultuur, sport en overige dienstverlening	landbouw	industrie	gezondheids- en welzijns-zorg	groothandel	openbaar bestuur en onderwijs	combinatie van sectoren
mln euro, nominaal												
1988												680,7
1989												
1990												
1991			612,6									
1992												680,7
1993												
1994												
1995			549,1									340,3
1996												340,3
1997				113,4								340,3
1998			680,7									
1999	163,4	152,0				20,0						
2000		54,5										
2001	131,0	37,0	530,0	46,0	98,0	75,0	60,0	75,0	57,0	122,0	59,0	
2002			750,0									
2003			780,0									
2004	120,0	74,0	720,0	46,0	175,0							
2005	112,0	56,0	675,0	42,0	144,0							
2006*	112,0	51,0	640,0	40,0	129,0							
mln euro, prijzen 2006												
1988												1.033,9
1989												
1990												
1991			867,3									
1992												936,4
1993												
1994												
1995			702,3									435,3
1996												427,8
1997				139,3								417,8
1998			819,0									
1999	192,4	179,0				23,6						
2000		62,5										
2001	144,0	40,7	582,4	50,5	107,7	82,4	65,9	82,4	62,6	134,1	64,8	
2002			796,8									
2003			811,6									
2004	123,4	76,1	740,3	47,3	179,9							
2005	113,2	56,6	682,4	42,5	145,6							
2006*	112,0	51,0	640,0	40,0	129,0							

Bron: MBI/MCB, detailhandel/Raad voor de detailhandel/platform detailhandel Nederland, Stichting Trendmeter, Openbaar Ministerie, bewerking WODC

Tabel 8.16 Schade voor bedrijfsleven door fraude en verzuim, 1995-2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	(mln euro, nominaal)										
Interne fraude										5.714,0	
Verzekeringsfraude door verzekerden										500,0	1.000,0
Energiediefstal										200,0	
Verzuim werknemers wegens slachtofferschap	529,8			578,6		632,4		758,7			
	(mln euro, prijzen 2006)										
Interne fraude										5776,9	
Verzekeringsfraude door verzekerden										505,5	1000,0
Energiediefstal										202,2	
Verzuim werknemers wegens slachtofferschap	666,0			681,4		694,9		789,5			

Bron: Verbond van verzekeraars, Platform Energiediefstal, Hoffmann (2005), Vektis, Politiemonitor Bevolking, CBS, TNO-arbeid, bewerking WODC

Tabel 8.17 Materiële schade als gevolg van veel voorkomende criminaliteit, 1992-2002*

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	(mln euro, nominaal)										
Geweldsdelicten	59,9	31,3	82,6	48,1	31,8	49,0	65,0	104,0	6,1	nb	4,7
Diefstaldelicten	796,4	649,4	621,7	772,3	582,7	682,0	547,0	652,0	736,3	nb	1.002,6
waarvan:											
inbraak	359,4	253,7	210,6	389,8	236,0	205,0	142,0	218,0	257,0	nb	206,8
fietsdiefstal	85,8	103,0	82,1	83,0	83,9	98,0	102,0	110,0	189,5	nb	177,9
autodiefstal	128,9	69,0	72,2	84,9	59,9	105,0	80,0	79,0	55,5	nb	86,8
diefstal uit auto	91,2	130,2	106,2	101,2	93,9	143,0	103,0	128,0	140,1	nb	256,0
overige diefstal	131,1	93,5	150,7	113,4	240,0	131,0	120,0	117,0	94,2	nb	275,1
Vandalisme	152,9	239,1	271,4	245,9	221,9	437,0	360,0	442,0	582,6	nb	892,1
waarvan:											
beschadiging auto	115,3	187,9	210,1	199,7	173,3	273,0	237,0	263,0	499,4	nb	643,4
overige vernielingen	37,7	51,3	61,3	46,3	48,6	164,0	123,0	178,0	83,1	nb	248,7
Doorrijden na ongeval	182,0	80,8	83,9	104,4	102,6	97,0	73,0	101,0	81,5	nb	129,1
Overige misdrijven	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb	130,0	nb	43,2
Totaal	1.191,2	1.000,6	1.059,6	1.170,8	938,9	1.265,0	1.045,0	1.298,0	1.536,5	nb	2.071,7
	(mln euro, prijzen 2006)										
Geweldsdelicten	82,4	41,9	107,5	61,5	39,9	60,1	78,2	122,5	7,0	nb	5,0
Diefstaldelicten	1.095,5	868,7	809,4	987,9	732,4	837,2	658,2	767,9	845,4	nb	1.065,1
waarvan:											
inbraak	494,4	339,3	274,1	498,6	296,6	251,6	170,9	256,8	295,1	nb	219,7
fietsdiefstal	118,0	137,8	106,9	106,2	105,5	120,3	122,7	129,6	217,6	nb	189,0
autodiefstal	177,3	92,3	93,9	108,5	75,3	128,9	96,3	93,0	63,7	nb	92,2
diefstal uit auto	125,5	174,2	138,2	129,4	118,1	175,5	123,9	150,8	160,8	nb	271,9
overige diefstal	180,4	125,1	196,1	145,1	301,7	160,8	144,4	137,8	108,2	nb	292,3
Vandalisme	210,4	319,9	353,3	314,6	278,9	536,4	433,2	520,6	668,9	nb	947,8
waarvan:											
beschadiging auto	158,6	251,3	273,5	255,4	217,9	335,1	285,2	309,8	573,5	nb	683,6
overige vernielingen	51,8	68,6	79,8	59,2	61,0	201,3	148,0	209,7	95,4	nb	264,2
Doorrijden na ongeval	250,3	108,1	109,3	133,5	128,9	119,1	87,8	119,0	93,6	nb	137,2
Overige misdrijven	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb	nb	149,3	nb	45,9
Totaal	1.638,6	1.338,6	1.379,5	1.497,5	1.180,2	1.552,8	1.257,4	1.528,8	1.764,2	nb	2.200,9
	(euro, prijzen 2006)										
Kosten per hoofd van de bevolking	108	88	90	97	76	99	80	97	111	nb	136
Vergoed door de verzekering	45%	nb	45%	nb	45%	nb	45%	nb	48%	nb	46%

* Vanaf 2003 bevat de Politiemonitor Bevolking geen gegevens over financiële schade meer. Ook de Veiligheidsmonitor (vanaf 2005) bevat geen gegevens over financiële schade.

Bron: t/m 1999 CBS, vanaf 2000 Politiemonitor Bevolking. Door gebruik van verschillende bronnen zijn de cijfers van voor 2000 niet goed vergelijkbaar met die vanaf 2000.

Tabel 8.18 Overige schade voor particulieren, 1996-2006

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
	(mln euro, nominaal)										
Pinpasfraude							4,4	5,5	4,9	3,7	
Letselschade							146,5	100,8			
Leed										8.645,0	
Medische kosten										53,0	
Vrijwillige bijdragen particulieren/instellingen aan slachtofferhulp	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	1,5	2,0	2,3	1,6	1,6	1,7
Kindermishandeling									435,0		
	(mln euro, prijzen 2006)										
Pinpasfraude							4,7	5,7	5,0	3,7	
Letselschade							155,6	104,9			
Leed										8.740,1	
Medische kosten										53,6	
Vrijwillige bijdragen particulieren/instellingen aan slachtofferhulp	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	1,6	2,1	2,4	1,6	1,7	1,7
Kindermishandeling									447,3		

* Voorlopige cijfers.

Bron: CBS, Politie monitor bevolking, jaarverslagen Slachtofferhulp Nederland, De Nederlandsche Bank, Meerding (2005), Groot, I. et. al. (2007), bewerking WODC

Tabel 8.19 Uitkeringen door het Schadefonds Geweldsmisdrijven, 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
	(mln euro, nominaal)												
Uitkeringen													
materiële schade	0,9	1,4	1,1	1,0	1,1	1,3	1,3	1,9	2,3	3,2	3,6	3,6	3,2
immateriële schade	1,9	3,1	2,7	2,9	3,0	3,1	3,4	4,1	4,3	6,0	7,6	7,2	6,5
Totaal	2,9	4,5	3,8	3,9	4,1	4,3	4,7	5,9	6,7	9,2	11,2	10,8	9,7
	(mln euro, prijzen 2006)												
Uitkeringen													
materiële schade	1,3	1,9	1,4	1,3	1,4	1,6	1,5	2,1	2,6	3,4	3,7	3,7	3,2
immateriële schade	2,6	4,1	3,6	3,7	3,9	3,8	4,0	4,6	4,7	6,4	7,9	7,4	6,5
Totaal	3,9	5,9	5,0	5,0	5,2	5,4	5,6	6,7	7,3	9,8	11,7	11,1	9,7
	(euro, prijzen 2006)												
Uitgekeerd bedrag per...													
hoofd van de bevolking	0,25	0,38	0,32	0,32	0,33	0,34	0,35	0,42	0,45	0,60	0,72	0,68	0,59
slachtoffer**	1,20	1,82	1,71	1,53	1,56	1,59	1,67	2,07	2,04	2,89	3,46	3,06	2,81

* Voorlopige cijfers.

** Het betreft hier alle slachtoffers van criminaliteit, en niet alleen de slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend. De slachtoffercijfers voor 2005 en verder kunnen om methodologische redenen niet zonder meer worden vergeleken met de cijfers tot en met 2004. Voor een uitgebreide beschrijving van de methodologie rond trend en trendbreuken wordt verwezen naar bijlage 4 in de Landelijke rapportage van de VMR.

Bron: jaarverslagen Schadefonds Geweldsmisdrijven, bewerking WODC

Tabel 8.20 (Vervolg)

	FIOD-ECD**		AID	Ministerie van SZW		SIOD			VROM-IOD
	opgespoord strafrechtelijk nadeel***	opgespoord belastingnadeel		Zware sociale verzekerings-fraude	Middelzware sociale verzekerings-fraude	gederfde sociale verzekerings-premies	gederfde belastingen	maatschappelijk nadeel****	
1986		216,4							
1987		73,5							
1988		195,3							
1989		84,6							
1990		186,2							
1991		155,7			105,3				
1992		224,1			133,7				
1993		145,8			175,2				
1994	1.060,6	910,8			175,6				
1995	570,7				160,8				
1996	177,1				118,5				
1997	166,4				97,0				
1998	303,9								
1999	304,9								
2000	374,6								
2001	463,3		2,1						0,4
2002	303,0					242,6			1,3
2003	734,8					196,7	17,8	46,3	1,4
2004						150,8	18,8	28,0	1,3
2005						136,9	10,1	26,2	20,0
2006*							3,9	11,7	14,2

* Voorlopige cijfers.

** Vanaf 2000 inclusief de Economische controledienst (ECD).

*** Strafrechtelijk nadeel is het opgespoorde nadeel zoals dat is opgenomen in de processen-verbaal van alle afgedane onderzoeken over fiscale fraude en douanefraude.

Daarnaast is in fraudezaken sprake van fiscaalrechtelijk nadeel; het opgespoorde belastingnadeel zoals dat is opgenomen in een fiscaal rapport aan de Belastingdienst. In 2003 incl. 1 onderzoek met een belang van 325 mln euro.

**** Met maatschappelijk nadeel wordt bedoeld de veronderstelde opbrengst die voortvloeit uit opgespoorde identiteitsfraude. Op basis van ervaringsgegevens van Justitie is het potentiële benadelingsbedrag van een vals of vervalst identiteitsdocument te ramen op € 36.300.

Bron: FIOD-ECD, Algemene Inspectiedienst, Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, begroting SZW, VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst, CBS, bewerking WODC

Tabel 8.21 Verdachte ongebruikelijke transacties, 1999-2005

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	(mln euro, nominaal)						
Bedrag verdachte ongebruikelijke transacties	385,7	499,0	1.100,0	860,7	1.552,0	3.238,0	1.108,0
waarvan:							
Money transfers	6,9	11,6	33,4	52,7	99,1	114,4	109,4
Handelaren in zaken van grote waarde				12,2	21,1	59,6	58,3
Vrije beroepsbeoefenaars					35,5	108,9	104,5
Douane en belastingdienst				214,6	81,2	46,5	48,2
Traditionele melders				581,2	1.315,2	2.908,6	787,6
waarvan:							
Wisselkantoren				68,2			
Banken				469,5			
Casino's				10,5			
Creditcardmaatschappijen				32,6			
Levensverzekeraars, effectenbemiddelaars, assurantietussenpersonen				0,4			
	(mln euro, prijzen 2006)						
Bedrag verdachte ongebruikelijke transacties	454,3	573,0	1.208,8	914,4	1.614,9	3.329,3	1.120,2
waarvan:							
Money transfers	8,1	13,3	36,7	56,0	103,1	117,6	110,6
Handelaren in zaken van grote waarde				13,0	21,9	61,2	58,9
Vrije beroepsbeoefenaars					36,9	112,0	105,7
Douane en belastingdienst				228,0	84,5	47,8	48,7
Traditionele melders				617,5	1.368,4	2.990,6	796,3
waarvan:							
Wisselkantoren				72,5			
Banken				498,8			
Casino's				11,2			
Creditcardmaatschappijen				34,6			
Levensverzekeraars, effectenbemiddelaars, assurantietussenpersonen				0,4			
	(euro, prijzen 2006)						
Kosten per hoofd van de bevolking		36	75	57	100	204	69

Bron: jaarverslag MOT, bewerking WODC

Tabel 8.22 Overzicht schade, 2006*

Schatting kosten op jaarbasis	
(mln euro, prijzen 2006)	
Schade voor de overheid	
fiscale en economische fraude	734,8
opgespoord wederrechtelijk verkregen voordeel door AID	2,1
zware sociale verzekeringsfraude (SIOD)	15,6
middelzware sociale verzekeringsfraude	136,9
huursubsidiefraude	1,3
maatschappelijk nadeel identiteitsfraude	14,2
Subtotaal schade voor de overheid	904,8
Schade voor particulieren	
materiële schade	2.200,9
pinpasfraude	3,7
leed	8.740,1
medische kosten	53,6
vrijwillige bijdragen particulieren/instellingen aan slachtofferhulp	1,7
Subtotaal schade voor particulieren	11.000,0
Schade voor bedrijfsleven	
directe en indirecte schade	1.464,3
schade door fraude	6.979,1
verzuim werknemers wegens slachtofferschap	789,5
Subtotaal schade voor bedrijfsleven	9.232,8
Totale schade	21.137,7
(euro, prijzen 2006)	
Schade per...	
hoofd van de bevolking (2006)	1.293
slachtoffer (2006)	6.126
geregistreerd misdrijf (2006)	17.348

* Voorlopige cijfers.

Bron: tabel 8.15 t/m 8.18, 8.20, bewerking WODC

Tabel 8.23 Internationale vergelijking

	Canada	Verenigde Staten	Engeland en Wales	Australie	Nederland
	1993	1998	1999/2000	2001	2006
	(mln euro, prijzen 2006)				
Uitgaven in reactie op criminaliteit justitiële reactie (incl. politie, excl. preventie en slachtofferzorg) slachtofferzorg, excl. uitkeringen	9.249	324.591	18.816 63	4.641 638	4.424 24
Uitgaven ter voorkoming van criminaliteit preventiemaatregelen algemeen		173.009			2.198
preventiemaatregelen huishoudens			1.178	1.327	1.400
preventiemaatregelen bedrijven, instellingen, overheid	5.839		6.771	2.277	1.754
administratiekosten verzekeringen		109	1.059	363	585
Uitgaven als gevolg van criminaliteit materiële schade		638.800	13.463	5.351	3.671
fraude		113.772	16.708	4.264	7.884
fysieke en emotionele schade	11.585	499.454	28.711	2.407	8.750
medische kosten	12.586	152.733	2.109	181	54
gederfde inkomsten (particulieren, bedrijven en overheid)		45.510	5.353	1.581	789
Totaal	39.259	1.947.978	94.230	23.030	31.532
	(euro, prijzen 2006)				
Uitgaven per hoofd van de bevolking	1.369	7.200	1.780	1.179	1.929
Uitgaven per geregistreerd misdrijf	14.351	79.387	18.513	12.654	25.879

Bron: Brantingham & Easton (1998), Anderson (1999), Brand & Price (2000), Mayhew (2003), OECD, bewerking WODC

Tabel 8.24 Totaal overzicht van kosten van criminaliteit

	kosten op jaarbasis (mln euro, prijzen 2006)
Overheidsuitgaven	
slachtofferzorg	33
preventie	2.198
opsporing	1.887
vervolgning	395
rechtspleging	228
tenuitvoerlegging	1.620
ondersteuning	294
Preventiemaatregelen	
bedrijfsleven	1.754
particulieren	1.400
algemeen	585
Schade	
bedrijfsleven	9.233
particulieren	11.000
overheid	905
totale kosten van criminaliteit	31.532
	(euro, prijzen 2006)
Totale kosten van criminaliteit per...	
hoofd van de bevolking	1.929
slachtoffer	9.138
geregistreerd misdrijf	25.879

Bron: tabel 8.9 en 8.22, bewerking WODC

Tabellen bij hoofdstuk 9

Tabel 9.1 Aantal ondervonden misdrijven, naar delict, 1995, 1999 en 2004 (per 100 respondenten)

	Autodiefstal			Diefstal uit auto			Diefstal van motor			Fietsendiefstal			Inbraak			Poging tot inbraak			Diefstal met geweld			Diefstal van persoonlijke bezittingen			Sexuele incidenten (alleen vrouwen)			Bedreiging en mishandeling		
	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004	1995	1999	2004			
Nederland	0,4	0,4	1,0	7,0	5,7	4,8	1,1	0,7	0,4	13,0	10,2	8,7	3,3	2,3	1,4	4,1	3,0	1,5	0,8	1,5	0,8	9,0	6,0	4,2	6,0	5,7	2,9	7,3	5,3	8,0
België	0,9	0,6		4,1	5,5		0,3	0,1		5,2	6,1		2,4	2,1		3,7	2,9		1,4		1,4	4,8	4,1		2,1	1,1		4,6	7,1	
Denemarken	1,2	1,4		4,1	3,4		1,0	0,5		8,7	8,0		3,3	3,5		1,6	1,7		0,8		0,8	4,4	3,8		4,6	3,0		4,7	5,5	
Duitsland	0,2			2,4			0,2			4,3				1,1								3,9				2,4			4,2	
Engeland&Wales	2,7	2,4	2,3	11,3	8,5	8,2	0,2	0,5	0,8	4,2	3,2	3,2	3,4	3,4	4,6	4,4	3,8	3,3	1,7	2,0	2,6	5,5	5,7	7,5	3,1	6,1	1,7	9,7	12,4	8,1
Frankrijk	1,8	2,0	0,7	9,3	6,2	4,2	1,0	0,3	0,5	3,7	1,9	0,9	2,9	1,0	1,8	2,2	1,9	1,2	1,3	1,8	0,9	4,8	3,1	3,9	1,7	1,3	0,4	5,7	6,0	3,4
Luxemburg	0,6				3,3			0,0		1,6				2,2			2,7					0,8					0,3		3,7	
Bulgarije	1,2				4,2			0,0						3,0			2,8					1,4					0,2		1,9	
Estland	2,0	0,9	0,6	10,5	12,3	6,8	0,2			5,6	4,3	3,7	5,6	5,0	4,2	5,0	3,8	2,2	4,2	3,8	1,7	6,7	6,7	7,2	3,2	4,3	1,5	7,6	9,4	4,4
Finland	0,5	0,4	0,5	3,5	3,2	2,7	0,2	0,1	0,1	6,4	5,8	6,5	0,8	0,5	1,2	0,8	1,3	0,5	0,8	0,7	0,4	3,6	3,9	2,6	4,7	8,4	1,2	7,4	6,1	4,0
Griekenland	0,3				2,2			0,8		2,4				2,0				1,8				1,9					3,7		5,2	
Hongarije	0,2				2,4			0,0		2,0				2,5				1,0				1,1					3,7		0,3	2,1
Ierland	1,3				6,5			0,3		2,6				2,4				3,1				3,0					7,7		3,7	8,0
Italië	1,1				2,7			1,3		2,4				2,8				3,3				0,3					0,8		1,1	
Noord-Ierland	1,6	1,5	1,7	3,5	3,3	5,9	0,0	0,0	0,4	1,3	2,4	2,2	1,8	1,7	1,6	1,4	0,9	2,5	0,7	0,1	1,1	3,0	2,6	6,4	3,8	1,4	3,7	3,8	4,3	9,8
Noorwegen	0,9				3,1			0,3		5,1				1,4				1,2				0,8					3,3		5,0	
Oostenrijk	0,1	0,1		1,9	2,5			0,0		4,3			1,0	1,2		0,5		1,6	0,2			0,5	5,7				1,5	3,7	2,9	
Polen	0,9	1,1	0,7	7,8	7,5	4,4	0,3	0,2	0,1	3,5	4,1	2,6	2,6	2,5	2,0	2,8	1,8	1,4	2,6	2,5	1,5	7,4	6,4	3,9	2,3	0,5	1,2	7,4	5,4	5,7

Tabel 9.1 (Vervolg)

	Autodiefstal		Diefstal uit auto		Diefstal van motor		Fietsendiefstal		Inbraak		Poging tot inbraak		Diefstal met geweld		Diefstal van erpsonlijke bezittingen		Sexuele incidenten (alleen vrouwen)		Bedreiging en mishandeling											
	1995	2004	1999	2004	1995	2004	1999	2004	1995	2004	1999	2004	1995	2004	1999	2004	1995	2004	1999	2004										
Portugal	1,0	1,6	6,9	6,8	0,3	0,0	0,8	0,5	1,8	1,9	1,7	0,8	1,3	1,1	2,1	1,7	1,2	0,6	2,0	1,1										
Schotland	2,0	0,9	0,4	8,9	5,8	2,7	0,1	0,2	2,1	2,3	2,1	2,6	1,0	0,9	5,0	3,2	1,5	2,1	7,3	10,3	5,7									
Spanje	1,5	1,5	0,5	6,0	7,1	5,7	3,7	0,4	0,7	1,1	0,5	0,5	1,7	1,7	2,2	2,2	1,2	1,2	2,8	2,8										
Zweden	1,5	1,4	0,5	6,0	7,1	5,7	11,4	9,4	5,3	2,3	0,8	1,2	0,9	0,1	5,8	7,2	6,0	6,0	3,6	6,5	5,2									
Zwitserland	0,1	0,2	3,3	3,7	1,9	0,7	9,9	6,3	1,6	1,2	2,1	1,3	2,0	1,7	6,8	3,1	9,6	3,5	3,2	4,1	3,9	4,3								
Australië	2,0	1,2	8,4	5,8	0,1	0,2	2,2	1,5	4,8	3,1	4,0	3,0	1,5	1,3	8,0	4,3	4,7		8,1	11,2										
Canada	1,6	1,4	0,8	7,9	6,9	6,3	0,1	0,1	0,2	4,0	4,2	3,2	4,0	2,9	2,6	3,6	2,7	2,0	1,8	1,2	0,8	7,3	6,3	5,3	4,8	2,6	2,4	7,1	8,5	4,8
Japan	0,1	0,1	1,7	1,2	1,0	0,7	7,9	6,7	1,7	1,2	1,2	1,3	0,1	0,2	0,5	0,3	3,1	1,6	0,6	0,8										
Verenigde Staten	2,0	0,6	1,2	9,5	8,1	7,5	0,2	0,3	0,3	3,8	2,7	3,7	3,9	3,3	4,1	4,4	3,3	3,3	1,6	0,6	1,1	4,6	6,7	5,8	4,9	2,8	5,0	10,0	6,5	8,1

Bron: ICVS

Tabel 9.2 Aantal geregistreerde misdrijven per 100.000 inwoners, naar delict; 1995, 2000 en 2003

	Totaal			Diefstal			Diefstal met geweld			Drogs			Mishandeling			Moord en doodslag (incl poging)			Verkrachting		
	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Nederland*	7.911	8.207	8.530	5.684	5.398	5.290	102	117	127	49	47	96	181	277	330	18	11	11	9	10	10
België	7.439	9.747	9.784	3.459	4.521	4.171	130	253	248	324	501	407	480	547	624	4	7	8	13	24	26
Denemarken	10.300	9.447	9.013	5.390	5.498	5.323	39	59	59	15	248	269	165	184	202	4	4	4	8	9	9
Duitsland	8.151	7.622	7.976	4.704	3.630	3.677	78	72	73	194	297	310	370	465	546	6	4	3	8	9	11
Engeland en Wales	9.831	9.917	11.241	7.116	5.718	5.847	131	182	192		218	267	392	859	1.348	3	3	3	10	16	25
Frankrijk	6.337	6.352	6.605	3.958	3.692	3.681	129	185	208	137	175	209	122	179	224	5	4	4	13	14	17
Luxemburg	6.925	5.200	5.728	3.389	2.812	3.150	62	82	95	186	279	248	291	259	298	14	14	13	11	7	8
Bulgarije	2.374	1.773	1.729	1.788	1.120	995	69	55	66	0	10	26	15	1	1	10	7	5	9	7	7
Estland	2.667	4.189	3.968	1.975	2.885	2.727	210	345	140	3	115	87	27	30	15	21	14	12	7	5	8
Finland	9.778	10.259	10.343	4.277	4.218	3.812	43	50	39	177	260	289	434	538	555	10	10	9	9	11	11
Griekenland	3.138	3.496	4.158	671	631	642	15	16	22	28	74	99	65	68	73	3	3	2	2	2	2
Hongarije	4.876	4.446	4.110	2.265	2.311	1.832	26	34	33	4	34	34	103	108	114	4	4	4	4	3	3
Ierland	2.838	1.933	2.634	2.448	2.005	2.385	225	81	80	107	221	192	16	45	100	2	1	1	23	9	12
Italië	3.960	3.822	4.236	2.337	2.369	2.290	50	117	122	67	60	64	38	50	53	5	4	4	2	4	5
Letland	1.552	2.087		976	1.195		36	131		11	27		24	18		11	9		6	6	6
Litouwen	1.656	2.254	2.352	1.133	1.458	1.345	77	120	136	11	25	28	24	38	67	14	11	10	5	5	10

Tabel 9.2 (Vervolg)

	Totaal			Diefstal			Diefstal met geweld			Drugs			Mishandeling			Moord en doodslag (incl poging)			Verkrachting		
	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Noord-Ierland	4.284	7.125	7.515	3.059	3.111	3.038	75	105	116	89	86	152	269	1.098	1.505	4	10	9	16	14	23
Noorwegen	9.190	10.137		4.531	4.665		22	40		535	983		58	78		2	3		9	12	
Oostenrijk	6.049	6.906	7.881	2.658	3.206	4.263	26	37	54	145	223	273	403	461	412	2	2	2	11	14	15
Polen	2.526	3.278	3.799	1.338	1.745	1.634	53	111	114	11	50	123	75	84	76	4	4	3	6	7	6
Portugal	3.276	3.515	3.983	1.397	1.588	1.717	144	166	189	64	63	39	348	421	533				5	4	4
Schotland	10.785	9.912	9.639	5.732	4.551	3.735	104	87	82	483	621	800	1.028	1.205	1.232	15	14	16	8	14	20
Slovenië	2.019	3.363	3.810	1.038	1.900	2.153	23	26	21	23	68	52	25	21	16	5	4	3	6	4	3
Slowakije	2.137	1.645	2.067	1.489	1.021	1.127	24	23	35			24	83	69	75	2	3	3	4	2	4
Spanje**	2.285	2.307	2.377	1.555	1.591	1.664	220	234	222				33	43	61	2	3	3	4	4	4
Tsjechië	3.638	3.812	3.490	2.588	2.465	2.298	39	46	54	11	43	37	78	70	67	3	3	2	7	5	6
Zweden	12.985	13.615	13.995	7.695	7.787	7.360	65	101	96	323	363	456	616	659	727				19	23	29
Zwitserland	4.256	3.729	4.481	3.888	3.327	3.967	46	52	59	586	641	633	52	74	91	2	2	3	4	6	7

* Nederland, Drugs: 1998 in plaats van 1995.

** Spanje, Mishandeling: 1997 in plaats van 1995.

Bron: European Sourcebook

Tabel 9.3 Aantal slachtoffers van moord per 100.000 inwoners

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Nederland				1,3	1,2	1,0	1,2	1,1	1,5	1,5	1,5	1,4	1,6	1,7	1,5	1,8	1,8	1,7	1,6	1,4	1,4	1,6	1,3	1,4
België	1,4	1,1	1,8	1,3											1,2	1,4	1,2	1,4	2,1	1,7	2,0	2,3	2,2	1,8
Denemarken	1,5	1,3	1,1	1,1	0,9	1,3	1,0	0,9	1,0	1,1	0,8	1,3	1,2	1,4	1,4	1,1	1,3	1,7	0,9	1,0	1,1	1,0	0,9	1,2
Duitsland*	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5	1,4	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2	1,6	1,5	1,8	1,7	1,7	1,5	1,4	1,2	1,2	1,6	1,4	1,4	1,3
Engeland & Wales	1,3	1,1	1,2	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7	2,0	1,6
Frankrijk									2,3	2,4	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4	2,3	2,0	1,6	1,6	1,6	2,1	2,1	2,2	2,0
Luxemburg																				1,4	0,9	1,3	0,9	0,7
Bulgarije																5,6	4,9	4,6	4,6	3,9	3,9	3,6	3,2	3,0
Estland															16,6	14,6	12,2	13,5	10,9	10,4	10,0	10,3	10,9	
Finland	2,3	2,2	2,2	2,3	2,2	2,5	3,0	2,4	2,4	2,8	3,0	3,1	3,1	2,6	2,9	2,9	3,0	2,7	2,2	2,8	3,4	3,6	3,1	2,6
Griekenland											1,0	1,3	1,3	1,4	1,3	1,4	1,6	1,9	1,9	1,5	1,5	1,3	1,0	1,1
Hongarije																2,9	2,6	2,8	2,8	2,5	2,0	2,5	2,0	2,3
Ierland											0,5	0,7	0,7	0,6	0,7	1,2	1,2	1,4	1,4	1,3	1,0	1,4	1,4	1,1
Italië											3,2	3,5	2,7	2,0	1,8	1,8	1,8	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3	1,2	1,3
Letland	1,4	2,5	2,1			1,6	1,5	1,9	2,2							7,3	7,1	7,0	6,9	6,3	6,2			
Litauen																12,1	10,0	9,2	8,5	8,5	10,1	9,7	8,1	9,5
Noord-Ierland											1,5	2,4	3,0	4,6	2,1	2,9	3,1	2,7	1,9					
Noorwegen	0,8	0,7	1,1	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,5	1,1	1,2	1,1	0,9	0,8	1,0	1,0	0,9	0,9	0,8	1,1	0,9	1,1	1,2
Oostenrijk																1,1	1,4	1,1	1,1	0,8	1,0	0,8	0,8	0,6
Polen																2,6	2,6	2,6	2,3	2,2	2,5	2,0	1,9	1,7
Portugal																4,1	3,9	3,8	3,4	3,0	2,4	2,7	2,5	2,6
Roemenië																					2,6	2,7	2,5	2,5

Tabel 9.3 (Vervolg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Schotland																2,7	2,6	1,8	1,9	2,5	2,1	2,1	2,5	2,1
Slovenië																2,4	2,0	1,9	0,8	1,3	1,8	0,7	1,4	1,0
Slowakije																2,4	2,5	2,6	2,4	2,6	2,6	2,4	2,4	2,4
Spanje																1,0	1,0	0,9	1,1	1,0	1,2	1,3		1,2
Tsjechië																1,8	1,7							
Zweden	1,6	1,8	1,5	1,5	1,4	1,5	1,8	1,6	1,7	1,8	1,4	1,6	2,0	2,0	1,8	2,0	2,3	1,8	2,1	2,1	2,0	1,9	2,2	1,8
Zwitserland																1,1	1,2	1,2	1,0	1,2	0,9	1,2	1,2	1,0
Australië											1,9	2,0	1,9	2,0	1,9	1,9	2,0	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7
Canada	2,6	2,8	2,7	2,8	2,7	2,8	2,2	2,5	2,2						2,1	2,0	2,1	2,0	1,8	1,7	1,7	1,8	1,9	1,7
Japan	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0	1,1	1,1	1,3	0,9
VS	10,2	9,8	9,1	8,3	7,9	7,9	8,6	8,3	8,4	8,7	9,4	9,8	9,3	9,5	9,0	8,2	7,4	6,8	6,3	5,6	5,5	5,6	5,6	5,7

* Tot en met 1990: West-Duitsland; 1991: West-Duitsland en Berlijn; vanaf 1992 geheel Duitsland.
Bron: European Sourcebook, Home Office, Nationale statistische bureaus.

Tabel 9.4 Percentage minderjarige verdachten, naar delict; 1995, 1999 en 2003

	Totaal			Diefstal			Diefstal met geweld			Drugs			Mishandeling			Moord en doodslag (Incl.poging)			Verkeuring		
	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	
Nederland	18%	17%	21%	23%	23%	25%	33%	30%	4%	4%	4%	15%	18%	16%	8%	5%	7%	14%	17%	19%	
Duitsland*	19%	18%	30%	33%	30%	35%	40%	37%	12%	17%	17%	16%	20%	19%	6%	8%	8%	8%	11%	12%	
Engeland en Wales	11%	10%	41%	31%	28%	45%	42%	42%	12%	13%	15%	23%	18%	21%	6%	7%	7%	8%	9%	12%	
Frankrijk	21%	19%	28%	33%	31%	31%	40%	39%	10%	20%	17%	12%	16%	15%	7%	8%	8%	15%	21%	22%	
Luxemburg		11%	17%	19%	19%	16%	20%	20%	5%	20%	20%	5%			6%			2%			
Bulgarije*	12%	11%	23%	10%	17%	5%	17%	23%		14%	16%	7%	2%	6%	8%	4%	5%	15%	13%	11%	
Estland	16%	19%	25%	23%		26%	23%		0%	8%		6%	7%		4%	8%		34%	19%		
Finland*	12%	9%	24%	20%	17%	27%	32%	18%	9%	9%	5%	13%	14%	12%	4%	5%	2%	6%	4%	7%	
Griekenland	8%	6%	11%	11%	11%	4%	4%	4%	1%	2%	1%	1%	7%	1%	4%	4%	2%	5%	5%	6%	
Hongarije		9%	20%	15%	18%	28%	29%	35%	4%	18%	14%	10%	7%	7%	5%	4%	6%	12%	13%	7%	
Ierland**		21%	15%	27%	27%	17%	25%	25%	5%	10%	10%	15%	3%	15%	9%	5%	5%	10%	10%	6%	
Italië	3%	2%	9%	9%	10%	6%	7%	8%	3%	5%	2%	2%	3%	2%	2%	3%	2%	3%	6%	5%	
Letland	7%		23%	7%		20%	8%		1%	1%		5%	3%		4%	6%		25%	7%		
Litouwen***	13%	15%		21%	23%		27%	27%	4%	4%	3%		5%	5%		7%			17%	24%	
Noorwegen	15%		29%	30%		15%	48%		6%	11%		15%	15%		10%	4%		16%	25%		

Tabel 9.4 (Vervolg)

	Total			Diefstal			Diefstal met geweld			Drugs			Mishandeling			Moord en doodslag (incl.poging)			Verkrachting		
	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	
Oostenrijk*	16%	14%	26%	30%	24%	28%	38%	32%	19%	29%	7%	12%	17%	14%	4%	5%	4%	8%	14%	11%	
Polen	15%	8%	29%	29%	21%	26%	27%	24%	1%	2%	14%	17%	21%	21%	6%	7%	3%	13%	10%	10%	
Roemenië	6%	7%	21%	17%	17%	22%	20%	23%	4%	7%	7%	5%	13%	11%	5%	5%	3%	11%	8%	12%	
Slovenie	17%	10%	38%	30%	17%	50%	39%	27%	12%	15%	16%	10%	10%	11%	3%	5%	9%	9%	6%	9%	
Slowakije	20%	6%		18%			26%				10%			8%			2%			6%	
Spanje	13%	12%		18%		17%	23%	24%								5%	5%	3%		6%	
Tsjechië*	14%	11%	32%	16%	20%	32%	27%	29%	19%		19%	11%	9%	10%	5%	2%	3%	9%	12%	5%	
Zweden	12%	13%	25%	18%	17%	28%	22%	30%	4%	4%	6%	20%	15%	18%	7%	3%	8%	8%	5%	11%	
Zwitserland	29%	20%	31%	27%	23%	33%	38%	40%	8%	12%	11%	12%	16%	15%	7%	6%	5%	5%	8%	7%	

* Bulgarije, Duitsland, Finland, Oostenrijk, Tsjechië: 2000 in plaats van 1999.

** Ierland: 1998 in plaats van 1999.

*** Litouwen: 2002 in plaats van 2003.

Bron: European Sourcebook

Tabel 9.5 Percentage vrouwelijke verdachten, naar delict; 1995, 1999 en 2003

	Totaal		Diefstal		Diefstal met geweld		Drugs		Mishandeling		Moord en doodslag (incl poging)		Verkrachting							
	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003	1995	1999	2003						
Nederland	12%	13%	17%	16%	18%	8%	6%	7%	12%	12%	14%	12%	11%	12%	9%	9%	12%	4%	0%	2%
Duitsland*	23%	24%	29%	31%	30%	8%	9%	9%	12%	12%	12%	12%	14%	15%	10%	12%	12%	1%	1%	1%
Engeland en Wales	16%	18%	26%	23%	23%	8%	8%	11%	10%	12%	11%	16%	17%	16%	10%	10%	9%	0%	1%	1%
Frankrijk	14%	15%	15%	16%	18%	7%	7%	6%	10%	8%	8%	12%	10%	10%	13%	14%	14%	4%	2%	2%
Luxemburg		21%	11%		21%	4%		9%	15%	15%	15%				20%			0%		
Bulgarije*	11%	9%	7%	7%	11%	4%	3%	4%	4%	7%	7%	6%	1%	6%	8%	11%	8%	0%	0%	0%
Estland	9%	11%	7%	9%		5%	6%		5%	19%	8%	8%	8%	8%	9%	8%		0%		
Finland*	15%	16%	17%	19%	21%	13%	9%	12%	10%	13%	16%	10%	11%	12%	12%	11%	13%	0%	0%	1%
Griekenland	15%	14%	5%	10%	10%	2%	4%	4%	9%	7%	8%	11%	11%	11%	4%	2%	5%	3%	2%	2%
Hongarije	13%	15%	9%	10%	15%	10%	9%	9%	12%	13%	10%	9%	9%	9%	17%	13%	21%	1%	0%	0%
Ierland**		19%	13%		23%	3%		7%	9%	11%	11%	6%	8%	9%	12%		3%			0%
Letland	4%		11%	3%		4%	2%		5%	11%	11%	6%	8%	8%	14%	8%		0%	0%	0%
Litouwen***	13%	10%		9%	8%		4%	3%	23%	26%	26%	9%	9%	9%	10%	10%	12%	0%	0%	1%
Noorwegen	16%		10%	27%		9%	8%		17%	20%	20%	9%	6%	6%	7%	0%		0%	0%	0%
Oostenrijk*	21%	20%	23%	23%	24%	13%	10%	11%	18%	17%	15%	12%	13%	14%	20%	20%	14%	0%	1%	1%
Polen	9%	9%	9%	5%	7%	4%	5%	5%	1%	8%	8%	7%	8%	7%	13%	13%	12%	0%	1%	1%

Tabel 9.5 (Vervolg)

	Totaal		Diefstal		Diefstal met geweld		Drogs		Mishandeling		Moord en doodslag (incl poging)		Verkrachting	
	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003
Roemenië	11%	13%	14%	8%	3%	5%	15%	21%	19%	6%	2%	0%	2%	0%
Slovenie	12%	16%	13%	13%	8%	5%	11%	8%	13%	11%	1%	0%	1%	0%
Slowakije	7%	7%	13%	8%	3%	5%	8%	9%	1%	11%	2%	0%	2%	0%
Spanje	9%	10%	9%	11%	11%	10%			6%	5%	1%	1%	1%	1%
Tsjechië*	12%	12%	8%	9%	7%	8%		12%	7%	8%	8%	16%	0%	1%
Zweden	18%	19%	27%	29%	4%	5%	15%	14%	9%	12%	11%	11%	0%	0%
Zwitserland	15%	15%	17%	18%	8%	7%	15%	15%	11%	10%	13%	12%	1%	0%

* Bulgarije, Duitsland, Finland, Oostenrijk, Tsjechië: 2000 in plaats van 1999.

** Ierland: 1998 in plaats van 1999.

*** Litouwen: 2002 in plaats van 2003.

Bron: European Sourcebook

Tabel 9.6 Aantal door rechter veroordeelde verdachten per 100.000 inwoners, naar delict; 1995, 2000 en 2003

	Totaal			Diefstal			Diefstal met geweld			Drugs			Mishandeling			Moord en doodslag (incl poging)			Verkrachting		
	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Nederland	629	663	787	179	164	184	22	23	24	30	40	61	36	49	67	6,3	7,5	9,3	2,3	1,8	2,1
België	1.507	1.443	1.557	89	75	72	22	24	25	51	40	39	46	42	44	1,4	1,7	1,9	3,7	4,5	4,5
Denemarken	926	2.787	2.630	473	391	349	11	12	14	7	107	112	81	83	97	1,1	0,5	0,7	1,4	1,2	1,1
Duitsland	1.124	1.071	1.067	228	209	205	11	13	13	46	66	68	51	71	82	1,2	1,1	1,0	1,5	2,7	1,6
Engeland & Wales	2.589	2.711	2.806	249	284	266	10	11	14	61	86	97	109	136	155	0,5	0,6	0,7	1,1	1,1	1,3
Frankrijk	613	955	848	105	157	124	10	9	10	33	38	43	35	87	73	1,4	1,1	1,1	1,8	2,9	2,7
Bulgarije	140	387	376	74	195	201	7	17	17	0	3	7	1	3	3	2,6	2,0	2,2	1,7	2,3	2,4
Estland*	540	744	802	304	334	278	61	79	69	1	23		17	19	18	13,5	8,0	7,1	4,0	2,8	1,5
Finland	3.353	3.350	3.885	653	687	673	9	9	12	46	112	143	153	152	203	3,8	3,2	3,7	1,2	1,2	1,3
Hongarije	938	1.034	1.026	328	340	274	15	15	17	2	15	16	61	53	55	2,8	3,0	3,4	2,3	1,6	1,4
Ierland	146	129	974	127	56	586	4	14	37	0	17	102	2	16	101	0,1	0,8	1,3	0,6	2,7	6,9
Italië	357	534	379	52	97	59	10	12	12	29	31	36	5	8	13	1,3	1,6	2,1	1,7	2,0	2,3
Letland	388	528		180	233		17	27		4	7		39	38	35	7,4	4,0	4,2	4,2	3,7	
Noord-Ierland*	2.053	1.582	1.420	254	167	135	12	7	9	42	39	24	4,3	1,0	0,9	1,5	0,5	0,5	1,5	0,5	0,6
Noorwegen	1.274	1.427		175	182		4	5		95	186		17	14		0,6	0,6		0,8	0,6	
Oostenrijk	868	513	511	211	125	142	6	7	7	41	40	55	125	65	68	0,7	0,5	0,8	2,2	1,9	2,2

Tabel 9.6 (Vervolg)

	Totaal			Diefstal			Diefstal met geweld			Druugs			Mishandeling			Moord en doodslag (incl poging)			Verkrachting		
	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Polen	506	576	1.077	135	145	167	14	23	30	5	7	26	36	44	51	1,7	1,6	1,9	2,5	2,2	2,7
Portugal	365	519	672	80	55	46	16	14	18	27	34	23	27	52	53	3,4	2,5	2,7	1,3	0,6	0,5
Schotland*	1.475	1.182	1.321	432	347	365	13	12	12	109	107	114	248	222	247	2,6	2,9	2,6	0,5	0,8	0,8
Slovenië	207	343	365	66	85	95	2	5	6	2	12	16	15	31	32	1,9	2,7	1,0	2,2	2,9	5,7
Slowakije	433	502	502	132	134	134		12	12		7	11		56	57		1,2	1,1		1,1	1,5
Spanje	294	246	298	106	74	79	16	14	15	19	18	20	9	12	24	1,3	1,0	1,3	0,7	0,2	0,2
Tsjechië	532	615	645	170	161	149	12	14	15	2	9	13	22	27	30	1,3	1,6	1,7	1,8	1,4	1,5
Zweden	1.603	1.330	1.268	375	273	268	6	9	10	70	90	113	106	88	86	1,4	1,7	1,5	1,5	1,4	1,5
Zwitserland	937	1.209	1.345	87	129	134	5	9	9	114	183	186	14	24	30	1,2	1,3	0,8	1,2	1,4	1,2

* Estland, Noord-Ierland, Schotland: 2002 in plaats van 2003.

Bron: European Sourcebook

Tabel 9.7 Aantal gevangenen per 100.000 inwoners

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nederland*	23	23	27	29	34	33	34	34	43	42	46	49	50	53	57	67	77	75	75	84	90	95	101	113	124	134
België	56	57	60	64	66	64	64	66	64	66	65	61	68	74	75	76	78	84	77	80	83	85	90	84	88	90
Denemarken	63			64	63	65	67	66	67	69	67	69	70	68	70	65	61	60	63	66	61	59	64	66	70	76
Duitsland**	91	93	100	101	100	95	88	84	83	82	82	81	74	81	80	81	88	91	95	97	97	96	95	96	97	96
Engeland & Wales	86	87	88	88	87	93	93	97	99	96	90	90	89	87	95	99	106	119	125	123	124	126	137	139	140	143
Frankrijk	66	72	56	63	70	78	77	86	88	80	84	86	86	89	93	92	93	93	91	92	80	77	88	93	91	92
Luxemburg																					90	81	86	111	121	152
Bulgarije																					115	114	122	128	140	158
Estland																					328	350	341	354	338	327
Finland	106	101	99	97	93	90	86	85	80	68	69	69	69	67	64	63	62	58	54	53	56	59	67	66	66	73
Griekenland																					76	79	78	81		87
Hongarije																					158	171	177	168	162	162
Ierland																					76	80	78	75		
Italië	56	52	62	71	76	73	59	56	55	54	46	62	83	88	89	83	85	87	86	89	94	95	100	102	97	102
Letland																					353	364	363	349	333	313
Litouwen																					240	291	326	288	227	233
Noord-Ierland																					52	64	70	76	76	78
Noorwegen	44			49	49	51	48	48	50	52	56	60	57	61	58	57	57	58	56	57	57	59	59	64	65	67
Oostenrijk																					83	85	92	97	107	107
Polen																					169	207	209	211	208	217
Portugal																						132	133	137		122
Roemenië																					221	225	230	208	185	175

Tabel 9.7 (Vervolg)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Schotland																						129	131	136	133		
Slovenië																						57	56	55	56	57	
Slowakije																						297	139	146	164	177	173
Spanje																						114	117	126	136	140	142
Tsjechië																						219	207	164	167	186	
Zweden	55	58	60	58	52	52	51	53	58	57	58	58	60	65	70	71	65	59	60	59	64	69	73	76	82	78	
Zwitserland																						89	72	69	72	82	82
Australië													89	94	94	96	99	103	106	113	112	115	114	118	120	124	
Canada													127	130	131	130	130	131	123	123	118	116	112	115			
Japan	45	45	45	45	45	46	45	45	44	42	39	37	36	36	36	37	38	40	42	43	47	50	53	58			
VS			275	287	312	330	352	385	434	434	462	488	518	531	567	603	621	651	672	694	686	688	706	716	725	738	

* Vanaf 1999 is voor Nederland overgegaan op een andere bron (Council of Europe SPACE statistics). Het niveauverschil tussen 1998 en 1999 wordt grotendeels hierdoor veroorzaakt.

** Tot en met 1990: West-Duitsland; 1991: West-Duitsland en Berlijn; vanaf 1992 geheel Duitsland.

Bron: WODC, Home Office, Council of Europe

Bijlage 5

Afkortingen

ag	advocaat-generaal
AID	Algemene Inspectiedienst
AMvB	algemene maatregel van bestuur
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BOB	Wet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden
BOD	bijzondere opsporingsdienst
BOOM	Bureau Ontnemingsmaatregelen Openbaar Ministerie
BOPZ	Wet Bijzondere opneming in psychiatrische ziekenhuizen
BPS	Bedrijfsprocessen systeem
BVOM	Bureau Verkeershandhaving Openbaar Ministerie
BZK	ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CIE	Criminele Inlichtingen Eenheid
CIOT	Centraal Informatiepunt Onderzoek & Telecommunicatie
CIV	Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
COMPAS	Communicatiesysteem Openbaar Ministerie-Parket Administratie Systeem
CRR	Centraal Register Rijbewijzen
DISAD	Directie Internationale Strafrechtelijke Aangelegenheden en Drugsbeleid
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DNRI	Dienst Nationale Recherche Informatie
DTC	Dagtrainingscentrum
ECD	Economische Controledienst
ED	Elektronische detentie
ERV	Enquête Rechtsbescherming en Veiligheid
ESM	Enquête Slachtoffers Misdrijven
Et	Elektronisch Toezicht
EHRM	Europese Hof voor de rechten van de mens
EU	Europese Unie
EU ICS	European Survey on Crime and Safety
EVRM	Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst/Economische Controledienst
G4	de vier grote steden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens
GGz	Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg
GPS	Geïntegreerd Proces Systeem
gvo	gerechtelijk vooronderzoek
GW	Grondwet
Halt	Het alternatief
HKS	Herkenningssysteem

HR	Hoge Raad der Nederlanden
hvb	huis van bewaring
ICVS	International Crime Victims Survey
ISD	Inrichting voor stelselmatige daders
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
IVO	incidenteel versneld ontslag uit detentie wegens plaatsgebrek
JDS	Justitieel Documentatie Systeem
KLPD	Korps landelijke politiediensten
KMar	Koninklijke Marechaussee
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbalbond
MKZ	Mond- en klauwzeer
L&V	Enquête Leefbaarheid en Veiligheid
LCA	Landelijk Coördinatiepunt Arrestatiebevelen
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
LORS	Landelijk Overvallen Registratie Systeem
LRT	Landelijk Rechercheteam
MBI	Monitor Bedrijven en Instellingen
MCB	Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven
MOT	Meldpunt Ongebruikelijke Transacties
MvJ	Ministerie van Justitie
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NTS NIPO	Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek
OBJD	Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie
OM	Openbaar Ministerie
OMDATA	Beleidsinformatiesysteem van het OM
OPS	Opsporingsregister
ots	ondertoezichtstelling
ovj	officier van justitie
PaG	Parket-Generaal
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
pg	procureur-generaal
pi	penitentiaire inrichting
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
PMB	Politiemonitor Bevolking
poi	penitentiair open inrichting
POLS	Permanent Onderzoek Leefsituatie
pp	penitentiair programma
PPP	purchasing power parity
PTT	Post Telefoon Telegraaf (thans KPN)
pv	proces-verbaal
PW	Politiewet
rc	rechter-commissaris

RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RIAGG	Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg
RISc	Raad voor de strafrechttoepassing en jeugdbescherming
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RvdR	Raad voor de Rechtspraak
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SEB	Slachtofferenquête Bedrijven
SGM	Schadefonds Geweldsmisdrijven
SHN	Slachtofferhulp Nederland
SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
SOV	Strafrechtelijke Opvang Verslaafden
Sr	Wetboek van Strafrecht
SRM	WODC-Strafrechtmonitor
SRN	Stichting Reclassering Nederland
SSB	Sociaal Statistisch Bestand (van het CBS)
STRABIS	Strafrecht Boete Incasso Systeem
Stcrt.	Staatscourant
Sv	Wetboek van Strafvordering
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
tbr	terbeschikkingstelling van de regering
tbs	terbeschikkingstelling
TOBIAS	Totaal Bekeuring Informatie Afhandelings Systeem;
TRIAS	Transactie Registratie Inning en Informatie Afhandelings Systeem
TULP	Tenuitvoerleggingprogramma
TULP/JJI	Tenuitvoerleggingprogramma/Justitiële Jeugdinstellingen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VI	vervroegde invrijheidstelling
VIP	Verwijs Index Personen
VMR	Veiligheidsmonitor Rijk
VN	Verenigde Naties
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijk Ordening en Milieu
VROM-IOD	VROM Inlichtingen- en Opsporingsdienst
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WAHV	Wet Administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoor- schriften (Wet-Mulder)
WED	Wet op de economische delicten
Wet RO	Wet op de rechterlijke organisatie
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WOTS	Wet Overdracht Tenuitvoerlegging Strafvonnissen

WPR	Wet op de Persoonsregistratie
WSA	Wetenschappelijk Statistisch Agentschap
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
wvv	wederrechtelijk verkregen voordeel
WWV	Wegenverkeerswet
WWM	Wet wapens en munitie

Bijlage 6

Trefwoordenregister

- aangifte** 93-97, 98-100, 107-112
- advocaten** – taken en rechtspositie
23-24
- afdoening door Openbaar Ministerie** 29-32, 141-150, 169-173, 215-249, 291-292
- afdoening door politie** 39, 164, 218-224, 291-292
- afdoening door rechter**
(zie: vonnis)
- afkortingenlijst** 573-576
- allochtonencriminaliteit** (zie ook: daderprofiel; verdachten) 123-125
- alternatieve (jeugd)straffen** (zie ook: Halt; jeugdstraffen en -maatregelen) 49-50, 55-56, 153-156, 175-178, 201-208, 224-225, 227-241
- angst voor criminaliteit**
(zie: Onveiligheidsgevoelens)
- arrondissementsrechtbank**
(zie: rechterlijke macht)
- bedrijven als slachtoffer**
(zie ook: Monitor Bedrijven en Instellingen; Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven; preventiemaatregelen door bedrijven) 75-78, 97-100, 103-105, 270-271
- behandelinrichtingen voor jeugdigen** (zie: justitiële jeugdinrichtingen)
- beleidssepot** (zie: afdoening door Openbaar Ministerie)
- beslissing omtrent vervolging**
(zie: afdoening door Openbaar Ministerie)
- beslissing van de rechter**
(zie: vonnis)
- beveiligingsmaatregelen**
(zie: reventiemaatregelen)
- bijzondere opsporingsdiensten** 27, 258-259, 272-273
- boete** (zie: geldboete)
- burgers als slachtoffer**
(zie: lachtoffers)
- Buro Slachtofferhulp** – organisatie en taken (zie: slachtofferhulp)
- cassatie** (zie: rechtsmiddelen)
- Centraal Justitieel Incasso Bureau**
(zie ook: inning van geldboete; inning van voordeelsontneming) 37-38, 263-264, 328-329
- classificatie van misdrijven**
307-308
- criminaliteitsontwikkeling**
(zie ook: internationale vergelijking criminaliteit; regionale criminaliteit; stadscriminaliteit) 91-99, 107-139, 217-226, 281-290
- criminele carrière** (zie: recidive)
- daderprofiel** (zie ook: verdachten) 122-128, 152, 288-290
- delinquenten – kenmerken**
(zie: aderprofiel; verdachten)
- deskundigen in het strafproces**
(zie: getuige-deskundigen)
- detailhandel als slachtoffer**
(zie: edrijven als slachtoffer)
- diefstal** (zie: vermogensdelicten)
- diefstal met geweld** (zie: overvalcriminaliteit)
- Dienst Justitiële Inrichtingen**
36-37, 263-264, 267-268
- dna-onderzoek** (zie: Nederlands Forensisch Instituut)
- doorlooptijd van strafzaken**
160
- doorrijden na ongeval**
(zie: erkeersdelicten)
- drugsdelicten** 120-121, 134-135, 150-151, 234-239, 244, 285, 288-289
- dwangmiddelen** 39-40
- economische delicten** 143-146, 241
- eindonderzoek** (zie: terechtzitting)
- elektronisch huisarrest** 53, 182
- European Sourcebook** 333-334

fraude (zie: economische delicten; vermogensdelicten)

gedetineerden – kenmerken

(zie: gevangenisbevolking)

gefinancierde rechtshulp

(zie: rechtshulp)

geldboete (zie ook: inning van geldboete) 50, 55, 153-156, 208-210, 217-226, 242-244

gerechtelijk laboratorium (zie: Nederlands Forensisch Instituut)

gerechtelijk vooronderzoek 40-41

gerechtshof (zie: rechterlijke macht)

geregistreerde criminaliteit

(zie: criminaliteitstontwikkeling)

getuige-deskundigen 25-26

getuigen 24-25

gevangenisbevolking – kenmerken 181-186, 329-330

gevangenscapaciteit – bezetting en doorstroming 183-184, 329-330

gevangnissen (zie: penitentiaire inrichtingen)

gevangenisstraffen 45, 48-49, 157-159, 182, 225-226, 227-241, 292-294

gewelddelicten 64-65, 92-93, 101-102, 116-119, 133-134, 151, 173-177, 226-229, 237-239, 243-244, 281-282, 285-290

gratie 187-188

griffie 34

Halt (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen) 54-55, 165-167, 223-224, 263-264

hechtenis (zie: gevangenisstraffen; voorlopige hechtenis)

heenzendingen 188-189

herhaald slachtofferschap (zie: meervoudig slachtofferschap)

Herkenningsdienststelsel (HKS) 320-322

Hoge Raad (zie: rechterlijke macht)

hoger beroep (zie: rechtsmiddelen)

huis van bewaring (zie: entitair inrichtingen)

informatiebronnen criminaliteit en rechtshandhaving 309-334

inning van geldboete (zie ook: geldboete) 208-210, 213, 263

inning van voordeelsontneming (zie ook: voordeelsontneming) 211, 263

Inspectie voor de sanctietoepassing 37

Internationale slachtofferenquête 332-333, 281-284

internationale rechtshulp (zie ook: overdracht van strafteuitlevering) 46-47

internationale vergelijking criminaliteit en opsporing 279-290

internationale vergelijking kosten van criminaliteit 273-275

internationale vergelijking strafrechtspleging en tenuitvoerlegging 290-294

interne criminaliteit (zie: bedrijven als slachtoffer)

internetfraude (zie: computercriminaliteit)

inverzekeringstelling (zie: voorlopige hechtenis)

jeugdbescherming – organisatie (zie: Raad voor de Kinderbescherming)

jeugdbeschermingsmaatregelen 196

jeugdcriminaliteit (zie ook: meisjescriminaliteit) 128-135, 157-163, 288-290

jeugddetentie 55, 175-178, 197-200, 268-269

jeugdmaatregelen

(zie: jeugdstraffen en
-maatregelen)

jeugdreclassering 206-208**jeugdstraffen en -maatregelen**

(zie ook: alternatieve
(jeugd)straffen; jeugddetentie,
PIJ-maatregel) 53-57, 173-178,
242-244

jeugdstrafrechtspleging 53-54,

164-178,
242-244

justitiële documentatie 326-328**justitiële inrichtingen** (zie: Dienst
Justitiële Inrichtingen; justitiële
jeugdinrichtingen; penitentiaire
inrichtingen)**justitiële jeugdinrichtingen**

– doelgroep, capaciteit, bezetting
en doorstroming
195-201, 331-332, 263

kantongerechten (zie: rechterlijke
macht)**kinderbescherming** (zie: Raad voor
de Kinderbescherming)**kosten van criminaliteit** 73, 77-78,
251-277**kosten van preventie** 255-256,
268-270**kosten van**

(straf)rechtshandhaving 256-259,
265-268

kosten van strafteuitorlegging
263-264**kosten van vervolging en
strafrechtspleging** 259-262**kroongetuigen** (zie: getuigen)**landelijk parket** (zie: Openbaar
Ministerie)**landenvergelijking** (zie:
internationale vergelijking)**legaliteitsbeginsel** 17-18**lichamelijk letsel bij slachtoffers**
(zie ook: slachtoffers) 73, 77-79,
271-272**maatregelen** (zie: straffen en
maatregelen)**meervoudig slachtofferschap**

(zie ook: slachtoffers;
slachtofferrisico) 63, 71-72, 76

meisjescriminaliteit (zie
ook: jeugdcriminaliteit;
vrouwencriminaliteit) 129**melding ongebruikelijke
transacties**

(zie: witwassen)

**Minister van Justitie – organisatie
en taken** 20-21**Monitor Bedrijven en Instellingen**
(MBI) 316-317**Monitor Criminaliteit
Bedrijfsleven**
(MCB) 317-319**Nederlands Forensisch Instituut**
135-137**OMDATA** 324-326**ondertoezichtstelling** (zie: jeugd-
beschermingsmaatregelen)**ongeregistreerde criminaliteit**
67-69, 218-219, 242**ontneming van wederrechtelijk
verkregen voordeel**

(zie: voordeelsontneming)

ontslag van rechtsvervolging
(zie: vonnis)**onttrekking aan het verkeer** 51,
153, 212-213, 210-211**ontvluchtingen** 189**ontzegging van rijbevoegdheid**
153, 212,
209-210**onveiligheidsgevoelens** 82-88, 105**Openbaar Ministerie – organisatie,
taken en omvang** (zie ook:
afdoening door Openbaar
Ministerie) 27-32, 259-261**ophelderingspercentage** 107-121,
219-220,**opsporingsonderzoek** 38-40

opvanginrichtingen voor jeugdigen (zie: justitiële jeugdinrichtingen)

overdracht van strafteuivoerlegging 189-190

parketten (zie: Openbaar Ministerie)

penitentiair programma 49, 182

penitentiaire inrichtingen
– doelgroep, bestemming en mate van beveiliging 45, 181-183, 263-264

PIJ-maatregel (zie ook: jeugdstraffen en -maatregelen) 54, 196-197, 200-201

plaatsing in inrichting voor stelselmatige daders 52-53, 185-186

plaatsing in psychiatrisch ziekenhuis 52

politie – organisatie, taken en omvang 26-27, 256-259, 290-291

politiekosten (zie: kosten van (straf)rechtshandhaving)

politiemonitor 313-314

politiesept (zie: afdoening door politie)

politiestatistiek (zie ook: criminaliteitsontwikkeling) 100-103, 107-135

politietransactie (zie: afdoening door politie)

processen-verbaal (zie: aangifte)

preventiekosten (zie: kosten van preventie)

preventiemaatregelen door bedrijven
(zie ook: bedrijven als slachtoffer) 81-82, 268-270

preventiemaatregelen door burgers 78-81, 268-270

psychisch letsel bij slachtoffers 73, 88-89

Raad voor de Kinderbescherming
(zie ook: Jeugdbescherming) 35-36, 206-208, 260, 263

Raad voor de Rechtspraak 34

Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming 37

raadsmannen (zie: advocaten)

rechterlijke macht – organisatie, taken en omvang 32-34, 259-262

rechters 32-33

rechtshulp – incl. gefinancierde rechtshulp 219-221, 264-265

rechtsmiddelen 43-44, 160-162

recidive 202, 205-206, 244-248

reclassering – organisatie, omvang en taken (zie ook: Jeugdreclassering) 34-35, 201-206, 260, 263-265

regionale criminaliteit (zie ook: criminaliteitsontwikkeling; stadscriminaliteit) 58-59, 110-113

rijden onder invloed (zie: verkeersdelicten)

sancties (zie: straffen en maatregelen)

schade van criminaliteit (zie: kosten van criminaliteit)

Schadefonds Geweldsmisdrijven 74, 254-255, 272

schadevergoeding aan ex-verdachten 45-46, 163, 263

schadevergoedingsmaatregel 21, 51, 73-74, 211-212, 254-255

schikking (zie: afdoening door Openbaar Ministerie)

schuldigverklaringen (zie: vonnis)

seksuele delicten (zie: zedendelicten)

self report studies (zie: zelfrapportages)

sepot (zie: afdoening door Openbaar Ministerie; afdoening door politie)

schuldigverklaring (zie: vonnis)

- slachtofferenquête** (zie ook: internationale slachtofferenquête) 59-62, 75, 82-85, 91, 100, 309-319,
- slachtofferhulp** (zie ook: lichamelijk letsel bij slachtoffers; psychisch letsel bij slachtoffers) 22, 88-90, 253-255
- slachtofferisico** 68-72
- slachtoffers** – kenmerken en rechtspositie (zie ook: bedrijven als slachtoffer; meervoudig slachtofferschap; Victim Impact Statement) 21-22, 59-105, 288
- snelheid van berechting** (zie: doorlooptijden van strafzaken)
- staande magistratuur** (zie: Openbaar Ministerie)
- stadscriminaliteit** (zie ook: regionale criminaliteit) 110-113
- Stop-reactie** (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen) 167-169
- Strafbeschikking** 31-32
- straffen en maatregelen** (zie ook: alternatieve (jeugd)straffen; jeugdstraffen en -maatregelen) 47-57, 224-226
- strafmaat** 157-159, 225-226, 292-294
- strafproces** – organisatie en fasen 38-43, 223-226,
- strafrechtelijk financieel onderzoek** (zie ook: voordeelsontneming) 41
- strafrechtelijke opvang verslaafden** 52-53, 185-186
- strafrechtspleging** (zie ook: doorlooptijd van strafzaken; internationale vergelijking strafrechtspleging) 141-179, 221-241, 261-262
- strafrechtstelsel** 17-57, 335-339
- strafteenuitvoerlegging** (zie ook: kosten van strafteenuitvoerlegging) 44-46, 181-214, 263-264
- taakstraffen** (zie: alternatieve (jeugd)straffen)
- tbs** – tenuitvoerlegging, capaciteit, bezetting en doorstroming 52, 190-195, 263
- tbs-bevolking** – kenmerken 194, 194
- technisch sepot** (zie: afdoening door Openbaar Ministerie)
- tenuitvoerlegging** (zie: strafteenuitvoerlegging)
- terbeschikkingstelling** (zie: tbs)
- terezitting** 42-43
- tolken** 24
- transactie** (zie: afdoening door Openbaar Ministerie; afdoening door politie)
- uitlevering** 46-47, 163, 178-180
- vandalisme** 67, 92-93, 103, 115-116, 132-133, 151, 232-234, 237-238, 240-241, 243-244
- veelvoorkomende delicten** (zie: criminaliteitsontwikkeling)
- veiligheidsmonitor** (zie ook: slachtofferenquête) 314-316
- verbeurdverklaring** 153, 212-213, 210-211
- verdachten** – rechtspositie (zie ook: daderprofiel) 22-23, 121-135, 146, 220-224, 290-292
- vergelijking criminaliteit en strafrechtspleging** (zie: internationale vergelijking criminaliteit; internationale vergelijking strafrechtspleging)
- verkeersdelicten** 119-120, 134-135, 150-151, 241
- vermogensdelicten** 65-67, 92-93, 102-103, 113-115, 118, 131-132, 151, 173-177, 229-232, 237-238, 240, 243-244, 281-284, 285-290
- vernieling** (zie: vandalisme)
- vervolg en berechting** (zie: strafrechtspleging)

vervroegde invrijheidstelling

48-49, 187-189

vonnis 42-43, 150-160, 173-178,
221-241

voordeelsontneming (zie ook:
inning van voordeelsontneming;
strafrechtelijke financieel
onderzoek) 51, 210-211, 273

voorlopige hechtenis (zie ook:
heenzendingen) 39-40, 92,
181-182, 197-200, 195, 333-334

vreemdelingenbewaring 182, 196

vrijheidsstraffen (zie:
gevangenisstraffen)

vrijspraak (zie: vonnis)

vroeghulp (zie: reclassering)

vrouwencriminaliteit (zie ook:
meisjescriminaliteit) 127, 144,
288-289

Waarborgfonds Motorverkeer
74-75

wapendelicten 120-121, 134-135,
143-146, 1683

wetgever – taken 20

witwassen 273

zedendelicten 64-65, 118-119

zelfmelders 182-183, 195

zittende magistratuur
(zie: rechterlijke macht)